ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
1
JEUDI
1er MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 260 Ֆ վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար· 300 Ֆ հատը 1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·327 Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN 54e ANNÉE — N° 14.327

ԽՈՐՀ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒ
Ի ՆՊԱՍՏ

— o —

ՊԼՏՔ Է ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԻ ԵՐԵՔ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ ՀԱՅԵՐՈՒԻ ԴԱՏԸ

— o —

Երկուշաբթի իրիկուն տեղի կ՚ունենար հաւաքոյթ մը կազմակերպութեամբ «Քաղաքական Հայ Բանտարկեալներու Ազատագրման Կոմիտէին», Փարիզի Մէզոն տէ Միւնի մէջ։ Այս առթիւ զանազան կոչեր եղած են, ի մասնաւորի ժխքար տ՚Էսթէնի որպէսզի միջամտէ քաղաքական բանտարկեալներուն ի նպաստ, Հելսինքիի համաձայնագրերու հիման վրայ։

Այս հանրաժողովին առթիւ խօսք առնելով, «Հելսինքիի Համաձայնագրերու Յարգումի Փաստաբաններու Ֆրանսական Կոմիտէի» բանբերը՝ Մէթր Ժաք Միքէլ, յչտած է թէ՝ մարզկային իրաւանց պայքարին համար, յետամնաց միջոց – ները այլեւս բաւարար չեն։ Ողիմպիա – կաններու նախօրեակին, պէտք է որ բողքները բազմապան ձեւեր առնեն, որոնց մէջ Մոսկուայի մէջ կատարուելիք Ողիմպիականներու դէմ պոյքոթը ձեւերէն մէկն է։ Հայկ· Կոմիտէին անդամները եւ Պլուչ ծանրացած են պայքարին միջազգայնական բնոյթին վրայ եւ վերջինը կարդ մը առաջարկներ ըրած է։— Սոփել Նորհ· Միութիւնը որ վերաքննէ գընդակահարուած Հայերու դատը, այնպէս ընել որ Նախագահ Ժիսքար Մոսկուա իր այցելութեան առեն այս հարցը ծեծէ, յետոյ ամբոխային չարժումներ կազմակերպել Մոսկուայի Ողիմպիականներուն եւ Մարտիի մէջ չարունակուելիք Պելկրատի ժողովին 1980ին (որ ինք ալ Հելսինքիի ժողովին չարունակութիւնն էր)։ Միւս կողմէ փաստաբաններու մարմին մը, որու զօրավիդ է Մարզկային Իրաւանց Միջազգային Դաշնակցութիւնը խորհրդային իշխանութեանց պիտի պիմէ վերաքննութիւնը պահանջելով երեք Հայերու դատավարութեան։

×

Նուվէլ Օպսերվաթէօր իր վերջին թիւին (փետր· 26 - Մարտ 4) Նամակներ բաժնին մէջ, լոյս ընծայած է նամակ մը հատուածը, որու խորագիր տուած է «Ցաւիսենական Հայկ· Ցեղասպանու – թիւնը»։

Ա· Ս· ստորագրողը նախ կ՚անդրադառնայ զնդակահարուած երեք Հայերուն, դառնութեամբ հաստատելու համար, որ չատ տեղ չդրաւեց այս հարցը «երեք այլախոհ պակաս» մեծ կարեւորութիւն չունի ու կը չեշտէ· «Բացայայտ է որ Նորհ· Միութիւնը աւելի դիւրին կը սպաննէ իր հայ այլախոհները քան՝ հըրեայ այլախոհները։ Կարեւի չէ չհաստատել որ երկու տարուան նուազագոյն բանտարկութեան մը վճիռը հրեայ այլախոհի մը դէմ, աշխարհ ուռքի կը հանէ եւ այդ բռնատիրական Պետութիւնը կ՚ազդուի։ Հայերը կրնան սատկիլ եւ խորհրդային կառավարութիւնը որ լաւ հասկցած է ատիկա, կ՚օդնէ...»։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՑԼԻ վարչապետը՝ Պեկին «կուդամ – չեմ գար» կրկնելէ ետք Դարթըրի հրաւէրին, որ կ՚ուզէր երկրորդ Քէմփ Տէյվիտ մը կազմակերպել, ի վերջոյ համաձայնեցաւ Ուաշինկթըն երթալ նախագահը տեսնելու բայց մերժեց բանակցութիւններ վերսկսիլ Եգիպտոսի հետ, ամերիկեան հովանաւորութեան ներքեւ։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ Նախագահը Մեքսիքա մեկնեցաւ որ կօլի այցելութենէն 15 տարի ետք։ Օրակարգին վրայ կայ անշուշտ քարիւղը։

ԻՐԱՔ – ԻՐԱՆ սահմանին վրայ քրտական գիւղ մը ռմբակոծուած է իրաքեան օդանաւերու կողմէ։ Այս լուրը կը հաղորդէ Լոնտոնի «Քիւրտ Դեմոկրատ Կուսակցութեան» բանբերը, աւելցնելով թէ 15 մեռեալ կայ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ։

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ գործադուլը կրնայ վերջ գտնել չաբթուս վերջ, վերջին ժողովը (երեքշաբթիի) դրական արդիւնք տուած ըլլալով։ Էս· էֆ· Փէ·ի տնօրէնութիւնը համաձայնած կ՚ըլլայ մինչեւ Մարտ 9ը առկախել նախատեսուած պաչտօնազրկումները, որու փոխարէն պաչտօնէու – թիւնն ալ կ՚ընդունի դատարան չդիմել առայժմ։ Տեսակ մը «զինադադար» որ պէտք է թոյլ տայ արդիւնաւոր բանակցութիւններ տանելու։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ Հէօքսթ «խումբը» որ քիմիագիտութեան ճիւղ մէկն է աշխարհի մէջ, գնած է Պալենսիակա Հաստատու – թիւնը, որ երեսուն միլիոնի առուծախ ունի հագուստեղէնի եւ անուշահոտու – թեան ճիւղին մէջ։ Այս ձեւով Հէօքսթ կ՚ամրապնդէ իր դիրքը անուշահոտու – թեան ճարտարարուեստին մէջ, քանի որ արդէն ներկայ է Ռոշասի մէջ (Ռուսել – Ուքլաֆի միջոցաւ)։ Երբ նկատի առնուի թէ Անգլիացիք ալ ժիվանշին գնած են, կը մնայ հաստատել որ Ֆրանսական անուշահոտութեանց ճարտարարուեստը բոլորովին օտարներու ձեռքը կ՚անցնի։

ՊԱՌԻ մեկնումին կամ «ճամբու դըրուելուն» մասին չատ կը խօսուի այս միջոցին։ Կ՚ըսուի թէ Կուատըլուպի «խորհրդարանական օրերու» ընթացքին ՀՀՀն (Շիրաք) անոր մեկնումը պահանջած է, առարկելով թէ երեք տարի է Նախարարապետը կը յամառի տնտեսական եւ ընկերային քաղաքականութիւն մը վարել, որ ձախողութեան դատապարտուած է։ Ընդհանրապէս չատ կը ծեծուի Պառի մեկնումին հարցը եւ իր տարակարծու – թիւնը ժիսքարի հետ բացայայտ է այլեւս։ Մինչ փարիզեան կարդ մը օրաթերթեր անկարելի չեն նկատեր որ Պառ փոխարինուի Ապրիլին (Փէյրըֆիթ, Շա – պա՞ն, Մոնուրի՞...) երգիծական Քա – ւաէին համար հարցը անցեալին կը պատկանի։

ԺԱՆ ՓՈՐԹԷ 70 տարեկան մարզասպան մը, որ երկու ոճերի ամբաստանութեամբ մահուան դատապարտուած էր բայց վճիռը բեկանուած էր եւ կրկին կը դատուէր «դլուխը փրկեց»։ Մէթր Պառէնթէր, որ մահապատիժի բուռն ընդդիմադիրներէն է, յաղթեց հակառակ դատախազին պահանջին։

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՏԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (հեռատիպ, փետր· 16–22

ՀՋ ՄԸ ՆԱՆՍԷՆԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

«Սովետսկայա Ռոսիա» հրատարակչականը լոյս ընծայած է ռուս գրող Նիկոլայ Վերժբիցկիի «Հանդիպումները» դիրքը, որ նուիրուած է նորվեկիացի ճամբորդ եւ ովկիանոսագէտ Ֆ· Նանսէնի կեանքի մէկ շրջանին։ 1925ի ամառը՝ Նանսէն, իբրեւ ղեկավար Ազգերու Լիկայի պատուիրակութեան, գացած է Հայաստան։ Գիրքին հեղինակը պատուիրակութեան ընկերացած է իբրեւ լրագրող եւ մօտէն ճանչցած է Նանսէնը։

×

«ՀԱՅՔԻՄՄԵՔԵՆԱՑ» ԶԵՌՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

«Հայքիմմեքենայ» ձեռնարկութիւնը սկսած է այնպիսի ինքնաչխատ ջրհան – ներու արտադրութեան, որոնք կրնան ոռոգման ջուրը բարձրացնել մինչեւ 50 մեթր։ Այդ «օդային մեքենաները» ղգալի կերպով կը դիւրացնեն լեռնալանջերու պաղատու պարտէզներու մշակութիւնը։ «Հայքիմմեքենայ» Հայաստանի արդիւնաբերական մեծագոյն ձեռնարկութիւններէն է, որ կը մասնագիտանայ նաւթի արդիւնահանման, քիմիայի եւ գիւղատնտեսութեան մէջ օգտագործուղ ջրային արհեստագիտութեան մարզին մէջ։

×

ՌՈՒԲԷՆ ՋԱՐԵԱՆԻ ՆՈՐ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Ակադեմիայի հրատարակչականը լոյս կ՚ընծայէ Ռուբէն Զարեանի «Լճեր հայկական չէյքոպիրապատումիս» ուսումնասիրութեան առաջին հատորը, որ նուիրուած է Պետրոս Ադամեանի, Սիրանոյշի, Ծովհ· Աբելեանի։ Հայաստանի Ակադեմիայի թղթակից անդամ Ռ· Զարեանի գիրքերը՝ «Չէյքոպիրը եւ Հայերը», «Չէյքոպիրի հետ», լոյս տեսած են ռուսերէն, անգլերէն, իտալերէն, ֆրանսերէն, սպաներէն, գերմաներէն։ Իր համբաւ բերած Երեւանի մէջ լոյս կը տեսնէ «Չէյքոպիրական» տարեգիրքը, որուն մէջ տեղ կը գտնեն չէյքոպիրագէտներու լաւագոյն ուսումնասիրութիւնները։ Ռ· Զարեան հիմնադիրն է եղակի հաւաքածոյի մը՝ «Չէյքոպիրի դրադարան»ի, որ կազմակերպուած է Արուեստի Հիմնարկի մէջ։ Այդ հաւաքածոյի հիմքը դարձած են իր անձնական դրադարանին 170 դիրքերը։ Ներկայիս հոն հաւաքուած են անգլիացի թատերագէտի երկերուն երեք հազարէ աւելի հրատարակութիւնները, որոնք լոյս տեսած են զանազան ժամանակներ՝ 40 լեզուներով։

GENOCIDE DES ARMENIENS

Le TRENTIEME PARAGRAPHE à l'Assemblée Nationale

N.D.L.R. — Mr. Max Ginouves, représentant Mr. Jean-Claude Gaudin est allé, au nom du groupe U. D. F. lire la question écrite (que nous reproduisons ci-dessous) à la Conférence-Débat du C. D. C. A., le 21 Février, à Marseille. Un compte-rendu a paru dans « Le Méridional » du 25 Février.

QUESTION ECRITE DE M. JEAN-CLAUDE GAUDIN A M. LE MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES

M. Jean-Claude GAUDIN attire l'attention de M. le Ministre des Affaires Etrangères sur le problème que pose actuellement le vote par l'O.N.U. du rapport concernant la prévention et la répression du crime de Génocide.

La sous-commission chargée de l'élaboration de ce rapport avait proposé un texte qui comportait le passage suivant :

« Passant à l'époque contemporaine, on peut signaler l'existence d'une documentation assez abondante ayant trait au massacre des Arméniens que l'on a considéré comme le Premier Génocide du 20e Siècle ».

Lorsque ce rapport a été présenté aux Délégués de la Commission qui représentaient leur Gouvernement respectif en 1974, le délégué turc demandait la suppression de ce paragraphe et le texte de ce rapport fut renvoyé devant la sous-commission pour examen complémentaire.

Un an plus tard, à GENEVE, la sous-commission qui débat sur ce paragraphe (portant le No 30) se déclare favorable à son maintien et le projet de rapport doit être rédigé dans son intégralité avec le paragraphe 30.

Or, lorsque le rapport arrive en discussion trois ans après, le paragraphe 30 a disparu, malgré la protestation de Maître WOLF représentant la Ligue des Droits de l'Homme et des experts des différents pays, parmi lesquels Madame Nicole QUESTIAUX représentant la FRANCE.

Le rapport sera soumis à la Commission des Droits de l'Homme de l'O. N. U. à GENEVE dans le courant du mois de Mars 1979.

1.500.000 Arméniens sont morts entre 1914 et 1923.

Il ne serait pas tolérable que cette extermination systématique du Peuple Arménien soit effacée de la mémoire des nations.

Quelles sont les mesures que compte prendre notre pays pour éviter que le paragraphe 30 puisse être supprimé ?

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԻԹ.

Բեմ ելաւ օրուան չորրորդ նիստին ա-տենապետը, Գալուստ Պապեան: Մնուն-դով Պէյրութցի, իր լուսանկարչական գործի բերումով քիչ մը ամէն-տեղացի, ներկայիս՝ Գանատայի Թորոնթօ քաղա-քէն: Ոգեւորուած է Պապեան, որովհե-տեւ այս նիստի նիւթը դուցէ ամէնէն « գործնական » դերն ու ամենամեծ կա-րեւորութիւնը պիտի ունենայ՝ ներկա-ներէն չատերուն համար: Նիւթն է « Հրա-տարակչական Հիմնարկի մը Ծրագրի Մշակում »: Պր. Պապեան կը չեշտէ որ նման ծրագիրը կը պահանջէ նոր եւ բազ-մակողմանի մօտեցում, թէքնիք եւ տըն-տեսական զանազան դժուարութիւններու իրատես ճանաչում, եւ միաժամանակ ո-րոշ խիզախում: Այլեւս անցած է սպաս-ման ժամանակը, կը չեշտէ Պապեան: Ջանազան ներելի կամ աններելի պատ-ճառներով ձգձգուած է գործը, սակայն

Գրեց՝
ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

եկած է աէթի, արարքի ժամը: Պէտք է ծրագրել՝ մանրամասնօրէն, եւ չարժիլ՝ արագ:

Կը ներկայացնէ առաջին զեկուցաբերը՝ Մարզար Շարապխանեան, եւ Տիկին Էլիզ Շարապխանեան, որ նիստին աւենա-դպրուհին է, ու նաեւ (իր ամուսնոյն հետ) ծրագրող, խմբագիրը, գրաշար եւ տէրը « Քար » Հրատարակչականին: Թէեւ այդ հրատարակչականը մէկ – երկու դիրք հրատարակեց միայն, անոր գոյու-թիւնը խթան մը եղաւ վերջին հինգ – վեց տարուան ընթացքին Հիւսիսային Ա-մերիկայի մէջ գրականութեան մասին մտածողներուն, քանի որ այդ կարճա-տեւ գոյութեամբ իսկ փաստեց որ չատ փոքր գրամագլուխով, խելացի մօտեցու-մով եւ մեծ զոհողութիւններով իսկապէս կարելի՛ է գործ մը ընել, տրուած ըլլա-լով նոր թէքնիք դիւրութիւնները՝ տպա-գրական ճիւղերու մէջ: Թէ՛ « Քար »ի գո-յութիւնը, թէ՛ ալ անոր գործէ դադրիլը « փաստեր » են, — նախ՝ գործը իրակա-նացնելու կարելիութեան, երկրորդ՝ զայն տեւականացնելու համար աւելի մեծ խմբ-բակի մը եւ գրամագլուխի մը պէտքին: Որքան մեծ ըլլայ հիմնող խմբակը ու որքան մանրամասն ըլլայ ծրագրի մշա-կումը, այնքա՛ն քիչ կ՛ըլլայ իւրաքան-չիւր անձէ պահանջուելիք զոհողութիւնը, եւ ուրեմն մարզկայնօրէն կարելի կը դառնայ հրատարակչական հիմնարկի մը հիմնումն ու գոյատեւումը:

Շարապխանեան խօսեցաւ հրատարակ-չականի մը կազմակերպութեան այս եւ ուրիշ թէքնիք հարցերու մասին (որոնց պիտի ակնարկեմ ներքեւ), եւ իր խօսքը աւարտեց կրքոտ կոչով մը: Բեմ հրա-ւիրուեցաւ զեկուցարեր Լուսիկ Մելիք-եան, ծնունդով պարսկահայ, Ամերիկա-յի մէջ ծանօթ իբր Լուսիկ, արձակագիրը՝ որուն պատմուածքները հրատարակուած են բազմաթիւ թերթերու եւ պարբերա-թերթերու մէջ, եւ որ վերջերս հրատա-րակեց իր առաջին անդրէրնով գրուած վէպը: Իր զեկոյցին նիւթն էր « Վարչու-թեան կողմէ կազմուած Ծրագիր », այս-ինքն ան տեսակ մը խօսնակն էր ՀԳՒՄ-ի եւ Համագումարի իրականացման համար կազմուած յանձնախումբի վարչական մարմիններուն:

Մանրամասնութիւններու լրատուու-թեան անցնելէ առաջ պէտք կը զգամ ընդգծել հետեւեալը, — ընդհանրապէս խղճմտօրէն վարուած Համագումարի ա-մէնէն խոցելի թերիներէն էր այս զեկու-ցումը. լսեմ անմիջապէս՝ որ աւմռնական քննադատութեան հարց չկայ հոս: Լու-սիկ Մելիքեան, իբր անձ, ըրաւ իր պար-տականութիւնը: Ընդհակառակը՝ վարչական մարմիններու կողմէ անոր տրուած պար-տականութիւնն էր, — կանոնագրի ըն-թերցում՝ որ անկարելի էր բաւականա-ցուցիչ ձեւով իրականացնել առաւել պայ-մաններու տակ:

Երեւակայեցէք, ուրեմն, իմ հաշիւով 22 յօդուած ունեցող կանոնագիր մը: « Իմ հաշիւով » կ՛ըսեմ՝ որովհետեւ դիտ-ուր ոչի՛նչ տրուած էր ներկաներուն, ո-րոնք դրուեցան բոլորովին կրաւորական եւ անօդնական դիրքի մը մէջ: Եղանք ունկնդիրները « առաջարկուած կանոնա-գրի » մը, որուն խմբագրութեան մէջ դեր չէինք ունեցած (այդ մէկը՝ հասկնա-լի պատճառներով) եւ որուն ընթերցու-մէն ետք չէինք կրնար քննադատական կամ հարցաքննական դեր ալ ունենալ, քանի որ միջ-թայֆօզ – արագահարուածի

արագութեամբ կարդացուած, 22 կէտ ունեցող կանոնագիր մը հազիւ թէ կարելի ըլլայ մարսել, քննել ու հարցաքննական, մօտեցումի ենթարկել, առանց գրուած պատճէններու եւ առանց խորհրդածու-թեան ժամանակ ունենալու: Նման վի-ճակ նեղացուցիչ է որեւէ դատախօսու-թենէ կամ զեկոյցէ ետք, սակայն կատ-ղեցուցիչ եւ անտանելի է՝ երբ ընթեր-ցուածը « կանոնագիր »ն է որ կրնայ ապագայ հրատարակչական կազմակեր-պութեան հիմնական փաստաթուղթը ըլ-լալ, նման զուտ ձեւական մօտեցումով « հանրութեան ներկայացուելէ » ետք: Ես անկեղծօրէն խոստովանիմ, թէ մին-չեւ հիմա չեմ հասկցած որ այդ « առա-ջարկուած կանոնագրի » ապագան ի՞նչ է: Ընթերցումէն ետք հազիւ հինգ վայր-կեան տրամադրուեցաւ չփոթ հարցում – ներու, քուէարկութեան հարց չեղաւ, ոչի՛նչ կարգադրուեցաւ ժողովականի կարգ – կանոնով: Ոչինչ վաւերացուե-ցաւ՝ ներկաներու համաձայնութեամբ: Ուրեմն թէ ի՞նչ է այս կարգացուած կա-նոնագրի արժէքն ու ապագային անոր սահմանուած դերը՝ չեմ դիտեր: Գիտեմ միայն որ ժողովական – կազմակերպչա-կան որեւէ լուրջ հասկացողութեամբ՝ նման կանոնագիր օրինականօրէն քննուած եւ քուէարկութեամբ ընդունուած կանո-նագրի ուժ եւ վարկ չի կրնար ունենալ:

Մօտեցումի հանդէպ այս քննադատա-կան խօսքերը ընելէ ետք, կը փութամ ըսելու որ այս 22 յօդուածներէն չատերը օգտակար ձեւով որոշ հաստատումներ ըրին, եւ անոնց գործադրութիւնը ան-կասկած կրնայ սատարել ամերիկահայ գրականութեան եւ հրատարակչականի մը հիմնումի գործին:

Այնքան արագ էր ընթերցումը այս եր-կար կանոնագրին՝ որ նոյնիսկ իմ բա-ւական զարգացած եւ արագաշարժ նո-թադրութեանս միջոցաւ չկրցայ պէտք եղած նոթերը առնել: Այս ալ մասամբ Համագումարի վարչութեան յանցանքն էր. այսպէս, — անոնք Լուսիկի զեկու-ցումէն առաջ խոստացան « յաջորդիւ բազմապրել եւ բոլոր ներկաներուն ղըր-կել « կանոնագրի առաջարկը, բան մը որ բաւեցաւ Նոյեմբեր 26, 1978ին եւ չէ կատարուած, գոնէ ոչ մինչեւ այսօր, Փետրուար 2, 1979ին, երբ կը գրեմ այս թղթակցութեան վերջին մասը: Ուրեմն, ես քիչ մը վստահեցայ այս խոստումին, եւ սկիզբէն ամէն ճիգ չըրի մանրամասն նոթագրութեան համար, կամ երիզագրե-լու համար: Բարեբախտաբար մէջս որոշ « սինիք » – անհատական մօտեցում ունեցած

ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍՆԵՐ

ՄԱԿՐԻԹ, ՇԱՐՏԷՆ, ՊԷՆԱՄԷՐ

ՄԱԿՐԻԹ

Անխուսափելի է: Կարելի չէ «Պոմպուրկ» մտնել առանց կրկէսային տեսարաններ դիտելու: Փոմփիտու Մշակութային (Համալսարհային) կեդրոնին մինչեւ մուտքի դուռը կարենալ հասնելու համար պէտք է ճեղքել հսկայ բակ մը, գրեթէ բացատան մը, ու հոն անվրէպօրէն պի-տի տեսնէք եւ չըլլանցէք խմբաւորում-ներ, որոնց կեդրոնը կը գտնուին միջ-նադարեան կրկէսային խեղկատակ - ա-պարարներ, կրակ ու բոց « կլողներ », կոկորդն ի վար զմելիի չարքեր սահե-ցնողներ, կապիկը, չունը եւլն.: «Տուրք» մըն է որ մշակոյթի սիրահարը պիտի վճարէ ամէն անգամ, որքան ալ ուզէ քի-թը օդը տնկած քալել մինչեւ չէնքին սե-մը խուսափելու համար այս տեղուղ-թիւններէն...

×

Խօսիլ Մակրիթի մասին պիտի նշանա-կէր խօսիլ գերիրապաշտութեան մա-սին, որուն գլխաւոր ներկայացուցիչը եղած է նկարչութեան մէջ.— « Ի՞նչ է գերիրապաշտութիւնը », հարց կուտար Անտրէ Պրըթոն եւ կը պատասխանէր.— « Կկուի հաւկիթն է, տեղաւորուած իր բոյնին մէջ (կորսուած թուխս) Մակրի-թին մեղսակցութեամբ»: Այս նախադա-սութիւնը կարելի է հասկնալ... այնպէս ինչպէս որ կ՛ուզուի հասկնալ:

Մակրիթը ինքզինք չէ իր առաջին չըր-ջանին, երբ կը նկարէր աւելի յուզելու համար, ոչ ալ վերջին չրջանին երբ ան-հաւատալիօրէն կը նկարէր Իրնուարի նման, « հաճելի », « գեղեցիկ » ըլլալու միտումով: Ու դեռ ան ունեցած է խորա-նարդապաշտ եւ ապագայապաշտ չրջան-ներ:

Ցայտնենք նաեւ թէ կարելի չէ ճչդերա-տորէն, վերջնականօրէն վերլուծել, մեկ-նաբանել, ճշդել Մակրիթին գործը, այ-լապէս գերիրապաշտ « վարպետը » պիտի չըլլար ան: Ցատակ է սակայն թէ ան իր ուղղութիւնը ստացաւ երբ տեսաւ ճիորճիօ տի Ջիրիքոյի « Սիրոյ երգը » կտաւը (1914): Իսկ ի՞նչ կը ներկայացնէր Սիրոյ այդ երգը.— Վիրաբոյժի ձեռնոց-հեր հին արձանի մը դէմքին կողքին... ինչպէս որ նոյն վարպետին ուրիշ մէկ գործը անուանեալ՝ « Մելամաղձոտու-թիւն՝ ամառնային յետմիջօրէի մը » կը ներկայացնէ... բարձր ծխնելոյզներով գործարաններու երկիր մը: Ջիրիքոյի եւ Մակրիթի տարբերութիւնը սա պիտի ը-լայ յետագային, որ մինչ Ջիրիքոյի « մ-րականութիւնը» յանկարծակի, ինքնա-բուխ անակնկալի մը արդիւնքն է, Մակ-րիթի մօտ զգալի պիտի ըլլայ դիտակ-ցութիւնը, հաշիւը:

×

Մակրիթ իր աշխարհը կազմեց գլխա-ւորաբար հետեւեալ տարրերով, մար-դուկ մը գլխուն մըղոն գլխարկով, կըն-կայ կուրծքեր, բանալիներ, ամպ, կիսա-բաց դռներ: Պատկերին եւ բառին միջեւ գոյութիւն առին տարբերութիւններ, գլխարկ մը գծուեցաւ եւ անուանուեցաւ . . ձիւն կամ կօշիկը՝ ամպ: Ընդվզում մը՝ ուրեմն՝ բառերու դէմ: Տեղը կան ուր կը խորհիք թէ «արքան կը զուար-ճանայ», ու այնքան ալ անարդար չէք: Մակրիթ փոխեց նաեւ իրերու դերը, ու կինքը եղաւ փայտէ, պատկերներուն ըն-կերացան բառեր, ծանօթ առարկաներ փոխեցին իրենց պաշտօնը եւ դերը մինչ ուրիշներ արդիւնքն էին կիսաքուն վի-ճակի: Դաշտապետնի մէջ կը տեսնուի հսկայ ծառ մը, որ երբ մօտէն դիտուի կը նշմարուի որ... տերեւ մըն է միայն: Իր մէջ կայ նաեւ թեթեւ հեգնանք մը որ տատայիզմէն կուգայ:

Իր գործերուն մէջ զգալի է նաեւ ա-տեաանելի աշխարհ մը ներշնչուած վա-խը — կը տեսնէք լուսնային տհաւոր ժայռեր, հսկայ թռչուններ: Ամէն տեղ է անյարիրը, վախ կամ անակնկալ պատ-ճառելու հակումը:

Նկարչութիւն մը որ կուգայ զարգացնե-լու գերիրապաշտութեան մեր դիտու-թիւնը:

(1) Centre Culturel Pompidou.

ՇԱՐՏԷՆ (ԺԱՆ-ՍԻՄԷՕՆ)
1699 – 1779

Ջուտ Ֆրանսական որոշ արուեստի գըլ-խաւոր ներկայացուցիչներէն մէկն է Շարտէն: Իսկ այս ցուցահանդէսը՝ մե-

(Շար. – 29)

ծագոյնը, որ լրեն նուիրուած ըլլայ: Ամբողջ աշխարհի թանգարաններէն դրծներ կան հոս հաւաքուած, թիւով հարիւր քառասունեմեակ որ կը կազմէ նկարիւր ներկին արտադրած գործերուն մէկ երրորդը եւ կէսը՝ ցարդ մնացած ծանօթ իր գործերուն:

Անշուշտ երբ կրան փալէի սրահները այցելէք, պիտի չզացադանչէք Տիտըրոյի նման.— Օ՛, Շարաէ՛ն, ճերմակը, կարմիրը, սեւը չէ որ կը ճգմես երանգա – պնակիդ մէջ, այլ իրերու իսկութիւնն իսկ է, ան օդն է, լոյսն է զոր կ'առնես քու վրձինիդ ծայրովը···»: Իր շրջանին համար հաւանաբար ճշմարտութիւններ էին ասոնք: Այսօր՝ մասամբ միայն:

Շարաէնի շրջանին կը տիրէին նկարչութեան եւ քանդակագործութեան արքայական կաճառին օրէնքները կամ սկզբունքները որ սեռերու աստիճանաւորում մը կը կատարէր··· գագաթը՝ պատմութեան նկարչութիւնը, յետոյ կուգան դիմանկարները, բնորոշիչ տեսարանները, նկարները, իրանկարը եւ բնանկարը:

Շարաէն, հակառակ մաս կազմած շրջան արքայական կաճառին, մնաց «խոնարհ»: Մեծամասնաբար գծեց իրանկարներ (նաբ-իւրթ-մորթ), ներքին մտերիմ տեսարաններ: Տուաւ առաքը իր շրջանի ֆրանսական նկարչական ըմբռնման, իւրացուց օրէնքները եւ սակայն կրցաւ կեդրոնանալ տնային, խոհանոցային կարասիներուն վրայ, զանոնք գծելով իրենց վերջնական ճշդրտութեամբ:

Միշտ օգտակար է դասական նկարիչի մը (գրեթէ) ամբողջական գործերու ճանաչումը, որքան ալ անոր հետ հաղորդակցութեան միջոցները նուազած ըլլան այսօր: Շարաէն սորվեցուց դիտել նկարը նախ իր ամբողջութեան մէջ մանրամասնութիւններէ առաջ, իր յօրինում – ները կարգաւորեց զուսպ աճով, ուշադրութիւնը հրաւիրեց պարզ նիւթերու վրայ չեչտելով անոնց գոյութիւնը, աչքի զարկաւ գոյներու վիրաւ պատչաճեց – ման, մթնոլորտի նոյնութիւն ստեղծման դասաւորումին մէջ: Ընդհանրապէս խուսափեցաւ ճչան պոռթկումներէ, նախընտրելով « լռութիւնը » իր գործերուն որ, սակայն, երբեմն կը հասնի մինչեւ որոշ պաղութիւն:

Ասոնք փոքր առաքինութիւններ չեն: Ոմանք կը մտածեն նոյնիսկ թէ Շարաէնէ եղաք··· Սեզանն է որ կատարելագործեց եւ ամբողջացուց անոր սկսածը: Սակայն ասիկա հարց մըն է որ մեզ չ՛ոտ հեռուները կը տանի իր առարկելի չատ մը երեսներով:

(2) Grand Palais.

ՀԱՆՍ ՊԷԼՄԷՐ

Հանս Պէլմէր նացի Գերմանիայէն խոյս կուտար 1938ին, երբ երեսունվեց տարեկան էր հաստատուելու համար Փարիզ: Կը մեռնէր 1975 Թուին:

Ի՞նչ գրել այս բացառիկ, արտասովոր կրաֆիսթ արուեստագէտին մասին, ուր զմայլած գեղագէտը երբ կը դիտէ գործերը, կը դառնայ չուարուն, խռոված ու ինքզինք կը զգայ··· ախտավարակ, հեղինակէն պէս: Պէլմէրը բացատրելու համար չի բաւեր խօսիլ արուեստի, գեղագիտութեան եւ գիծերու մասին միայն, անհրաժեշտութիւնը կը զգացուի ախտաճանաչ հոգեվերլուծողի մը, բացատրելու համար ասոր էրոթիզմը: Սմէն ինչ կը կեդրոնանայ, կամ աւելի ճիշդը՝ ամէն յօրինում իր սլացքը կ'առնէ կնոջական սեռային գործարանէն: Գիծերը կը ճառագայթեն, կը բազմանան, կը հանդուցուին նոյն մտասեւեռումով: Սկիզբը, ի մասնաւորի 1933 թուականին, ան ստեղծեց Փեթիչ – պուպրիկը եւ զայն ենթարկեց իր անողոք քմայքներուն, Փանթազմներուն, անոնց տալով յօդատած ձեւեր, կարծես ըզքեելով, խոշտանգելով անզամները պուպրիկ – կնոջ: Սա՞տ մը կար իր մէջ: Հաւանաբար: Ճեւոյ ամէն ինչ ստացաւ երկար, սլացիկ թռիչք, ողորկուն ձեւեր՝ միշտ նոյն մտալկումով·— բազմապատկուած սրունքներ ամէն ուղղութիւններով, սեղմուած՝ սողոսկուն գուլպաներով որոնք կը վերջանային սեւ կռնակով կօշիկներով: Շփոթեցնող բազուկներ որոնք կուգան բարդուիլ գլուխներու եւ կուրծքերու վրայ երկդիմի խտացումներու առաջնորդելով:

Շուրջ 115 գործեր, — գծագրութիւն, փորագրութիւն, վիմագրութիւն որոնք կը կազմեն այս ցուցահանդէսը եւ որոնք յոռդուն երեւակայութեան եւ սեռական – նուիթեան ուղղակի արդիւնքն են, զար – մանալիօրէն կը պահեն լրջութիւն մը որ իր գործին արժէքը կը չեչտէ, կը կազմէ ասոր վճիռ մասը: Պէտք է աւելցնել նաեւ անզիջող, անայլայլ անկեղծութիւն մը: Իր գործերը առարկայական որքան են թակայական ձեւաւորումները եւ ձեւավերծումները են կնոջ, անբաժան՝ ասոր « խորհրդանիշ »էն: Գործին հրապոյրը կուգայ նաեւ արուեստագէտին այս անզիջող որքան անկեղծ այս կեցուածքէ:

Պէլմէր կը մնայ ամէնէն ինքնատիպ վկայութիւններէն մէկը մեր դարուն դառնալով, տառապիօրէն, արտակարգ վարպետը գիծի՛ն: Ու յանկարծ կը զարմանանք որ ի՞նչպէս այս արուեստագէտը, գոնէ պահու մը համար, կրցած է դուրս ելլել եւ չնչել « արտաքին » աշխարհը, գծելու համար գեղեցիկ եւ ճշդրիտ դիմանկարները իր արուեստապէտ բարեկամներուն.— Մարսէլ Տիւշան, Man Ռէյ, Միչէլ Սիմոն, եւայլն:

(3) Galerie Bellint, 28 bis, Boulevard de Sébastopol.

ԳՐ. ՔԻՕՍԷԱՆ

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

ՅՈՒՂԱՐԿԱԻՈՐՈՒԹԻՒՆ

— o —

Միլանոյի Ս. Քառասուն Մանկանց եկեղեցին լի էր Հինգշաբթի, Փետր. 22, ժամը 11ին, հայ եւ իտալացի ալ բազմաթիւ սգակիրներէ որոնք փութացած էին հուսկ յարգանք մատուցանել երանուդ Հիւսիսեանի յիշատակին: Օտար երկիրներէ եւս՝ բաւական թուով ներկայացուցիչներ, հակառակ ժամանակի սղութեան:

Թաղման կարգին նախագահեց՝ յատկապէս այս տխուր առթիւ Փարիզէն Միլանո ժամանած, Հայրապետական Պատուիրակ Սերովբէ Արք. Մանուկեան՝ որ յատուկ արարողութեան ամփոփ կերպով անդրադարձաւ ողբացեալին բազմարդիւն կեանքին ու չեչտեց որ թէեւ վերջին տարիներուս առողջական պատճառներով ազգային հանրային կեանքէ քաշուած էր՝ երանուդ Հիւսիսեանի անունն ու հմայքն ու հեղինակութիւնը մշտապէս չարունակած էին ներկայ մնալ ի Հայաստան թէ արտասահման: Սերովբէ Արք. վեր առաւ Հիւսիսեանի խորունկ հաւատքն Ազգին ու Հայաստանեայց Եկեղեցիին ու Մայր Հայրենիքին հանդէպ, թուեց համապատասխանօրէն անոր գործունէութիւնն ու բարեսիրութիւնները եւ ունեցած կարեւոր դերը՝ մանաւանդ Հ. Բ. Ը. Միութեան ծոցին մէջ՝ Եւրոպա:

Բժիշկ Տօքթ. Տիգրան Ալեքսանեան իտալերէնի վերածեց Սերովբէ Արք.ի այս խօսքերը՝ իր կարգին յատկանշելով երանուդ Հիւսիսեանը՝ իբր մարդ եւ ազգային դէմք ու իտալահայ:

Քոմոյէնց՝ Տօքթ. Օ. Մանուկեան՝ յանուն Իտալահայ Միութեան հարազատ թարգմանը հանդիսացաւ տեղւոյն Հայութեան երախտաչատ ու ակնածալից զգացումներուն հանդէպ երկար տարիներէ ի վեր իր գլուխը գոնուող պատկառելի նահապետին որ անդարձ կը բաժնուէր:

Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան Աթոռակալ Հ. Բարսեղ Զեփիճեան յանուն Միաբանութեան եւ Աբբահօր, յարգանք մատոյց ողբացեալին յիշատակին:

Երանուդ Հիւսիսեանի մարմինը ամփոփուեցաւ Միլանոյի հռչակաւոր «Մոնումանթալէ »ի մենարաններէն միոյն մէջ:

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան ցկեանս նախագահ Պ. Ալեք Մանուկեան՝ անկարելիութեան առջեւ ներկայ ըլլալու յուղարկաւորութեան, հակառակ իր խոր կամքին, եւ իր ներկայացուցիչը՝ Կեդր. Վարչութեան անդամ փաստաբան Յակոբ Տէր – Մէրեան վերջին պահուն օգանաւային դործադուլի բերմամբ չկարենալով Ամերիկայէն Միլանօ հասնիլ, հեռաձայնով ներկայացուցիչ կարգած էր Միութեան փոխ նախագահ եւ Զուիցերական Պատուիրակ Վարիչ – Պատուիրակ Պ. Արամ Ջամջերեճեան: Իօժէն Բարազեան՝ եւս ներկայ էր յանուն Վարիչ Մարմնոյ: Միութեան Եւրոպայի իրաւական խորհրդական Մեթր Շաւարշ Սեւջեանեան կը ներկայացնէր նաեւ Միութեան ընդհ. տնօրէն Պ. Մ. Հայկենցը:

×

Մեծ թիւով ծաղկեպսակներ, իսկ ցաւակցական հեռագիրներ ամէն կողմէ, յիշելով միայն Ս. Էջմիածնէն՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսինը, Երեւանէն՝ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կոմիտէի նախագահ Վարդգէս Համազասպեանինը, Նիւ Եորքէն Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. Վարչութեանը ու Ֆրանսայի Շրջ. Ցանճառաժողովի նախագահ Նափոլէոն Պիւլլիւքեանինը:

ԸՆԹԱՑԻՒ ԱՐՁԱԿԱԳԻՐ

Vagabondages

Բանաստեղծութեան պարբերականին թիւ 6ի մէջ (Փետր 79) նուիրուած Ազատութեան, լոյս տեսած է Արմէն Լիւպէնի (Շահան Շահնուր) մէկ քերթուածը՝

ON N'EST LIBRE QUE PAR PANS.

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂ առաջին անգամ ըլլալով երկաթուղիի գիծ մը ունեցած է, երբ հաստատուած է Ագդամ – Սուսիա – նակերտ գիծը՝ 26 քիլոմեթր երկարութեամբ: Սուսիանակերտի կայարանին բացումը կատարուած է Յունուարի վերջերը: Երկայրկանի չէնք մըն է, բեռնապահեստի յարմարութիւններով օժտուած:

ՄԵԾ ԹԻՒով ծաղկեպսակներ, իսկ ցաւակցական հեռագիրներ ամէն կողմէ, յիշելով միայն Ս. Էջմիածնէն՝ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսինը, Երեւանէն՝ Արտասահմանի հետ Մշակութային Կոմիտէի նախագահ Վարդգէս Համազասպեանինը, Նիւ Եորքէն Հ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. Վարչութեանը ու Ֆրանսայի Շրջ. Ցանճառաժողովի նախագահ Նափոլէոն Պիւլլիւքեանինը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՕՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

ՅՐՏԵՐԸ ՁԱՐ ԵՆ ԴԱՐՁԵԼ

1.

Կառապանի մօտ, օնքոչու զէն ու զարդով նստած էր Գուրբան Ալին: Կառքում մեղմ ղուրսում էին Մեհմէդն ու նրա մայրը: Մայրը հոգատար հառաչեց.

— Կարծես մրսում ես, Մեհմէդ:

— Ոչ, դժգոհ պատասխանեց որդին: Ձեմ մրսում, քանի՞ անգամ ասեմ:

— Գուցէ մի չա՞լ պզեմ ուսերիդ, յամառեց մայրը:

— Ասացի որ չեմ մրսում:

Գուրբան Ալին հոգոց հանեց: Իր մայրն էլ էր այդպէս հոգատար էր իր նկատմամբ, երբ ինքը փոքր – փոքր էր: Երեւի սպասուելիս վերջին պահին մայրն աղօթել էր իր համար:

Գուրբան Ալուն բարկացնում էր հանդմի ձայնը: Ինչո՞ւ ես այդպէս հոգատար դէպի քո արդէն տղամարդ որդին, երբ չուրջդ որբերի քաղցած խմբեր են, մուրացկանների վոհմակներ:

Հանդմի ձայնը նորից ղարնուեց Գուրբան Ալու գլխին.

— Կարծեմ քաղցած ես, Մեհմէդ:

— Ոչ, ոչ···

— Գուցէ մի քիչ կարկանդակ ուտէիր, գերմանական է: Կ'ուտե՞ս:

— Դէնը տար, զոչեց Մեհմէդը: Ինձ ոչխա՞ր ես մեծացնում, մայր: Ննդրում եմ նման գիրգիրներով այլեւս չձանձրացնես ինձ:

Գուրբան Ալին եւ գոհ էր, որ ահա, վերջապէս, հեռանում է Զեւկէսից, եւ դժգոհ, որ գուցէ յաւիտեան կորցնում է հարազատ երկիրը:

Բարձր լեռներին մեծ ձիւն էր նստել: Հովիտները սրսըփում էին ձեան ահից, հանդիպակաց քամին սառն էր: Ալ կողմին ճերմակին է տալիս Գոհանամք լեռը: Այնտեղ է իր հայրենի Կաթակնը, իր պապերի նշխարներով, ջրաղացի չեմին իր հօր արիւնը:

Կողքին մշմշացող կառապանը երբեմն մարակը ճօճում էր ձիերի վրայ, գոչում: Նրա ձայնը խռպոտ էր ու յոգնած: Գուրբան Ալու մէջ ծերունուն զրգռելու ցանկութիւն առաջացաւ:

— Եթէ Զիլ Զաքարը յարձակուի մեզ վրայ, ի՞նչ պիտի անես, բաբամ:

Ծերունին թքեց ձիերի վրայով, փսփսացրեց՝ ձայնը քթի մէջ:

— Ի՞նչ պիտի անեմ: Կը կանգնեմ առաջը, որ խփի, սպանի:

— Ինչի՞ սպանի:

— Զգուել եմ ինքս ինձնիից, կառապանը չարութեամբ դաղեց ձիերի գլուխները: Դա՛հ, դա՛հ, կոտորուածներ: Զգուել եմ ձիերի հոտից էլ: Ամէն ինչ ատելի է, անիմաստ: Ինչո՞ւ է մարդ այսքան չատ ապրում:

— Որ վայելի Աստուծ տուած բարիքները:

Ծերունին քրքջաց:

— Տեսնում եմ ոնց ենք վայելում, դուս էլ, ես էլ: Մարդը հէնց մօր փորից դուրս գալուց է դժբախտ: Բախտը որոնելը զեղմանում, տղաս: Հողի երեսին բախտ չես գտնի, յոյսդ կորիր:

Գուրբան Ալին այլեւս հարց չտուեց: Ինչի քրքրի մոխրացած կրակը:

×

Իրար եաեւից եաս էին մնում հայկական գիւղերը՝ տասը դատարկ ու աւերուած, մէկը կիսով չափ բնակեցուած չգիտես որտեղից եկած Թուրքերով: Կառապանը մտրակը մեկնեց նորաբնակների կողմը:

— Սրանք էլ են բախտ որոնում: Երեսում է՝ գտել են: Քոսի ու թերասնման ձեռքից կոտորւում են Աստուծ երջանիկները:

Եկեղեցիներից պոկուած էին խաչերն ու զանգերը: Պոկուած էին հին աշխարհի ոսնահետքերը իրենց վրայ պահած, աղօթքի կանգնած այդ քարէ անէծքների լեզուները:

Կառքը թեթեւ փոշի էր բարձրացնում մէջքը քրքրուած, վէրքոտ ճանապարհի երկայնքով: Ճաճախ էին հանդիպում ոտքով դէպի Եփրատ գնացող զօրագնդերի, դումակների, թնդանօթային մարտկոց – ների: Ծերունին կառքը քշում էր ճամբի եզերքը, գլխարկը հանում:

— Սրանցից ոչ ոք ետ չի գառնայ, կը կոտորուեն: Դա՛հ, դա՛հ···

Մի պիւղում Գուրբան Ալին, երկար ո – րոնելուց յետոյ, եռակի արժէքով հաղիւ կարողացաւ մի քիչ կաթ ու կարագ գնել հանդմի ու նրա որդու համար: Կաթ վաճառող Թուրքը ասաց, թէ Աղօթարան լերան կիրճերում տէր ու տնօրէն է Հայերի մինարաչի Ներսես Զավուշը: Գուրբան Ալին բարկացաւ սաստիկ:

— Հապա ինչո՞ւ չէք նրա վերջը տալիս:

Թուրքը նոյնիսկ վախեցաւ:

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(260 – Շար.)

Պ. Նորայր Լուսպարոնեան, զաւակ – ներն ու թոռները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ մօր՝

ԺԵՐՄԷՆ ԼՈՒՍՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 26ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Մարտ 2, ժամը 11·30ին կոնէսթ Սանթը – Օսփիթալիէն:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Էօֆէնի Տէր–Գալուստեանէ 50 ֆր., Տիկին Կուրպէճեանի կակաչի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Տէր-Դաւթեանէ 100 նոյն առթիւ:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՔՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԺԱ. ՅԱՆԿ

Տէր եւ Տիկ. Միքայէլ Յակոբեան	1200
Տ. Հ. (Նիս)	1000
Պր. Ժան Թօսունեան	1000
Պր. Ժագ Հանէչէրեան	500
Մի ոմն	300
Պր. Լեւոն Հասըրճեան	250
Օր. Ժագլին Նարբինեան	130
Պր. Տէօվլէթ Պուղուրլեան	100
Պր. Մ. Գարանֆիլեան	100
Տիկ. Մարգրիտ Պենլեան *	100
Տէր եւ Տիկ. Զէօմլէքճեան	100
Տիկ. Երանուհի Գրալեան	50
Պր. Արթիւր Պենլեան	50
Պր. Յարութիւն Ճէնտէրճեան	50
Օր. Սիւզան Անդրէասեան	30
Տէր եւ Տիկ. Համայեակ Աչճեան	25
Ֆրանսահայ Մշակութային Միութեան միջոցաւ հանգանակուած	
Վարդավառ Կէվէհեան	200
Հայկուհի Զիլինկիրեան	200
Խաչիկ Թաղուրեան	200
Արամ Զիլինկիրեան	200
Հրանդ Քէչեան	100
Դանիէլ Ճիզմէճեան	100
Բիւզանդ Ֆընտըքեան	100
Սամուէլ Խաբուդեան	50
Միսաք Շարաբխանեան	50
Արամայիս Արապեան	100
	(Շար.)

Յ. Գ.– Կեդրոնական Յանձնախումբը կը հաղորդէ, որ անցեալ չաբթու արդէն իսկ փոխանցած է 300 հազար Ֆր.ի գումար մը, Պէյրութի կեդր. Մարմնին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Երուանդ Միքայէլեան 240 ֆր. կը նուիրեն:

ՎԱԼԱՆՍ.— Պ. Նշան Թէպոյեան 40 ֆ.

ՊԷՍԻԺ.— Պ. Զերչեան 40 ֆր.:

ՄՆՈՒՆԴ

ՎԱՀԷ ՄՈՒՍԵԵԱՆ

Շատ ուրախ է որ պզտիկ Ֆլյրիկ մը ունի՝

ՇՈՒՇԱՆ

որ ծնաւ 1979 Փետրուար 8ին:

Իրենց թոռնիկին ծնունդեան ուրախ առթիւ, Տէր եւ Տիկին Սալլաֆեան 100 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին, նաև 100 ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին նոյն ուրախ առթիւ Տէր եւ Տիկին Մուսէեան:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բիւզանդ Վարդապետեան, Շապին Գաբահիարցի, կը փնտռէ իր քուրէֆները.– Վեցիկեան Եղնիկ, Վեցիկեան Ազգանոյշ. կը կարծուի թէ Յունաստան կամ Եգիպտոս են: Կը խնդրուի արտատպել արտասահմանեան թերթերէն: Լուր ունեցող – ներէն գրել՝

LES ALPES, 20 Ave. du Maquis
26100 ROMAN

DENTAIRE

CHIRURGIEN-DENTISTE

Proches banlieue Nord-Est

Cherche collaborateur, éventuellement avec promesse de vente, ou toute autre forme de contrat à étudier.

Téléphoner à 383-65-74

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Նիսի Հայ Տիկնանց Միութեան կողմէ, Շաբաթ, Մարտ 3, ժամը 20էն մինչեւ առաւօտեան ժ. 1·30, Աքլանտիկ պանդոկի սրահներուն մէջ, 12, Պուլվար Վիքթոր Հիւկօ (Նիս):

Ի նպաստ Նիսի միօրեայ հայկական դպրոցին:

A L'OCCASION DES FETES DE

Paques aux Lieux Saints

ET

L'INAUGURATION SOLENNELLE

du

MUSEE HELEN et EDWARD MARDIGIAN

Président de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance des Etats-Unis

JACQUES CHELELEKIAN

(*Accompagnateur*)

propose :

Voyage à Jerusalem

de MARSEILLE

Départ Dimanche 15 Avril — Retour Mardi 24 Avril 79

Prix par personne 3.900 F.

Comprenant :

Transports, visites et excursions : TEL AVIV — CESAREE — HAIFA — ST JEAN D'ACRE — NAZARETH — TIBERIADE — BEIT-SHLEAN — JERICHO — BETHLEHEM — JERUSALEM,

Logement en chambre double. — Hôtels 4 étoiles. — Pension complète.

Assurances : Annulation — Rapatriement — Perte et Vol bagages.

ATTENTION ! places limitées

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
Org. Lic. 97

48ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԻՍԻՆԻ ՇՐՋԱՆԻ

կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին

Salle de Chimie, 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e, Métro Invalides

Ճոխ յայտագիր պատրաստուած Գացլիկներու, Թեւիկներու, Արեւոյներու եւ Սկաուտներու կազմէ:

Հայերէն ներկայացում, հայկական երգեր եւ պարեր, սկաուտական կեանքի ներկայացումներ, նուագախումբ

Կը մասնակցին Ֆրանսական եւ եւրոպական սկաուտական մի քանի միութիւններ

յուսիչները եւ խումբեր

Մուտք 25 ֆր., երախաներ ու մուտքը ազատ է:

ՊԻՒՖԷ ՅՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐԻԶ

ՀՍԿՈՒՄ

Մեծ Պահքի ամէն Չորեքշաբթի երեկոներուն, այսինքն՝

Փետր. 28ին, Մարտ 7ին, Մարտ 14ին, Մարտ 21ին, Մարտ 28ին, Ապրիլ 4ին, *Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ երեկոյեան ժամը 6ին կը կատարուին հսկումի խաղաղական եւ հանգստեան ժամերգութիւնները:*

Մեծ Պահքի ամէն կիրակի օրերը, այսինքն՝

Մարտ 4ին, Մարտ 11ին, Մարտ 18ին, Մարտ 25ին, Ապրիլ 1ին,

Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ պատարագէն վերջ Արեւագալի արարողութիւն տեղի կ'ունենայ:

×

Այս Ուրբաթ, Մարտ 2ին, երեկոյեան ժամը 7ին, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս–Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ՇԱՒԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Մարտ 4, պատարագ: Ցեմ պատարագի արեւադալի երգեցողութիւններ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

Կիրակի, Մարտ 4, ժամը 15·30ին: Կը բանախօսէ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ *նիւթ ունենալով՝*

Սփիւռքը եւ Հայութեան իմքնութիւնը կազմող ազգակներն ու արժէքները:

Բոլոր ազգայինները հրաւիրուած են մասնակցելու նոյն օրուան ժամը 11ի պատարագին եւ ժամը 13ի ճաշին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Վասպուրականի *յաղթականին հերոսամարտի 64րդ տարեդարձը Ապրիլ 8, կիրակի ժամը 13ին, ճաշով:*

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի դաշտահանդէսը Յունիս 17ին:

×

Կապ. Խաչի 50ամեակը Կ.Պոլսոյ մէջ, Մայիս 20ին:

×

Կապոյտ Խաչի յիսնամեակը կը տօնուի մեծ չուքով Ապրիլ 1ին, Սալ Կավոյի մէջ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՁԱՇ

Կիրակի, Մարտ 4, ժամը 13ին պատուոյ նախագահութեամբ՝

ՏԻԿԻՆ ԵՍԹԵՐ ԻԶԳԱԼԱՅԵԱՆԻ

եւ նախագահութեամբ՝

ՏՕՔԹ. ՀԵՐՄԻՆԷ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

որու ընթացքին 1978ի Հարենց գրական մրցանակը պիտի ընծայուի պարսկահայ անուանի բանաստեղծ՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ԽԱՆԵՆՑԻ

PIZZA OSKIAN
139, Rue Saint Honoré — Paris
Métro : Louvre

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով յայտ. կապէս կը խնդրուի սեղանները կանխաւ եւ փութով ապահովել, ամէն առաւօտ հեռախօսելով, ժամը 7էն 10, 372·04·20 իսկ երեկոյեան ժամը 20էն վերջ՝

780·82·58

Ճաշագին 60 ֆր.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ փարիզեան չրջանի իր բոլոր մասնաճիւղերը, Մարտ 3, Շաբաթ օր ժամը 14·30ին, Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ. ճշդապահ ըլլալ:

×

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մարտ 5ին, երկուշաբթի ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հաշուետուութիւն:

×

ԱՆՒԱՄԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Փարիզի մասնաճիւղի Դ ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մարտ 3, կ. ժամը 18ին, Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ: Օրակարգ.— Ա. դիւանի ընտրութիւն. Բ. 3րդ ընդհ. ժողովիատենապետութեան ընթերցում եւ վաւերացում: Գ. Ընթերցում եւ վաւերացում վարչութեան 1ին ամսեայ գործունէութեան ամփոփ տեղեկագրի: Դ. Ընդհ. ժողովի օրակարգ. քննութիւն եւ առաջարկներ: ե. Պատգամաւորի ընտրութիւն:

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

LE GREC Tous les jours midi et soir. 12, rue Dauphine, PARIS 6 - Réser : 033.66.30

DE NOUVEAU L'ENCHANTEMENT DES NUITS GRECQUES
Dîners et soupers dansants. Orchestre jusqu'à l'aube.

„Դեմել յունական ճաշարան մը, որ չատ գաղափարն ունեցած է մեզի հրաւիրելու երկրին խնկական եւ հրաշալի ճաշերը, ախորժաբեր եւ թեթեւ, փռանսական գիւմիներով: Աւելի քան 10 սկսակ յատուկ նորութիւններ նոյնիսկ ծառեկ": (Փոլ Սիմոն, Ժուռ տը Փռանսի մէջ):

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
2
VENDREDI
2 MARS
1979

ՀԱՅԱՐԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ. 80

LE NUMERO 1,80 F.

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·328

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.328

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՔՍԻՔԱ

ՋԵՐՄ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

— o —

Քոնիֆորտով է, որ նախագահ Ժիսքար տ'Էսթէն Մեքսիքօ հասաւ Զորեքշաբթի օր, ուր արժանացաւ խանդավառ ընդունելութեան, թէ՛ նախագահ Փորթիլոյի եւ թէ Մեքսիքացիներուն կողմէ։ Երկու երկիրները առկախ որեւէ հարց չունին եւ Մեքսիքա զգացական կապեր ալ ունի Ֆրանսայի հետ։ Մեքսիքան ալ, նման Ֆրանսայի, եղած է ապստամբ երկիր մը քաղաքական թէ այլ գաղթականներու համար։ Իր ողջոյնի ուղերձին մէջ, նախագահ Փորթիլօ յիշած է որ Կօլէժ տը Ֆրանսի հետ Մեքսիքան ալ, նման Ֆրանսայի, եղած է ապստամբ երկիր մը քաղաքական թէ այլ գաղթականներու համար։ Իր ողջոյնի ուղերձին մէջ, նախագահ Փորթիլօ յիշած է որ Կօլէժ տը Ֆրանսի հետ։

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Ա.

Ուրիշ հարց: Ինծի երբեք յստակ չէր թէ այս պարբերաթերթը ի՞նչ ձեւով ու չափով միայն « Ամերիկահայութեան » հանդէսը պիտի ըլլայ: Ինծի այնպէս թուեցաւ որ ներկաներէն շատեր բաւական զաւառապաշտ մօտեցում ունէին հարցին, սակայն վիճակագրական վեր – լուծումի ենթարկուած հարցախոյզ մը չունէին; կրնայ ըլլալ որ սխալեցայ: Նոյնն չեշտուելիք կենսական կէտը սա է, — նման կանոնաւոր ստիպուած է պարզել այն կէտերը, որոնք օրինական սահմանումի ենթակայ են, եւ անոնք՝ որոնց մասին որոշում տուողները վարչական մարմինները պիտի ըլլան, եւ որոնց որոշումներն ու մօտեցումները հետեւաբար կրնան ըլլալ ճկուն եւ փոփոխակի: Օրինակ, եթէ վերջին հարցը ձգուի իւրաքանչիւր նոր վարչութեան՝ անոնցմէ մէկը կրնայ որոշել որ թէ՛ ամերիկահայ, թէ՛ եւրոպահայ եւ Մէջին Արեւելք գնահողներու գործերը պիտի հրատարակէ: Եթէ ամերիկահայ գրողներ բաղդատական մը « դրսեցի »ներու գործ չատ կը հրատարակէ, եւ եթէ այդ լայնախոհ վարչական մարմինը կորնցնէ յաջորդ կազմակերպական ընտրութիւնը, նոր վարչութիւնը կրնայ կամ որոշել՝ որ հանդէսի իւրաքանչիւր թիւը « դրսեցի »ի մէկ գրութիւն միայն կրնայ հրատարակել, կամ ալ կրնայ բոլորովին արգիլել նման գործերու հրատարակութիւն: Մեր (այսինքն՝ Ամերիկահայերու) զաւառապաշտ, ապակեդրոնացման հակամէտ ոգին թէ՛ հասկնալի եւ քաղաքական հարցերու մէջ նոյնիսկ նախընտրելի է, թէ՛ ալ այպանելի՝ մտաւորական մարզի մէջ: Սակայն ոչ ոք կրնայ ժխտել, եթէ իրատես է որ նման նիւթերու շուրջ վէճեր պիտի ծագին, եւ ուրեմն կանոնաւոր մը պէտք է նախատեսէ զանոնք:

Կանոնագրի յաջորդ յօդուածը չատ լաւ մտածուած է, եւ ցոյց կուտայ որ ամերիկեան կազմակերպչական մօտեցումը երբ «պատուաստուի» հայկական իրականութեան, կրնայ օգտակար մօտեցումներ առեղծել: Այս յօդուածը կ'առաջարկէ, որ Ա.ՀՄ չզոհանայ գրքեր հրատարակելով, եւ իր լոյս ընծայած գրքերուն մասին ան (իր տեղական յանձնախումբերու միջոցաւ) կազմակերպէ գրական ասուլիսներ, գրողներու ներկայութեամբ՝ ուր որ կարելի է, եւ կամ առանց ատոր: Անշուշտ գրողի ներկայութիւնը կրնայ սաստիկ գրքի վաճառումին ալ:

Վեցերորդ յօդուածը կ'առաջարկէ որ Ա.ՀՄի վարչութիւնը կապ պահէ Սփիւռքի մամլոյ հետ, մանաւանդ այդ մամուլի գրական նիւթերով զբաղող թերթերուն եւ խմբագիրներուն հետ: Անվիճելիօրէն լաւ մտածում, սակայն «կապ»ի ընոյթը յստակացման կը կարօտի, գուտ պաշտօնական, կարճ ու կտրուկ, ինքնակեդրոն եւ տեղայնապաշտ մօտեցումէ խուսափելու համար:

Ցաջորդ յօդուածը զարմացուց զիս, որովհետեւ կ'առաջարկէ որ Ա.ՀՄ հիմնէ « մատենաշար » մը, եւ ստեղծէ « Ա.ՀՄ Մատենաշարի Հիմնադրամ »: Ես ենթադրած էի որ եթէ Ա.ՀՄ գրքեր պիտի հրատարակէ, անկասկած այդ գրքերը պիտի կրեն « Ա.ՀՄի Մատենաշար » դրոշմը, ինչպէս, օրինակ, « Ցառաջ »ի մատենաշարի հրատարակած 14 գրքերը կը կրեն « Մատենաշար Ցառաջ » դրոշմը: Սակայն ինչպէս կ'երեւի, որոշ գրքեր Ա.ՀՄի մատենաշարի օժանդակութեամբ պիտի հրատարակուին, իսկ ուրիշներ՝ Մատենաշարի միջոցաւ: Կարծեմ համաձայն չեմ այս մօտեցումին, սակայն քանի որ մանրամասնութիւնները յստակ չեն, ոչ ալ յայտնի է այն տրամաբանութիւնը՝ որ նման երկկողմանի եզրակացութիւններու եւ որոշումներու մղած է վարչութիւնը՝ պէտք է սպասել: Հարց կայ, օրինակ, որ Ա.ՀՄ մատնակի թռչակներով, « կրանթ »ի յատկացումնե՞ր պիտի ընէ հեղինակնե – րու, երբ իր Մատենաշարով չեն հրատարակուիր գրքերը: Որքա՞ն յատկացում, ո՞վ եւ ի՞նչպէս պիտի որոշէ այդ փափուկ հարցը:

Ութերորդէն մինչեւ տասներորդ յօդուածները, կը խոստովանիմ, բոլորովին չփոթեցուցին զիս: Հիմնարկի Մնամակալ Մարմնի մասին էին, սակայն յստակ չէին խմբագրուած, եւ կարդացուեցաւ Լու – սիկի բնականոն արագութեամբ, այսինքն ... չատ արագ:

Տասնմէկերորդ յօդուածը առաջար -

Գրեց՝
ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

կեց որ Ա.ՀՄի « հանդէսը » ունենայ նշանակովի Վարչական – Մնամակալ մարմին, իսկ 12րդը՝ որ նոյն հանդէսը ունենայ միմեայ խմբագրական մարմին: Թէ ո՞վ պիտի նշանակէ առաջինը, եւ թէ ի՞նչպէս պիտի կազմուի երկրորդ, խմբագրական մարմինը, ըստ երեւոյթի կը մնան վէճի ենթակայ նիւթեր:

13րդ յօդուածի նիւթը խմբագրական մարմինէ մարմին կատարուելիք փոխանցումներն էին: Մանրամասնութիւնները չկրցայ յստակ արձանագրել:

14րդ յօդուածը նոյնպէս լաւ չհասկըցայ, սակայն ան կապ ունէր Վարչական-Մնամակալ մարմնի իրաւասութեանց հետ, կը փորձէր զանազանել այդ իրաւասութիւնները՝ գուտ խմբագրական գործ տանող կազմի իրաւունքներէն:

15րդ յօդուածը տարեկան հաշուեկշիռ (անգլերէնով՝ էֆաունդ, պիլան) պատրաստելու պարտականութեան մասին էր: Կը հարցուէր, օրինակ, թէ ո՞վ պիտի պատրաստէ եւ ո՞վ պիտի քննէ հաշուեկշիռը կառավարութեան հաշուապահնե – րուն ցոյց տրուելէ առաջ: Մխացեալ Նահանգներու պետական տրքահաւաք կազմակերպութիւնը կրնայ դիւրաւ պատրաստել ըլլալ որեւէ խոցելի հաշուեկշիռ ներկայացնող կազմակերպութեան:

Ցաջորդ երեք յօդուածներու մասին չկրցայ պէտք եղած արագութեամբ նոթեր առնել: 19րդ յօդուածը կարգի կը դնէր այն փոխանցումները, որոնք տեղի կրնան ունենալ տարեկան պիւտճէներու եւ Հիմնադրամի գումարներուն միջեւ:

(Շար. – 30)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԲԱՆԶԱՐԵՂԷՆԻ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄ ՋԵՐՄՈՑՆԵՐՈՒ ՄԻՋՈՑՈՎ

Արամուս աւանին մէջ կառուցուած է Հայաստանի մեծագոյն ապակեպատ բանջարանոցը: 180 հազար քառակուսի մեթր տարածութեան վրայ ձեռնարկուած է բանջարեղէնի ցանքին: Մասնագէտներու հաշիւներով, տարեկան 650 թոն լօլիկ ու վարունգ պիտի ստացուի: Նախատեսուած է տարածել Հայաստանի մէջ պաշտպանուած տարածութիւններու մէջ բանջարաբուծութիւնը: Ջերմոցի նոր տնտեսութիւններ առեղծուած են Ախուրեանի շրջանը, Դիլիջան, Էջմիածին: Այս տարի կը սկսի Հրազդանի բանջարաբուծութեան համադրոյթի չինարարութիւնը, որուն մակերեսը կը կազմէ 300 հազար քառակուսի մեթր: Ջերմոցներու իւրաքանչիւր քառակուսի մեթրը կուտայ մինչեւ 10 քիլոկրամ լօլիկ եւ 20 քիլոկրամ վարունգ:

1978Ը «ՅԱՌԱՋ»Ի ԸՆԴԱՄԷՋԷՆ

Պատրաստեց՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

Հոմի: Շնորհաւորը Ս. Ծնունդ: Առաջին անգամ ըլլալով Պապ մը Ծնունդը կը չնորհաւորէ նաեւ հայերէն լեզուով: Ծննդեան իր պատգամին մէջ Ցովհաննէս Պօղոս Բ. ծանրացաւ մարդկային իրաւունքներուն վրայ, 1978ը ըլլալով « մարդկային իրաւանց յայտարարութեան եւ բեռնամեակը եւ ի՛նչ հեգնանք, այս տարեդարձը առաջիններէն նշուղը եղաւ Խորհրդային Միութիւնը:

Դեկտեմբերը եւս եկաւ հաստատելու, որ 1978ը եղաւ իրապէս բռնութիւններու, բախումներու, քաղաքացիական կռիւներու, պատերազմներու տարին: Այսպէս՝ Պարսկաստանը որ միշտ չփոթի կացութեան մէջ է եւ Թեհրանէն Թաւրիզ, Մաշատ, Սպահան, Քիրմանշահ ժողովուրդը կը պահանջէ Շահին մեկնումը եւ իսլամ Հանրապետութեան մը հաստատումը: Թուրքիա՝ ուր տեղի ունեցան եղբայրական կռիւներ Մարաշի մէջ ընելով հարիւրէն աւելի մեռեալներ եւ բազմահարիւր վիրաւորները, եւ որ սակայն միշտ իր փրկութիւնը դուրսէն կը փնտռէ. Մոսկուա պիտի տայ մէկուկէս միլիառ տոլար եւ էճեվիտ մնացածն ալ կ'երթայ որսալու Սքանտինավեան երկիրներուն մէջ: Լիբանան, համեմատաբար հանդարտ է, բայց քաղաքական վիճակը կը մնայ միշտ անորոշ եւ նախագահ Էլիաս Սարգիսի այցելութիւնը Փարիզ չի յանդիր դրական չօշափելի արդիւնքներու: Ժընեւ՝ եղեռնափորձեր Թրքական հիւ – րոսարանին եւ Օզանաւային Գրասենեակին դէմ. արաբներուն տէր կը կանգ - նին՝ « Հայկ. Նոր Դիմադրութիւնը » եւ « Հայկ. Գաղտնի Բանակը »: Իսրայէլ – Եգիպտոս հաշտութեան ատորագրութիւնը այս տարուան համար չէ: Միացեալ Նահանգներու Արտաքին նախարարը կըրկին ճամբայ ելած է եւ Գահիրէէն Երուսաղէմ դարձեալ կը փորձէ մօտեցնել կողմերը: Հետեւանք այս տարակարծութիւններու՝ Սաատաթ Օսլօ չերթար ստանալու համար Նոպէլի խաղաղութեան մրցանակը: Սակայն Պեկինն գնաց:

Քաղաքական բարոյականին շուրջ պատրանքներ մի ունենանք: Ուռչինկթընն կը զոհէ իր հին դաշնակիցը՝ Ազգային Զինաստանը եւ կը դաշնակցի Փեքինի հետ: Միացեալ Նահանգներ – Զինաստան յարաբերութեան հաստատումը տարեվերջի ամէնէն կարեւոր դէպքերէն մին է:

Սպանիոյ մէջ ժողովրդավարութեան ճամբան բացուեցաւ: 88 առ հարիւր համաձայնութեամբ Սպանացիներ « այո » ըսին Սահմանադրութեան:

1978 տարին կը փակուի եւ միջազգային քաղաքականութեան բեմէն կ'անհետանան երկու կարեւոր դէմքեր, Կոլտա Մէյր՝ Իսրայէլի պետական ամէնէն մեծ դէմքերէն եւ Հուարի Պումետիէն՝ Ալժերիոյ նախագահը:

ՖՐԱՆՍԱ

Դեկտեմբեր 19ը պիտի մնայ յիշատակելի: Ամբողջ Ֆրանսան առանց ելեկտրականութեան: Անննախընթաց դէպք մը, որ երկուքուկէս միլիառ կորուստ պատճառեց եւ անդամալուծեց ամբողջ երկիրը:

Տը Կօլին ոչ ըսաւ, բայց քանի տարի վերջ խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ Ժիսքարին, կինէի հին Ֆրանսական դաղթավայրը:

Ժիսքար մտահոգուած է ծնունդներու հարցով եւ 1979ի որպէս գլխաւոր հեռանկար ունի ընտանիքը: Մտահոգիչ է նաեւ Ընկերային Ապահովութեան կացութիւնըլ իր 17 միլիառ բացով: Դարման, սակերու բարձրացում մանաւանդ բարձր աշխատավարձքերուն համար:

Կօլիսանները կուսակցութիւնը՝ ՀՀՀ-ն բաւական ցնցումներու ենթակայ է: Որոշ վերապահութիւններ կան Շիրաքի նկատմամբ եւ Ալեք. Սանկինէթիի եւ Ալեն Փէյրըֆիթ չեն վարանիր հրապարակ քննադատելու: Այս վերջինը կը կախակայութի վեց ամիսով:

Փիէռ Նոկեռա՝ համայնավար չարքայինն եւ Սէ. Ժէ. Թէ. սենտիքալի պատասխանատուներէն նամակով մը՝ ուղղուած Պուշ տիւ Ռոնի Համայնավար Դաշնակցութեան, Քեհեաններու դիրքին չուրջ կ'ըսէ. « Բոլոր ազատութիւններուն առաջինը արտայայտութեան ազատութեան իրաւունքն է: Քեհեաններ իրաւունք ունի՞ն թէ չունին ըսելու ինչ որ տեսած են, ինչ որ զգացած են... » եւ րակացութիւնը կը ձգենք ընթերցողներուն:

Ֆրանսայի Արտաքին Գործոց նոր նախարարը՝ Ժ. Ֆ. Փոնսէ:

Գրական Էնթեռալիէ մրցանակը ժանՏիտիէ Վոլֆրոմի « Տիան Լանսթէռ » վիպին համար:

Նոր ակադեմականը մը: Ժ. Տիւթուր, դրագէտ եւ հրապարակագիրը, ժան Ռիւֆիի աթոռին: Իսկ ակադեմական Ռոժէ Քայուայի աթոռը ո՞վ պիտի գրաւէ:

Տասը տարի վերջ, « 1968 Մայիս »ի հերոսը Քոն Պենտիթ Ֆրանսա պիտի անցնէ Ծնունդը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Գայթակղեցուցիչ վճիռ մը: Ռոպէր Նազարեան հինգ տարի տաժանակիր աշխատանքի եւ երկու տարի ներքին աքսորի կը դատապարտուի: « Սովետական Հայաստան » օրաթերթը Հայաստանի խորհրդայնացման 58րդ տարեդարձին առիթով դարձեալ կը դիմէ մաշած քլիչէներու խօսելով «Դաշնակիցների առեւլի տիրապետութեան եւ ազատարեր Հոկտեմբերի արշալոյսի» մասին, սակայն նորութիւն մը՝ կ'անդրադառնայ Լիբանահայութեան մասին. Վրաց Կաթողիկոս – Պատրիարք Ելիա Բ. « Արմէնփրէս »ի Թիֆլիսի թղթակիցին յատուկ յայտարարութեամբ մը կը յայտնէ իր համակրութիւնը Լիբանահայութեան: Նոր երեւոյթ մը եւս, երեւանի մէջ կը կազմակերպուի մեծ հաւաքոյթ մը Լիբանանի Անկախութեան Օրուան առթիւ:

Հայաստանի բնակչութիւնը տարեվերջ 80 հազարով կ'աւելնայ: Այժմ, Հայաստան կը հաշուէ երեք միլիոն բնակիչ, իսկ Երեւանինը ըստ մասնագէտներու հինգ միլիոն պիտի ըլլայ: Երեւան կը հաշուէ մէկ միլիոն բնակիչ եւ կը գրաւէ 18րդ տեղը Խորհ. Միութեան քաղաքներուն մէջ:

Սիմանթոյի ծննդեան 100ամեակին նուիրուած գրական – գեղարուեստական երեկոյթ, կազմակերպուած Հայաստանի Գրողներու Միութեան կողմէ: Հայաստանի Գրողներու Միութիւնը ձեռնարկած է Սփիւռքի հայ գրականութեան նուիրուած գրադարանի մը հաստատման: Վերջին տարիներուն եռապատիկ աւելցած է Հայաստան այցելող սփիւռքի Հայերու թիւը:

Փոքր երկրաշարժ, Հայաստանի մէջ, բարեբախտաբար ոչ մէկ զոհ եւ ոչ մէկ վնաս:

Տխրունի: Երաժիշտ Վաչէ Ցովհաննիսեան, պատմաբան Փայլակ Ենգոյեան, գիտնական Վահէ Աւետիսեան:

ՍՓԻՒՌՔ

Հոկտեմբերի սեւ օրերէն յետոյ, Լիբանահայութիւնը կը ձեռնարկէ իր վերականգնումին, ձեռք առնելով միջոցներ համայնքէն ներս իրերօգնութեան հաստատական աշխատանքով: Այս ուղղութեամբ Լիբանանի Աշխատանքի նախարարը Ասատ Ռըզք կ'այցելէ Անթիլիաս: Անթիլիաս կ'այցելէ նաեւ Պապին ներկայացուցիչը՝ կարդինալ Պօղոս Պերմոլի, որ Լիբանան ժամանած էր մասնաւոր առաքելութեամբ: Լիբանանի առաջնորդական տեղապահ ընտրուած է՝ Ասամ Վրդ.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ, ՀՀ ՍՓՅՈՒՌՔԻ, ԿԱՐՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ, ՀՀ ՍՓՅՈՒՌՔԻ, ԿԱՐՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ-ը հայտարարում է, որ 1978 թ. հունվարի 1-ից ուժի մեջ է մտնում «Ռազմական ծառայության զորակոչի մասին» ՀՀ օրենքը, որի համաձայն զորակոչի ենթակա են 1978 թ. տարեսկզբին 18 տարեկան դառնալու տարիքի տղամարդիկ:

Զորակոչի ենթակա տղամարդիկ, որոնք չեն ստացել զորակոչային տեղամասերի հրամանատարների կողմից անձնական ծանուցագրեր, պետք է ներկայանան զորակոչային տեղամասեր հետևյալ ժամկետներում՝

Երևանի Կենտրոնական, Նորքի, Նուբարաշենի, Ավանի, Կանաչի, Արաբկիրի, Քանաքեռ-Զեյթունի, Էրեբունու, Մալաթիա-Սեբաստիայի, Շենգավիթի, Աջափնյակի, Դավթաշենի, Մալաթիայի, Նորագավիթի, Ավանի, Կանաչի, Արաբկիրի, Քանաքեռ-Զեյթունի, Էրեբունու, Մալաթիա-Սեբաստիայի, Շենգավիթի, Աջափնյակի, Դավթաշենի, Մալաթիայի, Նորագավիթի զորակոչային տեղամասերում՝ 1978 թ. հունվարի 3-ից մինչև հունվարի 31-ը:

Արտաշատի, Մասիսի, Վեդու, Արտաշատի, Մասիսի, Վեդու, Արտաշատի, Մասիսի, Վեդու, Արտաշատի, Մասիսի, Վեդու զորակոչային տեղամասերում՝ 1978 թ. հունվարի 3-ից մինչև հունվարի 31-ը:

Աշտարակի, Ապարանի, Թալինի, Աշտարակի, Ապարանի, Թալինի, Աշտարակի, Ապարանի, Թալինի, Աշտարակի, Ապարանի, Թալինի զորակոչային տեղամասերում՝ 1978 թ. հունվարի 3-ից մինչև հունվարի 31-ը:

Ալավերդու, Ստեփանավանի, Տաշիրի, Ալավերդու, Ստեփանավանի, Տաշիրի, Ալավերդու, Ստեփանավանի, Տաշիրի, Ալավերդու, Ստեփանավանի, Տաշիրի զորակոչային տեղամասերում՝ 1978 թ. հունվարի 3-ից մինչև հունվարի 31-ը:

Ապագա զորակոչիկները, որոնք չեն ստացել զորակոչային տեղամասերի հրամանատարների կողմից անձնական ծանուցագրեր, պետք է ներկայանան զորակոչային տեղամասեր հետևյալ ժամկետներում՝

Երևանի Կենտրոնական, Նորքի, Նուբարաշեն

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Վարուժան Սարգիսեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Դանիէլեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Շահպազեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Ինճէեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Շամերեան ինչպէս նաեւ Սարգիսեան եւ Թորոսեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, պոքանչին, մեծ մօր, քրոջ եւ ազգականին՝

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՎԱՐԴԱՆՈՅՇ ՓՈՐԵԱԶԵԱՆԻ

(ծնեալ Շահինեան, Անգարա 1906)

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 27ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Մարտ 2, ժամը 16ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Պրոնի գերեզմանատունը ամփոփուելու համար ընտանեկան դամբարանը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՅԱՒԱՋ. — Մեր գնահատութիւնները Տէր եւ Տիկին Վարուժան Սարգիսեանի:

Պ. Նորայր Լուսպարոնեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Քալայը Լուսպարոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վահագն Խըտըչեան եւ զաւակները, Տիկին Արմենուհի Խաչիկեան, զաւակներն ու թոռները, Տիկին Յասմիկ Գասպարեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Բագրէն Պահկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հմայեակ Յովնանեան եւ զաւակները, Տիկին Ազատուհի Տէօվլէթեան, Տէր եւ Տիկին Աւետիս Լուսպարոնեան, եւ բոլոր պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր, հարսին եւ ազգականին՝

ԺԵՐՄԷՆ ԼՈՒՍՊԱՐՈՆԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Փետր. 26ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Մարտ 2, ժամը 11·15ին Կոնէսի Ֆիւնէրարիոմը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

31 պիս, Ռիւ Մըլէնկ, Փարիզ 19րդ

ԱՂՔԱՏԱՀՆԱՄԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ Ի ՆՊԱՍՏ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅԵՐՈՒՆ

«Քարավանինկ ոը լա Վաչ Նուար» (Պանեէօ) 1000, Տիկ. Ճինպաշեան (Վալանս) Պ. Ժ. Խատիսեան 500ական, Տիկ. Նուարդ 300, Խաչիկ Կիւլպոլեան (Կուսենվիլ) 250, Ազատուհի Պաշիպէօյերք-եան (Վիլէօրպան) 200, Օր. Ա. Սարգիսեան (Պորտօ) 150 Յովհ. Սարգիսեան (Նուազի լը Կրան) 150, Տէր եւ Տիկ. Կ. Ճինէթեան 150, Տէր եւ Տիկ. Զիլուք-ճեան, Պ. Տուրիկեան (Իսի), Յովհ. Տէր-Յակոբեան (Քրեթէյլ) 100ական: Գումար 3500, նախորդ գումար 135·905, ընդհ. գումար 139·405:

ՃԱՇ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Նիսի Հայ Տիկնանց Միութեան կողմէ, Շաբաթ, Մարտ 3, ժամը 20էն մինչեւ առաւօտեան ժ. 1·30, Աթլանտիկ պանդոկի սրահներուն մէջ, 12, Պուլվար Վիքթոր Հիւկօ (Նիս):

Ի նպաստ Նիսի միօրեայ հայկական դպրոցին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շրջ. վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ փարիզեան շրջանի իր բոլոր մասնաճիւղերը, Մարտ 3, Շաբաթ օր ժամը 14·30ին, Փարիզի Մշակոյթի Տան մէջ, 17 Ռիւ Պլէօ: Կարեւոր օրակարգ. ճշդապահ ըլլալ:

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Պօմոնի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները Մարտ 5ին, երկուշաբթի ժամը 14·30ին տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Հաշուետուութիւն:

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

կը հուսիրեւի

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ Աբամ Տէրտէրեանի հոգեհանգիստին առթիւ, այրի Տիկին Ագնիս Տէրտէրեան 50 Ֆր.:

×

Մանուկ Մարկոսեանի մահուան առթիւ, Տէր եւ Տիկին Անարէտ Պաղտասարեան 500 Ֆր., Տէր եւ Տիկին Աւետեան 100 Ֆր., Վահրամ եւ Օննիկ Ճառատեան 50 Ֆր.:

ՇԱՒԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Կիրակի, Մարտ 4, պատարագ: Ճեմ պատարագի արեւագալի երգեցողութիւնները:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

Կիրակի, Մարտ 4, ժամը 15·30ին:

Կը բանախօսէ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ նիւթ ունենալով՝

Սփիւռքը եւ Հայութեան ինքնութիւնը կազմող ազգակներն ու արժէքները:

Բոլոր ազգայինները հրաւիրուած են մասնակցելու նոյն օրուան ժամը 11ի պատարագին եւ ժամը 13ի ճաշին:

48ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՏԷՄԻՆԻ ՇՐՋԱՆԻ

կիրակի, Մարտ 4, կէսօրէ վերջ ժամը 14·30ին

Salle de Chimie, 28 bis, Rue St. Dominique, Paris 7e, Métro Invalides

Ճոխ յայտագիր պատրաստուած Գայլի կներու, Թեւիկներու, Արեւոյշներու եւ Սկաուտներու կողմէ:

Հայերէն ներկայացում, հայկական երգեր եւ պարեր, սկաուտական կեանքի ներկայացումներ, նուագախումբով

կը մասնակցին Ֆրանսական եւ եւրոպական սկաուտական միութեանց ներկայացուցիչները եւ խումբեր

Մուտք 25 ֆր., երեխաներու մուտքը ազատ է:

ՊԻՒՖԷ ՅՈՒՅԱԶՈՒԹԻՒՆ

ՓՐԱՆՍԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇ

Կիրակի, Մարտ 4, ժամը 13ին պատուոյ նախագահութեամբ՝

ՏԻԿԻՆ ԵՍԹԵՐ ԻԶԳԱԼԱՅԵԱՆԻ

եւ նախագահութեամբ՝

ՏՈՔԹ. ՀԵՐՄԻՆԷ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ

որու ընթացքին 1978ի Հարենց գրական մրցանակը պիտի ընծայուի պարսկահայ անուանի բանաստեղծ՝

ԳԱԼՈՒՍՏ ԽԱՆԵՆՑԻ

PIZZA OSKIAN
139, Rue Saint Honoré — Paris
Métro : Louvre

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով յատկապէս կը խնդրուի սեղանները կանխաւ եւ փութով ապահովել, ամէն առաւօտ հեռախօսելով, ժամը 7էն 10, 372·04·20 իսկ երեկոյեան ժամը 20էն վերջ՝

780·82·58

Ճաշագին 60 ֆր.

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ

ԺԱ. ՅԱՆԿ

Երամեան եղբարք	2000
Հայ Տիկն. Միութիւն (Գան)	2000
Տիկ. Թագուհի Ճէվիզեան	1000
Սուրէն Հաննէսեան	1000
Տէր եւ Տիկ. Ց. Ցակոբեան	1000
Տէր եւ Տիկ. Պօղոս Այվազեան	1000
Տէր եւ Տիկ. Թորգոմ Զարիպեան	1000
Տէր եւ Տիկ. Վահէ Սահաթճեան	1000
Հաճեան ընտ. (Տրակլինեան)	1000
Տէր եւ Տիկ. Արտաւազդ Փոսթոյեան	750
Տէր եւ Տիկ. Սարգիս Ադամեան	500
Տէր եւ Տիկ. Արթին Հաթէմեան	500
Տէր եւ Տիկ. Վահէ Սրապեան	500
Արմենակ Զօլաքեան	500
Տէր եւ Տիկ. Սարգս Կէտիկեան	500
Գրիգոր Աժաէրխանեան	600
Տէր եւ Տիկ. Լեւոն Ակապարեան	500
Տէր եւ Տիկ. Տ. Ցովսեփեան	500
Տիկ. Սոնիա Ալէմեան	500
Տէր եւ Տիկ. Թ. Կանաչեան	500
Շարլ Փափազեան	500
Տէր եւ Տիկ. Օ. Գալփաքեան	500
Տէր եւ Տիկ. Ազատ Մատոյեան	500
Տէր եւ Տիկ. Ռ. Գանճանակեան	500
Տէր եւ Տիկ. Ս. Եսայեան	500
Սերոբեան ընտանիք	500
Տէր եւ Տիկ. Վահէ Լօրէնեան	500
Տէր եւ Տիկ. Ժ. Ձիլմէճեան	400
Տէր եւ Տիկ. Ժ. Մելքոնեան	350
Տիկ. Ալիս Զորեան	300
Տէր եւ Տիկ. Ա. Սիմիթեան	300
Տէր եւ Տիկ. Մ. Սօլաքեան	300
Տէր եւ Տիկ. Մ. Կիւմէնեան	300
Տէր եւ Տիկ. Ց. Պալիոզեան	300
Տիկ. Սիրվարդ Կէտիկեան	300
Տէր եւ Տիկ. Աբրահամ Վահունի	250
Տէր եւ Տիկ. Ժան Գազարեան	250
Պր. Պ. Զարիանելեան	250
Սոսիէթէ Մարսէյէզ ոը Գրէտի	250
Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Ճարիգեան	250
Ժիրայր Մազլումեան	200
Տէր եւ Տիկ. Ռոպէր Խոսրովեան	200
Տէր եւ Տիկ. Լուի Կասթօ	200
Տէր եւ Տիկ. Եղիա Մալոյեան	200
Տէր եւ Տիկ. Ե. Պարպարեան	200
Տիկ. Տէվուաթին Գարապէճ	200
Տէր եւ Տիկ. Արա Գիլթաճեան	200

(Շար.)

Gala Arménien

AU PROFIT DES ARMENIENS DU LIBAN

avec

YORGANTZ

ACCOMPAGNE DES YAN'S GIRLS

HOVIG

D'ARMENIE
QUI VIENT DE LOS ANGELES

HARTAR

ET

NAIRI

GROUPE FOLKLORIQUE

présenté par JACQUELINE DIVERRES

LE 10 MARS — PALAIS DES CONGRES — MARSEILLE

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բիւզանդ Վարդապետեան, Շապին Գարահիսարցի, կը փնտռէ իր քուրէնները.— Վեցիկեան Եղնիկ, Վեցիկեան Ապգանոյշ. կը կարծուի թէ Ցունաստան կամ Եգիպտոս են: Կը խնդրուի արտատպել արտասահմանեան թերթերէն: Լուր ունեցող — ներէն գրել՝

LES ALPES, 20 Ave. du Maquis
26100 ROMAN

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ՏՕՆԵԼՈՒԻ

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՕՐԸ

Նուիրուած

ԿՈՄԻՏԱՍԻ

Ծնունդեան 110ամեակին առթիւ

13 Մայիս

ՋԱՏԻԿԸ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԱՊՐԻԼ 24-Ը ԾԻԾԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

14 ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

12ԷՆ 27 ԱՊՐԻԼ

(Երթին եւ դարձին մէկական օր դիւրերել Մոսկուա)

Առաջնորդութեամբ՝ ՊԵՐՃ ՃԷԶՎԷՃԵԱՆԻ

Մանրամասնութեան եւ արձանագրութեան համար դիմել՝

ԼԵՒՈՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

SABERATOURS

3, Rue de l'Arrivée — 75015 PARIS
(Imm. CIT, 7e étage — Métro : Montparnasse)
Tél. : 538-67-47

Ուշադրութիւն՝

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրութիւնները փութացնել

LYON : SEVAN VOYAGES (VAROUJAN SARKISSIAN)
50, Cours de la Liberté, 69003 Lyon
Tél. : (78) 60-13-66

ՇԱԲԱԹ
ՄԱՐՏ
3
SAMEDI
3 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·329

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.329

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՏԵՂԵԿԱՓԻՐ՝ ԲԱՅՑ ՆՈՅՆ ՀԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

— o —

Թուրքիոյ Հայոց Պատրիարքին 1978ի տարեկան տեղեկագիրը, իր հավուրս - թեան յանձնուած համայնքին ընդհանրական կեանքին այլազան երեսներուն մա - սին (ցառաջ, փետր· 9, 14, 15, 16 եւ 21) կրկին ցայտուն կը դարձնէ նկարագրի պիծ մը, որ ընորոշ կը մնայ Շնորհք Աբք· Գալուստեանի :

Նախ՝ ըմբռնումն ու գիտակցութիւնը, թէ իբրեւ հովուապետ, համառատու է պինք ընտրող ժողովուրդին առջեւ : Ոչ միայն Պոլսոյ եւ գաւառներուն, այլեւ ընդհանրապէս բովանդակ հայ ժողովուրդին : Ուրեմն, մտասեւեռումը կը մնայ օրինականութեանց յարգումը : Համաձայն մեր Ազգ· Սահմանադրութեան տառին ու ոգիին : Ապա՝ իբրեւ հովուապետ, իրեն վիճակուած է ամէնէն առաջ պաշտպանելու համայնքի մը ազգային - հոգեւոր իրաւունքները : Յատկապէս, երբ անոնք յստակ սահմանուած են Լօզանի դաշնագիրով : Ստորագրուած, վաւերացուած եւ, հետեւաբար, ընդունուած իբրեւ թէ ժողովրդավար Թուրքիոյ կողմէ :

Արի հովուապետ պիտի կոչէինք զինքը նախ եւ առաջ : Որովհետեւ, ահա, չուրջ 20 տարիէ ի վեր, Պատրիարքի Աթո - ռին բազմելէն ի վեր, յարատեւ վճռակամութեամբ, կանոնաւոր հետեւողակա - նութեամբ, մանաւանդ յանդուգն կեց - ուածքով կը դատափետէ Թուրք իշխա - նութիւններուն յարուցած այլայնելի խո - չընդոտներն ու վրան-բաց հակօրինակա - նութիւնները : Բոլորն ալ սահմանուած արդիլելու համայնքի մը բնականոն կեան - քը, գործունէութիւնը, նոյնիսկ ամէնէն տարրական նկատուած մարզերէն ներս· — կրօնական պաշտամունք եւ կրթական կեանք :

Այնքան բացորոշ է այս իրողութիւ - նը, որ Թաղային Ժողովուրդներուն ըն - թրութեանց վաւերացումներն անգամ կա - մայական կարգադրութիւններու թիրախ կը դառնան, պատկան իշխանութիւննե - րուն կողմէ : Անդին, քանդուած կամ խարխլած եկեղեցիի մը կամ դպրոցի մը շինութիւնն ու վերանորոգումը արտո - նութեանց արգելքներուն կը հանդիպին : Դեռ չենք ուզեր խօսիլ կրթականին մա - սին, այնքան որ պերճախօս են Պատրիար - քին կատարած հաստատումները՝ — փոք - րամասնութիւնները, փաստօրէն, այլեւս կորնչուցած են իրենց կրթական օճախ - ները յանձնձելու իրաւասութիւնները : Ուսուցիչի մը նշանակում անգամ ենթա - կայ դառնալով կրթական նախարարու - թեան որոշումին : Եւ դեռ մաքիաւելա - կան խաղեր, որպէսզի հայ ազգներ Յաճախեն հայկական վարժարանները :

Պարզ է հետապնդուած նպատակը : Ան - ձիւել գաղութը : Այնպէս ընել, որ Պոլ - սոյ Հայութիւնը, անոր կողքին գաւառ - ներուն տարտղնուած հաւաքականութիւն - ները հիւծին, մաշին աստիճանաբար :

Գործադրութեան կերպն ալ կուգայ անցեալէն : Մաս կը կազմէ թրքական բարքերուն : Երէկ՝ Պոլիս իր բարձրագոյն Դուռով, այսօր Անգարա իր հանրապե - տա՛կան քօղով, ճամբու կը դնեն բողո - քողները՝ անվախճան խոստումներով... եւ կը շարունակեն հարուածել, հալածել, ոչ-թուրք տարրերը, քանդել ասոնց ազ - գային կառոյցները :

Այսպէս եղաւ նաեւ անցեալ Մարտին, երբ Անգարա այցելեց Պատրիարքը՝ իր

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՊԱՆԻՈՑ Քորթէսի (Հարաւսլաւիա) ընտրութիւնները, որ կատարուեցան Հինգշաբթի օր, առաջին արդիւնքներով իսկ կը հաստատէին օրուան վարչապե - տին՝ Ատոլֆօ Սուարէզի եւ ուրեմն՝ կեդրոնի փայլուն յաղթանակը : Վերջ - նական թիւերը ծանօթ չէին բայց ծա - նօթ արդիւնքները նախատեսել կուտա - յին, որ կեդրոնը 168 — 172 աթոռ ունե - նայ մինչ Ընկերվարականները (մեծ պարտեալները) 116 — 118 : Երրորդ դիրքի վրայ կը հանին Համայնավարները բայց պէտք չէ անտեսել որ պասք ինքնավա - րապաշտները 14 երեսփոխան ունին նա - խորդ չորսերուն փոխարէն :

ՀԵՌԱՏԵՍԻԼԻ յայտագրերը դրեթէ վերստացան իրենց բնականոն ընթացքը « պինադադար »ի շրջանին համար թէեւ բուն ընկերութիւնը (խս· էֆ· Տ·էն) չէ դադրեցուցած իր գործադուլը ժողով եւ հօտին ցաւերն ու տրտունջները ներկա - յացնելու համար վարչապետին :

— Վերջ՝ ապօրէն կարգադրութիւննե - րուն : Քննութիւն՝ օրէնքին դիծով զոր - ծուած սխալներուն : Նոյնիսկ կարգադ - րութիւն՝ թէ փոխ-վարչապետին նախա - գահութեան տակ յատուկ մարմին մը կեանքի կը կոչուի՝ քննելու համար հար - ցերը :

Կը բաւէ մտաբերել Շնորհք Աբք·ի եզ - րակացուցիչ միտքը, էճէվիտի չոայլ խոստումներուն կապակցութեամբ : « Այս այցելութիւնը իբրեւ երեւոյթ բացառիկ եւ սրտապնդիչ էր· իսկ իբրեւ գործնական արդիւնք՝ գրեթէ ոչինչ » :

Պէտք չէ անուցանել սին յոյսեր : Թուր - քը, ինչ դիմակ ալ կրէ ան, պիտի չա - րունակէ իր թրքավարի քաղաքականու - թիւնը : Վկայ՝ ոչ միայն Պոլսոյ հայ հա - մայնքին վիճակուած այսօրուան գոյա - վիճակը, այլեւ Կիպրոսը : Գրաւեալ գո - տիին մէջ է գործ դրուած թրքացման քա - ղաքականութիւնը : Բնականաբար, վայ - րագ միջոցներով :

Բայց չենք կրնար անտարբեր մնալ պատմական անցեալով այնքան հարուստ, Արեւմտահայութեան երբեմնի մեծ կեդ - րոնին՝ Պոլսոյ եւ անոր չուրջ խմբուած գաւառաբնակ Հայութեան անագորոյն վիճակին հանդէպ : Զենք կրնար ձեռնա - ծալ նստիլ ու գոհանալ միայն ծանօթ ի - րողութիւնները կրկնելով՝ մեր ածուէն ներս :

Հարկ է ամէնէն առաջ օտար հանրային կարծիքին ուշադրութեանը յանձնել փոք - րամասնութեանց դէմ գործուած ոճիր - ները Թուրքիոյ սահմաններէն ներս : Բո - լոր մարզերուն վրայ : Կրթական կեանքին սահմանափակումներէն մինչեւ Աբեւմտ· Հայաստանի պատմական յուշարձաննե - րուն քանդումը : Հայկական հետքերը ջնջելու ակնյայտնի ձգտումով :

Հայ Դատի պաշտպանութեան մէկ ե - րեսներէն մէկն ալ այս է արդէն : Հրա - պարակաւ, բարձրաղաղակ ցոյց տալ օ - տարին հանրապետական յորջորջուած Թուրքիոյ իրական դիմագիծը, իսկական նկարագիրը :

Ահա՛ աշխատանքի դաշտ մը եւս : Նո՛յն - քան կարեւոր, որքան միւսները :

Ժ· Մ·

բանակցութիւն կը շարունակուին :

Իվըլինի նահանգը աւելի քան երկու շաբաթ է որ գրկուած է նամակէ եւ թեր - թէ, թղթատարի տեղական գործադու - լի մը հետեւանքով : Բողոքելու համար իրենցմէ մէկուն պաշտօնի փոփոխութեան դէմ, թղթատարի աշխատաւորները գրա - ւած էին Թրափի գտումի կեդրոնը : Ոս - տիկանութիւնը ի վերջոյ պարպեց Հինգ - շաբթի գիշեր ինչ որ սենտիքաներու բո - ղոքին դուռ բացաւ եւ գործադուլը կրնայ տարածուիլ : Տեղական այդ գործադու - լին հետեւանքով է որ Իվըլինի եւ Էսթ - ըն « Ցառաջ »ի բաժանորդները թերթէն գրկուած են երկու շաբաթէ :

Ա.ԶԳ· ԺՈՂՈՎԻ բացառիկ նիստը միշտ կը պահանջուի : Ծանօթ է որ այս կէտին չուրջ գոնէ, Համայնավարները եւ Ընկերվարականներու հետ համաձայն կը գտնուին Շիրաքի Կօլիստները : Հարկ է որ Նախագահը վերադառնայ իր պատաս - խանը տալու համար, քանի աւանդու - թիւն է որ Հանրապետութեան Նախա - գահ մը արտասահմանի մէջ չխօսի Ֆրան - սայի ներքին քաղաքականութեան մասին : Հաւանական չի նկատուիր սակայն, որ համաձայնի, որովհետեւ ընդհանուր խորհրդականներու (բանբոնալ) ընտրու - թիւններ կան եւ այդ ընտրութեանց ա - տեն խորհրդարանական նիստ չըլլար :

ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾՆԵՐՈՒ դժգոհութիւննե - րը չեն մեղմանար եւ կը շարունակեն բուռն նկարագիր ստանալ : Առջի օր չորս կայարան գրաւեցին Մոզէլի մէջ մինչ Սէ· Ժէ· Թէ· փարիզի վրայ երթ մը կ'ուզէ : Գործադուլիւնն ալ որոշեց առկախել բանակցութիւնները ցորչափ « անկարդ եւ բռնի » արարքները կը շա - րունակուին :

ՍՈՒՐԻԱ նոր սեղմումներու կ'ենթարկէ իր սահմաններուն մէջ ապրող 4500 Հըր - եաները : Այլեւս, որեւէ պատճառով, արտասահման չեն կրնար երթալ :

ԻՏԱԼԻՈՑ Սահմանադրական Ատեանը, տասը ամիս դատէ, 98 ունկնդրութենէ եւ 23 օր դռնփակ նիստէ ետք, վճիռները արձակեց լոմբիիտի հարցով ամբաստան - ուած անձերու նկատմամբ : Պաշտպա - նութեան նախկին նախարարը՝ Թանասի երկու տարի չորս ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցաւ եւ Օդուժի նախկին հրամանատար Զօր· Ֆանալին՝ մէկ տարի ինը ամիս : Հինգ ուրիշներ ազատ արձակ - ուեցաւ, երեք փախստական կայ : Ծա - նօթ է որ ենթակաները ամբաստանուած էին կաշառակերութեան համար :

ՎԱՂԸ՝

« ՑԱՌԱՋ ԵՒ ԱՐՕՒԵՍՏ »Ի ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Ինչպէս ամէն ամսուան առջին կիրա - կին, վաղը լոյս կը տեսնէ «Ցառաջ, Միտք եւ Արուեստ»ի նոր թիւը հետեւեալ բո - վանդակութեամբ.—

Զուլալ Գազանճեան՝ Բանաստեղծին մահը (Զինական)

Յարութ Կոստանդեան՝ Մի Մարդ

Ժիրայր Միրիճեան՝ Նոր Աշխարհի Հին Սերմնացանները

Զարեհ Մուրաֆեան՝ Իտալացի եւ անգլիացի իմաստասէր-տեսաբանները

Գրիգոր Շահինեան՝ Վարկած՝ Արմէն Լիպէն դրչանունին մասին

Գրիգոր Քէօսէեան՝ Թատերական քըն - նադատութիւնը :

ՀԱՅԵՐԸ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

«ՄՈՆՏ»Ի ԼՈՒՐԵՐԸ

Երկար ընդհատումէ մը ետք, մէկ ան - գամէն աստացանք Թեհրանի մեր պաշտօ - նակից « Ալիք »ի թիւերը (Յունուար 10էն Փետր· 15) : Բացի պարսկական օրաթեր - թի մը մէջ լոյս տեսած Հայու անպա - տասխանատու յօդուածէն (ի նպաստ Շա - հին, անոր մեկնումէն ետք՝ Յունուար 30) որ բաւական իրարանցում ստեղծած է գաղութին մէջ, կը թուի թէ մասնա - ւորապէս Հայերը մտահոգող երեւոյթ չկայ : Ոմբակոծութիւններու առեն սա - կայն Թեհրանի Հայկ· թաղը՝ Նորմաք բա - ւական վնաս կրած է բայց «Ալիք» մարդ - կային զոհի չհակնարկեր :

Հինգշաբթի իրիկուն Մռնտի յատուկ թղթակիցն է՝ Փօլ Պալթա, որ խօսելով « կրօնական փոքրամասնութեանց վա - խին » մասին կը գրէ·— « Կարեւորու - թեան տեսակէտով, երկրորդ կարեւոր համայնքը քրիստոնեաներն են, չուրջ 220 հազար հոգի որոնց 200 հազարը՝ Հայ : Միւսները կը բաժնուին Կաթողի կէներու, Քաղդէացիի եւ Ասորիի : Հաւա - նաբար Հայերն են, որոնք ամէնէն չատ տառապած են Պահպանիներէ ետք, թէեւ առաջնորդը՝ Արտակ Աբք· Մանուկեան եւ համայնքին պետը՝ Տոքթ· Նահապետ - եան, փոխ — տեսուչ Առողջապահութեան ճիւղին (Համալսարանի) կ'ուզեն միշտ — դէպերուն ճիշդ համեմատութիւններ տալ : « Դեկտեմբերին, կ'ըսեն, յարձակումներ եղան Համատանի սինեմայի մը դէմ եւ Կորկանի երեք տուներու : Զենք գիտեր ո՞վ է պատասխանատուն՝ դրդռութիւն - նե՞ր, բնակչութի՞ւնը : Ամէն պարագայի մէջ, մահմետական կրօնաւորները դայն իրենց համակրանքը արտայայտելու զո - հերուն եւ համայնքին ներկայացուցչնե - րուն : Թեհրանի մէջ, նոյն տաեն, ոչ - լից լմպելիի վայրեր, որոնք Հայերու կը պատկանէին, թալանի տրուեցան, ինչ - պէս եղաւ նաեւ մահմետականներու պատ - կանող նոյն վայրերը » :

« Երկուքն ալ, կը չեշտեն, որ յարձա - կումները դադրեցան երբ այաթոլա Խո - մէյնի կոչեր ըրաւ, Պարսկաստան վե - րադառնալէն առաջ իսկ, պահանջելով ժողովուրդէն որ յարդէ կրօնական փոք - րամասնութիւնները : Հայերը, որոնց ա - մէնէն հին տաճարը Մակու է (Արտազ դաւառ) եւ Ս· Թադէ անունը կը կրէ որ քրիստոնէութիւնը ընդունած է այդ չըր - ջանին մէջ 53ին, երեք թեմերու բաժ - նուած են·— Թեհրան (120 հազար հո - գի) : Սպահան (չուրջ 10 հազար), Թաւ - րիզ (10 հազար) կամ բաշխուած երկրին մնացեալ մասը : Կայուն համայնք մըն է եւ ընդհանուր ճեւով բարեկեցիկ, որ ու - նի ճարտարարուեստի տէրեր, պաճիճէ - ներ, համալսարանականներ, առեւտրա - կաններ, ճարտարագէտներ, ճարտարա - պետներ, եւայլն, մինչ մինչեւ 1945 մե - ծամասնութիւնը հողագործ էր : Թեհրա - նի մէջ չուրջ 30 դպրոց ունին, թերթ մը՝ Ալիֆ, համալսարանականներու մի - ութիւն մը (500 անդամ), դրողներու մի - ութիւն մը (որոնց մէջ մեծաքանակ բա - նաստեղծներ) եւ մարզական ակումբներ : Ներկայացուած էր նախկին վարչակար - գին հիմնարկութեանց մէջ երկու երես - փոխան, մէկ ծերակուտական եւ բազ - մաթիւ պետական պաշտօնատարներ :

« Մանուկեան Աբք·ը, զոր ընդունած են այաթոլա Խոմէյնի եւ նախարարա - պետ Պազերկան, լաւատես կ'ուզէ մնալ· « Շատ հարուստ Հայերը մեկնած են նոյն վիճակը վայլող մահմետականնե - րու համեմատութեամբ : Ընդհանրապէս Միացեալ Նահանգները, Քանատա եւ Աւստրալիա հաստատուած են : Կը խոր - հիմ թէ միւսները կը մնան, որովհետեւ պատճառ չեմ տեսներ որ արտագաղթեն» :

ՎԱՀԱԳՆԱՅԻ ՑՈՒՑԱԿԱՎԱՃԱՌ

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԿԱՂՈՒԱԾՔ

ՊՈՂՈՍԱՄԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՎՏՈՎԱՆԱՑ ԲԱ ԱՐՑԱԽԱՑԱՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԱԾ Է ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՎԱՃԱՌՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՊԱՏՄՎԱԾՔՆԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆ — 1988

Հրատ. խմբ. Ա. Ղազարյան
Գեղ. խմբ. Ա. Ղազարյան
Տեխ. խմբ. Ա. Ղազարյան
Սրբագրիչ Ա. Ղազարյան

ՀՏԴ 821.19-3
ԳՄԴ 84.4Ար-4
Ս 64

Սարգիս Հովհաննիսյան. Պատմվածքներ. Եր., «Գրական թերթ», 1988, 224 էջ։

ISBN 5-550-00000-0

Ս 4702000000-000 / 14-88
Ա 703(01)-88

Ս. Հովհաննիսյան. Պատմվածքներ. Եր., «Գրական թերթ», 1988, 224 էջ։

Հեղինակի ստեղծագործությունների ընտրանին ներկայացնում են «Ծանր ամպեր», «Ամենամեծ ուրախությունը», «Ինչպես ասում են», «Ինչ-որ մի բան», «Ամենաերջանիկ մարդը», «Ամենաերջանիկ մարդը» պատմվածքները։

Ս 4702000000-000 / 14-88
Ա 703(01)-88

Հանձնված է արտադրության 14.03.88։ Ստորագրված է տպագրության 25.04.88։ Թուղթ № 1։ Ձևաչափը 84×108 1/32։ Տպագրությունը բարձր։ Տպ. մամուլ 7։ Պայմ. տպ. մամուլ 11,76։ Պայմ. ներդիրներ 0,42։ Պայմ. ներդիրների տպ. մամուլ 0,42։ Հրատ.-հաշվ. մամուլ 11,76։ Տպաքանակ 10 000։ Պատվեր № 1528։ Գինը 1 ռ. 20 կ.։

Հայկական ՍՍՀ պետական հրատարակչություն, Երևան, Պ. Սևակի 19։

Հայկական ՍՍՀ Պետհրատարակչության տպարան, Երևան, Պ. Սևակի 19։

Ամենամեծ ուրախությունը — 3
Ինչպես ասում են — 31
Ինչ-որ մի բան — 49
Ամենաերջանիկ մարդը — 67
Ամենաերջանիկ մարդը — 84
Ծանր ամպեր — 101
Ինչպես ասում են — 118
Ինչ-որ մի բան — 136
Ամենաերջանիկ մարդը — 154
Ամենաերջանիկ մարդը — 171
Ծանր ամպեր — 188
Ինչպես ասում են — 205
Ինչ-որ մի բան — 223

20րդ դարում ևս գոյատևում են մեծ ու փոքր ազգեր, որոնք ունեն հարուստ ազգագրական ավանդույթներ, սակայն դրանք ուսումնասիրված չեն։ Ազգագրական նյութերի հավաքումը, դասակարգումը, ուսումնասիրությունը և հրատարակումը ազգագրագետների հիմնական խնդիրներից են։ Ազգագրական նյութերի հավաքումը ամենադժվարն է։ Ազգագրագետը պետք է ճանապարհորդի, ապրի ժողովրդի մեջ, ծանոթանա նրա կենցաղին, սովորույթներին, ավանդույթներին, հավատալիքներին, ծեսերին, տոներին, հագուստին, կերակրատեսակներին, երգերին, պարերին, խաղերին, հեքիաթներին, առասպելներին, ասացվածքներին, ժողովրդական իմաստությանը, ժողովրդական բանահյուսությանը, ժողովրդական արվեստին, ժողովրդական ճարտարագործությանը և այլն։ Ազգագրագետը պետք է ունենա ոչ միայն հարուստ գիտելիքներ, այլև ճաշակ, զգացողություն, ինտուիցիա, որպեսզի կարողանա ընտրել ամենաարժեքավորը, ամենաբնորոշը, ամենահետաքրքրականը։ Ազգագրագետը պետք է ունենա նաև ֆոտոխցիկ, ձայնագրիչ, տեսախցիկ, որպեսզի կարողանա ֆիքսել ամենաարժեքավորը։ Ազգագրագետը պետք է ունենա նաև ֆոտոխցիկ, ձայնագրիչ, տեսախցիկ, որպեսզի կարողանա ֆիքսել ամենաարժեքավորը։

Ազգագրական նյութերի հավաքումը ամենադժվարն է։ Ազգագրագետը պետք է ճանապարհորդի, ապրի ժողովրդի մեջ, ծանոթանա նրա կենցաղին, սովորույթներին, ավանդույթներին, հավատալիքներին, ծեսերին, տոներին, հագուստին, կերակրատեսակներին, երգերին, պարերին, խաղերին, հեքիաթներին, առասպելներին, ասացվածքներին, ժողովրդական իմաստությանը, ժողովրդական բանահյուսությանը, ժողովրդական արվեստին, ժողովրդական ճարտարագործությանը և այլն։ Ազգագրագետը պետք է ունենա ոչ միայն հարուստ գիտելիքներ, այլև ճաշակ, զգացողություն, ինտուիցիա, որպեսզի կարողանա ընտրել ամենաարժեքավորը, ամենաբնորոշը, ամենահետաքրքրականը։ Ազգագրագետը պետք է ունենա նաև ֆոտոխցիկ, ձայնագրիչ, տեսախցիկ, որպեսզի կարողանա ֆիքսել ամենաարժեքավորը։

ՍՈՒՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՊԱՆԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՊԱՆԴԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ս. ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ ՀԱՆԴԵՊ ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Հայկական սպանդարանի վարչապետ Ս. Սահակյանի հանդեպ հայ գրականության վերաբերյալ հարցերի շուրջ մեր թղթակիցը հետևյալ զրույցը ունեցավ նրա հետ։

— Ինչպե՞ս եք գնահատում հայ գրականության ներկա վիճակը։

— Ես չեմ կարդում։

— Ո՞ր հեղինակներին եք նախընտրում։

— Ես չեմ կարդում։

— Ինչպե՞ս եք վերաբերվում ժամանակակից հայ գրողների ստեղծագործություններին։

— Ես չեմ կարդում։

— Ի՞նչ եք կարդում։

— Ես չեմ կարդում։

— Ինչպե՞ս եք վերաբերվում հայ գրականության զարգացման հեռանկարներին։

— Ես չեմ կարդում։

— Ինչպե՞ս եք վերաբերվում հայ գրականության ներկա ուղղություններ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները, փ· ծ·ի ընկ· Ազամ Տէրտէրեանի հոգեհանգստին առթիւ այրի Տիկ· Ա· Տէրտէրեան եւ զաւակները 50, Պր· Պարգեւ Քէօօղլեան եւ Վիվիէն Ավետօն 50, Պր· Թադեոր Ազամեան 10, Պր· Բարգէն Ազամեան 50, Պօգոսեան ընտ· 50, Սարգիսեան եւ Սիմոնեան ընտ· 50, կարօ Արմաղանեանի հոգեհանգիստին առթիւ այրի Տիկ· Փ· Արմաղանեան 50, Մանուկ Մարկոսեանի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկ· Անարէտ Պաղտասարեան եւ Տիկ· Հ· Պաղտասարեան 500, Տէր եւ Տիկին Մասիս Աւետեան 100, Պր· Բ· Խաչատուրեան, Պր· Ժոզէֆ Մէսճեան 50ական, Տիկին Ճարուխիւնեան 30, ժան–Փօլ Գասպարեան, նուէր Տիկ· Լ· Մխճեանէ 50, Տիկ· Փիրանեան 15, Տիկ· Թօփսաքալեան 10 ֆր·:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ· ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԺԱ· ՅԱՆԿ

Տիկ· Ռեբեկա Պալապանեան	200
Տէր եւ Տիկ· Ճ· Օտաճեան	200
Տիկ· Հնազանդ Պերեան	200
Տիկ· Լուսին Շիրավանեան	200
Տէր եւ Տիկ· Կ· Պլուզեան	200
Տիկ· Պոտիւս	200
Տէր եւ Տիկ· Գ· Այվազեան	200
Կարպիս Եարմայեան	200
Տէր եւ Տիկ· Փիէր Գայսերեան	200
Տէր եւ Տիկ· Ս· Կարապետեան	200
Տիկ· Վարդանոյշ Ճուվսկիեան	200
Տիկ· Վերժին Հաճեան	200
Տէր եւ Տիկ· Մ· Տէրտէրեան	200
Տէր եւ Տիկ· Ճ· Մանուկեան	150
Տիկ· Նուարդ Սերայտարեան	150
Տիկ· Մարթա Ճիվէլիկեան	150
Միսաք Զօպանեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ե· Պարթեւեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ե· Վարդանեան	100
Տէր եւ Տիկ· Լ· Մարգարեան	100
Տիկ· Անահիտ Լամպել	100
Տէր եւ Տիկ· Մ· Պալեան	100
Տէր եւ Տիկ· Գրաչմանեան	100
Տիկ· Ղարա–Պէթրիս Գէորգեան	100
Տէր եւ Տիկ· Լ· Նիկողոսեան	100
Տէր եւ Տիկ· Գ· Գայաճանեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ռ· Գարապլիլքեան	100
Տիկ· Էմիր–Ճիհան Մաթէոսեան	100
Տիկ· Ժիւլիէթ Մելիքեան	100
Տէր եւ Տիկ· Փասքար Տիար	100
Տէր եւ Տիկ· Հ· Ծատուրեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ճ· Շալճեան	100
Տէր եւ Տիկ· Եղիա Առաքելեան	100
Տիկ· Մատլէն Մինասեան	100
Տիկ· Հերմինէ Փիլիճեան	100
Տիկ· Հռիփսիմէ Իլպիսեան	100
Տիկ· Զարուհի Նչանեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ա· Տէրտէրեան	100
Օր· Եւա Գարայեան	100
Տիկ· Մարի Ամմահեան	100
Տէր եւ Տիկ· Հ· Համբրանդ	100
Տէր եւ Տիկ· Ժան Հեգնատուեան	100
Տիկ· Արմենուհի Ադամեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ասատուրեան	100
Տէր եւ Տիկ· Շարլ Ադամեան	100
Տիկ· Զապէլ Ճէվիզեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ժ· Գարայեան	100
Տէր եւ Տիկ· Ն· Միճէրիկեան	100
Տիկ· Սիրուն Տանճիկեան	100
Ցակոբեան ընտանիք	100
Տիկ· Արմենուհի Միսաքեան	100

(Շար·)

ՆՈՒԷՐ

Կարապետ Մարտիրոսեան եւ զաւակները 200 ֆր· կը նուիրեն Լիբանահայերու եւ 50 ֆր· «Ծառաջ»ին:

(Տառնալ «Ծառաջ»ին):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

7 ամսու փոքրիկ մը նայելու համար, կը փնտռուի վստահելի հայ կին մը երկուշաբթիէն Ուրբաթ ժամը 8·30էն 18·30 (Փարիզի մէջ, մեթրօ Տիւրոմ):

Հեռաձայնել՝ 566·79·89

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կին մը որ յօժարի բնակիլ եւ ընկերանալ տարիքոտ կնոջ մը հետ եւ տան ամէնօրեայ գործերը կատարել Փարիզի մօտակայ հիւսիսային արուարձանի մէջ՝ յարմար ամսականով:

Հեռաձայնել՝ 739·75·26

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ճաշը Մայիս 6ին, եկեղեցիին սրահը:

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN

2 nuits — 12 jours

PRIX : 3.850 F.

Départ	*Retour*
13 AVRIL	26 AVRIL 79
01 JUIN	14 JUIN 79
06 JUILLET	19 JUILLET 79

et TOUS LES MOIS

Prix comprenant : Transport aérien — Transferts — Séjour hôtel 1er classe en chambre 2 lits — Pension complète — Visites et excursions selon programme — Visa — Assurances.

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN — 87 la Canebière 13001 MARSEILLE — tél. (91) 95 90 12

et toutes agences HAVAS - VOYAGES de France

Org. Lic. 97

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը Շաբաթ, Մարտ 10, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, եկեղեցիին սրահը, դասախօսութիւն մը թէյի շուրջ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ այս մտերմիկ հաւաքոյթին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՄԱՐՍԷՅԼ.–Վասպուրականի յաղթականը հերոսամարտի 64րդ տարեդարձը Ապրիլ 8, կիրակի ժամը 13ին, ճաշով:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի դաշտահանդէսը Ճունիս 17ին:

×

Կապ· Խաչի 50ամեակը Կրընոպլի մէջ, Մայիս 20ին:

×

Կապոյտ Խաչի յիսնամեակը կը տօնուի մեծ շուքով Ապրիլ 1ին, Սալ Կաւոյի մէջ:

le restaurant

LA CAPPADOCE

SERA FERMÉ POUR CAUSE DE CHANGEMENT DE LOCAL ET D'AGRANDISSEMENT PENDANT UN MOIS, A PARTIR DU 1er MARS

LA NOUVELLE ADRESSE SERA COMMUNIQUÉE TRÈS PROCAINEMENT A SA FIDELE CLIENTELE

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Փարիզի Համալսարանի Արեւելեան Լեզուներու բաժինին մէջ, Փետր· 19էն ի վեր, Երկուշաբթի օրերը կը դասաւանդէ՝

ԳՐԻԳՈՐ ՊԸԼՏԵԱՆ

Պիտի ուսումնասիրուին՝ Հառաւտեղ, Շահնուր, Սարաֆեան, Ն· Պէշիկթաշլեան, Հ· Զարդարեան, Զահրատ, Խրախունի, Յ· Օշական, Յ· Քիւրքճեան:

Մուտքը ազատ է, ըստ հնարաւորութեան

LITTERATURE ARMENIENNE DE LA DIASPORA

Depuis le 19 Février des cours sur la littérature arménienne de la diaspora sont donnés par KRIKOR BELEDIAN au département des Langues Orientales de l'université de Paris-Dauphine. Ces cours ont lieu le Lundi de 17 h. à 19 h. salle P. 101

Les Auditeurs libres sont acceptés dans la limite des places disponibles.

DENTAIRE

CHIRURGIEN-DENTISTE

Proches banlieue Nord-Est

Cherche collaborateur, éventuellement avec promesse de vente, ou toute autre forme de contrat à étudier.

Téléphoner à 383-65-74

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Բիւզանդ Վարդապետեան, Շապին Գրահխարցի, կը փնտռէ իր քուգինները· Վեցիկեան Եղնիկ, Վեցիկեան Ազգանոյշ կը կարծուի թէ Ճունիաստան կամ Եպիտոս են: Կը խնդրուի արտատպել արտասահմանեան թերթերէն: Լուր ունեցողներէն դրել՝

LES ALPES, 20 Ave. du Maquis
26100 ROMAN

Imprimé sur les Presses du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD

CALENDRIER

06 au 17 Avril
18 au 29 Mai
15 au 26 Juin

15 au 28 Juin
13 au 26 JUILLET
20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre

27 Juillet au 11 Août
03 au 18 Août
24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre

18 au 30 Mai
13 au 25 Juillet
24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.

(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23

ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
4
DIMANCHE
4 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 —
Fondé en 1925 —

C.C.P. Paris 15069-82 E
371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ. 80

54ԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.330

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.330

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ՄԱՀԸ

(Չինական)

Աշնան խաղաղ գիշերին հետ դէմ առ դէմ նստած էր լճափին, երբ յանկարծ հին, մտերիմ ձայն մը լսեց· լուսինն էր որ կը կանչէր զինք վերէն:

Նաւակն առաւ ու հեռացաւ դէպի բացերը, անգամ մը եւս վայելելու համար կախարդանքը լճակին, ուր ջուրի ակօսներուն խաղցր հպումներուն անձնատուր՝ ջրաշուշաններու սպիտակ բաժակները կը ծփային: Կը նաւարկէր գիշերային սեւ, անթափանց ջուրերուն վրայ, ուր միայն լուսինը կը թափէր իր ամբողջ ոսկին ու սիրտը: Կը դիտէր, հիացական, հեռաւոր լեռները, իր այնքան սիրած ու երգած լեռները, որոնց հազիւ տեսանելի իրենց ստուերագծերով կը նմանէին ֆօղարկըված, անոյշ դիմաստուերներու, այլեւս հեռաւոր, անցած սէրերու...:

Հոն, այդ ժամուն, խաղաղ այդ գիշերուան մէջ, բանաստեղծը հեռացաւ անհուն գեղեցկութեանը մէջ պարզուած տեսարանին, լուծուեցաւ ձեւին, գոյնին ու գիծերուն գեղեցկութեան, հայեցողութիւնն իր դարձաւ անպարփակ: Անասելի, գերերկրային բան մը իջաւ սրտին մէջ· տխրութիւնը· եւ առաջին ու վերջին անգամով իրապէս գիտցաւ թէ ի՛նչն է համաշխարհային ցաւը:

Պարպեց գինիի բազմաթիւ բաժակները: Ճնճղուկը տակաւ սկսաւ լուսաւորուիլ, զգնուղ գոյն ու խորհ· սրտին մէջ բարձրացող գինովութիւնը թելադրեց յիշել, զգալ, եւ ո՛չ թէ մոռնալ: Գինովութիւնը ըսա՝ ահա լուսինը լճակին վրայ, ներկայ ամէնէն որ երբեմ եղած, ու կը կանչեն էհզ· եկո՛ւր, բանաստեղծ:

Հոն, նաւակին մօտ էին, ճիշդ էովիկը՝ գինովութեան ու երազի իր ընկերները: Փոխադարձ, կանչեց զանոնք, հրաւիրեց էովը գալու, հին օրերուն պէս խմելու: Ջեկաւ լուսինը· չեկան ամէնքը՝ որ եղած էին երբեմ ու ներկայ էին ահա: կեցած էին անշարժ հոն մօտիկը, ջուրին մէջ: Բանաստեղծը ծռեցաւ, ա՛լ աւելի ծռեցաւ· ուզեց լուսինը բռնել· վեր բերել էովը· նաւակին մէջ: Բայց կը փախչէր լուսինը· կը փախչէին ամէնքը՝ ձայն տալով՝ եկո՛ւր... Ջեռքը ջուրին մէջ ի զուր մխրճեց· լուսին, ամէն ինչ ետ ետ էաշուեցաւ· այսպէս, շարունակ: Բանաստեղծը, որու վերջին գինովութիւնն էր եւ պէտք է մեռնէր, կորսուեցաւ ջուրերուն ու գիշերին մէջ, անհետ: Հէքեաթը կ'ըսէ միայն թէ մեծ լոյս մըն ալ մարեցաւ:

Հին մարդիկ բանաստեղծը կոչած էին Թաի Փէ, որ թարգմանի՝ Մեծ Լոյս:

Զ. Գ.

ԿԱՐՄԻՐ ՎԱՐԴԸ

Ահա, տխուր, պատուհանին դէմը նստած
Մետաքսէ բարձ մը կը գործեմ,
Ասեղը մատս կը ծակէ, կարմիր արիւնը կը հոսի
Հիւսուած ճերմակ վարդին վրայ
Որ կը դառնայ վարդ մը կարմիր:

Եւ ես ճիզի կը մտածեմ, իմ հեռաւո՛ր,
Պատերազմի դաշտին վրայ: Կը մտածեմ թէ դուն եւս
Արիւն, արի՛ւն կը կորսնցնես: Տաք արցունքներ
Կը գլորին թարթիչներէս: Երկար կուլամ:

Ա՛հ, դժբախտը ամբակներու, սեմին մօտիկ...
Կ'ելլեմ ընդոստ: Ինծի է ահա. եկաւ: ասա՛ղ,
Սիրտս էր, սիրտս էր ար կը զարնէր:

Ու ետ կուգամ, նստիլ տխուր,
Բարձին վրայ միշտ արցունքներս հիւսելու...
Ուլունքներու պէս արցունքներ
Շուրջ բոլորը կարմիր վարդին:

ԹԱԻ ՓԷ

ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԼԵՐԱՆ ՄԷՋ

Կը հարցնեն, արդեօք ինչո՞ւ ես լեռներուն վրայ կ'ապրիմ·

Ժպտուն, հանդարտ, ես կը լռեմ:

Ծաղիկները երբոր կ'իյնան, երբ ջուրերը կը հեռանան

Իմ աշխարհը տարբեր, տարբեր է այլեւս:

ԹԱԻ ՓԷ

ԱՇՆԱՆ ԳԻՇԵՐ

Ջուրերուն վրայ աշնան լուսինը կը ցոլայ յստակ·

Ջրաշուշաններ կը բաղեմ լիճին մէջը Հարաւի·

Կը բարձրացնեն սպիտակ գլուխնին, իբրեւ թէ խօսիլ ուզէին ինծի:

Նաւակին մէջ մարդն եմ ես, կը կրեմ տխրութիւն մը մեծ:

ԹԱԻ ՓԷ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆ

« Le rôle d'un auteur est un rôle assez vain : c'est celui d'un homme qui se croit en état de donner des leçons au public. Et le rôle d'un critique, Il est bien plus vain encore : c'est celui d'un homme qui se croit en état de donner des leçons à celui qui se croit en état d'en donner au public ».

DIDEROT
(*Discours sur la poésie dramatique*)

ՆՈԹԵՐ

Տիտերոյի կարգին կարելի է մէջբերել բազմատոհմեակ հեղինակներու կարծիքը քննադատութեան եւ քննադատներուն մասին, բոլորն ալ աննպաստ եւ երբեմն անուանարկիչ (զանց կ'առնենք Ժիւլ Ռընարի կարծիքը որուն գործածած պատկերը ունի մտոնաւորաբար հում նկարագիր մը): Կարելի է, սակայն, մէջբերել Մարսել Փանեոլը, որուն համար « ամէն ժամանակներու մէջ գտնուեցան մարդիկ, որոնք անկարող՝ գործելու՝ եւ ստեղծելու, իրենք զիրենք տուին որպէս աշխատանք — ամենայն լրջութեամբ — դատելու ուրիշներուն գործերը եւ երկերը » (*), թէեւ Փանեոլի այս կարծիքը կը վերաբերի աւելի քննադատ - ստեղծագործող արժէքներու կչռադատութեան:

Ինչ որ ալ ըսուի քննադատներու եւ քննադատութեան մասին, պէտք է ընել հաստատում մը.— քննադատութիւնը գոյութիւն ունի, իրողութի՛ւն մըն է ան, եւ դեռ՝ թատերախաղի մը ամէն հանդիսատես, այն պահէն սկսեալ երբ կը խօսի ներկայացման մասին, կը դառնայ քննադատ մը: Ու ասիկա՝ բերանացի քննադատութիւն մըն է, որ իր կարեւորութիւնը ունի: Ամէն ներկայացում կը ստեղծէ տարաճախութիւններ որոնք նըւազ անդրադարձ չեն ունենար անոր յաջողութեան վրայ որքան գրաւոր կարծիքը: Այսուհանդերձ պարզ հանդիսատեսի մը քննադատութիւնը տրամադրութեան քննադատութիւն է: Ասիկա հազուագիւտ երեւոյթ մըն է որ ունի ճաշակը եւ կարելիութիւնները վերլուծելու իր սիրածները եւ չսիրածները, հաճելին եւ տհաճելին:

Թատերական իսկական քննադատ մը չի գոնուիր ստեղծագործողներու, հեղինակներու եւ թատրոնը կենդանացնողներու մէջեւ որքան ալ այս մարզին մէջ անոնցմէ ոմանք պատահականօրէն քըն - նադատութիւն փորձած ըլլան եւ երեւան եկած՝ որպէս մեծ քննադատներ: Ժան Անույի չատ բան կը պարտին Պէքէթ եւ Եոնեսքօ իրենց սկզբնաւորութեան: Տիւպիյար ինքն իր կարգին կը պարտի Իոնեսքոյի եւ Ա. Ռուսենի: Անթոնէն Արթօ իր ազդեցութիւնը, թատրոնի վրայ, կատարած է չատ աւելի իր քննադատական գրութիւններու միջոցով քան թէ իր թատերական գործունէութեամբ: Փափաքելի չէ, սակայն, որ մեծ թատերագիր մը ըլլայ քննադատ, յանձնարարելի իսկ չէ: Մեծատաղանդ արուեստագէտը կրնայ գեղագիտական նոյնքան սխալներ գործել որքան նուազ ծանօթը: Թատերական քննադատին տեղը բեմայարդարին այս կողմն է: Սկզբունքով՝ ան հանդիսատեսներու ներկայացուցիչն է որ գրութիւն մը կը պատրաստէ բացականերուն համար իր լաւին եւ տեսածին մասին:

« Միակ դատաւորը, թատրոնին մէջ, հասարակութիւնն է »: Այս կարծիքը կը պատկանի Մոլիէրի: Հաւանարար անոր ըրջանին՝ նման կարծիք մը կրնար պարփակել ճշմարտութիւնը, մանաւանդ այն իմաստով որ թատերախաղ մը հանդիսատեսին է որ կ'ուղղուի, որ երբ գայն չսիրէ՝ կարճատեւ կ'ըլլայ ներկայացման կեանքը: Սակայն Մոլիէրի խօսքը կը վերաբերի մտնաւորաբար նեղ ըրջանակի մը. ինք կը գրէր նախ պալատինհամար ու ասոր հաճելի ըլլալու դիտումով: Այժմ հանդիսատեսը վերածուած է հանրութեան մը եւ հանրութիւնը բազմագլխի մը: Ու դեռ կան տարբեր որակով հանրութիւններ: Կայ սերունդներու հակընդդիութիւնը ինչ կը վերաբերի թատրոնի ըմբռնման, եւ նո՛յն սերունդին մէջ իսկ դոյութիւն ունին ճաշակներու բազմազանութիւն: Աւելին՝ կայ տարբերութիւն մը, « առաջին » (ժեներալ) ներկայացման ներկաներուն եւ յաջորդներուն միջեւ:

Ժամանակին թատերական քննադատները կ'անդրադառնային ներկայացումներուն այնպէս ինչպէս պիտի նկարագրէին վէպ մը, կամ պիտի գրէին տեղեկագիր մը: Մեր ժամանակներուն իսկ այսօր կան թատերական քրոնիկագիրներ որոնք արձագանգողներ են, նման ժէ. եւ ժԸ. դարերու զազէթաճիներուն: Իրենց « տեղեկագիրը » կ'ըլլայ որոշապէս նախնական, քիչ մը հում: Անոնք ձեւով մը կը ներկայացնեն հասարակութեան մը հակազդեցութիւնը թատերական ներկայացման մը առթիւ, կը բերեն նաեւ վկայութիւն մը որոշ ընկերութեան մը մասին՝ տըւեալ ժամանակաշրջանին մէջ: Այդքան միայն:

Ֆրանսայի մէջ թատերական քննադատութիւնը, իր ներկայ ըմբռնումով որպէս լրագրական կիրարկում՝ իւ գործ կը դրուի 1803էն սկսեալ որպէս ռահվիրայ ունենալով ժոփրուան (ժուրնալ տէ Տէպա):

×

Կա՞յ ամբողջական, առարկայական քննադատութիւն մը, իւ մասնաւորի՝ թատերական քննադատութիւն մը.— չկայ եւ չի կրնար ալ ըլլալ: Ամէն քննադա -

●▶

Գրեց՝

ԳՐԻԳՈՐ ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ԽՍԼՍՈՒՄ
ԵՒ ԼՍՂԱՆՈՒՄ

(1) La critique des critiques.
(2) Les critiques dramatiques.

ԳԼՈՒԽ ՓՈՍՏԱՆ.

Այս բոլոր հարցերն էլ, միանգամ ընդ միշտ, լուծում են իրենց ամբողջ ուժով մեր ազգային կեանքի պահանջները: Մենք ունենք մեր ազգային ներկայացուցչական ժողովը, որ կոչված է մեր ազգային կեանքի ամենակարեւոր հարցերը քննելու եւ լուծելու: Ինչո՞ւ ուրեմն մենք պիտի ստեղծենք մի ուրիշ ժողով, որ ոչ միայն ոչ մի օգուտ չի կարող տալ, այլ եւ կարող է ազգային կեանքի մեջ մեծ վնասներ պատճառել: Ինչո՞ւ մենք պիտի ստեղծենք մի ուրիշ ժողով, որ ոչ միայն ոչ մի օգուտ չի կարող տալ, այլ եւ կարող է ազգային կեանքի մեջ մեծ վնասներ պատճառել: Ինչո՞ւ մենք պիտի ստեղծենք մի ուրիշ ժողով, որ ոչ միայն ոչ մի օգուտ չի կարող տալ, այլ եւ կարող է ազգային կեանքի մեջ մեծ վնասներ պատճառել:

Ինչո՞ւ

ԻՄԱՍՏԱՍԷՐ - ՏԵՍԱԲԱՆՆԵՐ

մը կ'ընէ, գոյնին տալով ապագայ յեղաշրջումներուն դերը: Իր մտածումներուն դեղեցկութիւնը կը յայտնէ շրջանի մը մէջ, ուր Վինքէլմանի խորհրդածութիւններով յափշտակուածներ, իր մտածումներուն գեղեցկութիւնը կը նկատեն, յառաջապահ ճաշակի մը նախասիրութիւնը:

×

Մինչեւ դարուն արուեստը առաջին անդամ խոր ուսումնասիրութեան ենթար - կողը կ'ըլլայ Վիկօ. անուն մը՝ քիչ անդամ լսուած: Կը հիանայ այդ շրջանի միսթիք արուեստին պարզ ու հաղորդական ոգիին վրայ, որ կը նկատէ հաւատքին ներհայեցող ուժով հոգիներուն հետ սերտօրէն խօսող դէմքեր:

Վիկօ, իր խիստ չափեկան « փիլիսոփայութեան սկզբունքները» ծաւալուն հատորին մէջ կը սիրէ դասաւորումներով արտայայտուիլ: «Մեծ բանաստեղծները

Գրեց՝

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒՔԱՖԵԱՆ

ծնած են բարբարոսութիւններու շրջանին: Համերոս բարբարոսութեան հին շրջանին, Տանթէ, մինչեւ դարու նոր բարբարոսութեան շրջանին կը պատկանին »: Այդ շրջաններուն արուեստը դասականէն բարձր կը գտնէ, իբր փաստ կը յիշէ կոթական ճարտարապետութիւնը, ու նմանութիւններ կը գտնէ հոմերական դիւցազներգութեան եւ կոթական ճարտարապետութեան միջեւ:

Վիկօ, մշակութային վերլուծումներն ալ կը կատարէ ժամանակագրական բաժանումներով: «Առաջին ժողովուրդները, մարդկային սեռին երախաներն են, հիմնեցին արուեստին աշխարհը: Անոնց երիտասարդութիւնը հիմնեց փիլիսոփայութեան աշխարհը: Մերութիւնը՝ գիտութեան աշխարհը »: Միշտ հաւատարիմ՝ բաժանումներով վերլուծելու ձեւին, կ'ըսէ, « Բանաստեղծութիւնը մարդկային սեռին մայրենի լեզուն է: Նկարչութիւնը աւելի հին է քան գրականութիւնը: Երգը աւելի առաջ ծնած է քան երաժշտութիւնը»: Ժողովուրդներու իմացական տարբերակները կը բացատրէ կլիմաներու ազդեցութիւնով: « Հնդկաստան եւ Եգիպտոս աստուածութիւնը յղացան տարբեր ձեւերով եւ ըմբռնումներով: Անապատի միօրինակ տարածութիւնը միաստուածութեան գաղափարը տուաւ: Զանազանել բնութեան մէջ ապրող ժողովուրդները բազմաստուածութեան գաղափարը տուին »:

Իմացական մարզերուն վրայ իւրայատուկ վերլուծումներ կատարելով կը հասնի արուեստի վերլուծումին, հոն եւս կը մնայ ինքնատիպ: « Արուեստագէտին երեւակայութիւնը որքան հզօր ըլլայ, զգայնութիւնը այնքան տկար կ'ըլլայ »: Դասականութեան ուղղուած մեղադրանք մը, որ կը փառաբանէ վիպականութեան յուզականը: « Արուեստը, որ բնութեան կը հետեւի, տարբեր է այն արուեստէն, որ բնութիւն կը ստեղծէ »: Այս մտածումն է Վիկոյի տեսութիւններուն առանցքը, որ երկու դար առաջ կը յայտնէր մեր դարուն ըմբռնումներէն մէկը՝ բնութիւնով ստեղծագործել նկար մը, որ նման ըլլայ բնութեան եւ անկէ տարբեր:

Վիկոյի տեսութիւնները հակադրութիւնն են վերացապաշտ արուեստին: Զեւակերպ ունեցող երեւոյթ մը անհրաժեշտ կը գտնէ աչքին՝ որ զբաղի: Երկնակամարին սեւեռած աչքը կր յուղնի, երբ չի գտներ կապոյտի տարածքին վրայ տեսողական հետաքրքրութիւններ: Աչքը պատկեր կը փնտռէ, պատկերով կ'արտայայտուի: Վիկօ, ԺԸ. դարուն մէջ յայտնուած արդիական տեսաբան մըն է, դժբախտաբար չատ քիչ ուսումնասիրուած:

Քիչ ճանչցուած տեսաբան մը եւս՝ Շէֆթըսպըրիի, գերիրապաշտ: «Ատուած դերագոյն հանճարն է, որ ստեղծեց տիեզերական կշռոյթին ներդաշնակութիւնը եւ մարդ—աստուածը»: Միսթիք մտածում մը՝ առանց կրօնական ըլլալու, կը վերցնէ զանազանութիւնը Արարիչին եւ արարածին, ու կը մօտենայ փանթէիզմը իտէալիստին:

« Բնութեան յարատեւ ուսումնասիրութիւնով է որ արուեստագէտը կը մօտենայ վսեմին »: Բնութեան հանդէպ պաշտամունք մը կայ այս խօսքին մէջ, որ կը ձգտի իմացական յափշտակութեան ամէնէն բարձր յայտնութեան գերիրականին:

Շէֆթըսպըրիի մտածումներուն ակն ալ յունական արուեստէն կը բխի: Կը դատապարտէ, ինչ որ չի համապատասխաններ անոր իտէալին: Արդարեւ, որքա՜ն մտածումներու մարզանքներ ընել տուած է մեծ մտածողներուն, յունական արուեստին համայքը: Եւ սակայն, բնութիւնը զգալու եւ զայն վերլուծելու սկզբունքն անոր վիպական է: Երկուութիւն մը՝ որ կուգայ համայնաստուածութեան մտածելակերպէն: Կ'որոնէ իմացական ըզգայնական միացեալ գործունէութիւն մը, որ ըլլայ ցոլքը մտածումին, եւ դրսեւորումը՝ ոգիին: Կը գտնէ զայն իտալական հանճարին մէջ:

Շէֆթըսպըրիի չուզեր տալ իրեն դատաւորի դեր: Գիտէ թէ գործը եթէ մեծարժէք է, կը խօսի իր սեփական լեզուով եւ աւելորդ կը դարձնէ մեկնաբանողը: Ցաւ կը յայտնէ, որ հանճարներ այլեւս չեն ծնիր, ինչպէս իրարու կը յաջորդէին Վերածնունդի մեծ շրջանին, եւ ներշնչումին խոյանքով կը խօսէին վսեմին լեզուն ու կը փոխադրէին մարդկութիւնը անրջային աշխարհներու մէջ: Հանճարին կուտայ արուեստին չահը, տաղանդին՝ պատրոյգով սնանող կանթեղ մը:

×

« Փնտռեցէք նախախնամութիւնը բնութեան մէջ: Վերածեցէք ձեր հոգին տաճարի մը, ուր պիտի չուշանայ յայտնուիլ աղնուական մտածումներու հրեշտակը »: Ըլսքինի գեղայորդ ղգայնութեան ձօն մը կը թուի Մատամ տը Սթալի այս խօսքը:

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

Գրեց՝ Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԻՆ ՍԵՐՄՆԱՑԱՆՆԵՐԸ

Առաւելաբար մարդոց ներաշխարհնեբուն խուզարկու Ցակոբ Կարապենցի գըբիչը՝ կը յատկանշուի կենսանորոգ թարմութեամբ: Եթէ սեւեռումը կը մնայ պատկերացումը հոգեվիճակներուն, միւս կողմէ սակայն կը փոխուին ասոնց դիմադրծութիւնները: Պաստառը ձեւով մը նոյնն է, միշտ Նոր Աշխարհը իր այլազան ու այլակերպ հորիզոններով, այսուհանդերձ, մարդիկ հոն կ'արձանագրեն իրենց իւրայատուկ մակընթացութիւնները ու տեղատուութիւնները՝ շրջապատէն ու խառնուածքներէն ծնունդ առող պատճառներով: Վերջին հաշուով՝ երկու «աշխարհ»ներու բախումը կը մնայ առաջին դիծին վրայ:

«Անծանօթ հոգիներ»ուն մէջ, 1970, Ց. Կարապենց տողանցել կուտար անծայրածիր ծովին փոթորիկներուն քմայքին յանձնուած, իրենք զիրենք լալեակները դասող մարդոց, – առաւելաբար տարուբերող Հայեր, – անդոհանքները: Հեռաւոր կանչ մը՝ հայրենի հողը, կը դառնար գլխաւոր չաղկապը հասարակաց տրամադրութեան մը:

«Կարթագէնի դուստրը» (1972) վէպին տիպարները «ես»ին ինքնահաստատման անոր արտայայտութեան գերապոյն պայքարը կը մղէին, այսպէս նկատուած «ճարտարուեստի հրէշ»ին դէմ՝ երկնաքեր բանտ–քաղաքին խելակորոյս վաղքին մէջ: Հերոսներուն սթափումին ճիգը՝ ապրելու եւ ոչ թէ գոյատեւելու խառնափընթոր, աղմկոտ եւ մեքենային տիրապետութեան տակ կքող միջավայրին մէջ, վէպին ընդհանրական նկարագիրը կը պարզէր:

Ներկայ հատորին մէջ, Նոր աշխարհի հին սերմնացանները խորագրուած, տիպարներուն այլազանութիւնը ակներեւ է: Ներկայացուած էջերը, առանձին անուններու տակ, առանձնացած պատմութիւններ ըլլալով հանդերձ, դուրս կը մնան պատմուածքներու տարազէն: Ասոնք՝ ներքին կապով ազուցուած, աւելի խճանկարներ կը թուին ըլլալ, տեսակ մը ստուերագծումներ տարագիր Հայերու ճակատագրական վիճակներուն: Բոլորովին այլամերժ քառուղիներու եզրին կեցածհին սերմնացաններ են, որոնք եթէ ընդհանրապէս յաջողած են իրենց ժուժկալ աշխատանքով տեղ եւ դիրք գրաւել Նոր Աշխարհին մէջ, միւս կողմէ չարունակած են ապրիլ առանձնացած, անջատուած դուրսէն, իրենց հոգեխառնութեամբ: Պարզ պատկերացումով՝ ասոնց բնակարանները՝ Սասունցի Սարգիսին հեռաւոր, մենակեաց հիւղակը, Օրիորդ Անթառամին կոկ այլ սակայն թախծոտ մթնոլորտով յարկաբաժինը, մէկ ուրիշին ապարանքի չքեղութեամբ առանձնատունը ամբարիշտ օճախներ են: Հոն, ներսը, տարագիրները՝ այդ հին սերմնացանները, իրենց ուրոյն աշխարհներն են հաստատած երկրին պինդ աւանդութիւններով, գաւառի բարքերու տիրապետութեամբ, նահապետական նիստուկացով, կենցաղով: Դուրսը խլրտացող, վազող, երերացող չարժումն է, իսկ ներսը կորսուած հեռաւոր հողին կարօտն է, որ երազային փայլով եւ միշտ վերանորոգուղ տենչով կը տիրէ իր շրջապատին վրայ: Եւ զսպանակը, իր առաձգական չարժումով, սլաքը մնայուն կերպով կ'ուղղէ դէպի կորսուած հորիզոնները:

Հոսկէ նաեւ բախումը ներսին եւ դուրսին միջեւ: Կեցօն, որքան ալ ամրապինդ միշտ ենթակայ կը մնայ դուրսի տաք թէ պաղ հովերուն ազդեցութեան: Կը բաւէ, օրինակ, որ ուխտունըհինդին դուռները ծեծող արաբկիրցի Արզար ամուին բազմանդամ ընտանիքէն ներս սպրդի կէս–իրլանտացի, կէս–Սկովտիացի խարտեաշուհի մը, որպէսզի «աշխարհ» մը խլրտի՝ փըլելու աստիճան:

Ց. Կարապենցի հայեացքը գլխաւորաբար սեւեռած է գաւառի Հայութեան վըրայ.– երկրէն գաղթած, կամ դեռ անոր անմիջական ազդեցութեան ենթակայ: Մտայնութիւնները յստակ են՝ անփոփոխելի ըլլալու աստիճան: Վարք ու բարքերը նոյնպէս: Կաղնիներ են՝ անտաշ ընդհանրապէս, որ հաստատակամ կը մնան իրենց ըմբռնումներուն, համոզումներուն մէջ, նոյնիսկ երբ կը կորնչցնեն ճիւղեր, յաճախ փարթամ:

Ցեղաշրջուող կեանքը, հին մտածումներու խորտակումը, նոր հանդամանքներու երեւումը, ասոնց հետեւանքով ի յայտ եկող հինի եւ նորի անխուսափելի ընդհարումը՝ երբեմն ուժգին ու տիրական, գըրական պատկերացման կարօտ կը մնան:

Կարապենցի տիպարները օտար թելերով հիւսուած կլանիչ սարդոստայնին մէջ իրենց դիմադիմի պահպանութեան պայքարը կը մղեն: Գիտակցական թէ անգիտակցական լարերով: Անուններր համազօր են սերունդներու: Հետեւաբար, ասոնց պահպանումը կը մնայ գերհզօր ձգտում մը:

Գրագէտին լեզուն վճիտ է՝ զերծ կեղծ հիւսքերէ, գարձդարձիկ խօսքերէ, երկարապատում տողերէ: Միտքն ու սիրտը համաչափ զուգակցութեամբ կը ներկայանան: Մանաւանդ գիտէ պատկերներ ստեղծել բառերով՝ զանոնք վերածելով հոգեխառնութիւններուն, վիճակներուն բնութագրութեան հիմնական միջոց:

Տըլաքրուա ամպերուն ճարտարապետական ձեւակերպերէն ներշնչուած է « Քիոսի Ջարդը »:

Սէրն է այս մեծ տեսաբանին մտածումին առանցքը· « Բան մը որ չէ նկարուած սէրով, ճիշդ չըլլար: Բան մը որ նկարուած է սէրով, կեղծ չըլլար »: Սէրով եղած բաներուն մէջ աւելի ճշդութիւն կը գտնէ, քան թէ մաթեմաթիկոսներուն կատարած ճշդութիւններուն մէջ:

« Արուեստագէտին դերը մտածել եւ դատել չէ, տեսնել եւ զգալ է » համաձայն Ըլսքինի, արուեստին մեծութիւնը այս երկու բառերով կրթող մը կը դառնայ ու կը խօսի բոլոր ժողովուրդներուն հետ:

Անգլիացի գեղագէտին խոր միտքը հարստացուց տեսաբանութեան սեռը ինքնատիպ բացատրութիւններով: Բացառիկ իւրատեսականութեան մէջ պահ մը, ուր պիտի մնայ չատ մը ճշմարտութիւններու առաքեալը:

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆ

«Մխոք եւ Արուեստ»ի մեր յաջորդ թիւը պիտի նուիրուի ամբողջութեամբ Յարութ Կոստանդեանի, բանաստեղծ՝ որու եզական, քաշուած կեանքը, ինչպէս եւ Սփիւռքի թէ Հայրենիքի անտարբերութիւնը գրական իրա՛ւ արժէքներու հանդէպ պատճառ հանդիսացան որ մնայ գրեթէ մոռցուած, տեսակ մը լուսանցքի վրայ: Փառքէն ու անունէն աւելի, Կոստանդեան նախընտրեց դեղեցիկ, խորհրդաւոր ապրումը, երազովը այն մաքուր աշխարհին՝ « ուր մարդը չէ մարդից ատուած »:

Մ ի Մ ա ր դ

1

Ասում էի ես ինձ մի օր՝
— Թէ գար հիմա այս ճամբայով
Մի մարդ հովի նման անցորդ,
Դէմքը պայծառ ու ոսկեզօծ
Նման աշխարհի ու տիեզերքը մաճ եկած մի արեւի...
Եւ լոութեան նման անդորր,
Երազներից անդին դիտող մի մարդ արի՛.
Մի մարդ աղբատ, սակայն հարուստ՝
Որպէս թափուած պտուղներով
Բեղմնաւոր է շուրը ծառի.
Հողերի պէս համբերատար, արցունքի պէս հաւատարիմ,
Եւ սիրո՛յ չափ տանջուած մի մարդ,
Օ՛, եթէ գար, եւ հայեացքն իմ դիտէր անթարթ,
Եւ աներկմիտ, եւ անայլայլ — բանզի վաղուց ինձ մտերիմ...
Թէ ճանչէր ինձ անծանօթն
Եւ ասէր ինձ լոկ — « Բարի լոյս »,
Ողջունէի — -« Բեզ լոյս բարի ».
Բաւ էր այդքան որ յայտնէի ես աշխարհին՝
Թէ կեանքիս մէջ տեսայ մի մարդ:

2

Եւ ասացի ես ինձ մի օր՝
— Միթէ՞ դու չես լոյսը գուարթ
Եւ չե՞ս կարող լուսաւորել կեանքիդ օրերն՝
Որ ձեռնունայն դեռ սպասես — մինչ գայ մի մարդ
Եւ որոնէ քո մէջ՝ իրե՛ն...:
— Դո՛ւ ես աշխարհն եւ յայտնութիւնն իր ճոխահաս,
Հայեացքդ անհուն ցանկութիւնն է հորիզոնի.
Ո՛չ ափելի եւ ոչ պակաս՝
Հասում ես դու յորդ ու վայրագ յորձանքներով Ամազոնի.
— Գե՛տ՝ զալարում ես դէպի ծո՛վ.
Ծո՛վ փրփրուն եւ ալեծածան,
Յուզում են քեզ մեծաշառաչ տեսիլաճք ու դող՝
Արդ, կամարո՛ւմ ես ծիածան,
Եւ անձրեւում ես դէպի հող,
Դո՛ւ յարաշարժ եւ յեղյեղուկ, դո՛ւ ինքնութեանդ մէջ անսասան՝
Դու մարդ մի լոկ:

3

Ասում եմ մի մարդ ամբողջ ու անեղծ՝
Խենթ ու իմաստուն, հպարտ ու կարկամ.
Ասում եմ հերոս, սուրբ ու բանաստեղծ՝
Արեւի պէս մարդ բարեկամ:

Մի մարդ՝ մարմնացած ոսկոր ու արիւն.
Մի մարդ՝ գոյութեան ցնծութիւն ու կամք.
Մի մարդ՝ հիասքանչ հոգի ու ատիս՝
Աշխարհի պէս մարդ բարեկամ:

Ասում եմ մի մարդ յամառ եւ ուժեղ՝
Ձեռքեր ժրաջան եւ ձեռքեր անկար,
Դաշտերը հերկող անմշակ ուղեղ՝
Հողերի պէս մարդ բարեկամ:

Մի մարդ՝ հեշտասոյզ կնոջ մէջ բեղուն.
Մի մարդ՝ թշնամի լքուած արեւամբ.
Մի մարդ՝ պայքարի տեղիներով հոսուն՝
Կրակի պէս մարդ բարեկամ:

Ասում եմ մի մարդ յուզուած եւ հասուն՝
Ինքն իր մէջ տեսիլք, ինքն իր դէմ պատգամ.
Ասում եմ աստուած կերտող անասուն՝
Անհունի պէս մարդ բարեկամ:

ՎԱՐԿԱԾ՝ ԱՐՄԷՆ ԼԻՒՊԷՆ
ԳՐՋԱՆՈՒՆԻՆ ՄԱՍԻՆ

Շահան Շահնուր հրապարակային որեւէ բացատրութիւն չէ տուած իր ֆրանսա – կան գրչանունին մասին: Խօսակցութեան մը ընթացքին ըսած է, թէ պատահակա– նութեան արդիւնք է անոր ընտրութիւնը, բայց յաւելեալ մանրամասնութիւններու մէջ չէ մտած: Պատահականութիւնը, սակայն, երբեմն կ'արտայայտէ անհատի մը խորունկ մղումները: Ենթադրելով թէ նոյնն է պարագան Շահնուրին՝ արամա– բանական ի՞նչ բացատրութիւն կրնանք գտնել Ամէն Լիւպէն անունի որդեգրու– մին:

Գրեց՝

ԳՐԻԳՈՐ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

Շահան Շահնուրի հոգեվին հիմնական կառոյցը պառակտումն է. պառակտում յատկապէս իր հայկական ինքնութեան եւ ֆրանսական անհատականութեան մի– ջեւ: Ինք գիտակից է այս երկփեղկումին եւ բացայայտօրէն կ'արտայայտէ զայն, մանաւորաբար

L'Ombre à Deux Couleurs

բանաստեղծութեան մէջ, որ կը սկսի տայպէս.

De haut en bas une ligne axiale me divise,
Me divise sans disjoindre les deux volets
De l'échelle double et de la double
identité (1).

Շարունակութեան մէջ ալ կ'ըսէ թէ կրկնակ իր անհատականութեան մէկ ե– րեսը « արեան կողմն » է, մինչ երկրոր– դը՝ « հոգւոյ կողմը »: Կարելի է, առանց բռնազբօսիկ միջոցներու դիմելու, այս երկու կողմերը գտնել իր ֆրանսական գրչանունին մէջ՝ երկփեղկուած՝ իր ան– ձին պէս, բայց անանջատ անոր նման:

Ամէնը, պարզ է, հայկական անուն է. ան կը յայտնէ նախնական ինքնութիւնը հեղինակին եւ կը վերաբերի անոր «ար– եան կողմ»ին: Բայց, հնչումի պզտիկ տարբերութեամբ մը, ան կրնայ վերած– ուիլ գերմանական անունի: Միաժամա – նակ կը յայտնէ ան, ուրեմն, եւ կը ծած– կէ, յաւագոյնս յարմարելով Շահնուրի հոգեբանութեան, որ քնաւ չէ ուրացած իր ազգը, բայց զառնացած է իր հայրե– նակիցներէն, զո՛նէ իր կեանքի որոշ մէկ շրջանին: Իրրեւ ֆրանսագիր հեղինակ՝ ան բարձրաղաղակ չէ յայտարարած իր ազգային պատկանելիութիւնը, Ուիլեըմ Սարոյեանի մը պէս օրինակ, բայց նաեւ քնաւ չէ պահած զայն ուրիշներու նման: Իր վերաբերումը կը յիշեցնէ մեզի այն խօսակցութիւնը, որ ունեցած է ճակա– տագրակից հիւանդի մը հետ եւ ներկա– յացուցած Թրանսֆէր Նոքթիւրնի պատ– կերներէն մէկուն մէջ (էջ 46).

— On m'a dit que t'es étranger, c'est vrai, ça ?
— Je suis Arménien.
— Pourquoi tu me l'avais pas dit ?
— Mais il fallait le demander (2).

Անունը կը նմանի վինք կրողին. հար– ցաքննուելու պարագային միայն կը պա– տասխանէ:

Մականունը աւելի եւս ծածկամէտ է, բայց կարելի է հետեւեալ ձեւով մեկնա– բանել զայն:

Լիւպէնը ֆրանսացումն է լատինական « լուբուս »ին, որ կը նշանակէ գայլ:

Այս անունը ծովագայլ յորջորջումով ծա– նօթ ճուկը ներկայացնէ, թէ նորմանդա– կան ժողովրդային հաւատալիքներու ա– ռասպելական գայլը՝ օտարականը կը յատկանշէ միշտ. օտարը մեր մէջ, «չու– քի կողմը», կամ օտարներու օտարոտու– թիւնը, որուն պէտք է յարմարինք կա– մայ թէ ակամայ: Պէտք է «ոռնալ գայ – լերուն հետ», ինչպէս ֆրանսական ասոյ– թը կը թելադրէ, այսինքն չարժիլ ու– րիշներուն պէս, ուրիշ բլլալ, առանց ան– պայման օտարանալու ներքնապէս:

Ֆրանսերէն գրելով՝ Շահնուր Քերես– թէհեան կը վերածուի Ամէն Լիւպէնի, կը յարմարի հիւրընկալ երկիրի սովորու– թիւններուն, կ'ոռնայ գայլերուն հետ՝ առանց հրաժարելու իր ինքնութենէն: Այս երկուութեան առարկայական փաստն է Շահնուրի ֆրանսական արտադրու – թիւնը. ան օտար է իր լեզուով, բայց ոչ նիւթով, որ չատ յաճախ Հայերու կը վե– րաբերի եւ հայկական Սփիւռքի իրակա– նութեան:

Լիւպէնը ներքին գայլն է նաեւ, որ ներսէն կը կրծէ իր եսը եւ կը մղէ դինք հրաժարելու ստոյիկ ամէն կեցուածքէ, համակերպելու փիղիքական ցաւին եւ բարոյական անկումին. խորհրդանշանն է ինքնուրացման եւ անէացման վտանգի: Շահնուր կը խօսի անոր մասին « Գայլին մահը » գրութեան մէջ, որ փիղիքական ցաւին կը վերաբերի բացառապէս, բայց մթնոլորտի մը մէջ, որ չի ժխտեր այս տողերով կատարած մեր ընդհանրա – ցումը:

Désormais isolé de ses semblables et resté seul avec son loup personnel, ne sera-t-il pas obligé de lui jeter en pâture sa propre personne intérieure ? (*Transfert Nocturne*, 94) (3).

Նոյնիսկ եթէ այս վարկածը չի համա– պատասխաներ իրականութեան՝ առաջ – կայական փաստը կը մնայ ի զօրու. Ամ– մէն Լիւպէն բաղադիր անուն մըն է կրկ– նակ տարրերով, առարկայական նշանը ենթակայական պատկերումին (4):

---

(1) Առանցքային գիծ մը վերէն կը
հատանէ զիս մինչեւ վար,
Կը հատանէ բայց չանջատեր ան մասերը
Զոյգ սանդուխին եւ կրկնակ իմ
իքնութեան:

(2) — Իմացայ թէ օտարական .ես ևի՞շդ է:
— Հայ եմ ես:
— Ինչո՞ւ չէիր ըսած:
— Է՛, պէտք է հարցնէիր:

(3) Իր նմաններէն մեկուսացած այլեւս եւ միևակ մնացած իր անձնական գայլին հետ՝ արդեօք ստիպուած պիտի չըլլա՞յ ան իր իսկ ներքին անձը իբր կեր տալու անոր:

(4) Ուրիշ մեկնութիւն մը կը թելա – դրուի: Անխուսափելի այս նմանութենէն, որ Մօրիս Լըպլան կարդացած ամէն մարդ կը փորձուի տեսնելու անոր գլխաւոր հերոսին եւ Շահնուրի փրանսերէն գրչա– նունին միջեւ: Արսէն Լիւբէն եւ Ամէն Լիւպէն ա՛յնքան մօտ են հնչական իրենց կառոյցով, որ շատ մը մեկնաբաններ Ամէն գրելու տեղ շուարած եւ գրած են Արսէն: Ենթադրելով, թէ Շահնուր իմքն ալ ներշնչուած է այս իրողութենէն, կըր– նանք մտածել, թէ նմանութիւն մը տեսած է Լիւբէնի եւ իր միջեւ: Ինչպէս հա – մակրելի աւազակը գաղտնօրէն կը մտնէ ուրիշներու տունը, ինք մտած է փրան– սական գրականութեան կալուածը: Հայ Լիւբէն՝ կը կոչուի Ամէն:

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission paritaire : N° 55935

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
6
MARDI
6 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար. 300 ֆ	հատը	1 ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.331

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.331

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՐՁԱՆԻԻ ՄԱՀԸ

— o —

Ուրբաթ օր, Ամերիկայի մէջ, ուր քանի մը տարիէ կը խնամուէր թոքերու քանսէրի համար, իր մահկանացուն կնքած է քիւրտ երբեմնի պարագլուխը՝ Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանի։ Երեսուն տարի պետը եղած էր քիւրտ Ազդ. Շարժումին։ 76 տարեկան էր եւ զոհ գացած է սրտի տագնապի մը Ռոչըսթըրի բուժարանի մը մէջ։ Ծրագրած էր Պարսկաստան երթալ եւ հոն, իր ժողովուրդին ծոցը ապրիլ իր վերջին օրերը։

Պարզանիի ամբողջ կեանքը եղած է պայքարի կեանք մը, ի խնդիր Քիւրտիստանի անկախութեան։ Այդ նպատակին համար, պատրաստ էր զինակցելու որեւէ մէկուն հետ։ 1932ին է, որ կը ձեռնարկէ առաջին ապստամբական չարժումին լրաքեան ուժերու դէմ (կազմակերպուած Անգլիացիներուն կողմէ)։ Կը ձախողի։ 1943ին կրկին գլուխն է նոր ապստամբութեան մը, որ ուրիշ ծաւալ կ'առնէ։ երկու տարի հարկ է իրաքցի զինուորներուն (անգլիական հրամանատարութեան ներքեւ) որպէսզի յաղթեն։ Այն տաեն Պարզանի կ'ապաստանի «Մահա պատի Հանրապետութիւնը», որու ստեղծումը քաջալերած էր Սթալինը, Բ. Աշխարհամարտի վաղորդայնին նեղը դնելու համար արեւմտեան Պետութիւնները, ձեռնարկելով Պարսկաստանի կազմալուծման։ Երբ 1946ին, Ռուսերը կը ստիպուին հեռանալ Պարսկաստանէն, Պարզանի Սորհ. Միութիւն (Հայաստան) կ'ապաստանի, ուր պիտի մնայ 12 տարի, 500 հաւատարիմներու հետ։ Իրաք կը վերադառնայ 58ի յեղափոխութենէն ետք եւ կ'ընդունուի Քասըմի կողմէ։ Քիւրտ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը զործելու արտօնութիւն կը ստանայ թէեւ նոր վարչակարգը լաւ աչքով չի նայիր Պարզանիի կապերուն Սորհ. Միութեան հետ։ Բայց յանկարծ Մոսկուա կը լքէ Քիւրտերը եւ կը գործակցի Պաղտատի հետ՝ իր լաւագոյն զինակիցը ջրջանին մէջ։ Պարզանի այլեւս մինակ է երբ 1976ին Պաղտատ եւ Թեհրան կը հաշտուին։ Քրտական անկախութեան երազը այլեւս կը մարի։ Պարզանի հիւանդ է եւ Ամերիկա կ'երթայ խնամուելու։

×

Մահուան լուրը ուրախութեամբ լսուած է Պարսկաստան, ուր պարսկական Քիւրտիստանի Դեմոկրատ կուսակցութիւնը պաշտօնապէս կը տօնէր իր «հրապարակային» վերածնունդը, այսինքն վերջը՝ իր գաղտնի գործունէութեան։ Պարզանի կը նկատուէր մարդը որ «քրտական չարժումը ծախած էր Շահին եւ Սէ.Ի.Ա.ին»։

Հոն, ներկայիս, մեծ չարժում կայ Քիւրտերու մօտ իրենց ազդ. իրաւունքները վերագտնելու համար։

Պաղտատ յայտնեց թէ որեւէ անապահովութիւն չի տեսներ, որ Պարզանի թաղուի երկրին որեւէ մէկ շրջանը։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Սորհուրդի ընտրութիւնները մասնաւոր անկնկալ մը չէին կրնար բերել անշուշտ։ 160 միլիոն քաղաքացիներ քուէատուփ դացին կիրակի օր, նորոգելու համար խորհրդային «Մորհրդարանին» 1500 երեսփոխանները։ Մէկ ցանկ կար եւ քաղաքացին կը մնար միայն իր հաւանութիւնը տալ։ Ամէն աթոռ միայն մէկ թեկնածու ունի, ինչ որ կը դիւրացնէ ամէն բան։ Ցիշենք սակայն թէ «ընտրապայքար»ի իր վակման ճառին մէջ, Բրեժնեւ չեչտելէ եաք թէ Զինաստան սպառնալիք մը կը ներկայացնէ աշխարհի խաղաղութեան համար, զգուշացուց նաեւ Արեւմուտքը «Զինաստանի հետ որեւէ մեղսակցութեան դէմ»։ Ակէ զատ առաջարկեց որ «ոչ-յարձակողական դաչինք մը ստորագրուի Արեւելքի եւ Արեւմուտքի երկիրներու միջեւ»։ Արեւմտեան մայրաքաղաքները խոհեմ են։ Գերմանացիք հետաքրքրուած են, բայց Անգլիա – ցիք վերապահ են։

ՓԵՔԻՆ հրաղադար որոչեց գրաւելէ եաք Լանկ Սոնի գաւառը։ Զինացիք կ'ըսեն թէ հարկ եղած «դասը» տրուեցաւ Վիէթնամի եւ կը պնդեն թէ միտք չունին թիզ մը հող իսկ պահել։ Հակառակ հրաղադարին սակայն, կ'ըսուի թէ կռիւները կը չարունակուին նոյն ինքն Լանկ Սոնի մէջ (Հանոյէն 130 քիլոմեթր հիւսիս)։ Հանոյ կը մեղադրէ նաեւ Զինաստանը, որ կը պատրաստուի Լաոսի վրայ յարձակիլ։

ՊՈԼՍՈՑ ՃԷրրահփաշա հիւանդանոցին առջեւ արիւնալի կողոպուտ մը կատարուած է առջի օր, մէկ մեռեալ եւ եօթը վիրաւոր կայ։ Դողերը յարձակած են այն կառքին վրայ, որ պաշտօնէութեան ամսականները կը բերէր։ Ձեռք ձգուած դումարն է 15 միլիոն թրքական (400 հազար տոլար) եւ ամէնէն հսկայ կողոպուտն է, վերջին երկու տարիներուն։ Տէր եղած է «Զինեալ Քարոզչութեան համար Մարքս – Լենինիսթ Միութիւնը»։

ՓԱՐԻԶԵԱՆ չրջանի թղթատարի ղետման կեդրոններու գործադուլը տարած – ուեցաւ։ Թրափէն եաք Պօպիներիի, Քրեթէյլի, Փոնթուազի, Եվրիի, Նանթէռի եւ Իսիի կեդրոններն ալ աշխատանքը դադրեցուցին։ Միւս կողմէ երկաթուղին 24 ժամուան գործադուլ մը որոշած է Մարտ 6, ժամը 20էն, Մարտ 8 ժամը 6։

ՍՊԱՆԻՈՑ վերջնական ընտրութիւնները հաստատեցին առաջին պատկերը՝ այս – ինքն Սուարէզի յաղթանակը։ Նոր Քորթէսին (Մորհրդարան) մէջ կեդրոնը ապահովեց 167 աթոռ, այսինքն բացարձակ մեծամասնութիւն չի վայելեր, ընկերվարականները՝ 121, համամասնավարները՝ 23, դեմոկրատիք համախմբում (աջ) 9, պասք այդպէնական՝ 8, Քաթալան՝ 11, զանազան 7, ծայրայեղ աջ՝ 1։ Մերակոյտի 208 աթոռի վրայ ալ Սուարէզի կուսակցութիւնը 120 աթոռ ունի, ընկերվարականները՝ 65։

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ կիրակի օր վերադարձաւ Մեքսիքայէն ուր 11 համաձայնագրեր ստորագրեց։ Անմիջապէս որ հասաւ, իրեն հարց տրուեցաւ թէ պիտի դումարէ՞ Ազդ. Ժողովի նիստ, ինչպէս կ'ուզեն կօլիստ, ընկերվարական թէ համկ'ուզեն կօլիստ, ընկերվարական թէ համկ'ուզեն կօլիստ, ընկերվարական թէ համմայնավար եւ Նախագահը ճչդեց որ կը սպասէ որ դիմումը կատարուի ըստ Սահմանադրութեան։ Այլ խօսքով՝ 246 երեսփոխան պէտք է դիմումնագիրը ստորագրեն։

ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ – ՊՕՂՈՍ Բ.ի Լեհաստան այցելութիւնը պիտի կատարուի Յունիս 2էն 10, ըստ Վատիկանի եւ Վարշաւայի պաշտօնական աղբիւրներուն։ Պապը կ'երթայ կարդինալ Վիշինսկիի հրաւէրով։

ՇԻՐԱՔ բացատրութիւններ տուաւ եւրոպա Մէկ ձայնասփիւռի կայանի «Մամուլի Ակումբ» յայտագրին ընթացքին, բացառիկ նիստ պահանջելուն մասին։ Տնտեսական վիճակը շատ ծանր է եւ առանց բարելաւման յոյսի։ Կը զարմանայ որ ամէն անգամ որ նախաձեռնութիւն մը կ'առնէ, ատիկա յարձակում կը նկատուի։ Ինք ոչ ոքի վրայ կ'ուզէ յարձակիլ, կը նկատէ սակայն որ « Ֆրանսա ամէնէն միջակ դիրքին վրայ է բաղդատմամբ եւրոպացի իր ընկերներուն »։

ԹԵՀՐԱՆԻ մէջ, երկուշաբթի առաւոտ 7 սպայ եւս գնդակահարուած է, մահուան դատապարտուելէ եաք « Յեղափոխական Ատեան »ի մը կողմէ։

ԿՐԵՏԷԻ մէջ ցոյցեր ու բողոքներ տեղի ունեցան որովհետեւ բնակչութիւնը չէր ուզեր որ իր թանգարաններու հնախոսական մեծարժէք առարկաները արտահանման տարուին, ինչպէս որոշած էր կառավարութիւնը դիրենք ներկայացնելու համար։ Խռովութիւնները փակուեցան եւ ամէն մարդ փողոց իջած էր՝ Հերաքլիոն։ Սկզբունքով այդ հնութիւնները նախ Լուվր պիտի ցուցադրուէին, յետոյ օդանաւով Մոսկուա, Թոքիո, Նիւ-Երք, Ուաշինկթըն, Պոսթըն, Շիքակօ տարուէին։ Շուրջ 250 նմոյշ կայ եգիպտական եւ մակեդոնական հին քաղաքակրթութենէն։ Վերջին լուրերու համաձայն, ի վերջոյ կրետացիները յաղթած են եւ Գարամանլիս որոշած է իրենց տեղը ձգել բոլոր գանձերը։

ՕՆՆԻԿ ՄԱՃԱՒՈՒԵԱՆ

Ցաւով կ'իմանանք, որ Շաբաթ օր, Մարտ 3ին Գահիրէի մէջ իր մահկանացուն կնքած է ընկ. Օննիկ Մաճառեան։

Մնած իօտէմիչ, չուրջ 83 տարեկան, մեր ողբացեալ վեթերան ընկերը կանուխէն մտած էր Հ.Ց.Դ. շարքերը եւ պատասխանատու դէմքերէն էր Եգիպտոսի կազմին։ Ցարդ կը մնար « Ցուսաբեր »ի պատօնատէր։ Մանօթ փաստաբան, ընկ. Օ. Մաճառեան նուիրումով եւ ազգային պատակցութեամբ ծառայած է իր ժողովուրդին եւ կուսակցութեան։

Ցուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր, Երեքշաբթի, Մարտ 6ին, Գահիրէ։

Մեր ցաւակցութիւնները Մաճառեան եւ Յակոբեան (Լոնտոն) ընտանիքներուն։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐ՝

Ա. ՇԵԿՈՅԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

— o —

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի Փետր. 25ի թիւին կ'իմանանք թէ Փետր. 23ին մեռած է Ամենայն Կիւրեղի Շեկոյեան։ Մնած էր 1902ին Ալեքսանդրապոլ (ներկայիս Լենինական)։ 1928ին աւարտելով Երեւանի պետական համալսարանի տնտեսագիտութեան ճիւղը կ'անցնի պաշտօնի։ 1936ին կը փոխադրուի Պետական Մրագրի բաժինը, ուր կը վարէ գիւղատնտեսական ճիւղի վարիչի, փոխ նախագահի եւ հուսկ նախագահի պաշտօնները։ 1939ին մնայուն ներկայացուցիչ կը նշանակուի Մորհ. Միութեան Նախարարաց Մորհուրդին մօտ Հայաստանի կառավարութեան։ 1940ին Ա. Շեկոյեան կը դառնայ Հայաստանի տնտեսութեան ժողովրդական կոմիսար, 1954–57ին փոխ վարչապետ, իսկ այնուհետեւ՝ Տնտեսութեան նախարար։ Պարգեւատրուած է չքանչաններով։ Ցուղարկաւորութիւնը կատարուած է Փետրուար 26ին։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

— o —

« Ալիք »ի Ցունուար եւ Փետրուար ամիսներու կարդ մը թիւերէն կը քաղենք քանի մը լուրեր՝ պատկեր մը տուած ըլլալու համար Պարսկաստանի Հայերու կեանքէն, վերջին չրջանին։

×

— Նոր Ջուղայէն 500 Հայեր մասնակցած են Սպահանի մէջ, Դեկտ. 19ին, տեղի ունեցած ցոյցին՝ հայատառ եւ պարսկատառ նշանախօսքերով։

Նոյն օրը Թեհրանի մէջ եւս տեղի ունեցած ցոյցին մասնակցած են Հայերը։

Ցունուար 19ին տեղի ունեցած մեծ ցոյցին, կրօնական փոքրամասնութիւններու կողքին Հայերն ալ մասնակցած են իրենց հայատառ ու պարսկատառ պաստառներով։

Այդ առթիւ պարսկական մամուլը եւ պարսիկ քաղաքական եւ կրօնական դէմքեր գնահատանքով արտայայտուած են Հայութեան մասին։

Թերթին Փետր. 12ի թիւին մէջ կը կարդանք որ Թեհրանի արեւելեան կողմը գտնուող Նարմաք հայկական թաղամասը 48 ժամ ժողովրդային յեղափոխական ուժերու ռազմաղաշտ դարձած է եւ օդէն ու չրջապատէն զինդակներ թափած են հայկական թաղամասին վրայ։

Նարմաք հայահոծ թաղամասին մէջ կ'ապրին 35.000 Հայեր եւ չրջանին մէջ կան եօթը ազգային վարժարաններ, ուր կը յաճախեն 5000 աշակերտներ։

Փետրուար 1ի թիւէն կ'իմանանք թէ Տեղեկատուութեան նախարարութեան ոչոչումով բազմաթիւ օրաթերթերու եւ պարբերականներու հրատարակութիւնը արգիլուած է. անոնց կարգին նաեւ նախկին երեսփոխան Տոքթ. Գագիկ Ցովհաննիսեանի « Հուր » հայերէն – պարսկերէն ամսագիրը։

— Հայկական պատուիրակութիւն մը մասնակցած է Խոմէյնին դիմաւորելու արարողութեան՝ Թեհրանի օդակայանին մէջ։

« Ալիք »ի Փետր. 13ի թիւին առաջին էջին խորագիրներն են՝ «ԻՐԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ՊԱՏՄԱԿԵՐՏ ՑԱՂԹԱՆԱԿԸ ԸՆԴԴԻՄ ԲՌՆԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ՝ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐ ԼԻՆԻ »։

Ենթախորագիրը՝ « Ողջոյն շարժման առաջնորդ Էմամ Խոմէյնիին »։

Նոյն օրն իսկ Թեհրանի Հայոց Թեմի առաջնորդ Արտակ Արք. Մանուկեանի, Թեմական Մորհուրդի եւ « Ալիք »ի պաշտօնէութեան կողմէ չնորհաւորական հեռագիրներ յղուած են այաթոլա Խոմէյնիի եւ վարչապետ Պազերկանի։

— Պարսկաստանի պետական ձայնափիւռը, որ ներկայիս կը կոչուի « Յեղափոխութեան ձայն », ողջունած է հայ մարտիկները եւ դրուատած հայ այն երիտասարդները, որոնք մասնակցած են ժողովուրդի պաշտպանութեան կռիւնե – րուն։

— « Թեհրանի Հայոց Թեմի Օժանդակող Կեդր. Յանձնախումբ » անունով մարմին մը կեանքի կոչուած է՝ իր ենթայանձնախումբերով, պարենաւորման, արագ օգնութեան եւ այլ աշխատանքներու առաքելութեամբ։

Թաւրիզի մէջ ալ կազմուած է 15 հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը, որ կեանքի կոչած է համազործակցական ընկերութիւն մը, որուն գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ դէպքերու հետեւանքով անդործութեան մատնուած ընտանիքներուն օգնել, առանց ազգային, կրօնական եւ դաւանական խտրութեան։

ՄԵՐԿԱՆԱՅԻ ԳՈՒՆԱԿԱՎԱՃԱՌ

ՎԱՀԱԳՆԱՅԻ ՀԱՂՈՒՅԹՆԵՐԸ

— Ո —

ՖԻԶԻՔԱԿԱՆ ՈՒԺԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԸ

ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Նախարարների խորհրդի նախագահ Ա. Ի. Միկոյանի հրամանագրով Վահագն Ալեքսանդրի Դավթյանը նշանակվել է Հայկական ՍՍՀ նախարար:

ՆՈՐ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐ

Նախարարների խորհրդի նախագահ Ա. Ի. Միկոյանի հրամանագրով Հայկական ՍՍՀ նախարարների խորհրդի պատգամավոր է նշանակվել Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Ղուկասյանը:

ՀՀԿԿ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵՏԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐ

Հայկական ՍՍՀ Կոմկուսի Կենտրոնական կոմիտեի նախագահ Ա. Ի. Միկոյանի հրամանագրով Հայկական ՍՍՀ Կոմկուսի Կենտրոնական կոմիտեի պատգամավոր է նշանակվել Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Ղուկասյանը:

ՀՀԿԿ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

Հայկական ՍՍՀ Կոմկուսի Կենտրոնական կոմիտեի նախագահ Ա. Ի. Միկոյանի հրամանագրով Հայկական ՍՍՀ Կոմկուսի Կենտրոնական կոմիտեի նախագահ է նշանակվել Վահագն Ալեքսանդրի Դավթյանը:

ՀՀԿԿ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

Հայկական ՍՍՀ Կոմկուսի Կենտրոնական կոմիտեի քարտուղար է նշանակվել Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Ղուկասյանը:

ՀՀԿԿ ԿԵՆՏՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Հ. Ս. Հ. Պ. Ի
ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱԿԱԶՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ
ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՏՆՕՐԵՆՈՒԹՅԱՆ

Հ. Ս. Հ. Պ. Ի փոխարկման գործառնությունները կատարվում են հետևյալ հասցեներով, ամեն օր, բացի կիրակի և տոնական օրերից, առավոտյան ժամը 9-ից մինչև երեկոյան ժամը 5-ը։

Հ. Ս. Հ. Պ. Ի փոխարկման գործառնությունները կատարվում են հետևյալ հասցեներով, ամեն օր, բացի կիրակի և տոնական օրերից, առավոտյան ժամը 9-ից մինչև երեկոյան ժամը 5-ը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

Հ. Ս. Հ. Պ. Ի
ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԴՐՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉԱԿԱԶՄԻ ՈՐՈՇՈՒՄՈՎ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱԾ
ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՆԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՏՆՕՐԵՆՈՒԹՅԱՆ

ՊԵՐԼԻՆ.— Ռուսուլի եսքը, փեթը Ֆրունճեան, Անեթը Ֆրունճեան, եէնս – Նիքոլա եւ Մարիա Եարէք եւ համայն պարագաները սրտի անհուն կսկիծով կը դուժեն իրենց սիրեցեալ կնոջ, քրոջ, հարսին, տալոջ եւ մօրաքրոջ՝

ԱՆԹԱՌԱՄ ԵՍՓԷԼԻ

(ծնեալ Ֆրունճեան, 47 տարեկան)

մահը, որ պատահեցաւ յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի երեքշաբթի, Մարտ 6, ժամը 13·30ին Արեւմտեան Պերլինի Վալդ գերեզմաններուն մատուռին մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիբանանի աղէտեալներուն բացուած կակոյա Ֆաչի Կըրնոպլի մասնաճիւղին կողմէ Տէր եւ Տիկ. Տոքթ. Պրուսալեան 1000, Տէր եւ Տիկ. Տոքթ. Թէրզեան 100, Տէր եւ Տիկ. Քիւրտճեան Սարգիս 100, Պր Միքայէլեան 200, Տէր եւ Տիկ. Այանեան 500, Եկղ. Միութիւն 200, Տէր եւ Տիկ. Տիլիտապեան 50, Տիկ. Ինճեեան 50: Դումար 2200, նախկին դումար 8570 ընդհ. դումար 10·770:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆԶՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

ԺԱ. ՅԱՆԿ

Ֆիլիզեան ընտանիք	100
Տէր եւ Տիկ. Ժողէֆ Պարալ	100
Տէր եւ Տիկ. Փասքալ Փոշիզեան	100
Ազատ Աւետիսեան	100
Տէր եւ Տիկ. Գարապէտիկեան	100
Տէր եւ Տիկ. Ժաք Գալայեան	100
Տէր եւ Տիկ. Ս. Սումպուլեան	60
Տիկ. Մարի Ղազարոսեան	50
Ժան – Ռիչար Ղիլմէզեան	50
Տէր եւ Տիկ. Ժ. Զորեան	50
Տիկ. Ովսաննա Ճիզմէճեան	50
Տիկ. Սուլեան	50
Տէր եւ Տիկ. Ժ. Անտալեան	50
Տիկ. Մարի Անտալեան	50
Տիկ. Սիրվարդ Էսքիճեան	50
Տէր եւ Տիկ. Յ. Տոմպուլեան	50
Տէր եւ Տիկ. Ա. Աբրահամեան	50
Տէր եւ Տիկ. Մեսրոպեան	50
Պանոէզեան ընտանիք	50
Տէր եւ Տիկ. Ա. Օհաննէսեան	50
Տէր եւ Տիկ. Է. Մազոյեան	50
Տէր եւ Տիկ. Մ. Տանճիկեան	50
Տէր եւ Տիկ. Ռ. Տանճիկեան	50
Տիկ. Մարա Ճիզմէճեան	50
Տիկին Ֆիլոմէն Ճիզմէճեան	50
Մհէրան Պօզապալեան	30
Օր. Ասրինէ Տատուրեան	20
Անանուն	20
Տիկ. Մխսաքեան	20
Տիկ. Հերմինէ Թոզաթլեան	20
Տիկ. Իրէն Աճէմեան	20
Ժաք Քիւրքճեան	20
Հրանդ Բանիքեան	10
Մի ոմն	10
Դումար	40·115
Նախկին դումար	378·760,5
Ընդհ. դումար	418·875,5

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տիկին Ովսաննա Մաճարեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի, Տէր եւ Տիկին Ժան Գրիգորեան (Նիսէն) 100 ֆր. կը նուիրեն «Ծառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլ քաղաքի Կապ. Ֆաչի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է Տիկ. Մարթեանէ (Պոսթոն) 75 ֆր. Տիկ. Տիկ. Շլորեանէ (Պասթիա) 75 ֆր., Տիկ. տէրեանի մահուան քառասունքին առթիւ՝ Տէր եւ Տիկ. Ե. Մելքոնեան 50, Տէր եւ Տիկ. Ֆրանկիւլեան՝ Տէրտէրեանի եւ Տէր եւ Տիկ. Մառանեանի յիշատակին 50, Տիկ. Լիւսի Կարապետեան 20 ֆր.:

×

Կապ. Ֆաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է.— Տիկ. Սիմոն, Վերժին Ուզունեանէ 50 ֆր., Տալիտա Պօյաճեանէ 30, փոխան ծաղկեպսակի, Արթաքի Գալայճեանի մահուան առթիւ, նաեւ Բիւր Գուլումճեանի մահուան առթիւ Տիկին Զապէլ Կարապետեանէ 50, Տիկին Էլմաս Շմաւոնեանէ (Շաւիլ) 50 ֆր.:

HOLOCAUSTE

A PROPOS
DU DEBAT DE MARDI
(հեռատեսիլ, Անթէն 2)

Ինչպէս գրած էինք անցեալ շաբթու, Սանթր տը Ռըշէռշ սիւռ լա Տիասփորա Արմենիէնը կը թելադրէ որ երեքշաբթի իրիկուն (Մարտ 6) Հայերը հարցումներ ընեն Օլոֆոսթի չուրջ մոքերու փոխանակութեան ընթացքին.— օրինակ՝ Ֆրանկութեան ընթացքին.— օրինակ՝ Ֆրանսայի դիրքը 30րդ յօդուածին նկատմամբ, ի՞նչպէս մասնակցողները կրնան ընդունիլ վերոյիշեալ յօդուածին անհետացումը, եւայլն, եւայլն:

OFFRE D'EMPLOI

AGENCE DE VOYAGE

Recherche une secrétaire - comptable et une sténo - dactylo. Prière envoyer curruculum-vitae et photo à

ISOS - FRANCE

43, Bd. Malesherbes — 75008 Paris

qui transmettra

Ne pas téléphoner

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ 12-14, rue St. Bazile Marseille 3e

ՅՈՒԲԵԼԵԱՆ
ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆԻ
ԳՐԱԿԱՆ, ԿՐԹԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՕԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՍՐԱՀ

կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին

կը նախագահէ.— Հ. ՍԵՐՈ ՎԲԷ ՎՐԴ. ԱԳԼԵԱՆ

կը խօսին.—

ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Խօսք՝ յոբելեարի:

Արտասանութիւն եւ ընթերցում յոբելեարի գործերէն

Ճ Ա Շ

Ի պատիւ յոբելեարին, հանդիսութենէն ետք Տարօն սրահին մէջ: Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրուիլ Մարտ 16էն առաջ:

RECITAL DE PIANO

Lucy ISHKANIAN

Concert en hommage à A. KATCHATRIAN

œuvres de :

SCARLATTI, MOZART, BEETHOVEN, CHOPIN, GERSHWIN, A. KATCHATRIAN

Piano : STEINWAY

Jeudi 15 Mars, Salle Pleyel, 252 Faubourg Saint-Honoré, — 75008 Paris

Parking et Métro : Ternes

Prix des places de 15 à 75 F. Places réservées à prix réduits au Etudiants et collectivités — Location à la Salle Pleyel, de 11 à 18 h., chez Durand 4, Place de la Madeleine et toutes les Agences de Théâtres

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 9, երեկոյեան ժամը 7ին, Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ

Փարիզի համալսարանի Արեւելեան Լեզուներու բաժինին մէջ, Փետր. 19էն ի վեր, Երկուշաբթի օրերը կը դասաւանդէ՝

ԳՐԻԳՈՐ ՊԸԼԻՏԵԱՆ

Պիտի ուսումնասիրուին՝ Համաս. տեղ, Շահնուր, Սարաֆեան, Ն. Պէշիկթաշլեան, Հ. Զարդարեան, Զահրատ, Խրախունի, Վ. Օշականի, Ց. Փիւրճեան, Ց. Կոստանդեան, Զ. Մ. Որբունի:

Մուտքը ազատ է, ըստ հնարաւորութեան

LITTERATURE ARMENIENNE DE LA DIASPORA

Depuis le 19 Février des cours sur la littérature arménienne de la diaspora sont donnés par KRIKOR BELEDIAN au département des Langues Orientales de l'université de Paris-Dauphine. Ces cours ont lieu le Lundi de 17 h. à 19 h. salle P. 101

Les Auditeurs libres sont acceptés dans la limite des places disponibles.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մարտ 10, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, եկեղեցիին սրահը, դասաւթ մը թէյի չուրջ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ այս մտերմիկ հաւաքոյթին:

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Le Comité des Jeunes organise

Une Conférence sur le thème « *LES GRANDES ETAPES DE LA LITTERATURE ARMENIENNE* »

par JEAN-PIERRE MAHE

Professeur à l'Institut National des Langues et Civilisation Orientales

le Samedi 10 Mars à 20 h. 30, au Centre Culturel Alex Manoogian, 118, rue de Courcelles, Paris 17

ENTREE LIBRE

OPTIMA Tours

Spécialiste de Voyages Culturels en ARMÉNIE et GÉORGIE

Deux des plus anciens pays chrétiens d'Orient à l'antique Culture.
Vols réguliers d'AVRIL à NOVEMBRE 1979

EXCEPTIONNEL : du 03 Août au 15 Août 1979, Pélerinage sous la conduite du R. P. A. KESSEDJIAN, prêtre arménien catholique de l'Ordre des Mekhitaristes.

Itinéraire : PARIS - MOSCOU - EREVAN-TBILISSI-LENINGRAD-PARIS

Envoi gratuit sur simple demande,
Renseignements et inscriptions :

OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ԲԱՑԱՌԻԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՄԱՑԸՐԻՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

7 օր Աթէնք եւ իր շրջանները — 8 օր Հռոդոս կղզին
3800 ՖՐ.

Voyage spécial pour la Fête des Mères

7 jours Athènes et ses environs
8 jours l'Ile de Rhodes
du 21 Mai au 05 Juin
Accompagné par Varoujan SARKISSIAN

Renseignements et Programmes détaillés contactez :

A LYON

sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՁԸ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE

Directrice : ARPIK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E

Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ· 80

ՀԱՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·332

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.332

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
7
MERCREDI
7 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

— o —

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՁԸ

ՎԱՐՉԱՊԵՏ ՊԱԶԵՐԿԱՆԻ

— o —

Հինգշաբթի, Փետր· 22, ժամը 10ին, հայկական պատուիրակութիւն մը պաշտօնական այցելութիւն մը տուած է Իրանի Յեղափոխութեան առաջնորդ վարչապետ Մեհտիէ Պազերկանի՝ վարչապետարանին մէջ։

Հայկական պատուիրակութիւնը գլխաւորած է Թեհրանի Թեմին առաջնորդը՝ Գուրեղ Արք· Մանուկեան։ Մասնակցած են Ազգային Իշխանութեանց ներկայացուցիչներ՝ Վարդգէս Նահապետեան, Հարմիկ Դաւթեան, Ալեքսանդր Բաղդասարեան, Ալպէռ Պերնարտի, Ժիրայր Կապրիէլեան, Վահիկ Մաչատրեան, Արա Սագինեան, Սերոժ Մարգարեան եւ «Ալիք»ի խմբագրապետ Հրայր Խալաթեան։

Հանդիպումը տեղի ունեցած է ջերմ եւ լաւ մթնոլորտի մէջ։ Ի պատասխան Տօքթ· Հ· Դաւթեանի խօսքին, վարչապետ Պազերկան կրկին արտայայտուելով ըսած է· «Հայերու բարեացակամ եւ սիրալիր ընթացքը եւ յատկապէս այն յարգանքը որ մատուցուեցաւ Իրանի ժողովրդական շարժման մեծ ղեկավար այաթոլա Խմէյնիին մեծ ուրախութիւն պատճառեց ինծի։ Նախապէս ալ արդէն, Հայերու մասնակցութիւնը ժողովրդական ցոյցերուն, քայլարշաւներուն եւ ամէն կարգի աշխատանքներուն, արժանացած էր ընդհանուրի գոհունակութեան։ Իսկ այն ինչ որ այս պահուն յայտարարուեցաւ ի նպաստ Իրանի ժողովրդական յեղափոխութեան, արժանի է ամէն գնահատանքի։

«Յատկապէս այն յայտարարութիւնը, որ Խմէյնի եւ ես ըրած էինք՝ ի պաշտպանութիւն կրօնական փոքրամասնութիւններու, եւ որ գնահատուած է Հայութեան կողմէ, ինծի մեծ գոհունակութիւն պատճառեց։ Քանի որ ես միշտ մեծ գնահատանքով արտայայտուած եմ եւ վերաբերում ունեցած բազմաթիւ այն Հայերու նկատմամբ, որոնցմէ քանի մը հոգի ես անձամբ ճանչցած եւ համագործակցած եմ իրենց հետ արհեստավարժական համալսարանին մէջ։

«Ամէն գաղ, ես իմ ելոյթներուն մէջ, յօդուածներով եւ աշխատասիրութիւններով միշտ խօսած եմ Իսլամի հանդուրժողական ոգիի մասին եւ ուրախ եմ որ դուք լաւ ըմբռնած էք այդ ոգին։ Մեր մարգարէն ժամանակին յայտարարած է ի լուր աշխարհի, որ պէտք է ամէնուն նայի աչքով նայիլ եւ խորական մօտեցում չունենալ ոչ մէկ պարագայի։

«Յեղափոխութեան սկիզբը անդադար հարց կը յարուցուէր թէ ի՞նչ պիտի պահի կրօնական փոքրամասնութիւնները, եթէ իսլամական շարժումը յաղթէ։ Այս հարցը յատկապէս կարեւոր էր օտար լրագրողներու եւ դէտերու համար։ Ես ու նաեւ Իմամ Խոմէյնի, պէտք էր որ յաճախ ու անվերջ յայտարարէինք, թէ կրօնական փոքրամասնութիւններուն ոչ մէկ վտանգ կը սպառնայ, թէ մենք եւ յեղափոխութիւնը ոչինչ ունինք իրենց դէմ եւ թէ՝ ընդհակառակն, եթէ յեղափոխութիւնը յաղթէ՝ կրօնական փոքրամասնութիւնները շատ աւելի լաւ ու հանդիստ պիտի ապրին, աւելի լայն իրաւունքներ վայելեն ու անվերապահ պիտի գնահատուին ամէնուն կողմէ։

«Ի հարկէ կրնայ ըլլալ, որ մասնակի դէպքեր պատահած ըլլան եւ ոմանք ալ վնասներ կրեն։ Սակայն պէտք է նկատի ունենալ որ մեծ յեղափոխութիւն մը տեղի ունեցած է եւ բնական է որ վնաս ուղղներ եւ սպաննուողներ ըլլան։ Այսուհանդերձ, ուրախ եմ որ Հայերը քիչ վնասով դուրս եկան այս դէպքերէն։ Ցոյս ունիմ որ նոր վարչակարգի օրօք, կրօնական փոքրամասնութիւնները եւ մանաւանդ Հայերը, աւելի լայն իրաւունքներ ու արտօնութիւններ ձեռք կը ձգեն ու աւելի կը գնահատուին քան հին վարչակարգի ընթացքին»։

Վարչապետը իր խօսքը աւարտած է կոչ ընելով պատուիրակութեան, որ Հայութիւնը բարեացակամ համագործակցութիւնը ցոյց տայ երկիրը վերաշինելու աշխատանքին մէջ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

— o —

ՖՐԱՆՍԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

— o —

ՊԱՌ ԿԱՐԴԱՐԱՑՆԷ
ԻՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՆԵՐԸ ԿԸ ՏԱՐԱԾՈՒԻՆ

Անթէն 2էն Նախարարապետը արդա – րացուց իր քաղաքականութիւնը, պա – տասխանելով լրագրողներու հարցումնե – րուն։ Ինչ կը վերաբերի հրաժարելուն, նախ ճշդեց որ 31 մարտ, ամէն վեց – ամսեայ իր թաղումը կը պատրաստուի ծաղկեպսակով կամ առանց ծաղկեպսա – կի։ Ուրեմն շատ պարզ է, Նախարարա – պետի պաշտօնները յաւիտենական չեն այլ՝ ժամանակաւոր, Նախարարապետը կը նշանակուի Հանրապետութեան Նա – խագահին կողմէ, ինք կը մնայ անոր տրամադրութեան ներքեւ։ Մեծ հարցը անշուշտ անգործութիւնն է բայց երբ լրագրողը կ'ըսէ.— «Մարտի սկիզբը, ըստ պաշտօնական թիւերուն մէկ միլիոն 350 հազար գործազուրկ կայ», Պառ կը ճշդէ՝ «Ներողութիւն, մէկ միլիոն 350 հազար գործ փնտռող», ինչ որ երեւի տարբեր բաներ են Նախարարապետին համար բայց հաւանաբար այդ տարբե – րութիւնը չատ չեն զգար ենթակաները։ Երբ լրագրողը կը հարցնէ նաեւ «Ո՞ւր կ'երթանք», Պառ կը պատասխանէ.— «Չեմ գիտեր։ Ոչ ոք գիտէ, ինչո՞ւ, որովհետեւ երկու միջազգային ազդակ կայ որոնք դեր կը խաղան ազգային ազ – դակներէն զատ»։ Աւտոյց կարգին է ան – չուշտ քարիւղը։ Գործազրկութեան պետ – նի վրայ Պառ կը պնդէ որ ոչ մէկ կառա – վարութիւն աւելի քան մը ըրած է աշ – խատանքի համար, քան այն որուն կը նախագահէ 76էն ի վեր։ Ըսել չուզեր թէ աւելին ըրած է քան Շիրաք բայց երբ 76ին պաշտօնի գլուխ կ'անցնէր, գիտէր որ աշխատանքի աւելի վատթարացած կացութիւն մը կը պատրաստուէր։ Չէ ուզած սակայն խիստ քաղաքականութիւն մը վարել, հակառակ անոր որ Անթէուան փինէ կը խրատէր ըսելով թէ աւելի լաւ է «ճիու դարմանումները քան՝ թիզան»... Ամէն պարագայի մէջ, Պառ միշտ նոյն – քան ինքնավստահ է եւ համոզուած որ իր քաղաքականութիւնն է լաւագոյնը։

×

Ընկերային ճակատը միշտ կը վատթա – րանայ։ Երկաթուղիին 34 ժամուան գոր – ծադուլը ամէնէն կարծրը կրնայ ըսել է նկա – տել քանի որ բոլոր սենտիքաները մի – ացած են ինչ որ չէր պատահած 1953ի եր – կար գործադուլէն ի վեր։ Ամբողջ երթեւեկը անշարժութեան մատնուած պիտի ըլլայ Երեքշաբթի ժամը 20էն Հինգշաբթի առ – տու ժամը 6։

Ծանօթ է բուն դրդապատճառը։ Պե – տութիւնը պայմանագրութիւն մը պիտի ստորագրէ Ազգ·Ընկերութեան (Էս·էն·Սէ· Էֆ·) հետ որ որոշ ազատութիւններ պի – տի տայ երկաթուղիին կարենալ մրցակից դառնալու։ Ըստ ուղեվարներուն ասիկա չատ սեւ ապագայ մը կը պատրաստէ քա – նի երկաթուղիին տնօրէնութիւնը կրնայ ընդել քիչ բանուկ գիծեր եւ պաշտօնա – գրկումներ կատարել։

×

Ուրիշ «սեւ կէտ» մը՝ թղթատարը։ Շարժումները կը ծաւալին եւ երկու գլխաւոր սենտիքաները որոշեցին ազգա – յին գործադուլներ ընել ճիւղ առ ճիւղ։ Այս ձեւով Մարտ 19էն 24՝ փոխադրող – ները (առպիւլան), Մարտ 22ին փոսթի չէքերը, 28ին զտումի կեդրոնները, 29ին դրասենեակներու պաշտօնեաները, եւն·։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԱՐԹԸՐ որոշած է անպայման յաջող – ցնել Եգիպտոս – Իսրայէլ խաղաղութիւ – նը եւ որովհետեւ չկրցաւ Ուաշինկթըն բերել տալ եւ գլուխ գլխի նստեցնել Սա –ատ ու Պեկինը, ինք է որ ճամբայ կ'ելլէ։ Շաբաթուս մէջ իսկ, նախ կը ժամանէ Գահիրէ ուրկէ պիտի անցնի Իսրայէլ, տեսնելու համար Պեկինը, Շաբաթ օր։

ԿՕԼԻՄՆԵՐՈՒ (Հ· Հ· Հ·) կուսակցու – թիւնը միշտ ցնցումներու ենթակայ է եւ այս անգամ իվ կենան է որ իր հրաժա – րականը տուած է կուսակցութեան «սպա – յակոյտէն»։

ՄԱՏՐԻՏԻ ճիշդ կեդրոնը առջի օր սպանուեցաւ ցամաքային բանակի զօրա – վար՝ վասքէզը երբ պաշտօնական կառք մը վար կ'իջնէր։ Ընտրութիւններէն ի վեր զօրավարը առաջին զոհն է եւ 29րդը տարւոյն սկիզբէն ի վեր։ Մահափորձին տէր եղած է պասք անջատողական կազ – մակերպութիւնը։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ 2400 հետազօտողներ վըճ – ռած են պօյքոթի ենթարկել Խորհրդային Միութիւնը ցորչափ Օռլով եւ Շթարանս – կի ազատ չեն արձակուած։ Լենինգրադի մէջ, Փետր· 21ին, ձերբակալուած է Մի – խայլով անուն բնագիտութեան փրոֆե – սէօր մը, որ նաեւ հաւաքածոյ ունէր նկարչութիւններու, որոնք չեն ընդուն – ուած։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՒՈՂ

ԵՐԵՒԱՆ

(Արմէնփրէս, Փետր·23–Մարտ 1)

ՌՈՒԲԻՆ ՄԵԼԻՔԻ ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆ ՀԱՅԵՐԷՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

«Սովետական գրող» հրատարակչա – կանը լոյս ընծայած է Ֆրանսագիր բա – նաստեղծ Ռուբէն Մելիքի գործերու հա – յերէն հաւաքածոն՝ «Մարմին, ինձմով կենդանի» խորագրով։

×

ՀՐԱՆՏ ՄԱԹԵՒՈՍԵԱՆԻ ԵՐԿԵՐԸ

Նոր տարին արդիւնաբեր եղած է ար – ձակագիր Հրանտ Մաթեւոսեանի համար։ Լոյս տեսած են անոր վիպակներու եւ պատմուածքներու հաւաքածոները Սո – ֆիա, Երեւան, Թիֆլիս։ Մօտ ատենէն արձակագիրին «Ընտրանին» կը հրատա – րակէ «Խուդոժեստվեննայա Լիտերա – տուրա» (Գեղարուեստական Գրականու – թիւն») հրատարակչականը։ Իսկ Ալմա Աթայի մէջ ծրագրուած է լոյս ընծայել իր երկերու մէկ հատորը։ Հայաս – տանի բարձր լեռներուն մէջ կը գտնուի Ահնիձորը, ուր ծնած ու մեծցած է Մա – թեւոսեան։ Գրագէտին արձակը գոյնե – րով ու բոյրերով հարուստ աշխարհ մըն է, որ տեսանելի է ժամանակակիցին եւ իրապաշտօրէն արտացոլուած իր կողմէ։ Հեղինակին գործերը թարգմանուած են Մորհ· Միութեան եւ արտասահմանի մէջ չատ մը լեզուներու։

×

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՁԱՐԳԱՑՈՒՄԸ

Այս տարի Հայաստանի առողջապա – հութեան զարգացման համար կառավա – րութիւնը տրամադրած է 130 միլիոն ռուբլիի պիւտճէ մը, որուն կարեւոր մէկ մասը պիտի ծախսուի մանաւանդ բաժիններով հիւանդանոցներու, մանկա – կան բուժարաններու եւ բժշկական այլ հաստատութիւններու ստեղծման։ Այս մասին Հայաստանի Առողջապահութեան նախարարը՝ Էմիլ Գաբրիէլեան, նշած է որ 10րդ հնգամեակի ընթացքին (1976 – 1980) աշխատաւորներու առողջապահու – թեան համար կատարուած յատկացում – ները տարեկան միջին հաշուով կ'աճին տասը միլիոն ռուբլիով։ Ներկայիս տաս – նեակ հազարաւոր բժիշկներ եւ օգնական – ներ կան, կը սպասարկեն աւելի քան 500 բժշկական հաստատութիւններու մէջ։ Հայաստան Մ· Միութեան մէջ առաջին Հանրապետութիւնն է, ուր Մոսկուայի հետ նոյն ատեն սկսած են դիտական փոր – ձեր։ Հայ սրտաբաններու եւ հոգեբոյժ – ներու բազմաթիւ տեսական եւ գործնա – կան աշխատանքներ համաշխարհային ճա – նաչման արժանացած են։

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԼԳ.

Առաջին հարցումը, ըսաւ ան անկաս-կած, «կարելի՞ է» անհաւատի հարցումը պիտի ըլլայ։ Այո՛, տրամաբանական է եւ կարելի։ Այսօր, բաժնեթուղթի դին 100 տոլարը 3 հոգիի ճաշի մը համար ծախսած դումարն է, լաւ ճաշարանի մէջ։ Նոյնիսկ դուք ըսաւ, որ մտաւորականներ էք, եւ ընդհանրապէս հարուստ չէք կ'ըսէք (խընդուք՝ ունկնդիրներէն), ըսէ՛ք՝ ձեզմէ ո՞ր մէկը 100 տոլար չի կրնար տալ։ Ծախահարութիւն ամէն մարդ գիտէ եւ կ'ընդունի որ 100 տոլարը՝ ներկայիս, մեծ գումար մը չէ։

Երկրորդ, ըսաւ ան, պիտի հարցնէք որ 3000 հոգի կարելի՞ է գտնել, 500·000 հոգինոց Ամերիկահայութեան մէջ, որ պատրաստ ըլլայ այդ փոքր գումարը նուիրելու։ Այո՛, ըսաւ ան, հետեւեալ հոգեբանական, ընկերական եւ տնտեսա-

կան պատճառներով, —

Նախ յիշեցէք որ 500·000 հոգինոց գաղութը ունի 8 հազարէն աւելի հայերէն թերթի բաժանորդներ, 10·000 ալ անգլերէն (քայց ամերիկահայ) մամլոյ բաժանորդներ, որոնցմէ չատերը հայերէն գիտեն։ Այսինքն՝ մօտ 15·000 այրեր ու կիներ, որոնք տարին 40 — 50 տոլար թերթի բաժանորդագրութեան կը ծախսեն։ Ցեղոյ կան հազարաւոր ուրիշներ, որոնք հայերէն գիտեն, կամ նոր եկած են, կամ հիներ։ Առնցմէ միայն կարելի է հինգ հազար կամ նոյնիսկ աւելի հիմնարկի բաժնեթուղթ գնող գտնել։ Ին — չո՞ւ։ Նախ՝ քանի որ հարիւր տոլարը փոքր գումար է։ Երկրորդ, եւ այս կեանսական է, չեշտեց Ծովինեան, որովհետեւ բաժնեթուղթը գնողին պիտի խոստանամ որ ամէն վայրկեան դրամ պիտի չուզէք իրմէ։ Մեր հանգանակութիւնները դադար չունին, կամ եկեղեցին, կամ դպրոցը, կամ ալ այս կամ այն կուսակցութիւնը անդադար նոյն մարդոց կը դիմեն, նուիրատուութիւններու պահանջներուն վերջ չկայ։ Հոգեբանական շատ մեծ կարեւորութիւն ունի, ուրեմն, այս բաժնեթուղթի գնողի ապահով զգացումը, որ մէկ նուիրատուութեամբ եւ տարին տասը տոլարի բաժանորդագրութեամբ փակուած է գործը։ Ուրիշներ, նորեկները, կրնան միանալ Ա.ՀՄ.Ի.ն եւ բաժնեթուղթ գնել, կամ Հիմնարկի վարիչը կրնայ զանազան հարուստներէ նուիրատուութիւններ ապահովել, սակայն բաժնեթուղթ գնողը գերծ է նոր ճնշումներէ. եթէ ինքնաբուխ նուէրները ընէ, այդ տարբեր հարց։

Երրորդ, շարունակեց Ծովինեան, մի՛ մոռնաք որ նման փորձ աննախընթաց է Սփիւռքի մէջ, եւ առաջին փորձը, իբր նորութիւն, հոգեբանօրէն աւելի ապիկ ունի, դիւրիւ կ'ընդայ հանրութեան, հինցած հանդէսի մը հազարերորդ կրկնութեան անհամութիւնը չունի։ Ցեղոյ, անոնախընթաց է սա իմաստով՝ որ երկու «կողմ»երուն պիտի դիմուի այս ոչքաղաքական գործը իրագործելու համար։ Դուք, ըսաւ ներկաներուն, եկեր էք իբր դրող ու դրասէր, ոչ իբր Էջմիածնոյ կամ Կիլիկիոյ Թեմի ենթակայ, ոչ իբր Դաշնակցական ու Ռամկավար։ Եթէ ձեր բարեկամներուն հետ «օղակ առ օղակ» կապ պահէք, շատ աւելի մեծաթիւ հանրութիւն մը տեսակ մը «չուկայ» կ'ընդայ այս բաժնեթուղթին համար, քան ա՛յն՝ որ մէկ կամ մի՛ւս անջատ կազմակերպութիւն պիտի կարենար ապահովել։

Հիմա, ըսաւ Ծովինեան, ծրագրին վերջին եւ ամէնէն կարեւոր կէտերը նկարագրեմ, — Ա) Գոյացուած 500·000 տոլարով կը դնենք կառավարական թղէժըրի պանտեր, Պեւական Գանձի խոստմնագրութիւթեր, որոնք ներկայիս 10,5 առ հարիւր տոկոս կը բերեն, եւ իբր տրքա-կերծ կազմակերպութիւն, Ա.ՀՄ.Ը կը չահի իր սկզբնական դրամագլուխէն 50·000 տոլար տարին, կամ աւելի։ Այս դումարը ամբողջովին յատկացուած է վարչական ծախքի, եւ ոչ գրբերու հրատարակութեան, Հիմնարկի գոյութեան առաջին հինգ տարիներու ընթացքին։ Բ) Հիմնարկի վարիչն ու խնամակալներու պատասխանատուութիւններէն է տարին հինգ դրքի հրատարակութիւնը ապահովելու համար մեկենասներ ճարել, մինչ՝ մի-ջոցին, վարիչը նաեւ կը տանի անգամագրական արշաւ, եւայլն։ Թող չսպասվեցնէ ձեզ այդ հինգ դրքի ծախքը, ըսաւ Ծովինեան։ Նախ՝ երբ կառոյց, մարքա եւ ապրանք պիտի ունենաք, նուիրատուութիւն ընդունելու թիւը կը չատնայ, մանաւանդ քանի որ միանգամայն լաւ էջադրութիւն ունեցող, գեղեցիկ պարբերաթերթ մը կ'արտադրէ Հիմնարկը, քան մը, որ հարուստն իսկ պիտի չամչնայ իր հիւրասենեակի սեղանին վրայ դնելու։ Ա՛յդ ալ յայտարարութիւն է, միայն գրականութիւն չէ։

Ցեղոյ, ըսաւ Ծովինեան, հաշուեցէ՛ք որ Հ.Բ.Ը.Մ.եան, Գալուստ Կիւլպէնկեան Հաստատութեան եւ Ազեք Մանուկեան մշակութային հիմնարկներուն պէս քանիներ կան դիրք հրատարակող արդէն, իբր մեկենաս։ Զանոնք կարելի է համոզել որ տարին մէկ դիրք տալու ծախքը տան այս Հիմնարկին։ Ցեղոյ, եթէ պարզ անձեր կրնան մեկենաս ճարել, Ա.ՀՄի վարկը իրենց կռնակին ունեցող խնամակալներ՝ որոնք մեծ, ծրագրեալ, տեւող գործի վարիչներն են, աւելի՛ն կրնան ճարել։ Չմոռնանք նաեւ որ շատեր իրենց ծննդեան կամ կնոջ ու ամուսնոյն յիշատակին, կամ իրենց անձնական համբաւին սիրոյն պատրաստ կ'ըլլան նուիրել լուրջ գումար մը, մանաւանդ երբ լսեն որ ոչ մէկ կամ երկու, այլ հինգ հազար օրինակ պիտի ցրուի այդ դրքէն, երեսչխատուրուած տպաքանակ։

Կը զարմանա՞ք հինգ հազարին, ըսաւ Ծովինեան։ Բայց ինչո՞ւ հինգ հարիւրով մտածել։ Նախ՝ գործնականօրէն, չարելը դրքի մեծ ծախքն է, տպելը՝ համեմատաբար ոչ նոյնքան մեծ։ Ցեղոյ, իմ առաջարկիս վերջնական ու ամենակարեւոր կէտը սա է,-- իւրաքանչիւր բաժնեթուղթ գնող — նուիրատու ձրի կը ստանայ հինգ դիրք, ամէն տարի։ Այդ դիրքերը կը տպուին զատ զատուած մեկենասներու ծախքով (անշուշտ մեկենասը կըրնայ բաժնեթուղթ գնող մը ըլլալ, այդ ուրիշ)։ Ուրեմն՝ մէկ քարով երկու թռչուն, — հարիւր տոլարի չնչին գումարի նուիրատուութեամբ մարդ կը ստանայ հինգ ձրի դիրք, գոհունակութիւն, եւ կրկնուող հանգանակութիւններու կոչերու չենթարկուելու խոստում։ Միաժամանակ, հայ դիրքը, որ՝ ինչպէս ըսաւ Շահրազեանեան, կը տառապի ցրուումի հարցէն, կը փրկուի իր տխուր ճակատագրէն։ Մէկ հարուածով լուծուած է դրամագլուխի եւ ցրուումի խնդիրը։ Ձեռի կը մնայ 5·000 անգամ — նուիրատու բաժնեթուղթ ճարել, եւ յետոյ՝ մեկէ-նասներ։ Ես կը հաւատամ, որ կարելի է։ Այս է իմ պիզնէսմէնի թելադրութիւնը։ Ես կը բերեմ իմ անտեսական աջակցու-

ՕՐՈՒԱՆ ՀԱՐՑԸ

ՄԱԿԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՕԼՕՔՈՍԹԸ

— o —

Գրեց՝ Ա. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ

(Պատմ. Գիտութիւնների տոքթէօր)

— o —

Ա

Բ. Համաշխարհային պատերազմի ընթացքին Հրեաներու դէմ Գերմանիոյ մէջ ի գործ դրուած ոճրագործութիւնները ցուցադրող ամերիկեան ժապաւէնը բաւական յուզում եւ հետաքրքրութիւն ըստեղծեց Ֆրանսայի մէջ ինչպէս նախապէս Գերմանիոյ մէջ։ Հայոց մէջ եւս բնականաբար մեծ արձագանգ գտաւ Ֆիլմին հետաւոտելիքէն ցուցադրութիւնը։ Արդարեւ ո՞ր հայը որ զայն տեսաւ չյիշեց 1915 մեծ եղեռնին զոհ գացող իր պարագաները, որոնք անօթի եւ ծառաւ քշուեցան դէպի Սուրիոյ Միջագետքի անապատները սպասելու համար իրենց վիճակուած սարսափելի ճակատագրին մինչ ուրիշներ տեղն ի տեղոջ վայրագօրէն ըսպանուեցան։ Հազիւ քանի մը հայարնակ գաւառներ զերծ մնացին Երիտ-Թուրքերու իրենց համար տնօրինած անմարդկային ճակատագրէն, չնորհիւ իրենց բարեխիղճ եւ աննկուն կամքի տէր կուսակալ կամ կառավարիչներուն, որոնք ծառացան Իթթիհատի կեդրոնէն իրենց ուղարկուած ամենահարուկ հրամաններուն լինչպէս ճէլալ պէյ՝ Հալէպի կուսակալ (1), Ցայիդ Ալի պէյ՝ մութէսարրըֆ Քիւթահեայի։ Զինադադարէ յետոյ վերապրողները ինչպէս այդ նահանգներու Հայ բնակիչները, չմոռցան հրապարակաւ յայտնել իրենց չնորհակալութիւնները այդ պաշտօնեաներուն։

Հիմա որ հայկական հարցքօսթը Մակ-ի Մարդկային Իրաւանց Ցանձնախումբի ուշադրութեան առարկայ է եւ վճռական պահը եկած է տեսնելու համար թէ հայկական ցեղասպանութիւնը պաշտօնապէս դոյութիւն ունեցա՞ծ է թէ ոչ դժուար չէ կռահել Հայոց մէջ տիրող հոգեբանական վիճակը (2)։ Կ'արժէ հակիրճ ակնարկ մը նետել վերջին քանի մը ամսուան ըսփիռքի զանազան հայկական օրաթերթերու կամ պարբերաթերթերու մէջ երեւցած գրութիւններուն գաղափար մը ունենալու համար թէ բովանդակ հայութիւնը որքան հետաքրքրութեամբ եւ ոմանք ալ արդարացի յոռետեսութեամբ եւ անճկութեամբ կը սպասէին քննութիւն ամսոյս Մակ-ի մէջ տեղի ունենալիք հայկական ցեղասպանութեան վերաբերեալ վիճաբանութիւններու արդիւնքին հազորդագրութեան։ Արդարեւ 64 տարի յետոյ է միայն որ Հայկ. ցեղասպանութիւնը՝ պաշտօնական ճանաչում և ձև մը կըստանայ եթէ Մակի Մարդկ. Իրաւանց Ցանձնախումբի մասնագէտներուն գէթ մեծա-

---

թիւնը, երբ դուք պատրաստ էք չարժելու։

Ապշած ու հրճուած մարդիկ սրահը թնդացուցին ծափահարութեամբ։ Ծովինեանի ծրագիրը չատերուն թուեցաւ ամբողջական, իրատես եւ Սփիւռքահայ կեանքի «բնականոնէն» պակաս զոհողութիւն պահանջող իրագործելի առաջարկ։ Հարցում-պատասխան՝ քիչ էր։ Օրինակ, ես թելադրեցի որ երբ ձեռագիրներ կը ղրկուին վերակացուներէն նշանակուած քննող — որոշող երեք գրագէտներու, ամերիկեան հաստատութիւններու անունին ամոթալի բիվիուի ակզբունքին հետեւիլը կենսական է, այսինքն՝ անողոքելիր եւ անանուն ձեռագիրներ մի-այն պէտք է ուղարկել քննիչներուն, ապա թէ ոչ՝ բարեկամութիւններ եւ մանաւանդ անձնական հին թշնամութիւններ կրնան գէշ դեր ունենալ որոշման հարցին մէջ։ Ընդունուեցաւ։ Պր. Էտուարդ Պողոսեան, խմբագիր՝ Արմինիոյ Ռիփոբլըքըի, ըսաւ որ ծրագիրը վտանգաւոր ու ծախսալից է, ինչ եւ իր ապարանքը պատրաստ են թղթակամ հինգ դիրք տպելու՝ 20 — 25·000 տոլարի, եւ Հիմնարկին պէտք չկայ։ Լուծեցաւ դիմաւորուեցաւ այս առաջարկը։

(33 — Շար.)

մասնութեան հաւանութեան արժանանալ եթէ բաւարար նկատուող լուսաբանիչ ու համոզիչ փաստերու։ Իսկ եթէ կարելի չըլլայ հաստատել Օսմանեան կայսրութեան ղեկավարներու ցեղասպանութեան կանխամտածուած ծրագիրն ու գործադրութիւնը կը նշանակէ թէ Հայ ժողովուրդը վուրդը պիտի մատնուի զրպարտիչի դիրքին մէջ եւ յանցապարտ կամ յանցապարտներուն ժառանգորդները պիտի չհին դատը։ Հետեւաբար ինչպէս կը տեսնուի հարցը ոչ թէ միայն վախուկ է այլ նաեւ պատմութեան մէջ աննախընթաց եզակի։

Ոչ թէ միայն նորագոյն պատմութեան մէջ այլ նաեւ հին շրջաններու մէջ խտտեղի չէ ունեցած նոյնօրինակ բաղաքական ոճիր մը որ կը զէշ կ'անցնի ինչպէս իր նախորդները նաեւ յաջորդները, եթէ ոչ իր գերակշիռ թիւով, գոնէ սակայն իր տարողութեամբ եւ իմաստին չափանիշով որուն իսկական դատաստանը նկատի կ'առնուի 60 տարիները յետոյ միայն, ապա քիչ մը դիպուածաւ, միջազգային բարւական առեանին առաջ։

Աւելի քան 60 տարիներ անցան ուրկէ Ա. Ընդհանուր պատերազմէն ի վեր, եղեռնի արհաւիրքէն վերապրող, աւելի ճիշդ ճողոպրող իսկական վկաներուն մեծամասնութիւնը անհետացաւ արդէն, բայց Հայ ժողովուրդը աճենուրեք կը մնայ դեռ պահպանողը ու կը սպասէ անյողդողդ հաւատքով արդարութեան ըստկզբունքներուն յաղթանակին եւ իրեն բռնի խլուած իրաւունքներուն վերադարձին։ Սակայն հոս կ'արժէ հարց դնել թէ՞նչ ըրաւ սփիւռքի Հայ ժողովուրդը այս մարզին մէջ իր գոյութիւնը արդարացնելու համար աւելի քան 1·500·000 նահատակներու անժամանցելի արիւնոտ կռիւը իրագործելու խնդրին առընչութեամբ։

Մենք պիտի ծանրանանք մասնաւորաբար Ֆրանսահայ գաղութին վրայ, քայպիտի անդրադառնանք նաեւ Ամերիկահայութեան։

Արեւմտեան աշխարհի մէջ հաստատուած Հայոց վերջին 60 տարուան գործունէութեան հաշուեկշիռը շատ դրական արդիւնք մը չի ներկայացներ։

Արդարեւ մեր երկարատեւ պատմական հետապօտութեանց ընթացքին, գտանք բազմաթիւ փաստաթուղթեր, պահուած այժմ պետական դիւաններու մէջ, որոնք կը վկայեն թէ Ֆրանսահայ գաղութը երկու պատերազմի միջեւ տեւող քանի տարիներու ընթացքին փոխանակ ժամանակ կազմակերպուելու մասին մտածելու ինչպէս սին վէհերով զբաղած, անձնական հաշիւներով զիրար չլսած եւ ոչ կարացուցած է։ Եւ դժբախտաբար տակաւին այսօր Ֆրանսահայութիւնը այդ ապարդիւն տարիներուն տխուր հետքերուն վրայ կը քալէ։

Ոչ ոք կրնայ այսօր մեղի հակասիլ պնդել թէ Ֆրանսահայ գաղութը այսօր գոհացուցիչ վիճակ մը ունի։ Հակառակ անոր որ ամենահոծ գաղութներէն մին է բոլորն ալ ցաւօք պիտի հաստատեն որ իբր «քարոյական հեղինակութիւն» ամենաւկար ուժը կը ներկայացնէ։ Այսօր անհերքելի փաստերուն արդիւնքն են անցեալ տարի 24 Ապրիլի օրը Փարիզի Հայ եկեղեցւոյ առջեւ տեղի ունեցող պէսքերը եւ բաժան բաժան եղած գաղութին անճարակ եւ կրաւորական ընթացքը։ Ամբարբերութիւնը այնքան արմատացած, եսամոլութեան ու այլասէրութեան ոգին այն ատիճան խորացած ու չեչտուած է Ֆրանսահայ գաղութին մէջ որ հակառակ մեր լաւատեսութեան սրամտութիւններուն եւ ցանկութիւններուն դիւրին դիւրին ալ մօտալուտ ապագային փոխադրութեան կամ բարելաւման որեւէ նշոյլ չենք կրնար ակնկալել։ Քանի մը հայրենասէր ազգայիններու գաղութին վերակենդանացման համար ժամանակ ժամանակ կատարած կոչերը եւ փորձերը դատապարտուած են դեռ մնալու «ձայն բարբառոյ յանապատի»։

Ամերիկահայութեան վիճակը եթէ քիչ մը աւելի յուսադրիչ է Ֆրանսահայ գաղութի վիճակէն պէտք է յիշել հոս վերջին երեք տասնեակ տարիներու ընթացքին Միջին Արեւելքի զանազան երկիրներէն հոծ թուով Հայոց Հիւսիսային Ամերիկա կամ Գանատա ներգաղթը։ Նորեկները նոր կենսունակ հայկական կեանք բերին Ամերիկայի մահամերձ Հայ գաղութին որոնցմէ չատեր դեռ մինչեւ մը եւս կրնան դիմանալ ձուլումի հոսանքին։ Այս առթիւ հետաքրքրական

օրինակ մը կը ներկայացնենք որուն ա– կանատես եղանք անցեալ տարի Գանատա կատարած մեր այցելութեան ընթացքին: Մեր բանախօսութիւնները միայն ներ– կայ եղող Գանատա ծնած եւ մեծցած շուրջ 50-55 տարու հայ ծագումով Գա– նատացի մը 300ի մօտ ներկաներուն առ– ջեւ խօսք առնելով բաւական լաւ հայե– րէնով յուզուած կերպով յայտնեց թէ իր պատանեկութեան ընկերները բոլորն ալ հայութենէ միանգամընդմիշտ հեռացած էին եւ միմիայն ինք էր մնացած: Աւել– ցընենք մեր կողմէ որ այս պարոնը ազնիւ հայուհիի մը հետ ամուսնանալու բախտը ունեցած էր հաւանաբար այս պարագան իր բարերար դերը ունեցած էր:

Եթէ Սփիւռքահայութիւնը արժեցու – ցած ըլլար իբր կենսունակ գոյութիւն եւ աչալուրջ տարր այսօր վիճաբանութեան առարկայ իսկ չէր կրնար ըլլալ թէ հա– յոց դէմ ցեղասպանութիւն մը տեղի ու– նեցած է թէ ոչ երբ ըստ օսմանեան պաշտօնական աղբիւրներու Փոքր Ասիոյ մէջ 1878ին երկու միլիոնէ աւելի Հայ գոյութիւն ունէր իսկ այսօր Պոլսով միասին 100·000ը չանցնիր: Այսօր կա – րելի՞ է երեւակայել որ Գերմանիոյ մէջ հրեաներու դէմ տեղի ունեցած հալա – ծանքը եւ ոճրագործութիւնները նահա – ցուին կամ նենգափոխուին: Ո՞վ պիտի համարձակէր ըսելու թէ հրեաները Գեր– մաններուն զտաճանեցին, պատերազմի ժամանակ ապստամբեցան եւ այս պատ – ճառաւ ալ հիթլէր ուզեց զանոնք պատ – ժել, ինչպէս անցեալ Սեպտեմբերին կը յանդգնէին հեղնօրէն յայտարարել Թուր– քիոյ Մարդկային Իրաւունքներու Ցանճ– նախումբի անդամ Հիճրի Փիչէք եւ ղի– ւող Թօփչըմի (3) լրիւ նենգափոխելով պատմական իրականութիւնները: Որեւէ մէկ չարափոխութիւն Հրեաներու ցեղա– սպանութեան մասին, ամենազօրէն մէկ դիտողութիւն, ահաւոր վայնասուն մը կը պրցնէ: Այս մասին չենք կարծեր որ ոեւէ մէկը տարբեր կերպով մտածէ: Այ – ղէն ասոր փաստերը գրեթէ ամէն օր Թերթերուն մէջ կը տեսնենք: Մինչդեռ այսօր թուրք պաշտօնական անձնաւորու– թիւններ, եւ հեղինակներ ոչ թէ միայն կը նենգափոխեն արեւու պէս պայծառ պատմական եղելութիւնները այլ նոյնիսկ յանախ կը յայտնեն թէ կը սպասեն Հա– յոց օրհնութիւնը եւ երախտագիտութիւնը « վհատած » թուրք աղգին նկատմամբ որ իրենց վեց դար ապրելու կարելիու – թիւն ընծայած է Օսմանեան Հայրենիքին (Արեւմտահայաստան) մէջ:

Մեր հայրենակիցներէն ոմանք կրնան թերեւս վշտանալ մեր կատուկ եւ համոզ– ուած եզրակացութիւններու համար: Զերմեռանդ հաւատացեալներ կրնան ըսել թէ վաթսուն տարի առաջ Ցրանսայի մէջ մէկ եկեղեցի ունէինք, այսօր տասնէն աւելի ունինք: Աստոց կրնանք պատաս – խանել թէ ի՞նչ եղան Լեհաստանի, Հնդ– կաստանի կամ Ինտոնէզիոյ հայկական եկեղեցիները: Ուրիշներ կրնան ըսել որ Մարսիլիոյ եկեղեցւոյ բակին մէջ յուշար– ձան մը կանգնեցինք: Փա՞ռք էր այս յա– ջողութիւնը որուն պատճառաւ նոյնիսկ Թուրք դեսպանը բողոքեց Ֆրանսական կառավարութեան մօտ եւ երբ ընթացք չտրուեցաւ իր երկիրը մեկնեցաւ, որուն պատճառաւ ալ իր պաշտօնը երկու տարի Թափուր մնաց: Մենք ասոր վրայ աւել– ցնենք անցեալ տարի Փէռ Լաչէզի գերեզ– մանատան մէջ հայ կամաւորներու յի – շատակը յաւերժացնող դամբարան - յու– շարձանը որ ըստ մեզ եղածներէն թերեւս բաւական ալ կարեւոր նիւ– թական գումար մը արժեց: Այսպիսի ձեռնարկներ անշուշտ որոշ դեր մը ունին առաւել կամ նուազ ազգային կեանքը վառ պահելու համար որքան որ երբեմն ալ իրենց համար ծախսուած գումարը չեն արժեցներ ու կը ծառայեն աւելի նախա– ձեռնարկ եղող քանի մը անդամներու անձնասիրութիւնը փայփայելու:

Բայց երբ եղեռնի յիշատակումի հարցը կուգայ, բովանդակ Ցրանսահայութիւնը, կուսակցական թէ անկուսակցական կը տեսնէ իր անճարակութիւնը: Թող ներ – ուի մեր Թերեւս չատ անկեղծ արտայայ– տութեան: Փարիզէն Տիկին Ռիզքի կողմէ Ֆիկարօ - Մակազինի ուղղեալ նամակը իսկական փաստ մըն է Հայոց հոգեբա - նական երեւոյթին (4): Դժբախտաբար այսօր Հայը ողբմալութիւն հայցող մու– բացկանի մը պէս գթութիւն եւ արդարու– թիւնը Հայցէ եւ կ'ակնկալէ միշտ որ ամէն բան օտարէն գայ եւ այս պատճա– ռաւ չատ անգամ ալ անգիտակցաբար օտարին սադայէլական հաշիւներուն զոհ ալ կ'երթայ: Թերեւս կան հայրենակիցներ որ չգտժեն մեր համոզումը բայց մեր կարծիքով Մոսկուայի մէջ գնդա - կահարուող երեք Հայերու պարագան գժբախտաբար իսկական օրինակ մըն է մեր համոզումին: Մեր երկու տասնեակ տարիներու պատմական պրպտումներու ընթացքին նմանօրինակ եղելութիւններու հանդիպած ենք: Ժամանակը ցոյց պիտի տայ անշուշտ թէ մեր համոզումը որ – քա՞ն ճիշդ է:

(Մնացեալը յաջորդով)

---

(1) Ճիղալ պէյ պաշտօնական եղաւ թա– լաաթ պէյի կռմէ այս պաճառաւ:

(2) Հե՛ս այս առթիւ Լը Մոնտ, 1978 Դեկտ· 31, թիւ 10550:

(3) Տե՛ս «Հայաստան», Հոկտ·1978 էջ 12:

(4) Ֆիկարօ Ե Մակազին, 24/2, 1979, էջ 97, «Յառաջ»ի մէջ արտատպուեցաւ նոյն գրութիւնը, 1979 Փետրուար 27, թիւ 14325:

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄԸ ՉԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻՐ

ՉԵԿՈՅՑ
ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

— Օ —

1979 - 80 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԹՈՇԱԿՆԵՐ

1· Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը 1979 – 80 ուսումնական տարե – շրջանին համար, վերանորոգելի կրթա – թոշակներէն զատ, պիտի յատկացնէ նաեւ որոշ թիւով նոր կրթաթոշակներ արժա - նաւոր ուսանողներու:

2· Հիմնարկութեան ներկայ ծրագիրը կը վերաբերի միմիայն այն ուսանողնե - րուն՝ որոնք համալսարանական լրիւ մակարդակ ունեցող ուսումնական հաս– տատութեան մը մէջ կը փափաքին կա – նոնաւորաբար, հեռեւիլ մասնագիտու – թեան մը: Դիշերային, մասնակի կամ ոչ-ակադեմական դասընթացքներ մաս չեն կազմեր ներկայ ծրագրին:

3· Կրթաթոշակներու յատկացումը կը կատարուի ընտրութեամբ հայկական ծա– գում ունեցող ուսանողներու՝ որոնք բարձրագոյն ուսման հետեւելու համար զուրկ են նիւթական անհրաժեշտ միջոց– ներէն: Սկզբունքով Հիմնարկութիւնը չի քաջալերեր ուսանողներ որոնք իրենց ուսման կ'ուզեն հետեւիլ իրենց բնակա– վայրէն դուրս գտնուող համալսարանն– րու մէջ:

4· Թեկնածուներ պարտին ունենալ ու– սումնական բարձր մակարդակ, լրացնել անհրաժեշտ բոլոր պայմանները եւ ըն– դունուած ըլլալ նուազագոյն «Սոֆոմոր» դասարանը ամերիկեան համալսարանն– րու մէջ՝ կամ համապատասխան դասա– րան մը այլ համալսարաններու պարա – գային:

5· Ներկայացող թեկնածուներէն կ'ըն– տրուին Հիմնարկութեան դատողութեամբ արժանաւորագոյն նկատուածները միայն:

6· Նախընտրութիւնը կը տրուի ար– ժանաւոր այն ուսանողներուն՝ որոնց ըն– տանեկան անմիջական պարագաներէն օգտուող չէ եղած անցեալին Հիմնարկու– թեան համալսարանական կրթաթոշակ – ներէն:

7· Թեկնածուները իրենց ձեռագիր դի– մումնագիրը պէտք է ներկայացուցած ըլլան ստորեւ նշանակուած հասցէներէն մէկուն (պարագային համաձայն) ամէ– նէն ուշ մինչեւ 31 Մայիս, 1979, (Հա - րաւային Ամերիկայի երկիրներուն՝ ինչ– պէս նաեւ Աւստրալիոյ համար այս թո – ւականը պիտի ըլլայ 15 Դեկտ· 1979): Ի պատասխան՝ թեկնածուներուն կը ղըր– կուին հարկ եղած տեղեկութիւններն ու հարցաթերթիկները:

8· Շփոթութիւններ կանխելու համար, դիմողները պարտին իրենց անունն ու մականունը թղթակցութեանց եւ հարցա– թերթիկներուն մէջ գրել նոյնօրինակ ձե– ւով, այնպէս ինչպէս կ'երեւին անոնք ենթակային ինքնութեան թուղթին կամ անցագրին մէջ:

9· Հիմնարկութիւնը չատ սահմանա – փակ թիւով կրթաթոշակներու համար նկատի պիտի ունենայ նաեւ դիմումներ թեկնածուներէ՝ որոնք արդէն տիրացած են համալսարանական վկայականի մը եւ կը փափաքին կատարելագործել իրենց ուսումը իրենց քնական երկրին կամ ար– տասահմանի ուսումնական բարձրագոյն հաստատութիւններէն մէկուն մէջ: Դի – մումները պէտք է կատարուին վերոյիշ – եալ ձեւով զարձեալ, նկատի ունենալով նոյն պայմանաժամերը: Այս ծրագրէն չեն կրնար օգտուիլ ուսանողներ՝ որոնք արդէն նպաստաւորուած են Հիմնարկու– թեան կրթաթոշակներէն երկու կամ ա– ւելի ուսումնական տարիներ: Հետախու– զական աշխատանքներու (ռըշէրշ) համար կրթաթոշակ չի յատկացուիր:

10· Ներկայացուած բոլոր թղթածրար– ները է վերջոյ կը կեդրոնացուին Լիզպոն՝ ուր արժանաւոր թեկնածուներուն ըն – արութիւնը կը կատարուի Օգոստոս ամ– սուան ընթացքին (Հարաւային Ամերիկա– յի երկիրներուն եւ Աւստրալիոյ պարա - գային Փետրուարի վերջը): Որոշումները թեկնածուներուն կը հաղորդուին ուղ – ղակի Լիզպոնի կեդրոնէն:

11· Անհրաժեշտ հարցաթերթերը ստա– նալու համար դիմումները պէտք է ներ– կայացնել հետեւեալ հասցէներուն.

Ա.) Ցրանսա բնակող թեկնածուներ՝
Service Arménien des Bourses d'Etudes
Fondation Calouste Gulbenkian
51, Avenue d'Iéna,
PARIS (16e —) FRANCE

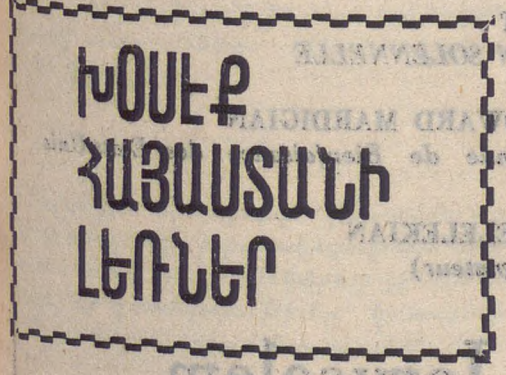
Բ) Ցրանսայէն տարբեր երկիրներ բնա– կող թեկնածուներ, ինչ ալ ըլլայ իրենց հպատակութիւնը, պէտք է դիմեն ուղ – ղակի Հիմնարկութեան կեդրոնին՝ հե – տեւեալ հասցէով·
Calouste Gulbenkian Foundation
Department of Armenian Affairs,
Avenida de Berna. 45 A
1093 LISBOA CODEX — PORTUGAL

12· Ներկայ ուսումնական տարեշրջա– նին Հիմնարկութենէն համալսարանական կրթաթոշակ ստացող ուսանողներ իրենց կրթաթոշակները 1979 - 80 տարեշրջանին վերանորոգել տալու համար պարտին ի– րենց դիմումները յղել ուղղակի Հիմնար– կութեան կեդրոնին՝ Մարտ 15ն մինչեւ Մայիս 31, 1979 (Հարաւային Ամերիկայի երկիրներուն ինչպէս նաեւ Աւստրալիոյ համար՝ Սեպտ· 15ն մինչեւ 15 Դեկտ· 1979) ստանալու համար հարկ եղած հար– ցաթերթիկները: Նշանակուած պայմա – նաժամերը չյարգող ուսանողներու դի - մումները նկատի չեն առնուիր:

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ
ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Լիզպոն, 15 Փետր· 1979

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

1.

— Ախ, ես Ֆիդայի Մորէն ազայէ ալ– ղան եմ, բէյ աղա:

— Երեւի նա կը վշտանայ քո մահուան լուրն իմանալով:

— Ո՛չ, բէյ աղա: Հայրս կը հպարտա– նայ: Հայը հարուստ է հպարտ մահերով:

— Ուրեմն ասա քո հօր տեղը, որ ես լուր ուղարկեմ նրան քո հպարտութեան մասին:

Բենիամինը զրքյաց:

— Մոլորուած էք, բէյ աղա: Մի վի– րաւորէք Ֆիդայուս:

— Եթէ ասես ձերոնց տեղը, յամառեց զայմազամը, ապա ես քո կեանքը քեզ կը նուիրեմ:

— Իմ կեանքը ձերը չէ, բէյ աղա, որ ինձ նուիրէք, Բենիամինը լռեց, ապա չարունակեց նախատինքով: — Եւ դուք, զայմազամ աղա, չէք ամաչո՞ւմ մտա – ծելով, թէ ես օգտակար կը լինեմ ձեզ՝ իմ մորթին փրկելու յոյսով: Գոնէ այժմ ճանաչեցէք մեզ՝ հայ Ֆիդայիներիս:

Նրան դուրս տարան:

Փողոցում աբեւ էր: Մինարայի գլխից մի մօլլա էր ծկլթում: Փոի կողմից հացի տաք հոտ էր գալիս: Այնտեղ քանդուել էր մուրացկանների կծիկը: Գղուտում էին մէկի կողմից նետուած հացի պատառի համար:

Օսման իւզբաշին ձիու վրայ տնկուել էր բահի կոթ կուզ տուածի պէս:

Մօլլաները յափշտակեցին Բենիամինին:

— Զոհն Ալլահինն է: Զոհն արդար է:

×

Մզկիթի ընդարձակ հրապարակը չըր– ջապատուած էր ամբոխով: Մի խաչաձեւ սիւն էր տնկուած հրապարակի կենտրո– նում: Մօլլաների ամբոխը գոռում էր մօլուցքով: Բենիամինին իջեցրին նրան տանող մօլլայի ուսից: Ամբոխը պա – պանձուեց: Մի մօլլա գոռաց·

— Օ՛, մարդիկ, նայեցէք, Լինինը ծի– ծաղում է: Օ՛, Ալլահ...

Բենիամինն աշխատում էր ամուր մնալ առողջ ոտքի վրայ: Շորերը պլոկեցին վրայից: Ինքը հասցրեց Զիւնիկի մազերի փնջիկը դնել լեզուի տակ: Դա իր հա – ղորդման նշխարհն կը լինի: Դրանով Զիւնիկը միշտ իր հետ կը լինի, միշտ...

Քայլում էր առողջ ոտքի վրայ, չէր կամենում ամբողջ մարմնով յենուել զա– զիի ուսին, որն իրեն մօտեցնում էր խա– չելութեան սիւնին:

Բենիամին ուրախացաւ, որ ուշքը գըլ– խին է, միտքը զարմանալի յստակ: Մի– այն ափսոս, որ ոտքը ջարդուած է, տըն– քում է ու դրանից էլ թոյլ է: Այս խըր– նուած անասունները կը կարծեն, թէ ինքը արիւթիւնն է կորցրել, որ յենուել է զազիին: Մօր պատկերը մտքում չէր կենդանանում, բայց լաւ լսում էր տատի ձայնը· « Բենիամին, արի կաթ խմիր »: Հիմա, հիմա, տատի ջան, հիմա կը գամ, մի քիչ էլ սպասիր: Կը գամ... Զիւնիկն այլեւս չէր երեւում: Ո՞ւր է: Թաքնուե՞լ է: Թաքնուիր, Զիւնիկ, հեռացրու, փախ– ցըրու իմ մանկանը, որ նրան էլ իմ եղ– բայրիկ Քրիստոսի նման չթաղեն, ինձ նման չկախեն:

Բենիամինը զազիին խնդրեց իրեն ոչ թէ խաչել, այլ վերջ տալ գնդակով:

— Ես Քրիստոս չունեմ, զազի բարա, իմ Քրիստոսը թաղուեց ձեան մէջ: Դու ինձ խաչ մի հանիր, սպանիր այլ կերպ:

Զազին չոյեց նրա սառը ճակատը:

— Գուցէ կամենում ես Մուհամմէդի ճշմարիտ հաւատքո՞ւն գալ:

Բենիամինը նրա ձեռքի մէջ քնքշանք չզգաց:

— Երկուսն էլ սուտ են, զազի, եւ Մու– համմէդը եւ խաչը: Պարզապէս մի քիչ մարդ եղէք ու ինձ գնդակով վերջացրէք: Ես իմ կեանքը գնդակով եմ սկսել:

Զազին զարհուրեց նրա հանդարտ ու անչափօթ ձայնից: Շտապեց նրան կանգ– նեցնել խաչելութեան սեան տակ: Գէջ փայտի կեղեւից Բենիամինը եզրա – կացրեց, որ դա եղեւնի է: Նրա վրայ դեռ կանաչ ոստ կար: Շոյեց սառը կա– նաչը, բռնեց սիւնը եւ ձգուեց վեր՝ խաչ– ուելու: Նա ձեռքերը տարածեց աջ ու ձախ, գլուխը յենեց դէջ սեանը: Զգաց, թէ ինչ– պէս է զազին երկաթէ բեւեռներով իրեն մեխում: Սրջերը կապոյտ մշուշ էր՝ ա– րիւնազոյն երանգներով: Այնտեղ ճախ – րում էր մի ճերմակ ազաւնի՝ բաց թեե – ւերով...

— Զիւնի՛կս, Զիւնի՛կս...

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(264 – Շար·)

Այրի Տիկին Գրիգոր Խաչերեան եւ զաւակները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԳՐԻԳՈՐ ԽԱՉԵՐԵԱՆԻ

մահը որ պատահեցաւ Փետր. 26ին, 94 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ալֆորվիլ.— Կապոնա Խաչի մասնաճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի, Մարտ 11, ժամը 11ին ի յիշատակ երեք հայ ազատախոհ երիտասարդներու, զնդակահարուած Մոսկուայի մէջ՝

ՍՏԵՓԱՆ ԶԱՏԻԿԵԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
ԶԱՒԷՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

անոնց նահատակութեան քառասունքին առթիւ:

×

Տէր եւ Տիկին Խոսրով Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Պետրոսեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Զիլինտիր եւ աղջիկը կը ծանուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Զպլաֆեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, կիրակի, Մարտ 11 ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հայ Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը կը յայտնէ իր խոր ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկ. Ռոպէր Տէր-Մերկէրեանի եւ զաւակներուն իրենց մօր՝

Ա. Տէր-Մերկէրեանի (ծնեալ Ներսէսեան) մահուան տխուր առիթով:

×

Համախարբերդցիական Միութեան, Ֆրանսայի շրջանի կեդր. վարչութիւնը, եւ իր բոլոր մասնաճիւղերով, խոր ցաւակցութիւններ կը յայտնէ Տիկ. Գոհար Նաճարեանի, իր զաւակներուն, փեսաներուն ու թոռներուն, Մըմըրեան, Տըրօեան, Գաբրիէլեան ընտանիքներուն, Նշան Նաճարեանի մահուան առթիւ (1979 Փետրուար 26ին Սէնթ Անթուան Մարսէյլ):

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ կը նուիրեն

Տէր եւ Տիկ. Նազարէեան (Մարսէյլ - Լափոմ) կը նուիրեն 100 Ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

ՆՈՒԷՐ

Տէր եւ Տիկ. Ժ. Գարաճեան (Ալֆորվիլ) 10.000 Ֆր. Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ կըրթարանի շինութեան համար:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Ազնէս Իյնէճեան իր ողբացեալ եղբօր՝

ՕՆՆԻԿ ԹԱՒԹԱԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ (Մարսէյլ) 200 Ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

×

Իյնէճեան եղբայրները իրենց ողբացեալ մօրեղբօր՝

ՕՆՆԻԿ ԹԱՒԹԱԼԵԱՆԻ

մահուան առթիւ 500 Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները ի նպաստ Լիբանահայութեան.— Վիէնի իր մասնաճիւղը՝ 2000, Շահինեան 1000, Եսայեան 550, Կիւչեան, Գալֆայեան, Վարդանեան 500ական, Մինասեան, Էքմէքճեան, ոմն, Քէպապճեան, Պիպէոեան 200ական, Քելէեան, Հիմինեան, Աւագեան, Մուսայեան, Եազուպեան, Ասեմեան, Վարպետեան, Սէնթ Անթուանի մարզական խումբ, Էմիլէեան, Թորոմ, Թորանեան, Շեկուրեան Քոչունեան, Թորոսեան 100ական, Փափազեան 300, Կարապետեան, Հանէլերեան, ոմն 50ական, Տըլէեան 30, Կրընոպլի մասնաճիւղ 737, ոմն, ոմն, Յակոբեան 20ական:

×

Պէյրութի ճեմարանի ի նպաստ՝ Խաչատուրեան 500, Քիւրանոսեան 200, Կէօֆիկ 50:

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի Ընտանեկալութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները.— Տիկ. Լ. Պելտոյեան 500 Ֆր. վարժարան այցելութեան առթիւ, Տիկ. Ս. Մանուկեան 100 Ֆր. Գէորգ Ֆաքրիքեանի մահուան առթիւ:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Նիս... Ս. Ալիքսանեան իր հարազատներուն յիշատակին կը նուիրէ 200 Ֆր. Կապ. Խաչի կայանին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 50 Ֆր. «Յառաջ»ին:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մարտ 10, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, եկեղեցիին սրահը, գաւաթ մը թէյի հուրջ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ այս մտերմիկ հաւաքոյթին:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը կազմակերպէ ուխտագնացութիւն մը դէպի ՀԱՅԱՍՏԱՆ, անդամներու եւ համակիրներու համար, Ապրիլ 12էն մինչեւ 27

Ծաղկեպսակի գետեղում Անծանօթ Զինուորին և Եղեռնի յուշարձանին

Արձանագրութեան համար կը խնդրուի դիմել հետեւեալ հասցէներուն...

ՊԱԳԼՐՃԵԱՆ ԳԷՈՐԳ, հեռ. 770·07·25
ԱԿՈՒՈՖ ՍՈՒՐԷՆ հեռ. 296·09·82
ՔԵՉԵԱԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ հեռ. 642·73·10

Երթուդարձ 3600 Ֆր.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԴՐԱԴԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան դրան - դարանը այժմ պատրաստ է արդիական սարքաւորումով: Կը պակսին գերքեր: Այլազան բովանդակութեամբ եւ լեզու - ներով գերքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք դրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան: Գիրք նուիրել փափաքողները կրնան դիմել ուղղակի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝

Հեռ. 77·84·70: Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
Կանխայայտ շնորհակալութեամբ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ քոնֆեքսիոնի համար մեքանիսիէններ այր թէ կին, որ գիտնան տափակ (փլաք) մեքենայի վրայ աշխատիլ, ամբողջ կամ տոր, հոգուստ, անսամպլը, որեւէ հպատակութիւն ունեցող Հայեր կամ Հայուհիներ: Լաւ վարձատրութիւն, աշխատանոցի մը մէջ աշխատելու համար: Բազմաթիւ առաւելութիւններ: Դիմել՝

Prêt à porter
P. M. P.
16, Rue des Jeuneurs — 75002 Paris
Téléphoner : Patrick Parseghian
236-65-27

OFFRE D'EMPLOI

AGENCE DE VOYAGE
Recherche une secrétaire - comptable et une sténo - dactylo. Prière envoyer curruculum-vitae et photo à
ISOS - FRANCE
43, Bd. Malesherbes — 75008 Paris
qui transmettra
Ne pas téléphoner

Projection de film

NAHAPET

Précédé du film de PAPAZ
Vendredi 9 Mars à 21 h. Maison des Jeunes de Cachan, Ave. Louis Georgeon.
Entrée 15 F.
Etudiants et enfants 10 F.
Autobus : 184 Porte d'Italie
187 Porte d'Orléans

×

Ներկայացումէն ետք փոքրիկ ընդունելութիւն, կապ. Խաչի Պանեէօ.Ֆայնի մասնաճիւղի տիկիններուն կողմէ:

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Le Comité des Jeunes organise
Une Conférence sur le thème « *LES GRANDES ETAPES DE LA LITTERATURE ARMENIENNE* »
par JEAN-PIERRE MAHE
Professeur à l'Institut National des Langues et Civilisation Orientales
le Samedi 10 Mars à 20 h. 30, au Centre Culturel Alex Manoogian, 118, rue de Courcelles, Paris 17
ENTREE LIBRE

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

— 1979 - 1980 դպրոցական տարւոյ արձանագրութիւնները Լիոնի Նարեկեան վարժարանը:

— Լիոնի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցւոյ Ս. Խաչ ընկերակցութեան տարեկան դաշտահանդէսը, Կիրակի, Յուլիս մէկին:

— Գէորգ Վրդ. Զապարեանի կարմ - կերպելիք ամառնային կազդուրման կայանը 3-26 Յուլիս, Իտալիոյ մէջ:

— Լուրթի ուխտագնացութիւնը 24-28 Յուլիս:

Մանրամասնութեան համար հեռախօսել (78) 47·28·65:

A L'OCCASION DES FETES DE

Paques aux Lieux Saints

ET
L'INAUGURATION SOLENNELLE
du
MUSEE HELEN et EDWARD MARDIGIAN
Président de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance des Etats-Unis

JACQUES CHELELEKIAN
(*Accompagnateur*)
propose :

Voyage à Jerusalem

de MARSEILLE
Départ Dimanche 15 Avril — Retour Mardi 24 Avril 79
Prix par personne 3.900 F.
Comprenant :
Transports, visites et excursions : TEL AVIV — CESAREE — HAIFA — ST JEAN D'ACRE — NAZARETH — TIBERIADE — BEIT-SHEAN — JERICHO — BETHLEHEM — JERUSALEM,
Logement en chambre double. — Hôtels 4 étoiles. — Pension complète.
Assurances : Annulation — Rapatriement — Perte et Vol bagages.

ATTENTION! places limitées

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
Lic. A. 568

Gala Arménien

AU PROFIT DES ARMENIENS DU LIBAN
avec
YORGANTZ
ACCOMPAGNE DES YAN'S GIRLS
HOVIG
D'ARMENIE
QUI VIENT DE LOS ANGELES
HARTAR
ET
NAIRI
GROUPE FOLKLORIQUE
présenté par JACQUELINE DIVERRES
LE 10 MARS — PALAIS DES CONGRES — MARSEILLE

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
8
JEUDI
8 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·333

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ· 80

54e ANNÉE — N° 14.333

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ
ՀԱՆՁՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԵՒԱՆ

(Արմէնփրէս, Փետր·23–Մարտ 1)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԴԵՄՈԿՐԱՏԻԿ «ԱԶԳ. ՃԱԿԱՏ» ՄԸ ԿԷ ՍՏԵՂԾՈՒԻ

— o —

12 տարի հարկ եղաւ Մոսսատեղի, որ իր վրէժը լուծէ, յետ մահու: 12 տարի առաջ Շահին վարչակարգը երեք տողով միայն կը հաղորդէր իր մահուան լուրը, այսօր աւելի քան մէկ միլիոն Պարսիկ մինչեւ Ահմատապատ կ'երթար յարգանքի այց մը ընելու անոր գերեզմանին առջեւ: Հոն, թոռը՝ վաստաքան Մարթին–Տաֆթարի կը յայտնէր « Դեմոկրատիկ Ազդ· ճակատի մը » կազմութիւնը: Այս կուսակցութիւնը պէտք է համախմբէ բոլոր դեմոկրատ ուժերը եւ պառակտում ըս – տեղծէ Ազդ· ճակատին մէջ, որու դէմ եղած մեղադրանքն այն է, Մոսսատեղի թոռան կողմէ, որ յուսախաբ ըրած է անոնք որ յոյսեր դրած էին իր վրայ: Իր ծրագիրը 11 կէտերէ բաղկացած է: Կը պահանջէ հանրաքուէ մը որ նուիրագործէ միապետութեան տապալումը: Կ'ուզէ Խորհուրդի մը ընտրութիւնը, որ սահմանադրութիւնը եւ ընկերութեան բոլոր յառաջդիմական խաւերը ներկայացնէ: Ժողովրդական բանակ մը պէտք է կազմուի, զրաքննութիւնը հիմնովին ջնջուի, խորութիւն չբլայ կիներու հանդէպ, եւայլն, եւայլն:

×

Զուիցերական կառավարութիւնը առայժմ մերժած է « զրաւել » Շահին հարստութիւնը զուիցերական դրամատուներուն մէջ: 25 դրամատուներու մօտ եղած քննութեան մը համաձայն, Պարսից Շահը չուրջ երկու միլիառ զուիցերական ֆրանք ունէր Դեկտ· 31ին (5 միլիառ ծանր ֆրանք):

×

Հոլորովին արտակարգ դատարան մը պիտի ստեղծուի, ի բացակայութեան դատելու համար Շահը: Անկարելի չի նկատուիր, որ դատավարութիւնը կատարուի « Արիամեհր » հսկայ մարզարանին մէջ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Պէյրութի մէջ ալ եւ ձախ իրարու վրայ կը ձգեն միջադէպերու պատասխանատուութիւնը, որոնց պատճառով երեք հոգի վիրաւորուած է Շեհ Թաղամասը:

ՀԱՆՕԳ մեծ հաւատք չընծայեր չինացիներուն հրաշագործին: Համաձայն է խօսելու փեքինի հետ, պայմանաւ որ Չինաստան նախ պարպէ իր զրաւած հողերը:

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՃԵՄԻԼՈՎ թաթարը կըրկին չորս տարի « ներքին աքսոր »ի դատապարտուած է Տաշկենտի դատարանին կողմէ, որովհետեւ « բռնաբարեր է բանացի խոստումով ազատութեան դրութիւնը »:

ԵՐԵՒԱՆ ⇐⇒ ՓԱՐԻԶ ՀԱՆՁՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԵԱՆ ԱՃԸ ԵՒ ՕՏԱՐ ԼԵԶՈՒՈՎ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Տարուէ տարի կ'ածի թիւը Հայաստան այցելող զբօսաշրջիկներու: Անհրաժեշտ կը դառնայ օտար լեզուով տեղեկատու գրականութեան հրատարակման ընդլայնումը: Այս հարցին չուրջ ժողով մը դումարած է Հայաստանի Գերագոյն Խորհուրդի Արտաքին յանձնախումբը: Խօսք առնողները նշած են Խորհ· Հայաստանի մասին օտար լեզուով գրականութեան հրատարակման աճը: Արտասահմանի երկիրներու հետ բարեկամութեան եւ մշակութային կապի Հայկական Ընկերութիւնը երկու ամիսը անգամ մը լոյս կ'ընծայէ ռուսերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն եւ գերմաներէն նկարազարդ տեղեկագիրը՝ « Հայաստանը այսօր », մեծ տպաքանակով: Իրրեւ անոր լրացուցիչ կը հրատարակուին « Սովետական Հայաստան », « ՍՍՀՄի ազգերը եւ ժողովուրդները » գրքոյկները, « Հայաստանի ժողովրդական կիրառական արուեստը » albomը: Այս բոլորը կը ղրկուին 70 երկիրներ: Միջազգային արդիւնաբերական ցուցահանդէսներու հայկական տաղաւարներու համար եւս կը հրատարակուին բազմաթիւ գրքոյկներ ու albomներ: Հայ արուեստին նուիրուած միջազգային Բ. Համադումարին առթիւ անգլերէն եւ ֆրանսերէն յատուկ albomներ լոյս տեսան: Ցանձնախումբի անդամներ կարգ մը առաջարկները ըրած են Հայաստանի մասին օտար լեզուով գրականութեան ընդլայնման ուղղութեամբ եւ մանաւանդ պէս չեչտած են անհրաժեշտութիւնը կազմելու նման գրականութեան հրատարակման յատուկ ծրագիր մը՝ ըստ թեմանեղու, որու նախապատրաստական աշխատանքին համար հրաւիրել գիտնականներ, գրողներ, փորձառու լրագրողներ եւ լաւ թարգմանիչներ: Որոշուած է նաեւ աւելցնել Հայաստանի տեսարժան վայրերու մասին օտար լեզուով ուղեցոյցներու հրատարակութիւնը:

×

ԳՈՒՐԳԻՆ ԱԴԱՄԵԱՆԻ ՂԵԿԱՎԱՐԱԾ 2000ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԸ

Վարդենիսի մէջ տրուած է համերգ մը, երաժշտանոցի ուսանողներու մասնակցութեամբ եւ փրոֆ· Գուրգէն Ադամեանի ղեկավարութեամբ: Երեկոյթը յիշատակելի եղած է մանաւանդ Գ· Ադամեանի համար, որովհետեւ իր ղեկավարութեամբ 2000րդ համերգն է որ կը տրուէր: Առաջին համերգը տեղի ունեցած է 42 տարի առաջ: Գ· Ադամեանի կարծիքով իսկական արուեստագէտը պէտք է իր կեանքը նուիրէ արուեստի բարձրագոյն նմոյշներու ժողովրդական դարձնելու: Ան եղած է ուսանողական Ֆիլհարմոնիայի ստեղծման նախաձեռնողներէն մէկը, որ ի մի կը հաւաքէ 200 դաշնակահար, ջութակահար, երգչախումբ եւ տեսարան: Այս աշխատանքը մեծ ժիլտ եւ տեսաբան: Այսպէս, ներկայիս երաժշտանոցի երգչախումբի երգացանկին մէջ մտած են հայկական հին ծիսական կտորներ: Հեռաւոր դիւղերը կատարած ճամբորդութիւններու եւ տուած երեկոյթներու ընթացքին դիտնականները ժողոված մեղեդիներ, զորս կը մշակեն ու կը ձայնագրեն: Այս տարի Հայաստանի զանազան քաղաքներու դիւղերու երաժշտանոցներու ուսանողներն ու դասախօսողները կուտան աւելի քան 300 համերգ:

×

ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԴԱՐԲՆՈՑԻ ՆՈՐ ՇԻՐԱՆԱԻԱՐՏՆԵՐԸ

Հայաստանի Արդիւնաբերական Շինարարութեան Նախարարութեան Ուսումնական Հաստատութենէն հարիւր չրջանաւարտներ ստացած են բարձրագոյն վկայական: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը իր մասնագիտական քննութիւնները անցուցած է մեծ կառոյցներու մէջ՝ իջեւանի դինիի գործատուներու, Ախթալայի պահածոյի գործատան մէջ, եւայլն: Ցիշեալ ուսումնական հաստատութիւնը վերջին տարիները զարձած է Հայաստանի չինարարական վարիչներու դարբնոցը: Հոն կ'ուսանուին տասնեակ մը մասնագիտութիւններ:

×

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐԻՉ ԳԻՒՐԳԻ ԵԱՐԱՀԵԱՆԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Հայաստանի նկարիչներու տան մէջ բացուած է ծաղրանկարիչ Գէորգի Եարալեանի ցուցահանդէսը: Հանրածանօթ են արուեստագէտին նկարները՝ որոնք տեղ կը գտնեն Հայաստանի թերթերու եւ հանդէսներու մէջ: Իր լաւագոյն գործերը՝ հիւմուր, պատկերապարդում, ջրաներկ, քաղաքական երգիծանք ցուցադրութեան դրուած են Հայաստանի, համամիութենական եւ միջազգային ցուցահանդէսներու մէջ եւ գնահատուած:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԵՒ ՊԵԼՃԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԵՏԻԱՆԵՐԸ

— o —

Ցաճախ փոքր զաղութները կը յաջողին աւելի դրական եւ կեդրոնացած աշխատանքներ տանիլ քան՝ իրենց թիւով եւ կազմակերպութիւններու ճոխութեամբ աւելի հոծ զաղութները: Այսպէս, վերջին չաբաթներուն, անաղմուկ, հսկայ աշխատանք տարուեցաւ Պելճիոյ մէջ ի խնդիր ՄԱԿի 30րդ յոդուածին: Փետր· 22ին կազմակերպուած ճաշ մը, ուր հրաւիրուած էր Ֆրանսախօս թէ ներլանտախօս մամուլը, ձայնասփիւռը եւ հեռատեսիլը, առիթ տուաւ որ լայնօրէն եւ հանդամանօրէն պարզուի Հայերու ցեղասպանութիւնը, եւ յաջորդող օրերուն իսկ լոյս տեսնէն բազմաթիւ յօդուածներ (մինչեւ Մարտ 6՝ 15 հատ) արծարծելով Թուրքերու կատարած չարդերը:

Երեքշաբթի, Մարտ 6ին, ցերեկուան տեղեկատուութեանց ընթացքին Ռատիօ – տիփիւզիոն Թելեվիզիոն Պելժէն, Մէթր Էտուար Ժախեան 25 վայրկեան տեւող տեսակցութեան մը ընթացքին, իրեն յատուկ ձեռնհասութեամբ պարզեց ցեղասպանութեան դրդապատճառներն ու Թուրքերու ջանքերը ուրանալու համար անուրանալին:

×

ՄԱԿ–Ը ՄՈՌՆԱԼ Կ'ՈՒԶԷ ՀԱՑԵՐՈՒ ԶԱՐԴԸ

Այս խորագրին տակ, Փօլ Սերան Զո – րեքշաբթի, Մարտ 7ի Օռռին մէջ կ'անդրադառնայ ՄԱԿի Մարդկային Իրաւանց Ցանձնախումբի տեղեկագրին եւ 30րդ յօդուածին: Ցիշելէ եառք քանի մը անվնաս տողերէ կազմուած այդ յօդուածը, հակիրճ պատմականը կ'ընէ ՄԱԿի տեղեկագրի պատրաստութեան (տեղեկագիրը խորագրուած է.— « Ցեղասպանութեան ոճիրի զսպումի եւ կանխարգելման հարցը ») եւ այդ 30րդ յօդուածին ճակատագրին 1974էն ի վեր: Շաբաթներէ ի վեր, կ'ըսէ յօդուածագիրը, յուզումը կ'աճի հայ զաղութին մէջ, Ֆրանսա թէ այլուր: Հիթլէրի նշանաւոր նախադասութեան յիշատակումէն եառք (ո՞վ կը յիշէ այսօր Հայերու բնաջնջումը, — 1939 –) Սերան կ'ըսէ թէ կարելի է մտածել որ եթէ մեծ Պետութիւնները անմիջապէս եւ բուռն կերպով հակազդած ըլլային, երբ Թուրքերը սկսան Հայ ջարդել, ոչ միայն չատ Հայ փրկած կ'ըլլային այլեւ եւրոպացի Հրեաները: Բոլորովին չմեղադրելէ կ'ըլլար որ Հայերու ողբերգութիւնը լուռութեամբ անցնի, փաստաթուղթի մը մէջ, որու ճիշդ նպատակն ալ արդեօք հանդիսանալ է նման զազանութիւններու վերանորոգման, ով որ ալ ըլլան զոհերը: Թուրքերը, կ'ըսէ Օռռի աշխատակիցը ճնշում բանեցուցած են եղեր Միացեալ Ազգերուն վրայ, որպէսզի խնդրոյ առարկայ յօդուածը վերցուի:

×

ՕԼՈՓՕՍԹԸ

ԵՒ ՄՏՔԵՐՈՒ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Երեքշաբթի իրիկուն, Անթէն 2, «Պաստառի Թղթածրարներու » կարգին կը ներկայացնէր Օլոքոսթի 4րդ եւ վերջին մասը, որու կը յաջորդէր մտքերու փոխանակութիւն մը: Հարկ է հաստատել որ հազուագիւտօրէն այս յայտագրին յաջորդող վիճաբանութիւնը այսքան միջակ եւ տափակ եղած էր, մինչ երբեք այս բնոյթի նիւթ մը չէր եղած եւ այդ իսկ պատճառով, կ'ակնկալուէր ուրիչ մակարդակ մը:

Կարելի չէ յանցաւորը գտնել բայց եւ այնպէս Աուշվիցներէ վերապրած վկաներն ալ բան մը չբերին: Նախարար Տիկին Սիմոն Վէյլ, որ երեք տարի ճանչցած է զերման արգելափակման կայանը ջանաց բարձրացնել քիչ մը մակարդակը, բայց ի զուր: Սկիզբը կի Տառզուա, անդրադառնալով հարցումներու զանազան տեսակէտներուն, յիշեց որ բազմաթիւ Հայեր հեռաձայնած են, բայց տըրուած ըլլալով որ « Պաստառի Թղթածրարները » որոշած են յայտագիր մը նուիրել Հայերու ցեղասպանութեան, այդ մասին՝ ուրիչ առթիւ:

ՎԱՀԱԳՆԱՅԻ ՁՈՒՏԱԽԱՂԱՑԻ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԸ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԱՅԻ ՀԱՄԱՐ ՄԱՀՎԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Դէպք Ս. Պետրոսեան սպանութեան

(Պատմ. դատաքննութեան արձանագրութիւն)

(Ա. նիստի շարունակութիւն)

Մեր հետաքրքրութիւնը չափազանց մեծ էր այս գործի նկատմամբ, որովհետեւ ամբաստանեալ Ս. Պետրոսեանը մեր ծանօթներէն էր, եւ մենք կ՚ուզէինք տեսնել, թէ ինչպէս պիտի պաշտպանուի ան, որ ինքնակամ խոստովանած էր իր յանցանքը։ Ուրիշ կողմանէ, մեզ կը հետաքրքրէր նաեւ այն հանգամանքը, թէ ինչպէս պիտի կարենայ ան արդարանալ, որ ինքնակամ խոստովանած էր իր յանցանքը։

Ս. Պետրոսեան կը ներկայանայ դատարանին ուղիղ ժամը 10-ին։ Ան հագած է սեւ կոստիւմ մը, սպիտակ վերարկու եւ կրած է սեւ գլխարկ։ Ան ունի 30 տարեկան տղայի մը տեսք։ Ան կը նստի ամբաստանեալներու աթոռին վրայ։

Ս. Պետրոսեան կը պատասխանէ հետեւեալ հարցերուն։

Ո՞ր դասարանը աւարտած էք։

— Ես ոչ մէկ դասարան աւարտած եմ։ Ես ուսումնարան չեմ գացած։

Ինչպէ՞ս կ՚ապրէիք։

— Ես կ՚աշխատէի։ Ես ունէի ծխախոտի խանութ մը։

Ինչպէ՞ս կը պատահի, որ ուսումնարան չէք գացած, բայց կարդալ գիտէք։

— Ես ինքնուս եմ։

Ինչպէ՞ս ինքնուս դարձաք։

— Ես ինքնուս դարձայ, որովհետեւ ուզեցի ինքնուս դառնալ։

Ինչպէ՞ս ուզեցիք ինքնուս դառնալ։

— Ես ուզեցի ինքնուս դառնալ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱՎԱՊԱՏԿԵՐԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ ԳԻՏԱԿԱՆ ՍԵՍԻԱ Է ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԵԼ ՀԱՅՈՑ ՀԻՆ ԳՐԱՎԱՊԱՏԿԵՐԻ ՄԱՍԻՆ։ ՍԵՍԻԱՆ ՆՎԻՐՎԱԾ Է ՀԱՅ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԳՐԻ ՀԱՐՈՒՍՏԱՑՄԱՆ 1600-ԱՄՅԱԿԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ։

ՍԵՍԻԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՀԵՏԱՔՐՔՐՎԵԼ ԵՆ ՀԱՅ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԳՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՎ։ ՀԱՅ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԳՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՎ ՍԵՍԻԱՅԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ՀԵՏԱՔՐՔՐՎԵԼ ԵՆ ՀԱՅ ՄԵԾ ՄԱՏԵՆԱԳՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՎ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պր. Վահրամ Աբրահամեան հոգեհան – դստեան պաշտօն կատարել կուտայ կի – րակի, Մարտ 11, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, իր ողբացեալ կոզա – կիցին՝

ՏԻԿԻՆ ՎԻՒԹՈՐԻԱ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆԻ
(ծնեալ Ղուկասեան)

մահուան առաջին տարելիցին եւ եղբօր՝

ՎԱՀԱՆԴԻՆ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆԻ

մահուան 4րդ տարելիցին առթիւ

Ինչպէս նաեւ ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ, ՂՈՒԿԱՍ – ԵԱՆ, ԳՕՃԱՊԱՇԵԱՆ եւ ՏԷՏԷԵԱՆ գեր – դաստաններու հնչեցեալներու հոգիներուն համար :

×

Պր. Ցարութիւն Կարապետեան, Օրդ. Անն–Մարի Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Սրա (Անրի) Կարապետեան եւ Տէր եւ Տիկին Լապրուս հոգեհանգստեան պաշ – տօն կատարել կուտան Վիլֆրանչի մէջ Մարտ 11, կիրակի ժամը 15·30ին, իրենց եղբօր, հօր եւ հօրեղբօր՝

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ
(ծնեալ Զպլաֆեան)

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը խնդրուի յիշատակը յարգողներէն ներկայ գտնուիլ եւ աղօթել իր հոգւոյն համար :

×

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Կապոնա Խաչի մասնա – ճիւղը հոգեհանգստեան պաշտօն կատա – րել կուտայ այս կիրակի, Մարտ 11, ժա – մը 11ին ի յիշատակ երեք հայ ազատա – խոհ երիտասարդներու, զնդակահարուած Մոսկուայի մէջ՝

ՍՏԵՓԱՆ ՉԱՏԻԿԵԱՆ
ՑԱԿՈԲ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
ՉԱՒԷՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

անոնց նահատակութեան քառասունքին առթիւ :

×

Տէր եւ Տիկին Խոսրով Պետրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժորժ Պետ – րոսեան, զաւակներն ու թոռները, Տէր եւ Տիկին Զիլինտիր եւ աղջիկը կը ծա – նուցանեն որ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի իրենց մօր եւ մեծ մօր՝

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ
(ծնեալ Զպլաֆեան)

մահուան քառասունքին առթիւ, կիրակի, Մարտ 11 ժամը 11ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին :

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն :

ՇԱՒԻԼ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 9, երեկոյեան ժամը 7ին, Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւո – րիչ եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցու – թեամբ :

Ս. ՑԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս կիրակի, Լիոնի Ս. Ցակոբ եկե – ղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քա – րոզէ հիւրաբար քաղաքը գտնուող՝ Պոլ – սոյ պատրիարքական փոխանորդ՝

ՎՐԹԱՆԷՍ Ա. ՔՀՆԾ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Ժեռմէի Ս. Սահակ - Մեսրոպ եկե – ղեցւոյ Թաղականութիւնը սուգած է հե – տեւեալ նուէրները, ողբացեալ Գրիգոր Էլօեանի մահուան առթիւ.—

Մկրտիչ Մկրտիչեան, Մարգար Մար - գարեան 100ական, Արմենակ Գումրու – եան, Տէր եւ Տիկ. Նազարեան, Մինաս – եան եղբարք 50ական, Արշակ Սիվազ – լեան 30, Ստեփան Սամուրեան 20, Բար – սեղ Մկրտիչեան 50 դոլրոցին Օննիկ Թահ – թալեանի Թաղման առթիւ, Տէր եւ Տիկ. Քէօսէեան, Անանիկ Փափազեան, Տէր եւ Տիկ. Կազերեան Մանուկ, Տէր եւ Տիկ. Անտրէ Սարաֆեան, Տէր եւ Տիկ. Թիւ - թիւնճեան, Կէօնճեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկ. Թէրզեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Ցովհ. Ակայեան, Տէր եւ Տիկ. Ցովհ. Վարժապետեան, Թահթալեան ընտանիք 50ական, Տէր եւ Տիկ. Հայկ Զուքուր – եան, Անթիքաճեան ընտանիք 30ական եւ 30 դոլրոցին, Ժորժ Գասպարեան 20 : Վեն – սան Նշանեանի Թաղման առթիւ վահէ Տուրսունեան 100, Կիրակոս Սիվազլեան 50 եւ 50 դոլրոցին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽՍՋԻ Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մարտ 10, կէս – օրէ վերջ ժամը 15ին, եկեղեցիին սրահը, գաւաթ մը թէյի շուրջ : Կը խնդրուի բո – լոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ այս մտերմիկ հաւաքոյթին :

OFFRE D'EMPLOI

AGENCE DE VOYAGE

Recherche une secrétaire - comptable et une sténo - dactylo. Prière envoyer curruculum-vitae et photo à

ISOS - FRANCE
43, Bd. Malesherbes — 75008 Paris
qui transmettra
Ne pas téléphoner

LE GREC Tous les jours midi et soir. 12, rue Dauphine, PARIS 6 - Réser : 033.66.30

DE NOUVEAU L'ENCHANTEMENT DES NUITS GRECQUES
Dîners et soupers dansants. Orchestre jusqu'à l'aube.

„Դեմել յունական ճաշարան մը, որ չաւ գաղտիարն ունեցած է մեզի հրաւիրելու երկրին իսկական եւ հրաշա – լի ճաշերը, ախորժարեր եւ թեթեւ, փրանսական գինիներով: Աւելի քան 10 պնակ յատուկ նորութիւններ նոյնիսկ ներկայ տարեվերջ": (Փօլ Սիմոն, Ժուռ տը փրանսի մէջ).

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ճա – շը Մայիս 6ին, եկեղեցիին սրահը :

×

Կապոյտ Խաչի յիսնամեակը կը տօնուի մեծ շուքով Ապրիլ 1ին, Սալ կավոյի մէջ :

OFFRE D'EMPLOI
CONFECTION

Recherchons mécaniciens (iennes) tous genres sachant piquer machine plate pièce entière, robes, ensembles. Arméniens (iennes) toutes nationalités bienvenues Bonne rémunération pour travail en atelier : Nombreux avantages.

Prêt à porter
P. M. P.
16, Rue des Jeuneurs — 75002 Paris
Téléphoner : Patrick Parseghian
236-65-27

Projection de film

NAHAPET

Précédé du film de PAPAZ
Vendredi 9 Mars à 20 h. 30 Maison des Jeunes de Cachan, Ave. Louis Georgeon.
Entrée 15 F.
Etudiants et enfants 10 F.
Autobus : 184 Porte d'Italie
187 Porte d'Orléans

×

Ներկայացումէն ետք փոքրիկ ընդու – նելութիւն, կազ. Խաչի Պանեէօ-Ֆաչանի մասնաճիւղի տիկիններուն կողմէ :

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Le Comité des Jeunes organise
Une Conférence sur le thème
« *LES GRANDES ETAPES DE LA LITTERATURE ARMENIENNE* »
par JEAN-PIERRE MAHE
Professeur à l'Institut National des Langues et Civilisation Orientales
le Samedi 10 Mars à 20 h. 30, au Centre Culturel Alex Manoogian, 118, rue de Courcelles, Paris 17
ENTREE LIBRE

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկե – ղեցւոյ վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի եւ ուրախ առիթներով.—

Ռէյմոնտ Շորժեանի ընդ Օր. Անն Մանուկեանի ամուսնութեան առթիւ Մա – նուկեան ընտանիք 200, Արման Աւետես – եանի ամուսնութեան առթիւ Պ. Մնացա – կանեան 100, Տէր եւ Տիկ. Ե. Մելքայէ – եան իրենց Թոռնիկին՝ Գաբրիէլի մկր – տութեան առթիւ 250 ֆ. պ., 250 սրա – հին, Պ. Ե. Սարաֆեան 100 ֆ. պ., 50 երգչախումբին, Ֆապիէն Սէմէրճեանի մկրտութեան առթիւ Օր. Մ. Սէմէրճեան 100, ֆ. պ. Մ. Մեսրոպեան 100, Պ. Ց. Քիլիճեան 100, Օհաննէս Իմիւտեանի մկրտութեան առթիւ Պ. Ա. Պօյաճեան 100, Ֆերտինանտ Լաֆճեանի Թաղման առթիւ Տէր եւ Տիկ. Ժ. Միւղիքեան 200, Տէր եւ Տիկ. Ց. Գէորգեան, Տէր եւ Տիկ. Նշան Կիւզէլեան, Տէր եւ Տիկ. Գ. Աւետեան 50ական, Պ. Բարունակեան 30, Տիկ. Ո. Գալուստեան 20, Սեդրակ Բուլեանի Թաղման առթիւ այրի Տիկ. Է. Պօյաճեան 100, Ծ. Աատուրեան, Ն. Մար – գարեան 50ական, Ո. Գալուստեան 20, Եուսուֆեան 10, Թագուհի Ցովհաննէս – եանի (ծն. Հոսպիտեան) Մ. Տէմիր – ճեան, Պ. Նալպանտեան 50ական, փո – խանցման Չիւրիւքճիչեանի (ծնեալ Սան – տիկեան) քառասունքի հոգեհանգիստին Պ. Ա. Աւաքելեան 100, Տէր եւ Տիկ. Ի. Պալոյեան 50, Սրբուհի Ստեփանեանի հո – գեհանգիստին Տիկ. Վ. Եավկիւրեան եւ զաւակը 100, Օննիկ Գապագեան – Ազ – նաւուրեանի քառասունքի հոգեհանգիս – տին այրի Տիկ. Ս. Գապագեան եւ Տէր եւ Տիկ. Ժ. Աբիկեան 200, Տէր եւ Տիկ. Զ. Ազնաւուրեան 50 ֆ. պ., 50 «Ցառաջին», Տէր եւ Տիկ. Ժ. Աճէմեան, Տէր եւ Տիկ. Հ. Կիրակոսեան, Տիկ. Վ. Աճէմեան, Տիկ. Զ. Ազնաւուրեան 50ական, Տէր եւ Տիկ. Ն. Օհաննէսեան 30, Մայոտ եաղ – ճեանի հոգեհանգիստին Տիկ. Ախահ – 50, Տիգրան Օհաննէսեանի Թաղման Տէր եւ Տիկ. Գ. Խրիմեան, Տէր եւ Տիկ. Վ. Մկրտիչեան 50ական, Ցակոբ Պէրպէր – եանի հոգեհանգիստին Տէր եւ Տիկ. Ֆ. Պէրպէրեան, ֆ. պ. 200, Պր. Ս. Ճանիկ – եան 100, Տէր եւ Տիկ. Ա. Տէրտէրեան 50, Լուսիկ Պատոյեանի (ծն. Արզուման – եա) Տէր եւ Տիկ. Ժ. Թէրզեան 200, Տէր եւ Տիկ. Ց. Պատոյեան 100, Տիկիններ Մերուչեան, Լ. Պատոյեան 50ական, Տիկ. Պ. Տէրտէրեան 30 :

(Շար.)

Imprimé sur les Presses du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

le restaurant
LA CAPPADOCE

SERA FERMÉ POUR CAUSE DE CHANGEMENT DE LOCAL ET D'AGRANDISSEMENT PENDANT UN MOIS, A PARTIR DU 1er MARS

LA NOUVELLE ADRESSE SERA COMMUNIQUÉE TRÈS PROCAINEMENT A SA FIDELE CLIENTELE

sevan voyages Sarkissian Varoujan vous propose

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՀԱՑՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Pâques aux Lieux Saints

Du 16 au 27 Avril 1979
Départ en avion de Paris, Lyon et Marseille
Accompagné par M. SARKISSIAN Varoujan
Prix par personne : 4000 Frs.
Փափաքողներուն համար բնակութեան կարելիութիւն պատրիարքարանը՝ մատչելի գիներով :

Comprenant :
— Le transport aérien en classe économique par Air-France
— Logement en chambre double, hôtels 4 étoiles, en pension complète.
— Les transferts et des excursions à Jerusalem et en Galilée

Renseignements et Inscriptions :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e étage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
9
VENDREDI
9 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՇԽԱՐՀ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 260 Ֆ վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար· 300 Ֆ հատը 1 Ֆ· 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·334
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
54e ANNÉE — N° 14.334

A PROPOS DE L'ARTICLE DE V. JANKELEVITCH

— o —

N.D.L.R. — Dans notre numéro du 20 Février, nous avions informé nos lecteurs qu'à propos de l'article de V. Jankelevitch (Nouvel Observateur, No 745) le Dr. Y. Ternon avait adressé à la Rédaction du journal une réponse. Celle-ci n'ayant pas eu d'écho à ce jour, nous reproduisons ci-dessous l'article - réponse de l'auteur de « Les Arméniens, histoire d'un génocide » :

17 Janvier

Monsieur,

Si je me permets de répondre à Monsieu Vladimir Jankelevitch (N. O., No 745) c'est en raison du respect et de l'admiration que je lui porte et du niveau où il a placé le débat. Pour mieux situer ce débat, je crois nécessaire de rappeler le fond de sa pensée, tel qu'il l'exprima dans un remarquable article intitulé « L'imprescriptibilité », paru dans la « Revue Administrative » (No 103, Janvier-Février 1965).

« Il s'agit du crime le plus monstrueux de l'histoire, et ils s'agit du quitus imminent et définitif promis aux criminels de ce crime ». On n'a jamais excusé un crime en alléguant que d'autres seraient éventuellement capable de le commettre. Et en outre ce crime-là ne se compare à rien. Non, Auschwitz et Tréblinka ne ressemblent à rien : non seulement parce qu'en général rien n'est la même chose que rien, mais surtout parce que rien n'est la même chose qu'Auschwitz... Auschwitz ajoute une dimension d'horreur inédite... son caractère orienté, méthodique et SELECTIF...

Aujourd'hui, quand les sophistes nous convient à l'oubli, nous marquerons fortement notre muette et impuissante horreur devant les chiens de la haine ; nous penserons fortement à l'agonie des déportés et des petits enfants qui ne sont pas revenus, car cette agonie durera jusqu'à la fin du monde ».

Certes Auschwitz fut autre chose : l'événement le plus grave et le plus insupportable de l'Histoire. Certes la haine de l'Allemand pour le Juif tirait sa dimension paranoïaque d'une presque-identité et surtout d'une primogéniture culturelle et religieuse qui exacerbait cette fureur devant le miroir. Certes il serait dangereux de banaliser le mal et de se résigner à sa fatalité. Mais, si je comprends l'irritation du Professeur Jankelevitch devant cette brusque flambée d'intérêt, orchestrée par les médias, pour un drame trop aisément effacé de la mémoire collective, il me paraît indispensable d'exprimer Auschwitz par rapport aux autres crimes, car la question première reste celle de la fécondité du ventre. L'horreur d'Auschwitz ne vient pas de ce qu'il tire sa violence « de la différence infinitésimale avec un presque semblable », mais, comme le dénonçait Vladimir Jankelevitch lui-même, de « son caractère orienté, méthodique et sélectif ». Ce système, cette spécificité caractérisent aussi d'autres massacres et ce n'est pas banaliser l'holocauste que de rappeler ce qui fut déjà, même à un moindre degré, dans le nombre et la technique. Pour moi, l'intolérable, l'inacceptable, c'est le génocide, c'es-à-dire la volonté délirante de détruire sélectivement un groupe humain. La sélection n'était pas dans la bombe d'Hiroshima, mais elle était dans le massacre des Arméniens comme elle fut récemment dans l'autogénocide des Cambodgiens. L'insolite, c'est le délire, le dérapage. Lorsque les membres du Comité Union et Progrès décidèrent d'exterminer tous les Arméniens de l'Empire ottoman, ils envisageaient de supprimer une minorité qui les gênait politiquement, mais, tout à leur obsession du panturquisme, ils surestimaient ce danger et sombraient dans le délire. Le délire logique reposant sur une base pathologique, l'irruption du mythe dans l'idéologie, telle est la condition nécessaire du génocide, tel est le seuil de l'intolérable, la dimension suffisante de l'horreur. Cette dimension est là et non dans la nature même de la haine. Les convois de déportés, leur entassement dans des trains d'agonie, l'assassinat sur les chemins de la déportation, l'extermination de communautés qui ne représentaient aucun intérêt militaire, c'est l'histoire de la longue traque des Arméniens en 1915 et elle confère son universalité au crime, même si, au terme, les Turcs n'avaient pas songé aux chambres à gaz et avaient laissé au désert et à sa soif le soin de remplir cette fonction d'anéantissement.

Pendant dix ans, je me suis documenté sur ces deux génocides, celui des Juifs et celui des Arméniens. Je l'ai fait de l'extérieur, ce qui ne me donne aucun droit, car je sais trop bien le caractère incommunicable de l'expérience inscrite dans la chair et dans le souvenir. Il n'est, depuis, pas de jour où je ne pense à Auschwitz comme à l'unique crime, comme à l'absolu du crime. Sans le confondre avec les autres génocides, sans nier sa dimension insolite, je ne perçois pas le danger qu'il y aurait à définir d'autres meurtres collectifs comme des génocides ou à s'efforcer d'expliquer l'inexplicable. Quand une minorité est livrée à la sauvagerie d'une armée ou d'une police qui a reçu l'ordre de l'anéantir, ce ne sont ni les motivations — fissent-elles appel aux plus subtiles nuances de la Selbsthase — ni le nombre des victimes, ni la perfection dans la technique, ni la froideur dans l'exécution qui permettent de distinguer ou d'ordonner en catégories les crimes. Ils s'identifient par leur nature inhumaine — dans le sens d'une négation de la dignité humaine — par leur caractère indélébile et imprescriptible. Ils appartiennent tous au même domaine, celui d'une immoralité première et suicidaire.

Je n'ai jamais eu concience d'être un Tartuffe ni de participer à une cabale de sophistes en dénonçant d'abord la nature du crime avant d'en mesurer la dimension. Ce sont tous les crimes contre l'humanité — et, singulièrement dans ce siècle, le siècle d'Auschwitz, tous les meurtres collectifs qui rentrent dans le cadre des génocides — qu'il faut éviter de noyer dans le flot sanglant de l'histoire. Et je ne pense pas faire injure aux victimes en les reliant à un passé qui contribua à les amener là et à un futur induit par l'oubli ou le pardon de leur assassinat. J'ai assez de modestie pour accepter d'être convaincu de mon erreur, mais, parce qu'elle engage toute ma vie consacrée à l'amour de la haine de la haine, je prie le Professeur Jankelevitch de bien vouloir accepter de me l'expliquer.

DR. YVES TERNON

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏՂՆԷՆի մէջ չաս ծանր միջադէպեր պատահեցան Զորեքշաբթի, ամբողջ օրը եւ Իւղինորի անօրէնութեան եւ սեռակ - քաներու բանակցութիւնները ընդհատուեցան : Ցարձակում մը ոստիկանատան վրայ առիթ կուտար բուռն բախումնե - րու, որոնց ընթացքին 116 հոգի կը վի - րաւորուէր, յուցարարի մը ձեռքը կը պոկուէր երբ կը փորձէր գետնէն ձեռնա - ռումբ մը վերցնել : Ըստ երկաթգործ բանուորներուն նախորդ օրը ցուցարար - ներու հանրակառքի մը վրայ Սէ· Էս· Էս ·ներու յարձակումը « ոստիկանական պրոովոքիւն » էր եւ ատոր պատասխանն էր : Կը կարծուի սակայն թէ միջադէ - պերու ծանր ընոյթին մէջ մատ ունեցած են նաեւ « հակակշռէ դուրս, անծանօթ տարրեր » : Ամէն պարագայի մէջ, մըթ - նոլորտը քիչ մը աւելի կը ծանրանար եւ Հինգշաբթի օր ալ ընդհանուր բողոքի օր էր :

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ հպիւռ եկած Մէք - սիքայէն Պուքրէչ մեկնեցաւ : Այս այցե - լութիւնը չէր կրցած տեղի ունենալ Ցուն - ուարին, որովհետեւ ռումանական օգա - կայանը ձիւներու տակ էր եւ նախագա - հական օդանաւը էջք չէր կրնար կատա - րել : Վերադառնալէն քիչ յետոյ ալ Նա - խագահը Մոսկուա պիտի երթայ : Նախ քան մեկնումը սակայն տեսակցութիւն մը տուաւ ձայն - հեռատեսիլին, յայտնելու համար թէ դէմ չէ Ազգ· Ժողովի ար - տաքին նիստի : Վստահ է թէ մեծամաս - նութեան միասնականութիւնը պիտի կա - րենայ վերահաստատել : Ցիշենք, որ ցարդ 277 ստորագրութիւն կայ արդէն Ազգ· Ժողովի նիստ պահանջելու համար :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆի մէջ կացութիւնը բա - ւական չփոթ է եւ « Իսլամական կոմի - տէ »ներ կ'անպիտանան վարչապետին հե - ղինակութիւնը : Թեհրանի մէջ վեց կա - ւատ պնդակահարուած են « միասեռա - կանութեան եւ երիտասարդ տղոց պոռն - կութեան ցանցի մը չահագործման » հա - մար : Վճիռը արձակած է իսլամական դատարան մը : Ամբաստանեալները յան - ցանքի վրայ բռնուեր են երբ « արական պոռնկութեան արուեստը » կը դասաւան - դեն եղեր 15էն 17 տարեկան տղոց, զորս, վերջը, կը յանձնեն յաճախորդներուն : Պախթիարի տղան, Մոնտի մէջ բաց նա - մակ մը հրատարակած է ուղղուած Ա - մէրիկի, որ « ոճրագործ » որակած էր հայերը : Հոն կ'ըսէ, ի մէջ այլոց· « Ձեզի պէտքներ հարկ են, Պ· Ամէրիկի եւ այս ժամուն արդէն բաւական ինկած են թէեւ ոչ ոք գիտէ թէ ի՞նչ ամբաստանութեամբ, սկսելով ձեր վարչապետէն, որ բա - րեբախտաբար մամուլ կը կարդայ : Ան - շուշտ կրնաք ձեր մարդիկը նետել հօրս համեստ վիլլային վրայ, որպէսզի թա - լանի տան, կողոպտեն եւ կրակէն կա - լաշնիֆովներով (Ս· Մարքս, ներեցէք ի - բենց ...) : Վերջացնելէ առաջ, ըսենք նաեւ որ Շահը յայտարարեր է (Ռապաթ) որ միտք չունի հրաժարելու ... :

ՓԱՐԻԶի 17րդ թաղամասը, Փլաս Սէն - Ֆերմինան կազի խողովակներ պայթե - ցան Զորեքշաբթի իրիկուն ժամը 10ի չուրջ եւ թաղը պարպուեցաւ : Բազմաթիւ վիրաւորներ կան նոյնիսկ հրշէջներուն մէջ : Օրէ օր կը հաստատուի որ Ֆրանսա կազի պայթումներու մրցանիշը կոտրող երկիր մը դարձած է :

ՔԱՐԻՒՂի Շէլ ընկերութիւնը ընդու - նած է տակաւին 18 տոլար աւելի վճարել իրանեան քարիւղը :

ՍՊԱՆԻՈՑ « պապ երկիրը » չաս ծանր միջադէպեր տեղի ունեցած են :

ՄԱԿ, ՅՕՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾ ԵՒ «ԼԻՊԵՐԱՍԻՈՆ»

— o —

Հինգշաբթի, Մարտ 8ի իր թիւին մէջ, Լիպերասիոն « ՄԱԿը եւ Հայերը » խո - րագրուած գրութեան մը մէջ, կրկին կ'անդրադառնար 30րդ յոդուածին, որու ամէնէն հաւանական ճակատագիրը կը թուի՝ յաւիտենապէս բարձի թող ըլլալ :

Թերթին աշխատակիցը՝ Պերնար Ճան - սեթօ, հակիրճ պատմականը կ'ընէ ՄԱԿի ենթայանձնախումբի աշխատանքներուն այդ առընչութեամբ 1974էն ի վեր, ապա կ'անդրադառնայ Փետր· 25ին մօտ հազար Հայերու համախմբումին զուիցերական սահմանապլուխին մօտ՝ Սէն Ժիւլիէն ան Ժընեվուա :

Ըստ թերթին տեղեկութիւններուն, փը - րանսական քաղաքական շրջանակները կ'ըսեն թէ թրքական ճնշումները չեն հա - ւանաբար որ տեղեկագրին զեկուցաբերը՝ Հուհաշիքքօն մղած են ջնջելու յոդ - ուածը, այլ պարզապէս այդ դիւրին համբան նախընտրած է ընտրել, խուսա - փելու համար յաւելեալ աշխատանքէ, պատմական պրպտումներ կատարելու պարտաւորութենէն, եւայլն, եւայլն : Ֆրանսայի Արտաքին նախարարութիւնը աւելի վճռական է ու կը չեշտէ :—

« Այդ ծրագիրը ցեղասպանութեան ո - ճիրի անհետացումին ու կանխարգիլման վերաբերող, զուտ խորհրդանշական բը - նոյթ ունի եւ գործնականին մէջ, որեւէ իրաւասութիւն, որեւէ իրականութիւն չունի » :

Թերթին յօդուածագիրը կ'աւելցնէ թէ Հայերը կը փիտակին ատոր բայց չեն ալ կրնար ձգել որ այդպէս բան ըլլայ : Այս - պէս, կը դրէ Հայ Յեղափոխական Դաշ - նակցութեան « խաղաղասէր եւ ընկեր - վարականամիտ կուսակցութիւն» մը, չա - բաթաթերթը մինչ աւելի ձախ՝ « Հայկ· Ազատագրումը » անբատարար կը գտնէ եւ պինեալ պայքարը կը ջատագովէ ազգ· եւ հողային հարցին համար :

Ժընեւի մէջ, սակայն, ՄԱԿի մամուլի գրասենեակը խոհեմ է եւ կը հասկնայ որ 30րդ յօդուածին վիճելի քանի մը տողերը հաւանական չէ որ կրկին մէջտեղ ելլեն : « Ըսել չեմ ուզեր որ յօդուածը կը ջնջուի, բայց կ'ակնկալեմ որ յանձնախում - բը քիչ ժամանակ ունենայ այդ հարցը քննելու համար » : Փարիզի Արտաքին նախարարութիւնը կը հաստատէ որ Ֆը - րանսա պիտի պահանջէ որ յօդուածը մը - նայ բայց բաներ մը կ'աւելցնէ :— « Քա - ղաքական շրջանակները չատ յուզող հարց մը չէ : Այնքան աւելի չատ հաւանական է որ Թաղուի որքան Հայերը ճնշումի չատ զօրաւոր միջոց մը չունին » :

Լիպերասիոնի աշխատակիցը չակերտած է այս խօսքերը ինչ որ կը նշանակէ թէ լիազօր մէկը բառ առ բառ այսպէս ը - սած է : Եւ պէտք է ընդունիլ որ մարդը գոնէ անկեղծ է ... :

վիրաւորներ կան նոյնիսկ հրշէջներուն մէջ : Օրէ օր կը հաստատուի որ Ֆրանսա կազի պայթումներու մրցանիշը կոտրող երկիր մը դարձած է :

ՔԱՐԻՒՂի Շէլ ընկերութիւնը ընդու - նած է տակաւին 18 տոլար աւելի վճարել իրանեան քարիւղը :

ՍՊԱՆԻՈՑ « պապ երկիրը » չաս ծանր միջադէպեր տեղի ունեցած են :

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԼԵ· ԵՒ ՎԵՐՋ

Կը մնայ ամէնէն լուրջ եւ խնդրական հարցը: Պր· Յովհաննեան եւ զինք հրաւիրողները մեր շնորհաւորութիւններուն եւ շնորհակալութեանց արժանի են, սակայն ի՞նչ ջուրի վրայ է գործը հիմա, եւ ի՞նչ է մօտեցումը՝ գործին: Համագումարէն եռք անցան ամիսներ եւ նոր գոր – ծունէութեան նշան չկայ մէջտեղը: Պր· Յովհաննեանի առաջարկը պէտք է քննուի, քննադատուի, հետապնդուի, կամ եթէ մերժուի, նոր առաջարկներու կամ մօ - տեցումներու մասին պէտք է մտածել: Թէ ի՞նչ քայլեր կ'առնուին, չենք գիտեր, սակայն արդէն կը լսուին ձայներ, որոնք (արդարօրէն) հարց կուտան թէ վարա – դոյրին եռեւ քօղարկուող անձեր ու վար – չութիւններ արդեօք ի՞նչ կ'ընեն· ի՞նչ է կանոնադրային պայքարը, ո՞վ եւ ի՞նչ – պէս կը նշանակուի զանազան յանձնա – խումբերու եւայլն: Շատերու մօտ մեծ է վախը (եւ արդարօրէն գոյութիւն ունի), որ մի քանի մարդիկ կառավուած լրտղու – թեան (ֆէֆ թ'աքքոմբլի) առջեւ կը – նան դնել ամերիկահայ գրողներն ու գրասէրները: Վտանգ մը, որ մասնաւո – րաբար մեծ է հիմա, երբ մեծ է նաեւ յաջողութեան կարելիութիւնը: Պիտի չմտահոգուէի եւ, եւ պիտի չմտահոգ – ուէին ինծի ծանօթ ուրիշներ, եթէ տեղի ունենար ժողովրդավարական մօտեցու – մով կազմակերպում Հիմնարկի, եւ կամ՝ եթէ ձախող ըլլար Հիմնարկը: Երկրորդը յաւելի է անշուշտ, բայց մեծ վտանգ չի ներկայացներ, բայց եթէ յաջող Հիմ – նարկի մը տիրապետեն ոչ–ժողովրդական մեթոտներով նշանակուած մի քանի ան – ձեր, շատ մեծ է վտանգը, որովհետեւ այդ անձերը իրենց տրամադրութեան տակ կ'ունենան նոր կազմակերպութեան վարկը, դրամը եւ հանրային կարծիքին տիրելու կարողութիւնը: Աչնուշտ մեր ուզածը ձախողանք չէ, այլ յաջող, բայց՝ ժողովրդավարական եւ ոչ գաղտնի մօ – տեցումով վարուած Հիմնարկի մը գոյու – թիւնն է:

Ի՞նչ գրական դասումներու կարելի է յանգիլ՝ մղուելով Համագումարէն: Շատ քիչ: Ինչպէս փորձեցի մանրամասնօրէն պարզել իմ թղթակցութեան մէջ, Համա – գումարը բազմակողմանի բնոյթ ունէր, գրախօսականներու կամ գուտ գրական բնոյթ ունեցող ասուլիսներու չարք մը չէր: Սակայն կարելի է որոշ եզրակացու – թիւններու հասնիլ, սա մօտեցումով:

Գրողի մը մասին խօսելէ առեղ՝ կա – րեւոր է խօսիլ՝ անոր գործերուն մասին: « Վարուժանը շատ կը սիրեմ » շատ ի – մաստ չունի· Հարեւի տողի մը մէջբերումն ու վերլուծումը՝ ունի: Հասկնալի է որ այդ տեսակի խօսք շատ քիչ լսուեցաւ գեկոյցներուն մէջ· քիչ մը աւելի լսեցի նման մօտեցում, անպաշտօն խօսակցու – թիւններու ընթացքին, սակայն լուրջ, գուտ գրական խօսակցութիւններ չկային չատ: Ընդհանրապէս գուտ գրական « ի – մաստ » չունէին ըսուածները, այլ « ըն – կերաբանական – գրական »: Յստակ էր ինծի որ կան որոշ գրողներ, որոնց ա – նուանները ծանօթ են ամէնուն, եւ որոնք որոշ համբաւ մը կը վայելեն, « տիրա – պետելով » մեր գրողներու եւ գրասէր – ներու երեւակայութեան: Այլ չի նշա – նակեր որ անոնց գործերը կը կարդայ – ուին, կը վերլուծուին, կ'ազդեն ուրիշ - ներու գեղարուեստական մտածելակերպ – ները: Սակայն գիտեմ որ երկրորդ ցանկին մէջ (այլսինքն՝ աւելի քիչ յիշուողներուն մէջ) կան մարդիկ՝ ո – րոնք շատ աւելի կարդացուած գրողներ են, քան առաջին համբակի մէջ եղողներէն մարդիկ:

Ա· Խումբ·— Յ· Կարապետոց, Վ· Օշա – կան, Զ· Մելքոնեան, Գ· Պըլտեան, Վ· Թեքեան, Մկրտիչ Համեան, Զահրատ:

Բ· Խումբ·— Զ· Խրախունի, Յ· Աս – տուրեան, Վ· Հայկ, Ազատ Հայկազ, Զուլալ Գազանճեան, Յարութ Կոստանդ – եան, Երուանդ Ազատեան, Զարեհ Որ – բունի, Լուսիկ Մելիքեան, Բաֆֆի Սեթ – եան:

Ապրողներէն շատեր յիշուեցան մէկ – երկու անգամ, — Հրաչ Զարդարեան, Կարօ Արմէնեան, Սմբատ Փանոսեան, Նուպար Ակիլեան, Ա· Արփինէ, Ա· Տա – տրեան, եւ բազմաթիւ ուրիշներ, սակայն անոնք յայտնօրէն մի քանի լաւատեղեակ, փոքրաթիւ անձերու մտքին մէջ կարեւոր դիրք ունէին, մեծամասնութիւնը մատ – ղաշ չէին պահեր: Ոմանց անունները ար – դէն յիշեցի՝ զանազան զեկոյցներու յատ – կացուած մասերուն մէջ:

Երկար վերլուծում մը կարելի է դրել՝ այն հոգեբանական - ընկերաբանական - գրա – կան ազդակներու, մամլոյ կառոյցի եւ դեռ ուրիշ գրոյթներու մասին, որոնց իրերազդեցութեան չնորհիւ կը տարած – ուին անուններ ու համբաւներ, երբեմն նոյնիսկ կ'ընթերցուին գործեր: Սակայն երկար թղթակցութիւն մը եղաւ այս՝ արդէն: Մնացածը՝ կը սպասէ ուրիշ ա – րիթներու:

(35 եւ վերջ)

ԳՐԵՑ՝

ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

«ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ»Ի ՄԸ ԱՆՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՕՍՔԵՐԸ

— o —

« ԵԹԷ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋ ԳՏՆԷ, ՍՓԻՒՌՔԻ ՄԱՍԻՆ ԽՕՍԻԼԸ utopie Կ'ԸԼԼԱՅ»

ԿՂԵՍՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱԽԱՐԱՐԱՑ ԽՈՐ ՀՈՒՐԴԻ ՍՓԻՒՌՔԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒՆ

— o —

Օրերու սարսափազդու կացութեան լոյս «Կիլիկեան գոյգ Վեհափառ Հայրապետ – ներու նախաձեռնութեամբ, եւ օրհնու – թեամբը Ամենայն Հայոց Վազգէն Ա. Կաթողիկոսի, կազմուեցան մէկ – յարան – ական եւ մէջ–բարեսիրական մարմին – ներ, ձեռնարկուեցան հանգանակութեանց ու նպաստաբաշխումի» սակայն, չարունա. կեց ան, «ի տես մեր գաղութի կրած ան – չափելի կորուստներուն ու պժբախտու. թեան, մեր հայրենի բարեկեցիկ կառա – վարութիւնը իր մտահոգութեան անյետա. ձգելի առարկան դարձուց մեր ժողովուր. դին օգնութեան հասնելու պարտականու. թիւնը եւ անմիջական միջոցներ ձեռք առաւ կարճ ժամանակուան մը մէջ առա – ւելագոյն օգնութիւնը հասցնելու համար Լիբանանի հայութեան»: Շարունակելով, ան յայտնեց թէ այս նպատակով Պէյրութ ժամանեց հայրենի յատուկ պատուիրա – կութիւն մը (որուն կ'անդամակցէին Թելման Ցարութիւնեանը, Վարդգէս Չո – մաղասպեանը եւ փրոֆ· Նիքոլա Յովհան – նէսեանը): Մտեղծուեցաւ Գործադիր Մար. մինը, որ կապ հաստատեց հայկ. բար – եսիրական կազմակերպութեանց պատաս – խանատուներուն հետ եւ ապահովեց ա – նոնց գործակցութիւնը: «Այս վերաբեր – մունքը, եզրակացուց ան, ցոյց կուտայ երեք ճշմարտութիւն. նախ այն՝ որ մեր հայրենիքը այլեւս ողբի ու որբի հայրենիք չէ, այլ բարգաւաճ է ու լինքնա. բաւ եւ կրնայ իւ հարկին օգնութեան ձեռք երկարել մեր ժողովուրդին, ապա այն՝ որ մեր հայրենի կառավարութեան սիրտն ու հոգին տոգորուած են ամբողջ հայու – թեան անհուն սիրով, եւ վերջապէս այն՝ որ այլեւս գոյութիւն չունին ֆիզիքական եւ հոգեկան կապերէ զուրկ երկու հայու – թիւններ՝ Սփիւռք եւ Հայրենիք արուես – տական անուններու տակ, այլ կայ միաց. եալ մէկ ժողովուրդ՝ Հայութիւն եւ մէկ հայրենիք՝ Հայաստան»:

Այնուհետեւ, ներկաներուն կոմկ ուղ – ղուեցան զանազան հարցումներ, կա· տարուող օժանդակութեան բնոյթին, տա – րողութեան եւ մանաւանդ անոր առթած բարոյական իմաստին մասին: Պատաս – խաններու ճամբով ընդգծուեցաւ թէ հայ – րենի կառավարութիւնը որոշած է պէյ – րութ ղրկել 250 թոն ապրանք (անձեռոց, սաւան, ծածկոց, ներքնաշապիկ, պատ – րաստ հագուստ, կօշիկ, օճառ, չաքար, կաթ, բրինձ, դեղօրայք...): Այս բոլորը պէյրութ պիտի հասնին 23 օդանաւերով, որոնցմէ տասը հասը արդէն եկած եւ պարպած են իրենց ապրանքները: Յայ. տարարուեցաւ նաեւ թէ այս բոլորի կող. քին դպրոցներու կամ մխիթարեաններու պիտի ուղարկուին չարժական մահճա – կալներ, տարրալուծարանի դարձիկներ, մատիտներ, 22 դաշնակ, նկարչական դարձիկներ, ափոռի վերաբերեալ իրեր:

Ներկաները դիտել տուին որ Հայաս – տանի ժողովուրդին մօտ ինքնաբուխ հանգանակութեան մթնոլորտ մը ստեղ – ծուած էր Հոկտեմբերի ազէտէն ետք, եւ առ այդ՝ ուղեցին պիտանալ թէ հայրենի պետութիւնը ի՞նչ դիրք որդեգրեց: Այս գծով Թ· Յարութիւնեան պատասխանեց· « Հայրենիքը Պետութիւն է· հետեւաբար, ան չի ձգեր որ իւրաքանչիւրը իր ուզածը ընէ· ան չի կրնար մեկնիլ յուզումներէ· մանաւանդ որ Պետութիւնը այդ (համա – գանակութեան) կարիքը չունի: Ինք կրնայ կատարել այդ օգնութիւնը: Միաժա. մանակ՝ Հայրենիք – Սփիւռք կապը պա – հելու, յուզումներու կապուած պէտք չէ ըլլայ, այլ՝ հաստատ կապերու, միջոց. ներ հաւաքուին մէկ արեւի եւ երկրի տակ »:

Շարունակելով, Պր· Յարութիւնեան ընդգծեց թէ այս օգնութիւնը քաղաքի երեւոյթ մը պէտք չէ ընկատել: Հայրե – նիքը ուրիշ առիթներով ալ չէ զլացած իր օգնութիւնը· օրինակ՝ ամէն տարի երա – խաներ, ուսուցիչներ, ուսանողներ, հի.

ԿԱՐԴԱՑԵՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ

ԽՈՍՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐԻ

ՅՈՏՆԵ ՋԱՆ ԲՈ ԳԱՐՊԵՏ

3·

Փոխադարձ համակրանքի ու հարգանքի մթնոլորտում էին անցնում նրանց հանդիպումները։ Դրանք տևում էին երբեմն ժամերով, նույնիսկ ամբողջ օրեր։ Հետաքրքիր է, որ Ջոն Բոլն ինչ-որ պահի սկսեց ինքնուրույն ուսումնասիրել հայերենը։ Հետագայում նա հրատարակեց հայերեն քերականության մի ձեռնարկ, որտեղ ներկայացրել է հայերենի հնչյունական համակարգը, ձևաբանական ու շարահյուսական առանձնահատկությունները։ Ձեռնարկի առաջաբանում նա գրում է. «Հայերենը ինձ համար դարձել է ոչ միայն հետաքրքրական, այլև հաճելի զբաղմունք։ Ես ուրախ եմ, որ ինձ հաջողվել է հասկանալ հայերենի հնչյունական համակարգը, քերականության հիմնական կանոնները, ինչպես նաև ձեռք բերել բավարար քանակությամբ բառապաշար, որպեսզի կարողանամ ազատորեն խոսել հայերեն»։

Ջոն Բոլն իր ուսումնասիրությունները հայերենի վերաբերյալ կատարել է Ստամբուլում, Զմյուռնիայում, Կ. Պոլսում, Վենետիկում, Վիեննայում, Լոնդոնում, Փարիզում, Բեռլինում, Լայպցիգում, Ամստերդամում, Հռոմում, Ֆլորենցիայում, Մադրիդում, Լիսաբոնում, Կոպենհագենում, Ստոկհոլմում, Սանկտ Պետերբուրգում, Մոսկվայում, Վարշավայում, Պրահայում, Բուդապեշտում, Բելգրադում, Աթենքում, Կահիրեում, Ալեքսանդրիայում, Ֆլորենցիայում, Մադրիդում, Լիսաբոնում, Կոպենհագենում, Ստոկհոլմում, Սանկտ Պետերբուրգում, Մոսկվայում, Վարշավայում, Պրահայում, Բուդապեշտում, Բելգրադում, Աթենքում, Կահիրեում, Ալեքսանդրիայում։

Ջոն Բոլն հայերենի ուսումնասիրության համար ընտրել է ամենադժվար ճանապարհը՝ ինքնուրույն։ Նա ոչ մի ուսուցիչ չի ունեցել։ Նրա միակ օգնականները եղել են հայ գրականության դասական ստեղծագործությունները, հայ հեղինակների գրքերը, որոնք նա կարդացել է բնագրերով։ Ջոն Բոլն հայերենի ուսումնասիրության համար ընտրել է ամենադժվար ճանապարհը՝ ինքնուրույն։ Նա ոչ մի ուսուցիչ չի ունեցել։ Նրա միակ օգնականները եղել են հայ գրականության դասական ստեղծագործությունները, հայ հեղինակների գրքերը, որոնք նա կարդացել է բնագրերով։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Սէնթ Լթիւինին Տիկին Արշալոյս Գը–լըճեան 200 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման իր մօր՝ Տիկին Սուճեանի յիշատակին։

×

Ա.Ճեփս եւ Յովհաննէս Տանէլեան Օննիկ Թախթալեանի մահուան առթիւ (Մար–սէյլ) 200 ֆր. կը նուիրեն Սէն ժեռոմի եկեղեցիին (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 100 ֆրանք «Յառաջ»ին։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Պետրոս Զպուճեան իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Ղազարոս Յակոբեանի (Լոն–սոն) իրենց հօր՝ Օննիկ Մաճառեանի մահուան առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղը չը–նորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկ. Գասպարեանէ 100 ֆր. ղպրոցին, Տիկ. Տիրուհի Կուրպէթեանի յիշատա–կին, Տիկ. Գուլումճեանէ նոյնպէս 100 ֆ. Փարիզի ղպրոցին։

ՄՄՐԱԼԵՅԼ
Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան վարչութիւնը, ուրախութիւնն ունի յայտնելու հաւա–տացեալներուն թէ Կիրակի, Մարտ 11ին կը տօնուի Գրիգորիս Քհնյ. Քէշիշ–եանի խահանայական ձեռնադրութեան առաջին տարեդարձը։ Այս առթիւ բաց խորանով պատարագին կը նախագահէ՝

ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Պատարագը կը մատուցանէ ԳՐԻԳՈՐԻՍ Քհնյ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ։

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի եւ շրջակայից Հայաստանեայց Առաք. Եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկերակցու–թեան վարչութիւնը որոշեց ներկայա–ցուցչական ժողովի անդամներուն ըն–տրութիւնը կատարել ամառնային ար–ձակուրդներէն առաջ։

Հետեւաբար կը հրաւիրէ Կրօն. Ընկե–րակցութեան անդամներէն անոնք որոնք տակաւին չեն վճարած յետնեալ տարի–ներու իրենց անդամատուրքերը, որ վա–կեն իրենց հաշիւը ամէնէն ուշը մինչեւ 1979 Ապրիլ 16, որպէսզի կարենան մաս–նակցիլ ընտրութեան եւ իրաւունք ունե–նալ ընտրուելու։

ԴԻՒԱՆ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՑ ԱՌԱՔ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ԿՐՕՆ. ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ
(Կնիք)

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
կը նուիրեն

ՔԼԻՇԻ ՍՈՒ ՊՈՒԱՅԷՆ, Տիկին Փափազ–եան 230 ֆր.։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ–ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան գրա–դարանը այժմ պատրաստ է արդիական սարքաւորումով։ Կը պակսին գիրքեր։ Այլազան բովանդակութեամբ եւ լեզու–ներով գիրքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք գրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան։ Գիրք նուիրել փափաքողները կրնան դիմել ուղղակի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝

Հեռ. 77.84.70։ Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
Կանխայայտ շնորհակալութեամբ։

Ս. ՅԱԿՈԲ — ԼԻՈՆ

Այս կիրակի, Լիոնի Ս. Յակոբ եկե–ղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քա–րոզէ հիւրաբար քաղաքը գտնուող՝ Պալ–սոյ պատրիարքական փոխանորդ՝

ՎՐԹԱՆԷՍ Ա. ՔՀՆԾ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը Շաբաթ, Մարտ 10, կէս–օրէ վերջ ժամը 15ին, եկեղեցիին սրահը, դաւաթ մը թէյի հրաւիրէ։ Կը խնդրուի բո–լոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ այս մաերմիկ հաւաքոյթին։

Projection de film
NAHAPET
Précédé du film de PAPAZ
Vendredi 9 Mars à 20 h. 30 Maison des Jeunes de Cachan, Ave. Louis Georgeon.
Entrée 15 F.
Etudiants et enfants 10 F.
Autobus : 184 Porte d'Italie
187 Porte d'Orléans

×

Ներկայացումէն եառք վիքթրիկ ընդու–նելութիւն, կապ. Խաչի Պանեէօ-Քաշանի մասնաճիւղի տիկիններուն կողմէ։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԷ

Պոլսեցի հայ երիտասարդ մը, համա–լսարանաւարտ հաշուակալութեան, որ աշխատանքի արտօնութիւն ունի, գործ կը փնտռէ հաշուակալական կամ առեւ–տրական հաստատութեան մը մէջ։

Հեռաձայնել՝ 656–29–01

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ 12-14, rue St. Bazile Marseille 3e

ՅՈԲԵԼԵԱՆ
ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆԻ
ԳՐԱԿԱՆ, ԿՐԹԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ
ՕՕԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՍՐԱՀ

կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին

Կը նախագահէ՝— Հ. ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ԱԳԼԼԵԱՆ

Կը խօսին՝—
ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ
ՅՈՎՒԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Խօսք՝ յոբելեարի։

Արտասանութիւն եւ ընթերցում յոբելեարի գործերէն

ՃԱՇ

Ի պատիւ յոբելեարին, հանդիսութեան նէն եառք Տարօն սրահին մէջ։ Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրուիլ Մարտ 16էն առաջ։

Հայաստանեան Ֆիլմեր ու
ԵՐԿՈՒՅԱՒԱՅՈՒՄ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Մշակ. Մխիթեան Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը ճիշդ 20.45ին
Musée Guimet, 6 Place d'Iéna
75016 Paris (Métro : Iéna)
Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը

ՆԱՀԱՊԵՏ

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթա–խորագիր) *եւ «ԱՐԵՒԻ ՆԵԱՆԱՆԸ»*
Ծախքերու մասնակցութիւն 15 ֆրանք
Participation aux frais : 15 F.
Points de vente des billets :
U.C.F.A.F., 6, Cité Wauxhall, Paris 10e
Baltaian, 27 Rue Bleue, Paris 9
Palouyan, 9, Rue de Trévise, Paris 9e
et auprès des membres de l'U.C.F.A.F.

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ամէն տեսակ քսինֆեքսիոնի համար մեքանիսիէններ այր թէ կին, որ դիտնան տափակ (փլաք) մեքե–նայի վրայ աշխատիլ, ամբողջ կը–տոր, հոգուստ, անսամպլը, որեւէ հագուստակութիւն ունեցող Հայեր կամ Հայուհիներ։ Լաւ վարձատրու–թիւն, աշխատանոցի մը մէջ աշխա–տելու համար։ Բազմաթիւ առաւե–լութիւններ։ Դիմել՝

Prêt à porter
P. M. P.
16, Rue des Jeuneurs — 75002 Paris
Téléphoner : Patrick Parseghian
236-65-27

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ճա–շը Մայիս 6ին, եկեղեցիին սրահը։

×

Կապոյտ Խաչի յիսնամեակը կը տօն–ուի մեծ շուքով Ապրիլ 1ին, Սալ Կավոյի մէջ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Վասպուրականի յաղթա–կան հերոսամարտի 64րդ տարեդարձը Ապրիլ 8, Կիրակի ժամը 13ին, ճաշով։

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի պաշտահանդէսը Յունիս 17ին։

UNION GENERALE
ARMENIENNE
DE BIENFAISANCE

Le Comité des Jeunes
organise
Une Conférence sur le thème
« *LES GRANDES ETAPES DE LA LITTERATURE ARMENIENNE* »

par JEAN-PIERRE MAHE
Professeur à l'Institut National des Langues et Civilisation Orientales

le Samedi 10 Mars à 20 h. 30, au Centre Culturel Alex Manoogian, 118, rue de Courcelles, Paris 17

ENTREE LIBRE

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլի Ս. Սահակ – Մեսրոպ եկե–ղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները փոխան ծաղկեպսակի եւ ուրախ առիթներով.–

Հրանոյշ Զարոյեանի թաղման Տէր եւ Տիկ. Հ. Մոմճեան (Փարիզ) ե. պ. 500, Սուրէն Բարութեանի Բ. տարելիցի հոգե–հանգիստին Ա. Բարութեան 200, Ագամ Մարզուանեանի տարելիցի հոգեհանգիս–տին, Մարզուանլեան եղբայրները 100, Ա. Նաչեան իր հօրը մահուան տարելի–ցի հոգեհանգիստին 100 Լիբանանին, 50 ե. պ., 50 երգչախումբին, Քոպէի եւ Հայկ Աթոյեաններու հոգեհանգիստին առթիւ Մ. Աթոյեան ընտ. ե. պ. 1000։ Տիկ. Զապէլ Արզումանեան իր քրոջ Ա–նահիտի յիշատակին Սահակ – Մեսրոպ երգչախումբին 160։ Պօղոս Սէմէրճեանի թաղման եւ քառասունքի հոգեհանգիս–տին՝ զաւակները Լիբանանի աղէտեալ–ներուն 200, այրի Տիկ. Աղնիւ Սէմէր–ճեան 250 ե. պ., 100 Լիբանանի աղէտ–եալներուն, Օր. Մ. Սէմէրճեան 200 ե. պ., 50 Սահակ–Մեսրոպ երգչախումբին, 100 Լիբանանի աղէտեալներուն, Տէր եւ Տիկ. Պետրոս Սէմէրճեան (Ամերիկա) 100 ե. պ.ը 100 Լիբանանի աղէտեալնե–րուն, Խըլոյեան ընտ. Լիբանանի աղէտ–եալներուն 200, Թաշճեան ընտ., Էրկէ–նազեան ընտ., Սէմէրճեան ընտ., Տէր եւ Տիկ. Ս. Բաբաջիկեան, Ագման վախ 100ական, Նորոյեան ընտ., Ա. Զամանո–եան, Տիկ. Մալեմէզեան, Ս. Քէչիչեան, Կոստանեան, Օն. Սէֆէր, Թորոսեան Մը–բապեան ընտ. ե. պ. 50ական, Շահնուր Ճիհանեան Սահակ–Մեսրոպ երգչախում–բին 50, Այվազեան Լիբանանի աղէտեալ–ներուն 50, Խ. Նալպանտեան 20, Սուրէն Սարաֆեանի հոգեհանգիստին Տիկ. Պա–լոյեան 50, Օր. Կէմալմազեան 40, Մխի–թար Տօլապճեանի թաղման առթիւ Օ. Կի–րակոսեան Լիբանանի աղէտեալներուն 500, Զիֆթէեան ընտ. ե. պ. 200, Ք. Զէ–քէմեան 100, Տէր եւ Տիկ. Յ. Տօլապ–ճեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Տօլապճեան, Տէր եւ Տիկ. Կիրակոսեան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Պետրոսեան միասնաբար ե. պ. 500, Տէր եւ Տիկ. Ռ. Ասաբլիքեան, Տէր եւ Տիկ. Պ. Պետրոսեան, Տէր եւ Տիկ. Սահակ–եան, Տէր եւ Տիկ. Ա. Յակոբեան, Տէր եւ Տիկ. Թաբրիէլեան, Տէր եւ Տիկ. Շալ–ճեան 50ական, Ասաղիկ Կարապետեանի թաղման առթիւ Տիկ. Ս. Անդրանիկեան 100 ֆր.։

ՋԱՏԻԿԸ ԷՋՄԻԱԾԻՆ
ԱՊՐԻԼ 24-Ը ԾԻԾԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒ ՀԵՏ
14 ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
12ԷՆ 27 ԱՊՐԻԼ
(Երթին եւ դարձին մէկական օր դիշերել Մոսկուա)
Առաջնորդութեամբ՝ ՊԵՐՃ ՃԷԶՎԷՃԵԱՆԻ
Մանրամասնութեան եւ արձանագրութեան համար դիմել՝
ԼԵՒՈՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée — 75015 PARIS
(Imm. CIT, 7e étage — Métro : Montparnasse)
Tél. : 538-67-47
LYON : SEVAN VOYAGES (VAROUJAN SARKISSIAN)
50, Cours de la Liberté, 69003 Lyon Tél. : (78) 60-13-66
Ուշադրութիւն՝
Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրութիւնները փութացնել

NOUVEAU
RESTAURANT ARMENIEN
NORAïR

DINER DANSANT
Orchestre sabra
24 RUE RODIER (9e) 2803584. Ouvert tous les jours

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
10-11
SAMEDI-DIMANCHE
10-11 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 260 Ֆ Վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար· 300 Ֆ հատը 1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·335
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
54e ANNÉE — No 14.335

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԽՕՍԻԼ

— o —

Մեծ թէ փոքր տարբերութիւններով Սփիւռքի բոլոր հայ գաղութներէն ներս հայերէն խօսիլը կը նահանջէ տագնա – պեցուցիչ համեմատութիւններով :

Արդեօ՞ք կարելի է Հայ ըլլալ եւ մնալ առանց հայերէն լեզուի գործածութեան :

Ո՞ր համար կարեւորը Հայ գլալն է : Լեզուն, հայերէն խօսիլը անհրաժեշտ չեն : Իր հայկականութիւնը կարելի է յայտնել ուրիշ լեզուով : Ջանգուածներու հայացումը կարելի է ապահովել քաղաքականացման գծով : Նոր օրերու այս մտայնութիւնը, որուն ծիրերու մէջ իր պատեհապաշտութենէն դուրս, պարզապէս կը նշանակէ Հայութեան վերջակէտ մը դնել մերձաւոր ապագայի մը : Զարմանալին այն է որ այս տեսակի կարգախօսք կը դրսեւորուի առաւելաբար այն գաղութ – ներուն կողմէ, որոնք կ'օրակուին աւելի հայկական եւ հայախօս, եւ այն անհատներուն կողմէ որոնք կ'արտայայտուին, կը կարդան ու կը գրեն առաւելաբար հայերէն :

Նախ ինչո՞ւ այս հակասութիւնը :

Հայերէն լեզուին տիրապետելը արդեօք ստորադասութեան բարդոյթ մը կը ստեղծէ : Հպարտ չե՞նք արդեօք մեր Մեծասքանչով, որուն մէջ կը կեդրոնա - նայ ամբողջ մտաւոր կեանքը մեր ցեղին, կը խորհրդանշուի Հայուն ինքնութեան ու ազատութեան դրօշը : Ուրեմն յանուն ինչի՞ զլմել լեզուական այս կամաւոր սպանդին եւ ուրանալ մեր աւանդը, մերկանալ : Ի՞նչ ձեւով կարելի է ինքզինքը Հայ զգալ եւ լեզուն սերտելու ճիգ չընել եւ հայերէն չխօսիլ : Հայերէն խօսիլ կ'ըսուի՞ ասոր, հայկական դատ պաշտպանե՞լ է այս, հարց կուտամ ձեզի : Գուցէ « քաղաքականութիւն » է : Այս պարագային ամէն մօտեցում, ամէն յանձառութիւն իսկ պարագայական է եւ արուեստական, քանի չազատը կը պակսի եւ ոչինչով կարելի է փոխարինել :

Լեզուն արեան ձայնն է եւ արիւնը մեր ազգ էութիւնը :

Հարկ է զգոյշ ըլլալ օտարալեզու հայրենասիրութենէն, հեչտ ճամբաներէն, որոնք կ'առաջնորդեն անզգալիօրէն ա – նէացման : Նահանջը միշտ կը սկսի պատճառաբանութեամբ եւ ապա տեղատուութենէ տեղատուութիւն կը դառնայ բնական ու անխուսափելի :

Վաղը հայ հայրենիքը որո՞ւն համար է : Անգլիախօ՞ս Հայերուն, Ֆրանսախօ՞ս Հայերուն թէ սպանախօ՞ս Հայերուն :

Հայերէն խօսիլ արդէն քաղաքականութիւն եւ քաղաքականացում է : Գուցէ առաջին քայլը : Դժուար, սպառիչ բայց հիմնական :

Հարկ է այս կացութեան բարելաւման մասին տագնապիլ, լուծումներ որոնել, ստեղծել միջոցներ : Իւրաքանչիւր ա – զգութ իր ունեցած կամ չունեցած ազգային կառոյցով պէտք է ստեղծէ, ճգնի եւ ճգտի դէպի կենսականը : Հայերէն խօսելու կարեւոր ազդակներ են՝ ընտանիքը, դպրոցը, հայերէն մամուլը, ընթերցասիրութիւնը, հայկական հաստատութիւնները, եւայլն :

Աշխ, հայ մարդուն գործօն ու ամբողջական մասնակցութիւնը իր քաղաքական դատին կը սկսի լեզուի եւ հայերէն խօսելու նախադրեալով :

Կ. Ե.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԷՃԷՎԻՏ ԴԺԳՈՀ Է ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԷՆ

Թուրքիոյ վարչապետը յայտարարեց թէ ամերիկեան օժանդակութեան յա – պաղումը պատճառ եղած է որ յուսա – լքուին միւս օգնող պետութիւնները, չատ տագնապալի վիճակի մը :

Էճեվիտ խստօրէն քննադատած է դաշնագաղութիւնը եւ անընդունելի պայման – ները, որոնք բնորոշած են կուսակցութիւնի չորսերու « անմիջական օգնութեան դրդաշրջութիւնը : Երբ նկատի առնուի որ Թուրքիա անգամ մը եւս անանկութեան դուռն է եւ թէ ահաբեկչական արարք – ներն ալ չեն դադրիր, չատ աւելի կը բացատրուի Էճեվիտի « դժգոհութիւնը » :

Ուրբաթ առաւօ Ֆրանս–Ինթէրէն խօսուար Սապլիէ խօսելով այս մասին, կը չեշտէր թէ կացութիւնը ծանր է Թուրքիոյ համար, որ յաջորդ « Պարսկաստան»ը կրնայ ըլլալ :

Դրամական օգնութեան համար ալ Էճեվիտ չուզեր ընդունիլ «տնտեսական բարգաւաճման հիմնադրամի» բոլոր պայմանները : Այս խումբը զոր կը գլխաւորէ Արեւմտեան Գերմանիա կը պնդէ որ Թուրքիա ընդունի Միջազգային Դրամատան Ֆոնտին տնտեսական սեղմումներու ծրագիրը : Բայց Անգարա միշտ նոյն յանկերգը երգած է « գրամ տուէք եւ մի՛ խօսէք ուրիշ բանի » : Օրինակ կը մերժէ կրկին արժեզրկել Թրքական լիռան :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

« ԵԱ–ՌՈՒԶԱՐԻ, ԵԱ–ԹՈՒԶԱՐԻ »
ԱՅՂ ԽՕՍՔՈՎ՝
ԿԱՄ ՔՕՂ, ԿԱՄ ԾԵԾ

Պարսիկ կիներուն ներկան եւ ապագան բաւական փայլուն կ'երեւայ, քանի Խոմէյնիի « յեղափոխութիւնը » պիրենք մի– չին դար կը տանի : Աւոր դէմ է որ կիներն ալ փողոց իջան առջի օր ցոյց մը կատարելու համար : Չեն ուզեր քօղ կրել ինչպէս կը պարտադրուի կրկին, քանի որ նոր կարգախօսքն է « Եա–ռուզարի, Եա–թուզարի» այսինքն պէտք է որ կիները ընտրէ կամ քօղով ծածկել զէմքը կամ ծեծ ուտել : Առանց քօղի կիները « մերկ » նկատուած է եւ բոլոր կիները որոնք պաշտօնական գրասենեակները կ'աշխատին տուն ղրկուած են երբ քօղ չէին կրեր : Այդ մարդոց խումբեր կը չրջապատին քանի մը օրէ Թեհրանի փողոցները հետապնդելու համար առանց քօղի կիները : Նոր նախարարութիւն մըն ալ հաստատուած է, որու պաշտօնն է յարգել տալ ինչ որ Գուրանը կը յանձնարարէ եւ գատապարտել ինչ որ կ'արգիլէ : Արդէն իսկ հրապարակին վրայ խարազանուած են ամուսնացած կին մը եւ այր մը, որ « յանցանքի » վրայ բռնուած էին : 4000 « կասկածելիներ » արդէն բանտ են եւ անձկութեամբ կը սպասեն իրենց ճակատագրի որոշման :

Անոնք որ մեծ յոյս եւ հաւատք ընծայած էին Նէօֆլը–լը–Շաթոյի ծերունիին « մեծ–մեծ » խոստումներուն· անգամ մը եւս կրնան հաստատել որ չատ մարդ չատ բան խոստացած է երբ « միւս կողմն էր » ու բոլորովին տարբեր գործած երբ իշխանութեան գլուխ կուգայ : Աւիկա այն– քան լափլիսեան տափակ ճշմարտութիւն մըն է զարերէ ի վեր, որ կը մնայ նաեւ մաղթել որ առնուազն եկողը գացողը փնտռել չտայ…

ՊԵԼԺԻՀԱՅ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

— o —

ՍԻՐԵԼԻ « ՅԱՒԱՋ »

ՊՐԻՒՍԻԼ.— Տեղեա՞կ էք Պելժիոյ հայ գաղութին ներկայ ազգային կեանքին : Կը փափաքիմ կարդ մը հետաքրքրական պարագաներ ձեր նկատողութեան յանձնել, աւելի Սփիւռքի Հայութիւնը տեղեակ պահել :

Կիրակի, Մարտ 4, ժամը 3ին, Գաղութային վարչութեան հրաւէրով Հայ Տան մէջ, հոծ բազմութեան մը ներկայութեան, պուհատր հետաքրքիրով, ժընեւի մէջ, Պր· Եդ· Ժամկոչեանի բանախօսութիւնը, ցեղասպանութեան մասին, որ սիրուած էր ֆիլմով միասին ազատ, անկախ Զուիցերիոյ հետաքրքիրէն : Յարգելի Պ· Ե· Ժամկոչեան խօսեցաւ եւ կուռ պաշտպանողականով մը ծանրացաւ ցեղասպանութեան հարցին եւ մարդկային իրաւանց դատի պաշտպան յանձնախումբին 30րդ յօդուածին :

Բայց ամէնէն աւելի անսպասելի եւ եզական պարագայ մը, որ ոչ միայն հընճռուանք պատճառեց, այլեւ չահեկան էր, Պելժիոյ ժողովուրդը տեղեկացաւ հայկական ցեղասպանութեան, Թուրք կառավարութեան կողմէ :

Այսօր, Մարտ 6, կէսօրուան ժամը 13·30ին, Պրիւսէլի ձայնասփիւռի բանբերը յայտարարեց թէ քանի մը վայրկեանէն Պելժիոյ Հայ Գաղութային Վարչութեան առենապետ Պր· Եդուարդ Ժամկոչեան, պիտի խօսի հայկական ցեղասպանութեան մասին : Սկսաւ խօսիլ կարմիր սուլթան Համիտի զահակալութեան չընչանին, Թուրքիոյ հայկական դատառնեռուն մէջ, ցեղասպանութիւն կը կատարուէր, անխնայ ջարդ, կողոպուտ, տառապանք : Եւրոպացի պետական անձեր, Պերլինի մէջ ժողով գումարեցին եւ որոչեցին որ Թուրք կառավարութիւնը ոչ միայն վերջ տայ այդ ջարդերուն, այլ հայկական այդ գաւառներու Հայութիւնը ունենայ իր ազգային վարչակարգը եւ խաղաղ կեանքով ապրի : Ոչ մէկ արդիւնք այս դիմումին :

Ահա՛ 1914ին, համաչխարհային պատերազմը սկսաւ : Թուրք երիտասարդական Միութիւնը տիրացած էր Թրքական կառավարութեան : Թուրք կառավարութիւնը դաշնակից եղաւ Գերմանիոյ, ընդդէմ դաշնակիցներուն : Ահա սկսաւ իրական ցեղասպանութիւնը· Թուրք կառավարութիւնը որոչեց բնաջնջել ամբողջ հայ ժողովուրդը՝ տեղահանելով, ջարդելով մէկ միլիոն 500·000 հոգի : Ահա այսօր Թուրք կառավարութիւնը կ'ուրանայ եւ չընդունի իր այդ ցեղասպանութիւնը, հակառակ պաշտօնական տեղեկագիրներու եւ պաշտօնական անձերու վկայութեանց : Բայց հայ ժողովուրդը կը պայքարի· ան դիմեց Մարդկային Դատի Իրաւանց Պաշտպանութեան, բայց Թուրք պատուիրակին ընդդիմութեան չնորհիւ, ցեղասպանութեան այդ 30րդ յօդուածը յետաձգուեցաւ : Նոյնը՝ Նիւ Եորքի միջազգային ժողովին :

Մարտ 12ին, ժընեւի մէջ, դարձեալ տեղի պիտի ունենայ Մարդկային Իրաւանց Պաշտպանութեան ժողովը եւ հայ. ցեղասպանութեան 30րդ յօդուածը կըրնայ վերաքննուիլ : Կը յուսանք, որ եւրոպական պետական խղճամիտ եւ մեծ անձեր, նկատի պիտի առնեն մարդկային դատի պաշտպանութեան արդար իրաւունքները :

Յարգելի եւ սիրելի Պ· Ե· Ժամկոչեան, ոչ միայն նուիրուած էք մեր ազգային դատի եւ ազատագրութեան պայքարին, այլ եւ ներկայիս իբրեւ Պելժիոյ Հայ Գաղութային Վարչութեան առենապետ, կը վարէք ազդանուէր գործունէութիւն մը, վառ պահելով հայրենակիցներու ազգային զգացումը :

Յանուն գաղութի հայրենակիցներուս, կը յայտնեմ անհուն երախտագիտութիւն :

ՄԻՀՐԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

60 ՅՈՒՅԱՐԱՐՆԵՐ ԺԸՆԵՒԻ ՄԷՋ

— o —

Մարտ 8ին, ինչպէս կը նախատեսուէր 30րդ յօդուածի հարցը չծեծուեցաւ ՄԱԿի Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբի նիստին : Կրնայ քննուիլ գալ չաբթու եթէ… : 60 երիտասարդ Հայեր սակայն, մեծ մասամբ Լիոնէն, Հինգշաբթի օր ժամը 9·30էն 11, հսկայ պաստառներով զբօսք բռնած էին, անձրեւին տակ, ՄԱԿի չէնքին պատուիրակներու մուտքին : Ամէն ինչ հանդարտութեան մէջ տեղի ունեցած է քանի զուիցերական իշխանութիւնները, արդելք չէին հանդիսացած : Զուիցերական հեռատեսիլը կարճ տեսակցութիւն մը կատարած է մէկ հարցումով՝ « Ինչո՞ւ այս ցոյցը » : Պատասխանը ծանօթ է մեզի՝ պահպանումը 30րդ յօդուածին :

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

— o —

ԹԵՀՐԱՆԻ ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒ
ԱՌԱՔԱՄԵԱՅ ՅԱՆԿԸ

« Ալիք » օրաթերթի առաջարկով, Պ· Թովմաս Յովսեփեան կազմած է Թեհրանի չրջանի հայ բնակչութեան հետ եւ կազմած Իրանի Ժողովրդական Շարժման գոհ գացած Թեհրանի հայ նահատակներու ցանկը : Թերթը կ'աւելցնէ թէ որքան ատոյգ եւ վաւերական է այս ցանկը, հաւաստիքներ չկան : Տակաւին կը պակսին նաեւ վիրաւորներու եւ նաեւ այլ չրջաններու մէջ զոհուածներու անունները (այս ցանկը լոյս տեսած է « Ալիք »ի Փետրուար 27ի թիւին մէջ) :

Ալֆրէդ Մելիքեան
Հրանդ Բաբայեան
Սուրէն Յակոբեան
Ալվարդ Մելիքեան
Անոյշ Յովսէփեան (բանտին մէջ մեռած)
Արամ Մանուկեան
Երուանդ Մարութեան
Սաքօ Նազարեան
Անտրէ Մատաթեան
Բարդէն Սեւունի
Արշակ Մանասարեան
Վարդան Առաքելեան
Վարդան Սարգսեան
Վիգէն Յովսէփեան
Վարուժ Մատթէոսեան
Սերոժ Ղարաբէգեան
Արշակ Մուրատեան
Ռոստոմ Գալստեան
Վալոդ Ներսիսեան
Գէորգ Աբրահամեան
Բարդէն Տէրտէրեան
Սրբուհի Յակոբեան
Սէօ Բալայեան
Արման Մովսէսեան

ՀՈՒՆՑՈ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԸ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ՊՐՈՑԵՍՆԵՐԻ ՀԱՄԱԼԻՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՄԱՍԻՆ

ՀՀՄԻ — Ստեփանակերտ, Չարեճ պողոտայում եւ Ցուղր Ստեփանակերտում գտնվող գիտական հաստատությունների, նախագծային կազմակերպությունների, ինչպես նաեւ արտադրական ձեռնարկությունների գիտական աշխատակիցների երկրորդ գիտաժողովը նվիրված էր գիտության եւ տեխնիկայի նվաճումների արդյունավետ կիրառման, գիտական հետազոտությունների եւ փորձնական աշխատանքների ծրագրերի կազմման, գիտական կադրերի պատրաստման եւ որակավորման բարելավման հարցերին։

Գիտաժողովի աշխատանքներին մասնակցում էին ՀՀՄԻ գիտական խորհրդի անդամներ, գիտական հաստատությունների, նախագծային կազմակերպությունների, ձեռնարկությունների, կազմակերպությունների ղեկավարներ, գիտական աշխատակիցներ, ինչպես նաեւ ՀՀՄԻ գիտական ուսումնական հաստատությունների ներկայացուցիչներ։

Գիտաժողովի աշխատանքներին ներկա էին ՀՀՄԻ գիտության եւ տեխնիկայի վարչության պետ Ա. Ա. Ալեքսանյանը, ՀՀՄԻ գիտական խորհրդի նախագահ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆՏՐՎԵԼ ԵՆ

ՀԳՄ նախագահ՝ Հրաչյա Սարուխան

ՀԳՄ նախագահի տեղակալներ՝ Ռուբեն Մուրադյան, Ռուբեն Սևակ

ՀԳՄ գլխավոր քարտուղար՝ Վահագն Դավթյան

ՀԳՄ վարչության անդամներ՝ Վահան Ալեքսանյան, Վահան Ասլանյան, Ռուբեն Գևորգյան, Ռուբեն Զարդարյան, Ռուբեն Թադևոսյան, Ռուբեն Իսրայելյան, Ռուբեն Մելիքյան, Ռուբեն Մուրադյան, Ռուբեն Սևակ, Ռուբեն Սիրունի, Ռուբեն Տեր-Մելիքյան, Ռուբեն Ֆարմանյան, Վահան Քոչար, Վահագն Դավթյան, Վահան Թոթովենց, Վահան Տերյան, Վահան Տոնոյան, Վահան Քուրդոյան, Վահրամ Ալազան, Վահրամ Գալուստյան, Վահրամ Մելքոնյան, Վահրամ Սարգսյան, Վահրամ Փափազյան, Վահրամ Փափազյան, Վահրամ Ռշտունի, Վահրամ Սարգս

ՄԱՐՍԷՅԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ 12-14, rue St. Bazile Marseille 3e

ՅՈԲԵԼԵԱՆ
ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆԻ
ԳՐԱԿԱՆ, ԿՐԹԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՕԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՍՐԱՀ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին

Կը նախագահէ՝— Հ. ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ԱԳԼԼԵԱՆ

Կը խօսին՝—

ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ

ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Խօսք՝ յոբելեարի:

Արտասանութիւն եւ ընթերցում յոբելեարի գործերէն

ՃԱՇ

Ի պատիւ յոբելեարին, հանդիսութենէն ետք Տարօն սրահին մէջ: Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրուիլ Մարտ 16էն առաջ:

Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գարաքեհեայեան, Տէր եւ Տիկին Մարիօ Փէնթօ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժան Հարմա, Տէր եւ Տիկին Արամ Գարաքեհեայեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ Գարաքեհեայեան, Վալէթ, Գէորգեան եւ Թամազեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց հօր, մեծ հօր, պապին, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՍԵՐՈԲ ԳԱՐԱՔԵՀԵԱՅԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 7ին, 79 տարեկանին Քորպէյ (Լոռն):

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երկուշաբթի, Մարտ 12, ժամը 10·30ին Ալֆորվիլի Ս: Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին, 4 կոմիսար փողոց, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի ժամը 11·15ին) Վիլընէօվ Լը Ռուայի նոր գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Շաւիլի կապ Խաչի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Անի Մինասեանի իր մօր՝ Համասպիւր Քէօճակէօզեանի մահուան առթիւ: Նոյնպէս ցաւակցութիւն ընկերուհի Թագուհի Մինասեանի, իր խնա – միին մահուան առթիւ:

Տարեկան ՃԱՇ
ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հայ Աբենոյչներու Միութեան հացկերոյթը Ապրիլ 1ին, կիրակի օր ժամը 13ին, Հայ Մշակոյթի Հան «Վասպուրական» սրահին մէջ՝ 12 Ռիւ Սէն–Պափթիլ (Մարսէյլ):

Գեղարուեստական հաճելի յայտագիր: Ընտիր եւ համեղ կերակուրներ՝ պատրաստած նախկին խմբապետուհիներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր նախկին արիներն ու արենոյչները եւ Միութեան բարեկամներն ու համակիրները:

Մատչելութիւն՝ 60 Ֆ.:

OFFRE D'EMPLOI
CONFECTION

Recherchons mécaniciens (iennes) tous genres sachant piquer machine plate pièce entière, robes, ensembles. Arméniens (iennes) toutes nationalités bienvenues Bonne rémunération pour travail en atelier : Nombreux avantages.

Prêt à porter
P. M. P.
16, Rue des Jeuneurs — 75002 Paris
Téléphoner : Patrick Parseghian
236-65-27

«ՅԱՌԱՋ»Ի
ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
կը նուիրեւ

Մարսէյլէն Տիկին Ազուսեակ Տէր–Գէորգեան իր ամուսնոյն մահուան 11րդ տարելիցին եւ իր ապաքինման առթիւ 500 Ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ
ՏՕՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

կիրակի, Մարտ 18

Նախաձեռնութեամբ Լիւնի Հայ Առաք· Եկեղեցւոյ Ազգ· Միութեան վարչութեան եկեղեցւոյ սրահին մէջ, 295 Պուլօ փողոց, Լիւն 3րդ, կ· յետոյ ժամը ճիշդ 4ին

Օրուան նիւթին չուրջ կը խօսի՝

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին Հայկազեան վարժարանի աշակերտութեան եւ տեղական այլ ուժերու կողմէ:

Հանդիսէն յետոյ ընտանեկան խնջոյք, որու ընթացքին Սայաթ Նովա նուագախումբը կը բերէ իր մասնակցութիւնը:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

RECITAL DE PIANO

Lucy ISHKANIAN

Concert en hommage à A. KATCHATRIAN

œuvres de :
SCARLATTI, MOZART, BEETHOVEN, CHOPIN, GERSHWIN, A. KATCHATRIAN

Piano : STEINWAY

Jeudi 15 Mars, Salle Pleyel, 252 Faubourg Saint-Honoré, — 75008 Paris
Parking et Métro : Ternes

Prix des places de 15 à 75 F. Places réservées à prix réduits au Etudiants et collectivités — Location à la Salle Pleyel, de 11 à 18 h., chez Durand 4, Place de la Madeleine et toutes les Agences de Théâtres

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԵՐ
ՎԱՆԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մարտ 16 եւ 17ին ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՕՐԵՐ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Ֆրանսացի Աւետարանական Համայնքի:

Ուրբաթ, Մարտ 16ին յուցադրութիւն հայկ· մշակոյթի վերաբերեալ եւ դասախօսութիւն:

Շաբաթ, Մարտ 17, երեկոյին գեղարուեստական ճոխ յայտագիրը, մասնակցութեամբ տեղւոյս երգչախումբի, պարախումբի, նուագախումբի, Ֆրանսացի բողոքական Համայնքի սրահը, Ռիւ Պալզաք, կայարանին դիմաց, Վալանս:

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Հայ Կարմիր Խաչի Անիէռ – Պուա Գալոմպ չրջանի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին, Պուա Գալոմպի քաղաքապետարանի սրահը՝ 31, Ռիւ Փօլ–Տէռուլէտ:

Կեդր· վարչութեան կողմէ կը խօսի՝

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակհին Փարիզի հայ սիրուած երգիչ ՆՈՐԱՅՐ ՍՕՍԻ պարախումբը՝ պարուհւոյ Աբթիս Փէհլիվանեանի գլխաւորութեամբ:

Գունաւոր խօսուն ֆիլմ մը Հայաստանի մասին, ֆիլմէ մասնագէտ՝ Պ. Ժորժ Այրանեանի պատրաստած, առաջին անգամ կը ցուցադրուի չրջանիս մէջ:

Մուտք 15 Ֆ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ· ժողովը, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին:

A L'OCCASION DES FETES DE

Paques aux Lieux Saints

ET
L'INAUGURATION SOLENNELLE
du
MUSEE HELEN et EDWARD MARDIGIAN
Président de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance des Etats-Unis

JACQUES CHELELEKIAN
(*Accompagnateur*)

propose :

Voyage à Jerusalem

de MARSEILLE
Départ Dimanche 15 Avril — Retour Mardi 24 Avril 79
Prix par personne 3.900 F.

Comprenant :
Transports, visites et excursions : TEL AVIV — CESAREE — HAIFA — ST JEAN D'ACRE — NAZARETH — TIBERIADE — BEIT-SHEAN — JERICHO — BETHLEHEM — JERUSALEM,
Logement en chambre double. — Hôtels 4 étoiles. — Pension complète.
Assurances : Annulation — Rapatriement — Perte et Vol bagages.

ATTENTION! places limitées

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS

87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
Lic. A. 568

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD

CALENDRIER

06 au 17 Avril
18 au 29 Mai
15 au 26 Juin

15 au 28 Juin
13 au 26 JUILLET
20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre

27 Juillet au 11 Août
03 au 18 Août
24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre

18 au 30 Mai
13 au 25 Juillet
24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.

(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).

RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
13
MARDI
13 MARS
1979

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

LE NUMERO 1,80 F.

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 260 Ֆ Վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար. 300 Ֆ հատը 1 Ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.336
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
54e ANNÉE — N° 14.336

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՓՐՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

— o —

Մալա Մուսթաֆա Պարզանիի մահը վերջակէտ մը չի դներ, անշուշտ, քիւրտ ժողովուրդին հաւաքական տենչերուն: Ինքնավարութեան ձգտումը, որ նախաքայլը կրնայ նկատուիլ անկախութեան ցանկութեան, միշտ վառ կը մնայ Քիւրտերուն մօտ: Թուրքիայէն Իրաք թէ Պարսկաստան:

Արդէն միջազգային մամուլը յաճախ կը մատնանշէ քիւրտ ազգայնական տրամադրութիւնները: Այսպէս, Շահին վարչակարգին տապալումէն ի վեր, Ուրմիոյ եւ շրջակայքի Քիւրտերը, զէնքերու – թեամբ իրենց հոգեւոր առաջնորդին՝ այաթոլա Հոմէյնի, ուղղակի բաղկացած պահանջներ հրապարակ դրած են, բոլորն ալ շրջանին քիւրտ բնակչութեան ինքնավարութիւնը հաստատող: Պարսկաստանի Աշխատանքի նախարարը Դարեհ Ֆարուհար, այաթոլա Հոմէյնիի կարգադրութեամբ Մահապատի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ քիւրտ առաջնորդին հետ: Ներկայացուած պահանջները « խիստ » որակեց, թէեւ ընդունեցաւ, թէ քրտերէնին ուսուցումը, իրրեւ երկրորդ լեզու, շրջանի դպրոցներուն մէջ, արդար եւ օրինական էր:

Պարզ է, որ Պարսկաստանի Քիւրտերը դէմ կը մտածեն Մահապատի քրտական Հանրապետութեան կազմաւեւ գոյութիւնը՝ 1945էն 1946ի վերջերը, Կազի Մոհամմէտի նախագահութեան տակ: Նոյն տարուան Դեկտեմբեր 13ին էր, որ խորհրդային ուժերուն մեկնումով, պարսկական բանակը մուտք կը գործէր Թաւրիզ եւ վերջ կուտար թէ՛ քրտական, թէ՛ իրանեան Ադրբեջանի Հանրապետութիւններուն: Քիւրտ Հանրապետութեան վարիչները, 1947 Մարտ 31ին կախաղան կը հանուին: Միայն Պարզանին է, որ կը յաջողի փախուստ տալ եւ ապաստանիլ Սովետ. Միութիւն (Հայաստան):

Քիւրտերու ազատագրական չարժումը հին պատմութիւն ունի: 1826ին, 1834ին եւ հուսկ ուրեմն Ղրիմի պատերազմի օրերուն՝ 1853 – 56, քրտական լուրջ խլրտումներ կ'արձանագրուին օսմանեան բռնատիրութեան դէմ: 1880ին, Շէյխ Ուպէյտուլահ, ձախողուածի կը դատապարտուի, երբ կը փորձէ ոտքի հանել Թուրքիոյ եւ Պարսկաստանի իր ցեղակիցները:

Քրտական հարցը միջազգային թատերաբեմ կը բարձրանայ, երբ քիւրտ Շէյխ Սէյիտ փաշա, Թուրքիոյ Սէվրէզի նախկին դեսպանը, հաչտութեան ժողովին կը ներկայացնէ իր ժողովուրդին պահանջները: Ծրագրին մշակումին կը մասնակցին հայկական զոյգ Պատուիրակութիւնները: Սեւրի դաշնագրով, 62էն 64րդ յոդուածներով, Քիւրտերը Եփրատէն արեւելք տարածուող քրտաբնակ շրջաններուն մէջ ինքնավարութիւն ձեռք կը ձգէին՝ անկախութեան կարելիութիւնով: Ինակչութեան մեծամասնութեան պահանջին վրայ: Լօզանը այս մէկին ալ կը թաղէ:

Ազատագրական չարժումը կը չարունակուի: Ազգային ինքնագիտակցութեան ձեւաւորումը առաւել դիմագիծ կը առնայ 1920ական թուականներէն ետք, Մահնոթ են 1925ի Շէյխ Սայիտի, 1930ի Արարատի եւ 1927ի Տէրսիմի յաջորդական ապստամբութիւնները: Հանրապետական յորջորջուող Թուրքիան, Աթաթիւրքի իսկ կարգադրութեամբ, արեան ճապաղիքներու մէջ կը խեղդէ ժողովուրդի մը տարրական պահանջները: Նոյն քաղաքականութիւնը կը չարունակուի ցայսօր: Ան-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

«ԿԱՄ ԼԱՋԱԿ, ԿԱՄ ԱՊՏԱԿ»

ՀՐԱՀԱՆԳԻՒՆ

ԿԻՆԵՐԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑԻՆ

ՓՈՂՈՑ ԻՋՆԵԼՈՎ

— o —

Խոմէյնի սկսաւ իր առաջին դժուարութիւնները ունենալ, ան ալ կիներէն սկսաւ: Անոնք բնաւ տրամադիր չեն եւ վերջին օրերը, փողոց կ'իջնեն ցոյցեր ընելու համար լաչակին դէմ: Խոմէյնի սահմանադրութեամբ պարտաւորեցաւ արդէն տեղի տալ եւ հեռատեսիլէն ալ այաթոլա Թալեղանի յայտարարեց թէ այլեւս լաչակը պարտադրելի չէ, « հեճապ »ը կը բաւէ, որ միայն գլխուն վրայ գրուած քող մըն է: Զորս օրուան ցոյցերը բաւեցին թէեւ դարձ կ'ուրանայ քիւրտ ժողովուրդին գոյութիւնն իսկ: Դեռ մօտ ժամանակներուն, 1971 Մայիսին, օրուան վարչապետը Նիհատ Էրիմ, այպանելի կեցուածքով մը կը յայտարարէ, թէ «Թուրքիոյ մէջ միայն մէկ ազգ կայ՝ Թուրքը »:

Ազատագրական չարժումը իր արձագանգը կը գտնէ Իրաքի հիւսիսային, քրտական շրջաններուն մէջ եւս: Շէյխ Մահմուտ 1923ին գլուխ կը ցցէ: Պարզանի, իր կարգին, ըմբոստութեան կը դիմէ 1932ին, 1943 – 45ին, 1961ին: Պարքրը կ'արձանագրէ զանազան հոլովոյթներ: Այսպէս, 1970 Մարտ 11ին, հաչտութեան համաձայնագիր մը կը կնքուի Պաղտատի եւ քիւրտ ազգայնականներուն միջեւ: Կարգ մը իրաւունքներ կը սահմանուին, ընդհանրապէս կրթական, լեզուական, մշակութային մարզերէն ներս: Քիւրտ առաջնորդը կը մերժէ ընդունիլ Պաղտատի 1974 Մարտ 11ի հրովարտակը, որ սահմանելով հանգերձ իրաքեան Քիւրտիստանի ինքնավարութիւնը, կը սահմանափակէ անոր տարողութիւնը: Կռիւները կը վերսկսին: Պաղտատի բոլոր փորձերը սանձելու եւ բնկճելու ապըստամբութիւնը՝ ձախողութեան կը դատապարտուին այնքան ժամանակ, որ Թեհրան, ամերիկեան գաղտնի ապատարկութիւններն ու Իսրայէլ, իւրայատուկ չահերով, զօրավիգ կը կենան Պարզանիի:

Այժմ մէջ է, 1975 Մարտ 5ին, որ խարդախ դիւանագիտութիւնը իր դերը ակներեւ կը դարձնէ: Շահն ու Իրաքի փոխ–վարչապետը հաչտութեան կը չանգին: Ուրեմն՝ վերջ Թեհրանի զինական օժանդակութեան, քրտական ապստամբութեան:

Ճնշումներն ու սահմանափակումները կը չարունակուին՝ լռեցնելու համար ժողովուրդի մը ձայնը: Սակայն պատմութիւնը ունի իր « տրամաբանութիւնը »: Երբ ժողովուրդ մը հասած է ինքնագիտակցութեան եւ գիտէ պայքարիլ իր իրաւունքներուն համար, բռնատիրութիւնները կը պարտուին:

Քրտական Հարցն ալ ուշ կամ կանուխ, սահմանուած է իր դրական լուծումը գտնելու:

Ժ. Մ.

կիները չեն գոհանար եւ Երկուշաբթի օր ալ որոշած էին կրկին ցոյց մը ընել: Կ'ուզեն նաեւ վստահութիւն ունենալ, որ մոլեռանդ այրերու դէմ, իշխանութեանց խոստացած պաշտպանութիւնը օդին մէջ խօսք մը չէ: Արդարեւ, ցոյց ընող չորս կիներ գաշնահարուած էին ծայրայեղներու կողմէ:

×

Ցիշենք, որ առջի օր նախարարական ծանր տագնապ մըն ալ պիտի աւելնար արդէն չփոթ կացութեան մը վրայ: Պազերկան, որ մեղադրուած էր իր « տըկարութեան » եւ արեւմտեան ժողովրդավարութեան հանդէպ իր համակրանքին համար, հրաժարականը ներկայացուցած էր Խոմէյնիի, որ մերժած էր: Պազերկան ըսած էր այաթոլային թէ երկրին մէջ կը գործեն « խոմէյնական կոմիտէ »ներ որոնք կ ձաղկեն իր կառավարութեան հեղինակութիւնը: Ցարաբերութիւնները բնականոն ընոյթ առած են Խոմէյնիի եւ Պազերկանի միջեւ բայց կրօնապետը, Ղոմի գերեզմանատան նահատակներու գերեզմանին առջեւ չէչտած է.— « Ժողովրդապետութիւնը, Աբեւմուտքն է եւ չենք ուզեր: Մեր արիւնը չթափեցինք Աբեւմուտքի այլ Իսլամի համար: Իսլամը ամէն բանի պատասխան ունի: Եթէ համայնավարները իսկապէս կ'ուզեն ժողովուրդին համար աշխատիլ, պէտք է իրենք ալ իսլամական Հանրապետութիւն մը ուզեն »: Խոմէյնի քննադատած է նաեւ « յեղափոխութեան հանդիսատեսները, մտաւորականները, որոնք իրենց տունէն, դրիչը կ'առնեն յարձակելու համար Իսլամի վրայ »:

× *Կասպից ծովի ափին բուռն բախումներ եղած են Թիւրքմէններու եւ Պարսիկներու միջեւ: 12 վիրաւոր կայ: Կռիւներու դրդապատճառը պիւղին անունին փոփոխութիւնն է: Ա. Պանտար է Շահը, Պանտար է Թիւրքմանի պէտք է ըլլայ Թիւրքմէններուն համար մինչ Պարսիկները կողմնակից են որ « Պանտար է Իսլամ » ըլլայ:*

× *Պարսկաստան պաչտօնապէս քաշուեցաւ Սէնթօյէն: Զինուորական այս կազմակերպութիւնը կը համախմբէր Թուրքիան, Պարսկաստանը, Փաքիստանը, Մեծն Բրիտանիան եւ Միացեալ Նահանգները »:*

ԻՍՐԱՅԵԼ

ՀԱՐՍՆԻՔ ԹԷ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Իսրայէլացի լրագրողի մը այս հարցումը լաւագոյնս կը պատկերացնէ Մեծաւոր Արեւելքի կացութեան անլուծելի ապագան: Լրագրողը կ'ըսէ. « Երրորդ անգամն է որ մեզ կը հրաւիրեն հարսնիքի մը եւ ամէն անգամ, վերջին պահուն ամուսնութիւնը կը յետաձգուի: Աւելի չատ յուղարկաւորութեան տպաւորութիւն ունինք »:

Արդարեւ, օրեր ու ժամեր կը խօսին, Գարթըր, Պեկինէն Սատաթ, Սատաթէն Պեկին կ'երթայ բայց ելք չի տեսնուիր:

Եգիպտոսէն Իսրայէլ անցած էր Գարթըր եւ հոն չէ դադրած խօսելէ եւ վիճելէ: Կիրակի գիշեր, վեց ժամ առանց դադարի խօսած է եւ Երկուշաբթի առտու ալ կը մասնակցէր Նախարարաց Խորհուրդին: Ներկայիս ոմանք կը նախընտրեն ըսել թէ «Շիշին կէսը լեցուն է» մինչ ուրիշներ կը չարունակեն հաստատել թէ « շիշին կէսը պարապ է » այսինքն կացութիւնը կը փոխուի ըստ դիտողին լաւատեսութեան կամ յոռետեսութեան: Չախողութեան եւ յաջողութեան կէս ճամբուն վրայ Գարթըր, նախ օրէ որ աւելի խորացուց Ամերիկացիներու եւ Պաղեստինցիներու միջեւ փոսը, Արաֆաթի համար Գարթըրի ներկայութիւնն իսկ շրջանին մէջ յարձակում մըն է:

l'Injure faite aux Arméniens

Վերոյիշեալ խորագրին տակ Նաւվէր–Օպսէրվաթէօրի վերջին թիւին մէջ (Մարտ 12 – 18, թիւ 748) կարճ բայց ազդու ակնարկ մը կայ հայկական չարդերու մասին. դառն հեգնանքով մըն է, որ հոն կ'ըսուի. «Որքա՞ն դիակ պէտք է ցեղասպանութեան մը համար: Մակի Մարդկային Իրաւանց Ցանճնախումբը պէտք է լուծէ այս մեռելական առեղծուածը այս օրերուս, Ժրնեւ »: Ցիշելէ ետք խնդրոյ առարկայ 30րդ յօդուածը, որու համար կ'ըսէ. « Դժուար պիտի ըլլար աւելի խոհեմ ըլլալ », չարաթաթերթը կ'աւելցնէ.— « Իրենց ցուցումը անմիջական հետեւանքն է այն դէպքերուն, որոնք տեղի ունեցան Արեւելեան Անատոլու, 65 տարի առաջ... Մարդկային Իրաւանց Ցանճնախումբը Միացեալ Ազգերու հովանիին տակ եւ խնայելու համար Թուրքիան — որու ռազմավարական կարեւորութիւնը օր օր կ'ուրանայ — հայ ժողովուրդը պիտի պատժէ՞ ուրացումովը անոր մեծագոյն ողբերգութեան ճանաչեման »:

×

« Մեռելները զոռս կը սպաննեն » խորագրին տակ ալ, Մարտ 8ի Լը Սուառը (Պրիւսէլի) խիստ չահեկան յօդուած մը լոյս ընծայած է նոյն ուղղութեամբ: Պելճիական մամուլին աւելի մանրամասնօրէն պիտի անդրադառնանք յետագային:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՏԼԵԱՄԱՆի (Թուրքիա) մէջ սպանուած է Սամի Նակիպօղլու ծայրայեղ ազգայնական կուսակցութեան կեդրոնական ճիւղին նախագահը: Նահանգապետը լուսարձակել հաստատած է:

ՎԱՏԻԿԱՆի մէջ վախճանեցաւ Կարդինալ Վիյօ, որ երեք Պապի իշխանութեան տակ պետական նախարար եւ տեղապահ էր: Այլ խօսքով ինք կը վարէր գործերը երբ պապական գահը թափուր էր եւ տեսակ մը «Նախարարապետ» էր երբ Պապը կ'իշխէր: Ժողովրդական դէմք չէր քանի կը մերժէր լրագրող, հեռատեսիլ, ձայնասփիւռ: 73 տարեկան, բնիկ Օվերնիացի, Լիոնի նախկին արքեպիսկոպոս, կարդինալ Վիյօ հմուտ եւ փորձառու եկեղեցական մեծ դէմք մըն էր: Հաւանական կը նկատուի, որ լեհ Պապի մը իշխանութեան տակ, իր յաջորդը « օտար » մը չըլլայ, այսինքն Իտալացի ըլլայ:

ՍՈՂՈՄՈՆ ԱՂԲԱՅԻ նախարարը, Տիկին Սիմոնն Վէյլ պիտի դլխաւորէ եւ երոպական Խորհրդարանի Իւ. Տէ. Էֆ.ի ընտրացանկը:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ գործակցութիւնը աւելի պիտի ամրապնդուի Նախագահ Ժիսքարի այցելութենէն ետք: Երկու երկիրներու ղեկավարները յայտնեցին նաեւ թէ կողմնակից են ապագին ման ժողովի մը գումարման, Եւրոպա:

ԵՐԵՔ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒՄԸ ԵՒ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ

— o —

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Ա.

ԴՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԹԵԱՆՑ ՓԱՍՏԻՆ ԱՌՋԵՒ...

Վերջին քանի մը չաբաթներու մեր կարգ մը թիւերուն մէջ ընթերցողը կարդաց ապահովաբար ամփոփ այն տեղեկութիւնները, որոնք կը վերաբերէին երեք հայ այլախոհներու՝ Ստեփան Զատիկեանի, Զաւէն Պաղտասարեանի եւ Յակոբ Ստեփանեանի գնդակահարութեան՝ Մոսկուայի մէջ, իբրեւ պատասխանատուներ մայրաքաղաքի գեստապոյի պայմուճին:

Հանրութեան թէ մեզի համար առոյգ չէ տակաւին իսկական տարողութիւնը գործուած «ոճրին»: Իսկապէս այդ երեք Հայե՞րն էին «եղեռնագործները» թէ նոյնինքն սովետ գաղտնի ոստիկանութեան գործակալները՝ ինչպէս նկատել տուած է խորհրդային պիտանականներէն Անդրէյ Զախարով: Ո՞ւր, գաղտնական ո՞ր տեսանկիւնէ առջեւ տեղի ունեցած է ամբաստանեալներու գաղտավարութիւնը: Եւ եթէ գաղ – գաղտնական տեղի ունեցած է՝ ինչո՞ւ հրապարակային քնեայթ սըրուած չէ անոր:

Սովետ Տեղեկատու գործակալութիւնը թէեւ կը յայտնէ որ «դատավարութիւնը տեղի ունեցած է Խորհրդային Գերագոյն Ատեանին առջեւ», սակայն Զախարով (Խորհրդային Միութեան մէջ Մարդկային Իրաւունքներու Պաշտպանութեան չարժումի կարկառուն ներկայացուցիչներէն) դիտել կուտայ որ «ոչ ոք գիտէ թէ ո՛ւր, ի՛նչ պայմաններու մէջ դատուած են Զատիկեան եւ իր ընկերները, նկատելով նաեւ որ դատավարութեան հետ աղերս ունեցող ոչ մէկ տեղեկատուութիւն ու փաստական տուեալ կարելի է գտնել մամուլի մէջ»:

Անոնք որ գաղափար ունին խորհրդային ոստիկանական եւ գաղտնական իշխանութիւններու գործունէութեան եղանակներուն մասին՝ անշուշտ չեն զարմանար:

Ձերբակալութիւն, բանտարկութիւն, խոշտանգում, գաղ – գաղտնական, խոստովանութիւն, վճիռ, գործադրութիւն վճիռներու՝ ասոնք, բոլորը, տեղի կ'ունենան լռութեան եւ մութի մէջ. եւ եթէ արձագանգ գտնե՞ն իսկ՝ կը ներկայացուին... արդարադատութե՞ան, ինքնապաշտպանութեան իրաւունքի՞ եւ օրի – նական բծախնդրութե՞ան չեշտով մը, որ կասկած կամ առարկութիւն չընդունիր: Հայ այլախոհներու պարագան բացառութիւն չէր կրնար կազմել:

Կը մնայ հետեւիլ գնդակահարութեան յաջորդող արտայայտութիւններու, մի – ջազգային մամուլի քննադատութեանց, եւ ուրա, Փրանսայի ու օտար յայտնի մտաւորականներու կողմէ բանաձեւուած սուր մեղադրանքներու. ենթադրութիւններու՝ երեք հայ զոհերու յանցապար – տութեան էութեան մասին, եւ եղրակացութիւններու՝ որոնք թէեւ խլուած կեանքերը եա չեն բերեր, սակայն անգամ մը եւս կը հաստատեն անմարդկային այն վերաբերումը՝ որ ցոյց կը տրուի գա – տումի եւ մտածման անկախութիւնն ու – նեցող մարդ էակին հանդէպ, գաղափարական համոզումներու եւ անհատական աշխարհահայեացքի դէմ:

×

Երեք հայ երիտասարդներու մահապատիժը առաջինը չէ ու վերջինն ալ պիտի չըլլայ:

Ո՛ւր ազատութեան անուշ կայ, գաղափար կայ եւ պայքարի յօժարակամութիւն՝ անխուսափելի է մահը: Այս կամ այն ձեւով, Մահը կուգայ – կը գանէ Ազատամարտիկը...

Ոմանք կը զարմանան թէ չմնայարա – կան եւ մշակութային ծաղկումի մէջ ապրող հայրենիքի ծոցէն ի՛նչպէս երեւան կուգան օրուան կարգերէն գժգոհ մարդիկ: Կը զարմանան թէ ինչո՞ւ ոմանք չեն գոհանար Հայաստանի ապահովու – թեամբ՝ հզո՛ր Խորհ. Միութեան հովանիով, ու յաւելեալ ազատութեան, բա – ցարձակ ինքնիշխանութեան պահանջ կը բանաձեւեն, դիտնալով հանդերձ որ վտանգ կը սպառնայ իրենց ծաղիկ կեանքին: – « Ինչո՞ւ Ազգային Միութեան կուսակցութիւն մը հայրենիքի մէջ, երբ նման որեւէ նախաձեռնութիւն կրնայ վտանգել եղածն ալ », նկատել կուտան անոնք:

Խորհեմականներու կողմէ յայտնուած այս կարգի կարծիքներ, հարցումներ եւ կոմմնակի մեղադրանքներ ապացոյց են այն մասին որ մենք տակաւին հասունցած ազգ չենք:

Ո՞ր Հայը կրնայ իրաւունք զգալ չիւ նայուածքով դիտելու իր երիտասարդութեան խանդը՝ ազատութեան եւ անկախութեան ի խնդիր, եթէ նոյնիսկ վտանգ կը սպառնայ իր կեանքին: Ո՞ր Հայը կրնայ մեղք նկատել հողային իրաւունքներու դիտակցութիւնը, յափշտակուած սեփականութիւններու տէր կանգնելու վճռակամութիւնը:

Ո՛ւր գժգոհանք եւ ընդվզմութիւն կայ՝ հոն անհրաւում, զրկանք կամ բռնատիրութիւն կայ: Եւ եթէ խորհեմները դիտեն համակերպիլ, յեղափոխականները կը մերժեն գլխիկոր հպատակիլ: Ա՛յս է օրէնքը կեանքին...

Նոյնքան « բնակա՞ն » է տեսնել որ բռնակալները ուզեն ու փորձեն խեղդել ազատութեան ձայնը:

Ինչ որ կը տեսնենք այսօր այլախոհական չարժումին հանդէպ խորհրդային իշխանութիւններու գժտան եւ անմարդկային կեցուածքին մէջ՝ պայքարն է բռնութեան եւ ազատութեան:

×

Կը թուի որ Զատիկեանի, Պաղտասարեանի եւ Ստեփանեանի գնդակահարումը արթնութեան կոչի մը գերը կը կատարէ տարատիւ Հայութեան կեանքին մէջ:

Ո՞վ չի գիտեր կամ ո՞վ չէ լսած որ հայրենիքի մէջ միակը չեն « Մոսկուայի գեստապոյի պայմուճին պատասխանատու ոճրագործները »... եւ անոնց նման ուրիշ չատե՛ր ձերբակալուած, բանտարկուած կամ աքսորուած են՝ « ազգայնականութեան », « հակախորհրդային քարոզչութեան » կամ « դաւաճանութեան » մեղադրանքով:

Եթէ խորհրդային օրէնքները հիմը կը կազմեն զոպզոպական քայլերու եւ պատժական անգութ անօրինութիւններու՝ թերեւս տրամաբանական նկատուի խորհրդային իշխանութիւններու վերաբերումը: Սակայն մե՞նք: Սակայն խօսքի, գրի եւ կարծիքներու ազատութե՞ան դաւանող բազմութիւննե՞րը: Սակայն հայկական Սփի՞ւռքը: Մե՞նք, ազատ աշխարհի ազատ քաղաքացիներ եւ ազատութեան գաղափարով կուրծք ծեծող հայ մարդիկ՝ կրնա՞նք հոգեկան խաղաղութեամբ դիտել հայ այլախոհական չարժումի զոհերուն վերապահուած զրկանքը, տառապանքն ու սեւ ճակատագիրը, ու չարունակե՛լ լուռ հանդիսատեսի մեր դերը...

Մոսկուայի մէջ հայ երիտասարդներու սրտին ուղղուած փամփուշտները փոքր – կարար ցնցումի մը նախերգանքը կը թուին ըլլալ, ու մղել մեզ այն անդրադարձումին թէ չի բաւեր տեսնել լոկ ոգեւորիչ ու հրճուանքի իրականութիւնները մայր հայրենիքի ծոցին մէջ. հարկ է տեսնել նաեւ սրտաբեկիչ ու տխրահիր երեւոյթները ու ցաւակից դառնալ եղածին, առնուազն զգացնել թէ Հայաստանի վարդերուն չափ մեզ կը հետաքրքրեն նաեւ... փուշերը: Մնացեալը՝ յաջորդով:

ՄՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

(Փետրուար 23)

ԳԻՐՔԵՐՈՒ ՀԵՏ

L'Empire Eclaté (1)

Այս այլապէս չահեկան աշխատասիրութեան հեղինակը՝ Փարիզի քաղաքական ուսմանց հիմնարկութեան փրոֆէսէօր Հելէն Քարէր ա'Անքոս, արտաքնապէս միայն ձոյլ եւ ամրակուռ, երեւութապէս իր ուղղութիւնը յստակ սահմանած պետութեան մը (իմա՝ Խորհ. Միութիւն) ներքին ախտաճանաչումն է կատարած մասնագէտ բժիշկի մը նման, որ ստուգումի ենթակայ անձին վիճակը պատկերացնելէ եւ անոր «ապագան» ճշդորոշելէ առաջ, մանրամասն քննութեան կ'ենթարկէ այս վերջնոյն քնախօսական, հոգեբանական այլ բնոյթի կարեւոր երեսները:

Ախտաճանաչումը առաւել քան առարկայական է: Նախ որովհետեւ, տուեալները ընդհանրապէս վիճակագրութիւններէ քաղուած, այլ խօսքով՝ ասոնց վրայ հաստատուած են, ըլլան անոնք խորհրդային կամ նախախորհրդային շրջաններ: Ապա որովհետեւ, հեղինակը աչքի առջեւ ունեցած է կեդրոնական իշխանութիւններուն ներքին քաղաքականութիւնները առանձնապէս ազգային հարցին կապակցութեամբ՝ Լենինի օրերէն ցայսօր, ինչպէս նաեւ ասոնց արձանագրած հոլովոյթները՝ հարկագրութեանց իսկ պարտադրանքով: Եւ, վերջապէս, որովհետեւ արտաքին միաձոյլ կազապարին կամ կեդրոնական, ան նշմարած ու ցայտուն դարձուցած է խորհրդային ժողովուրդներուն կեդրոնախոյս ձգտումները՝ ինքնուրոյն դիմագիծերու պահպանում, ազգային բառով սահմանելի բոլոր մարզերէն ներս. – լեզու, կրօնք, պատմութիւն եւայլն:

Խորհ. Միութիւնը 1922էն ի վեր Դաշնակցային Պետութիւն է: Համայնավարներուն համար սակայն, ասիկա հարկադիր զիջում մը եղած է յեղափոխութեան վաղորդայնին: Արդարեւ, ասիկա խորթ սկզբունք մը մնացած է անոնց համար: Համայնավարներուն մտադրութիւնն է եղած, զայն ընդունելով ու կիրարկութեան դնելով մեղմել եւ սանձել ազգային ընդվզմութիւնները եւ աստիճանաբար տասնամեակներու անտեսական ու մշակութային զարգացման ուղիով նոր ազգութիւն մը ձեւաւորել, կազապարել՝ ընկերվարական, խորհրդային, պահպանելով միայն մշակոյթներուն կարգ մը առանձնայատուկ դիմագիծը:

Հեղինակը երկար եւ մանրամասն վերլուծած է ասոր իրականացման ձգտող քաղաքականութիւնը, իր յարափոփոխ եւ երբեմն նաեւ հակասական փուլերով: Հակառակ Խրուշչեւի եւ յետագային Բրեժնեւի այն հաւաստիացումներուն, թէ Խորհ. Միութիւնը զարձած է բովանդակ ժողովուրդին Պետութիւնը (Նոր Սահմանադրութեան մէջ արձանագրուած է. – կատարելով պրոլետարիատի դիկտատուրայի խնդիրները՝ սովետական Պետութիւնը դարձաւ համաժողովրդական»): Հակառակ այն պնդումին թէ՝ ազգային բնոյթի տարբերութիւնները անցեալին կը պատկանին եւ քաղաքացիներուն յարաձան ու չարունակ տեղաշարժերը, հասարակաց լեզուին՝ ռուսերէնին գործածութիւնը ազգային մշութեան մը ազդակները կը կազմեն, եւ որոնց անդրադարձները արդէն իսկ նկատելի են (Խրուշչեւ), եւ կամ թէ՝ խորհրդային ընկերութեան ընկերային զարգացումը իր ընդհանուր դիմագիծով ծնունդ կուտայ խորհրդային ընդհանրական մշակոյթի՝ հիմնուած հասարակաց լեզուին, այլինքն՝ ռուսերէնին վրայ, որ թէեւ չի ջնջեր ազգային լեզուները, սակայն զանոնք կը պարփակէ անհատական կեանքին չընչազիծին մէջ (Բրեժնեւ), Խորհ. Միութեան ազգային հաւաքականութիւնները օր աւուր աւելի կ'ընդգծեն իրենց իւրայատկութիւնները: Զեն բաղձար, որ իրենց մշակոյթները փոլքլորի մը պարզ սահմաններուն չափին դասուին: Զեն ուզեր իրենց ազգային դիմագիծերը զոհել Կրեմլինի երազած եւ չատագոված խորհրդային մարդուն ձեւաւորումին համար:

Կեդրոնախոյս ձգտումներուն մէջ, անկասկած, կարեւոր դեր կրնայ խաղալ ազգային հաւաքականութիւններուն թուական պատկերին փոփոխութիւնը: Արդարեւ, Սլաւ եւ, յատկապէս, ռուս տարրին գերազանցութեան կամ՝ գերակշռութեան խախտումը կրնայ անպայման իր անդրադարձը ունենալ խորհրդային կայսրութեան ապագային վրայ: Այս իմաստով ուսանելի է 1970ի մարդահամարը, ի հայթայթած կարգ մը տուեալներով:

1897ին, Խորհ. Միութեան այժմու տարածքը ընդգրկող հողամասին վրայ, ընդհանուր բնակչութեան 69,5 տոկոսը (կէսը հաչիւ) Սլաւ տարրը կը ներկայացնէր: Աւսոր մէջ, Ռուսերը իրենց 45 տարիւրի համեմատութեամբ, բացարձակ մեծամասնութիւն կը կազմէին: Նկատելին այն է, որ 1897էն 1957 միայն Ռուսերին են Սլաւ ընտանիքին մէջ, որ մնայուն կերպով կ'ապահովեն իրենց աճը: Այդ թուականէն սկսեալ սակայն, պատկերը հիմնովին կը փոխուի: Այսպէս, մինչ Սլաւներուն եւ ասոնց մէջ Ռուսերուն թուական յաւելումները կը սահմանափակուին (Պալթեան երկիրներուն նմանապէս), անդին Թուրք կամ Իրան-մահմետական զանգուածները արտակարգ ձեւով բարձր ցուցանիշներ ձեռք կը ձգեն: Բաւնի մը թիւեր, որպէսզի ցայտուն դառնայ պատկերը:

Բացի Մոլտաւիայէն, որ իր 24 տոկոսով լաւ դիրք կը գրաւէ, Խորհ. Միութեան եւրոպական մասին բնակչութեան աճը՝ 1959 – 1970 ժամանակաշրջանին, 11էն 15 տոկոսներուն միջեւ կը տատանի: Ռուսիա, իր 11 տոկոս աճով ամենէն ցածը կը մնայ, միութենական մեծութիւններէն ալ, որ 16 է, չատ վար: Ռուսերը, որ 1959ին ընդհանուր բնակչութեան 54,3 տոկոսը կը ներկայացնէին, 1970ի մարդահամարին 1,1 նուազումով կ'իջնեն 53,4ի:

Անդին՝ նոյն ժամանակամիջոցին, Պելոռուսական Ասխայ մէջ Տաճիկիստան՝ 46, Ուզբեկիստան՝ 45, Կիրղիզիա եւ Թուրքմենիստան՝ 42, Ղազախստան՝ 40, իսկ Անդրկովկասի մէջ Ադրբէյան 38 տոկոսի աճ կ'ապահովեն (2):

Այլ երեսներ ընդգրկող վիճակագրական տուեալներ ալ կը հաստատեն մահմետական ժողովուրդներուն կշիռին յաւելումը՝ թիւի եւ համեմատութեան գործօններով, Խորհրդային Պետութեան մէջ: Այժմու հոլովոյթին չարունակութեամբ, վերոյիշեալ գնդուածին թիւը 2000ին, 45էն 90 միլիոնի կը բարձրանայ նախատեսուած 300 միլիոն կամ քիչ մը աւելի ընդհանուր բնակչութեան մէջ:

Կարեւոր հարցերէն մէկն ալ բնակչութեան այսպէս կոչուած տեղաշարժին խնդիրն է: Ըմբռնելու համար ասոր արժէքը, ճշդենք, որ Խրուշչեւ, երբ 1961ին « ղեկի կոմունիզմ անցնելու » ծրագիրը հրապարակ կը դնէ, « ազգերու մերձեցման » համար հիմ կ'ունենայ մէկ կողմէն ռուս տարրին գերակշիռ դիրքը թիւի եւ քաղաքական իշխանութեան մէջ, իսկ միւս կողմէ Ռուսերուն Խորհ. Միութեան չրջաններու հաստատուելու եւ տեղական ժողովուրդներուն վրայ իրենց ազդեցութիւնը հաստատելու հին իրողութիւնը: Այդ, 1970ի վիճակագրութիւնը այս ուղղութեամբ եւս դրական պատկեր չի պարզեր: Ռուսերու « գաղթը » դէպի Ալթայ եւ Անդրկովկաս, գրեթէ դադրած է: Տեղաշարժը, ընդհանրապէս, կ'արձանագրուէր արեւմտեան Հանրապետութիւններուն ուղղութեամբ՝ Պալթեան երկիրները, Ուկրանիա, Բելոռուսիա, Մոլ –

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ 48ՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԸ

— o —

Կիրակի, Մարտ 4ին, Սալ ըը լա Շիմիի մէջ տեղի ունեցաւ Հայ Աբիներու Միութեան տարեկան հանդէսը; ներկայութեամբ ծնողքներու, բարեկամներու եւ հանդիսատեսներու մեծ բազմութեան մը: Ներկայ էին նաեւ Փարիզի հայկական միութեանց վարիչները, եկեղեցիներու վարչական ներկայացուցիչները, պէտական սկաուտներու խումբեր եւ արեւնոյներ, Օսթանտէն, իբրեւ պետերով, ինչպէս նաեւ ֆրանսական սկաուտական խումբերու ներկայացուցիչներ:

Հայ Աբիներու Միութեան հրաւէրով եկած էին եւրոպական սկաուտական միութեանց կեդրոնի շրջանային պետը՝ Փաթրիք Մաք Լոկլի, Ժընեւէն, Ֆրան – սական սկաուտական միութեանց կեդրոնական վարչութեան նախագահը՝ Փիէռ Պոտինօ եւ միջազգային պետ՝ Ալէն Սիպըրման: Հիւրերուն մէջ էին նաեւ իշխան Էմմա – նուէլ Լիխթենշթայնէն եւ Փիէռ Տելսիք՝ նախկին անդամ սկաուտական միջազգա -

յին կոմիտէի եւ բարեկամը Հայ Աբիներու Միութեան: Ուրախութեամբ պէտք է նշել նաեւ ներկայութիւնը հայ արիներու Լիոնի եւ Տէսինի խմբապետական կազ – մին, գլխաւորութեամբ շրջանային պետ Աւետիս Տօնապետեանի:

Հանդէսը սկսաւ Հայ Աբիներու Միութեան փառերգով: Միութեան բոլոր շրջանները դրօշակները բարձրացան բեմ եւ առաջնորդ Զաւիկ Փանոսեան արտասանեց սկաուտական խոստումը: Ալֆորվիլի թեւիկները սկսան յայտագիրը հայկական պարերով, որմէ ետք նոյն շրջանի արիներն ու արեւնոյները ներկայացուցին «Մարզանք, բուրգեր և կըր – կէս»ը:

Փարիզի, Իսիի եւ Շաւիլի պայլիկները ներկայացուցին « Մոզը » իր հնարքներով եւ ճապաղաբարութեամբ, զուարթաց – նելով ներկաները: Փարիզի եւ շրջանի թեւիկները հրամցուցին « Շողգամ »ը, երգախառն ներկայացումը:

Շրջ. պետ Սուրէն Փանոսեանի ղեկավարութեամբ հայ արիներու խմբապետներու երդչախումբը մեկնաբանեց հայկական ժողովրդական երգեր, արժանացնելով ներկաներու բուռն ծափահարու – թեանց:

Դաղարէն առաջ Հայ Աբիներու Միութեան Գործադիրը Մարմնին կողմէ խօսք առաւ Տիկին Անահիտ Աւագեանց, հայերէն եւ ֆրանսերէն, շնորհակալութիւն յայտնելով ներկաներուն որ ընդառաջած են Միութեան հրաւէրին. ապա ուրախութիւն յայտնեց այն պատիւին համար որ եղած էր Հայ Աբիներու Միութեան ընդհ. պետին՝ անոր « Պրոնզէ Գայլ » շքանշանով պարգեւատրումով:

Բեմ բարձրացաւ ընդհ. պետը՝ Գուրգէն Մեծատուրեան, որ նախ հայերէն արտայայտուելով ըսաւ. « Ցիսուն տարուան մեր գոյութիւնը եւ գործունէութիւնը, մեր յառաջդիմութիւնն ու յաղողութիւնները, մեր հաւատքը հայ նոր սերունդին ապագային հանդէպ, կը պար – տինք ձեր համակրութեան եւ աջակցութեան: Սերունդները կը յաջորդեն իրար – րու, աշխարհը եւ պատահիները օր ըստ օրէ կը փոխուին եւ սակայն չենք ուզեր կը փոխուին մեր Միութիւնը ոչ միայն պահեց իր գոյութիւնը, այլեւ ընդարձակուեցաւ եւ այսօր ազգային եւ միջազգային աշխարհին մէջ կը պահենք մեր պատուոյ տեղը »: Ապա ֆրանսե – րէնով նորհակալութիւն յայտնեց ներկայ պաշտօնեաներուն, յիշելով այն մեծ պատիւը որ եղաւ Հայ Աբիներու Միութեան, շարժում մը՝ որակով բարձր, որ իր բեղուն գործունէութեամբ կը մնայ հատատուն « մեծերու » կարգին:

Միջնարարին հանդիսականներ այցելեցին արիներու եւ արեւնոյներու ձեռային աշխատանքներու ցուցադրութիւնը եւ շնորհաւորեցին փոքրիկ արուեստագէտ – ները:

Ցայտագրի երկրորդ բաժնին սկիզբը տեղի ունեցաւ վիճակահանութիւն մը, ղեկավարութեամբ Գործադիր Մարմնի անդամ Արսէն Ամիրխանեանի: Սկաուտներ մէջ ընդ մէջ արտասանեցին հայերէն ոտանաւորներ: Ապա, Ալֆորվիլի շրջանի թեւիկներն ու գայլիկները ներկայացուցին «Մամաճիկներու խնդութիւն», որ խլեց ծափեր: Շնորհաւորելի են շրջանին պետը՝ Վարուժան Գալֆայեան եւ կինը, որոնց աշխատանքին արդիւնքն էր յաջող ներկայացումը:

Բեմ հրաւիրուեցաւ Փաթրիք Մաք Լոկլի, որ միջազգային գրասենեակի եւ սկաուտական եւրոպական միութեանց ողջոյնը փոխանցելէ ետք իր հիացումը յայտնեց Հայ Աբիներու Միութեան պատրաստած հանդէսին հանդէպ, գնահատելով նոյն տարի Միութեան ցոյց տուած մեծ աշակցութիւնը համաշխարհային սկաուտութեան, եւ աւելցուց. « Կը փափաքիմ չատ մնալ ձեզ տեսնելու: Կը սպասենք ձեր մասնակցութեան ճէմբորիին, Զուիցերիոյ մէջ »:

Ներկայացուեցաւ գաւեշտ մը՝ « Համերգը » նիւթին չուրջ, երեք պետերու մասնակցութեամբ, որոնց խաղարկութիւնը գնահատուեցաւ ներկաներէն: Փարիզի շրջանի խմբապետները, սկաուտները եւ արեւնոյները հրամցուցին հայկական պարերու շարք մը, բարձրացնելով հանդիսատեսներու տրամադրութիւնը: Գնահատելի են կազմակերպիչ

ՀՈՂՎԱՐՏԻՔ

ԳԷՈՐԳ ԴԱՒԻԹԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

— o —

ՄԱՐՍԷՅԼ («Ցառաջ»).— Փետր 28ին հողին յանձնեցինք Գէորգ Դաւիթեանը, որ հրաժեշտ տուած էր կեանքին, Փետր. 25ին, երկար տառապելէ ետք:

Գէորգն ալ չատերու նման փոքր տարիքէն ճաշակեց Ալբիւեան մահասարսուռ օրերու դառնութիւնը: Սպանդէն ազատելով խեղճ ու թշուառ վիճակի մէջ կը հասնի Պոլիս, ուր կարճ ատեն մը մնալէ ետք կուգայ Ֆրանսա ու կը հաստատուի Պուվլար Օտտոյի թաղամասը: Քիչ անց կը մտնէ Հ. Ց. Դաշնակցութեան շարքերը որուն գաղափարաբանութեան հաւատարիմ մնաց մինչեւ իր կեանքին վերջը: Ընտրուեցաւ Թաղականութեան անդամ, սիրուեցաւ բոլորէն:

Մահէն քանի մը օրեր առաջ, բաղձանք յայտնած էր պինք թաղել Սէն Լուի գերեզմանատունը՝ տատնեակ ընկերներու կողքին:

Կատարուեցաւ ընկերոջ փափաքը:

Սիրելի Գէորգ, այս քանի մը տողերը փունջ մը ծաղիկ թող ըլլան ընկերներուդ կողմէ՝ Թարմ մնաս:

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՉՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ ԶԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՉԵՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՒԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՕՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

ՑՐՏԵՐՐ ԶԱՐ ԵՆ ԴԱՐՁԵԼ

3.

Լուսցաւ Աղօթարանի պնդոցներէն հեռանալու երկրորդ օրը:

Քարաւանի առջեւէն գնացող Թաթուլ խմբապետն ու Գեղամը լուր ուղարկեցին զօրապետին, թէ ճանապարհի երկարու – թեամբ զօրք է նստած: Ներսեհ Զաւուշը չփոխեց իր վճիռը:

Այժմ ուղիղ գնում էին Թշնամու վրայ: Ուրիշ էլ ի՞նչպէս գնան: Զախ կողմին՝ երզնկայի դաշտում, ռազմաճակատն է՝ դիրք – դիրք խրուած զօրք: Այ կողմին դարձեալ ռազմաճակատի դիծ է՝ նոյն տափ: Միւս կողմէ, ցայտունկը դառնայ այլ Հանրապետութիւններուն ազդային կազմին առաւել ընդգծումը. այսպէս՝ Հայերու թիւը 1959էն 1970 0,6, իսկ մահմետականներունը իրենց Հանրապետութիւններուն մէջ 2,6էն մինչեւ 6,3 տոկոսի յաւելումներ կ'արձանագրեն: Կը տեսնուի, որ ազգային հաւաքականութիւնները կը ձգտին կեդրոնանալ իրենց հայրենիքներուն սահմաններուն մէջ՝ արտագաղթի նուազ տարողութեամբ, ներգաղթի առաւել ձգտումով:

Ազգային դիմագիծին խմաստով թիւերու փոփոխութիւնը՝ ի վնաս Ռուսերուն եւ ի չհ մահմետականներուն ու եւրոպական նկատուած կարգ մը ժողովուրդներուն (Հայերը, օրինակ) ներքին – քաղաքական կեանքէն ներս չրջադարձ մը կը նախատեսէ: Հեղինակին հետեւութիւնն է այս, եւ որուն պարզաբանութեան համար ան երկար էջերով տուեալներ կը հայթայթէ՝ համապատասխան եզրակացութիւններով:

Հելէն Քարէր տ'Անքոս, յատկապէս առաջին դիծին վրայ դնելով մահմետական ժողովուրդներուն հարցը (Թուական աճին կողքին այս վերջիններուն առաւել դիտակից ձգտումը պահպանելու իրենց ինքնատպութիւնը), այն եզրակացութեան կուգայ, թէ Խորհ. Միութիւնը ի վիճակի չէ եղած լուծելու ազգային հարցը: Ոչ-ռուս ազգերը, ըլլան անոնք Ուկրաինացիներ թէ Կալմուկներ, դժուար կը համակերպին կեդրոնի ռուսական տիրապետութեան:

Պ՞տք է հետեւցնել ուրեմն, թէ խորհրդային կայսրութիւնը դատապարտուած է կազմալուծման՝ ուշ թէ կանուխ: Ի մտի ունենալու է, որ եթէ ոչ-ռուս տարրերուն մօտ ակնհերեւ կը դառնան կեդրոնախոյս տրամադրութիւնները, եւ ռուս - ազգման քաղաքականութեան հետեւանքով աստիճանաբար աւելի կը չեչտուին, միւս կողմէ Ռուսերուն տիրապետութիւնը խորհրդային աշխարհին վրայ կը մնայ ամուր, բոլոր մարզերէն ներս, — բանակ, կուսակցութիւն, պետական մեքենայ եւայլն: Անդին կը պակսի գործակցութիւնը ոչ-ռուս ժողովուրդներուն միջեւ՝ հասարակաց նպատակին իրագործման համար:

Ցամենայն դէպս, այս աշխատասիրութեան արժանիքն այն է, որ ցայտուն կը դարձնէ ժողովրդագրական բնոյթին խախտումը կայսրութեան մը սահմաններէն ներս: Ասիկա, անպայման, իր անդրադարձը կ'ունենայ Խորհ. Միութեան ներկային եւ, մասնաւորաբար, ապագայի կառոյցին, դիմագիծին վրայ:

Ժ. ՄԻՐԻՃԵԱՆ

(1) Flammarion, 1978, 315 pages.

(2) Հայաստան, խորհ. Միութեան ոչ-մահմետական երկիրներէն մէկը կը մնայ, որ իր 41 տոկոսի աճով ոչ միայն միութեական չափանիշէն (16 տոկոս) շատ աւելի բարձր ցուցանիշ կ'արձանագրէ վերոյիշեալ ժամանակաշրջանին, այլեւ մրցելով խորհրդային մահմետական հանրապետութիւններուն հետ՝ հինգերորդ տեղը կը գրաւէ: Մոլտավիա՝ երկրորդ: Վրաստանի աճը միութեական միջինը կը ներկայացնէ:

մասնակցողները, փոխ-շրջանային պետ Ժայր Պասմա, խմբապետ Միշէլ Մեծատուրեան, խմբապետուհի Իռէն Աւագեանց, Զաւիկ եւ Գեղամ Փանոսեան եւ բոլոր պարող արիներն ու արեւնոյները: Խմբապետները ներկայացուցին « Ռիթմ եւ թմբուկ »ը, սրինդի եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ:

« Ցառաջութեան » պահն է. Միութեան շրջաններու պետերը, յայտագրին մաս – նակցողները, մեծ թէ փոքր, բարձրացան բեմ եւ Միութեան փառերգով ու հուռռաներով վերջ գտաւ հանդէսը:

Պէտք է յիշել սկաուտ ծնողքներուն բերած օժանդակութիւնը բոլոր աշխատանքներուն, ինչպէս նաեւ Սերոբ Փարշեանն ու Ռոպի Աւագեանցը եւ բոլոր կազմերը, որոնք նպաստեցին հանդէսին յաջողութեան:

Հանդէսին խօսնակներն էին Փարիզի շրջանային պետ Միշէլ Աւագեանց եւ Ռոպին Թաշճեան:

Գ. Մ.

ՀՈՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

Ցրտերը զար են դարձել

3.

Լուսացաւ Աղօթարանի պնդոցներէն հեռանալու երկրորդ օրը:

Քարաւանի առջեւէն գնացող Թաթուլ խմբապետն ու Գեղամը լուր ուղարկեցին զօրապետին, թէ ճանապարհի երկարութեամբ զօրք է նստած: Ներսեհ Զաւուշը չփոխեց իր վճիռը:

Այժմ ուղիղ գնում էին Թշնամու վրայ: Ուրիշ էլ ի՞նչպէս գնան: Զախ կողմին՝ երզնկայի դաշտում, ռազմաճակատն է՝ դիրք – դիրք խրուած զօրք: Այ կողմին դարձեալ ռազմաճակատի դիծ է՝ նոյն

կրակը, նոյն արդելքը: Համեմատաբար դիւրին է գնալ ուղիղ: Ուրիշ ճանապարհ չէին տեսնում նաեւ փիղայինները: Ուր էլ գնան իրենց ճանապարհը արիւնոտ է, ուրեմն դարձեալ զէնքի ուժով պէտք է անցք որոնեն յուսած փրկութեան համար: Նրանք կորցնելու բան չունեն այլեւս, որ դողան վախկոտաբար:

Ցերեկուայ թաքստոցի համար ընտրեցին խիտ, թանձր անտառի եզրը: Այր – դելուեց կրակ անել:

Ներսեհ Զաւուշը Թաթուլ խմբապետին երեք հոգու հետ ուղարկեց դաշտում նստած թուրքական զօրքերի դասաւորութեանը ծանօթանալու:

Խմբապետը գնաց: Մնաց լռութիւնը, եւ աչնան խաղալը, որ տամուկ նստել էր ծառերի տակ: Մնաց անորոշ վախը:

Երեկոյեան զէմ արահետի վրայ նախիր երեւաց: Մի Թուրք կովերի ու դոմէչների սեւ, կեռակոտոր գանգուած էր քշում պէսի հովիտ: Նախրի փուչին բարձրացաւ ու նստեց թաքնուած փիղայինների վրայ: Թրիքի ու կաթի հոտ տարածուեց: Թուրքը դաղանակով զարկում էր ետ մնացածներին: « Հօ՛, հօ՛ »: Դաղանակի տակից փուչի էր ելնում:

Ներսեհ Զաւուշը հրամայեց նախիրը պահել: Խորէն աղան դուրս եկաւ թաքստոցից, կանչեց նախրապանին:

— Է՛յ, մի դէսն արի, բի՛ճ:

Նախրապանը եկաւ, դիք կանգնեց նրա առաջ, քրքջաց միամիտ:

— Է՛, իւզբաշի ագա, ի՞նչ իմացար, որ ես բիճ եմ:

— Այդքան խելօք աչքեր միայն բճերն են ունենում: Նախիրը տանում ես զօրքի համա՞ր:

Թուրքը գլխով արեց:

— Հա, երկու հոգի էինք: Մէկը ճանապարհին փախաւ...

— Դու էլ փախիր, դղրդաց Խորէն աղայի ձայնը: Դէ, ոտք վերցրու, ախմախ, թէ չէ վզակոթիդ կը տամ...

Թուրքը փախաւ սարսափած, նախիրը թողնելով:

×

Գիշերը կարգին մրսեցին:

Վերջապէս լոյսը բացուեց ու արեւի հետ երեւաց Թաթուլ խմբապետը: Մէջքը արեւին զէմ արեց, որ մրսած մարմինը տաքանայ: Ներսեհ Զաւուշը սպասեց: Թաթուլը զրպանից ծալծլուած մի թուղթ հանեց, բաց արեց քարի վրայ ու գինուորականին վայել պատշաճութեամբ ասաց.

— Թուրքական զօրքի դասաւորութիւնը նշեցի այս թղթի վրայ: Ռազմաճակատի դիծը չէ, մի դիվիզիա է նստած այնտեղ: Հինգ օր առաջ է եկել, սպասում են երզնկայի ճակատը մեկնելու հրամանի: Զբաղուած են վարժանքով եւ յոյս չունեն, թէ կը կարողանան երզնկան Ռուսներից ետ առնել:

— Մեզ համար անցնելու անցք գտա՞ր:

— Հարկաւոր է անցնել մի անջուր ձորակով: Խմբապետը մատը դրեց թըղթի վրայ: Սա երկարում է դէպի վաս – կերտ:

Երկար խորհրդակցեցին, վեր ու դէր արեցին անհնչո թուացող մանրուքներն անգամ: Վճռեցին գաշտն անցնել հէնց հիմա՝ օրը ցերեկով: Նախիրն առաջ կ'անեն ու քշելով կը գնան: Կ'ասեն զօրքի համար մսացու ենք տանում, եթէ հարցնող լինի: Եթէ չհաւատան, իրենք են ու իրենց յոյսը՝ զէնքը:

Գիշերը մրսած կովերն ու արջառները ոստոստացին աշխոյժ: Դոմէչները քայլեցին վեհ, ծանր գլուխները միմեանց մէջքի դրած:

Փուչի բարձրացաւ, ձորը բառաչեց:

Իջան մեծ ճանապարհը: Այն կողմը գաշտն է՝ Թուրքի զօրքով:

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(268 – Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆ Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Մոսկուայի մէջ, հայ ոդիի եւ ապաշխարութեան համար զնդակահարուած երեք հայ երիտասարդներու՝

ՍՏԵՓԱՆ ՋԱՏԻԿԵԱՆԻ
ՅԱԿՈԲ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ
ՋԱԻԷՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին համար մատնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Մարտ 18,, Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Իրենց մօրեղբօր՝ Օնիկ Թախթալեանի յիշատակին, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Գէորգեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Արթօ Գէորգեան 200ական ֆր· կը նուիրեն «Ցառաջ»ի բարգաւաճման։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Մեսրուճեան 200 ֆր· կը նուիրեն «Ցառաջ»ին Կարապետ Պօյաճեանի (Սուլթանեանի) մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Ֆաչի Վալանսի մասնաճիւղը յաւակցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկ· Արսէն Տէր-Սարգիսեանի իրենց եղբօր՝ Յակոբ Տէր-Սարգիսեանի մահուան առթիւ, նոյնպէս ցաւակցութիւններ ընկեր եւ ընկերուհի Ցարութիւն Քէչէճեանի, Լիբանան մահացած իրենց եղբօր՝ Արամ Քէչէճեանի մահուան առթիւ, ընկ· Արամ Սահակեանի իր մօրը մահուան (Սուրիա) առթիւ, Տէր եւ Տիկ· Սահակեանի իրենց նորածին Գարմէնի կորուստին առթիւ։

Կապ· Ֆաչի մասնաճիւղը 100 ֆր· կը նուիրէ «Ցառաջ»ին անոնց յիշատակին։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէկ տարու երախայ մը նայելու համար, միայն օրուան մէջ, կը փնտռուի հայ կին մը, միջին տարիքի։

Հեռաձայնել՝

663 – 39 – 83

ԿԵՒՈՆԱԿԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան վարչութիւնը ընկերահամակրական հաւաքոյթի մը կը հրաւիրէ անդամներն ու համակիրները, Շաբաթ, Մարտ 17, ժամը 16ին, Միութեան կեդրոնատեղին, Պարոյր Սեւակ դրադարան, 32 Ռիւ տը Թրեվիզ, 75009 Փարիզ։

Ներկաները քոքթէյլով մը պիտի հիւրասիրուին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ· Ֆաչի Վալանսի վարչութիւնը չը-նորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները·— Լիոնէն ընկ· Խազնաճեան Աննա՝ Վալանս մահացած Պր· Պալեանի մահուան առթիւ 200 ֆր·, Վալանսի կոմիտէն ընկ· Տէր-Սարգիսեան Յակոբի մահուան առթիւ 100, Տէր եւ Տիկ· ընկ· Ֆաչիկեան Անոյշ՝ Ամերիկա մահացած Գէորգեան Պաղտասարի մահուան առթիւ 50 ֆր·։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

"ՑԱՌԱՋ" *կը նուիրեմ*

Թուլոնէն, Տիկին Ժոզէթ Գաւիլիա մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր հօր՝ Պ· Տօնիկեանի (Շաս)։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հայր եւ որդի, Վարդան եւ Համազասպ Մուրատեան, իրենց սիրելի կնոջ եւ մօր՝ Սառա Մուրատեանի մահուան 8րդ տարելիցին առթիւ նուիրած են 100 ֆ· Մարսէյլի Կապ· Ֆաչին, 100 ֆ· Մարսէյլի Մշակոյթի տան, 100 ֆր· «Ցառաջ»ի բարգաւաճման, 100 ֆ· Դըպրոցասէրը Տիկնանց վարժարանին (Դպրոցասէրի գումարը ստանալ «Ցառաջ»էն)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ դպրոցին ի նպաստ եղած են հետեւեալ նուէրները·—

Ալֆորվիլ – Մէզոն Ալֆորէն

Տոք· Լ·Մամճեան 5000 ֆ·, Անդրէասեան Լորիս, Աքաչեան Ժաշ, Արթինեան Ամ·, Այտընեան Արթիւր, Պատմաճեան Հրայր, Շամոյեան Ժորժ, Տօնիկեան Ժաք, Տօսոզ Մկրտիչ, Դաւիթեան Սերժ, Կարապետեան Սիմոն, Գասպարեան Արթօ, Կարապետեան Ժերար, Հայրապետեան Ժաք, Ցարութիւնեան Կարպիս, Գալըճեան Մօրիս, Գալուստեան Անթուան, Գարթոյեան Հարի, Քէօսէեան Կարպիս, Մաքարեան Ժան, Նօտարեան Ժաք, Նեթիլեան Վրէժ, Նօտարեան Քերոբ, Երամեան Վահրէն, Գարաճեան, Նազաչեան Ժերար, Շահինեան 500ական ֆր·։

(Շար·)

Հայաստանեան Ֆիլմերու ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Մշակ· Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը ճիշդ 20·45ին

Musée Guimet, 6 Place d'Iéna
75016 Paris (Métro : Iéna)

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը

ՆԱՀԱՊԵՏ

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթագիր) *եւ «ԱՐԵՒԻ ՆՇԱՆԱԾԸ»*

Ծախքերու մասնակցութիւն 15 ֆրանք

Participation aux frais : 15 F.

Points de vente des billets :
U.C.F.A.F., 6, Cité Wauxhall, Paris 10e
Baltaian, 27 Rue Bleue, Paris 9
Palouyan, 9, Rue de Trévise, Paris 9e
et auprès des membres de l'U.C.F.A.F.

ԽՆՋՈՑՔ

Բարեկենդանի Առթիւ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կապ· Ֆաչի Վալանսի վարչութիւնը Բարեկենդանի առթիւ Մարտ 16, ժամը 14·30էն մինչեւ 19, Ահարոնեան ակումբին մէջ կը հրաւիրէ զուարթութիւն Հայութիւնը եւ իր բոլոր ընկերուհիները ուրախ, զուարթ ու հաճելի օր մը անցընելու միասին։ Աչխատող ընկերուհիներն ալ կրնան գալ իրիկուան աշխատանքէ վերջ։

ՍԵՆԵԱԿ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ առանձին երիտասարդի մը համար անկախ, համեստ սենեակ մը կը փնտռուի Փարիզի մէջ, պարապ կամ կահաւորուած, մատչելի պայմաններով։

Հեռաձայնել՝ «Ցառաջ»ի։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ 12-14, rue St. Bazile Marseille 3e

ՅՕԲԵԼԵԱՆ
ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆԻ
ԳՐԱԿԱՆ, ԿՐԹԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ՕԳԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՍՐԱՀ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին

Կը նախագահէ·— Հ· ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ· ԱՓԼԻԵԱՆ

Կը խօսին·—
ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ
ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Խօսք՝ յոբելեարի։

Արտասանութիւն եւ ընթերցում յոբելեարի գործերէն

ՃԱՇ

Ի պատիւ յոբելեարին, հանդիսութենէն ետք Տարօն սրահին մէջ։ Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրուիլ Մարտ 16ին առաջ։

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

ՏՕՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

Կիրակի, Մարտ 18

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի Հայ Առաք· Եկեղեցւոյ Ազգ· Մխիթեան վարչութեան եկեղեցւոյ սրահին մէջ, 295 Պուլօ փողոց, Լիոն 3րդ, կ· յետոյ ժամը ճիշդ 4ին

Օրուան նիւթին չուրջ կը խօսի՝
ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ· ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին Հայկազեան վարժարանի աշակերտութեան եւ տեղական այլ ուժերու կողմէ։

Հանդէսէն յետոյ ընտանեկան խնջոյք, որու ընթացքին Սայաթ Նովա նուագախումբը կը բերէ իր մասնակցութիւնը։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՕՐԵՐ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Մարտ 16 եւ 17ին ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՕՐԵՐ, նախաձեռնութեամբ տեղւոյն Քրանսացի Աւետարանական Համայնքի։

Ուրբաթ, Մարտ 16ին ցուցադրութիւն հայկ· մշակոյթի վերաբերեալ եւ դասախօսութիւն։

Շաբաթ, Մարտ 17, երեկոյին գեղարուեստական ճոխ յայտագիր, մասնակցութեամբ տեղւոյս երգչախումբի, պարախումբի, նուագախումբի, Քրանսացի բողոքական համայնքի սրահը, Ռիւ Պալզաք, կայարանին դիմաց, Վալանս։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Հայ կարմիր Խաչի Անիէռ – Պուա Գոլոմպ չրջանի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին, Պուա Գոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը՝ 31, Ռիւ Փօլ-Տէուէյա։

Կեդր· վարչութեան կողմէ կը խօսի՝
ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԻԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակհին Փարիզի հայ սիրուած երգիչ ՆԱՐԱՑ ՍՕՍԻ պարախումբը՝ պարուսոյց Աթօ Փէհլիվանեանի դէմաւորութեամբ։

Գունաւոր խօսուն ֆիլմ մը Հայաստանի մասին, ֆիլմի մասնագէտ՝ Պ· Ժորժ Այրանեանի պատրաստած, առաջին անգամ կը ցուցադրուի չրջանիս մէջ։

Մուտք 15 ֆ·

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ· ժողովը, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին։

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը, Մարտ 17, Շաբաթ օր ժամը 4ին Մշակոյթի Տան սրահը՝ 17 Ռիւ Պլէօ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

AVEC LE CONCOURS DE

AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages

JACQUES CHELELEKIAN vous propose

au départ de MARSEILLE

des VOYAGES-ARMENIE

MOSCOU - EREVAN

2 nuits — 12 jours

PRIX : 3.850 F.

Départ	*Retour*
13 AVRIL	26 AVRIL 79
01 JUIN	14 JUIN 79
06 JUILLET	19 JUILLET 79

et TOUS LES MOIS

Prix comprenant : Transport aérien — Transferts — Séjour hôtel 1er classe en chambre 2 lits — Pension complète — Visites et excursions selon programme — Visa — Assurances.

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France

Org. Lic. 97

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՅ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը կազմակերպէ ուխտագնացութիւն մը դէպի ՀԱՅԱՍՏԱՆ, անդամներու եւ համակիրներու համար, Ապրիլ 12էն մինչեւ 27

Ծաղկեպսակի գետեղում Անծանօթ Զինուորին և Եղեռնի յուշարձանին

Աւելի մանրամասնութեան համար կը խնդրուի դիմել հետեւեալ հասցէներուն·—

ՊԱԳԼՐՃԵԱՆ ԳԷՈՐԳ, հեռ· 770·07·25
ԱԿՈԲՈՖ ՍՈՒՐԲԻՆ հեռ· 296·09·82
ՔԵՀԵԱԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ հեռ· 642·73·10

երթուդարձ 3600 ֆր·

ՀԱՐԱՒԱՆԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՀԱՐԱՒԱՆԴ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ՀԱՒԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 ֆ	վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար· 300 ֆ	հատը	1 ֆ· 80

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
14
MERCREDI
14 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

549Ր ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·337

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.337

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ՝ ԵԳԻՊՏՈՍ -- ԻՍՐԱՅԷԼ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

— o —

1977

Նոյեմբեր 19-21·— *Սատաթի « պատմական այցը» երուսաղէմ :*

Դեկտեմբեր 14·— *Գահիրէի մէջ բացումը կը կատարուի խորհրդաժողովի մը, ի ներկայութեան Եգիպտոսի, Իսրայէլի, Միացեալ Նահանգներու եւ Ազգաժողովին ներկայացուցիչներուն : Պեկին Ուաշինկթըն կը ժամանէ Գարթըրի ներկայացնելու համար իսրայէլեան ծրագիրները « համապարփակ լուծումի » մը :*

Դեկտ· 25-26·— *Սատաթ - Պեկին հանդիպում Իմամ Իլիայի մէջ : Պեկին կը ներկայացնէ խաղաղութեան իր ծրագիրը, որ յատկապէս կը նախատեսէ իսրայէլեան ուժերուն պահպանումը գրաւեալ շրջաններուն մէջ, ինչպէս նաեւ վարչական ինքնավարութեան մը շնորհումը Այսրյորդանանի եւ Կազայի արաբ բնակիչներուն :*

1978

Յունուար 4· — *Գարթըր — Սատաթ հանդիպում Աւսւանի մէջ : Մ· Նահանգներու նախագահը կը հետեւի, թէ « իսրայէլ պէտք է քաշուի 1967ի գրաւած հողերէն » :*

Յունուար 11·— *Իմամ Իլիայի մէջ իր աշխատանքները կը սկսի իսրայէլ - եգիպտական վերնուրական յանձնախումբը :*

Փետրուար 3-8·— *Սատաթ - Գարթըր հանդիպում Ուաշինկթընի մէջ :*

Մարտ 21 - 28·— *Զախողութեան կը դատապարտուին Գարթըր - Պեկինի խոսակցութիւնները Ուաշինկթընի մէջ :*

Յունիս 24·— *Պեկին կը մերժէ ընդունել նախագահ Սատաթի առաջարկը՝ պատճառելու հարցին կարգադրութեան ժամանակ վերագործնել Այսրյորդանանն ու կազայի գօտին :*

Յուլիս 18-19·— *Հանդիպում Միացեալ Նահանգներու, Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի Արտաքին նախարարներուն Լիսաի դղեակը, Լոնտոնի մօտ :*

Յուլիս 26·— *Սատաթի պահանջով Եգիպտոսն կը մեկնի իսրայէլեան պին - ուրական պատուիրակութիւնը՝ զոյութիւն ունեցող միակ կապը երկու երկիրներու միջեւ :*

Սեպտեմբեր 5-17·— *Տքնաջան բանակցութիւններէ ետք երկու համաձայնագիրներու նախագիծեր կը ստորագրուին Քեմփ Տէյվիտի մէջ՝ Գարթըրի, Սատաթի եւ Պեկինի կողմէ : Մէկը՝ « Մերձաւոր Արեւելքի խաղաղութեան », միւսը՝ « Իսրայէլ - Եգիպտոս խաղաղութեան » դաշնագիրներուն կնքումին համար : Ամսուն 17ին, երկուստեք յանձն կ'առնեն երեք ամսուան ընթացքին խաղաղութեան դաշնագիրը ստորագրել : Խոչընդոտիք կը համաձայնին, երկուքէն երեք տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, հեռանալ Սինայիէն, բայց յանձնառու չեն ըլլար ամբողջովին պարպելու Կազան եւ Այսրյորդանանը :*

Հոկտ· 12·— *Միացեալ Նահանգներու նախանաւորութեան տակ Ուաշինկթընի մէջ կը սկսին խաղաղութեան բանակցութիւնները Իսրայէլացիներուն եւ Եգիպտացիներուն միջեւ :*

Նոյեմբեր 2·— *Հանդիպում Գարթըր - Պեկինի, Նիւ Եորքի մէջ :*

Նոյեմբեր 9·— *Գարթըր կը հնարհաւորէ Եգիպտացիներուն դիրքը բանակցութեանց մէջ :*

Դեկտ· 13·— *Միացեալ Նահանգներու նախագահը հափաւորութեան կոչ կ'ուղղէ Իսրայէլի :*

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՐՁԱԻՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

ԳԱՐԹԸՐԻ ՎԵՐՋԻՆ ՓՈՐՁԵՐԸ

— o —

Երեքշաբթի օր, Գարթըր վերջին փորձ մը կ'ընէր փրկելու համար կացութիւնը եւ իր հեղինակութիւնը : Նախաճաշ մը ընելէ ետք Պեկինի հետ, կ'անցնէր Գահիրէ վերջին անգամ մը խօսելու համար Սատաթի հետ : Մեծ յոյս չկար սակայն, քանի Պեկին պիլոմ չըներ իսկ Սատաթ չի կրնար միշտ տեղի տալ : Գլխաւոր տարակարծութիւնը հիմնուած է գրաւուած հողերու վրայ եւ թէեւ վերջին պահուն կ'լսուէր թէ կարգադրութիւն մը կը նախատեսուի բայց եւ այնպէս ոչինչ յայտնի էր : Քնէսէթի նիստ, ճաշեր, Նախարարաց Խորհուրդ նորութիւն չըեր : Երբեմն նոյնիսկ չեչտեցին անհամաձայնութիւնները : Գարթըրի ի պատիւ արուած կոչունքի մը առեն, օրինակ, Պեկին ըսաւ· « Դուք եւ ես, պէտք է ճըշմարտութիւնն ըսենք մեր ժողովուրդներուն : Լուրջ հարցեր դեռ պէտք է կարգադրուին նախքան Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի հաշտութեան դաշինքին ստորագրութիւնը : Հաշտութեան իսկական դաշինք մը, որ քանի մը ամիս կամ նոյնիսկ քանի մը տարի չտեւէ : Կ'ուզենք որ այս հաշտութիւնը հիմնուի իրական ապահովութեան մը վրայ, որ նոր վտանգներ չունենայ մեր ժողովուրդին համար : Այդ պատճառով է որ կը մերժենք տեսակէտը անոնց, որոնք մեզ կը մեղադրեն իբրեւ չատ պահանջ դնող եւ կ'ըսեն մեզի որ հաշտութեան լաւագոյն դաշինքը կընայ բնաբարուիլ » :

Ասիկա կը վերաբերի Եգիպտոսի որ չուզեր ընդունիլ դաշինքի ծրագրին ճրպ յօդուածին իսրայէլեան մեկնաբանութիւնը, ըստ որուն համաձայնութիւնը պէտք է նախապատրաստութիւն ունենայ եգիպտոսի բոլոր առաջուան յանձնառութեանց վրայ :

Ամէն պարագայի մէջ, եգիպտոսի դիրքը բաւական փափուկ է : Սուրիա, Իրաք կը խորհրդակցին որոշելու համար թէ պատժական ի՞նչ միջոցներու պիտի դիմեն եթէ Եգիպտոս անջատ դաշինք ստորագրէ մինչ Քուէյթի մամուլը կ'ըսէ թէ Սաուտի Արաբիա զգուշացուցած է Սատաթը, որ նպաստները կը դադրեցնէ, առանձին հաշտութեան պարագային :

Պաղեստինցիներն ալ միայն խաղ մը կը նկատեն, Գարթըրի ճառին այն մասը, ուր հրաւէր կար իրենց եգիպտացիներուն միանալու : Ղեկավարները ինչ հոսանքի ալ պատկանին նոյն կարծիքն ունին այս մասին :

ԹՈՒՐՔԻԱ

Զօր. Հէյկի այցելութիւնը

Ատլանտեան կազմակերպութեան ընդհ· հրամանատարը՝ Զօր· Հէյկ Անգարա գացած է առջի օր, չատ կարճ այցելութիւն մը կատարելով, տեւուած էվրէնփեր էճեվիտի հետ եւ ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Աթեմուաքը կ'ուզէ անպայման « սիրտը առնել » Թուրքիոյ, որ դժգոհ է խոստացուած տնտեսական օգնութեան դանդաղութենէն :

Ատլանտեան պատասխանատուն չեշտած է· « Ստիպողական անհրաժեշտութիւնը տնտեսական բազմակողմանի օժանդակութիւն մը բերելու Թուրքիոյ, որպէսզի ներկայ իր հարցերը լուծէ » :

Անցեալ չաբթու արդէն էճեվիտ յայտնած էր իր դժգոհութիւնները : Անդարա չուզեր լրացնել « Միջազգային Դրամական Ֆոնտ »ի պայմանները՝ արժեզրկում դրամի եւ խստակեցութեան ծրագիր մը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ ԺԻՍԿԱՐ Տ'ԷՍԹԷՆ նամակով մը ուղղուած Ազգ· Ժողովի նախագահ՝ Շապան Տելմասի իր հաւանութիւնը տուաւ Ազգ· Ժողովի արտակարգ նիստի գումարման : Նախագահը կ'ըսէ իր նամակին մէջ թէ սահմանադրական պայմանները կը թուին յարգուած ըլլալ : Ծանօթ է որ այս նիստը կը պահանջէին ՀՀԿ.ն, համայնավարները եւ ընկերվարականները բայց միայն այս երկու վերջիններն են որ արժեզքի բանաձեւ պիտի դնեն :

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԲԱԺԱԿ

Ոտնագնդակի խորհրդային բաժակի մրցումները մեծ հետաքրքրութիւն ստեղծած են մարզասէրներու մօտ : Այս տարի « Արարատ »ի տղաքը յաջող ընթացքի մէջ կը գտնուին : Արդարեւ, Երեւանի մէջ Մարտ 3ին տեղի ունեցած է « Արարատ »ի եւ Ուկրանիոյ Իվանօ - Ֆրանկովսկի « Սպարտակ »ի հանդիպումը, որ վերջ գտած է Արարատցիներու յաղթանակով (2 — 0) : Գոլերը նշանակուած են Բարկէն Մելիքեան եւ Ս· Պետրոսեան :

Մարտ 6ին, « Արարատ » Հրազդան մարզադաշտին վրայ, գեղեցիկ խաղար կութեամբ մը, յաղթած է Վիլնիւսի « Ժալգիրիս »ի (2-0) : Գոլերը նշանակած են Բարկէն Մելիքեան՝ 27րդ վայրկեանին եւ Սամուէլ Նաւասարդեան՝ 77րդ վայրկեանին :

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊՈՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ԽՈՄԷՅՆԻ Մ'ՕՏ

— o —

Թեհրանի Հայոց Թեմի առաջնորդ Արտակ Արք· Մանուկեանի գլխաւորութեամբ հայկական պատուիրակութիւն մը Փետր· 26ին այցելութիւն տուած է այրթոլա Խոմէյնիի : Պատուիրակութեան մաս կազմած են Ահարոն եւ Վարազդատ քահանաները, իրաւաբան Ա· Պեռնարտի, Տոքթ· Հ· Դաւթեան, Ա· Սագինեան եւ Տոքթ· Ժիրայր Կարապետեան :

Հայկական պատուիրակութիւնը պիմատրուած է Խոմէյնիի նշանակած բարձրաստիճան կրօնաւորի մը կողմէ, որ նախ ներողութիւն խնդրած է որ անցեալ անգամ առնուած ժամադրութիւնը Խոմէյնիի հիւանդութեան եւ տկարութեան պատճառով չէր իրականացած եւ թէ այլ օր, հակառակ խճողուած յայտարերի, այլեւս փափաքած է որ անպայման տեղի ունենայ տեսակցութիւնը, նկատի ունենալով որ վերջին օրն է իր ընդունելութիւններու եւ չուտով պիտի մեկնէր Ղոմ :

Ապա, հայկական պատուիրակութիւնը առաջնորդուած է ընդունելութեան սրահը : Այրթոլա Խոմէյնի եւ այրթոլա Թալեղանի սիրալիր ընդունելութիւն մը ցոյց տուած են հայկական պատուիրակութեան հանդէպ :

Արտակ Արք· խօսք առնելով նախ խընդակցութիւն յայտնած է Խոմէյնիի առողջութեան համար եւ յանուն Իրանահայութեան չնորհաւորած Իրանի ժողովուրդի կատարած յեղափոխութիւնը, ղեկավարութեամբ իմամ Խոմէյնիի : « Իրանահայութիւնը, ըսած է Արտակ Արք·, մեծ գոհունակութեամբ դիմաւորեց կատարուած այս յեղափոխութիւնը եւ ձեղ ճանչցող հայ գիւղացիները մեծ ցոյցով կը խօսին ձեր եւ ձեր գերդաստանի մասին, անոնք ալ իմ միջոցով կը ներկայացնեն իրենց ջերմ չնորհաւորութիւնները » :

Խոմէյնի չնորհակալութիւն յայտնած է եղած բարեմաղթութիւններու համար եւ յիշած հայկական այն գիւղերը՝ Լիլիան, Քազազ - Քամարա, ուր ճանչցած է հայեր, եւ աւելցուցած· « Իսլամ կրօնքը միշտ ալ բարեացակամ վերաբերում ունեցած է կրօնական փոքրամասնութիւններու նկատմամբ եւ բծախնդիր եղած որ անոնք հանգիստ ապրին : Մարզարէի ատեն իսկ այսպէս եղած է· պիտեմ որ Իրանի կրօնական փոքրամասնութիւնները ալ տուժած են թագաւորական վարչակարգի ժամանակ եւ կարգ մը իրաւունքներէ զրկուած են անոնք, յուսով եմ որ Իրանի կրօնական փոքրամասնութիւնները աւելի իրաւասութիւններ կ'ունենան եւ աւելի խաղաղ կեանք մը կ'ապրին » : Հուսկ, այրթոլան ողջոյնի և չնորհակալութեան խօսք արտասանած է Իրանա — Հայութեան ուղղուած :

Տոքթ· Հ· Դաւթեան, թեմական Խորհուրդի կողմէ չնորհաւորելով Խոմէյնին, գրաւոր խնդակցութեան գիր մը յանձնած է անոր :

ԵՐԵՔ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒՄԸ Ե Ւ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ

— o —

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Բ.

ԹԻՒԱԽԸ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆՆ Է

Եթէ մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութեան հարց մը գոյութիւն ունի նաեւ մեզի՝ Հայերուս համար, — կը կարծենք որ ոչ ոք կրնայ ըսել թէ... չունի, — ապա ուրեմն Սահեան Զատիկեանի, Զաւէն Պաղտասարեանի եւ Յակոբ Սահեանեանի գնդակահարութիւնը՝ Մոսկուայի մէջ, պիտի մղէ մեզ առնուազն հետաքրքրուելու թէ իրենց ո՞ր «յանցանք»ին համար ծանրագոյն պատիժին ենթարկուեցան անոնք, ինչո՞ւ հրապարակային դատավարութիւն տեղի չունեցաւ, ո՞ւր են եւ ի՞նչ են փաստական տուեալները իրենց վերագրուած անքաւելի «եղեռնագործութեան»:

Այս հարցումները կը դնենք այս ձեւով, որովհետեւ նոյնինքն խորհրդային պետական Անդրէյ Զախարով, Ֆրանսայի «Մարդկային Իրաւանց Լիկա»յի ներկայացուցիչ Ռոպէր Վերտիէ, Ֆրանսական Տեղեկատու Գործակալութեան Մոսկուայի դրասենեակը, եւրոպական զանազան մամուլի կողմէ հաղորդուած տեղեկութիւններ չինծու են, անհիմն, կամ բացայայտ սուտ:

Եթէ խորհրդային ակադեմական Զախարովի նման պետականներ կը վկայեն թէ հրապարակային որեւէ դատավարութիւն տեղի ունեցած չէ, վերագրումները հիմնաւորող փաստական տուեալներ ներկայացուած չեն, ու, նոյնիսկ, «Զատիկեան Մոսկուա չէր գտնուեր իրեն եւ իր ընկերներուն վերագրուած ահաբեկչական արարքի օրերուն», չենք կրնար լուրջ վերապահութիւն չունենալ խորհրդային շրջանակներու կողմէ հաղորդուած «մանրամասնութիւններու» հանդէպ:

Հայ ազատախոհներու յանցապարտութեան, ձերբակալութեան, դատավարութեան, եւ անոնց մասին արուած վճիռներու հիմ կազմող տուեալներու շուրջ մթութիւն կը տիրէ. եւ եթէ ենթադրենք նոյնիսկ որ անոնք յաչս խորհրդային օրէնքներու պատժելի որեւէ արարքի մէջ գտնուած են, «գնդակահարութեան» որոշումը՝ արդար քայլ մը ըլլալէ աւելի սպառնալիք մը կը թուի ըլլալ բոլոր անոնց հանդէպ, որոնք կը համարձակին իրենց անհատական համոզումներուն եւ ազգային իրաւունքներուն մասին բարձրաձայն խօսիլ...:

Այս հաւանականութիւնը արդէն իսկ հատատուն եւ անխախտ եզրակացութիւն մըն է խորհրդային բարքերուն մօտէն ծանօթ օտար մտաւորականութեան եւ համաշխարհային իրենց վարկով յայտնի գիտնականներուն համար, որոնք վերջերս իրենց մասնակցութիւնը բերած են Ֆրանսայի զանազան քաղաքներուն եւ յատկապէս Փարիզի մէջ կազմակերպուած հրապարակային հաւաքոյթներու եւ ընդոքի ժողովրդային ցոյցերու:

Խորհրդային դատարաններու եւ իշխանութեանց անմարդկային վերաբերումին դէմ արտայայտութիւններ ունեցած է նաեւ մամուլը՝ որ, ընդգծելէ հետք հայ ազատախոհական չարժումի ազգային բնոյթը, կ'եզրակացնէ թէ գնդակահարութիւնները ազգապարարութիւն մըն են հայ ժողովուրդի իրաւունքներուն դէմ եւ պայքարունակ երիտասարդու թեան՝ որպէսզի վերջ տայ ազգային իր տենչերուն ու անոնց հետապնդումին:

Բաւական է աչքէ անցընել փարիզեան մամուլի Փետրուար 5 – 7ի թիւերը՝ « Լը Մոնտ »ի, « Լիպերասիոն »ի, « Ֆիկա – ռօ »ի եւ « Ինթերնէյշընըլ Հերըլտ »ի նման թերթերու մէջ գտնելու համար վկայութիւնը միջազգային համբաւի տէր մտաւորականներու, գիտնականներու եւ գրագէտներու, շատերը՝ իրենց ընկեր – վարական ու « ձախ » հակումներով ծանօթ:

Փետրուար 3ին, « Հայ Գաղաքական Բանտարկեալներու Ազատագրութեան կոմիտէ »ին կողմէ կազմակերպուած ցոյցի մը ընթացքին, Ֆրանսայի ականաւոր գրագէտ եւ իմաստասէր Ժան Փօլ Սարթրը» դատապարտելով քաղաքական բանտարկեալներու հանդէպ խորհրդային իշխանութեանց կողմէ ցոյց արուած վերաբերումը, անդրադարձած է հայ ազատախոհ երիտասարդներու գնդակահարութեան իրողութեան եւ պահանջած է ազատ արձակել բոլոր հայ քաղաքական բանտարկեալները՝ որոնք արդելափակուած են ներկայիս, Խորհ. Միութեան մէջ: — « Ֆրանսացիք պէտք է բիչ մը համակրանք, համախոհութիւն ցոյց տան Հայաստանի հանդէպ: Ունէին 1915ին երբ մեծ ջարդը տեղի ունեցաւ: Պէտք է աշխատիլ Հայերուն հետ եւ պահանջել իրենց հետ իրենց իրաւունքները Խորհ. Միութենէն »:

Արձագանգելով գրագէտին այս յայտարարութեանց, « Լիպերասիոն » օրաթերթը նաեւ տեսակցութիւն մը ունեցած է խորհրդային այլախոհներէն Լէոնիդ Պլիուշի հետ (գիտնական), որ դիտել տալէ վերջ թէ Խորհ. Միութիւն կը միտի աններողութեան ու հալածանքի երբեմնի իր ներքին քաղաքականութիւնը կիրարկել վերստին՝ չեշտած է որ « բացայայտ սուտեր » են խորհրդային պաշտօնաթերթ « Իզվեստիա »յի վերագրումները Զատիկեանի եւ իր ընկերներուն մասին:

Պլիուշ աւելցուցած է այս առթիւ, որ « Զատիկեանի ընտանիքին անգամ գնդակահարման դրոշումի գործադրութենէն ետք միայն տեղեկացած է խորհրդային դատարանի վճիռին, ու քացարձակապէս շինծու է հրապարակային դատավարութիւն կատարած ըլլալու պնդումը »:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Ֆրանսայի կեդր. կոմիտէին եւ Հայ Դատի յանձնախումբին նախաձեռնութեամբ փետրուար 5ին տեղի ունեցած ժողովրդային հաւաքոյթի մը ընթացքին՝ ուր ընկերներ Օնիկ Ալճունեան եւ Արա Գրիգորեան մանրամասնօրէն լուսաբանած են ներկայ վեց հարիւրէ աւելի հայ եւ օտար մտաւորական, քաղաքական եւ հանրային դէմքեր, Ֆրանսայի Մարդկային Իրաւանց Լիկայի ներկայացուցիչ Ռոպէր Վերտիէ նկատել տուած է թէ « Մոսկուայի գետնուղիի դէպքին, հետեւանքին, դատավարութեան վայրին եւ մեղադրեալներու հասցէին կատարուած վերագրումներու մասին ճշգրիտ տեղեկութիւններ չկան մինչեւ այսօր »:

Օրուան զեկուցաւոր առենախօս ընկերուհի Անահիտ Տէր–Մինասեան հանգամանօրէն եւ համապարփակ զեկուցումով մը պարզած է տարախոհական չարժման բոլոր նոյթը Խորհ. Միութեան եւ Հայաստանի մէջ, ցայտուն գործածած է հալածանքներու, ճնշումներու եւ բանտարկութեանց էութիւնը, փաստական տուեալներ ներկայացուցած է Հելսինքիի համաձայնութեանց Հսկողութեան Ցանձնախումբի տեղեկագիրներէն, անդրադարձած է Հայաստանի Սպր. Միացեալ Կուսակցութեան ծրագիրը – կանոնադրին եւ նշած է որ « Արեւմուտքէն տասնեակ տարիներ առաջ՝ Դաշնակցական մամուլը ծաղկած ու դատապարտած է արդէն խորհրդային ճնշումի եւ հալածանքի բաղաքականութիւնը »:

Ընկերուհի Տէր–Մինասեան նաեւ քաղաքական հեռատեսիլի կայանէն բացատրութիւններ տուած է Հայաստանի այլախոհական չարժումի էութեան մասին:

Արձագանգելով բոլոր այս իրազարձութիւններուն, մամուլը առհասարակ կ'եզրակացնէ թէ Մոսկուայի կողմէ մահապարժի գործադրութիւնը՝ երեք հայ տարախոհներու վրայ, կը ձգտի ահա – բեկել Հայութիւնը եւ մղել զայն հրաժարելու իր ազգային իրաւունքները հետապնդելու ամէն ձգտումէ:

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

Փետրուար 27

ԾՆՆԴԱՎԱՅՐԸ ՄԱՀԱՐՈՒ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՄ

— o —

Կան գրողներ, որոնք իրենց մտայղացումները կապում են բացառապէս սրբագրած կեանքի եւծանօթ միջավայրի հետ՝ երբեմն անտեսելով գեղարուեստական պրեմէ անտեսելով գեղարուեստական հնարմունքը: Զեռնամուխ լինելով հայրենի նահանգի կեանքի վերարտադրմանը, Ու. Ֆոլկները յայտնաբերեց այնտեղ այնպիսի կրքեր, հոգսեր, յարաբերութիւններ եւ իրադարձութիւններ, որ երբեմնասարդական տարիքում արդէն դիտակցեց որպէս ստեղծագործական մի կեանքի քիչ լինելը...:

Հայ գրականութեան մէջ ոչ ոք ծնընդավայրին չի անդրադարձել այնպիսի հետեւողականութեամբ եւ անմիջականութեամբ, ինչպէս Գուրգէն Մահարին: Բնորոշ է «Ջմռան գիշեր» բանաստեղծութիւնը, որով 15ամեայ պատանին մուտք գործեց գրական աշխարհ եւ «Ցարութիւն»ը՝ 66ամեայ բանաստեղծի վերջին երգը: Եթէ առաջինը յիշողութեան թարմ հետքերով պատկերում էր կորած մանկութեան այնպիսի մասունքներ, ինչպիսին էին տատը, ձէթի ճրագը, թոնիրը, տանտունը, «Թարգէօզ» կատուն եւ չափազում գրանք ամեռայրի թախծոտ ու թաց զգացումով, ապա երկրորդը գրողի ստեղծագործական հասատամքի հաստատումն էր: Հիւանդ բանաստեղծը, Ն. Ռուսինեանի բանաստեղծութեան տողերի նմանութեամբ, գծեց իր կեանքի «նոր» ճանապարհը՝

Թէ որ բացուին դռներն յուսոյ
Ու մշուշն այս չար՝ հալածուի,
Շողայ արեւն երկնից ծարի,
Լցուի աշխարհն արար լոյսով,
Ես մի վերջին, վերջին խանդով,
Առած բնարն իմ մոռացուած,
Պիտի երգեմ գինի ու հաց
Ու վարագայ լեռն իմ տրտում...

Կէս դարով բաժանուած երկու բանաստեղծութիւնների միջեւ գրուեցին բազմաթիւ ուրիշները, որոնցում իշխողը ծննդավայրի թեման էր:

20ական թուականներին Մահարին գրեց ինքնակենսագրական եռագրութեան առաջին մասերը, որոնցում, ապաւինելով «յիշողութեան կապոյտ քարտէզին»ին, վերականգնեց «կեանքի օրերի չքմայլ ամենապայծառ օղակը», թերթեց «հեռաւոր օրերի ոսկէ գիրքը»...:

Դժուար է գտնել գարատկիզբին Արեւմտեան Հայաստանում ծնուած եւ անմըշուշ մանկութիւն ապրած մարդկանց: Մահարու մանկութիւնը նոյնպէս ընդհատուեց ողբերգական իրադարձութիւններով, որոնք, սակայն, անկարող եղան մթագնել նրա պայծառ յուշերը: Գրողի յիշողութիւնում Վանը հէքեաթային մի պղնձէ քաղաք էր՝ թովիչ եւ նզովուած միաժամանակ. «Քաղաքը, ուր անցել է իմ մանկութիւնը, տեսէր է ունեցել տասնամեակներով եւ ամէն տան առանձնաբերած մեծ մի այգի՝ ամէն մերկ ու բարիքով: Հողը հարուստ էր ցորենով ու ծաղիկներով, հողը պարարտ էր, որովհետեւ տարիներ շարունակ հոսել էր մարզկային արիւնը, եւ մարզկային արիւնից ծաղիկներն ու խնձորները աւելի կարմիր էին»:

Ծննդավայրի կարօտն ուղեկցեց Մահարուն ողջ կեանքում: Եղան տարիներ, երբ այն փոխարինուեց Երեւանի կարօտով, սակայն գրական գործունէութեան երկրորդ կէսում բռնկեց նոր ուժով որի արգասիքը եղաւ «Այրուող այգեստաններ» վէպը: Վէպն արդիւնքն էր ստեղծագործական ներքին, անդադրում եւ անհերոյթ աշխատանքի: Նրա հերոսները տասնամեակներով եւ տասնեակներով ապրել էին հեղինակի ներաշխարհում, մանկութեան հասունացմանը եւ ձեւաւորմանը: «Նորէն վերապրեցի Վանը,– գրում է նա Շ. Շահնուրին,– Վանեցիներին ու 50ամեայ անցեալը... ինչո՞ւ չիսնամեայ, 55, 56, 57... ծնուելէ՛ս ալ առաջ»:

Կարօտի ու ցաւի զգացումները վէպում չէին դանւում ենթատեքստում, ցիր ու ցան հերոսների խօսքերում կամ գործելակերպում, այլ յաճախ երենց ամենիմքական արտայայտութիւնն էին տանում հեղինակային պատումում՝ հեղինակի կողմնակալ վերաբերմունքը մանուկ հերոսական տողերում, որոնք վէպ էին ածւում հիմնի յանգուն արձակ բանաստեղծութիւնների. «Եւ ի՞նչպէս կարելի է խեղդուկ, զսպուած ձայնով երգել «Վասպուրականա՛ն», երբ այդ բառի մէջ տրոփում է մի ամբողջ երկիր, մի ամբողջ աշխարհ, մի ամբողջ, ամօթ չլինի ասել, տիեզերք... Վասպուրական՛, երկիր Որդոց Մեծամեծաց, ուր կանգնած են, կանգուն ու ամբողջ, ուրարտական ու խալդական անթիւ յուշարձաններ, յաւիտեան անբացատրելի արձանագրութիւններով, բեւեռագրերով, խորհրդաւոր ու մութ զարդանշաններով...»:

Հեղինակի կիրքը վարակիչ է, պաճոյը՝ անկեղծ, սակայն նման ոճով չարունակելու դէպքում հեշտ է ընկնել վերածարձ հրապարակախօսութեան մէջ: Եւ վիպագիրն աննկատելի անցնում է ներքին մենախօսութեան, խօսքը փոխանցում Ծննդավայրին կուրծքին սիրահարուած երեւակայական ու անդերանուն հերոսին. «Կատա՞կ կարծեցիր: Ամբողջ աշխարհը ի վերջոյ եկաւ այն համոզման (ամբողջ աշխարհը, հակացա՞ր...) որ անդենականում դրախտը, աստեղականում Վանը...: Վեր աստուրբիս՝ Վանի պէս խորատ, Վանի պէս ամրիւ, Վանի պէս հարուստ, Վանի պէս դրախտային, բնական, բանական եւ արամարանական մի ուրիշ քաղաքի անուն տուր՝ ճակատ պաքեմ...»:

Աստած է անհեմամատ չատ, անդամ՝ խախտելով չափի ընդունուած սահմանները: Սակայն ընթերցողի թերահաւատ ժպիտի վտանգն այլեւս չկայ եւ նորից կարելի է վերադառնալ հեղինակային պատումին. «Բարեկամ, ինչպէ՞ս կարելի է համաց, ցած ձայնով ասել «Վասպուրականա՛ն», երբ Վասպուրականի սիրոյ Վանն է, իսկ այս քաղաքի դեղեցկութիւնները միշտ առ մէկ թուելու համար հազար ու մէկ գիշեր է հարկաւոր, իսկ հազար ու մէկ գիշեր պատմելուց յետոյ կը պահանջուի նորից հազար ու մէկ գիշեր:

Ի խորոց սրտի ծննդավայրը վիպերգող վիպագիրը պէտք է լուծէր «ի՞նչպէս երգել» հարցը:

Աւելիքին առաւել համապատասխանում էր ռէքւիէմը, որը բնորոշ չէր նրան: «Մի՞թէ ես պէտք է երգեմ քեզ օրօր եւ արքայական գնեմ գերեզման» – ասէրեանական տողերով բնաբանում հարցնում է Մահարին: Ո՛չ: Առաջին տողից մինչեւ վերջինը նա կանչում է՝ «Յոլա, ցնորք Նայիրի», ցոլացնում ծննդավայրը ծիածանի վառ գոյներով, տալիս նրա անկրկնելի նկարագիրը, պատկերում պատմութեան պերկն անցած դառնաքաղաքի կեանքը, նրա բնակիչների առօրեայ հոգսերն ու կրքերը, պատկերում ոչ թէ ցաւով, դառնութեամբ ու բողոքով, այլ սիրով, ժպիտով, հիւմուրով եւ ցաւով:

Ծննդավայրի կարօտը պայմանաւորեց վէպի քնարական առնախօսների մակար-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՈՐՈՇՈՒՄ

ՀՀ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումով Հայկական Սովետական Հանրապետության Նախարարների խորհրդի 1947 թվականի հոկտեմբերի 15-ի որոշումը ուժը կորցրած ճանաչվի:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նախագահ Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության գործերի կառավարիչ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 1 հունվարի 1953 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՈՐՈՇՈՒՄ

ՀՀ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումով Հայկական Սովետական Հանրապետության Նախարարների խորհրդի 1947 թվականի հոկտեմբերի 15-ի որոշումը ուժը կորցրած ճանաչվի:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նախագահ Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության գործերի կառավարիչ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 1 հունվարի 1953 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՈՐՈՇՈՒՄ

ՀՀ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումով Հայկական Սովետական Հանրապետության Նախարարների խորհրդի 1947 թվականի հոկտեմբերի 15-ի որոշումը ուժը կորցրած ճանաչվի:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նախագահ Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության գործերի կառավարիչ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 1 հունվարի 1953 թ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՈՐՈՇՈՒՄ

ՀՀ ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշումով Հայկական Սովետական Հանրապետության Նախարարների խորհրդի 1947 թվականի հոկտեմբերի 15-ի որոշումը ուժը կորցրած ճանաչվի:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության նախագահ Ա. ՊՈՂՈՍՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության գործերի կառավարիչ Ա. ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

Երևան, 1 հունվարի 1953 թ.

Այրի Տիկին Շուշանիկ Մխիթարեան եւ փոքրիկը, Պ. Յակոբ Մխիթարեան, Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Մխիթարեան եւ զաւակը, այրի Տիկին Սիրարփի Ֆաքրիքեան եւ զաւակները, Օր. Մարի Մխիթարեան, Առաքելեան ընտանիքը (Հալէպ) եւ բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւակին, եղբօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ փեսային՝

ԽՕՍՐՈՎ – ԺՈԶԻՖ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 11ին, 41 տարեկանին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Մարտ 15ին, ժամը 16ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Սար-Թրուվիլի գերեզմանատունը։

Մահազդ չսպասողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Մոսկուայի մէջ, հայ ոգիի եւ ազատագրումի համար զնդակահարուած երեք հայ երիտասարդներու՝

ՍՏԵՓԱՆ ԶԱՏԻԿԵԱՆԻ
ՅԱԿՈԲ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ
ԶԱՒԷՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին համար մատնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Մարտ 18,, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Հրանդ Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Ժաք Մեսրուճեան 200 ֆր. կը նուիրեն Սամուէլ - Մուրատ վարժարանին, փոխան ծաղկեպսակի, Տիկին Համասփիւռ Գոճակէօզեանի մահուան առթիւ։

×

ՏԷՍԻՆ.— Տէր եւ Տիկին Հաբէլեան, ողբացեալ այրի Տիկին Վարդանոյշ Փոքեաղեանի մահուան տխուր առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 50 ֆր. կը նուիրեն «Ծառաջ»ին։

ՇԱՒԻՒ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ, Աբեւագալի ապարտոզութիւն։

ԻՍԻ Ս. ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՀՍԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 16, երեկոյեան ժամը 7ին, Իսի լէ Մուլինոյի Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՎԱՂԱՆՍ.— Սիմոնեան ընտանիքը 100 ֆրանք կը նուիրէ «Ծառաջ»ին իրենց հօր մահուան 15րդ տարելիցին առթիւ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս. Մեսրոպ պղծոցին ի նպաստ եղած են հետեւեալ նուէրները.—

Փարիզեն

Աբիկեան Շարլի, Աղաբէկեան Հայկ, Ադամեան Խոսրով, Պօղոսեան Տարօն, Պաղտասարեան Վարդգէս, Պէրպէրեան Վարդան, Տ.ք.թ. Պալասթր, Պալեան Ժիլպէր, Տէր-Յակոբեան Փիէր, Ճիպիլեան Ռոպէր, Խաչատրեան Հայկ, Ղազարեան Սերժ, Յովսէփեան Ստեփան, Համալեան Նոէլ, Ճապուրեան Փասքալ, Գալաճոյեան Շարլի, Գէորգեան Մեսրոպ, Խուպէսէրեան Ֆիլիփ, Մանասեան Ժերար, Մխիթէվէլեան Ժաք, Մխիթէվէլեան Վիրժինի 500ական։

(Շար.)

Հայաստանեան Ֆիլմերու ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Կազմակերպուած Ֆրանսահայ Մշակ. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը ճիշդ 20.45ին

Musée Guimet, 6 Place d'Iéna
75016 Paris (Métro : Iéna)

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը

ՆԱՀԱՊԵՏ

(հայերէն խօսուն — փրանսերէն ենթագրութիւն) եւ « ԱՐԵՒԻ ՆՇԱՆԱԿԸ »

Նախերու մասնակցութիւն 15 ֆրանք

Participation aux frais : 15 F.

Points de vente des billets :
U.C.F.A.F., 6, Cité Wauxhall, Paris 10e
Baltaian, 27 Rue Bleue, Paris 9
Palouyan, 9, Rue de Trévise, Paris 9e
et auprès des membres de l'U.C.F.A.F.

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ

ՏՕՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ

Կիրակի, Մարտ 18

Նախաձեռնութեամբ Լիոնի Հայ Առաք. Եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութեան եկեղեցւոյ սրահին մէջ, 295 Պուալօ փողոց, Լիան 3րդ, կ. յետոյ ժամը ճիշդ 4ին

Օրուան նիւթին շուրջ կը խօսի՝

ԴԱՒԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին Հայկազեան վարժարանի աշակերտութեան եւ տեղւոյն այլ ուժերու կողմէ։

Հանդէսէն յետոյ ընտանեկան խնջոյք, որու ընթացքին Սայաթ Նովա նուագախումբը կը բերէ իր մասնակցութիւնը։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆԸ 12-14, rue St. Bazile Marseille 3e

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆ, ԿՐԹԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԳՕԱՄԵԱՅ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ՍՐԱՀ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին

Կը նախագահէ.— Հ. ՍԵՐՈՎԲԷ ՎՐԴ. ԱԳԼԼԵԱՆ

Կը խօսին.—
ԿԱՐՕ ՓՕԼԱՏԵԱՆ
ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ
ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ

Խօսք՝ յոբելեարի։

Արտասանութիւն եւ ընթերցում յոբելեարի գործերէն

ՃԱՇ

Ի պատիւ յոբելեարին, հանդիսութենէն ետք Տարօն սրահին մէջ։ Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրուիլ Մարտ 16էն առաջ։

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է

ԼԻՒՍԻ ԻՇԽԱՆԵԱՆԻ

Դաշնակի ունկնդրութիւնը որ տեղի պիտի ունենար, այս Հինգշաբթի Մարտ 15ին, յետաձգուած է կամքէ անկախ պատճառներով, ցնոր տնօրինութիւն։

ԽՆՋՈՅՔ

Բարեկենդանի առթիւ Մարտ 16, ժամը 14.30էն մինչեւ 19, Ահարոնեան ակումբին մէջ կը հրաւիրէ զաղութիս Հայութիւնը եւ իր բոլոր ընկերուհիները ուրախ, զուարթ ու հաճելի օր մը անցընելու միասին։ Աչխատող ընկերուհիներն ալ կրնան գալ իրիկուան աշխատանքէ վերջ։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէկ տարուս երախայ մը նայելու համար, միայն օրուան մէջ, կը փնտուի հայ կին մը, միջին տարիքի։

Հեռաձայնել՝

663 - 39 - 83

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի կեդրոնական Սանուց Միութեան վարչութիւնը ընկերահամակրական հաւաքոյթի մը կը հրաւիրէ անդամներն ու համակիրները, Շաբաթ, Մարտ 17, ժամը 16ին, Միութեան կեդրոնատեղին, Պարոյր Սեւակ դրադարան, 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, 75009 Փարիզ։

Ներկաները քոքթէյլով մը պիտի հիւրասիրուին։

ԿԱԳՈՑՏ ԽԱՋ

ՕԴԱՓ. ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պելֆոնթէյնի կայանի արձանագրութիւնները բացուած են։ Արձանագրուիլ մասնաճիւղերու մօտ Ճուլիս եւ Օգոստ. ամիսներու համար, կամ Կապ. Խաչի գրասենեակը Դշ.ի օրերը եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15.30էն մինչեւ 16, 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ, 6էն 14 տարեկան (ոչ աւելի)։

A L'OCCASION DES FETES DE

Paques aux Lieux Saints

ET
L'INAUGURATION SOLENNELLE
du
MUSEE HELEN et EDWARD MARDIGIAN
Président de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance des Etats-Unis

JACQUES CHELELEKIAN
(*Accompagnateur*)

propose :

Voyage à Jerusalem

de MARSEILLE
Départ Dimanche 15 Avril — Retour Mardi 24 Avril 79
Prix par personne 3.900 F.

Comprenant :
Transports, visites et excursions : TEL AVIV — CESAREE — HAIFA — ST JEAN D'ACRE — NAZARETH — TIBERIADE — BEIT-SHEAN — JERICHO — BETHLEHEM — JERUSALEM,
Logement en chambre double. — Hôtels 4 étoiles. — Pension complète.
Assurances : Annulation — Rapatriement — Perte et Vol bagages.

ATTENTION ! places limitées

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
Lic. A. 568

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ ՏՕՆԵԼՈՒ

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

Նուիրուած

ԿՈՄԻՏԱՍԻ

Ծննդեան 110ամեակին առթիւ

13 Մայիս

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Հայ կարմիր Խաչի Անիէռ – Պուա Գոլոմպ շրջանի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին, Պուա Գոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը՝ 31, Ռիւ Փօլ-Տէռուլէտ։

Կեդր. վարչութեան կողմէ կը խօսի՝

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԷԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակհին Փարիզի հայ սերուած երգիչ ՆՈՒՃԻ ՍՕՍԻ պարախումբը՝ պարուհիյ Արթիֆէհվանեանի գլխաւորութեամբ։

Գունաւոր խօսուն ֆիլմ մը Հայաստանի մասին, ֆիլմի մասնագէտ՝ Պ. Ժորժ Այրանեանի պատրաստած, առաջին անգամ կը ցուցադրուի շրջանիս մէջ։

Մուտք 15 ֆ.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին։

×

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, Մարտ 17, Շաբաթ օր ժամը 4ին Մշակոյթի Տան սրահը՝ 17 Ռիւ Պլէօ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

« Անի » երգչախումբի ժողովրդական երգերու համերգը, ղեկավարութեամբ Հրանդ Աճէմեանի։ Ապրիլ 27ին, Իսիի քաղաքապետարանի սրահը։ Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ ԻՍԻ

Իսիի Հայ Մշակոյթի Տան գրադարանը բաց է Մարտ 15էն սկսեալ, երեքշաբթի, Հինգշաբթի եւ Շաբաթ օրերը ժամը 17էն 19.30։ Գրադարանը ճոխ է հայերէն եւ ֆրանսերէն գիրքերով (45, Ռիւ տը լա Տէֆանս, Իսի)։

NOUVEAU
RESTAURANT ARMENIEN
NORAïR

24 RUE RODIER.(9e) 2803584. Ouvert tous les jours

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
15
JEUDI
15 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ. 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.338

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — No 14.338

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԸ՝ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

— o —

ԼՄՐ.— Ստորեւ կը հրատարակենք Պոլսոյ Պատրիարքարանի հաղորդագրութիւնը՝ Պատրիարքին տեսակցութեան առթիւ փոխ – վարչապետ Էյուպօղլուի հետ: Անցամ մը եւս կը պարզուի թէ ոչինչ փոխուած է Թուրքիոյ մէջ, հակառակ Շնորհիւ Պատրիարքի յամառ ճիգերուն: Հաղորդագրութեան վերջին մասը, որ չի կրնար մեզ զարմացնել, ուրիշ բան չի փաստեր եթէ ողբերգութիւնը ժպտո - վուրդի մը, որ չի կրնար անցամ մէկ տեսակէտ ունենալ, իր պատմութեան ամենէն սեւ էջին հանդէպ իսկ···:

×

Իսթանպուլի Կուսակալութեան վրոնթոլի տօրէնը Մարտ 5, Երկուշաբթի կէսօրէ առաջ հեռաձայնելով Պատրիարքարան, հաղորդեց որ մեծայարդ փոխվարչապետ Օրհան Էյուպօղլու, օգտուելով Իսթանպուլի մէջ գտնուելու առիթէն, կը փափաքի տեսակցութիւն մը ունենալ Պատրիարք Հօր հետ, նոյն օրը ժամը 15·30ին, քաղաքապետարանի մէջ:

Պատրիարք Հայրը, հետեւ առնելով Ս. Փրկիչ Հիւանդանոցի բժշկապետ Տօքթ. Կարապետ Արմանը եւ նոյն հաստատութեան Հոգաբարձութեան առենապետ Պ. Գէորգ Աթմաճեան եւ Գալֆայեան որբանոցի Ընդհանուր Ժողովի առենապետ Պ. Կարպիս Ուղուրլեանը, այցելեց քաղաքապետարան, ուր լման ժամ մը տեւակցութիւն ունեցաւ մեծայարդ փոխվարչապետին հետ: Տեսակցութեան ներկայ էր նաեւ Իսթանպուլի երիտասարդ երեսփոխաններէն մեծայարդ Եալչընը կիւրսէլ, որ նոյնինքն փոխ - վարչապետի կողմէ Պատրիարքարանիս եւ իր մէջեւ կապ պահող անձ նշանակուած էր անցեալ տարի: Մեր համայնական դէմքերուն ամանք անգամ մը եւս աչքէ անցուեցան, որոնց մասին, դէմ - քանտաբար ոչ մէկ գործնական նորութիւն բերուեցաւ, բայց անգամ մը եւս հաստատելի հինգ առ հարիւր տուրքի վերացումի հաւանականութիւնը: Այս հարցը սակայն եթէ յոյն համայնքին համար մեծ խնդիր մըն է, եւ այդ իսկ պատճառով անոնց կողմէ չի վճարուիր, մեղի համար կարեւորագոյն հարցը չէ, եւ ցարդ վճարուած է մեր մատակարարմարմիններու կողմէ, բաղդելով միայն այն անկանոնութիւններուն դէմ, որով կարդ մը ծախքեր չեն ընդունուիր իվ - դիֆի անօրէնութենէն իբրեւ « վագըֆի նպատակին — հարցական նշան — հետ կապ ունեցող ծախքեր », իսկ այդ չընդունուած ծախքերը դիմագրաւելու նպատակով ձեռք ձգուած գումարները կը նկատուին վագըֆի եկամուտ եւ անոնցմէ ալ տուրք կը գանձուի: Մինչեւ իսկ օրինակ, մամերու ծախքը չընդունուիր իբրեւ վագըֆի ծախք բայց արդիւնքը կը նկատուի վագըֆի եկամուտ եւ տուրք կը գանձուի:

Տեսակցութեան կէսին ներկայ եղան նաեւ Արտաքին Նախարարութեան երեք ներկայացուցիչները, որոնց համար հետ անբացատրելի մնաց, թէ ինչպէս օրէնքի, արդարութեան եւ հաւասարութեան հիման վրայ կառուցուած մեր Պետութեան մէջ (Հուգուգ Տեվլէթի) կրնային պաշտօնականանալ Օրէնքի, Արդարութեան եւ Հաւասարութեան հակառակ նորման որոշումներ:

Իսկ վերջաւորութեան երբ խօսակցութիւնը կեդրոնացած էր Հիւանդանոցի սեփական այն եկամտաբեր չէնքին վրայ, որուն վերաշինութիւնը կատեգուած էր տասը տարիներէ ի վեր, եւ Գալֆայեան Որբանոցի վերաշինութեան մասին, մեծայարդ քաղաքապետն ալ հրաւիրուեցաւ տեսակցութեան: Քաղաքապետն ալ հիմնաւորը կերպով չինութեան արժօնա – դիր ունեցող չէնքի մը աւարտումի աչ – խատանքը:

Այնպէս որ այս հանդիպումն ալ գործնական որեւէ արդիւնք չունեցաւ, բայց մեր համայնական դժուարութիւնները անգամ մը եւս արձագանգել եւ խոստումները արուելէ, թէ անոնք տակաւ առ տակաւ պիտի կարգադրուին:

×

Մարտ 6, Երեքշաբթի առաւօ ժամը 10ին նախապէս կատակալութեան կողմէ պատրիարքարանէն առնուած ժամադրութեամբ, նահանգիս մեծայարդ Կուսակալը Իհսան Թէքին, այցելեց մեր Պատրիարքարանը: Մեծայարդ Կուսակալը Պատրիարքարանիս աւագ դուռէն ընդունուեցաւ եւ դահլիճ առաջնորդուեցաւ վրանորդարանիս աւագ պաշտօնեայ Վաղարշակ Ա. Սրկ. Զիլճեանի եւ Պր. Կարպիս Ուղուրլեանի կողմէ: Ընդունելութեան ներկայ էին երկու Պատրիարք Հօր ընկերացող պատուական ազգայինները, Տօքթ. Կարապետ Արման եւ Պր. Գէորգ Աթմաճեան, առաւել Պր. Եդուարդ Փոլան եւ փոստարան Տ. Տիրան Պաքար, որոնք Պատրիարքարանիս հետ կապ ունեցող գործերու առընչութեամբ այդ ժամուն կը գտնուէին Պատրիարքարան:

Մեծայարդ Կուսակալը հետաքրքրութեամբ եւ համայնական հարցերով: Անգամ մը եւս առկախ ինչ – ինչ համայնական խնդիրներ բարեհաճ նկատառման յանձնուեցան Կուսակալին: Անոնցմէ էին, օրինակ, կարգ մը Թաղային Որհուրդներու տակաւին վաւերացուած չըլլալը կամ կիսկատար կերպով վաւերացուած ըլլալը, բազմաթիւ հայ աշակերտներու իբրեւ համայնական վարժարաններէ դուրս մնացած ըլլալը, հակառակ այն իրողութեան, որ 1978 Դեկտ. 23ին Տան նըզթայէն յատուկ որոշում ելած էր, որ այս տղաքը վերստին ընդունուին իրենց համայնքի վարժարանները: Տանըզթայէն այս որոշումէն օրինակ մը յանձնուեցաւ մեծայարդ Կուսակալին:

Խօսակցութեան ընթացքին Կուսակալը պատմեց արտասահմանի մէջ իր հանդիպած չատ մը Հայերու մասին, որոնք չատ սերտ ու սիրալիր վերաբերմունք ցոյց տուած են իրեն եւ իր ընկերներուն հանդէպ:

Այս կապակցութեամբ խոր ցաւով իմացան ներկաները, որ օրերս Մարգկային Իրաւանց Յանձնախումբը կը պատրաստուի հղեր ժողով դումարել Ժընեւի մէջ եւ օրակարգի վրայ կայ եղեր նաեւ ցեղասպանութեան տեղեկագիր մը, որտեղ Ա. Պատերազմի ընթացքին Հայերու եւ Օսմանցիներու մէջեւ ծագած կարգ մը դէպքերը ցեղասպանութեան իբր օրինակ ցոյց տալու փորձ պիտի ըլլայ ներկաները հաստատեցին որ այս մասին հայ համայնքի տեսակէտը նոյն է Թուրք հայրենակիցներուն եւ մեր Պետութեան ունեցած տեսակէտին հետ եւ հաւասարք տուին որ Պատրիարք Հայրը, ամբողջ Թուրքիոյ հայ ղեկամակերպութեանց եւ ժողովուրդին անունով, նման փորձի մը իրենց հակառակ ըլլալը պիտի արտայայտէ յատուկ հեռագրով մը: Տեսակցութիւնը տեւեց աւելի քան ժամ մը եւ յարգարժան Կուսակալը մեծարուելով գոհ տպաւորութեամբ մեկնեցաւ:

ԴԻՒԱՆ, ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ
ՀԱՅՈՑ ԹՈՒՐՔԻՈՑ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՍՐԱՅԷԼ - ԵԳԻՊՏՈՍ

ԳԱՐԹԸՐ ՅԱՋՈՂԵՑԱ՞Ի

— o —

Երեքշաբթի օր, յանկարծ ուրախ լուր մը կուտար Գարթըր, Գահիրէի օգակայանին մէջ իսկ, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին: Օրը բազմաթիւ վերիվայրումներ ունեցած էր եւ վազ առաւօտեան, աւելի ճախողութեան մասին կը խօսուէր բայց Գարթըր կը յամառէր, իր վարկը խնդրոյ առարկայ էր եւ նահանջելէ եաք Պեկինի հետ, կը հասնէր Գահիրէ եւ երկուքուկէս ժամ կը խօսէր Սատաթի: Ապա կը յայտարարէր.— « Համոզուած եմ, որ հիմա ճչգած ենք այն տարրերը որոնք հաշտութեան զաշնագրին հիմը կը կազմեն »: Միացեալ Նահանգներու նախագահը կ'աւելցնէր.— « Մ. Նահանգները առաջարկներ ներկայացուցին լուծելու համար որոշ առկախ հարցեր: Այդ առաջարկները ընդունուած էին Պեկինի եւ իր կառավարութեան կողմէ: Հիմա ալ ընդունուեցան Սատաթի կողմէ: Նաեւ առաջարկները ըրի Սատաթի եւ Պեկինի դեռ չլուծուած հարցերուն համար: Մեկնումէս առաջ, Պեկին համաձայնած էր զանոնք իր դահլիճին ներկայացնել: Սատաթ այս նոյն առաջարկները ընդունեցաւ »:

Կը թուի ուրեմն որ Սատաթ աւելի դիւրին կը համաձայնի ամերիկեան տեսակէտներուն մինչ Պերկին « նայինք » կ'ըսէ:

Առկախ երեք հարցերուն, խորքին մէջ, միայն երկուքը բարդ էին:

Նախ կար քարիւղը: Հոս Իսրայէլ կը պահանջէր յանձնառութիւն մը՝ տարին երկուքուկէս միլիոն թոն, զոր Գահիրէ պէտք է ուղղակի տար (յիշենք որ Իսրայէլ զրկուած է այլեւս Իրանի քարիւղէն): Եգիպտոս կը մերժէր: Կը նախընտրէր Ամերիկայի ծախել, որ իր կարգին կրնար Իսրայէլի ծախել: Ի վերջոյ Գարթըր կը համոզէր Պեկինը, որ ուզածը խոտոր կը համեմատի միջազգային գործակերպին հետ ուրեմն պէտք է դոհանայ ամերիկեան երաշխաւորութենէ մը՝ տասը տարի Սինայիի քարիւղի հայթայթում Իսրայէլի:

Երկրորդ կէտն էր դեսպաններու փոխանակումը: Իսրայէլ կ'ուզէր որ այս փոխանակումը կատարուի Սինայիի պարպումէն մէկ ամիս ետք, այլ խօսքով՝ հաշտութեան կնքումէն տասը ամիս յետոյ: Եգիպտոս կը նախընտրէր որ դեսպան փոխանակուի միայն այնատեն, երբ Այսրյորդանանի եւ Կազայի մէջ հաստատուած հիմնարկները ինքնավարութեան ծրիին մէջ, գործադրութեան անցած ըլլան: Հոս ալ Գարթըր միջին ճամբայ մը գտած է:

Երրորդ հարցը աւելի բարդ էր՝ Կազա: Կը թուի թէ այս խնդրին համար գըտնուած լուծումը աւելի նպաստաւոր է Եգիպտոսի: Այս վերջինը կ'ուզէր որ այդ հողամասի մէջ, զոր կը մատակարարէր մինչեւ վեցօրեայ պատերազմը հաստատէր կապի դրասենեակ մը եւ ի հարկին՝ ոստիկանական: Իսրայէլ կ'ընդդիմանար: Հոս ուրեմն Գարթըր յաջողեր է Սատաթը համոզել որ հրաժարի այդ ծրագրէն եւ փոխարէն՝ Իսրայէլ համաձայն է որ ինքնավարութեան ծրագրի գործադրութեան մէջ, Կազա Այսրյորդանանէն տարբեր կարգադրութեան ենթարկուի: Պեկին ընդունած կ'ըլլայ նաեւ որ Եգիպտոս հաստատէ կապի իր դրասենեակը եւ հաշտութենէն տարի մը ետք կազա ինքնավար ըլլայ:

Լատտեհները կ'ըսեն թէ հաշտութեան դաշինքը կը ստորագրուի գալ շաբթու: Բայց դեռ ոչինչ վերջնական է քանի Պեկին նախ իր կառավարութեան, ապա Որհրդարանի վաւերացումը պէտք է ապահովէ: Հակառակ պարագային՝ պիտի հրաժարի:

Չորեքշաբթի առաւօ Գահիրէի Ալ - Ահրամը պատկերազարդ ճեւով կը նկարագրէր որ հաշտութեան կառախումբը փաստորէն կ'երթայ դէպի լոյսի կայարանը···:

Կը մնայ սակայն բազմաթիւ կնճռոտ հարցեր, որոնց նուազագոյնը չէ Պաղեստինը: Եւ այս հաշտութեան դաշինքը — եթէ ստորագրուի — կրնայ ուրիշ տեսակի պատերազմի մը դուռ բանալ: Արդէն ոչ Պեկին, ոչ Սատաթ մտանաւոր խանդավառութիւն մը ցոյց կուտան: Առայժմ միակ լատտեհը՝ Գարթըրն է:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՄԱՀ ՄՈՐՈՒԱ ՀԱՍԱՐԱԹԵԱՆԻ

— o —

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի փետր. 27ի թիւէն կ'իմանանք թէ յետերկարատեւ հիւանդութեան իր մահկանացուն կնքած է Մորուս Ս. Հասրաթեան, վաստակաւոր գիտնական, գիտակից անդամ Գիտութիւններու Ակադեմիայի:

Ծնած էր 1902ին Սիսիանի Հրջանի Ախլաթեան գիւղը: Իր նախնական ուսումը կատարած է տեղական դպրոցը, ապա Բագուի առեւտրական ուսումնարանին մէջ՝ միջնակարգը: Աւարտելէ եաք Երեւանի Համալսարանը, Հասրաթեան գիտական եւ մանկավարժական բեղուն գործունէութիւն ունեցած է Հայաստանի յեղափոխութեան Թանգարանը, պատմութեան հիմնարկը, Մ. Մաշտոց Մատենադարանը:

Հմուտ միտք, հեղինակն է չարք մը արժէքաւոր աշխատութիւններու հին եւ միջնադարեան Հայաստանի պատմութեան եւ հնագիտութեան նուիրուած:

Աւանելաբար ծանօթ է իբրեւ «Պայքար» վաստակ»: Իր մասնակցութիւնը բերած է նաեւ հայ ժողովուրդի պատմութեան դասագիրքերու: Շուրջ տասը տարի վարած է Հայաստանի պատմութեան Թանգարանը: Մեծ եղած է իր դերը իրեւ մանկավարժ:

Արժանացած է բազմաթիւ պարգեւներու: 1961ին ստացած է « Գիտութեան վաստակաւոր գործիչ » տիտղոս, 1963ին ընտրուած է Գիտութիւններու Ակադեմիայի թղթակից անդամ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՐՏ 13ԷՆ սկսեալ գործադրութեան անցաւ եւրոպական դրամական դրութիւնը, ըստ այն որոշումին, որ տրուեցաւ Փարիզ գումարուած Եւրոպական Ժողովուրդի ժողովին, որու կը նախագահէր Թիսքար տ'Էսթէն: Դուրս կը մնան սակայն Անգլիացիները:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑ՝ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

— o —

Երեւանի նկարիչները ծանօթ են փարիզի գեղագիտական շարժումներուն: Աւելի լայն ծանօթութիւններ ստանալու համար, քանի մը երիտասարդներ վաթքեցան, որ հարցազրոյց մը ունենանք իրենցմէ մէկուն արուեստանոցին մէջ:

— Պր. Մուրատեան, ուզում ենք պիտնալ թէ ի՛նչ է նկարչութեան ներկայ վիճակը Փարիզում:

= Լուրջ ու պատրաստուած արուեստագէտներ, իւրացնելով դասական դըպրութեան ոգին, նոր պատուհաններ կը բանան կարելիութիւններու անսահմանութեան վրայ, որ նկարչութիւնը տեսնուի, երբե՛ք չտեսնուած ձեւերով: Անոնք կ'առաջնորդուին այն համոզումէն, թէ արուեստագէտին մէջ կայ անբացատրելի բան մը բացատրելի բանէ բուն հետ, որ կը հետեւի աշխատանքին, սկզբանէ անտի: Անոր հաւատարիմ մնալով, ստեղծագործութիւնը կը զտնայ գունագեղումի բուրմունք, կը յափրացնէ հոտառութեան քիչ ընդունակն անգամ, երբ մանէ ծերպերէն ներս սրտի ծալքերուն: Այն ատեն, նկարը, որ տեսողութեան լեզուով գրուած յօդուած մըն է, կը լուսաւորուի սրտին ճառագայթումովը, ու կ'ըլլայ քնարականութիւնը ներքին լոյսին:

— Բայց սրանք իրաւ նկարիչների որոնումներն եղել են միշտ: Մենք պիտենք թէ Փարիզում նկարչութիւնը մի ուրիշ երես էլ ունի, որ սրանց հակադրութիւնն է:

= Անձնատուութեան խօլական արշաւը նկարչութիւնը հասցուց ձեր ակնարկած վիճակին: Բայց այդ երեւոյթը Նիւ Եորքը կը յատկանշէ աւելի՝ քան Փարիզը: Ֆրանսացին ցոյց տուաւ թէ լաւին ժողովուրդը նախ կը զատէ յետոյ կը գործէ: Անշուշտ, ոչ մէկ նկարիչ կը չահի արուեստին ողիմպիականը, եթէ չունի անհատականութիւն մը: Ուրիշին աչքով տեսնողը իր սեփական աչքը կը կորնչնէ: Նկարիչը պէտք է գիտնայ իր ապրումները լստեսել, որպէսզի գողոն մը չսպրդի իր գործէն ներս: Այս համոզումը չատ հեռուները տանիլ ուզողները նկարչութիւնը հասցուցին ներկայ չփոթ վիճակին:

— Ի՞նչ կարող է վաղը ծնիլ նկարչութեան ներկայէն, գուշակութիւն ա-նողներ կա՞ն:

= Մեծ վերելքները կը ծնին անկումէն: Ցածեցած ճաշակը կ'ոգեկոչէ զգլուսոը նոր ճաշակին: Արուեստի մը վերջով կը սկսի արուեստի մը սկիզբը: Սրտի ծայրայեղութիւններէն ալ կրնայ ծնիլ նոր վերածնունդը, իբր հակադրութիւն, բայց թէ ի՛նչ ուղղութիւն կրնայ ունենալ, ան ոչ ոք կրնայ գուշակել: Ապագան նախանձախնդիր է, չուզեր իր գաղտնիքը ուրիշներու հաղորդել:

— Ի՞նչ է վերաբերումը քննադատներին, փոփ եւ օփ արուեստների հանդէպ:

= Քննադատներն ալ նկարիչներուն պէս բաժնուած են խումբերու: Կան արուեստին ըմբռնութեան հաւատարիմները: Կան ծայրայեղութիւնները պաշտպանողները: Կան նաեւ քննադատներ իրենց ըսածին համոզումը չունեցող: Անոնք, տպէտ կամ յետամնաց չնկատուելու համար կը զուարճանան ամէն այլանդակութիւն որ կ'ուզէ ինքզինքը պարտադրել: Ցանուն նորութեան ամէն բան թմրկահարող քննադատը կը մեղանչէ հաւատալուն մէջ, թէ պաշտպանել ամէն նորութիւն, կը նշանակէ պաշտպանել յառաջդիմութիւնը:

— Ժողովուրդը ընդվզում ցոյց չի տալիս ծայրայեղութիւնների դէմ:

= Լուսնարշաւի մեր զարուն, երբ գիտնականներ նոր միջոցներ կ'որոնեն երազուած իրականութիւնները կարելի դարձնելու, բնական է, որ արուեստագէտներն ալ իրենց ճիգերը բերեն, միաւորուր դարձնելու յառաջդիմութիւնը արտայայտութեան բոլոր ձեւերուն մէջ: Միասնականութեան ձգտումը պատճառն եղաւ, որ նկարիչները չատնան, չատցած ըլլալուն համար նկարիչ ըլլալու միջոցները: Նկարել ու նկարիչ չնկատուիլը եղաւ դառնութիւնը քանակին մէջ կորոտուած որակին:

— Ի՞նչքան նկարիչ կայ Փարիզում:

= Հարիւր հազար, մօտաւորապէս: Պատկառելի բանակ մը վրձինով զին-ուածներու: Նուազեցնելու համար այդ թիւը, պէտք է չատ բարձր ըլլան նկարչութեան պատերը, որ թուիչք ունեցողը միայն կարենայ անցնիլ անոնց վրայէն:

— Կարծո՞ւմ էք թէ նոր իզմեր տակաւին կարող են ծնիլ:

= Արուեստը սահման չունի անջրպետին պէս: Մէկն բան կարելի է: Մէկն կարելի բան ընդունելի չէ միշտ:

ԶԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ԵՐԵՔ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒՄԸ ԵՒ ՍՓԻՒՌՔԻ ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԽՄԲ.— Սովորութիւն չունինք արտատպումներ ընելու Պէյրութի « կանչ » համայնավար շաբաթաթերթէն, մանաւանդ որ, ինչպէս պիտի ըսէր Ֆրանսացին՝ « նոյն ծուխին չենք պատկաներ »: Ան-գամի մը համար սակայն, կ'արտատպենք նմոյշ մը (եւ ի՛նչ նմոյշ) որպէսզի մեր ընթերցողներն ալ տեղեակ ըլլան թէ հայանուն *ասոնք* թերթ ալ ունինք···: ՀԱՅ խմբագիր մըն է այս բաները գրողը: Ի՞նչպէս կրնայ, գուցէ հարց տան բարեմիտներ: Կը բաւէ պարզապէս որ մարդը Պապէն աւելի պապական ըլլայ, այսինքն Սթալինէն աւելի սթալինական: Գրու-թիւնը, այնճան պերճախօս է որ աւելին ըսել՝ աւելորդ պիտի ըլլար: Գոհանանք փոխաբերելով թերթին իսկ խորագիրը՝ նման թերթեր կ'արատաւորեն հայ մա-մուլի վարկը, մնաց որ չենք ալ խորհիր թէ իրենց փաթրոնին —Մոսկուա— յարգանքը վայելեն···:

ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԿԸ ԱՐԱՏԱՒՈՐՈՂ ՈՁՐԱԳՈՐԾՆԵՐԸ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԱԾ

Այս չաբաթ լրատու գործակալութիւնները հաղորդեցին թէ Մոսկուայի մէջ գործադրուած է մահափորձը Ստեփան Զատիկեան կոչուածին եւ իր երկու մեղսակիցներուն, որոնք մահուան դատա-պարտուած էին Սովետական Միութեան Գերագոյն Ատեանին կողմէ, Մոսկուայի մերթ ընդ մերթ կայաններէն մէկուն մէջ 1977ին ռումբ մը պայթեցուցած ըլլալնուն համար: Այդ պայթիւնին զոհ գացած էին բազմաթիւ մեռեալներ ու վիրաւորներ խաղաղ բնակչութեան մէջ:

Եթէ կատարուածը անհատասրակչիռ մը գործը եղած ըլլար, կարելի պիտի ըլլար ըսել նման դէպքեր կը պատահին ամենուրեք: Սակայն ի յայտ եկաւ որ ատիկա կատարուած էր ոճրային նպատակներով եւ այնպիսի ժամանակ մը, երբ խմբերիալիստներն ու միջազգային սիոնիզմը ընդհանուր « քէյրէյն » կը մղէին Սովետական Միութեան դէմ եւ պայն կ'ուզէին օգտագործել իրենց սեւ հաշիւներուն համար: Ահա թէ ինչու այդ օտար ոճիրը ընդհանուր պայթոյթ յառաջացուց պայն կատարողներուն ու դրդողներուն դէմ, սովետական ամբողջ հանրային կարծիքին մօտ:

Ծանօթ է թէ Սովետ. Միութեան մէջ ահաբեկչական արարքները ընդհանրապէս կը կատարուին սիոնիստներու դէմ-կատարութեամբ: Սակայն այս վերջին-ները, անդրադառնալով որ նման ոճրային արարք մը ի՛նչ բացառական անդրադարձ կրնայ ունենալ իրենց համախոհներուն նկատմամբ, զգաստիր այդ պաշտօնը յանձնած էին հայանունի մը, որ այդպիսով եւ անխղճօրէն իր ժողովուրդին վարկն ու պատիւը կ'արատաւորէր յաչս սովետական ժողովուրդներուն:

Կասկածէ վեր է որ հայ ժողովուրդին վարկը բարձր է ու ան մեծ յարգանք կը վայելէ սովետական բոլոր ժողովուրդներուն եւ մանաւանդ ռուս ժողովուրդին մօտ: Այս կարծիքը կազմուած է պատմական փորձով, երկար տարիներու միացեալ պայքարներու ընթացքին ցուցաբերուած փոխադարձ իրերօգնութեան շնորհիւ: Հայ ժողովուրդը միշտ գիտակցած է թէ իր ճակատագիրը կապուած է ռուս ժողովուրդին հետ եւ կապուած պիտի մնայ տեւապէս:

Այս պատճառաւ է որ Հայերը, ուր որ ալ գտնուին, միշտ աշխատած են տեւապէս աւելի ամրացնել իրենց բարեկամական կապերը ռուս մեծ ժողովուրդին հետ եւ խստօրէն դատապարտած են ամէն ապրանք՝ որ կրնայ վնաս հասցնել այդ կապերուն:

Այս գիտակցութեամբ է որ մենք հայ ժողովուրդի դերապոյն շահերուն համար վնասակար կը նկատենք հայ որեւէ թերթի կողմէ, առանց դատապարտութեան խօսքի մը, վերահրատարակումը հակասովետական տրամադրութիւններ առեղծելու նպատակաւ գրուած միջազգային սիոնիստական մամուլի եւ գործակալութիւններուն մեկնաբանութիւններուն, Մոսկուայի մեթրոյի ռմբահարձներուն դէմ արդար պատիժի գործադրութեան առթիւ:

Հայերու եւ մանաւանդ հայ մամուլին պարտականութիւնն է անարգանքի սիւնին գամել Զատիկեանի նման ոճրագործները, որոնք միայն վնաս կը հասցնեն Հայութեան, հայ ազգային դատին եւ մեզի համար այդքան կենսական հայ եւ ռուս բարեկամութեան:

Պ. Ե.

Փետր. 3

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԵՐԳԻՆՆԱՀԱՐ ՊԵՐՃ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Երեւանի Հայհամերգ սրահին մէջ երգչուհի Նուարդ Անդրէասեան մը տուած է ամերիկահայ ծանօթ երգիչ Տիրան Պերճիկեան: Յայտագրին մաս կազմած են Պախի, Ֆրանքի, Կոմիտասի, Եկմալեանի գործերը: Երգիչ Տիրանը մեկնաբանած է նաեւ իր ստեղծագործութիւններէն նմոյշներ:

×

ԴԱՒԻԹ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԿԱՌՓԱՄԱՐՏԻ ԱՀՈՑԵԱՆ

Պելկրատի մէջ տեղի ունեցած կռիւ-մարտի 16րդ միջազգային մրցումներուն, խորհրդային մարզիկները չահած են մէկ ոսկի եւ երեք արծաթ մետալներ: Մըրցաչարքի ախոյեանը հանդիսացած է երեւանէն Դաւիթ Թորոսեան (54 քիլօ):

ԹԱՏՐՈՆ

ՄԵԾ ԱՆԴՈՀԱՆՔԸ ԵՒ Ի ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ ԵՐՐՈՐԴ ՌԱՅԽԻՆ

— o —

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ՊԵՐԹՈԼՏ ՊՐԵԽՏ

«Քաղաքները մտայ անկարգութեանց շրջանին
Երբ կը տիրէր սուվը
Մարդոց մէջ մտայ խռովութեանց շրջանին
եւ ապստամբեցայ իրենց հետ »

Երբ Պրեխտ կը գրէր իր այս թատերախաղը 1935ին, իր գործերը կ'այրէին Գերմանիոյ մէջ: 1940 – 41ին Է միայն որ Քալիֆորնիոյ մէջ, ուր ապաստան գտած էր, կը ներկայացնէ իր գործը հեռաւոր վերնագրով. « Անձնական կեանքը դերակայ ցեղին . (« Թհէ Բրայվէյթ լայֆ օֆ Մէսթըր Ռէյս») : Վերնագրին փոփոխութիւնը նշանակալից էր : Կեանքի ծիծաղելի մէկ խաղով, սակայն, Պրեխտ կը կանչուի ներկայանալ, 1947ին, հակամերիկեան Գործունէութեանց Յանձնախումբին առջեւ: Կ'ապաստանի Զուիցերիա ուր ապա կ'անցնի Գերմանիա եւ իր գործը կը ներկայացնէ . . . Պերլինի մէջ:

×

Յօսիլ Պրեխտ մասին պիտի նշանակէր յօսիլ իր տեսութեան թատրոնին եւ իր « դպրոց »ին մասին: Աւելին կրնայ կոչուիլ առանձին ուսումնասիրական նիւթ մը «Ճառայ Միտք եւ Աբուեստ»ին յատկացուած: Ըսենք միայն թէ « Անդոհանքը եւ թշուառութիւնը » ամէնէն նուագքը եւ թշուառութիւնը » ամէնէն նուագ « դիւցազնական » գործն է հեղինակին: Հոն՝ ուր տեղ գրաւած են « ներքին » դեվիճակները, բնապաշտական պատկերները: Ընդհանուրը կազմուած է քսանեօթը տարաններէ: Ամէն տեսարան պէտք է « ինքնաբաւ » դառնայ ըստ հեղինակի տեսութեան: Նիւթը նայիմքի զարթնումն է, անշուշտ, բայց մանաւանդ՝ ամբողջ Ջաիրութեան մը, բռնատիրութեան մը հաստատումը — որ գոյն չունի — հոգիներուն վրայ: Թատերախաղի ամբիծ-եան վերանուանումը ցոյց կ'ուզէ տալ մանաւանդ թէ ինչպէս անձեր, պիծակ պիծակ, կը փոքրանան, կը կորնչանան իրենց անհատականութիւնը, ինքնութիւնը եւ գլխագիր Վախը համատարած կը տիրէ հոգիներու եւ միտքերու մէջ:

Մեծ չքերթ կամ տոզանգ մըն է այս կտորը, հեղինակին իսկ ընորոշմամբ: Երիտասարդ բեմադիր Ժան-Ֆրանսուա Փրեվան աւելի եւս չեշտած է այս պիծակ բեմադրութեան եւ մեկնաբանութեան մէջ: Կան արուեստական, չափազանցուած « խօլ » եւ հետեւաբար՝ « թատերական » մասեր: Այս գիծն է որ պրեխտ գոյութիւն չունի Պրեխտի միւս գործերուն կամ անոնց խաղարկութեան մէջ: Ընթերցողը պէտք չէ որ չատ տարուի դերասանին ապրումով: Թող որ դերասանը ինքն ալ չհիմնայ այդ որոգայթին մէջ:

Զորս դերասաններ փոխ ի փոխ կը կերպաւորեն բազմատանեակ անձեր ու կը փոխուին տեսարանէ տեսարան միւսը աշխոյժ պահելով բեմը: Իրենց մեկնաբանութեան այս ձեւը կը յառաջացնէ մը պիտ, խնդուք հանդիսատեսին մօտ որ, ի վերջոյ, դերասաններուն հետ միասին կ'ըսէ վերջնական « ո՛չ »ը:

« Ո՛չ »ը ընդդէմ վախի եւ հոգիներու ստրկացման:

Գր. ՔԻՕՍԷԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

— o —

Հայ կարմիր Խաչը 1948էն մինչեւ 1968, ամէն տարի Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ, ակադեմական եւ գեղարուեստական ճոխ յայտագրով, կը տօնէր իր օրը: 1968ի Մայիսեան դէպքերուն առթիւ, երբ հարիւրաւոր հանդիսատեսներ յանկարծ փակ գտան Սորպոնի դուռները, կարմիր Խաչը ցարդ չիորձեց նման հանդէս մը կազմակերպել տարբեր սրահի մը մէջ:

1968էն ի վեր Հայ կարմիր Խաչի օրը կը տօնուի Ժորժ Ե.ի սրահներուն մէջ, սկսելով, այլեւս աւանդութիւն դարձած, շրժանկարներու ցուցադրութեամբ եւ կամ նկարներու լուսարձակումով, միշտ Հայոց աշխարհէն:

Փետր. 25ին, ժամը 16ին, քանի մը երիտասարդներ որոնք ամենայն համեստութեամբ չեն փափաքիր յայտնել իրենց անունները, բացուած կը յայտարարէին Հայ կարմիր Խաչի օրը, ներկայացնելով իրենց յանդուգն ձեռնարկը, պատմական Հայաստանի եւ Կապադովկիոյ գեղեցիկ նկարներու լուսարձակումով, Ժորժ Ե.ի վանտոմ սրահին մէջ, մօտաւորապէս 80 հոգիի ներկայութեամբ, որոնց մէջ կարեւոր թիւ մը կը կազմէին երիտասարդներ: Փափաքելի պիտի ըլլար սակայն, այդ սրահին մէջ տեսնել ամբողջութիւնը երիտասարդներուն, որոնք ժամը 18էն սկսեալ, Պեռիկի նուագախումբին եւ Թրիօ Աթէնէի հրահրումով, խանդավառ ոգիով պիտի պարէին եւ զուարճանային մինչեւ կէս գիշեր:

Ըլլայ երիտասարդներու նկարներու լուսարձակումով, ըլլայ Պեռիկի երգեցիկ իւղ հայկականութիւն բուրող այդ մթնոլորտին մէջ, 1979ի կարմիր Խաչի գեղեցկութեան թագուհի կ'ընտրուէր Տիկին Հելվաճեան որուն ժպտուէնը կը յանձնէր նախորդ տարուան գեղեցկութեան թագուհին, ընդհանուրին ծափահարութիւններուն մէջ:

Օրուան նախագահն էր ակադեմական Անորէ Շանսոն որ հանդիսութեան ելեկտրականացած թափը չիսորելու նախանձախնդրութեամբ, կը հրաժարէր նախատեսուած ելոյթէն: Պատուոյ սեղանին չուրջ, Անորէ Շանսոնի կողքին բոլորուած էին Տիկին Շանսոն, Փարիզի Սորպոնի գեսպանատան Ա. քարտուղար Ռուբէն Սահակեան, Հայ կարմիր Խաչի նախագահուհին Տիկին Թագուհի Թէսիէ տու Գրօ եւ իր ամուսինը, Տիկին Լիւսի Աճեան եւ կարմիր Խաչի ամէնէն հին անդամներէն Պր. Վահրամ Մոսոիչեան:

Բարոյականին քով յաջող էր նաեւ հանդէսին նիւթական արդիւնքը որ ամբողջութեամբ պիտի յատկացուի Նոր Մանոիի մանկանց բոյնը ընդարձակելու նպատակին: Կարճ ժամանակուան մէջ կը սպառէին վիճակահանութեան նիւթերը զոր առատաձեռնօրէն նուիրած էին հայ առեւտրականներ: Կոկիկ գումար մը կը դոյանար նաեւ երկրորդ վիճակահանութենէն, շնորհիւ Գառզուի եւ Ժանէմի ստեղծագործութիւններուն, Միութեան դանձապահ Գէորգ Պագըճեանի նուիրած գորգին, ինչպէս նաեւ Գոնտոր Հասատութեան նուէր առողջապահական բարձին:

Մեր կարգին շնորհաւորելով կազմակերպիչ Ցանճնախումբը, նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք Հայ կարմիր Խաչին իր 60ամեակին առթին:

ՍԱՐԴ

ՎԱՐԴԱՆԱՆՑԸ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

— o —

Պէյրութի մէջ, փետր. 20 — 22ի երեք օրերու ընթացքին մասնաւոր չուքով նշուած է Վարդանանցը, կրօնական, ազգային, աշակերտական եւ հրապարակային ընոյթի հանդիսութիւններով: Ղեւոնդեանց Քահանայից տօնը տեղի ունեցած է Պուրճ Համուտի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ մէջ, նախագահութեամբ Գարեգին Բ. Աթոռակիս Կաթողիկոսին: Ներկայ եղած են թեմին առաջնորդական տեղապահը Արամ Վրդ. Քէշիշեան, քահանայից դասը եւ հաւատացեալներու հոծ բազմութիւն մը: Իր քարոզին մէջ Գարեգին Բ. պանծացնելով Վարդանանց եւ Ղեւոնդեանց յիշատակը, յորդորած է հաւատացեալներուն քանալ իրենց սիրտերը օրուան խորհուրդին առջեւ եւ լուսաւորուիլ Հայու հաւատքով:

×

Փետր. 21ին՝ Գերմանիկ սրահին մէջ հաւաքուած են 15 ազգային վարժարան — ներու բարձրագոյն կարգերու 1500 աշակերտները, ոգեկոչելու համար Վարդա — նանց յիշատակը: Ներկայ եղած են ա — ռաջնորդական տեղապահը, տնօրէններ եւ ուսուցիչներ: Իրաքանչիւր վարժա — րան իր բաժինը բերած է գեղարուեստական յայտագրին: Բանախօսած է Յակոբ Բագրատունի: Առաջնորդական տեղա — պահի օրհնութեան խօսքով վերջ գտած է հանդիսութիւնը:

×

Լիբանանի հայկական բոլոր եկեղեցիներուն մէջ, փետր. 22ին, պատարագ մատուցուած է Վարդանանց տօնին առի — թիվ: Անթիլիասի վանքին մէջ, պատա — րագէն եւք, վեհարանի դահլիճին մէջ տեղի ունեցած է հանդիպում մը զոյգ կաթողիկոսներու անուանց տօնակատութեան առթիւ: Ներկայ եղած են ժառանգաւորներ, դպրաց դասը, Շնորհալի երգչախումբը, մխիթարներ եւ հոծ բազմութիւն: Ընծայարանին կողմէ ուղերձ մը կարդացուած է, որուն ի պատասխան

գոյանար նաեւ երկրորդ վիճակահանութենէն, շնորհիւ Գառզուի եւ Ժանէմի ստեղծագործութիւններուն, Միութեան դանձապահ Գէորգ Պագըճեանի նուիրած գորգին, ինչպէս նաեւ Գոնտոր Հասատութեան նուէր առողջապահական բարձին:

Մեր կարգին շնորհաւորելով կազմակերպիչ Ցանճնախումբը, նորանոր յաջողութիւններ կը մաղթենք Հայ կարմիր Խաչին իր 60ամեակին առթին:

ՍԱՐԴ

— ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ —

չնորհակալութեան իր խօսքին մէջ Գարեգին Բ. կոչ ըրած է ներկաներուն, որ «Վարդանի հոգիէն մասունք մը տանին իրենց հետ, վանքէն, եկեղեցիէն ու շրջականներէն, որպէսզի քիչ մը աւելի Վարդանանք»:

×

Փետր. 22ին, կէսօրէ ետք Պուրճ Համուտի «Յակոբ Տէր-Մելքոնեան» սրահին մէջ, տօնուած է Վարդանանցը, հովանաւորութեամբ զոյգ կաթողիկոսներու, նախագահութեամբ առաջնորդական տեղապահ Արամ Վրդ. Քէշիշեանի եւ կազմակերպութեամբ Լիբանանի Հայոց Թեմի Ազգ. Առաջնորդարանի: Բացման խօսքը արտասանած է Արամ Վրդ.: Բանախօսած է Անդրանիկ Ուրֆալեան: Գեղարուեստական յայտագրին մասնակցած են ամմունքող Յակոբ Կիւլոյեան, երգիչ Սահակ Խաչատուրեան, Շնորհալի երգչախումբը, երգչուհի Թաղուհի Թէքեան: Փակման իր խօսքին մէջ Գարեգին Բ. Կաթողիկոս կոչ ուղղած է միասնականութեան, զիմադրելու Հայութեան դէմ աշխատող բոլոր մութ ուժերուն: Թելադրած է արթուն մնալ, որովհետեւ մենք ազգ ենք եւ ոչ փոքր — փոքր կղզիներու արշիպելագոս: Եթէ բոլոր երկիրներու մէջ ցրուած Հայերը մէկ յայտարարի բերենք, տակը կրնանք մէկ անուն դրել՝ Հայ...

×

Նոյն օրը, Հայ Կաթողիկէ Միութեան սրահին մէջ նշուած է Վարդանանցը: Բանախօսած է Մանուէլ Վրդ. Պաթմաղեան, չեշտելով այն միտքը, թէ Վարդանանք ոչ միայն բարոյական յաղթանակ տարին, այլեւ՝ իրաւ յաղթանակ: Գեղարուեստական յայտագրի զործադրութենէն ետք փակման խօսքը արտասանած է Ղեւոնդ. Եպս. Զանթալեան:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ի 23րդ Շրջանային ներկայացուցչական ժողովը դումարուած է Փետր. 17 — 18ին, Հ. Յ. Դ. Դրօ կամիտէութեան կեդրոնին մէջ, մասնակցութեամբ եօթը մասնաճիւղերէ եկած 62 ներկայացուցիչներու, խորհրդակցական ձայնով տասը հրաւիրեալներու եւ Շրջ. Վարչութեան կողմէ ինը հրաւիրեալներու: Ժողովը քննարկած է օրակարգի վրայ դնուող 23 հարցեր: Անհրաժեշտ նկատուած է ունենալ կեդրոն մը, մարզադաշտ, որակեալ մարզիչներ, վարիչ — գործավար մը, եւայլն: Ապա տեղի ունեցած է ընտրութիւնը Հ. Մ. Ը. Մ.ի ընդհ. ժողովի պատգամաւորներու եւ նոր վարչութեան: Այս վերջինը կը նախկայացնէ հետեւեալ կազմը՝ Նշան Պապիկեան, Յովհաննէս Տէր-Յակոբեան, Պետրոս Շեմմէսեան, Պետրոս Վէքիլեան, Յովհաննէս Մատուրեան, Յարութիւն Մարկոսեան, Վարդգէս Հայրապետեան, Արա Յակոբեան եւ Ժան Ասպահեան:

ԿԼԻՆՏՅԻԻ (Լոս Անճելըս) Հայ Սքուլի հանդիսասրահին մէջ, փետր. 21ին, տեղի ունեցած է Վարդանանց տեկուչումը՝ հայկական հինգ վարժարաններու մասնակցութեամբ: Հանդէսը կազմակերպած էր Առաջնորդարանի Կրթական Մարմինը եւ հովանաւորած՝ առաջնորդ Եփրեմ Ծ. Վրդ. Թապագեան: Բացման խօսքը արտասանած է կազմակերպիչ մարմինին կողմէ Յակոբ Օվայեան չեչտը դնելով Վարդանանց տօնի իմաստին ու կարեւորութեան վրայ: Բանախօսած է Ֆերահեան վարժարանի ուսուցիչներէն Կարօ Պետրոսեան: Իրաքանչիւր վարժարանի աշակերտութիւն մասնակցած է զեղարուեստական յայտագրին, երգով, արտասանութեամբ, թատերական ներկայացումով: Փակման խօսքը արտասանած է Եփրեմ Ծ. վարդապետ:

ՀՈԼԻՎՈՒՏԻ «Կարապետեան» սրահին մէջ, փետր. 24ին, տեղի ունեցած է ճաշասպարահանդէս մը, ի նպաստ Հոլիվուտի մէջ Հայ կեդրոնի մը գնումին: Հոծ բազմութիւն մը ներկայ եղած է: Խօսք առած են Աչքէն Քէշիշեան, ընկերներ Բարգէն Սասունի եւ Յակոբ Օվայեան եւ ընդգծած շրջանին մէջ ակումբ մը ունենալու անհրաժեշտութիւնը: Տեղւոյն վրայ հաւաքուած է չօշափելի գումար մը, որուն վրայ նաեւպէս եղած ուէրները աւելցնելով կը գառնայ 15 հազար տոլար:

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ մայր տաճարին մէջ, փետրուար 25ին, կատարուած է քահանայական ձեռնադրութիւն: Բարգէն Սրկ. Մանուէլեան, որ Պոլսոյ Ս. Խաչ Դպրեվանքին մէջ առած է իր ուսումը եւ սարկաւագութեան աստիճան ստացած Գարեգին Պատրիարք Խաչատուրեանի կողմէ, վեց ամիս Անթիլիասի մէջ մասնաւոր դասընթացքի հետեւելէ ետք քահանայ ձեռնադրուած է, ձեռամբ Դպրեվանքի տեսուչ Տաճեւ Եպիսկ. Սարգիսեանի, պահելով իր անունը: Ձեռնադրող եպիս — կոպոսը իր քարոզին մէջ ըսած է, թէ նորընծային անունը կը պահէ նոյնը ի յիշատակ Բարգէն Աթոռակիս կաթողիկոսի եւ Հարաւային Ամերիկայի նախկին հայրապետական պատուիրակ՝ վախճանեալ Բարգէն Արք. Ապատեանի: Բարգէն քահանայ պիտի պաշտօնավարէ Պրազիլիոյ մէջ (Օզասքօ քաղաքը), էջմիածնայ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան իշխանութեան ներքեւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՕՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

ՅՐՏԵՐՔ ԶԱՐ ԵՆ ԴԱՐՁԵԼ

3.

— Երեխաները խոլերայով վարակուած են, եղբայրներ, մօտ չգաք:

Դաչտը հոհոաց քրքիջից:

— Հասկանում ենք, խո՛ղ Հայեր:

Ներսէհ Զաւուշը Փիղայիներին չտապ երեք ճիւղի բաժանեց, եռանկիւնի սլաք կազմեց՝ ցցուածքը դէպի առաջ: Ժողո — վրդին առան իրենց մէջ: Թաթուլ խըմբապետը նախերը քշեց եռանկիւնու առջեւից:

Զօրքը չտապելով, ուղղուելով հոսեց դէպի Հայերի քարաւանը: Գալիս էին զանդուած — զանդուած, չարժուող անտառ, սակայն մեծ զգոյշով: Մարզարիտը կառքը թողեց, երեխաներին ղրեց նախրի թիկունքում: Պատուար էր:

Թուրքերը կրակեցին անփոյթ, հէնց քայլելիս՝ մէկ, երկու... Փիղայիները չոքեցին՝ ցածից հորիզոնի վրայ թշնամուն լաւ տեսնելու համար: Նրանց հա — մազարկը որոտաց միանգամից: Թուր — քերը չդիմեցին՝ իրենց ոտքերի տակ իւ — րայինների դիակներ տեսնելով: Մինչեւ նրանց չփոթութիւնը կ'անցնէր, մի հա — մազարկ եւս հասաւ նրանց, մի ուրիշն էլ: Նրանք բացագաւառելով՝ պառկեցին: Վրանների մօտից նոր խմբեր չտապեցին նրանց օգնութեան: Ներսէհ Զաւուշը Ժորէն աղային հրամայեց իր խմբով կորել նոր եկողների ճանապարհը:

Հեռուում՝ լերան վրայ կախուելով մայր էր մանում արեւը:

Կրակոցներից խրտնած նախիրը բառաչեց: Գոմէշները պոչերը ծալեցին ու փախան, փոշի բարձրացնելով: Երեխաները վազեցին նրանց հետից: Հեղինէն վազում էր՝ աչքը նրանցից չկտրելով: Կրակում էր վազելիս: Կողքին լսեց Մարգարիտի ձայնը:

— Կռացած վազիր, Հեղինէ:

Հեղինէն կռացաւ: Սկսեց տիրոջն ադաչել, որ խնայի Ներսէհին: «Նա չատ է տառապել, Տէ՛ր, խնայիր նրան: Նա ուզում է տեսնել Եփրատի ջրերը, Տէ՛ր, կատարիր նրա փափաքը: Աղաչում եմ, Տէր մեր, Աստուած մեր»: Նկատեց Գեղամին ու լեզուն կծեց: Ինչո՞ւ տիրոջը չի խնդրում Գեղամի համար: Ինչո՞ւ է հէնց լեզուի ծայրին Ներսէհ Զաւուշը: Այս ի՞նչ աներես է մարդու հոգին:

Արեւը մի փոքր էլ գլորուեց՝ կարմիր ցայտեր արձակելով ու մնաց միայն նրա անդրադարձումը երկնքի խորքերում:

Նախիրի կէսից աւելին սպանուել, ընկել էր ճակատ առ ճակատ նրան հասած կրակից: Ջոպանուածները գժուել, վազվզում էին մոլեգին:

Գոմէշների մի մոլորուած խումբ հասաւ դիրք մտած Թուրքերին ու սլացաւ նրանց վրայով: Նրանց հետից դոռացին, ճչացին, վազեցին նաեւ երեխաները:

Հեղինէի համար ամէն ինչ կատարւում էր զարմանալի արագ: Մութը արագ հեռանում էր նրա հրացանի ծայրից, հրացանի մանր բոցերը ճայթում էին արագ: Մութ չէ, լոյս է, լոյս՝ փրկութեան ճանապարհը, յաւիտենից փրկութիւնը՝ ինքը նորին սրբութիւն նահատակութիւնը:

Մի աղաղակ եւս, մի ընկած երեխայ եւս, եւ Թուրքերը ետ մնացին:

— Վազո՛վ, Խոխչո՛վ, բալիկներս, բոլորովին ուրիշ ձայնով կանչեց Հեղինէն, էլի՛ վազով, էլի...

Երկու գոմէշ պոչերը տնկած վազում էին մայր մտած արեւի ուղղութեամբ: Վազում էին միասին, կողք կողքի, երբիդ անբաժան:

Թուրքական ճամբարից թնդանօթ կրակեցին: Մի ռումբ ընկաւ Ներսէհ Զաւուշի առջեւից վազող կանանցից ոչ հեռու: Որոտի հետ մի բարուր թռաւ հազարապետի գլխավերեւով... Երկու կին ընկան:

Ողջերը վազում էին, թռչում, ցատքում ընկածների վրայով:

×

Խորէն աղան ետ չպրտեց Թուրքերի դրօհը եւ կրակելով սկսեց քաշուել դէպի հեռացող քարաւանը: Պէտք է հասնել նրան, քանի դեռ երկնքում մնում է արեւի անդրադարձումը եւ մութը չի խեղդել ամէն ինչ:

Նրա վրայ դրօհեցին թշնամու նոր խմբեր: Բախուեցին ճակատ — ճակատ:

Թուրքերն իրենց զանգուածով ճեղքեցին Փիղայիների չղթան, մաս — մաս արին ու սկսեցին օղակել:

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(270 — Շար.)

Այրի Տիկին Եղիա Քէսքէք եւ աղջիկ - ները՝ Ժիւլիա եւ Քաթրին, այրի Տիկին Արթին Գարգառ, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Քէսքէք եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մի- րիճան Տէյիրմէնճի, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Գոաք, Տէր եւ Տիկին Շահին Մուրատօղլու եւ զաւակները, այրի Տի- կին Արմենակ Գարգառ եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Հերման Մուճու ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, փեսային, եղբօր, հօրեղբօր, քեռայրին եւ ազգականին՝

ԵՂԻԱ ՔԷՍՔԻ

(ծնած Սարքբըլա, 1937ին)

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 12ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Մարտ 15ին, ժամը 14·15ին Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցին, Ռիւ Սէն–Ժիւսք:

Լիոն ... Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Օ- պոզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Պահարեան, Տիկին Արմինէ Արշանկիւլեան, Տիկին Արաքսի Կարա - պետեան (Ժընեւ), Պ. Վահագն Կարա - պետեան, Տէր եւ Տիկին Ռիւտի Կարա – պետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարաֆեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժոան Տէր – Յակոբեան եւ աղջիկը, Պ. Շահէն Կարապետեան, այրի Տիկին Մա – րիա Կարապետեան, այրի Տիկին Արփի Կարապետեան, այրի Տիկին Սողոմոնեան (Թառառ) խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զարմիկին եւ ազգականին՝

ԱՐԹԻՆ ԳԱՄՊԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 11ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ Մարտ 16, ժամը 15ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, 295 Ռիւ Պուալօ:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Այրի Տիկին Շուշանիկ Մխիթարեան եւ փոքրիկը, Պ. Յակոբ Մխիթարեան, Տէր եւ Տիկին Մանուէլ Մխիթարեան եւ զա- ւակը, այրի Տիկին Սիրարփի Ֆաքրիքեան եւ զաւակները, Օր. Մարի Մխիթարեան, Առաքելեան ընտանիքը (Հալէպ) եւ բոլոր պարագաները սրտի խոր կսկիծով կը ծա– նուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զա – կին, եղբօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր եւ փեսային՝

ԽՈՍՐՈՎ – ԺՈՋԼԻՖ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 11ին, 41 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հինգշաբթի, Մարտ 15ին, ժամը 16ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Սար - Թրուվիլի դերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՇԱՎԻՒ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ, Աբեւագալի ա- բարողութիւն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ· ժողովը, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը 21ին սովորական հաւա– քատեղին:

×

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը, Մարտ 17, Շաբաթ օր ժամը 4ին Մշակոյթի Տան սրահը՝ 17 Ռիւ Պլէօ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խն– դրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆ
Ս· ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Մոսկուայի մէջ, հայ ոգիի եւ ապա– տագրամի համար զնդակահարուած երեք հայ երիտասարդներու՝

ՍՏԵՓԱՆ ԶԱՏԻԿԵԱՆԻ
ՅԱԿՈԲ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ
ԶԱԻԷՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին համար մասնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատար- ուի Մարտ 18,, Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լու– սաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ· Խաչի Մարսէյլ – Սէն ժեռոմի մասնաճիւղը բոլոր անդամուհիներով, խոր կսկիծով կ'ողբայ պատանի Վեհուռն Նշանեանի արկածալի մահը եւ ցաւակ - ցութիւն կը յայտնէ Նշանեան ընտանիք- ներուն եւ իրենց բոլոր պարագաներուն:

Այս առթիւ չնորհակալութեամբ ստա– ցած է·– Շալճեան ընտանիք 50 ֆր·, Օննիկ Թախթալեանի մահուան առթիւ՝ իր թոռնիկներէն Քրիսթոֆ եւ Քորին Պէրպէրեան 200 ֆր·:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ ... Վասպուրականի Հայր· Մխիթեան Կեդր· վարչութիւնը Տէսինի եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերով ցաւակ - ցութիւն կը յայտնէ Տէր եւ Տիկ· Գա– նիկ Բարէեանի եւ զաւկին Տէր եւ Տիկին Աւետիս Բարէեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ· Յովհ· Բարէեանի եւ զաւակնե– րուն, Տէր եւ Տիկին Հրաչ Բարէեանի, Տէր եւ Տիկ· Պ· Սուքիասեանի (Հարաւ· Ամերիկա) եւ ընտանեկան բոլոր պարա– գաներուն, իրենց սիրելի մօր, մեծ մօր, զոքանչին, կեսուր մօր, աղգականին, բարեկամին, խնամիին ողբացեալ վա– ճուհի Բարէեանի մահուան առթիւ:

Le YAN'S CLUB

5, Avenue Reille — Paris 14e

Signature du livre de

AIDA BOUDJIKANIAN

« *Les Arméniens de la Région Rhône-Alpes* »

Jeudi, 15 Mars à 19 heures
Dîner - Débat à 20 h. 30

ԻՍԻԻ Ս· ՄԱՐԻԱՄ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ՀՅԿՈՒՄ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 16, երեկոյեան ժամը 7ին, Իսի լէ Մուլինոյի Ս· Մարիամ Աստուածածին եկեղեցւոյ մէջ հոկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մաս– նակցութեամբ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՏՈՒՆԸ 12-14, rue St. Bazile Marseille 3e

ՋՆՋՈՒԱԾ Է

Մարսէյլի Մշակոյթի Տան Յանձնախումբը լուրջ պատճառներով կը ջնջէ իր երկու ձեռնարկները՝

ԿԱՐՕ ՄԵՀԵԱՆԻ
ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ

որ տեղի պիտի ունենար այս կիրակի, Մարտ 18ին, Մարսէյլի Մշակոյթի Տու– նը, ինչպէս նաեւ՝

Ա. ՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

մահուան երեսնամեակի ոգեկոչումը, որ պիտի կատարուէր Կիրակի, Մարտ 25ին

Le YAN'S CLUB

5, Avenue Reille — Paris 14e

Signature du livre de

AIDA BOUDJIKANIAN

« *Les Arméniens de la Région Rhône-Alpes* »

Jeudi, 15 Mars à 19 heures
Dîner - Débat à 20 h. 30

Տարեկան ՃԱՇ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հայ Աւետարանական Մի- թեան հացկերոյթը Ապրիլ 1ին, Կիրակի օր ժամը 13ին, Հայ Մշակոյթի Հան « Վասպուրական » սրահին մէջ՝ 12 Ռիւ Սէն–Պաշիլ (Մարսէյլ):

Գեղարուեստական հաճելի յայտագիր: Ընտիր եւ համեղ կերակուրներ՝ պատ- րաստուած նախկին խմբապետուհիներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր նախկին արիներն ու արեւոյշները եւ Միութեան բարե- կամներն ու համակիրները:

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 60 ֆ·:

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի 20րդ թաղամասը, փո- ղոց մը, երկու սենեակ, խոհա - նոց, բաղնիք, կազ, էլեկտրականու- թիւն, կարգի դրուած ձեղնայարկ, պարտէզ:

Դիմել՝ ժամը 14էն 16՝
6, Rue Borrego — Paris 20e
Tél. : 636-41-67

ԽՆՋՈՑՔ
Բարեկենդանի Առթիւ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կապ· Խաչի Վալանսի վարչութիւնը Բարեկենդանի առթիւ ՄԱՐՏ 19ին ժամը 14·30էն մինչեւ 19, Ահարոնեան ակում- բին մէջ կը հրաւիրէ զաղութիս Հայու- թիւնը եւ իր բոլոր ընկերուհիները ու- րախ, զուարթ ու հաճելի օր մը անցնե- լու միասին: Աչխատող ընկերուհիներն ալ կրնան գալ իրիկուան աչխատանքէ վերջ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Մէկ տարուս երախայ մը նայիլու հա- մար, միայն օրուան մէջ, կը փնտռուի հայ կին մը, մինչեւ տարիքի:

Հեռաձայնել՝

663 – 39 – 83

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ
ՓԱՐԻԶԻ· ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ· Վարչութեան

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին

Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil

Կը խօսին

ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԹԱԴԻՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ–ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը մասնակցին

PARTIE ARTISTIQUE

BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN

Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de

ALEX SIRANOSSIAN

La chorale SIPAN - KOMITAS

sous la direction de :

GARBIS APRIKIAN

Les Ballets NAIRI

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ալֆորվիլի Ս· Մեսրոպ զալրոցին լ նպաստ եղած են հետեւեալ նուէրները·–

Նազարեան Բիւզանդ, Նէտէլեան Քը - րիսթ Նիքլիս, Օսկիեան Մկրտիչ, Սալ – մասեան Յակոբ, Սէօլէօզեան Գրիգոր, Սուճուքեան Պերճ, Զարաճեան Խոսրով, Թայեան, Տօքթ· Ադամեան Խոսրով, Տօքթ· Ճապուրեան Աբթին, Ջրպաչեան Ռ· 500ական,

Փալէզօ·– Ապտալեան Պարթեւ, Մա - նուկեան Ռոպէր, Թոմասեան Փօլ, Թո – մասեան Թոմաս, Նալպանդոն·– Ան- դրէասեան Սուրէն, Զարլեան Ապէն, Ժիւվիզի·– Մանուկեան Բարսեղ, Մա - նուկեան Անն Մարի, Սէն Մօրիս·– Սի - մոնեան Սերժ, Սահակեան Ալիս, այլ արուարձաններ· – Պետրոսեան Խոսրով, Զիլինկիրեան Օհաննէս, Տէրտէրեան Ժե- ռար, Տէրվիշեան Միշէլ, Ճոլոլեան Քլօտ, Պարսիկեան Ալէն, Էթեէմէզեան Արտա – ւազդ, Գուլումճեան Յակոբ, Գի – պարեան Ժան – Փիէր, Փափազ - եան Ռոպէր, Թաթոսեան Ռոպէր, Թու – տարեան Օհան, Ոսկերիչեան Անդրէ, Ե- րամեան Նորայր, Եաիզարտաչեան Ան– տրէ, Թոմասեան Միշէլ (Լիէժ) 500ական, զեղարան Թախլ եւ Փիրոն 1000, մի ոմն 250 (դումար 48·250 Ֆր·):

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Հայ կարմիր Խաչի Անիէռ – Պուա Գո- լոմպ չրջանի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին, Պուա Գոլոմպի քաղաքապետարանի սրա- հը՝ 31, Ռիւ Փօլ–Տէռուլէտ:

Կեդր· վարչութեան կողմէ կը խօսի՝

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԻԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակ- հին Փարիզի հայ սիրուած երգիչ ՆՈՐԱՑՐ ՍՕՍԻ պարախումբը՝ պարուսոյց Արթօ Փէհլիվանեանի գլխաւորութեամբ:

Գունաւոր խօսուն ֆիլմ մը Հայաստանի մասին, ֆիլմի մասնագէտ՝ Պ. Ժորժ Այրանեանի պատրաստած, առաջին ան - գամ կը ցուցադրուի ընդհանուր մէջ:

Մուտք 15 Ֆ·

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միու - թեան վարչութիւնը ընկերահամակրական հաւաքոյթի մը կը հրաւիրէ անդամներն ու համակիրները, Շաբաթ, Մարտ 17, ժամը 16ին, Միութեան կեդրոնատեղին, Պարոյր Սեւակ գրադարան, 32 Ռիւ ոը Թրէվիզ, 75009 Փարիզ:

Ներկաները քոքթէյլով մը պիտի հիւ- րասիրուին:

LE GREC Tous les jours midi et soir. 12, rue Dauphine, PARIS 6 - Réser : 033.66.30

DE NOUVEAU L'ENCHANTEMENT DES NUITS GRECQUES
Dîners et soupers dansants. Orchestre jusqu'à l'aube.

« Դեռեւ յունական ճաշարան մը, ուր շատ գաղափարն ունեցած է մեզի հրաւիրելու երկրին իսկական եւ հրաչա- լի ճաշերը, ախորժաբեր եւ թեթեւ, փրանսական գինիներով: Առելի քան 10 պնակ յատուկ նորութիւններ նոյնիսկ ծանեայ": (Փոլ Սիմոն, Ժուռ տը Փրանսի մէջ).

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
16
VENDREDI
16 MARS
1979

ՀԱՐԱՉ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 260 Ֆ Վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար. 300 Ֆ հատը 1 Ֆ. 80

LE NUMERO 1,80 F.

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.339

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.339

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԻՍՐԱՅԵԼ – ԵԳԻՊՏՈՍ

ՈՐՈՇ ԱՆՈՐՈՇՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

— o —

ՀԱՇՈՒԵՑՈՑՑԸ ԾԱՆՐ Է
ՈՒԱՇԻՆԿԹՆԻ ՀԱՄԱՐ

Գարթըը յաղթական վերադարձաւ Ուաշինկթըն ծայրը - ծայրին ձեռք ձգելէ եառ համաձայնագրի մը ապահովութիւնը: Առաջին արդիւնքը լաւ է քանի իսրայէլեան կառավարութիւնը վաւերացուց Պեկինի տուած համաձայնութիւնը: կը մնայ փնէսթը, այսինքն՝ Խորհրդա - րանը:

Ուրեմն սկզբունքով հաւանական է որ ութ - տասը օրէն Եգիպտոս – Իսրայէլ համաձայնագիրը ստորագրուի եթէ նոյնիսկ ամբողջ արաբական աշխարհը դէմ է: Այս այսպէս ըլլալով հանդերձ, ամէն բան « վարդագոյն » չէ եւ ապագան ալ շատ որոշ չէ: Նախ այս հաշտութիւնը բաւական սուղի կը նստի Միացեալ Նահանգներուն: Արդարեւ, կ'ըսուի թէ չուրջ տասը միլիառ տոլարի կը հասնի այն գումարը զոր Ուաշինկթըն պէտք է բաժնէ Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի: Նախ Իսրայէլի հարկ է հատուցում կատարել՝ Սինայիէն քաշուելուն ծախքերուն, յետոյ Եգիպտոսի, որու բանակին, պինարանին – բուն հայթայթումները պէտք է հասցնել դէմ դնելու համար « խորհրդային վըտանգին », ինչպէս դիտել կուտաք Լը Մոնտ Զորեքշաբթի իրիկուն:

Գարթըրի համար իսկ, Սատաթ « անծանօթը » ընտրած է, քանի որ կը բախի արաբական միաձայն ընդդիմութեան մը: Պիտի փորձէ բացատրել, համոզել, մանաւանդ՝ Պաղեստինցիները: Աւոնց համար եղածը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ՝ դաւաճանութիւն մը: Զեն հաւատար գրաւուած հողերու մէջ հաստատուելիք ինքնավարութեան: Սատաթ սակայն յոռետես չէ, ոչ ալ յուսահատած: Պէտք է կարենայ համոզել Իսրայէլը, որպէսզի խոստացուած ինքնավարութիւնը իրական ինքնավարութիւն մը ըլլայ: Գալով արաբական Պետութեանց, Եգիպտոսի նախագահը դիտել կուտայ թէ « աւելի լաւ առաջարկ մը չունին »: Շատ բան կախում ունի Պեկինէն: Կամ իվերջոյ դիմումները պիտի ընէ կամ տեղի տայ իր կուսակցութեան ծայրայեղ դիրքին որ կազան եւ Այսրայորղանները Հրեաներու « պատմական » հայրենիքի մէկ մասը կը նկատէ:

×

Գարթըրի այս ճամբորդութեան առ - թիւ, կան նաեւ, անշուշտ մեծին կողքին՝ պզտիկ պատմութիւնները: Պատմողներն են իսրայէլացի երեսփոխանները, որոնք պատերազմէ նկարագրութիւնը կ'ընեն փնէսթի այն նստաշրջանին, ուր եղած էր Գարթըը:

Միացեալ Նահանգներու նախագահը չէ ծածկած թէ յաճախ « զզուած » էր այլեւս այնքան մեծ էր իր յուսախաբութիւնը: Բացատրած է թէ « Միացեալ Նահանգները չեն կրնար յաւիտենապէս իբրեւ սուրհանդակ ծառայել Իսրայէլի եւ Եգիպտոսի միջեւ:

Ընդհանուր խնդուք ստեղծած է երբ ըսած է · «Սատաթ կը խորհի թէ Միացեալ Նահանգները Իսրայէլը իբենց զրպանը զրած են, Իսրայէլացիք կը խորհին թէ Եգիպտոսն է որ մեր զրպանն է... : Ցետոյ նիստը վերջ գտած է Ս. Գրքի յիշատակումով: Կրօնական երեսփոխան մը Գարթըրը նմանցուցած ըլլալով Լաբանի, Հռաքելի հայրը « որ չէր զադրած բարձրացնէ Յակոբէն պահանջուած դինը, աղջիկը տալու համար անոր », Գարթըր պատասխանած է « ճիշդ է, բայց ի՞նչ դեղեցկութիւն ձեռք ձգեց ի վերջոյ »: « Թերեւս, կը պատասխանէ, հրեայ երեսփոխանը, բայց ոտիպուեցաւ Լիան ալ քաշել, Հռաքելի մեծ քոյրը »:

×

Առաջին անգամ ըլլալով Իսրայէլի եւ Պաղեստինցիներու միջեւ փոխանակութիւն մը կատարուեցաւ: Ժընեւ - Քուէյթէն օդակայանը էջք կատարեցին երկու օդանաւեր եւ փոխանակուեցան 66 պաղեստինցի բանտարկեալ մէկ իսրայելացի պինուորի դէմ:

×

« Ամերիկեան հաշտութեան » դէմ բազմաթիւ ցոյցեր կը պատրաստուին դրաւեալ հողերուն վրայ:

Ամէն պարագայի մէջ, առ այժմ կը մնայ սպասել քանի դեռ որոշ անորոշութիւն մը կայ:

ՖՐԱՆՍԱ

ԱԶԳ· ԺՈՂՈՎԻ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՆԻՍՏ

Զորեքշաբթի օր, ուրեմն տեղի ունեցաւ Ազգ Ժողովի արտակարգ նիստը: Ծանօթ է որ այս նիստը պահանջած էին ոչ միայն ընկերվարականները ու համայնավարները այլեւ Շիրաքի ՀՀՀ·ն: Զախի երկու հոսանքները սակայն առանձին բանաձեւեր կը ներկայացնէին կառավարութիւնը դատապարտող, մինչ Շիրաքի կուսակցութեան երեսփոխանները, գոնէ առաջին օրը, միայն կը դիտէին:

Ընկերվարականներու եւ համայնավարներու բանաձեւերը նման են տնտեսական եւ ընկերային հարցերու մէջ բայց հիմնովին կը տարբերին Եւրոպայի մասին: Միթերանի կուսակցութիւնը կ'ըսէ « Մեր երկիրը ողբերգական զործազրկութիւն մը ունի, ինչպէս երբեք ունեցած է անցեալին, եւն·, եւն· »: Մարշէ իր ոճը չէ փոխած եւ « զրամատիրական մեծ քաղքենիութիւնը » եւ նման բացատրութիւններով է որ, խորքին մէջ, նոյն բանը կ'ըսէ: Այս բանաձեւերը չեն կրնար տապալել կառավարութիւնը քանի որ ՀՀՀ·ն միտք չունի միւնչեւ հոգ երթալու եւ եթէ նոյնիսկ միասին քուէարկեն (համայնավար եւ ընկերվարական) չի բաւեր: Առաջին նիստին խօսք առին Ժ· Մարշէ, որ չեշտեց թէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը հակազգային է, կ'աղքատացնէ Ֆրանսացիները: Բուռն կերպով յարձակեցաւ նաեւ Նախարարապետին անձին իսկ վրայ՝ « կը բազմապատկէք ճառերը, տեսակցութիւնները, յօդուածները: Գոռոզութեամբ, անպատկառութեամբ կը պնդէք որ մէկ մէկ միլիմեթը իսկ պիտի չհեղիք ձեր քաղաքականութենէն »:

Միթերանն ալ վճնայեց վարչապետին: Ընկերվարական դեկավարը կ'ամփոփէ Պառի քաղաքականութիւնը կարճ բանաձեւով մը՝ « զոհել ապագան եւ կրել ներկան »: Ծանր ամբաստանագիր մըն է զոր կը կարդայ ու կ'եզրակացնէ · « Զենք ուզեր կղզիացած Ֆրանսա մը, այլ Ֆրանսա մը, որ ի վիճակի է միջազգային մըրցակցութիւնը դիմագրաւել: Մակռո ժողովուրդ մը չենք »:

Խօսք առաւ Շինօ յանուն Ի·Տէ·Լֆ·ի (մեծամասնութիւնը առանց կօլիսանէրուն) չեչտելու համար ընկերվարական - ներու եւ համայնավարներու զարմանքը « վտանգները »:

ԺԸՆԵՒԻ ԺՈՂՈՎԸ

ՅՕՐԴ ՅՕԴՈՒԱԾԸ ՊԷՏՔ Է ԻՐ ՏԵՂԸ ՎԵՐԱԳՏՆԷ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ ՄԷՋ

ԱՒԱԶԱՐԿԵՑ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱՆՑ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԸ ՄԱՐՏ 14Ի ԻՐ ՆԻՍՏԻՆ ՄԷՋ

ՄԱԿԻ Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբը Չորեքշաբթի Մարտ 14ի ա– ռաւօտեան իր նիստին քննեց 30րդ պարբերութեան ծանօթ հարցը:

Մեր ստացած առաջին տեղեկութեանց համաձայն, հետեւեալ պատկերը պարզուած է.–

Մարդկային Իրաւանց Լիկայի անունով ելոյթ ունեցաւ Մէթր Ժիւլ Վոլֆ, պա – հանջելով 30րդ պարբերութեան վերա – հաստատումը, նոյն ուղղութեամբ խօսած է նաեւ եկեղեցիներու էքիմէնիք Խոր – հուրդի ներկայացուցիչը՝ Պ· Նիլսա:

Մասնակցող պատուիրակութիւններէն ոմանք թեր արտայայտուած են, ոմանք՝ դէմ եւ ոմանք ալ այդ մասին որեւէ կարծիք չեն յայտնած:

Պարբերութեան վերահաստատման կողմնակից եղած են.–

ԱՒՍՏՐԻԱ.
ՖՐԱՆՍԱ.
ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ՝
ԿԻՊՐՈՍ
ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ.

Խորհ· Մխութիւն յայտնած է թէ դէմ չէ Աւստրիոյ առաջարկին:

Յանձնախումբի իբրեւ անդամ Պետութիւն միակ դէմ արտայայտուողը եղած է Փաքիստան: Դէմ եղած է նաեւ Թուրքիա, բայց ոչ իբրեւ անդամ:

Ի վերջոյ նախագահը, քանատացի մը՝ Իվըն Պոլն երկու առաջարկ ներկայացուցած է Յանձնախումբին հաւանութեան: Առաջինը՝ որ խնդրոյ առարկայ տեղեկագիրը ներկայացուի Տնտեսական եւ Ընկերային Խորհուրդին աւելի լայն տա– րածման մը համար: Ցետոյ յիշած է որ բոլոր երկիրներէն բազմաթիւ դիմումներ ստացած է, հաւաքականութիւններէ թէ անհատներէ, որոնք բողոքած են պատ - մական իրականութեան մը անտեսման տեղեկագրին մէջ: Ուրեմն Յանձնախումբի հաւանութեամբ, կը յանձնարարէ ա– տենապետութիւնը պատրաստողին որ ար- ձանագրէ թէ Յանձնախումբը կ'ուզէ որ յատուկ զեկուցաբերը նկատի առնէ այս բոլոր մտահոգութիւնները ու հաղոր– դումները երբ վերջնական ձեւ պիտի տայ իր տեղեկագրին:

Այլ խօսքով վերջնական յաղթանակի մասին կարելի չէ խօսիլ բայց եւ այնպէս գործը լաւ ճամբու մէջ մտած է եւ թափուած բոլոր ջանքերը մարմիններու թէ անհատներու ապարդիւն չեն անցած եթէ նոյնիսկ ի վերջոյ ձեռք ձգուելիքը ուրիշ բան չէ քան բարոյական փոքրիկ յաղ – թանակ մը: Կը հաստատուի նաեւ թէ բարոյական ըմբռնումները բոլորովին չեն մեռած: Շեչտենք թէ ամէնէն վայլուն ելոյթը ունեցած է Աւստրիոյ պատուիրակը: Երդ խօսողը եղած է Ֆրանսայի պատուիրակը՝ Ժան-Քլօտ Սուայէ, որ նախ խօսած է անցեալէն, յիշելով Ֆրանսայի եւ Ֆրանսացիներու (Քամպոն, Ժօրէս, Քլեմանսօ եւն·) բերած օգնութիւնը հալածուած Հայերուն առաջին աշխարհամարտին, մինչեւ նաեւ զրկելը ու եղբակացուցած է.–

Ma Délégation voudrait souligner que s'agissant de l'Histoire du peuple arménien, les faits sont les faits et qu'il n'est du pouvoir de quiconque de les modifier ou de les faire oublier.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ կացութիւնը անորոշ է եւ իսլամ վարչակարգին ու Պաղերկանի կառավարութեան յարաբերութիւնները երթալով կը վատթարանան: Առջի օր արդէն 12 նոր զնդակահարում կատարուած է « յեղափոխական իսլամ դատարաններու » վճիռներով: Խոմէյնի չի կրնար զսպել իր մոլեռանդները, ոչ ալ գուցէ շատ փափաք ունի: Զնդակահարել տուած է նաեւ լրագրողներ, որովհետեւ իրեն դէմ գրած են: Առաջին անգամն է որ մամուլն ալ իր տուրքը կը վճարէ: Մէկ ենթական՝ Մահմուտ Ժաֆարեան, ձայն – հեռատեսիլի ընդհանուրնէն կցորդն է եւ Փարս գործակալութեան տնօրէնը միւսը՝ Փարվիզ Նիքխահ նախկին փոխ – տնօրէնն է ձայն– հեռատեսիլի: Ճաֆարեան Թուտեհի անդամ էր եւ 1953ին, իբր այդ մահուան դատապարտուած, յետոյ ներում ստացած եւ 60ական թուականներուն ազատ արձակուած է: Արտաքին նախարարը՝ Սանճապի իր հրաժարականը տուած է: Մթնոլորտը շատ ծանր է: Մինչ հաւստաստ Պարսիկները կը պատրաստուին մեկնիլ, կ'ըսուի թէ իրենց մեկնումը արգիլուած, 16 հազար Պարսիկներու « սեւ ցանկ մը » կայ: Չուարճութիւն ալ չէ մնացած քանի որ համապատասխան չեն «զուբանական անբիծութեան»:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՊՐՈՖ. Հ. ՂԱՖԱԴԱՐՅԱՆ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ - ԿՈՒԼՏՈՒՐԱԿԱՆ ՈՍԿԵՓՈՒՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ

Գրքի

ԱՆԴՐԱՆԻԿ Ի.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԶՈՐԱՄԱՍԵՐԸ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՂԲՅՈՒՐՆԵՐՈՒՄ

Ա.

Ա) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Բ) Նորք-էրեբունի տեղանքը հին ժամանակներում:

Գ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Դ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Ե) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Զ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Է) Նորք-էրեբունի հետքերը, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Ը) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Թ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Ժ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԱ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԲ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԳ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԴ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԵ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԶ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԷ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԸ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

ԻԹ) Նորք-էրեբունի, արշավի հետքեր (Ներկայացնում է Ա. Մանանդյանը):

Ի

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ

ՀՀՄԳ Պետական հրատարակչություն

Երևան, 1976

Հայկական հուշարան. Հատոր 1. Կազմեցին Ս. Ա. Ալիխանյանը, Ա. Ա. Զաքարյանը, Ա. Ա. Կարապետյանը, Ա. Ա. Մելիք-Փաշայանը, Ա. Ա. Մնացականյանը, Ա. Ա. Շահազիզյանը, Ա. Ա. Ջալալյանը, Ա. Ա. Ջանիբեկյանը, Ա. Ա. Ջրբաշյանը, Ա. Ա. Ռշտունյանը, Ա. Ա. Սարգսյանը, Ա. Ա. Սարուխանյանը, Ա. Ա. Սիմոնյանը, Ա. Ա. Տեր-Ղևոնդյանը, Ա. Ա. Տեր-Մինասյանը, Ա. Ա. Տեր-Պողոսյանը, Ա. Ա. Տեր-Սահակյանը, Ա. Ա. Տեր-Վարդանյանը, Ա. Ա. Տեր-Վարդանյանը, Ա. Ա. Տեր-Վարդան

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկ. Վերգին Մնայեան եւ Սիւզմէճեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարտ 18, Տէրնի հայկական եկեղեցին

ՄԿՐՏԻՉ ՄՆԱՑԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Կը հրաւիրուին աղբայեալին յիշատակը յարգողները։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Մոսկուայի մէջ, հայ ոգիի եւ ապաստագրումի համար զնգակահարուած երեք հայ երիտասարդներու՝

ՍՏԵՓԱՆ ԶԱՏԻԿԵԱՆԻ
ՅԱԿՈԲ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ
ԶԱՒԷՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆԻ

յիշատակին համար մատնաւոր պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Մարտ 18,, Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Վաստակի Վարչութիւնը ստացած է հետեւեալ նուէրները անուանատօներու եւ նոր տարուան առթիւ.—

Տէր եւ Տիկ. Թումանեան 100, անուանատօնի եւ 100 նոր տարուան առթիւ։ Տէր եւ Տիկ. Կօշկակարեան 100 անուանատօնին եւ 100 նոր տարուան առթիւ։ Տէր եւ Տիկ. Մարգարեան 100 նոր տարուան առթիւ։ Այրի Տիկ. Գասեան 100 նոր տար. առթիւ։ Տէր եւ Տիկ. Գապայեան 100 անպատասպար Լիբանանցիներ - րուն համար, 45 ֆր. ալ նոր տարուան առթիւ։ Տէր եւ Տիկ. Մաղաքեան 60 ֆ. 50 ֆ. ալ նոր տարուան առթիւ։ Կուսակցական ընկեր մը իր անուանատօնին 50։ Ընկ. Օհաննեան Ժօզէֆին՝ ամուսնոյն անուանատօնին 30։ Տիկ. Մազաուեան նոր տարուան առթիւ 50, Տէր եւ Տիկ. Արսէն Տէր-Սարգիսեան նոր տար. 50, ընկ. Կլըկլըեան Զարուհի 50 նոր տար. առթիւ։ Ընկ. Մարգարեան Րաֆֆի 50, ընկ. Թէպոյեան Նշան 50, ընկ. Ինկիլիզեան Նեթթար 50, Պ. Պըլըգեան Մաթէոս 50, ընկ. Թորոսեան Զարուհի 50, ընկ. Եաղըճեան Զարուհի 50, ընկ. Քիւրքեան 50, ընկ. Մարկոսեան Մարի 50, ընկ. Սիմոնեան Լուիզա 50, ընկերուհի մը 50, Ընկ. Քեչէճեան երկու ուրախ առիթներու 30ական։ Ընկ. Մուխթարեան Սաթենիկ նոր տարուան առթիւ 20, ընկ. Խաչերեան Փիէր 20 նոր տար. առթիւ, ընկ. Թէլ-Փիլեան Մարի 10 նոր տար. առթիւ։

ԾԱԽՈՒ Է

Փարիզի 20րդ թաղամասը, վաճխոն մը, երկու սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կազ, էլեկտրականութիւն, կարգի դրուած ձեղնայարկ, պարտէզ։

Դիմել՝ ժամը 14էն 16՝
6, Rue Borrego — Paris 20e
Tél. : 636-41-67

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Սէնթ Էթիէնի կարմիր Խաչի նախկին նախագահուհի Տիկ. Սիրուհի Սուճեանի մահուան տխուր առիթով, անոր յիշատակին իր բարեկամները փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 400 ֆ. Հայ կարմիր Խաչի Նորմանտիի մանկանց բոյնը ընդարձակելու նպատակին։

ՇԱՒԻՒ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի առաւօտ, Արեւագալի պարապմունքներ։

ԽՆՋՈՅՔ

Բարեկենդանի առթիւ ՄԱՐՏ 19ին ժամը 14·30էն մինչեւ 19, Ահարոնեան ակումբին մէջ կը հրաւիրէ գաղութիս Հայութիւնը եւ իր բոլոր ընկերուհիները ուրախ, զուարթ ու հաճելի օր մը անցընելու միասին։ Աչխատող ընկերուհիներն ալ կրնան գալ իրիկուան աշխատանքէ վերջ։

CENTRE CULTUREL PORTUGAIS
CALOUST GULBENKIAN
51, AVE. D'IENA — PARIS 16e

Jacques Minassian
PHOTOGRAPHIES

Jusqu'au 26 Mars, tous les jours sauf Dimanche de 9 à 12 heures et de 14 à 18 heures, Samedi : toute la journée.

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՎՐԻՊԱԿ

Մարտ 8 «Ծառայ»ին մէջ Տոքթ. Պէլէբեանի յօդուածին վերջին պարբերութիւնը՝

« Հիմա որ աւելի քան 60 տարի յետոյ հաւաքական ցեղասպանութիւնը խնդրոյ առարկայ կ'ըլլայ »,

Պէտք է ըլլայ՝

« Հիմա որ աւելի քան 60 տարի յետոյ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ցեղասպանութիւնը խնդրոյ առարկայ կ'ըլլայ »...

50ème Anniversaire de le Croix Bleue
GRANDE NUIT Dansante

Samedi 24 Mars de 21 h. à l'aube

Organisée par la section Arnouville - Sarcelles de la Croix Bleue Arménienne
Salle des Fêtes MARCEL PAGNOL — Place Victor Hugo — Villiers le Bel

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Շաւիղի մասնաճիւղի ընկերական ընդհ. ժողովը, Ուրբաթ, Մարտ 16, ժամը 21ին սովորական հաւաքատեղին։

×

ԿԱՊՈՒՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, Մարտ 17, Շաբաթ օր ժամը 4ին Մշակոյթի Տան սրահը՝ 17 Ռիւ Պլէօ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ։

restaurant
ՀԱՅԿԱԿԱՆ

EREVAN
ԵՐԵՒԱՆ

26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ

Մատչելի գիներ

Զորեքշաբթի իրիկուն՝ ձիքապուր — մանթը
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուհերին վրայ լահմաճուն ու ֆի-ֆէօֆթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու-պէօրէկ

Եւ ամէն կիրակի առաւօտ, պատուհերի վրայ՝ խաշ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ

ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Հայ կարմիր Խաչի Անիէռ - Պուա Գոլոմպ շրջանի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Կիրակի, Մարտ 18, ժամը 16ին, Պուա Գոլոմպի քաղաքապետարանի սրահը՝ 31, Ռիւ Փօլ-Տէռուլէտ։

Կեդր. վարչութեան կողմէ կը խօսի՝

ՏԻԿԻՆ ՊԵՐՃՈՒՀԻ ՍԱՂԱԹԵԼԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Փարիզի հայ սիրուած երգիչ ՆՈՐԱՑՈՒՍՈՅԻ պարախումբը՝ պարուսոյց Արթիւր Փէհլիվանեանի գլխաւորութեամբ։

Գունաւոր խօսուն ֆիլմ մը Հայաստանի մասին, ֆիլմի մասնագէտ՝ Պ. Ժորժ Այրանեանի պատրաստած, առաջին անգամ կը ցուցադրուի չրջանիս մէջ։

Մուտք 15 Ֆ.

ՋԱՏԻԿԸ ԷՋՄԻԱԾԻՆ
ԱՊՐԻԼ 24-Ը ՕՒՕԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

14 ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

12ԷՆ 27 ԱՊՐԻԼ

(երթին եւ դարձին մէկական օր գիշերել Մոսկուա)

Առաջնորդութեամբ՝ ՊԵՐՃ ՃԷՋՎԷՃԵԱՆԻ

Մանրամասնութեան եւ արձանագրութեան համար դիմել՝

ԼԵՒՈՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

SABERATOURS

3, Rue de l'Arrivée — 75015 PARIS
(Imm. CIT, 7e étage — Métro : Montparnasse)
Tél. : 538-67-47

LYON : SEVAN VOYAGES (VAROUJAN SARKISSIAN)
50, Cours de la Liberté, 69003 Lyon Tél. : (78) 60-13-66

Ուշադրութիւն՝

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրութիւնները փութացնել.

14 ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(երթին եւ դարձին մէկական գիշեր Մոսկուա)

ընդամէնը 16 օրուան ճամբորդութիւն

ARMÉNIE

14 JOURS, PLUS 2 JOURS A MOSCOU

Logement en pension complète, hôtel première catégorie (Arménia ou Tvine) avec excursions quotidiennes, et sur les vols réguliers d'Air France

Départs :

Du 17 Mars au 1er Avril
Du 12 Avril au 27 Avril
Du 19 Mai au 03 Juin
Du 02 Juin au 17 Juin
Du 29 Juillet au 13 Août
Du 15 Août au 30 Août
Du 1er Sept. au 16 Sept.
Du 29 Sept. au 14 Octobre
Du 26 Décembre 10 Janvier 80

Deux séjours spéciaux :

MOSCOU — EREVAN — TBILISSI — LENINGRAD
Du 15 Juillet au 28 Juillet 79
Du 05 Août au 18 Août 79

Nous sommes en mesure d'organiser des séjours individuels à Erévan ainsi que des groupes constitués à des prix étudiés.

Renseignements, Programmes détaillés et Inscriptions :

A LYON

sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS

saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

IMPORTANT :
Possibilités de départ en avion de LYON et de MARSEILLE pour rejoindre nos groupes au départ de Paris, qui seront accompagnés par des personnes compétentes de nos agences.

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
17 - 18
SAMEDI-DIMANCHE
17-18 MARS
1979

ՀԱՅԱՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ· 80

LE NUMERO 1,80 F.

54ԴՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·340

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.340

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱՐՕԳԱՍՏԱՆ

ՊԱԶԵՐԿԱՆ՝ ԹՈՄԷՅՆԻԻ ԴԷՄ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԳԵՏԸ «ԱՄՕԹ» ԿԸ ՆԿԱՏԷ ԻՆՉ ՈՐ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻ

Հեռատեսիլէն խօսած ճառով մը, Պազերկան չատ խիստ արտայայտուեցաւ Թոմէյնիի նկատմամբ, չեշտեց թէ «Թոմէյնիի կոմիտէներու» կազմակերպած ցնցակահարութիւնները հապճեպ գաղափարութիւններէ եռաց « ամօթ » մը կը կազմեն պարսիկ յառաջդիմականներուն համար: Դեռ նոր, Հինգշաբթի օր, « յեղափոխական դատարան »ի մը առջեւ մահապարտ կը պահանջուէր նախկին վարչապետ՝ Հովէյտայի դէմ: Պազերկան յիշել եաք թէ միջազգային կարգ մը կազմակերպութիւններ անցեալին օժանդակած էին Շահին վարչակարգին տապալման գաղտագործելով Սաւաքի սարսափելի արարքները, կամայական եւ անմանելի պայմաններով բանտարկութիւնները, անկանոն դատավարութիւնները, աւելցուց՝ « Մեծ ամօթ մեզի երբ այսօր կը նկատենք որ այս նոյն կազմակերպութիւնները նոյն տեսակի մեղադրանքներ կ'ընեն մեզի »: Պազերկան չատ տբխուր պահեր մը ներկայացուց տնտեսական վիճակին եւ տիրող անիշխանութեան: « Թոմէյնի բարի սիրտ ունի եւ կ'ուզէ օգնել թշուառներուն: Բաւեց որ քանի մը հոգի ականջին բաներ մը փսփսան, որպէսզի կառավարութեան հրահանգէ որ վերջ դնէ սառած մխի առուծախին եւ յայտարարէ փոխադրութեան միջոցներու, ջուրին եւ ելեկտրականութեան ձրի ըլլալը: Այս թելադրանքները ցին կրնար գործադրուիլ »: Պազերկան միշտ խիստ կերպով չարունակեց իր քննադատութիւնները այաթոլային նը – կամմամբ: Ինչ որ կարեւոր է ներկայիս՝ արտադրելն է, որպէսզի բացը գոցուի (տինգ միլիառ դոլար) ծխախոտի եկա – մուտի կորուստէն, 90 միլիառ մաքսային պատարկութեանց չհաշուածը, 500 միլիառ քարիւղի արտածումներէն: Ցիշենք որ դոլարը 37 տանթիմ կ'արժէ: Առժամեայ նախարարութիւնը անդրադառնալով փոքրամասնութեանց պահանջներուն ըսաւ՝ « եթէ այդ բոլոր պահանջներուն գոհացում տրուէր, երբեք մեր գծած ճամբուն վրայ չէինք հասներ... »:

Ընդհանուր ձեւով կացութիւնը յատակ չէ եւ Հովէյտայի նման քաղաքական անձնաւորութիւն մըն ալ եթէ պնդակահարուի, « համակրութիւնը » երթալով պիտի պակսի հանդէպ յեղափոխական նոր վարչակարգի մը, որ տարբեր չի գործեր հինէն, միայն գոհերը կը փոխուին...

ՖՐԱՆՍԱ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՀԻՆ ՕՐԵՐԸ ՅԻՇԵՑՈՒՑ

Հինգշաբթի օր, Ազգ· Ժողովի նիստը յիշեցուցած է Դ. Հանրապետութեան օրերը երբ կուիւ, նախատինք, հայհոյանք ողբալի պատկեր մը կը պարզէին: Փողոցային հասարակ կռիւի դաշտ դարձած է Փալէ Պուրպոնը, ան ալ այնքան լուրջ եւ ազդ· ծանրաակչիռ բնոյթ ունեցող օրակարգի մը վրայ, այսինքն աշխատանքին: Հաւանական չէ որ Շերաք այս «կրկէս»ը ուզած ըլլար, բայց յայտնի ալ չէ թէ ուզածը ի՞նչ էր: Արդարեւ, իր խումբը դնել լուրջ առաջարկ մը պէտք է ներկայացնէր պահանջուած օրակարգին մասին, ոչ թէ այդքան աղմուկ ստեղծէր քննիչ յանձնախումբ մը պահանջելով հանրային լսատուութեան մասին, որու սկիզբը միացած էր Ընկերվարական կուսակցութիւնը, բայց եոքը ՀՀՀ·ն կը նախընտրէ միանալ Ի· Տէ· Էֆ·ին...

Ջերար Նախատող խօսք չէ պակսած ոչ ալ սխալ հասկացողութիւններ: Օրինակ երբ Տըֆէօ իր ելոյթին վերջաւորութեան կը պռոայ համամայնավարներուն՝ «կամ խուլ էք կամ խեղճ էք», բայց խուլը (սուր) լաւ չի հասկցուիր եւ համայնավարները կը պոռան « գինո՞վ (սուր) ըսի՞ք), « ո՛չ, խուլ ըսի», եւն·, եւն·:

33 երեսփոխան արձանագրուած էին խօսք առնելու համար: Երկար ելոյթ մը կ'ունենար Միշէլ Տըպրէ, որ « նոր լեզու մը եւ նոր քաղաքութիւն մը » կը պահանջէ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՊԸ հրապարակեց իր առաջին կոնդակը՝ Ռետանփօռո Հոմիհիս (Մարդուն Փրկիչը): 104 էջնոց այս հովուական թուղթը, չորս ղլխաւոր ղլուխներու բաժնուած է եւ ձեւով մը կը պարզէ մարդուն քրիստոնէական ըմբռնումը: Պապը կը ներկայացնէ իր ծրագիրը: Կ'ուզէ կապուիլ առաքելական աթոռին ատենադութեան, մինչեւ ամէնէն հին օրերը, ուրեմն առաջին մասը կը կոչուի՝ ժառանգութիւն: Բ· մասին մէջ կը խօսի՝ փըրկութեան խորհուրդին վրայ: Երրորդ մասին մէջ կը ծեծուի այլ նիւթ մը՝ մարդիկը փրկուած եւ իր վիճակը ժամանակակից աշխարհին մէջ ու վերջին, չորրորդ բաժինով մը, Պապը կ'անդրադառնայ Եկեղեցւոյ առաքելութեան եւ մարդուն ճակատագրին: Ընդհանուր ձեւով Յովհաննէս – Պօղոս Բ քուռն պաշտպանն է մարդկային իրաւանց եւ կրօնական ազատութեան:

ԹՈՒՐԲԻԱՆ ալ քաշուեցաւ արդէն մահամերձ Սեներդէն: Տրուած ըլլալով որ Արեւելքի այս «Օթան»ին երկու ուրիշ անդամները՝ Փաքիստան եւ Պարսկաստան քաշուած էին, կը մնան՝ Միացեալ Նահանգներն ու Մեծն Բրիտանիա...

ԿԻՊՐՈՍԻ Թրքական բաժնի պետը՝ Տէնքթաչ Անգարա զգացած է տնտեսական կեանքի յոյն ղեկավարներուն դրած տնտեսական պլոքիւսին:

ԿԻՊՐՈՍԻ ՓԱՐԻԶԻ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ՝

ԺԱՆ ՓԵՐԻՍԹԻԱՆԻ

Հինգշաբթի, Մարտ 15ին Կիպրոսի նոր դեսպանը իր ընծայագիրը ներկայացուց Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահին:

Լիմասոլի կիմնազիան աւարտելէ ետք, յաճախած է Փարիզի իրաւաբանական համալսարանը եւ վկայուած: Ունի իրաւաբանութեան եւ Օքսֆորտէն փիլիսոփայութեան տոքթորան:

1940էն 1963 եղած է համալսարանի փրոֆեսէօր եւ մինչեւ 1978 փրոֆեսէօր եւ մասնագէտ Միացեալ Ազգերու մօտ: Հեղինակն է նաեւ բազմաթիւ գործերու (անգլերէն) ընկերաբանական, ընկերային եւ իրաւաբանական հարցերու նուիրուած:

"les faits sont les faits"

Ֆրանսայի պատուիրակին ելոյթին եղրակացութիւնը, որմէ քաղեցինք վերոհիշեալ մեր խորագիրը, իր յստակ ամփոփումին մէջ, երկդիմի ոչ մէկ կէտ կը թողու ինչ կը վերաբերի հայկական ցեղասպանութեան:

Թարմացնելու համար յիշողութիւնները եւ չփոթութեանց ալ տեղի չտալու համար, լաւ է կրկին անդրադառնալ Մարդկային Իրաւանց Յանձնախումբի Մարտ 14ի նիստին եւ անոր տուած արդիւնքին:

ՄԱԿի Տնտեսական եւ Ընկերային Խորհուրդի Մարդկային Իրաւանց բաժինը ունի յանձնախումբ մը եւ ենթայանձնախումբ մը: Այս վերջինը (ենթայանձնախումբը) կազմուած է միայն մասնագէտներէ եւ փորձագէտներէ, այսինքն թիֆնիֆ մարմին մըն է եւ անդամները ինչ ազգի ալ պատկանին, չեն ներկայացներ իրենց երկիրները: Իրենց յանձնուած փաստաթուղթերու եւ վաւերագրերու հիման վրայ կը պատրաստեն տեղեկագրեր: Իսկ յանձնախումբը, կազմուած է իրենց երկիրները ներկայացնող անդամներէ, այլ խօսքով քաղաքական դեր ունի: 1974 Մարտ 6ին, Նիւ Եորքի մէջ, Յանձնախումբի ժողովին էր որ զանազան երկիրներ, ընդառաջ երթալով ՄԱԿի մօտ Թուրքիոյ պատուիրակին՝ Օլչայի պահանջին, կ'ուզէին, որ ենթայանձնախումբին յատուկ զեկուցաբերը՝ Նիկոս Մեռ Ռուհաչխանքիքօ տեղեկագրէն ընջէ 30րդ պարբերութիւնը որ էր՝-

« ԱՆՑՆԵԼՈՎ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՇԸՐՋԱՆԻՆ, ԿԱՐԵԼԻ Է ՆՇԵԼ ԲԱՒԱԿԱՆ ՃՇՄԱՐԻՏ ՓԱՍՏԱԹՈՒՂԹԵՐՈՒ ԴՈՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՑԵՐՈՒ ՋԱՐԴԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ, ՈՐ 20ՐԴ ԴԱՐՈՒ ԱՌԱՋԻՆ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՆԿԱՏՈՒԱԾ Է»:

×

Այդ օրէն, չատ բնական էր որ վրդովում եւ յուզում ծնունդ տային հայ զաղութներու մէջ եւ հինգ տարի չարունակ, Սփիւռքի տարածքին վրայ, Հայ Դատի յանձնախումբեր, պատասխանատու մարմիններ, անհատներ թէ հաւաքականութիւններ զօրակոչի ենթարկուէին եւ ենթարկէին նաեւ, իրենց կարելիութեանց սահմաններուն մէջ, իրենց ապրած երկիրներուն քաղաքական թէ պետական անձնաւորութիւններն ու մամուլը: 1978 Սեպտեմբերին, կրկին ժողով ունէր յանձնախումբը, Ժընեւի մէջ, բայց օրակարգի այս հարցը կը յետաձգուէր:

Յանձնախումբին նոր նիստը կը դումարուէր ուրեմն Մարտի սկիզբը եւ 30րդ Պարբերութեան Հարցը օրակարգի վրայ կուգար Շորեքշաբթի առաւոտ, Մարտ 14ին:

Յանձնախումբը որոշում չի կրնար տալ, ինչ կը վերաբերի ենթայանձնախումբին պատրաստած տեղեկագրին: Իր դերն է թելադրանք կամ յանձնարարութիւններ ընել ենթայանձնախումբին աշխատանքներուն մասին: Ուրեմն Շորեքշաբթի եղածը այն է, որ յանձնախումբին հաւանութեամբ, նախագահը կը յանձնարարէ յատուկ զեկուցաբերին, որ երբ վերջնական ձեւ տայ իր տեղեկագրին նկատի առնէ 30րդ պարբերութեան վերաբերեալ եղած զեկուցումները, հաղորդագրութիւններն ու ելոյթները եւ վերահաստատէ այդ յօդուածը երբ զայն պիտի ներկայացնէ կրկին Յանձնախումբին, յաջորդ նստաշրջանին:

×

Եզրակացութիւնը ուրեմն, ինչպէս ըսինք երէկ, պարզ է, « յաղթանակը » թէեւ միայն բարոյական եւ խորհրդանշական, վերջնական չէ: Բայց եթէ նկատի առնենք, որ անցեալին այդ պարբերութեան ընդումը փափաքողը եղած էր Յանձնախումբը եւ այսօր այդ նոյն Յանձնախումբն է որ կը յանձնարարէ անոր վերահաստատումը, կարելի է ըսել թէ հարցը մեծ հաւանականութիւններ ունի դրական արդիւնքի յանգելու:

Հայկ· Դատը չի լուծուր, այս անվնաս պարբերութեան վերահաստատումով, բայց գոնէ պաշտօնապէս չուրացուիր ինչ որ անուրանալի է, ինչպէս յատակօրէն ըսաւ Ֆրանսայի պատուիրակը:

LE MONDE

Débat sans conclusion sur le massacre des Arméniens

Մոնտի Թղթակիցը՝ Իպսէկ Վիշնիաք վերոյիշեալ խորագրին տակ կ'անդրադառնայ Յանձնախումբին նիստին ու կ'ըսէ· « Վիճաբանութիւնը վերջ գտաւ առանց քուէարկութեան, թէեւ նախագահը՝ Պ· Պօլմ (Գանատա) փափաք յայտնեց որ ցեղասպանութեան վերաբերող յետագայ ուսումնասիրութիւնը, որ պիտի քննուի յառաջիկայ նստաշրջանին, նկատի առնէ ներկայացուած դրդապատճառները », ինչ որ մօտաւոր ձեւով միայն կուտայ պատկերը: Յօդուածագիրը կը սխալի նաեւ երբ յաջորդ պարբերութեան մէջ կը գրէ թէ « քանի մը ամիս կայ, որ ենթայանձնախումբը Պ· Ռուհաչխանքիքօյէ խնդրած էր ցեղասպանութեան վրայ ուսումնասիրութիւն մը »: Ծանօթ է որ հարցը կը վերաբերի տեղեկագրի մը եւ քանի մը ամսուան չէ այլ ճիշդ՝ հինգ տարուան, քանի մը օր ալ աւելի:

Իպսէկ Վիշնիաք կը նկատէ սակայն թէ ամէնէն յատակ միջամտութիւնները կատարեցին Աւստրիոյ պատուիրակը՝ Խոմաքորա, Մենզիվակի (Մ· Ն·) եւ Փրոֆ· Սուայէ (Ֆրանսա), կը յիշէ նաեւ Ֆրանսայի պատուիրակին ելոյթին եղրակացութիւնը, զոր տուած էինք մեր նախորդ թիւով: Կ'ըսէ թէ Թուրքերը նկատել տուին միայն որ ենթայանձնախումբը ընդունած ըլլալով յատուկ զեկուցաբերին տեղեկագիրը, հարկ չկայ կրկին այդ մասին խօսելու: Փաքիստան, կը գրէ Մոնտի աշխատակիցը, « հազուագիւտ բրտութիւն մը ցոյց տուաւ ընդդիմանալով յօդուածին վերահաստատման»: Նախագահը կ'ըսէ նաեւ թէ « ոչինչ կըրնայ ջնջուիլ »:

ՖՈՒԹՊՈԼ

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԲԱԺԱԿ

«ԱՐԱՐԱՏ» ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ «ԿԱՐՊԱՏՆԵՐ»Է՛Ն

Խորհրդային բաժակի մրցումներու չարքին՝ Մարտ 9ին, « Արարատ » պարտուած է Լվովի « Կարպատներ »էն: Խաղը տեղի ունեցած է Երեւանի մէջ: «Արարատ» յաղթանակներով վերջացուցած էր նախորդ երեք խաղերը եւ չհաած վեց միաւոր, մինչ « Կարպատներ »ը ունէր հինգ միաւոր: Քառորդ աւարտականին կարենալ մասնակցելու համար անհրաժեշտ էր որ « Արարատ » յաղթէր նաեւ « Կարպատներ »ուն: Խաղը տեղի ունեցած է արագ եւ բուռն պայքարի մթնոլորտի մը մէջ: Երկուստեք անզգաստ գրոհած են: Երեւանցիները չեն կրցած հակառակորդի պաշտպանութեան պատնէշին մէջ ճեղքեր ստեղծել: 27րդ վայրկեանին Լվովցիները նշանակած են խաղին միակ կոլը եւ 7 միաւորով գրաւած առաջին տեղը՝ իրենց խմբակի դասաւորման մէջ:

ԹՎԱՆՈՒ 2-ՐԴԸ

ՈՒՂՂԱՓԱՌ ԲՐԻԳԱԴԱ ԽՈՒՍՓՈՒՄՈՎ ԿՈՂՄԱՎՈՐՎԵՑ

ԳՐԱԾ

ՏԱՐԵԳԻՐ Ֆ.

ՍՓՈՒԹԻՒՆՑ - ԿՈՂՈՒՄՈՎ

(Ի. ԽՐԶ)

Իհարկե պատճառներ կան մեղմելու այս վատ վարքը, որոնցից ամենակարևորը այն է, որ ամեն մի հաջողություն, որ ձեռք է բերվում ուժերի ծայրահեղ լարումով, ամեն մի հաղթանակ, որ տանում ենք մեր ուսերի վրա, ավելի ու ավելի է ծանրացնում մեր ուսերը, ավելի ու ավելի է դժվարացնում մեր հետագա առաջխաղացումը։ Ամեն մի հաղթանակ մեզ ավելի ու ավելի է հոգնեցնում, ավելի ու ավելի է մեզ զրկում նոր հաղթանակների համար անհրաժեշտ ուժերից։ Ամեն մի հաղթանակ մեզ ավելի ու ավելի է հեռացնում մեր նպատակից, ավելի ու ավելի է մեզ դարձնում հաղթանակների գերի։ Ամեն մի հաղթանակ մեզ ավելի ու ավելի է դարձնում հաղթանակների ստրուկ։ Ամեն մի հաղթանակ մեզ ավելի ու ավելի է դարձնում հաղթանակների հանդեպ անտարբեր։ Ամեն մի հաղթանակ մեզ ավելի ու ավելի է դարձնում հաղթանակների հանդեպ ինքնագոհ։ Ամեն մի հաղթանակ մեզ ավելի ու ավելի է դարձնում հաղթանակների հանդեպ ինքնավստահ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

ԼԻՈՆ.— *Տէր եւ Տիկին Ահարոն Տէր-Ահարոնեան եւ զաւակները սրտի խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, կնոջ եւ մեծ մօր՝*

ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՋԱՐԴԱՐ ՏԷՐ-ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ

(ծնեալ Գիւմուսեան)

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 15ին, 76 տարեկանին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երկուշաբթի, Մարտ 19ին, ժամը 15ին Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, 295 Ռիւ Պուալօ, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Կիյոթիէդի դերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Զուիցերական Իւրաւիճակով ընկերակցութեան վարիչ մարմինը կը ծանուցանէ թէ հոգեհան – պըստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Մարտ 25ին, յաւարտ պատարագի, ժըննեւի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ, իր բազմարդիւն եւ սիրուած պատուոյ նախագահ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հոգեհանգստեան պաշտօնին:

ՇԱՐՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Մարսէյլիի Տարօն Հայր. Միութեան վարչութիւնը ստացած է փետր. 11ի հոգեհանգստեան առթիւ հետեւեալ նուէրները.— Եղիազար Մելքոնեան 100 ֆր., Արսէն Տէր-Զաքարեան 100, Արամ Շէխիկեան 50, Սերժ Շալճեան 50, Սերուէր Հայրապետեան 50, Արշակ Միրոյեան 30:

×

Կապ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է.— Պ. Արտամանեանէ, Օր. Անժէլ Կարապետեանի ամուսնութեան ուրախ առիթով 50 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Մուրատեան Միկրոիչ Մըննայեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 50, նոյն ախուր առթիւ Տէր եւ Տիկ. Շաւարշ Խաչատուրեան 50 (գալրոցին), ընկ. Էլիզ Քէշիշեան իր հանգուցեալ ամուսնոյն մահուան Բ. տարելիցին առթիւ 100, Ընկ. Պառաւեան իր ամուսնոյն՝ Ժիրայր Պառաւեանի ապաքինման առթիւ 50, ընկ. Պուտաքեան իր ապաքինման առթիւ 100 ֆր.:

Ապրիլեան Ոգեկոչումը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հոմանուագութեամբ երեք յարանուանութեանց հոգեւոր պետերուն:

Ապրիլ 24, երեքշաբթի պիչեր Շիմիլի սրահը:

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ՁԱՇԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Տարօնի Հայր. Միութիւնը իր կազմութեան Բ. տարելիցին առթիւ, ի պատիւ իր անդամներուն եւ հայրենակիցներուն, կուտայ չքեղ ճաշ մը, Հայ Մշակոյթի Տան Տարօն սրահին մէջ, կիրակի, Մարտ 25 ժամը 13էն մինչեւ 18

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խընդրուի չուտով հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.—

Ժաքօ Պօղոսեան 93·59·04
Յակոբ Սահակեան 50·78·23
Անդրանիկ Սարգիսեան 60·76·02

CENTRE CULTUREL PORTUGAIS
CALOUST GULBENKIAN
51, AVE. D'IENA — PARIS 16e

Jacques Minassian
PHOTOGRAPHIES

Jusqu'au 26 Mars, tous les jours sauf Dimanche de 9 à 12 heures et de 14 à 18 heures, Samedi : toute la journée.

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
կը խօսին
ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ
կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI

Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղերուն:

ԽՆՋՈՑՔ

Բարեկենդանի Առթիւ

ՎԱՆԱՆՑԻ ՄԷՋ

Կապ. Խաչի Վանանցի վարչութիւնը Բարեկենդանի առթիւ ՄԱՐՏ 19ին ժամը 14·30էն մինչեւ 19, Ահարոնեան ակումբին մէջ կը հրաւիրէ զաղութիս Հայութիւնը եւ իր բոլոր ընկերուհիները ուրախ, զուարթ ու հաճելի օր մը անցընելու միասին: Աչխատող ընկերուհիներն ալ կրնան գալ իրիկուան աշխատանքէ վերջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Պանեէօ – Քաչանի մասնաճիւղին ժողովը այս Հինգշաբթի, Մարտ 22, ժամը 20·45ին Տիկին Փափազեանի բնակարանը:

×

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ Փարիզի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը, Մարտ 17, Շաբաթ օր ժամը 4ին Մշակոյթի Տան սրահը՝ 17 Ռիւ Պլէօ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ գտնուիլ:

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

NOUVEAU
RESTAURANT ARMENIEN
NORAïR

24 RUE RODIER.(9e) 2803584.Ouvert tous les jours

50ème Anniversaire de la Croix Bleue
GRANDE NUIT Dansante

Samedi 24 Mars de 21 h. à l'aube
Organisée par la section Arnouville - Sarcelles de la Croix Bleue Arménienne
Salle des Fêtes MARCEL PAGNOL — Place Victor Hugo — Villiers le Bel

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱՔ

Կապ. Խաչի յիսնամեակը կը տօնուի Կրքնոպլի մէջ Ապրիլ 8ին (փոխանակ Մայիս 20ի):

×

Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի դաշտահանդէսը Յունիս 17ին:

×

Կապոյտ Խաչի Լիոնի մասնաճիւղի ճաշը Մայիս 6ին, եկեղեցիին սրահը:

×

ՄԱՐՍԷՅԼ.—Վասպուրականի յաղթականի հերոսամարտի 64րդ տարեդարձը Ապրիլ 8, կիրակի ժամը 13ին, ճաշով:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ
ՏՕՆԵԼՈՒ
ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ՕՐԸ
նուիրուած
ԿՈՄԻՏԱՍԻ
Ծննդեան 110ամեակին առթիւ
13 Մայիս

ԲԱՑԱՌԻԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ
ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ
ՄԱՑԸՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ
7 օր Աթէնք եւ իր շրջաքներք — 8 օր Հռոդոս կղզին
3800 ՖՐ.

Voyage spécial pour la Fête des Mères

7 jours Athènes et ses environs
8 jours l'Ile de Rhodes
du 21 Mai au 05 Juin
Accompagné par Varoujan SARKISSIAN

Renseignements et Programmes détaillés contactez :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujan
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD

CALENDRIER

06 au 17 Avril
18 au 29 Mai
15 au 26 Juin
15 au 28 Juin
13 au 26 JUILLET
20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre
27 Juillet au 11 Août
03 au 18 Août
24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre
18 au 30 Mai
13 au 25 Juillet
24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.
(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).
RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
20
MARDI
20 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 260 Ֆ Վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար· 300 Ֆ Հատը 1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·341
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
54e ANNÉE — N° 14.341

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

— o —

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆԸ ՄԵԾ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԶԲԵՐԱՒ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՅԱՌԱԶԴԻՄՈՒԹԻՒՆ

Ընդհ· խորհրդատուներու ընտրութեան առաջի նշոյլները թոյլ չեն տար տակաւին կարծիք մը յայտնելու : Երկու պատկեր կայ միայն որ յատկանշական են, այս առթիւ, այն է որ այս ընտրութիւնը երբեք այսքան քաղաքականացած չէր և նաև երբեք այսքան քիչ չէր եղած ձեռն – պահներու թիւը, առաջին շրջանին : Նախ պարզենք թէ ի՞նչ են այս ընտրութիւն – ները : Իւրաքանչիւր նահանգի մէջ, երկուքի վրայ մէկ ընդհանուր խորհրդատու նորոգելի է, ամէն երեք տարին անգամ մը : Այս անգամ 1846 աթոռ կար :

Ինչպէս միշտ, նոյն հակասութիւնը կայ, այսինքն բոլոր հոսանքները գոհ են եւ բոլորն ալ յառաջդիմութեան մասին կը խօսին : Երբեք պարտուող չկայ եւ ամէն մարդ կը յաղողի իր ուզածը ըսել տալ թիւերուն : Ընենք միայն որ մեծամասնութիւնը « տոկայ », ուրեմն ժողովուրդը այս առթիւ չտուաւ կառավարութեան այն դասը զոր Ժորժ Մառէ կը նախատեսէր : Ներկայացող նախարարները վերընտրուեցան : Մասնակցեցան քուէարկողներու 66,3 առ հարիւրը ինչ որ շատ յատկանշական է : 7000 թեկնածու կար : 1976 Յուլիս 19ի օրէնքը բարեփոխում մը բերած էր երկրորդ շրջանին ներկայացողներուն համար : Արդարեւ, այլեւս անհրաժեշտ է թեկնածուին համար, առնուազն արձանագրուած քուէ – արկղներու ձայներուն 10 առ հարիւրը ունենալ, կարենալ ներկայանալու համար Բ· շրջանին :

Առաջին շրջանին ընտրուած կամ վերընտրուած են, մեծամասնութեան մէջ՝ Մօնոռի, Մալօ, Լը Թէօլ, Լոնկէ, Մարսըլէն, Մեսեկէ, Փուժատ, Փելըթիէ, Աչիլ Ֆուլտ : Ընդդիմութեան՝ Լուի Մեր – մազ, Միշել Քրեփօ, Միթերան, Տիւրաֆուռ, Պիյու, Ժ· Փ· Քոթ, եւայլն : Համեմատականի մնացած անձնաւորութիւններու մէջ են Նախագահին տղան՝ Անրի Փիքաար, Շիրաքի կինը՝ Պեռնատէթ, Լուի Նէօվիըթ, ասթոն որ Պոնըվալ, Մազօ, իսկ ընդդիմութեան մէջ՝ Ժոքս, Նանտէրնակոր, Պոնզառ, Մարսիլհասի :

Ինչպէս ըսինք, առաջին առթիւ կարելի չ ընդհանուր գաղափար մը կազմել այլ յստակ է որ ընդդիմութեան մէջ, Ընկերվարական կուսակցութիւնը զգալի կերպով համայնավարներէն առաջ կ'անցնի :

Հարկ է չաբաթ մըն ալ սպասել բուն պատկերը տեսնելու համար :

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

Գահիրէ Հրապարակեց Համաձայնութեան Կէտերը

Չէր սպասուեր, որ այսքան չուտ հրապարակուին Եգիպտոս – Իսրայէլ համաձայնութեան կէտերը : Շաբաթ իրիկուն եւ Խոմէյնիի կը ջանան հիմա որ ամէն էր, որ Եգիպտոսի նախարարապետը՝ Խալիլ, որ նաեւ Արտաքին նախարարն է եւ Զօր· Սատատ յայտնեցին Եգիպտոս – Իսրայէլ հաշտութեան դաշինքին կէտերը, որոնք ինը հատ են :

Ա) Իսրայէլեան ուժերը եւ քաղաքացիները կը քաշուին Եգիպտոսի եւ անդրիական հոգատարութեան տակ եղող Պաղեստինի միջազգային սահմաններուն : Եգիպտոս կը վերագտնէ իր իշխանութիւնը Սինայիի վրայ : Երկու կողմերու միջեւ բնականոն եւ բարեկամական յարաբերութիւններ : Բ) Մնայուն սահմանները Եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ միջազգային սահմաններն են, առանց վնասելու Կազայի յատուկ կանոնագրին : Այս առթիւ է որ Խալիլ յայտարարած է թէ արեւելեան Երուսաղէմը, Այսրյորդանան եւ Կազա մաս կը կազմեն 1967ին գրաւած հողերուն : Ըստ նոր դաշնագրին Իսրայէլ պէտք է քաշուի 1967ին գրաւուած հողերէն : Գ) Երկու կողմերը յանձնառու կ'ըլլան զործադրելու ՄԱԿի բանաձեւները եւ միջազգային իրաւունքի սկզբունքները ինչ կը վերաբերի իրենց գերիշխանութեան յարգանքին : Դ) Այս յօդուածը կը խօսի Սինայիի ապահովութեան կարգադրութեան մասին : Ե) Իսրայէլի նաւերը ազատօրէն կրնան երթեւեկել Սուէզի ջրանցքէն ըստ Պոլսոյ 1888ի համաձայնագրին : Զ) կողմերը յանձնառու կ'ըլլան ուրիշ որեւէ յանձնառութիւն չընել, որ վնաս հասցնէ համաձայնագրին : Է· Դաշինքին զործադրութեան շուրջ տարակարծութիւնները բանակցութեամբ պէտք է լուծուին : Ը) Հաստատման մարմին մը պիտի կազմուի : Թ) Հաշտութեան դաշինքը գործադրելի կը դառնայ երբ վաւերացման զործիքները փոխանակուին :

Պաշտօնական յայտարարութիւն մը չէր եղած կիրակի Իսրայէլի մէջ, այս առթիւ բայց Արտաքին նախարարութեան բանբերը կը ճշդեր՝ Երուսաղէմ մէկ եւ անբաժանելի է « ըստ 1967ին հռչակուած իսրայէլեան օրէնքին Երուսաղէմ միացուած է : Հարց չի կրնար ըլլալ բաժանման մը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ, Երուսաղէմ մէկ եւ անբաժանելի կը մնայ :

×

Բազմաթիւ ցոյցեր տեղի ունեցած են Այսրյորդանան իբրեւ բողոք :

Գարթըրի դվիսւոր խորհրդատուն Պրժինսկի որ երկրէ երկիր կ'երթայ Արաբները համոզելու համար, չէ յաջողած Ցորդանանի մէջ, ոչ ալ Սաուտի Արաբիա : Պաղեստինցիներու համար Սաատ դաւաճան մըն է, միւսները աւելի ճկուն են բայց « վճռականութեան ճակատը » միշտ ամուր է :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՋԵՐԿԱՆ սկսաւ « զլուխ բռնել » Խոմէյնիի եւ նախ յաջողեցաւ ջնջել տալ կամայական դատաւարութիւնները եւ յետաձգել տուաւ Հովէյտայի դատը եւ միւսները ցնոր անօրինութիւն : Համաչխարհային կարծիքն ալ օգնած է նախարարապետին, որ զգաց թէ այս դնացքով Շահը փնտռել պիտի սան… բայց եւ այնպէս ամերիկացի իգապաշտ Քէյթ Միլըթ ճամբու դրուած է թեհրանէն կառավարութեան կողմէ : Սարսափած, յայտարարած է ամերիկեան հեռատեսիլէն՝ եկած էի քոյրերուս օգնելու : Պաղերկան նաւերը ազատօրէն կրնան երթեւեկել Սուէզի ջրանցքէն ըստ Պոլսոյ 1888ի համաձայնագրին : Զ) կողմերը յանձնառու կ'ըլլան ուրիշ որեւէ յանձնառութիւն չընել, որ վնաս հասցնէ համաձայնագրին : Է· Դաշինքին զործադրութեան շուրջ տարակարծութիւնները բանակցութեամբ պէտք է լուծուին : Ը) Հաստատման մարմին մը պիտի կազմուի : Թ) Հաշտութեան դաշինքը գործադրելի կը դառնայ երբ վաւերացման զործիքները փոխանակուին :

Պաշտօնական յայտարարութիւն մը չէր եղած կիրակի Իսրայէլի մէջ, այս առթիւ բայց Արտաքին նախարարութեան բանբերը կը ճշդեր՝ Երուսաղէմ մէկ եւ անբաժանելի է « ըստ 1967ին հռչակուած իսրայէլեան օրէնքին Երուսաղէմ միացուած է : Հարց չի կրնար ըլլալ բաժանման մը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ, Երուսաղէմ մէկ եւ անբաժանելի կը մնայ :

×

Բազմաթիւ ցոյցեր տեղի ունեցած են Այսրյորդանան իբրեւ բողոք :

Գարթըրի դվիսւոր խորհրդատուն Պրժինսկի որ երկրէ երկիր կ'երթայ Արաբները համոզելու համար, չէ յաջողած Ցորդանանի մէջ, ոչ ալ Սաուտի Արաբիա : Պաղեստինցիներու համար Սաատ դաւաճան մըն է, միւսները աւելի ճկուն են բայց « վճռականութեան ճակատը » միշտ ամուր է :

ԺՔՆԵՒ - ՄԱՐՏ 14 - ՅՕՐԴ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹԻԻՆ - ԺՔՆԵՒ

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Հակառակ անոր որ « յաղթանակը » թէ կէս է եւ թէ միայն բարոյական, բայց եւ այնպէս, Ժընեւի Մարզկային Իրանց Յանձնախումբի Մարտ 14ի նիստին մանրամասնութիւնները կը չհապզրդռեն բոլորս : Այդ իսկ պատճառով, մաս – մաս պիտի տանք կարգ մը պատուիրակներու ելոյթները : Նախ եւ առաջ սակայն պիտի տանք նիստին եզրակացութիւնը կազմող՝ նախագահին յայտարարութիւնը :

Օրին (« Ճառաջ », Մարտ 16) տուած էինք Իվոն Պոլնի, քանատացի նախագահին խօսքին ամփոփումը : Ստորեւ՝ ամբողջութիւնը (թարգմանուած անգլերէն բնագրէն) .—

« Ամէն տեսակի նամակներ եւ գիրեր ստացած եմ, զանազան երկիրներէ, ցեղասպանութեան տեղեկագրին մէջ պատմական բնոյթ ունեցող ընդլուած բաժիններու վերաբերեալ : Ժընեւի մէջ, խմբակցութիւններ եւ անհատներ դիմումներ ըրին ինծի այս զանգատումներուն մասին, որոնց հետեւանքները այնքան կարեւոր համեմատութիւններ կ'առնէ, զորս հեղինակը, հատանաբար չէր նախատեսած : Իրաց այս պայմաններուն մէջ, կը համարձակիմ այն յոյսն յայտնել, որ Պ· Ռուհաչխանքիքօ բարեացակամութեամբ նկատի կ'առնէ այս հաղորդումները, ինչպէս նաեւ այն միջամտութիւնները զորս լսեցինք, օրակարգի 22րդ հարցին վիճաբանութեան ընթացքին, երբ վերջին սըրբագրութիւնները ընէ իր տեղեկագրին բնագրին մէջ : Եթէ յանձնախումբը անպատեհութիւն չի տեսներ, պիտի ուզէի յանձնախումբի տեղեկաբերէն որ իր տեղեկագրին մէջ զետեղէ ինչ որ ըսի հիմա » :

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱՑՈՒՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 6–13)

«ԱՐԱՐԱՏ» ԴՈՒՐՍ ԿԸ ՄՆԱՑ ԽՈՐՀ· ԲԱԺԱԿԻ ՔԱՒՈՐԴ ԱԽԱՐՏԱԿԱՆԷՆ ԵՒ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻ ԱՒՈՑԵՆՈՒԹԵԱՆ

Խորհրդային բաժակի մրցումներու չարքին՝ « Արարատ », իր խմբակի չարքի վերջին հանդիպումը ունեցած է Օդեսայի « Զերնոմորեց »ի հետ եւ պարտուած 0ի դէմ 1 կէտով : Այսպէսով « Արարատ » վեց միաւորով կը զրկուի քառորդ աւարտականին մասնակցելու կարելիութենէն : Խմբակին գլուխը գտնուող « Կարպատ – նեները »ը կը մասնակցի քառորդ աւարտականին : Իսկ « Արարատ »ի տղաքը կը պատրաստուին Խորհ·ախոյեանութեան մրցաշարքին, որուն առաջին խաղը տեղի կ'ունենայ Մարտ 24ին՝ Երեւանի « Հրազդան» մարզադաշտին վրայ, ուր Երեւանցիները կ'ընդունին Մոսկուայի ԲԿՍԱի խումբը :

×

ԷՋՄԻԱԾՆԻ ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ՀԱՒԱՔԱԾՈՆ

Էջմիածնի մայր տաճարի հաւաքածոն կը բաղկանայ եզակի մետաղեայ դրամներէ : Ն· Ք· Ա· զարէն մինչեւ Ի· զարու կէսերը պատրաստուած մետաղեայ դրամներ կը գտնուին հոն : Հաւաքածոն հարստացած է վերջերս Կիլիկեան հայկ· Թագաւորութեան (ԺԱ·–ԺԴ· զարեր) զրամանիշերով, որոնք կը կրեն Լեւոն եւ Հեթում Թագաւորներու եւ Զապէլ Թագուհիի քանդակները : Դրամագիտական եզակի երեւոյթ կը նկատուի Մեծն Տիգրանի (Ն· Ք· 95–56) պատկերով մետալը :

Էջմիածնի հաւաքածոն ունի պարսկական, արաբական, բիւզանդական զրամներ, ինչպէս նաեւ միջին զարերու եւրոպական պետութիւններու մետաղեայ զրամներ : Այս բոլորը կը վկայեն, որ Հայաստան առեւտրական լայն յարաբերութիւններ ունեցած է զրացի եւ հեռաւոր երկիրներու հետ : Հետաքրքրական է ռուսական զրամներու հաւաքածոն, որ բաղկացած է 1733էն եռք կտրուած զրամներէ՝ ոսկի եւ արծաթ չերվոնեցներ, ռուբլիներ, 25 կոպեկնոցներ, 10 կոպեկ – նոցներ, որոնց վրայ նկարուած են Պաւել Ա·ը, Էլիզապէթը եւ Եկատերինա Բ·ը : Էջմիածնի զրամներու հաւաքածոն կը հարստանայ Հայաստանի եւ Սիբիւրքի հայկական զաղութներու զրամահաւաք – ներու նուէրներով :

×

ԱՂԱՍԻ ԱՅՎԱԶԵԱՆԻ ԳՈՐԾԵՐԸ ԼԻՏՎԵՐԻՆ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Վիլնիւի « Վաքա » հրատարակչականը լոյս ընծայած է Աղասի Այվազեանի երկերու հաւաքածոն : Հատորին մէջ տեղ զտած են « Ընտանիքի հայրը », « Եռանկիւնի », « Սիներոր Մարտիրոսի արկածները » եւ այլ վիպակներ, զորս լիտվերէնի թարգմանած է Ռիտէ Եանաուս կայտէ : Հատորը հեղինակին թարգմանուած 11րդ գիրքն է : Այվազեանին երկերը լոյս տեսած են նաեւ ռուսերէն, վրացերէն, հատներէն, անգլերէն, փիններէն, չեխերէն, պուլկարերէն : Հեղինակը ծանօթ է նաեւ իբրեւ չարժանկարի թատերագիր : « Հայլֆիլմ » արուեստանոցը ներկայիս Մոսկուայի հեռատեսիլի պատուէրով կը պատրաստէ երկու մասէ բաղկացած ժապաւէն մը՝ « Թռիչքն սկսւում է գետնից », որուն սենարիօն գրած է Աղասի Այվազեան :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՎԱՐՔԱԳԻԾԸ ՓՈՓՈԽԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Գրքից՝

ԱՇԽԱՐՀԻ ՓԵՏՈՒԹՅԱՆ

Ա.

Հայ ժողովրդի ազգային անունների ծագման հարցը մինչև օրս էլ մնում է գիտության ամենաանորոշ հարցերից մեկը։ Ինչպես հայտնի է, հայերն իրենց երկիրը կոչում են Հայք, իսկ իրենց անունը՝ Հայեր։ Հայ ժողովրդի ազգային անվանումների ծագման հարցը մինչև օրս էլ մնում է գիտության ամենաանորոշ հարցերից մեկը։ Ինչպես հայտնի է, հայերն իրենց երկիրը կոչում են Հայք, իսկ իրենց անունը՝ Հայեր։

Հայ ժողովրդի ազգային անուն

ԽՈՍՔ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ԼՈՒՐԵՐ

ՅՈՒՏԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

3·

— Մեզ հայթայթ ամառ, ձմեռ հագնելու ի՛մ, ինչպես նաև տաք հագուստ՝ վերարկու, կոշիկ և այլն։ Ես պատրաստ եմ ամեն գումար վճարել։

Ես ինձ հարցրի՝ ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ, ամեն ինչ գնել, ամեն ինչ ձեռք բերել։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։

— Ցնծում եմ։ Ուրեմն ամեն ինչ կարելի է ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։

Ես ինձ հարցրի՝ ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։

— Ես ամեն ինչ կարող եմ ձեզ համար անել, միայն թե ինձ հարցեր չտաք։ Ես ինձ հարցրի՝ ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։ Ինչպե՞ս կարելի է ամեն ինչ ունենալ։

Ես ինձ հարցրի՝

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի վարչու – թիւնները, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան կիրակի, Մարտ 25ին, Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ մէջ, ի յիշատակ Միութեանս Ջուիցե – բական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան պատուոյ նախագահ եւ բարեբար, ողբացեալ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

յիշատակին:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

✕

ԺԸՆՆԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Ջուիցերական Իրաւավիճակով ընկերակցութեան վարիչ մարմինը (Լօզան) կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Մարտ 25ին, յաւարտ պատարագի, Ժընեւի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ, իր բազմարդիւն եւ սիրուած պատուոյ նախագահ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ:

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ հանդուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հոգեհանգստեան պաշտօնին:

ԱՌՆՈՒՎԻԼ
ՎԱՐԱԳԱՑ Ս. ԽԱՉ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 23, երեկոյեան ժամը 7ին, Առնուվիլ լէ Կոնէսթ Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ hսկում կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէն Լուի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ըստացած է հետեւեալ նուէրները.

Գեղամ Սայապալեանի հոգեհանգիստին առթիւ Սայապալեան հայագիտական կառաւի Տնօրէն Խորհուրդ 200 ֆր., Տէր եւ Տիկ. Մանուկ Ղազարեան 300, Տէր եւ Տիկ. Համազասպ Գաբրիէլեան, Տէր եւ Տիկ. Օհան Հեքիմեան 100ական: Վեհանոյշ Քէլէչեանի հոգեհանգստեան առթիւ Լեւոն Քէլէչեան 150, Պ. Բարակեան 200, Կիւճիքեան ընտ., Առաքելեան ընտ. (Պոլէն) 100ական, Պարամեան Մարտիրոս, Փիէր Չէքէչեան, Ժաք Սեմիւեան, Թամասիս, Փերուզ Տէր–Մարգարեան, Ժանօ Քէօշկէրեան, Հայազատ Մսրեան 50ական, Մուրատեան Խորէն, Յարութ Մուրաքճեան, Միսաք Եմէնէճեան, Տիկ. Աչպայեան 30ական, Կարօ Աւետիսեան, Հաճի Զիլինկիրեան, Լեւոն Ազնաւուրեան, Կարապետ Պօյիքեան 20ական: Գաբրիէլեան եւ Կօշկակարեան պերդաստանի յիշատակին Համազասպ Գաբրիէլեան 100: Ռուբէն, Զեփիւռ, Միլքի Քէօշկէրեան – ներու յիշատակին Ժանօ Քէօշկէրեան 30, մի ոմն 10 ֆր.:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ

Հրատարակութիւն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի

1969ին, Մայր Աթոռի տպարանէն հրատարակուած էր միայն չորս Աւետարաններու եւ Գործք Առաքելոց գրքի թարգմանութիւնը:

Ներկայ հրատարակութեամբ կ'ամբողջանայ Նոր Կտակարանի թարգմանութիւնը արեւելահայ գրական լեզուով:

Թարգմանութիւնը կատարուած է 1895ին Պոլիս հրատարակուած Աստուածաշունչի գրաբար թարգմանութենէն:

Նոր Կտակարանի այս թարգմանութիւնը կատարուած է յունարէն բնագիրներու համեմատութեամբ:

Ce Nouveau Testament sera envoyé (emballages et port gratuits) à toute personne qui joindra à sa demande un chèque libellé au nom de
Mr YEREMIAN JEAN.
PRIX DE VENTE — 30 F. (prix du Catalogue de la Société biblique française)
LIEUX DE VENTE — Eglise Evangélique Arménienne, 8 bis, Rue des Ternes 75017 Paris (métro Porte Maillot le Dimanche entre 10 h. 30 et 13 h.)
Stand Biblique du marché de la Place Carnot à Alfortville le Samedi matin.
— Eglise Evangélique Arménienne, 8 Rue du Groupe Manouchian — 94140 Alfortville — Tél. 375-11-25.

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Sous la présidence effective de M. NAPOLEON BULLUKIAN
Président du Comité Régional de France

Journees Du CENTRE CULTUREL ALEX MANOOGIAN

organisées par
Le Comité local, le Comité des Dames et le Comité des Jeunes
au profit de leurs œuvres culturelles et sociales
SAMEDI 31 MARS et DIMANCHE 1er AVRIL 1979
de 11 h. à 20 h.
STANDS DIVERS : Livres et Disques a éméniens, Peintures, Photos, Objets d'art, Lingerie, Cadeaux-souvenirs, Jeux éducatifs, Alimentation etc.
DEDICACE D'AUTEURS, BAR — BUFFET — ALIMENTATION
Déjeuner de 12 h. 30 à 15 h. — Spécialités Arméniennes
CONCOURS DE DESSIN pour enfants de 6 à 12 ans
118, Rue de Courcelle, Paris 17e
Tél. 227-12-26 et 520-03-18

50ème Anniversaire de la Croix Bleue
GRANDE NUIT Dansante

Samedi 24 Mars de 21 h. à l'aube
Organisée par la section Arnouville - Sarcelles de la Croix Bleue Arménienne
Salle des Fêtes MARCEL PAGNOL — Place Victor Hugo — Villiers le Bel

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ կը հուիրեն

Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Փիլիկեան (Լա Փոմ – Մարսէյլ) 100 ֆր.:

Պր. Պօղոս Մանոյեան (Լա Փոմ – Մարսէյլ) 100 ֆր.:

ՄԵՄԱՐԱՆՔ
ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը եւ Հ. Ց. Դ. Արղուէթեան խումբը յարգանքի հաւաքոյթ մը կազմակերպած են պաղտիս չաո սիրելի եւ նուիրեալ

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

ի պատիւ, Կիրակի, Մարտ 25, ժամը 16ին Շաւիլի եկեղեցւոյ սրահը, 4 Ռիւ տէ Թրուա Շանթիէ:

ՎԱԼԱՆՍ
ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան եւ ընտրողական Յանձնախումբի երկու տարուան նստաշրջանը լրացած ըլլալով, Ընկերակցութիւնս ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի եւ շրջանի լուսաւորչական համայնքը նոր ընտրութեան համար, Վալանսի Հ. Բ. Ը. Միութեան 6. Հիւսիսեան սրահին մէջ, 6 Ռիւ Ֆավանթին Ուրբաթ Մարտ 30, երեկոյեան ժամը 21ին: Օրակարգ՝ երկու տարուան նստաշրջանի բարոյական եւ նիւթական գեկուցում եւ Ընտրողական Յանձնախումբի ընտրութիւն: Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇԸ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Տարօնի Հայր. Միութիւնը իր կազմութեան Բ. տարեվիցին առթիւ, ի պատիւ իր անդամներուն եւ հայրենակիցներուն, կուտայ ճաշ մը, Հայ Մշակոյթի Տան Տարօն սրահին մէջ, Կիրակի, Մարտ 25 ժամը 13էն մինչեւ 18

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի չուտով հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–

Ժաքօ Պօղոսեան 93·59·04
Յակոբ Սահակեան 50·78·23
Անդրանիկ Սարգիսեան 60·76·02

A L'OCCASION DES FETES DE

Paques aux Lieux Saints

ET
L'INAUGURATION SOLENNELLE
du
MUSEE HELEN et EDWARD MARDIGIAN
Président de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance des Etats-Unis

JACQUES CHELELEKIAN
(*Accompagnateur*)

propose :

Voyage à Jerusalem

de MARSEILLE
Départ Dimanche 15 Avril — Retour Mardi 24 Avril 79
Prix par personne 3.900 F.

Comprenant :
Transports, visites et excursions : TEL AVIV — CESAREE — HAIFA — ST JEAN D'ACRE — NAZARETH — TIBERIADE — BEIT-SHEAN — JERICHO — BETHLEHEM — JERUSALEM,
Logement en chambre double. — Hôtels 4 étoiles. — Pension complète.
Assurances : Annulation — Rapatriement — Perte et Vol bagages.

ATTENTION! places limitées

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
VOYAGES WASTEELS
Lic. A. 568

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Այլազան ուղեգծեր յատկանշական շրջապտոյտներով

ՋԱՏԻԿԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Մեկնում՝ Ապրիլ 6 (*նոյն օրը՝ Երեւան*), — *վերադարձ՝* Ապրիլ 17 *Մոսկուա* Ապրիլ 18 *Փարիզ*: (*Ա. կարգի սենեակներ Արմենիա Հիւրանոցին մէջ*):
Գին՝ 3400 ֆր.

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

Մեկնում՝ Ապրիլ 13: *Ապրիլ 14ին Երեւան — վերադարձ՝* Ապրիլ 26 *Մոսկուա* *Ապրիլ 27ին Փարիզ*:
Գին՝ 3500 ֆր.

ԼԵՆԻՆԿՐԱՏ – ԵՐԵՒԱՆ – ՄՈՍԿՈՒԱ

Մեկնում՝ Յուլիս 7՝ *Լենինկրատ*: Յուլիս 10՝ *Լենինկրատ – Երեւան*: Յուլիս՝ 10 – 19՝ *Երեւանի մէջ — վերադարձ՝* Յուլիս 19՝ *Մոսկուա*: Յուլիս 20՝ *Փարիզ*:
Գին՝ 3600 ֆր.

ՕԳՈՍՏՈՍ — *Մեկնում՝* Օգոստոս 3: 11 օր Երեւանի մէջ — *վերադարձ՝* Օգոստ. 15՝ *Մոսկուա*: Օգոստ 16 *Փարիզ*
Գին՝ 3600 ֆր.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — *Մեկնում՝* Սեպտեմբեր 7: *Սեպտ. 8ին՝ Երեւան*: 11 օր Երեւանի մէջ — *վերադարձ* Սեպտ. 19՝ *Մոսկուա*: Սեպ. 20՝ Փարիզ:
Գին՝ 3600 ֆր.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — *Մեկնում՝* Հոկտեմբեր 5 (*նոյն օրը՝ Երեւան*): 13 օր Երեւանի մէջ — *վերադարձ՝* Հոկտ. 18՝ *Մոսկուա*: Հոկտ. 19՝ *Փարիզ*:
Գին՝ 3500 ֆր.

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ՝ ՕԳՈՍՏ. 3Է՝Ն ՕԳՈՍՏ. 16 — ՍԵՊՏ. 7Է՝Ն ՍԵՊՏ. 20:

TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի և ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18
Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55

ՋՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
21
MERCREDI
21 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ. 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.342

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.342

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԿԻԻՆԵՐ ՓԻԼԻՊԻՍՏԱՆԻ 170 ՄԵՌԵԱԼ

— o —

ՀԱՑ ԿԻՆԵ՞ՐՆ ԱԼ ԲՕՂ ՊԷՏՔ Է ԿՐԵՆ...

Պարսկական Փիլիպիստանի մայրաքաղաքին մէջ՝ Սանանտաճ չատ բուռն կռիւներ տեղի ունեցած են կիրակի եւ երկուշաբթի եւ կը թուի որ Խոմէյնիի կոչը չէ բաւած վերջ դնելու համար բախումներուն: Կռիւները սկսած են Սիւննի մահմետականներու (Քիւրտերու մեծ մասը) եւ պարսիկ Շիիներու միջեւ: Բնակչութիւնը չուրջ 80 հազար է եւ յարձակում գործուած է քաղաքապօրքերու զօրանոցին վրայ որ « ինկած է »: Մամուլի ամերիկեան գործակալութեան համաձայն 170 մեռեալ կայ: Խորքին մէջ չատ յստակ չէ թէ ի՞նչ կ'անցնի կը գառնայ: Մէկ բան յստակ էսակայն, այն որ Խոմէյնի Շահէն չի տարբերիր ինչ կը վերաբերի իրենց որեւէ համակրանք չունենալուն քրտական գատին նկատմամբ: Ընդհանուր ձեւով Քիւրտերը անկախութեան մասին չեն խօսիր այլ՝ ինքնավարութեան: Այս կէտը կրկին չէչատած է Տոքթ. Քամանկար, նախագահը Դեմոկրատ Ուժերուն:

Աւոնց կողքին պէտք չէ անտեսել նաեւ Աֆղանիստանի կացութիւնը, որ օրէ օր կը վատթարանայ: Խորհրդայնամիտ իշխանութիւնը մեծ դժուարութեանց կը բախի ծաւալող ապստամբական չար – ժումներուն հետ: Մոսկուա կ'ամբաստանէ Պարսկաստանը, որ զօրավիդ կը կենայ այդ ըմբոստութեանց: Թեհրան փակած է իր սահմանը Աֆղանիստանի հետ, « դէմ դնելու համար գաղթական – ներու խուժումին »:

×

Դեռ կայ «Իսլամական յեղափոխութեան» հետեւանքները Պարսկաստանի մէջ: Մեծ զոհերը կը թուին ըլլալ կիները եւ Թրանս – Սուար կը պատմէր նոյնիսկ երկուշաբթի իրիկուն, կարգ մը այլ մոլեռանդ « կարգադրութիւններու » կարգին, իր հանդիպումը Հայուհիի մը հետ: Թերթին թղթակիցը Ֆ. Լուիզէ կը պատմէ՝ « Մոմէյնիստները կը բացատրեն՝ մէկ օրինք դիտենք, Գուրանը»:

« Տեղ կա՞յ ձեր երկրին մէջ, փոքրամասնութեանց համար »:

« Պայմանաւ որ ենթարկուին հասարակաց օրէնքին »: Տարբեր բան լսեցի Հրէաներէ եւ Հայերէ (քանի մը հարիւր հազար) որոնց հանդիպեցայ: Ֆրանսական ընկերութեան մը հայ քարտուղարուհին կը պատմէ՝ « Դրացիներս կ'ուզեն պարտադրել ինծի որ լաչակ կրեմ: Երբ կ'ըսեմ որ Պարսիկ եմ, անչուշտ, բայց քրիստոնեայ, երեսիս կը նետեն որ այլեւս գործ չունիմ այս երկրին մէջ »:

Ակէ զատ ալ, Գուրանի բոլոր օրէնքները կը գործադրուին: Քարկոծութիւն, ձեռ, անդամահատում, արտակարգ դատարաններ, որոնք կը « դատեն » եւ կը գործադրեն վճիռները, եւն., եւն.:

Կասպից ծովի ափին Ռուտսարի մէջ, այր ու կին խարազանի 150 հարուած կերան երբ խոստովանած են թէ չնութիւն գործած են: Վճիռը տուած է «Յեղափոխական Կոմիտէ » մը: Նոյն չան – ցանքին համար, անցեալ շաբթու կին մը 100 հարուածի դատապարտուած էր, այրն ալ միայն... 25ի:

Զուարճութեան վայրերն ալ փակ են կամ քանդուած: Թեհրանի 206 սինեմա – ներէն 180ը կրակի տրուած են: Գիշերաթոյները դռյութիւն չունին, սրճարան, պառ, ամբողջ գոց են: Այս պայմաններուտակ, Պարսիկները իրենց ամէնէն « տըխուր » Ամանորը (Նորուզ) պիտի անցնեն Մարտ 21ին, հակառակ Շահին մեկնումին:

×

Ֆրանսացի կիներու պատուիրակութիւն մը Թեհրան հասած է երկուշաբթի, գլխաւորութեամբ Սիմոնն տը Պովուառի:

ՖՐԱՆՍԱ

Ա. ՇԻՋԱՆԻ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

ՈՒՐԲԱԹԻ ԵՐԹԸ

Երեքշաբթի առաւու, ժաք Ֆըզանի ծաղրանկարը Ֆիկարօի մէջ, ամփոփ կերպով կը պարզէ ընդհ. խորհրդատուներու ընտրութեանց Ա. շրջանի արդիւնքները: Փոտիոմին վրայ, « առաջին »ին տեղը գրաւած են բոլորը՝ համայնավար, ընկերվարական, մեծամասնութիւն, բոլորն ալ իրենք զիրենք յաղթական նկատելով: Քիչ անդին, ժիսքար ձեռքը թերթ մը, ուր գրուած է « Ձախը կը յառաջդիմէ, մեծամասնութիւնը դիրքը կը պահէ » զայն ցոյց կուտայ Պառի, որ կ'ըսէ « ժողովրդավարութիւնը այն տեն է երբ ամէն մարդ երջանիկ է... »:

Առաջին շրջանի արդիւնքները կը հաստատեն ամէն պարագայի մէջ, որ Ընկերվարական կուսակցութիւնը կը մնայ երկրին առաջինը: Իր յառաջդիմութիւնը զգալի է, քանի կ'ապահովէ ձայներու 26,96 առ հարիւրը ինչ որ եթէ բաղդատուի 1973ի հետ (21,9) ցոյց կուտայ տարբերութիւնը: Աւելի արամաբանական է արդարեւ բաղդատել 1973ի հետ քան 76ի, քանի որ 73ին է որ ընտրութիւնը կը կատարուէր նոյն շրջանները: Նոյն թուականներու բաղդատութիւն մը ցոյց կուտայ համամասնավար տեղքայլ մը՝ այս անգամ 22,46, 73ին 22,70: Ի. Տէ. էֆ.ը (մեծամասնութիւն առանց Շիրաքի) ապահոված է 21,14, ՀՀՀ.ն 12,34: Ընդհանուր պատկերը սա է՝ Ձախը ունի ձայներու 51,31 առ հարիւրը, իսկ մեծամասնութիւնը 43,51ը միայն:

Կիրակի է միայն, որ ամէն ինչ աւելի յստակ կ'ըլլայ:

ՌԵՓԻՒԼԻՔԻՆ՝ ՍԷՆ-ԼԱԶԱՌ

Ուրբաթ օրուան երթին միակ ատրն է Սէ. Ժէ. Թէ.ն. սենատքաններու մէջ, այս առթիւ խրամատը աւելի մեծ է իր եւ Խոմոն Մէռի Սէ. էֆ. Տէ. Թէ.ի միջեւ:

Սեկիի սենատքան է որ որոշած է փակիլի վրայ երթը: Սէ. էֆ. Տէ. Թէ.ն չի մասնակցիր եւ կը ձաղկէ նոյնիսկ ընկերվարականները, որոնք կ'ուզեն մասնակցիլ: « Ընկերվարական կուսակցութիւնը սենատքալ Հրդ չարօմ մըն է », հարց կուտայ Մէռ:

Ուրեմն Ուրբաթ օր, ծրագիրը հետեւեալն է՝ Էս. էն. Սէ. էֆ.ի տրամադրած հինգ յատուկ կառախումբերով եւ օթոքառերով երկաթգործները փարիզ կը հասնին: Կը հաւաքուին նախ արուարձանները, ապա դէպի Ռեփիւպլիքի հրապարակը ժամը 3ի չուրջ եւ Մեծ Պողոտաներէն կ'երթան մինչեւ Սէն Լազառի կայարանը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՍՐԱՅԷԼ – ԵԳԻՊՏՈՍ համաձայնագրին ստորագրութիւնը հաւանական կը նկատուի Երկուշաբթի օրուան համար: Իսրայէլի կառավարութիւնը վաւերացուց եղածը եւ Խորհրդարանի վաւերացումն ալ կասկած չի վերցներ քանի 120ի վրայ 90 երեսփոխաններու հաւանութիւնը ապահով է:

ՊԵՐԼԻՆԻ եւ Ռենանի փալաթինայի չրջանային ընտրութիւնները բաւական յուսախաբ ըրին քրիստոնեայ – դեմոկրատ ընդդիմութիւնը: Արեւմտեան Պերլինի մէջ թէեւ կէս կէտ մը չհասած են բայց արդիւնքը չի համապատասխաներ թափուած ջանքերուն եւ ակնկալութիւններուն: Ռենանի փալաթինայի մէջ, քրիստոնեայ դեմոկրատները 3,8 կէտ կը կորսնցնեն: Կը յառաջդիմեն ազատականները:

ՇՈՒԻՑԻ մէջ ծեծը արդիլուեցաւ օրէնքով: Ասկէ վերջ որեւէ երախայ որ ծեծ ուտէ կրնայ դատի դիմել ծնողքին դէմ...

ՓԱՐԻԶԻ վերջին մեծ պանդոկներէն մին, որ անցեալի ալ մեծ պատմութիւն ունի՝ Ռիցը ծախուեցաւ: Գնո՞ղը՝ արաբական քոնսորսիում մը, որու կ'անդամակցին մեծահարուստ Սաուտցիներ: Եվրոպական նախարարութիւնը իր հաւանութիւնը տո ւածէան չուշտ եւ կ'ըսուի թէ երաշխաւորութիւն մը ուզած է որ դեռ առնուազն 25 տարի իրրեւ պանդոկ ծառայէ: Ցիշենք որ բազմաթիւ «մեծեր», որոնց կարգին Գալուստ Կիւլպէնկեան մնայուն յարկաբաժիններ ունէին իրենց տրամադրութեան տակ:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ՅՈՎՀ. ՋՈՒՂԱՅԵՑԻԻ ՕՐԱԳԻՐԸ ՊԱՏՐԱՍՏ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Հնդկաստանի, Նեպալի եւ Տիբեթի պատմութեան ուսումնասիրութեան համար մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէ ժէ. դարու վաճառական Յովհաննէս Ջուղայեցիի « Ելից Մատեան »ը, զոր գըրած է այդ երկիրներու մէջ կատարած ճամբորդութեան ընթացքին: Ակադ. Լեւոն Խաչիկեան եւ Փրոֆ. Յակոբ Փափազեան ուսումնասիրած են Նոր Ջուղայի հայկական բարբառս վերլուծած, դժուարընթեռնլի, պարսկերէնէ փոխառեալ հարիւրաւոր բառեր պարունակող այդ օրագիրը եւ պատրաստած հրատարակութեան: Յ. Ջուղայեցի Տիրեթի այն եզակի այցելուներէն է, որոնք գրաւոր փաստաթուղթ ձգած են դարեր չարունակ արտաքին աշխարհէն մեկուսացած այդ երկրի մասին: Լհասա քաղաքին մէջ դրեթէ հինգ տարի ապրած հայ վաճառականը, զրաղելով ապրանքներու առեւտուրով, ուսումնասիրած է տիբեթերէն, լաւ ծանօթ եղած է ժողովուրդի ապրելակերպին: Օրագիրը կարեւոր աղբիւր է Պարսկաստանի, Հնդկաստանի, Նեպալի եւ Տիբեթի մէջ ապրանքներու ընդունուած հարկի չափի, դրամի եւ փոխանակման ձեւերու, վարկերու եւ տուրքերուն վերաբերող հարցերու լուսաբանումին համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԻՆ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՅ

«Խօսէք Հայաստանի Լեռները»ը՝ որու պիտի յաջորդէ՝ Սփիւռքի ամէնէն հարազատ վէպը:

Քանի մը օրէն...

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԱՐՏԱՇԵՍ ՀԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

Ամերիկացի պատմաբան Ռոպերթ Քոնկուեսթ իր նոր գիրքին մէջ կը պատմէ թէ ինչպէս Ստալին 1937ին ստիպեց Ուքրանիոյ կոմունիստական կուսակցութեան առաջնորդ Նիքիթա Խրուշչովը որ ձերբակալէ եւ գնդակահարէ հազարաւոր ուքրանացի կոմունիստներ, որոնք Ստալինի կարծիքով ուքրանական ազգայնականութեան կողմնակիցներ էին:

Խրուշչով, որ ինքն ալ ուքրանացի էր, ստիպուեցաւ ենթարկուիլ Ստալինի հրամանին եւ ձերբակալել իր ընկերները, որոնք ուքրանական ազգայնականութեան կողմնակիցներ էին:

Խրուշչով, որ ինքն ալ ուքրանացի էր, ստիպուեցաւ ենթարկուիլ Ստալինի հրամանին եւ ձերբակալել իր ընկերները, որոնք ուքրանական ազգայնականութեան կողմնակիցներ էին:

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԱՆՈՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԱՇԽԱՐԱՀԱՅԵԱՑՔԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Գրեց՝
ԽԱՉԻԿ ԹԷՕԼԷՕԼԵԱՆ

(Բ. եւ վերջ)

Ընթերցողը կը նշմարէ անկասկած որ ծիններու անուններու ընտրութեան վը-թէեւ թուականներու մեծամասնութիւնը տասնամեակներով բաժնուած են իրար – մէ, կան մի քանիներ՝ որոնք կը տարբե-րին: Պատճառը՝ յայտնի կ'ըլլայ ստորեւ:

1828ին (առաջին թուականը) Թուր-քիոյ, աւելի ճիշդ պիտի ըլլայ ըսել՝ Օթ-թոման կայսրութիւնը, ենթարկուեցաւ Թանզիմաթային « բարեփոխութիւննե-րու », որոնց ընդհանուր նպատակն էր փրկել Օթթոման Պետութիւնը իր նեխող, արեւելեան խաւարամիտ մօտեցումէն, տնտեսական եւ թէքնիք յետամնացու-թիւնէն, եւայլն: Այս շրջանը, որ 1828ին կը սկսի, Օթթոման կայսրութեան այսպէս կոչուած Արեւմտական շրջանն է, — ընդմէջ՝ եւրոպական բանակային կազ-մակերպութեան, քաղաքերուն՝ վճռաւո-րական դասակարգին, ներառեալ՝ Հայե-րը, որոնք 1850 – 1863 շրջանին մանա-ւանդ շատ լաւ դիրքերու հասան Պոլսոյ մէջ, եւ Ազգային Սահմանադրութիւնն ալ որդեգրեցին: Ամէնէն աւելի կարեւոր ե-րեւոյթներէն մէկը, 1828էն եւեթ, Թուր-քիա – Եւրոպա կապի զօրացումն է: Թուրք զօրավարներ սկսան Եւրոպա ու-սում առնել, երկաթուղի, հեռագիր, հա-մալսարան եւ դեռ ուրիշ նորութիւններ տեսնել, եւայլն:

Ըստ փրոֆեսէօր Պուլիւրեի մեկնաբա-նութեան, 1828էն 1878 թուականներու ընթացքին տեղի ունեցած դէպքերն ու դէպի յառաջացած Արեւմուտքի հակու-մը, մանաւանդ միջակ եւ բարձր դաս-կարգի Թուրքերուն մէջ, պատճառ եղան որ Մեհմէտ, Ահմէտ եւ Ալի անունները նահանջեն: Ասոնք ինքզինքը շատ Իսլամ զգացող Թուրքերու նախընտրած անուն-ներն էին, կ'ենթադրէ Պուլիւրեի, եւ 1828-1878 չհանամեակը շրջան մըն էր, երբ բարեկեցիկ Թուրքը որոշ չափով հեռու պահել կը փորձէր ինքզինքը՝ Իսլամ կը-ծանքէն: Ուրեմն՝ մինչ 1828ին նորածին Թուրքերու 32 առ հարիւրին կը տրուէին Իսլամ (ծագումով՝ արաբ) այս անուն-ները, 1878ին, հակայ եւ տեւական ան-կումէ մը ետք, որ տասնամեակներու ընթացքին չեչտուած էր, նորածիններու 11 – 12 առ հարիւրը միայն կը կրէր այդ անուններէն մէկը:

1878ին գահ բարձրացաւ Սուլթան Աբ-տիւլ Համիտ, որուն գահակալութեան ա-ռաջին 10 – 12 տարիներու ընթացքին ան-կումը դանդաղեցաւ, — այսինքն՝ նորա-ծիններու մօտ 9 առ հարիւրէն կը տըր – ուէին իսլամական ծագում ունեցող այս անունները:

Սակայն, ինչպէս կը բացատրէ Պու-լիւրի, Թուրքիոյ դէպի արեւմուտք դար-ձը կտեսնուի 1890էն 1899, երկու պատ – ճառով: Նախ՝ Սուլթան Աբտիւլ Համիտ օգտագործեց մոլլայական քարոզչութիւ-նը, Թուրք ժողովուրդը (նաեւ՝ Քիւրտե-րը, Լազերը, եւայլն) Իսլամ հաւատքայ կրօնքի չեչտումով « Փաթիհահ »ին կա-պելու համար: (Պուլիւրի 1895ի հայկա-կան ջարդերուն մասին ոչինչ ունի ըսե-լիք): Նաեւ՝ 1890ական թուականներուն Պոլսոյ մէջ սկսաւ քարոզել Իսլամ կրօ – նական մը, Ջալալ–ատ–տին ալ-Աֆղանի, որ հաւատացեալները դրդռելու գործին մէջ շատ մեծ դեր ունեցաւ:

Նորածիններու անուններու ընտրութեան հարցը կը ցոլացնէ Թուրքերու դէպի Իս-լամ հակումը: 1890էն 1899 թուականնե – րուն՝ ինչ տարուան ընթացքին մեզ հե-տաքրքրող երեք անուններու տոկոսը կը բարձրանայ 9 առ հարիւրէն գրեթէ 11 առ հարիւրի: Փոքր փոփոխութիւն մը, որ սակայն նշանակալից է, ըստ Պուլիւրեի: Փաստ է՝ որ քաղաքական վիճակ մը կըր-նայ բարդ ձեւերով ազդեցութիւն մը ու-նենալ հոգեբանութեան վրայ, ժողովուր-դի մը աշխարհայեացքին վրայ, նորա-ծիններու անուններուն վրայ:

Աւելի ճիշդ՝ 1900 – 1909 շրջանը: Այդ ինչ տա-րիներու ընթացքին, կ'ըսէ Պուլիւրի, Թուրքերը յուսախաբ մնացին Սուլթանի հետապնդած քաղաքականութենէն, եւ երիտասարդ Թուրքերու գաղափարախօ – սական ազդեցութիւնը զօրացաւ: Գանի որ անոնք 1900էն 1909 շրջանին կը չեչ-տէին արդիականացման գաղափարը (ինչ որ 1828 - 1878 շրջանի պարագան ալ էր), նորէն անկում՝ զուտ իսլամական բնոյթ ունեցող անուններու: 1909ին, ըստ Պու-լիւրիի, ամէնէն ցած մակարդակին հա-սան այդ երեք անունները, — որուեցան նորածիններու 8 առ հարիւրին: Անշուշտ հայ ընթերցողը չի մոռնար որ Երիտա – սարդ Թուրքերը (Իթթիհատ վէ Թերաք-քը) Պետութեան ղեկը իրենց ձեռքը ա-ռին 1908ին: Դէպի Արեւմուտք հակումի եւ արդիականացման յոյսերը բարձր էին, Իսլամ անուններու տոկոսը՝ փոքր:

1909ին տեղի ունեցան Կիլիկիոյ ջարդե-րը, եւ այդ օրէն անդին նորէն զօրացան Իսլամ – Թուրք կրօնամոլութիւնն ու ազ-գայնամոլութիւնը, զօրացում մը որ ան-շուշտ չարունակուեցաւ Եղեռնի եւ առա-ջին աշխարհամարտի շրջանին: Ուշագրաւ է որ 1915ին նորածիններու 10,5 առ հա-րիւրը կը ստանային այս Իսլամ - Թուրքի անունները, որոնք չնչին քանակով միայն կը տարբերին 1895ի ջարդերու 11 առ հա-րիւրէն: Անշուշտ փրոֆեսէօր Պուլիւրի ջարդ եւայլն չի ճանչնար. պարզապէս՝ հակա–Արեւմուտք եւ հակա–Քրիստոնեայ պայքար: « Հայ » բառը չունի իր բառա-մթերքին մէջ:

1920ին, 15 առ հարիւր բարձր տոկոսին հասնելէ ետք (արդիւնք՝ հակա – քրիս-տոնեայ Պետութիւններու հետ մղուող հօթը տարիներու պայքարին)՝ այս ա - նուններու համեմատութիւնը կ'իյնայ քիչ մը, եւ 1930ին 12 առ հարիւր է: Ըստ փրո-ֆեսէօր Պուլիւրիի, անկումին պատճառը Աթաթիւրքի մղած հակա – Իսլամ պայ-քարն է: Սակայն, կ'եզրակացնէ ան, յայտնօրէն Թուրք ժողովուրդը պատրաստ չէր լքելու իր Իսլամ անցեալն ու նեղկան, եւ ուրեմն՝ 1920էն 1930 տեղի տալէ ետք, այս անուններու համեմատութիւնը սկսաւ բարձրանալ (նայիլ՝ 1940 – 1970 շրջանի թիւերու) եւ հասաւ « տարահարթի » մը, այսինքն՝ քիչ թէ շատ անփոփոխ (13էն 14,5 առ հարիւր) մակարդակի մը, որ փաստ է թէ Թուրք ժողովուրդը այսօր ալ բաւական կապուած է իր Իսլամ աւան-դութիւններուն եւ պատմական ժառան – գին:

×

Գիտական այս ուսումնասիրութիւնը պիտի արժէր կրկնել Հայաստանի մէջ, հայ ժողովուրդի անուանատուութեան ա-ւանդութիւններու վերլուծման նուիրուած աշխատանքի մը մէջ: Նշմարելի է, թո-ղուրիա, որ հայկական անուններու տեղ կը գործածուին Ռուսի, Ֆրանսայի եւ Ամերիկացիի անուններ, գրեթէ ամէն տեղ: Անցեալին ալ յաճախ պատահած են նման փոփոխութիւններ, — մեր պատ – մութիւնը լեցուն է Պարթեւ Արշակներով, քրիստոնեայ շրջանի Յովհաննէսներով եւ Սարգիսներով, արաբական ազդեցութեան շրջանի Հասան, Ապպաս եւ Ամիրռավդաթ անուններով, եւայլն: Այս մասին գրած ենք առիթ առաջ, եւ պիտի գրենք նորէն: Միջոցին՝ ցաւալի է որ ուրիշ (շատ աւելի կարեւոր) ազգապահպանման պայքարնե-րու կողքին կը կորանցնէ հայ ժողովուրդը այս մէ՛կն ալ՝ նորածինները հայկական անուններով մկրտելու պայքարը:

«ՄԱՐՄԱՐԱ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՏԻՐԱՑՐ ԵՊՍԿ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ ՀԵՏ

ՀԱՐՑՈՒՄ·— Ուրեմն ա՞յդ եկեղեցիին 300ամեակն է որ տօնուեցաւ մեծ հանդի-սութիւններով:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ·— Այո, 300ամեակ իսկա-պէս: 300 տարի առաջ այդ կողմերը Հա-յերը նախանձելի դիրքեր չունէին եւ կ'ապրէին աղքատութեան մէջ: Ապրօ Չե-լէպի անուն հանրանուէր դէմք մը դի – մում կը կատարէ Սուլթանին եւ իր մի-նորդութեամբ, Սուլթանը յատուկ ֆեր –ման կը հանէ որպէսզի Յոյները, որոնք Պոլովդիւի մէջ ունէին աւելի քան ութ ե-կեղեցիներ, այդ եկեղեցիներէն մէկը յանձնեն Հայերու: Յոյները նախ կը դժկամակին, բայց յետոյ կը վախնան ու Այա Կորկիոս կոչուած հին ու խարխուլ եկեղեցի մը կուտան Հայերուն: Հայերը նախ կ'ուրախանան, բայց յետոյ կը նըշ-մարեն որ եկեղեցին շատ հին եւ նորո – գութիւններու կը կարօտի: Մեծ նորո – գութիւններ ընելու ի վիճակի չըլլալով, փոքրիկ բարենորոգումներով կը գոհա – նան ու այս կերպով զայն կը բանան պաշտամունքի: Այսպէս ամբողջ 150 տա-րիներ այդ եկեղեցին, որ Սուրբ Գէորգ կը կոչուէր այլեւս, կը ծառայէ իբր ա-ղօթավայր Հայոց: 150 տարի վերջ, 1828-ին, Հայերը, այս անգամ նիւթապէս ա-ւելի հարուստ եւ կազմակերպուած որ-պէս համայնք եւ գաղութ, ձեռք ձեռքի կուտան ու հիմնայատակ փլցնելով եկե-ղեցին վերստին կառուցանել զայն: Հայ առաղձագործներ, նկարիչներ, արուես – տագէտներ եւայլն քով քովի կուգան ու գլուխ կը հանեն վինութիւնը: Հետաքրքը-րական է որ եկեղեցին խորանն ու պա-տերը ամբողջովին վինուած են Գիւթա-հիայի յախճապակիով եւ շատ հաճելի ու գեղեցիկ տեսարան մը կը պարզեն: Եկե-ղեցիին դրան առջեւ գրուած է յուշա – տախտակ մը որուն վրայ գրուած առա-ջին տողը հանդիսութեան օրը մեզի ծա-ռայեց որպէս բնաբան. « Հզօր մեծանուն, պահեա զՍա հաստատուն »:

Ուրեմն 1828ի Մայիս ամիսը կը սկսի եկեղեցիին նորոգութիւնը եւ կը տեւէ վեց ամիս: Եւ նոյն տարուան Սեպտեմ – բերին, Ս. Գէորգի տօնախմբութեան օրը այդ օրերուն առաջնորդ եպիսկոպոսը, Մեսրոպ, 80 տարեկան ծերունի մարդ, խանդավառութեամբ կ'օծէ եկեղեցիին քարերն ու խաչքարերը: Իսկ մեր Թուա-կանէն չկրնան տարի առաջ, Փերտահ – ճեան Սրբազան, որ քարոզիչ էր Պլով – դիւ քաղաքի, ցանկացաւ որ տօնուի Ս. Գէորգի վերանորոգման հարիւրամեակը: Բայց ճիշդ այդ օրերուն քաղաքին մէջ պատահեցաւ ահաւոր երկրաշարժ մը: Ժողովուրդը այնքան սարսափած էր երկ-րաշարժէն, որ ակամայ յետաձգուեցաւ հարիւրամեակի հանդիսութիւնը: Ուրեմն անցեալ Դեկտեմբերին մեզի վիճակեցաւ նոյն եկեղեցիին նորոգութեան 150ամ-եակն ու հիմնարկութեան 300ամեակը տօնակատարել մեծ հանդիսութիւններով: Իրականութեան մէջ այդ գեղեցիկ ու հոգեւոր հանդիսութիւնը պէտք է կա – տարուէր Սեպտեմբերին, բայց որովհե-տեւ Սեպտեմբերին ներկայ գտնուելու էինք Ս. Էջմիածին, հրաւիրուած ըլլա – լով Հայրապետի 70ամեակի հանդիսու – թիւններուն մաս կազմել որպէս հոգեւոր դեսպան եւ առաջնորդ Պուլկարիոյ թե – մի, իսկ մեր ժողովուրդը կ'ուզէր ան-պայման որ հանդիսութիւնը կատարուէր իր առաջնորդ Սրբազանին ներկայու – թեամբ ու նախագահութեամբ, յետա – ձգուեցաւ:

Իսկապէս ալ շատ չքեղ եղաւ տօնա – կատարութիւնը, քաղաքապետի ներկա – յութեամբ, պուլկար Մեսրոպոլիտի ներ-կայութեամբ, կաթողիկէ համայնքի ա-ռաջնորդ եպիսկոպոսի ներկայութեամբ, յարանուանութեանց եւ այլ պաշտօնա – կան անձնաւորութեանց ներկայութեամբ: Բազմահազար հայ ուխտաւորներ, եկած գանազան վայրերէ, ներկայ գտնուեցան այդ օրը եւ ուրախակից եղան մեզի: Երգեցողութիւնը կատարուեցաւ տեղ-ւոյն « Շնորհալի »երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Սարգիս Պալթայեանի: Ինքը յայտնի երաժշտագէտ է, 80 տա-րեկան աշխոյժ եւ եռանդուն անձնաւո-րութիւն մը, որ ժամանակին գնահատ-ուած էր Պոլսոյ երաժշտական կողմէ: Ուրեմն ինքն էր որ վարեց երգչախումբը որ այդ օրը 120 հոգինոց իր կազմով երգեց պատարագը:

ՀԱՐՑՈՒՄ·— Իրապէս այդքա՞ն մեծ երգչախումբ մը ունիք Պլովդիւի մէջ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ·— Այո, մեծ տօներու, տաղաւարներու առթիւ ունինք 120 հո-գինոց երգչախումբ մը եկեղեցիէ ներս: Ունինք նաեւ ամէն Կիրակիի համար կա-նանց երգչախումբ մը: Հասարակ կիրա-կիներու երգեցողութիւնները անոնք են որ կ'ընեն:

ՀԱՐՑՈՒՄ·— Սիրայօժա՞ր կերպով կ'երգեն անոնք:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ·— Այո, բոլորովին սիրա-յօժար կերպով: Եւ պէտք է այստեղ արդար հպարտութեամբ, ի զարմանս ձե-ղի, ըսեմ որ Պուլկարիոյ հայ գաղութը շատ առայդ տեսարան մը կը պարզէ իր մշակութային բջիջներով, երգչախումբե-րով, թատերախումբերով, երգի ու պար-ի խումբերով: Բոլոր այս խումբերը ըլլայ Սոֆիա, ըլլայ Պլովդիւ կամ Վառ-նա, յաճախ ոսկի չքանչաններ կը տա-նան փոքրամասնութեանց մէջեւ տեղի ունեցող մշակութային մրցումներու ըն-թացքին: Առնցմէ ամէնէն նշանաւորն է Շումէնի քաղաքի երգի – պարի անսա-պլը: Շումէնի մէջ այսօր կ'ապրին մօ-տաւորապէս 500 Հայեր: Եւ այդ 500 հա-յերը կազմած են 120 հոգինոց երգի-պարի համոյթ մը: Այս խումբը կը մաս-նակցի տասը միլիոնանոց պուլկար ժո-ղովուրդի փոքրամասնութեանց եւ երգի մշակութային գործունէութեան: Հպար-տօրէն ըսեմ որ ամէն տարի ոսկի մեդալը կը խլէ Շումէնի քաղաքի երգի ու պարի մեր խումբը: Հպարտ եմ ոչ միայն իբրեւ առաջնորդ, այլ նաեւ իբրեւ հայ անհատ:

ՀԱՐՑՈՒՄ·— Իսկապէս զարմանալի է 500 հոգիանոց հաւաքականութեան մը այս իրագործումը: Կը նշանակէ թէ պրտես-տի հզօր պաշտպանութիւն մը կայ այստեղ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ·— Եւ թէ ի՛նչպէս: Պատ-նեցէք որ այս առթիւ շատ նշանակալից եւ յուզիչ դրուագ մը պատմեմ: Տարի մը, երբ ես պատի իրենց այդ մրցում-ներէն մէկուն, ու երբ յուզուեցայ ու ծափ-հարեցի, յուզումս կրկնապատկուեցաւ լսելով որ, երգչախումբին մէջ կար ե-ռամեայ մը որուն հայրը վախճանած էր նոյն դիշերը: Անոնք, գաղաղը տեղա-բաժ տան մէջ, մայրը, աղջիկ, տղայ, և-կած էին համոյթին, որովհետեւ սոված ուած էին գալ: Մայրը կը նուագէր, աղ-ջիկը կը պարէր եւ տղան կ'երգէր: Ձորե-էին այդ տան մարդիկը, մէկը ընտանի-քին պետը, մեռած էր եւ միւս երեքը նոյն օրը մասնակցութիւն կը բերէին համոյ-թին: Իրենց սխուր վիճակին մէջ, իրենց հարազատին դագաղը ձգած մամերու լար-սին տակ, հոգիով եկած էին իրենց պար-տականութիւնը կատարելու: Շատ յու-զիչ էր այս պատկերը եւ ես մինչեւ կեան-քիս վերջը պիտի չկարենամ մոռնալ այդ պիչերուան յուզումս:

Տեսակցեցաւ՝ Ռ. Չ.

(Շար. 2)

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԺԱՔ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

— o —

Դժուարին արհեստ մը.— կարենալ տալ լուսանկարի մը՝ իր արտայայտչական ամբողջ արժէքը: Լուսանկարը զարձնել ոչ միայն վկան, փաստաթղթային իմաստով, այլ եւ զայն վերածել ամէնէն խուսափուկ, եզակի պահու մը խօսուն մէկ պատկերացումը, իր ամէնէն մտերիմ ե-ւեսով: Այսօր զեղագիտութիւն մը կայ լուսանկարչութեան, որ իր պիւտերով նկարը կը զարձնէ արուեստի գործ մը: Ու որքան յառաջանան, զարգանան լուսանկարչութեան կարելիութիւնները, այնքան անդին, հեռուները կը մղուին նկարչութեան սահմանները եւ որոնում-ները: Մէկուն ոտնձգութիւնները միւսին կալուածէն ներս կը ստիպէ երկրորդը ընդարձակելու իր որոնումներուն դաշտը եւ տարբերելու՝ անկէ:

Հայերու մէջ չեն պակսիր այս արհեստին նուիրուած մասնագէտներ, որոնք իրենց արուեստագէտի մօտեցումով զարձած են հանրածանօթ Լիբանանի, Միացեալ Նահանգներու թէ Գանատասայի մէջ: Ամէնէն հանրածանօթը կը մնայ Մոն-րէալի մէջ, Քարէը:

×

Ժաք Մինասեան, երիտասարդ տարիքին, արդէն սկսած է իր անունը եւ անկինը չինել իր մասնագիտութեան մէջ: Քան նկարիչներու կոզքին իր մասնակցութիւնը բերած է ներկայացնելու համար Քրանսական լուսանկարչութիւնը Միացեալ Նահանգներու տարածքին, համեական ցուցահանդէսի մը մէջ, որ կազմակերպուած էր Լուսանկարչութեան Ազգային Հիմնարկութեան կողմէ: Մասնակցած է այլ համեական ցուցահանդէսներու Անգլիոյ, Իտալիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ Յորհ. Միութեան մէջ: Իր սիրելի, ծանօթ նիւթը եւ երկիրը կը թուի ըլալ Փորթուկալը, որուն մասին իր աշխատանքները սկսած է տանիլ 1973էն ասդին: Այս վերջին ցուցահանդէսը Փորթուկալն է: Այսինքն՝ Փորթուկալի ժողովուրդը:

Որոշ է, Ժաք Մինասեան ունի մօտեցում մը նիւթերու, ուր երեւան կ'ելլէ ընկերային մտածողութիւն մը: Երկրի մը քիչ մը մահոդիչ, առնուազն մտածման առաջնորդող պատկերազումն է: Ու դեռ անկէ անդին՝ անհատին հոգեվիճակը: Կը տեսնուի զինուորական համազգեստին չուքը, զինեալ կամ ինքնաբաւ վիճակով եւ կան ժողովրդային տիպարները որոնք նոյնքան ստուերներ են, — անխօս, լուռ դէմքեր: Նոյնիսկ ոչ մէկ չարժուձեւ կը մատնէ թէ անոնք հաղորդակցութիւն մը ունին իրարու հետ, երբ նոյնիսկ պատահականօրէն դէմ յանդիման կուգան. հարիւրաւոր դէմքեր, որոնք կարծէք սարահարթներու մարած հրաբուխները: Մտածողներու կարծիքով անոնցմէ քանի մը հատը պիտի չքանայ մինչեւ երկրի յաջորդ « ջրակծկումը »՝ 5000է աւելի միլիոն տարի հետք: Ակազեմիայի թղթակից անդամ Աչոտ Ասլանեան ըսած է թէ ճամբորդները հինէն ի վեր Հայաստանը ճանչցած են իբրեւ հանդած հրաբուխներու երկիր: Վերջին տասնամեակներու գիտական հետազոտութիւնները հակայ տեղեկութիւններ տուած են հրաբխային նորագոյն պատմութեան, որ կ'ամփոփէ վերջին 3 – 4 միլիոն տարիները:

Երկրաբանութիւնը տահմաններ չունի. այս փաստը անգամ մը եւս հաստատած են հայկական լեռնաշխարհի հրաբուխներու շղթայաձեւ դասաւորութեան օրինքը: Այդ շղթաները դասաւորուած են երկրագունդի կեղեւը տասնեակ եւ հարիւրաւոր քիլոմեթր խորութեամբ հատող ճեղքուածքներու վրայ, որոնցմէ մէկուն վրայ ղրուած են ամէնէն երիտասարդ հրաբուխ Թոնդուրեկը (ըստ ժամանակագիրներու, վերջին անգամ ժայթքած է 1441ին), անոր աւագ եղբայրները Նեմրութը, Սիփանը, Արարատը, Մարմանը (Սեւանի ափերուն մօտ): Երկրաբանները կը կարծեն թէ գոյութիւն ունին ճեղքուածքներու երկու մեծ համակարգեր՝ որոնց մաս կը կազմեն նաեւ Հայաստանի հրաբուխները:

Հայաստան, ինչպէս հարաւային բոլոր երկիրները, սակաւաջուր է: Եթէ չըլլային հրաբուխներու ժայթքումները, ջուրը չատ պակաս կ'ըլլար հոս: Ժայթքումներու առեն կիրճերով հոսած լաւան սառած է եւ իր տակը թաղած գետեր ու առուակներ: Հոն՝ ուր կը վերջանան լաւային հոսքերը, դուրս կը ցայտեն թարմ աղբիւրներ: Այդ ջուրը ներկայիս կ'օգտագործեն Հայաստանի չատ մը քաղաքներն ու գիւղերը:

Մասնագէտներու կարծիքով, Հայաստանի ընդերքին մէջ թերեւս կան ոչ սպառնալի սառած լաւայի կիսահեղուկ պահեստներ, որոնք կրնան յետագային տաքութեան ուժի աղբիւր դառնալ: Այդ ուղղութեամբ ներկայիս պրպտումներ կը կատարուին Հայաստանի մէջ:

ՓՐՈՖ. Ա. ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

« Սովետական Հայաստան » օրաթերթի Մարտ 6ի թիւէն կ'իմանանք թէ Երեւանի մէջ մեռած է Փրոֆ. Արսէն Տիգրանի Սիմոնեան: Ծնած էր 1907ին Թիֆլիս: 1931ին աւարտած է Երեւանի Համալսարանի բժշկական ճիւղը: 1955 – 1977 տարիներուն եղած է Երեւանի բժշկական հիմնարկի զարմանագիտութեան ամպիոնի վարիչ: Ա. Սիմոնեան լոյս ընծայած է 110 տպագիր աշխատութիւններ մասնաբիայի, սրտանօթային ու թոքերու հիւանդութիւններու, կենսաքիմիայի եւ բժշկագիտական այլ հարցերու մասին: Եղած է Հայաստանի զարմանագէտներու ընկերութեան նախագահ, « Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի փորձա-կան եւ բժշկական » թերթի խմբագրութեան անդամ: Ի գնահատութիւն իր ծառայութեանց Ա. Սիմոնեան պարգեւատրուած է բազմաթիւ շքանշաններով եւ մետալներով:

ՆՈՐ ԹԱՂԱՄԱՍԵՐՈՒ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

Հայաստանի մէջ հնգամեակի (1976 – 1980) սկիզբէն ի վեր կառուցուած է երեք միլիոն քառակուսի մեթր բնակելի տարածութիւն: Այս առթիւ Հայաստանի վիճակագրական վարչութեան ներկայացուցիչը յայտնած է թէ բնակարանային շինարարութեան լայն թափը կ'ապահովուի պետական յատկացումներու չնորհիւ: Շինարարութեան մէջ կը գործածուին ապուզման եղանակները, որոնց չնորհիւ մեծ չափով կը խնայուին ժամանակն ու նիւթերը: Վերջին չրջանին Երեւանի մէջ կառուցուած են տասնեակ բազմայարկ չէնքեր: Քաղաքապետարանի որոշումով, ներկայիս յարկերու բարձրացման եղանակով կը կառուցուի մեծ թաղամաս մը հարաւ – արեւմտեան չրջանը, բաղկացած 25 յարկանի բնակելի չէնքերէ, առեւտուրի կեդրոններէ եւն.: Հայաստանի շինարարներու փորձառութիւնը կը տարածուի նաեւ միւս Հանրապետութիւններու մէջ: Անոնց փորձը մեծ յաջողութեամբ կը կիրարկեն Դաշնակցային Ռուսիոյ, Ուկրանիոյ, Բելոռուսիոյ եւ Լիտվիոյ քաղաքաշինարարները: Այդ եղանակով հետաքրքրուած են նաեւ Հունգարիոյ մասնագէտները:

ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԿՈՑԹ

Ամէն տարի, Յովհ. Թումանեանի ծննդեան օրը, ձեռնարկներ տեղի կ'ունենան բանաստեղծին տուն – թանգարանին մէջ, կազմակերպութեամբ Մանուկ Աբեղեան գրականութեան հիմնարկի եւ տուն–թանգարանի: Դասախօսութիւններ կը կարդացուին բանաստեղծին կեանքին ու գործին մասին, որոնք յետագային տեղ կը գտնեն Թումանեանի երկերուն ակադեմական հրատարակութեան տասը հատորներուն մէջ: Այս տարի ծննդեան 110ամեակին էր բանաստեղծին: Երեկոյթին բացումը կատարած է Լեւոն Հախվերդեան կարդալով «Յովհ. Թումանեան» նուէրն անձնակազմին Նիւ Եորքի նուագահանդիսատէն ղրկած ողջոյնի հեռագիրը, ուր ըսուած է որ անձնակազմը Փետր. ամիսը հռչակած էր «Թումանեանական միամեակ», որու ընթացքին տեղի ունեցած են գրական – գեղարուեստական երեկոյթներ, ցուցահանդէսներ: Վահագն Դաւթեան խօսած է Թումանեանի գրականութեան մասին: Աբեղեան գրականութեան հիմնարկի տնօրէն Եդուարդ Զրբաչեան դասախօսած է «Յ. Թումանեան եւ 1910ական Թուականներու գրական քննադատութիւնը» նիւթին չուրջ: Երեկոյթը վերջ գտած է գեղարուեստական յայտագրի մը գործադրութեամբ, որուն մասնակցած են անուանի արուեստագէտներ եւ Երեւանի Թումանեան գպրոցի աշակերտները:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՕՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

ՑՐՏԵՐԸ ՁԱՐ ԵՆ ԴԱՐՁԵԼ

3.

Հեղինէն այլեւս չէր պարմանում: Ուլիկը մեծ էր, վիթխարի, ահեղ ուժ: Մահուան ժխորում մարդիկ չուտ են մեծանում: Դէ, երդիր, երդիր, Ուլիկ: Ահա մենք Հայաստանի լեռներուն մէջ ենք, նրա մի քարը, հողի փշուրը: Թող քարերը երդնեն: Լուռ են Հայաստանի լեռները, Թող գոնէ նրա քարերը խօսեն, քարե՛րը:

Ուլիկը բռնեց Ներսեհ Զաւուչի ուսերը:

— Տեղ կը հասնենք, զօրապետ, մի՛ վհատուիր:

Իսկ զօրապետը, այո, վհատուած էր: Դէ, Թող դա տեսնեն բոլորը, բոլորը իմանան, իրե՛ն ինչ... Ասաէք, Հայաստանի լեռներ:

— Ասաէ՛ք...

Հեղինէն Ուլիկին եւս քաշեց:

— Եթէ Աստծոյ ողորմութեամբ մի օր հասնենք մեր քաղաքը, քեզ տանելու եմ Թիլի աւերակները, Սուրբ Նշանի ոտքը, որ քեզ նորից մկրտեն: Խղճիդ վրայ բեռ կայ: Պէտք է սրբուի...

Ուլիկը զարհուրեց:

— Ինչի՞ս է պէտք է մկրտուելը: Ես Սուրբ Նշանի զօրութեանը չեմ հաւատում, ես միայնակ հոգի եմ, ինքս ինձ համար: Այդպէս չար մի նայիր ինձ, Հեղինէ: Հաւատի եռեւից վազում են նրբանք, ովքեր վստահ չեն իրենց հաւատին: Ովքեր մեղսագործ են:

Հեղինէն համբուրեց գրքի արծաթէ խաչը:

— Մեղա՛յ, մեղա՛յ...

Շուրջը անտառն էր՝ ճեղք–ճեղք ժայռերի մէջ, մերկ; նաեւ դեղին: Զորում ինքն իր համար աղմկում, քրքջում էր գետը: Մութն ընկաւ: Ներսեհ Զաւուչը ճմրթեց անքուն աչքերը:

×

— Բարի լոյս, Հեղինէ, օրը բացուեց, դէ, գնում ենք:

Հեղինէն աւետարանը դրեց ծոցում: Քայլեց զգոյշ, չկորցնի մագաղաթի ծալքերն էին:

Զգոյշ էր նաեւ քարաւանը: Առջեւից, խոր ձորի ծունկ ու ծակուտները հատուելով, գնում էր Թաթուլ խմբապետը: Նրա հետ էր Մարզարիտը: Նրանք չօշափում էին գետի անցքերը, անտառը՝ աչխատելով մթութեան մէջ տեսնել ամէն ինչ: Նրանց ուղեկցը խաւարն էր: Մարգարիտը խօսեց.

— Երանի՛ նրան, ով հեշտ մահով է գնում, Թաթուլ: Իմ սկեսուր Ծամոսկի մարդն հեշտ գնաց: Թուաւ ճիւնեղէն անդունդը ու գնա՛ց...

— Մեռնելը հեշտ է, Մարգարիտ, ապրելն է դժուար:

— Ամենավրկիչը օդնական լինի, որ մենք էլ հեշտ վերջանանք:

— Օգնակա՞ն, կրկնեց խմբապետը՝ հաւատալով այդ օգնութեանը: Մեր Քրիստոս փրկիչը մեզ նման էր ապրում՝ տառապանքով: Ուրախ էր, որ իրեն տանում են խաչելու: Միամիտ յոյս ունէր, թէ յարութիւն կ'առնի... Գնացածն էլ ետ չի գալիս, Մարգարիտ, իմացիր:

Քայլում էին տառերի պէս: Ցանկարծ քար չպոկուի՞ ոտքերի տակից, գլորուի ձորը, աղմուկ լինի:

×

Հասան Վասկերտ գետի մեծ սահանքին: Այն կողմ ռուսական զօրքն էր, նրա դիրքերն էին:

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ՄԱՐԱԶ ՀՐԱԲՈՒԽՆԵՐՈՒ ԵՐԿԻՐԸ

Հայաստանի Ակադեմիայի երկրաբանական գիտութիւնները հիմնարկին աշխատակիցները պատրաստած են մարզային հրաբուխներու տոլոս – ցանկ մը, մանրամասն նկարագրելով եւ դասաւորելով Հայաստանի մէջ ծանօթ մօտ 600 հրաբխային կեդրոններ, որոնց չարքին՝ Արարատը, Իշխան – սարը Զանգեզուր, Արայի լեռը Երեւանէն ոչ հեռու, Կեչուտի, Գեղամայ, Վարդենիսի, Սիւնիքի լեռնաչղթաներու, Սարդարապատի ու սարակաց գետինը, ուր անթաբրառ կապ մը գոյութիւն ունի, կը կայանայ իրենց գոյավիճակին նոյնութեանը մէջ: Իսկ մարզկային տուները միշտ տեսանելի է, մօտէն կամ հեռուէն, ճամբու մը անկիւնը կամ սանդուխներու զարձուածքի մը: Կարելի է մտածել թէ դիտողը որքա՜ն աւելի պիտի ազդուէր, դիտելէ ետք այս նկարները, եթէ քիչ մը աւելի ծանօթութիւն ունենար Փորթուկալի մասին:

×

Ժաք Մինասեան ընդուած է իր լուսանկարներու ետին, կամ ձուլուած նիւթին հետ: Անոնք վկայութիւններ են առանց վկայի: Նիւթը կը ներկայացուի իր տառնուութեամբ, առանց կողմնակի տպաւորիչ խաղերու օգնութեան: Այս ներկայացումը չի հանիր, սակայն, լարուած, իր ծայրագնութեան հասած վիճակին: Պրկուածութիւնը կը մնայ տահմանի մը՝ որ հայեցակէտ ունեցող դիտողի մը պատկանելով հանդերձ՝ չի մղեր անմիջական հակազդեցութեան: Ան կ'ուզէ նաեւ մեզ տպաւորել մեր էութեան մէջ: Ինք որդեգրած է կարելի « չէզոք » դիրք մը հանդէպ նիւթի մը որ իր ընկերային — եւ քաղաքական — տառնուերով կրնար գինք առաջնորդել ճչան վիճակներու:

Շարք մը նկարներ կը փոխեն իրենց արտայայտաձեւը երբ կը պատկերեն հողը, հողամշակը, գեղջկուհին եւ եզը: Այս չարքը տրուած է լոյս – տառուերով, մթնոլորտի մը՝ ուր օդին մէջ կայ ծփուն հողին քոյրը եւ քնարականութիւն մը: Այս մասը, որքան ալ իր նիւթով կապ ունենայ ժողովուրդին հետ, կ'անջատուի միւսներէն իր ձեւով եւ դատողութեամբ: Կրնայ կազմել ցուցահանդէսի առանձին նիւթ մը:

Բժշկութեան այս նախկին ուսանողը երեւան կուգայ որպէս սերտող մը ժողովուրդի հոգեբանութեան, անոր կեանքին եւ անհատական հոգեմտաւիճակին: Իր պատկերները լուռ վկայութիւններն են ատոնց:

ԳՐ. ՔԷՕՍԷԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Վեհանոյշ Պայրամեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարտ 25, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՀԱՅԿ ՊԱՅՐԱՄԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

Եւ այս առթիւ, ողբացեալին յիշատակին կը նուիրեն 100 Ֆր. Ֆր. կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան, 100ական կարմիր եւ կապոյտ Խաչերուն (ստանալ «Յառաջ»էն) եւ 200 Ֆր. «Յառաջ»ին։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի վարչութիւնները, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան կիրակի, Մարտ 25ին, Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ մէջ, ի յիշատակ Միութեանս Զուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան պատուոյ նախագահ եւ բարերար, ողբացեալ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

յիշատակին։

Ս. պատարագին կը մասնակցի Սահակ–Մեսրոպ երգչախումբըղեկավարութեամբ՝ Խաչիկ Եղմազեանի։

Այս առթիւ Հ. Բ. Ը. Մ.ի եւ մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնները պարտք կը համարին իրենց վիշտը յայտնել հանգուցեալին զաւկին եւ փեսային՝ Մարի եւ Զաւէն Մնակեանի, ինչպէս կը խնդրեն ներկայ գտնուիլ Հ. Բ. Ը. Մ.ի անդամներէն եւ ողբացեալին յիշատակը յարգողներէն։

×

ԺԸՆԵԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Զուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան վարիչ մարմինը (Լօզան) կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի կիրակի, Մարտ 25ին, յաւարտ պատարագի, Ժընեւի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ, իր բազմարդիւն եւ սիրուած պատուոյ նախագահ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մարդիւն եւ սիրուած պատուոյ նախագահ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ սոյն հոգեհանգստեան պաշտօնին։

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փրանսայի Շրջ. Յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կր կատարուի կիրակի, Մարտ 25, յաւարտ պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Միութեան Զուիցերական Ընկերակցութեան պատուոյ նախագահ եւ բարեբար անդամ՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ ՎԱՐԱԳԱՅՑ Ս. ԽԱՉ

Այս Ուրբաթ, Մարտ 23, երեկոյեան ժամը 7ին, Առնուվիլ լէ Կոնէսի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ hակում *կը կատարուի բոլոր եկեղեցականներու մասնակցութեամբ։*

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԵՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

(Հարաւ. Ֆրանսայի թեմի ·զգ· Առաջ Նորդարանի նախաձեռնութեամբ)

ՅԱՆԿ Է·

(ձեռամբ Վ. Գամպէրեանի)

Զպուքճեան 300, Աֆարեան 500, Քէքէվեան 200, Վ. Գամպէրեան, Տէկիր – մէնճեան, Զարիֆեան, Զալաքեան, Թաքմիսեան, Էկկիւզեան, Թիւրապեան, Թանապչեան 100ական, Տէլիզազարեան, 150, Ղազարեան, Տէլիզազարեան, Ազնաւորեան, Աւետիսեան, Մարտիկեան 50ական, Զորեան Ա. 100, Մահտէսեան 40, Սարգիսեան 30, Հովիւեան 10 Ֆր.։ Գումար 2380, նախկին գումար 26·028, ընդհ. գումար 28·408 Ֆր.։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Նուարդ Պօյաճեան, Տէր եւ Տիկ. Գրիգոր Պօյաճեան եւ զաւակները՝ Աղաւնի եւ Սերժ–Միքայէլ, Օր. Մարի Պօյաճեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, անձամբ թէ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ

(Սուլթանեան)

մահուան առթիւ։

Տարեկան ՃԱՇ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հայ Արենոյշներու Միութեան հացկերոյթը Ապրիլ 1ին, կիրակի օր ժամը 13ին, Հայ Մշակոյթի Հան «Վասպուրական» սրահին մէջ՝ 12 Ռիւ Սէն–Պազիլ (Մարսէյլ)։

Գեղարուեստական հաճելի յայտագիր։ Ընտիր եւ համեղ կերակուրներ՝ պատրաստուած նախկին խմբապետուհիներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր նախկին արիներն ու արենոյշները եւ Միութեան բարեկամներն ու համակիրները։

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 60 Ֆ.։

ՍԵՆԵԱԿ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ առանձին երիտասարդի մը համար անկախ, համեստ սենեակ մը կը փնտռուի Փարիզի մէջ, պարապ կամ կահաւորուած, մատչելի պայմաններով։

Հեռաձայնել՝ «Յառաջ»ի։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓ· ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պէլֆոնթէնի կայանի արձանագրութիւնները բացուած են։ Արձանագրուիլ մասնաճիւղերու մօտ Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներու համար, կամ Կապ. Խաչի գրասենեակը Դշ.ի օրերը եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15·30էն մինչեւ 17·30 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ, 6էն 14 տարեկան (ոչ աւելի)։

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
(12 - 14, Rue St. Bazile — 13001)
MARSEILLE

GRANDE SOIRÉE DE
Chants et Danses avec
EVA ARZOUIAN et
JACQUES BALABANIAN
Vendredi 23 Mars à 21 heures
Entrée 20 F.

CENTRE CULTUREL PORTUGAIS
CALOUST GULBENKIAN
51, AVE. D'IENA — PARIS 16e

Jacques Minassian
PHOTOGRAPHIES

Jusqu'au 31 Mars, tous les jours sauf Dimanche de 9 à 12 heures et de 14 à 18 heures, Samedi : toute la journée.

NOUVEAU
RESTAURANT ARMENIEN
NORAïR

DINER DANSANT
Orchestre sabra
24 RUE RODIER, (9e) 2803584. Ouvert tous les jours

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀԱՑ ՆԱԽԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

կը կազմակերպէ ուխտագնացութիւն մը դէպի ՀԱՑԱՍՏԱՆ, անդամներու եւ համակիրներու համար, Ապրիլ 12էն մինչեւ 27

Ծաղկեպսակի գետեղում Անծանօթ Զինուորին եւ Եղեռնի յուշարձանին

Արձանագրութեան համար կը խնդրուի դիմել հետեւեալ հասցէներուն.–

ՊԱԳԼՐՃԵԱՆ ԳԷՈՐԳ, հեռ. 770·07·25
ԱԿՈՓՈՖ ՍՈՒՐԻՆ հեռ. 296·09·82
ՔԷՀԵԱԵԱՆ ՄԻՀՐԱՆ հեռ. 642·73·10

Երթուդարձ 3600 Ֆր.

UGAB JEUNES

Organise
une « SUPER SOIREE DISCO ET COSTUMEE » le Samedi 24 Mars à partir de 22 heures

au Centre Culturel Alex Manoogian
118, rue de Courcelles, Paris 17e

Animation « NON STOP » par les Disc-Jockeys « EDOUARD et FRANK »
Prix pour les gagnants au concours de danses et au déguisement le plus réussi.
Frais de participation : 40 F.
Membres UGAB, étudiants : 30 F

ՄԵՄԱՐԱՆՔ ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԷԱՆԻ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը եւ Հ. Ց. Դ. Արզուէեան խումբը յարգանքի հաւաքոյթ մը կազմակերպած են պատրաստելու համար սիրելի եւ նուիրեալ

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԷԱՆԻ

ի պատիւ, կիրակի, Մարտ 25, ժամը 16ին Շաւիլի եկեղեցւոյ սրահը, 4 Ռիւ տը Թրուա Շանթիէ։

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇԸ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Տարօնի Հայր. Միութիւնը իր կազմութեան Բ. տարելիցին առթիւ, ի պատիւ իր անդամներուն եւ հայրենակիցներուն, կուտայ հոգեղ ճաշ մը, Հայ Մշակոյթի Տան Տարօն սրահին մէջ, կիրակի, Մարտ 25 ժամը 13էն մինչեւ 18

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի չուտով հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–

Ժաքօ Պօղոսեան 93·59·04
Յակոբ Սահակեան 50·78·23
Անդրանիկ Սարգիսեան 60·76·02

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
Կը խօսին
ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ–ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI
Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղերուն։

restaurant ՀԱՅԿԱԿԱՆ
EREVAN ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Զորեխշաբթի իրիկուն՝ ձիթապտուր — մաճիք
Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուէրին վրայ լահմաճուն ու չի-քէօֆթէ
Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու–պէօրէկ

Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
22
JEUDI
22 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ հատը		1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·343

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.343

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՐՁԱԻՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

Ո՛Չ, Ո՛Չ, Ո՛Չ

ԿԸՍԷ ՊԵԿԻՆ

— o —

Խորհրդարանին առջեւ, Իսրայէլի նախարարապետը յայտարարեց թէ ոչ մէկ ձեւով վտանգ կայ որ Իսրայէլ վերադառնայ 1967ի սահմաններուն։ Շեչտը յստակ է եղած եւ վճռական՝ « Իսրայէլ երբեք չի վերադառնար 1967 Յունիսի պատերազմէն առաջուան սահմաններուն եւ արդեօք կը հանդիսանայ, որ Այսրյորդանանի մէջ հիմնուի պաղեստինեան պետութիւն մը եւ Երուսաղէմ մէկ եւ անբաժանելի յաւիտեան կը մնայ Իսրայէլի մայրաքաղաքը »։ Ասիկա նաեւ հատուած մըն է այն պաշտօնական պատասխանէն, զոր Պեկին տուեր է Եգիպտոսի վարչապետին։ Իրրեւ հետեւանք այս յայտարարութիւններուն, Եգիպտոսի փոխ-վարչապետը, որ պիտի կը դառնար ըսած է թէ Պեկինի խօսքերը « զարմանալի եւ անտեղի են »։

Արդարեւ ի՞նչպէս բացատրել Պեկինի « երեք ոչերը », որոնք բաւական կը պըղտորեն մթնոլորտ մը, որ արդէն շատ պայծառ չէր։ Երբ այս յայտարարութիւնը կ'ընէր համաչխարհային երեսփոխան մը ըսած է· « Խաղաղութեան դաշինք չէ այլ՝ պատերազմական յայտարարութիւն » է։ Ասոր վրայ Պեկին եւ երեսփոխանը բաւական « տուած – առած են », օգտուելով, ինչպէս յիշած է Պեկին, որ նախագահ Գարթըրը չհայ այս անգամ եւ ինքզինքը զսպելու պէտք չունի։ «Մոսկուայի գործակալ» կը պոռայ Պեկին, «Պիտի համարձակէի՞ր այսպէս խօսիլ Վերադարձ Սովետին առջեւ, Ֆաչիստ, երկիրը Ամերիկացիներուն ծախեցիք, եւ բախայի մարդասպաններ», եւն., եւն.։ Նիտը կը շարունակուէր Զորեքշաբթի։

ՔՐՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ՝ ԱՅԾՄԷԱԿԱՆ

— o —

Ինչպէս կը նախատեսուէր, հրադադարը չէ տեւած պարսկական Քիւրտիստանի մէջ։ Մինչ ամերիկեան աղբիւր – ները 170 մեռեալի վրայ կը խօսէին, քրտական ինքնավարապաշտ շարժումին ղեկավարները 86 մեռեալ եւ 200 վիրաւորի մասին կը խօսին։ Ամէն պարագայի մէջ, կռիւները կը շարունակուին եւ բաւական սաստկութեամբ։ Սկիզբը Քիւրտերը ուզած են որ տեղական իշխանութիւնները ղենք տան իրենց « կարգը պահպանելու համար», բայց « տեղական խոմէյնի կոմիտէները » մերժած բլալով, Քիւրտերն ալ որոշած են զէնքերը առնել հոնկէ, ուր կը գտնուին, այսինքն զօրանոցներէն։ Զինուորներն ալ մերժած են, ուրեմն խախտումները ծայր տուած են։ Ցստակ դաշափար մը կարելի չէ կազմել կացութեան մասին, բայց Զորեքշաբթի հասած լուրերու համաձայն Սանանտաճ « Քիւրտ Ցեղափոխական Առաջամեայ Խորհուրդի » մը ձեռքն էր։

×

18 միլիոն Քիւրտ կայ Միջին Արեւելք, ըստ Պէյրութի ամերիկեան համալսարանի մէկ հետազօտողի, ինչ որ չի համապատասխաներ խնդրոյ առարկայ երկիրներուն թիւերուն։ Ըստ այդ ուսումնասիրութեան, հետեւեալն է պատկերը՝ Թուրքիա, 8 միլիոն, Պարսկաստան 5միլիէս, Իրաք՝ երեք, Սուրիա՝ մէկ, Խորհ. Միութիւն 700 հազար։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋԱՏԷն հետզհետէ կը քաշուին Ֆրանսական ուժերը։

ՀԱՐԱՒ. ԼԻԲԱՆԱՆի Ֆրանսացի « կապոյտ սաղաւարտաւորները» Ֆրանսա վերադարձան, պիրենք կը փոխարինեն Հոլանտացիները։

UN TÉMOIGNAGE D'ENVER SUR LE MASSACRE DES ARMÉNIENS

"oh, on a beaucoup exagéré! on en a tué 100 à 150.000 au plus!"

Նուվէլ – Օպսերվաթէօրի Մարտ 12-18, թիւ 748ի մէջ իբրեւ«Շաբաթուան վաստակաթուղթ » ներկայացուած էր լիստ չահեկան հարցազրոյց մը՝ Փրոֆ· Շառլ-Անտրէ Ժիւլիէնի հետ, 88 տարեկան « երիտասարդ մը », որ խորհրդանիշն իսկ է հակազաղթատիրական պատմութեան։ Մնած է Քան (Քալվատոս) 1891ին եւ ամբողջ կեանքը պայքարած է ժողովուրդներու ազատագրումին համար։ Համալսարանական, փրոֆեսէօր եղած է ԷՆԱ, Անգը - ծովեան Ֆրանսայի Ազգ· Վարժարանը, Սորպոն, Քաղաքական գիտութեանց հիմնարկութիւնը։ Խորհրդատու եղած է նաեւ Ֆրանսական Միութեան (1947–58 եւ հիմնադիրն է Ռապաթի Գրականու – թեան Համալսարանին։

Հարցազրոյցը չատ հետաքրքրական է իր ամբողջութեան մէջ եւ կը սկսի պուբլատով մը։ Հարցումը կը վերաբերի մահմետական աշխարհին եւ ի մասնաւորի Պարսկաստանի ու իր պատասխանը կը սկսի սա ձեւով· « Ուսանողներուս միշտ ըսած եմ, երկու բան կայ աշխարհի մէջ, զոր կարելի չէ նահանջել տալ՝ Իսլամը եւ ծխախոտը »։

Ապա, կը պատմէ իր առաջին ճամբորդութիւնը Մոսկուա, համապատասխան պատուիրակութեան մը իբրեւ անդամ, 1921ին, մասնակցելու համար « համազումարին »։ Հոն է որ կը հանդիպի Լենինի։

« Եկած էր, կ'ըսէ Ժիւլիէն, զէնք ուզելու։ Համապատասխան հատատամքի բոցավառ, խենթութեամբ դատանք կ'ընէր, բայց անշուշտ միայն զէնքը զինքը կը հետաքրքրէր »։ Օր մը ժողովասրահէն դուրս ելած ատեն, Լենինն կը բռնէ Լենինի վէրը եւ կ'ուզէ որ իրեն ըսէ ճշմարտութիւնը Հայերու ջարդերուն մասին երբ Պատերազմական նախարար էր։

« ԻՐԵՆ ԸՍԻ ՈՒՐԵՄՆ՝ ՈՐՔԱ՞Ն ՋԱՐԴԻՒԵՑԱՆ »։ « ՕՀ, ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԷ ԷՆՎԷՐ, ՇԱՏ ԶԱՓԱԶԱՆՑԵՑԻՆ ։ 100ԷՆ 150 ՀԱԶԱՐ, ԱՒԱՒԵԼԱԳՈՑՆԸ »։ Այլ խօսքով, Էնվէր չուրանար, պարզ է, միայն « չափազանցութիւն » մը կայ եղեր եւ այդ « չափազանցութիւնն » ալ եղած չեղած զերոյի հարց մըն է···։

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 14–16)՝

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԸ

Մոսկուայի Ազգային Մատենադարանի հայկական բաժինը անցեալ տարի ամբողջացած է աւելի քան 700 կոր վիրքերով եւ ընդհանուր առումով կազմած է 46·421 մատենագիտական միաւոր։ Հայկական բաժինը Մատենադարանի հարուստ հաւաքածոյ ունեցողներէն է։ Մոսկուայի Մատենադարանը ունի 200 լեզուներով լոյս տեսած 28 միլիոնէ աւելի հրատարակութիւններ։ Հաստատութեան բաղկացուցիչ մասերէն մէկն է Խորհրդային Միութեան ժողովուրդներու Գրականութեան Ֆոնտը, որուն մէջ կը մտնէ նաեւ հայկական հաւաքածոն։ Հայերէն առաջին նիւթերը հոն երեւցած են 1897ին։ Այնուհետ քանի մը հատը զարերու հնութիւն ունին։ Մեծ մասը կը կազմէ խորհրդային շրջանին լոյս տեսած գրականութիւնը։ Հայկական բաժնին մէջ կան գեղարուեստական, հանրային - քաղաքական, գիտական եւ այլ բնոյթի հրատարակութիւններու առընթեր նաեւ Սիփւռքի մէջ լոյս տեսնող լրագիրներ, հանդէսներ, պարբերականներ եւայլն։ Մոսկուայի Հայերը հնարաւորութիւնը ունին Մատենադարանին մէջ ծանօթանալու ընթացիկ հայ մամուլին ու գրականութեան։

×

ԱՐԵՒԱՑԻՆ ՋԵՌՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՎ Շ�էՆՔԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայաստանը կոչած են արեւի երկիր։ Ուսումնասիրութիւնները ցոյց տուած են, որ Արարատեան դաշտին մէջ, օրինակ, ուր ցուրտ ամիսներուն միջին հաշիւով 116 օրը արեւոտ է, կէսօրին մակերեսի ամէն մէկ քառակուսի սանթիմեթր կը ստանայ 1,46 քալորի ջերմութիւն։ Այս համեմատութիւնը աւելի շատ է քան Տաչքենդինը, որ կը գտնուի նոյն լայնքին վրայ եւ կը համարուի աւելի արեւոտ քաղաքներէն մէկը։

Հայաստանի գիւղատնտեսական շինարարութեան նախագծման հիմնարկին մասնագէտները եկած են այն համոզման, որ կարելի է արեւուն ջերմութիւնը օգտագործել առանին նպատակներով։ Արդէն նախագծուած են գիւղական ձեւով բնակելի շէնքեր, արեւային ջեռուցումով։ Երկյարկանի տան 60 քառակուսի մեթրանոց մակերեսը ունեցող տանիքին վրայ կը դրուի յատուկ սարքաւորում մը, այսպէս կոչուած « տաք արկղերը », որոնք կը կլանեն արեւուն ջերմութիւնը եւ ատով կը տաքցնեն դէպի բնակարանները մղուող ջուրը։ Արեւային ջեռուցումներով առաջին շէնքը կը կառուցուի այս տարի՝ Էջմիածնի շրջանի Մերձաւան ուանին մէջ։ Ըստ կատարուած պրպտումներու եւ հաշիւներու, արեւային ուժի օգտագործումը մեծ խնայողութիւն կ'ապահովէ երկրին։

×

ԺԱՊԱՒԻՆՆԵՐՈՒ ՀԱՑԵՐԷՆԻ ՎԵՐԱԾՈՒՄ

Մոսկուայի «Փիլմէքսփոր» չարժանկարի արուեստանոցին մէջ հայերէնի վերածուած են «Հոկտեմբերի դրօշով», «Գեղեցիկի աշխարհում» եւ այլ ժապաւէններ, Սիփւռքի հայկ· գաղութները դրկելու համար։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ ԼՈՒՐԵՐ

— o —

ՀԱՅԿ· ՊԱՏԱՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՅԱՆՈՒՆ ԹԵՄԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ ԱՌԱՋԱՐԿ – ԲԱՆԱՁԵՒ ՄԸ ՆԵՐԿԱՅԱ – ՑՈՒՑԱԾ Է ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

Թեհրանի մեր պաշտօնակից՝ « Ալիք »ի Մարտ 14ի թիւէն կ'իմանանք որ Կիրակի Մարտ 11ին հայկ· պատուիրակութիւն մը գացած է վարչապետ կցորդ՝ Տոքթ· Սահապիի ներկայացնելու համար առաջարկ - բանաձեւ մը։

Թեմական Խորհուրդի անունով ներկայացուած այս առաջարկ – բանաձեւը կը վերաբերի Հայոց կրօնական եւ ազգային յատուկ իրաւունքներու ապահովման հիմնական նոր Օրէնքի մէջ։

« Ալիք » թարգմանաբար կը ներկայացնէ այդ առաջարկը՝

Առաջարկ – բանաձեւ Իրանի Հիմնական Օրէնքի մէջ Հայոց կրօնական եւ ազգ· համայնքի իւրայատուկ իրաւունքները պահպանելու համար

Հայոց կրօնական համայնքի եկեղեցականների իրաւունքները, ծէսերը եւ սովորոյթները եւ ազգային բարքերը եւ տոհմիկ լեզուի ու մշակոյթի ուսման եւ ուսուցման ազատութիւնը եւ անձնական ու ժառանգական իրաւունքներն ու կանոնները եւ նրանց յատուկ բարեսիրական ձեռնարկութիւնների կարգերը, ի չարս Իրանի ժողովրդի բոլոր անդամների համար հաստատուած այլ ազատութիւններուն, պահպանուում եւ նրանց կրօնական եւ ազգային իշխանութիւնների իրաւասութիւնը կընդրկոյ առարկայ իրաւունքների եւ կանոնների հարցում՝ ճանաչուում եւ ընդ ամենեսեան՝ զերծ են մնում որեւէ ոտնձգութիւնից։

ԹՈՒՐՔԻԱ ՄՏԱՀՈԳ

— o —

«ԿԱՌՈՎ ԹՈՒՐԹԻԱ ՄԻ՛ ԵՐԹԱՔ»

ԿԸ ՑԱՆՁՆԱՐԱՐԷ ՋՐՕՍԱՇՐՋԻԿՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն Մարտ 16 թուականով·

Մինչ երկրին տնտեսութիւնը բարելաւելու համար ամէն ճիգ ի գործ կը դրուի եւ Պետութիւնն ու հայրենակիցները գեբաղդն զոհաղութիւնները ընելու կը պատրաստուին, Թուրքիոյ զբօսաշրջիկութիւնը ծանր հարուած մը կը ստանայ, որուած ըլլալով որ աշխարհի մեծագոյն զբօսաշրջական կազմակերպութիւններէն մին՝ ՍՏԱՒ, որ վեց միլիոն անդամ կը հաշուէ իր կազմին մէջ, կը յանձնարարէ երբեք ինքնաշարժով Թուրքիա չերթալ, որովհետեւ հոն բազմաթիւ դժուարութիւններ եւ անհաճոյ պատահարներ կը սպասեն իրենց։

Ֆրանքֆուրթէն կը հաղորդուի, թէ վերոյիշեալ կազմակերպութիւնը իր այդ հաղորդագրութեան մէջ կը խօսի Թուրքիոյ այլազան նեղութիւններու մասին, յատկապէս հրանիթի սուր տագնապին ու կը յիշեցնէ, թէ ինքնաշարժով Թուրքիա գացողները անխուսափելիօրէն պիտի մասնուին ահաւոր դժուարութիւններու եւ աներեւակայելի չարչարանքներու։

COMPTE-RENDU

JACQUES THOBIE

Intérêts et Impérialisme Français dans l'Empire Ottoman 1895-1914

Paris, 1977, XX-817 p. (1)

Préface par J.-B. DOROSELLE,
Membre de l'institut, Professeur à la Sorbonne

Tel est le titre légèrement modifié pour l'impression (2) de cette exhaustive thèse de Doctorat d'Etat ès-Lettres soutenue par l'auteur en Sorbonne au mois de Mai 1973. Par son ampleur et sa synthèse vigoureuse ce travail est, sans doute, l'un de ces rares ouvrages destinés à mettre un point quasi final au sujet traité. A elle seule, la bibliographie est impressionnante. En historien exigeant et consciencieux, l'auteur a consulté la presque totalité des archives publiques et privées sur la question. Il a dépouillé des centaines de volumes et cartons dans les archives du ministère des Affaires Etrangères. Aux Archives Nationales aucun des fonds concernant les affaires financières et le commerce franco-ottomans, y compris ceux pouvant apporter les plus infimes lumières sur la pénétration de l'expansion économique française dans l'Empire ottoman, n'a échappé à son attention. Il en va de même aux archives de la Guerre, des Postes et Télécommunications etc. Certaines archives des postes consulaires français au Proche-Orient ont été consultées sur place, ainsi celles de Smyrne, Alep et Jérusalem. Naturellement un tel sujet appelait aussi des recherches dans les archives ottomanes, mais l'auteur n'a pu y avoir accès, ses démarches auprès des autorités turques n'ayant pas été couronnées de succès (p. 729).

Pour compenser en partie cette lacune, Jacques Thobie s'est tourné vers les sources britanniques, où il a pu consulter environ 300 volumes dans certains fonds d'archives. Mais ce ne sont pas seulement les archives diplomatiques qui ont été le champ privilégié de l'historien. Sortant du cadre des recherches classiques, avec beaucoup de ténacité et de patience, l'auteur a dépouillé également plusieurs fonds d'archives bancaires (Crédit lyonnais, Banque de Paris et des Pays-Bas, Société Générale, Banque de l'Union parisienne) ainsi que des archives d'entreprises privées à Paris, Lyon, Marseille et même Beyrouth.

Si nous ajoutons encore, à cette importante documentation de première main, diverses publications (livres, journaux et articles), plus de 1000 références au total, le lecteur peut déjà avoir une idée de l'ampleur de ce travail dont l'accomplissement a demandé près de onze années.

×

Comme le titre l'indique clairement, l'étude divisée en trois parties, porte sur les intérêts économiques français dans l'Empire ottoman entre 1895 et 1914. La première partie (pp. 13-218) est consacrée à l'historique et au développement des relations franco-ottomanes du début du XVIe siècle jusqu'à 1895. Ce sont les capitulations, reconnues par les Sultans aux rois de France, qui ont favorisé la pénétration de l'influence française — culturelle et économique — dans l'Empier ottoman, Thobie expose ces privilèges et en quoi ils vont être plus tard fatals à la souveraineté même de l'Empire. Le Sultan « accordait », écrit-il, « généreusement des faveurs : sans le savoir il se confectionnait les liens d'une menaçante servitude » (p. 19). Précisons-le, l'Empire ottoman est une puissance théocratique dont la loi s'inspire des péincipes mêmes du Coran. Dès la fondation de l'Empire, l'Islam, dont l'objectif invariable est la conquête territoriale au nom du Prophète, ne se soucie guère du développement économique du pays. Chaque vrai croyant se veut avant tout un défenseur de la religion, mais s'il domine politiquement le sujet ottoman non musulman, il ne tarde pas à lui devenir inférieur sur le plan culturel et économique. Ces mêmes motivations religieuses, qui poussent les Sultans à laisser volontiers entre les mains de leurs sujets non musulmans (Grecs, Arméniens, Juifs ey aptres) le trafic du commerce extérieur et intérieur, sont aussi à l'origine, croyons-nous, des capitulations concédées aux puissances chrétiennes de l'Occident.

Les statistiques commerciales fournies par Thobie, d'après les données des agents consulaires français aux échelles du Levant, montrent que la France qui jouit, semble-t-il, d'un « véritable monopole », pendant plus de deux siècles, dans les relations commerciales de l'Empire ottoman, ne cèdera sa place à l'Angleterre qu'après la Révolution et les guerres napoléoniennes (p. 59).

Diminué sensiblement dès lors, le commerce français ne regagnera le terrain perdu sur le marché ottoman que très lentement mais sûrement après la guerre de Crimée (1856). Chaque initiative française — industrielle, commerciale ou bancaire — est minutieusement inventoriée et étudiée, la part de chaque société française dans les affaires financières ottomanes étant représentée par des statistiques, souvent même des graphiques. Comme le fait remarquer Thobie, grâce aux capitulations, jusqu'en 1906, n'importe quelle société étrangère peut, sans autorisation, mener des activités ou installer des succursales en Turquie (p. 127), si bien qu'à la fin du XIXe siècle, on compte 22 sociétés à capitaux purement français installées en Turquie d'Asie et à Constantinople (p. 198). Mais naturellement c'est l'organisation de la Dette publique ottomane qui requiert son attention. En effet, trois ans après le Congrès de Berlin, endettée et incapable de gérer par elle-même l'exploitation de ses ressources naturelles, la Sublime Porte est amenée, sous la pression des puissances étrangères, à instaurer par le décret de Mouharrem (8/20 Décembre 1881) la Dette publique ottomane. Il revient désormais à l'administration de la Dette publique ottomane de gérer la perception des impôts du timbre et des spiritueux, la dîme des soies et de la pêcherie (à Constantinople et ses banlieues), le monopole du sel et du tabac. Quelle est la part des titres de la Dette placée en France ? En 1886, conclut Thobie, les Français sont déjà majoritaires parmi les porteurs puisqu'ils détiennent 40 % des titres, suivis par les Anglais 29 %, les Ottomans eux-mêmes, les Belges etc. A la fin de 1895, leur prépondérance s'est accentuée et la répartition des parts s'établit ainsi : France 46 %, Angleterre 18,4 %, Allemagne 10,5 % et divers (Belgique, Hollande, Autriche-Hongrie, Italie et Turquie) 25,1 % (p. 124). Soulignons cependant que cette organisation, dont les titres se trouvent plus à l'étranger qu'en Turquie, ne compte parmi ses 4869 employés que 54 européens, aux 2/3 français, qui constituent le cadre des fonctionnaires hauts placés, le reste du personnel, 4518 musulmans et 297 non-musulmans, est formé de ressortissants ottomans.

La deuxième partie (pp. 221-526) englobe les années 1895 à 1914 qui voient l'arrivée massive des capitaux français, de pair avec le développement des affaires et des échanges commerciaux franco-ottomans. Consacré aux intérêts économiques français dans l'Empire ottoman, l'ouvrage de Thobie garde un silence quasi total à l'égard des questions politiques. Bien que l'historien admette l'importance de « prendre la mesure des intérêts économiques dans la définition et l'affirmation des desseins proprement politique » (p. 4), c'est à peine s'il évoque les questions politiques qui secouent l'Empire depuis longtemps, notamment à partir du Congrès de Berlin, la plus épineuse étant, sans doute, la question arménienne. Or, c'est un fait que, dans l'Empire ottoman plus qu'ailleurs, les questions économiques et commerciales sont *très étroitement* liées aux affaires politiques.

DR. A. BEYLERIAN

(*à suivre*)

(1) *Imprimerie Nationale*, 220 *francs*.

(2) *Le titre de l'exemplaire dactylographié est « Les intérêts économiques, financiers et politiques français dans la partie asiatique de l'Empire ottoman de 1895 à 1914 », en 3 volumes.*

«ՄԱՐՄԱՐԱ»Ի ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԻՐԱՅՐ ԵՊՍԿ. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆԻ ՀԵՏ

(Գ. եւ վերջին մաս)

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Իսկապէս յուզիչ է Սբրբազան Հայր: Կը կարծեմ որ այս կէտը մեր ժողովուրդի ն յատկանշական մէկ կողմն է: Մէկ կողմէ երբ երբեմն ոմանք վէճի նիւթ կը դարձնեն մեր ժողովուրդին արուեստի նկատմամբ սէրն ու յարգանքը, միւս կողմէ այսպիսի դէպքեր կուգան մեզ համոզելու որ արուեստի սէրը խորապէս արմատ նետած է ժողովրդական հոգիներու մէջ:

ՊԱՏԱՄԱՒՈՐ.— Ի պատիւ Պուլկարիոյ հայ գաղութին, ես կրնամ ըսել որ պուլկարահայ ժողովուրդը, կարծեմ Հայաստանի 50ամեակին էր, 500 հոգիէ բաղկացեալ արուեստագէտներու խումբ մը ուղարկեց Հայաստան, երկշաբաթը, պատրաստուած եւ թատերախումբ: Եւ այս խումբերը հոն բնաւ ալ պարզ սիրողներ – րու, ամաթէօրներու ապաւորութիւն չթողուցին:

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Երիտասարդական տարբերը աշխոյժ մասնակցութիւն կը բերե՞ն գեղարուեստական կեանքին:

ՊԱՏԱՄԱՒՈՐ.— Բնական է: Երբ մանաւանդ պարի մասին կը խօսուի, մարդ երիտասարդ պէտք է ըլլայ, չէ՞: Երգելու, պարելու համար երիտասարդական ուժ պէտք է ունենալ: Նաեւ համբերութեան համար: Մեր խումբերը այցելութիւններ տուին Երեւան, Լենինական, Կիրովական, Դիլիջան, եւայլն ու ամենուրեք ներկայացումներ սարքեցին փրոֆեսիոնել խումբերու նման: Անոնք գնահատուեցան Հայաստանի արուեստագէտնե – րուն կողմէ: Իսկ մեր մօտ իրենց ազգային տարազներով յաճախակի կերպով կը ըլլին քաղաքէ քաղաք, ելոյթներ կ'ունենան հեռատեսիլէն եւ կը ծանօթացնեն հայ ժողովուրդի արուեստի գործերը: Պուլկար ժողովուրդը ինքը արդէն չատ երաժշտասէր եւ գեղարուեստասէր ժո – ղովուրդ է, գիտէ բարձր գնահատել այս տեսակ չարժումները: Մէջազգային չա – փանիշով մեծ արուեստագէտներ ու երգիչներ ունի: Մենք ալ ուրեմն անոնց կողքին յաջողապէս կը չարունակենք Թարմ պահել հայ երգն ու հայ չուէնչը:

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Արուեստի պաշտամունքի մօտ, ներկեմն աշխոյժ է կը կարծեմ ժողովուրդին զգացումները հայ եկեղեցիի նկատմամբ:

ՊԱՏԱՄԱՒՈՐ.— Անտարակոյս: Ս. Գէորգի 150ամեակի տօնակատարութեան յաջորդ օրը արդէն Ս. Սահակ եւ Մեսրոպ էր եւ չորս – հինգ սարկաւագի եւ տիրացուի ձեռնադրութիւն ըրի, քարող խօսեցայ եւ հաւատացեալներուն արտասանեցի բաժանումի խօսքս: Ես քաղաքէ քաղաք կ'երթամ իմ հոգեւոր պաշտօնովս: 14 եկեղեցիներ ունինք Պուլկարիոյ մէջ, եւ այսօր 25·000 Հայուհիուն կայ հոն: Հարբենասէր, հաւատաւոր, հիանալի ժողովուրդ մը: Եւ ես քաղաքէ քաղաք կ'երթամ, կը պատարագեմ, կը քարոզեմ, կը խօսիմ եւ պէտք է ըսել որ ժողովուրդը չատ կը սիրէ պիս, չփացնելու աստիճան կը գնահատէ եւ ամէն անգամ որ կը բաժնուիմ տեղէ մը, անոնք ինծի միշտ նոյնը կ'ըսեն. « Սրբազան, ասիկա չեղաւ, մենք նորէն պիտի սպասենք »: Ես ամէն անգամ որ տեղ մը կ'այցելեմ, կը կարծեմ որ պարտականութիւնս վերջացաւ, բայց մի չատ ալ այն պատկերը կը պարզուի թէ ընդհակառակն, նոր կը սկսի աշխատանքս: Եւ ես սիրով կ'երթամ, կը պատրաստեմ տուն, օճախ օճախ, ոգեւորելու, ջերմացնելու, քրիստոնէացնելու: Եւ իրենք գրկաբաց կ'ընդունին պիս, որ պէսպի վայրկեանի մը համար մոռնան իրենց դարիպութիւնը, իրենց պանդխտութիւնը: Ես անձնապէս առանձին էի Րումանիոյ կամ Պուլկարիոյ մէջ, իմ հարապետներս Հայաստան կը դառնային: Երբ քանի տարի առաջ առաջին անգամ ըլլալ Պուլկարիա գացի, այդ առանձնութիւնը կը չարչարէր պիս: Այսօր գործեալ կը չարչարուիմ, որովհետեւ չունիմ բարեկամ ունիմ, չատ սիրելիներ ունիմ: Զիս կը չարչարեն, անշուշտ քաղցր առումով, իրենց հրաւէրներով, իրենց հայրենասիրութեամբ եւ մաերմութեամբ: Եւ ես, որ ուխտած եմ ծառայել իմ ժողովուրդիս եւ եկեղեցիս մինչեւ ուժերուս վերջին կաթիլը, սիրով սիրոս կը բանամ անոնց, սիրով կ'ընդառաջեմ անոնց հրաւէրներուն: Այս հոգեկան երջանկութիւնը մեծ նշանակութիւն ունի ինծի համար եւ ես այս հոգեվիճակով կը ըլլիմ երկու երկիրներու մէջեւ, վարդերու երկիր Պուլկարիա եւ Աստուածային երկիր Րումանիա:

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Ի՞նչ կը նշանակէ Աստուածային երկիր Րումանիա:

ՊԱՏԱՄԱՒՈՐ.— Կ'երեւի թէ դուք այս մանրավէպը չէք լսած: Աւանդութիւնը կը պատմէ թէ Աստուած Պետրոս առաքեալին յանձնեց նաւէրներով եւ բարիքներով լեցուն տոպրակ մը եւ հրահանգեց որ այդ նաւէրները բաշխէ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն: Պետրոս առաքեալը կ'անցնէր Դանուբ գետի ըլրանէն, պահ մը գլխու պտոյտ կ'ունենայ տեղատարափ գեղեցկութենէն եւ չուրջը կը դիտէ համայնած: Այդ վայրկեանին ոսկի տոպրակ մը կը կառչի եւ տոպրակը կ'ընկնայ ձեռքէն: Բոլոր նաւէրները գետը կը թափին եւ կը տարածուին այդ հոդմամբ վայր: Ասոր համար է որ երկիրը կը գտնայ դրախտանման երկիր մը եւ ժողովուրդը կը սիրէ իր երկիրը կոչել « Աստուածային երկիր »: Իսկ մեզի հայերուս համար ալ պարագան նոյնն է:

ՀԱՐՑՈՒՄ.— Այո, մենք ալ կը մասնակցինք ձեր այս անդրադարձումին: Ներկայիս ի՞նչէր կրնաք ըսել Րումանիոյ հայ եկեղեցական կեանքի մասին:

ՊԱՏԱՄԱՒՈՐ.— Անկասկած Րումանիոյ մէջ այնքան Հայ չկայ, որքան Պուլկարիա: 5000 կամ 6000 Հայուհիուն կրնանք համրել երկրին մէջ: Բայց եւ այնպէս ոգեւոր կերպով կը չարունակուի մեր

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԻ

3·

Շտապում ենք տեղեկացնել ընթերցողներին, որ ՀԱՅՊԵՏՀՐԱՏԻ կողմից հրատարակվել է Ա. Ս. Մակարենկոյի «Ուղերձ ծնողներին» գրքույկը։ Գրքույկի գինը 2 կոպեկ է։

Գրքույկը կարելի է ստանալ գրախանութներից։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Ես ուրախ եմ, որ ձեզ հետ համաձայն եմ։ Ես կարծում եմ, որ մանկական գրականությունը պետք է ունենա ինչպես ուսուցողական, այնպես էլ զվարճալի նյութ։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը ոչ միայն ուսուցողական լինեն, այլև հետաքրքրական։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։

ՀԱՐՑԱՀԱՐ.— Նիկոլ Նիկոլայի Հայր, դուք ճիշտ եք ասում, որ մանկական գրականությունը պետք է ունենա ինչպես ուսուցողական, այնպես էլ զվարճալի նյութ։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։

Տեսակցեցավ Ա. Հ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԻ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀԱՐՑԱՀԱՐ.— Նիկոլ Նիկոլայի Հայր, դուք ճիշտ եք ասում, որ մանկական գրականությունը պետք է ունենա ինչպես ուսուցողական, այնպես էլ զվարճալի նյութ։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Ես ուրախ եմ, որ դուք ճիշտ եք ասում, որ մանկական գրականությունը պետք է ունենա ինչպես ուսուցողական, այնպես էլ զվարճալի նյութ։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԻ

ՀԱՐՑԱՀԱՐ.— Նիկոլ Նիկոլայի Հայր, դուք ճիշտ եք ասում, որ մանկական գրականությունը պետք է ունենա ինչպես ուսուցողական, այնպես էլ զվարճալի նյութ։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.— Ես ուրախ եմ, որ դուք ճիշտ եք ասում, որ մանկական գրականությունը պետք է ունենա ինչպես ուսուցողական, այնպես էլ զվարճալի նյութ։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։ Ես ուզում եմ, որ իմ գրքերը կարդալիս երեխաները ծիծաղեն։

Այրի Տիկին Խաւաբ Ուննճեան եւ զաւակները (Էքս-լէ-Պէն), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թազեորեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան պարագաները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց եղբօր եւ մօրեղբօր՝

ՊԵՐՃ ՆԻՋԱՄԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 18ին։

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Ուրբաթ, Մարտ 23, ժամը 10·45ին Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին եւ թաղումը կը կատարուի տեղւոյն գերեզմանատունը։

Մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տիկին Վեհանոյշ Պայրամեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Մարտ 25, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

ՀԱՅԿ ՊԱՅՐԱՄԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

×

ՎԱՂԱՆՆ – Հ. Բ. Ը. Միութեան Վաղանի մասնաճիւղը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան յաւուրկ պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Մարտ 25, յաւարտ պատարագի, Վաղանի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ, Միութեան Զուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան պատուոյ նախագահ եւ մաս – նաճիւղիս սրահին բարերար՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Բ. Ը. Միութեան եւ Տիկնանց Օժանդակ Մարմինի վարչութիւնները, Հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան Կիրակի, Մարտ 25ին, Ս. Սահակ – Մեսրոպ մայր եկեղեցւոյ մէջ, ի յիշատակ Միութեանս Զուիցերական Իրաւավիճակով Ընկերակցութեան պատուոյ նախագահ եւ բարերար, ողբացեալ

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

յիշատակին։

Ս. պատարագին կը մասնակցի Սահակ-Մեսրոպ երգչախումբը ղեկավարութեամբ՝ Խաչիկ Եղմազեանի։

Այս առթիւ Հ. Բ. Ը. Մ.ի եւ մայր եկեղեցւոյ վարչութիւնները կը խնդրեն ներկայ գտնուիլ Հ. Բ. Ը. Մ.ի անդամներէն եւ ողբացեալին յիշատակը յարգողներէն։

×

Հ. Բ. Ը. Միութեան Ֆրանսայի Շրջ. Յանձնաժողովը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի, Մարտ 25, յաւարտ պատարագի, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, Միութեան Զուիցերական Ընկերակցութեան պատուոյ նախագահ եւ բարերար անդամ՝

ԵՐՈՒԱՆԴ ՀԻՒՍԻՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Հ. Բ. Ը. Միութեան անդամներէն եւ հանգուցեալին յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչիկ Պօմոնի մասնաճիւղը խորհրդակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Յովսէփ Գօճակէօզեանի, Տէր եւ Տիկին Մինասեանի եւ զաւակներուն նաեւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, մեծ մօր, Տիկ. Համասփիւռ Գօճակէօզեանի մահուան առթիւ։

Ինչպէս նաեւ Պ. Յակոբ Քէօսէեանի, զաւակներուն, թոռներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր Տիկ. Աճեաիւտ Քէօսէեանի մահուան առթիւ եւ մասնաճիւղը վոխան ծաղկեպսակի ստացած է Պ. Յ. Քէօսէեան, Բրուտեան ընտանիքներէ 20ական, Մանոյեան ընտ. 30, Տիկ. Հ. Մխթիկեան 50 ֆր.։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱԻԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ կը հուիրեն

ՓԱՐԻԶ.– Պ. Հայկազ Սինանեան 250 ֆրանք կը նուիրէ։

×

ՏԻՆԵԼ.– Պ. Ե. Գոչունեան 100 ֆր.։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԻ Ի ՆՊԱՍՏ

Յանձնախումբը ստացած է հետեւեալ նուէրները՝ Տիկին Մալճեան 5000, Տ-նիկ Ժերար 3000, Միշէլ Գրիգորեան, Տէր եւ Տիկին Մարգարեան, Պ. Գալա – ճեան, Տիկին Սերոբեան 500ական, Տիկին Պաղտասարեան 200, Տիկին Իմմիրեան եւ Տիկին Գասս 100ական։

Տարեկան ՃԱՇ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հայ Աբեղոյչներու Միութեան հացկերոյթը Ապրիլ 1ին, Կիրակի օր ժամը 13ին, Հայ Մշակոյթի Հան «Վասպուրական» սրահին մէջ՝ 12 Ռիւ Սէն–Պազիլ (Մարսէյլ)։

Գեղարուեստական հաճելի յայտագիրը։ Ընտիր եւ համեղ կերակուրներ՝ պատրաստած նախկին խմբապետուհիներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր նախկին արիներն ու աբեղոյչները եւ Միութեան բարեկամներն ու համակիրները։

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 60 ֆ.։

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
կը խօսին
ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ
կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI
Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղերուն։

MAISON DE LA CULTURE
ARMENIENNE
(12 - 14, Rue St. Bazile — 13001)
MARSEILLE

GRANDE SOIRÉE DE
Chants et Danses avec
EVA ARZOUIAN et
JACQUES BALABANIAN
Vendredi 23 Mars à 21 heures
Entrée 20 F.

ՄԵՄԱՐԱՆՔ ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԷՍԱՆԻ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը եւ Հ. Յ. Դ. Արղուէթեան խումբը յարգանքի հաւաքոյթ մը կազմակերպած են դադուէթիս չատ սիրելի եւ նուիրեալ

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԷՍԱՆԻ

ի պատիւ, Կիրակի, Մարտ 25, ժամը 16ին Շաւիլի եկեղեցւոյ սրահը, 4 Ռիւ ու Թրուա Շանթիէ։

I'UGAB Jeunes organise
Samedi 24 Mars
SOIRÉE COSTUMÉE
animée par DISCO 2000
Animation non-stop et jeux de lumière
DEUX SUPER CONCOURS : ROCK, DISCO
nombreux prix pour les gagnants de chaque concours et pour l'élection des plus beaux costumes.
Venez nombreux au 118, Rue de Courcelles, Paris 17e.
Participation : 30 F. membres et étudiants — 40 F. non membres

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ՃԱՇԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Տարօնի Հայր. Միութիւնը իր կազմութեան Բ. տարելիցին առթիւ, ի պատիւ իր անդամներուն եւ հայրենակիցներուն, կուտայ չքեղ ճաշ մը, Հայ Մշակոյթի Տան Տարօն սրահին մէջ, Կիրակի, Մարտ 25 ժամը 13էն մինչեւ 18

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի չուտով հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–

Ժաքօ Պօղոսեան 93·59·04
Յակոբ Սահակեան 50·78·23
Անդրանիկ Սարգիսեան 60·76·02

GRANDE NUIT Dansante
Samedi 24 Mars de 21 h. à l'aube
Organisée par la section Arnouville - Sarcelles de la Croix Bleue Arménienne
Salle des Fêtes MARCEL PAGNOL — Place Victor Hugo — Villiers le Bel

ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Հանդիսաւոր պատարագ Պօմոնի մէջ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ անուանակոչութեան առթիւ, Ապրիլ մէկ, Կիրակի օր՝ որ ատոնն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մուտն ի խոր վիրապ, հանդիսաւոր պատարագ կը կատարուի Պօմոնի մէջ։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ տեղւոյն հոգեւոր հովիւ՝

ՄԱԿԱՐ ՔՀՆԾ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ

Հայ Աւետարանչական, Հայ Կաթողիկէ եւ Ազաքելական Եկեղեցիներու կրօնական եւ վարչական մարմինները եւ Պօմոնի հաւատացեալ ժողովուրդը ջերմօրէն կը հրաւիրուին այս սրբազան յիշատակի օրը։

Ցետ պատարագի կը տրուի գինեձօն մը եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԳՒԱՓ. ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պելֆոնթէնի կայանի արձանագրութիւնները բացուած են։ Արձանագրուիլ մասնաճիւղերու մօտ Ցուլիս եւ Օգոստ. ամիսներու համար, կամ Կապ. Խաչի գրասենեակը Դ.չ.ի օրերը եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15·30էն մինչեւ 17·30 17 Ռիւ Պլէօ, Փարիզ 9րդ, 6էն 14 տարեկան (ոչ աւելի)։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՃԱՒԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պօմոնի մասնաճիւղը խորհրդակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Յովսէփ Գօճակէօզեանի, Տէր եւ Տիկին Մինասեանի եւ զաւակներուն նաեւ ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ կնոջ, մօր, մեծ մօր, Տիկ. Համասփիւռ Գօճակէօզեանի մահուան առթիւ։

Ինչպէս նաեւ Պ. Յակոբ Քէօսէեանի, զաւակներուն, թոռներուն եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր Տիկ. Աճեաիւտ Քէօսէեանի մահուան առթիւ եւ մասնաճիւղը վոխան ծաղկեպսակի ստացած է Պ. Յ. Քէօսէեան, Բրուտեան ընտանիքներէ 20ական, Մանոյեան ընտ. 30, Տիկ. Հ. Մխթիկեան 50 ֆր.։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

ՃԱՇ ՄԸ

կազմակերպած է Պարպիզոն, ԿԻՐԱԿԻ, ՄԱՅԻՍ 20ին։

Մանրամասնութիւնները յայտրգուի։

×

« Անի » երգչախումբի ժողովրդական երգերու համերգը, ղեկավարութեամբ՝ Հրանդ Աճէմեանի։ Ապրիլ 27ին, Իսիի քաղաքապետարանի սրահը։ Մանրամասնութիւնները յետագային։

OPTIMA Tours
Spécialiste de Voyages Culturels
en ARMÉNIE et GÉORGIE
Deux des plus anciens pays chrétiens d'Orient à l'antique Culture.
Vols réguliers d'AVRIL à NOVEMBRE 1979
EXCEPTIONNEL : du 03 Août au 15 Août 1979, Pélerinage sous la conduite du R. P. A. KESSEDJIAN, prêtre arménien catholique de l'Ordre des Mekhitaristes.
Itinéraire : PARIS - MOSCOU - EREVAN-TBILISSI-LENINGRAD-PARIS
Envoi gratuit sur simple demande,
Renseignements et inscriptions :
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
23
VENDREDI
23 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍԷ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 260 Ֆ Վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար. 300 Ֆ Հատը 1 Ֆ. 80

54ԴՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.344
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
54e ANNÉE — No 14.344

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱՐՍԿԱՒՍՏԱՆ

ՔԻՒՐՏԻՍՏԱՆԻ ԿԻՒՆԵՐԸ ՉԵՆ ԴԱԴՐԻՐ

— o —

Կացութիւնը չի հանգարտիր եւ Խոմէյնի դժուարութիւն ունի երկրին միանականութիւնն ու խաղաղութիւնը պահպանելու :

Նախ Քիւրտիստանի չրջանը, Սանան - սաճ բախումները նոյն սաստկութեամբ կը չարունակուին : Կացութիւնը այնքան ծանր նկատուած էր Խոմէյնի պատուի - րակութիւն մը ղրկած է : Այս պատուիրակութեան գլուխը կը գտնուի այաթոլա Թաղեղանի, մաս կը կազմեն նաեւ՝ բանակին սպայակոյտի պետը եւ Ներքին նախարարը : Կը թուի թէ Քիւրտերու ուղածն ալ այս էր արդէն : Մինչ այդ սակայն, Չորեքչաբթի Մարտ 21ին, Քիւրտերը չվայելեցին իսկ պարզական ամանորի դաղարը : Միաժամանակ սակայն Խոմէյնի ալ չվայելեց ամանորը Քիւրտերուն պատճառով :

×

Քիւրտերու զարթնումը կը չահադրը - դէ, ուեւէր կը մատնդէ հինգ երկիրներ : Մաքէն Հինդչաբթի առտու, կը յիչէր այս առթիւ թէ լոյս տեսած են երկու դիրքեր : Մէկը՝ հաւաքական (Մատիերօ՝ Քիւրտերը եւ Քիւրտիստան), որու մէջ փերար Շալեան (Զալեան) կը գրէ՝ « Քիւրտ ժողովուրդը մենաչնորհն ունի, հաւանաբար, 15 միլիոնը անցնող միակ համայնքն ըլալու, որ ազգային դոյութեան իրաւունք չստացաւ հակառակ պայքարներու, որոնք կը տարածուին բազ - մաթիւ տասնամեակներու վրայ » :

Ուրիչ հատոր մըն ալ լոյս տեսած է Ֆրանսիոն՝ « Քրտական Ազգ· Շար - ժումը », որու հեղինակն է Քրիս Քոչհոա, որ նկատել կուտայ թէ « իրենց բոլոր ուժերը միացնելով է, իրենց զօրծունէութիւնը համադրելով, որ Քիւրտերը կրնան իրենք պիրենք պարտադրել» :

×

Ներկայ կռիւներուն մասին, զոհերու թիւը նոյնը չէ, ըստ աղբիւրներուն : Կարդ մը անպաշտօն աղբիւրներու համաձայն 500 մեռեալ կայ :

ՖՐԱՆՍԱ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

Հանրապետութեան Նախագահը տեսակցութիւն մը ունեցաւ էր, առջի օր, Ֆրանս - Սուարի եւ ուր կը յայտնէր, ի մասնաւորի, թէ երեք նախաձեռնութիւն կը սպասէ :— Ամրապնդել մեծամասնութեան միանականութիւնը եւ այդ նպատակով, պիտի ընդունի Շիրաքը եւ Լըքանիւէն : Իրոլը կուսակցութեանց կ'առաջարկէ ուրիշ մը Եւրոպայի վերադարձնել եւ վերջապէս՝ մեծամասնութեան խմբակցութիւններու պետերը պիտի հաւաքէ պատրաստելու համար խորհրդա -

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱԽՕՍ

ԵՐԵՒԱՆ (Ապրիլփրէս, Մարտ 14–16)

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՆԵՐ ԹԻՒՐՈՍԻՈՑ ՀԱՅԿ· ՅՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Քիշնեվի (Մոլդավիա) կեդրոնական դրադարանին մէջ պատմաբան Ջորջ Ֆանեան յայտնաբերած է Թէոդոսիոյ 200 — ամեայ քարտէզը, որ ամբողջական պատկերացում մը կուտայ քաղաքին հայկական — կան միջնադարեան կառոյցներուն մասին : Արիմի եւ անոր հայկական յուշարձան - ներուն նուիրուած ճամբորդական հաշ - ուետուութեան հետ քարտէզը գտեզ — ուած է ռուսական հին պարբերականի մը մէջ, որ կը կրէ « Պատմութեան եւ հնութիւններու Օդեսայի Ընկերութեան տեղեկագրեր » խորագիրը :

Երեւան լոյս տեսնող « Բանբեր Հայաստանի արխիւների » հանդէսին մէջ այդ տեղեկագիրներու մասին մատենադիտական տեսութեան մէջ պատմաբանը կը գրէ, որ հրատարակութեան չատ մը

րանական նատաշրջանը :

Ընդհանուր ձեւով, մեծամասնութիւնը լաւ ընդունելութիւն կ'ընէ այս առաջարկներուն, թէեւ հշհշ·ն, քիչ մը վերապահութեամբ : Բանբերը կը չեչտէ թէ կուսակցութեանց չի մնար որոշել թէ Եւրոպական Ժողովրդրանին իրաւասութիւն - ները պիտի չթարեփոխուին, առիկա Հանրապետութեան Նախագահին եւ կառավարութեան գործն է : Բայց եւ այնպէս Շիրաք պիտի երթայ փիսքարը տեսնելու : Միթերանի համար (տեսակցութիւն Մաքէնի, Հինդչաբթի օր) Նախագահին գաղափարը արտառոց է եւ ընդհակառակ պարագլուխը բոլորովին կը մերժէ կուսակցական նման ուխտ մը եւրոպայի չուրջ :

×

ԼՈՆԿՎԻԶՆ՝ ՓԱՐԻԶ

Հինդչաբթի օր, արդէն, Լոնկվիզն փարիզ ժամանողներ կային : Մինչ յաջորդ օրուան համար նախատեսուած էր 50 հազար երկաթագործ, Հինդչաբթի հասած էին փոքր առեւտրականներ, իրենք ալ բողոքելու համար քանի որ երկաթագործութեան անգործութիւնը իրենց կը վնասէ :

Բուական խճողում կը նախատեսուի Ուրբաթ օրուան համար Փարիզ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Էճէվիտ, ըստ Ֆիկառօի Անգարայի Թղթակցին, յոյսը կարեր է արեւմտեան իր զինակիցներու օգնութենէն եւ ձեռնարկեր է տնտեսական կարգ մը խիստ միջոցներու : Ասկէ նախ 67 առ հարիւրի յաւելում մը կը կրէ էսանը : Երկու ժամուան ճառի մը ընթացքին է որ Թուրքիոյ նախարարապետը պարզած է իր ծրագիրը, չեչտելով սակայն թէ նոր արժեզրկում պիտի չըլլայ : Արտածումները պէտք է չատնան : Արտասահման աչխատող թուրք բանուորները պարտադրաբար իրենց եկամուտներէն չահաբաժին մը պիտի տան Թրքական կեդրոնական դրամատան, որպէսզի տարադրամ մտնէ : Խանսէն պատ, զգալի յաւելումներ կը կրեն չաքարը, ծխախոտը, պողպատը, ձէթը, եւայլն, եւայլն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ՓԱՐԻԶ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ԽՕՍՔԸ

INTERVENTION DU DÉLÉGUÉ FRANÇAIS

ՀՄԲ·— Ստարեւ Ֆրանսայի պատուիրակ՝ փրոֆ· Ժան - Քլօտ Սուայէի ելոյթը, Մարգկային Իրաւանց Յանձնախումբի Մարտ 14ի նիստին, բնագրին լեզուով·

« Parlant au nom de la France, je ne puis passer sous silence les témoignages d'intérêt et de solidarité, que mon pays a prodigués aux Arméniens persécutés, si loin qu'on remonte dans le passé. Je dois rappeler, par exemple, les rapports de notre ambassadeur en Turquie, Paul Cambon, qui dénonçait les atrocités de 1895. Je dois rappeler les condamnations retentissantes de ces atrocités par nos grands hommes politiques : Clémenceau, Jean Jaurès et par nos écrivains célèbres, Anatole France, Péguy. Je dois rappeler les positions très énergiques prises par notre gouvernement en 1915 en faveur des Arméniens : L'envoi de navires de guerre pour recueillir les réfugiés et enfin l'installation dans notre pays d'une importante communauté arménienne, qui s'est depuis 60 ans, pleinement intégrée dans la population française. Et tout cela étant bien remis en mémoire, ma Délégation voudrait signifier que s'agissant de l'histoire du peuple arménien, comme de celle de tous les peuples, les faits sont les faits et qu'il n'est du pouvoir de quiconque de les modifier ou de les faire oublier ».

J. C. SOYER.

հատորները, որոնք այժմ հազուագիւտ նըմոյշներ դարձած են, Թանկագին ուսումնասիրութիւններ ու փաստաթուղթեր կը պարունակեն Հայերու պատմութեան մասին՝ հին ժամանակներէն սկսեալ : Օդեսայի Ընկերութիւնը, կ'աւելցնէ ան, եղած է Թուսիոյ մեծագոյն դիտա-պատմական կազմակերպութիւններէն մէկը, գոյութիւն ունենալով 80 տարի (1839 - 1919) : Անոր անդամագրուած են Ներսէս Աչտարակեցի, Գաբրիէլ եւ Յովհաննէս Այվազովսկիները, Դանիէլ Խուչնարեա :

Պատմաբան Ջորջ Ֆանեան այնուհետեւ կը ներկայացնէ « Տեղեկագիրներ »ու հայագիտական հրապարակումներու համառօտ բովանդակութիւնները, փաստական տուեալները, հեղինակներու անունները : Այդ նիւթերուն մեծ մասը կը վերաբերի Ռուսիոյ հայկական գաղութներու կեանքին :

Նովոռոսիյսկի Հայերը, համաձայն ուսումնասիրութիւններէն մէկուն, հետեւորդներն են Անիի բնակիչներու, որոնց գաղթը դէպի Սեւ ծովու եւ Դնեստրի ափերը սկսած է ժ· դարէն : Արիմ, Հիւսիսային Կովկաս, Ուկրանիա, Բեսարապիա, մինչեւ Լեհաստան, հանդիսացան այն վայրերը՝ որոնք գարձան Հայերու երկրորդ հայրենիքը : Հոն անոնք մշակութային եւ իմացական կեդրոններ ստեղծած են, գարգացուցած են առեւտուրը : Փաստաթուղթերէն մէկը կը վերկայէ 1591 – 1595 թուականներուն Մոլդավիոյ կառավարիչ, Իչխան Արոնը Հայ եղած է, իսկ Քիշնեւ ատեն մը եղած է « Հայ - քրիստոնէական քաղաք » : Հայերը հիմնած են ոչ միայն վանքեր ու եկեղեցիներ, այլեւ քաղաքներ, որոնց ամէնէն հինը (ժԴ· դար) Արմեանկ քաղաքն է, ներկայիս Արիմի մարզին մէջ : Միւս երեքը՝ Նոր Նախիջեւանը՝ Հիւսիսային Կովկաս, Եկատերինոսլաւը (Նոր - կայիս Դնեպրոպետրովսկ)՝ Ուկրանիա, եւ Գրիգորիոպոլիսը՝ Մոլդավիա, հիմնադրուած են ԺԸ· դարու 70 - 90ական թուականներուն :

Նիւթերը կը տեղեկացնեն նաեւ կայսրութեան կողմէ Հայերուն տրուած արտօնութիւններու, պարգեւներու մասին : Հրամանատարութեան նամակներէն ու գրութիւններէն կը պարզուի որ ռուսական Սեւ ծովեան նաւատորմի կազմին մէջ գտնուած է Լուսաւորիչի անունով նաւ մը, 1791ին :

Հատորին մէջ կարեւոր տեղ յատկացուած է հայկ· ազատագրական չարժման պատմութեան· Թարգմանաբար հրատարակուած են միջնադարեան բանաստեղծութեան նմոյշներ : Ցատուկ հիացումով կը խօսուի Ցովհ· Այվազովսկիի մասին, որ մեծ նպաստ բերած է իր հայրենի Թէոդոսիայի ճարտարապետական յուշարձաններու պահպանութեան գործին : Ան ստեղծած է քաղաքի հնութիւններու թանգարանը, որ կը բանի մինչեւ այսօր, սքանչացնելով բազմահազար այցելուները :

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ԵԱՎՈՐՈՎ ԴՊՐՈՑԻՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

Պուլկար գրականութեան դասականներէն Պէյո Եավորովի անունը կրող դպրոցին մէջ բացուած է պուլկարեւխոր - հրդային բարեկամութեան թանգարան մը : Ցուցադրութեան դրուած հարիւրաւոր նմոյշները՝ լուսանկարներու ալպոմներ, գունաւոր լուսապատկերներ, ազգային արուեստի առարկաներ կը ներկայացնեն Պուլկարիոյ տեսարժան վայրերը եւ պուլկար ժողովուրդի մշակոյթի եւ արուեստի անուանի դէմքերը : Ցատուկ բաժիններ նուիրուած են Գէորգի Դիմիտրովի եւ Պէյո Եավորովի կեանքին ու գործին : Դպրոցի մուտքին կանգնած է Եավորովի կիսանդրին, գործ՝ Գրիգոր Ահարոնեանի :

×

ԱԿԱԴ· ԾԱՏՈՒՐ ԱՂԱՑԵԱՆԻՆ ԳԻՐՔԸ ՄՈՍԿՈՒԱ ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ

Մոսկուայի « Նաուկա » հրատարակչութիւնը լոյս ընծայած է Ակադ· Ծատուր Աղայեանի « Ռուսաստանի դերը հայ ժողովրդի պատմական բախտում » գիրքը : Աչխատութիւնը բաղկացած է ութ գլուխներէ, որոնց մէջ հեղինակը կ'անդրադառնայ հայ - ռուս յարաբերութիւններու աղբիւրներուն, տնտեսական, քաղաքական եւ մչակութային կապերու ստեղծման եւ այլ հարցերու :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ՅԱՋՈՐԴ ԹԵՐԹՕՆԸ

1929-ԻՆ

Առաջին անգամ «Յառաջ»ի մէջ իբրեւ թերթօն լոյս կը տեսնէր վէպ մը՝ որ սերունդէ սերունդ պիտի մնար՝

ՍՓԻՒՌՔԻ ՎԷՊԸ

1979-ԻՆ

ԻՐ ՑԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՒԹԻԻ

«Յառաջ» կը հրատարակէ կրկին նոյն վէպը՝

ՍՓԻՒՌՔԻ ՎԷՊԸ

COMPTE-RENDU

JACQUES THOBIE

Intérêts et Impérialisme Français dans l'Empire Ottoman 1895-1914

Paris, 1977, XX-817 p. (1)

Préface par J.-B. DOROSELLE,
Membre de l'institut, *Professeur à la Sorbonne*

Comme nous l'avons précisé plus haut, les Turcs n'ont jamais montré grand intérêt aux affaires économiques et financières de l'Empire et cela dès la conquête. A l'heure actuelle, des preuves suffisantes confirment le rôle primordial en ce domaine des sujets non-musulmans de l'Empire — Grecs, Arméniens ou Juifs — qui détiennent réellement les rênes du commerce extérieur et, même dans plusieurs provinces, du commerce intérieur du pays. Il suffit de consulter à ce propos l'*Annuaire oriental du Commerce* paraissant à Constantinople à partir de 1880, avec l'autorisation du ministère impérial de l'Instruction publique, et qui mentionne les noms de tous les négociants, commerçants ou hommes d'affaires ottomans, province par province. Pourtant quand Thobie détaille les activités et les négociations des hommes d'affaires français ou occidentaux, il ne précise presque pas quels sont leurs interlocuteurs.

Quant aux événements, d'Octobre 1895 à Constantinople (3) et en Arménie, Thobie en parle très brièvement en les qualifiant toutefois « ... d'affrontements meurtriers qui prennent parfois l'allure d'une véritable guerre civile », (p. 223) affirmation qui nous semble un peu légère. Car, les *Livres Jaunes* (4) publiés par le ministère des Affaires Etrangères comme les *Livres Bleus* (5) publiés par le Foreign Office, comme aussi les documents officiels allemands, ne laissent aucun doute sur les origines et la responsabilité des atrocités commises contre les Arméniens de l'Asie Mineure. Au cours des années 1895-1896, 300.000 Arméniens environ vont périr. Si l'on ajoute à ce sombre bilan, les fuites clandestines au Caucase, en Perse, en Grèce, en Bulgarie ou en Egypte, c'est une part considérable de ses revenus annuels que le trésor ottoman perdra, conséquence directe des pertes et massacres subis par les Arméniens. En ce qui concerne les efforts du gouvernement qui « pour faire face au soulèvement arménien doit tenir en alerte une armée de 350.000 hommes (p. 223) », une mise au point s'impose aussi de notre part : le gouvernement ottoman n'a jamais opposé une armée contre le « soulèvement arménien », qui d'ailleurs reste à démontrer. Le prétendu « soulèvement arménien » n'est qu'une hypothèse *sans fondement soutenue* par certains auteurs ou historiens turcs afin d'expliquer, en pervertissant l'histoire, les raisons des massacres des Arméniens, reconnus pourtant à l'époque comme « ...crimes officiels » par les Jeunes Turcs eux-mêmes (6).

On sait que le Sultan Abdul Hamid enrôle d'abord les Kurdes, puis les Arabes, dans les régiments de cavalerie *hamidiés*, créés tout spécialement pour supprimer les Arméniens (7). Les effectifs de ces régiments tournaient autour de 35 à 40.000 hommes, ce qui était bien suffisant pour leur tâche puisqu'il n'était même pas permis aux victimes de se défendre.

Dans une IIIe partie (pp. 527-724), Jacques Thobie s'attache au développement du commerce et à l'expansion de la haute finance française plus spécialement en Asie Mineure orientale. Le chapitre concernant la rivalité des intérêts économiques des grandes puissances et le partage des sphères d'influence en Turquie d'Asie (pp. 659-661, ; pp. 700-714) apporte beaucoup de nouveautés et attise la curiosité du lecteur. Le champ d'activité des hommes d'affaires français s'étend, au début du XXe siècle, au delà d'Angora vers les provinces arméniennes d'Asie Mineure. Si l'importante entreprise du chemin de fer Haïdar Pacha - Bagdad est due à une initiative allemande, les Français proposent, quant à eux, la construction de lignes de chemin de fer en Arménie. Dans cette région convoitée, comme nul ne l'ignore, depuis longtemps par la Russie, le placement de ces capitaux français ne va-t-il pas opposer une barrière infranchissable aux ambitions russes ? Tcharykov, ambassadeur de Russie à Constantinople déclare cependant en Février 1911 que « ... la Russie n'a nullement l'intention d'empêcher la construction de tout chemin de fer en Arménie et qu'elle ne s'opposerait pas à ce que les concessions fussent données à des groupes non-russes agréées par elle » (p. 357).

La déposition d'Abdul Hamid n'ébranle en rien les positions des grandes puissances, leur compétition continue même de plus belle. La France, très lancée dans l'investissement de ses capitaux en Turquie, reste fidèle au dogme de l'intégrité de l'Empire, dont l'indépendance n'a qu'un sens politique mais non économique. La Révolution, ou plutôt le coup d'Etat militaire des Jeunes Turcs, en 1908 n'a rien changé sur l'essentiel et le Quai d'Orsay qui voit favorablement, sinon encourage, le placement des investissements français en Turquie d'Asie, rappelle une fois de plus dans une note du 19 Février 1914, l'attitude du gouvernement français : « ... le gouvernement de la République française continue à voir dans la survivance de la Turquie d'Asie, une des conditions essentielles de l'équilibre méditerranéen et de la sécurité nationale » (p. 704).

Pour ce qui est de l'engagement du gouvernement ottoman pendant la Première Guerre mondiale aux côtés des puissances centrales, la Turquie n'avait guère le choix, estime Thobie : « ... les puissances de l'Entente contrôlent les trois quarts des intérêts étrangers dans l'Empire ottoman... C'est donc de ce côté que pèsent les charges et les menaces les plus lourdes pour Constantinople » (p. 724). La conclusion est aussi neuve qu'intéressante, encore que l'on ne pourrait s'empêcher de se demander comment la Turquie, débarrassée par la victoire des puissances centrales de ses dettes envers l'Entente, aurait pu redresser son économie sans la tutelle d'une autre puissance étrangère ? Cette hypothèse, tout à fait plausible, ne nous semble pas expliquer à elle seule le ralliement aux puissances germaniques. Notre conviction est que la décision des dirigeants du Comité Union et Progrès est motivée par des objectifs plus lointains mais non moins calculés : profiter de l'occasion offerte par la guerre pour *turquiser* toute l'Asie Mineure en éliminant les populations chrétiennes — arménienne ou grecque — de leurs foyers séculaires. Si les puissances certrales sortent gagnantes de la guerre, les réformes arméniennes seront bel et bien enterrées et le sort des Grecs d'Asie Mineure oublié. Si en revanche les puissances de l'Entente sont victorieuses, elles seront forcées, devant le fait accompli, et malgré leurs engagements d'avant d'abandonner une nouvelle fois l'accord du 8 Février 1914, signé entre l'Empire ottoman et la Russie pour l'Arménie, auquel Thobie fait légèrement allusion (p. 708). Dans cette alternative la Turquie gagnait à tous les coups et la dernière supposition s'est bien réalisée point par point après la guerre.

Malgré ces quelques questions politiques peu claires ou discutables, qui, on le comprendra, ont plus particulièrement retenu notre attention, nous n'hésitons pas à recommander fortement ce travail original, l'un des derniers que le regretté doyen Renouvin a dirigé au cours de sa longue carrière si féconde à la Sorbonne.

DR. A. BEYLERIAN

(2 et Fin)

3) *Il s'agit sans doute de la manifestation organisée par le comité révolutionnaire arménien « Hentchak » le 30 Septembre 1895 afin de protester contre la tuerie de Sassoun (1894) dont les responsables n'avaient même pas été arrêtés un an plus tard.*

(4) «*Voir Documents diplomatiques. Affaires Arméniennes. Projets de réformes dans l'Empire ottoman* » (1893-1897), *Paris*, 1897 ; « *Documents diplomatiques, Affaires Arméniennes*» (*supplément*), *Paris*, 1897.

(5) «*Blue Book*», «*Turkey*» *No* 1(1896); «*Blue Book*», «*Turkey*» *No* 2(1896); «*Blue Book*», Turkey *No* 5; «*Blue Book*» *Turkey No* 8 (1896).

(6) *Voir notre étude « Relations Internationales », No* 3 (1975), *p.* 52.

7) *Cf.* «*Blue Book*», *Turkey No* 1 (1892), *p.* 23.

ՄԱՐԴ, ՈՐՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ

— o —

Մարդուն իմացականութեան արթնութեան հետ սկսած է կեանքի վախճանին փնտռտուքը :

Գիտակից ամէն մարդ, հազար անգամ կը հարցնէ թէ որո՞ւ համար կ'ապրի··· իրե՞ն համար՝ թէ ոչ ուրիշի··· որո՞ւ համար կ'արժէ ապրիլ : Ի՞նչ է կեանքին իմաստը եւ վախճանը : Ո՞ւր կ'ուղղուի ան, կամ ո՞ւր պէտք է ուղղել զայն :

Մարդ ինքնիրե՞ն վախճան··· իմաստութիւն, գիտութիւն, տիրապետութիւն, հարստութիւն, վայելք, հաճոյք, խըն – ջոյք··· :

Փորձը կը սորվեցնէ, որ թուարկուած նպատակները անկայուն, թերի եւ չափա– ւոր են : Մինչ մարդուն բաղձանքները անհուն ըսուելու չափ անծայր են, եւ մնայունը կ'ուզեն :

Ամէնօրեայ փորձը կը ցուցնէ որ նիւ – թական եւ անկայուն նպատակներու ետե– ւին մէջ ապրող մարդիկ՝ երբուն կեանք ունին, կ'ապրին ահուդողով, միշտ ա– լեկոծ է ներաշխարհնին, եթէ նոյնիսկ չեն արտայայտուիր, բայց կը զգան որ ու– նայնութիւններու մէջ դեգերող ժամավա– ճառներ են :

Ուրիշի, իր նմանին համար ապրիլը բարեգործութիւն է, եթէ գերբնական տեսութեամբ ըլլայ՝ միջոց կը դառնայ հոգեկան բարձրութիւններ հասնելու, ա– պա թէ ոչ անցողական է, եւ երկրաւոր ու նիւթական հորիզոնէն անդին չի բար– ձրանար :

Երկու վերջին դարերուն, յատկապէս, լուրջ համարուած մտածողներ (փիլիսո– փայ, գիտնական) չատ զբաղեցան կեան– քի վախճանին եւ մարդոց երջանկութեան հարցով : Անոնցմէ ոմանք ստեղծեցին փիլիսոփայական դրութիւններ, մարդա– սիրութեան, սիրոյ եւ երջանկութեան կեղծ « մխիթիքներ », բազմահատոր գը– րութիւններով տարածեցին գաղափար – ներ՝ որոնք մարդը մերկացուցին մարդ– կութենէն, բարի եւ ազնիւ յատկութիւն– ներէն, եւ ձգեցին նիւթի մէջ փակուած իմացականութիւն··· :

Ճարհեցան մարդուն նպատակ մը տալ, բայց սխալեցան : Մութ, անժպիտ եւ պատրանքի ուղիներով առաջնորդեցին բարմութիւնները՝ նիւթի պաշտամունքին, անանկութեան· յուսախաբութեան եւ

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԱՄՈՒԼԸ

Ի՞ՆՉ Կ'ԵՐԳԵՆՔ...

Ընդհանուր ձեւով այս հարցն է, ո հրապարակ դրած են վերջերս երիտ Տիգրան Մանասեւեան եւ Վիլհէն Աւա եան, առաջինը՝ Սեվ· Հայաստան օրա թերթին, իսկ երկրորդը՝ Գրական թե թին մէջ : Մտահոգութեան պատճառ պարզ եւ հասկնալի է եւ կը վերաբե նաեւ արտասահմանի Հայութեան : Ա դարեւ, ժողովրդական երգ անունին ա այսպէս կոչուած « չուկան » ողող իրենց իսկ սահմանումներով զոհվ անճաշակ, անմիտ, անիմաստ երգե Այս ուղղութեամբ թուած են կարգ երգեր չատ չատերու կարդին.— Ա վայ-վայ, Արմենուհի, Շէկ աղջիկ, Նա նէ, արի իմձի սիրէ, Սուտ է, սուտ է եւայլն : « Ջաւեշտականն այն է, դիտ տուած է Վ· Աւագեան, որ այդ երգե երգուում են թէ՛ խրախճանքի ժամանակ թէ՛ սգոյ հանդէսներուն : Դրանց հեղի նակները իրենց ճաշակով խմբագրում նաեւ կոմիտասի եւ Սայաթ Նովայի եր պերը, եւ չկայ մէկը, որ բոլոր նրան ձեռքը եւ ասի· բաւական է, կրտացան ձեր երգերից » :

Բնականաբար, առաջին անգամը չէ որ արուեստասէրներ խիստ ոճով դա տապարտութեան խօսք կ'ուղղեն չափա յիկ երգերուն դէմ : Ժամանակակիցնե կարգով վերջիններէն մէկը յիշելու համար արձանագրենք, որ նախանցեալ տա րի, Սովետական Արուեստ ամսագիրը « Կլոր սեղան » մը կազմակերպելով պահուած էր ծանօթ երգահանները

կիրքերու յատեցումի նորաձեւ եւ կարճա տեւ դիւտերով՝ փճացուցին հոգիները Ներկայ ապրելակերպը մարդիկը ընկղմած է կեանքի ամէնէն անցողական եւ անիր կան երեւոյթներուն մէջ· չօշափելին տեսանելին նախ կը գրաւեն մարդը կը համարուին էական արժէքները· Ի տեւանք՝ հոգին եւ հոգեկանը, արժէք ներու այդ յեղաշրջումով, ծանրակշ տուժած են : Մարդիկ կարեւորութիւն կուտան սուտին եւ ոչինչին, հեռանա լով ճշմարիտէն, էականէն :

Հաւասարութեան, եղբայրութեան, բա րեկամութեան, խաղաղութեան քարոզ ները՝ աշխարհի վրայ, երբեք այսքա չաճախ եւ բարձրաբարբառ լսուած չէ ... Դժոխային ինչպիսի՛ հեգնանք· մարդիկ միշտ աւելի եսասէր, նիւթա պաշտ եւ գազանային ախորժակներով կ'ապրին :

Մոլորած եւ ճախրած՝ այդ անկո նիւթապաշտութեան եւ սուտի քարոզի ները՝ պէտք է լռեն այլեւս : Մարդ պէտ է ուղղի՛ սիրոը Աւետարանի յայտնո վախճանին, փափաքի եւ աշխատի հաս նիլ անոր : Լսի՛ եւ խորհրդածի՛ « Ապաշ խարեցէք վասնզի Աստուծոյ արքայու թիւնը մօտ է » պատգամին : Այս է մե ծագոյն խորհուրդը, որ հաւատացեալի քայլերը կը լուսաւորէ երկրի վրայ, ման րայ՝ որ լոյսի եւ կեանքի Աղբիւրին կը հասցնէ :

Տէքարթ այսպէս կ'աղօթէր· « Տէր այնման վստահ եմ փնտռելով գտնելո գիեզ՝ որ ոչ մէկ զոհողութիւն զիս չի սարսափեցներ, ոչ մէկ լռութիւն չի վհա տեցներ, ոչ մէկ անդունդ ետ չընկղմեր, ամէնէն վտանգաւոր ճամբան անգամ զի չի շեղեր իմ յոյսէս· ո՛ւր որ ալ երթամ, գիեզի պիտի հանդիպիմ·· » :

Սոո՛յտ է· սակայն պէտք չէ մոռնալ որ՝ կարեւորը բարեկամական հանդի պումն է··· որուն համար պայման է որ մարդ Քրիստոսի նման, եւ Քրիստոսի հետ ետ մղի՛ փորձիչը, մերժի՛ անոր խոստացած աշխարհի եւ նիւթի թագա ւորութիւնը, հրաժարի կեանքի ամբար տատանութենէն, հաճոյքի կրապաշտու թենէն, եւ ապրի ու գործէ՝ Աստուծո հետ սիրալիր հանդիպումի փափաքով վասնզի մարդ ստեղծուած է Աստուծո համար :

Հ· ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՓԵԼԵԱՆ

ԽՈՍՔ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԿԱ
ԼԻՈՒԱԾ

ՅՈՏՆԵՆ ՉՈՐ ԺԱՄ ՆՈՒՅՆ

4.

— Մտածեցիր ոմանք մեզ համար – մտ, գիշատ։ Դու ասեղ ես։

Ժամ վաղ առավոտ էր, եւ Ամո – տիկ Հոգեհանգստի եկեղեցւոյ դիմաց կը սպասէր մեզ։

— Ինչ կայ նոր, Ամոտիկ։

— Լկտի տան է եկել պահպանո – ղութեան։

— Ինչ կ՚ուզեն։

— Ասում են, թէ Մար – գոն տան ծառան են ուզում հարցաքննել։

— Հանգի՛ստ, Ամոտիկ, ոչինչ չենք գիտեր։

— Ես էլ ասացի, որ ոչինչ չեք գիտեր։ Ասացի, որ ձեր հայրը մեռաւ, երբ դուք դեռ փոքր էիք։ Ասացի, որ ձեր մայրը ամուսնացաւ ուրիշ մարդու հետ, որ ձեզ հետ չի ապրում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի կապ չունէք Մարգոն տան հետ։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք եղել նրանց տանը։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք տեսել Մարգոն։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք խօսել Մարգոյի հետ։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում խօսել Մարգոյի հետ։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում տեսնել Մարգոն։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում լսել Մարգոյի մասին։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում իմանալ Մարգոյի մասին։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում հետաքրքրուել Մարգոյով։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում մտածել Մարգոյի մասին։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում երազել Մարգոյի մասին։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում տեսնել Մարգոյի երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում խօսել Մարգոյի երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում լսել Մարգոյի երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում իմանալ Մարգոյի երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում հետաքրքրուել Մարգոյով երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում մտածել Մարգոյի մասին երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում տեսնել Մարգոն երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում խօսել Մարգոյի հետ երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում լսել Մարգոյի մասին երազում։ Ասացի, որ դուք ոչ մի անգամ չէք ուզում իմանալ Մարգոյի մասին

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Նուպար Գալայճեան, Տէր եւ Տիկին Լորիս Անդրէասեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարտ 25, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին

ԱՐԹԱՒԻ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը, Տէսինի եւ Վիէնի իր մասնաճիւղերով, ցաւակցութիւն կը յայտնէ Պ. Ռուբէն Խաչա – տուրեանի, զաւակներուն, փեսաներուն եւ թոռներուն, Տէր եւ Տիկ. Սիմոն Աւտոյեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Յակոբիկ Աւտոյեանի եւ զաւակներուն, Տէր եւ Տիկ. Աւետիս (Նոէլ) Թիֆթիկճեանի եւ ընտանեկան բոլոր պարագաներուն, իրենց սիրելի կնոջ, մօր, մեծ մօր, կնքամօր, բարեկամին, խնամիին Սիրվարդ Խաչատուրեանի մահուան առթիւ։

Այս տխուր առիթով Պ. Սիմոն Աւտոյեան Հայր. Միութեան կը նուիրէ 100 Ֆր. Միսաք Աւտոյեան 25 Ֆր.։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Տիկ. Հրանտ Սամուէլեան	1000
Քառավանինկ Վաչ–Նուառ Հաստ.	1000
Պր. Մ. Էֆէեան	500
Տիկ. Արշալոյս Խանտանեան	250
Տիկ. Հրանոյշ Ազատեան	200
Տէր եւ Տիկ. Միսաք Տէպիլեան	200
Տէր եւ Տիկ. Ոսկիան Պասմաճեան	200
Տէր եւ Տիկ. Նուրհան Իրլիքճեան	200
Այրի Տիկ. Արուսեակ Սիլինտիր	200
Մի ոմն (Լիոն)	200
Պր. Վ. Քիթապճեան (Լիոն)	200
Տէր եւ Տիկ. Մկրտիչ Սարոյեան	150
Այրի Տիկ. Էլիզ Սուճուքեան	100
Տէր եւ Տիկ. Տինօ Սանտամէնկօ	100
Տիկ. Նուէր Տէպիլեան	100
Տիկ. Արփինէ Մուրատեան	100
Տիկ. Լ. Գասպարեան (Լիոն)	100
Տիկ. Հայկանոյշ Ալթունարեան	50

Սէնթ էթիէնի Հայ Ազգ. Միութեան միջոցաւ հանգանակուած

Պր. Սարգիս Փիլիկեան	500
Հ. Յ. Դ. Սէնթէթիէնի «Բարկէն Սիւնի» խումբ	3500
Հայ Տիկնանց Միութիւն	2500
Յովհաննէս Փիլիկեան	1000
Ժան – Փիէր Սահակեան	500
Փօլ Սերխոչեան	500
Ժորժ Քիւրքճեան	500
Րաֆֆի Պոտիկեան	500
Յակոբ Տէտէեան	500
Վահրիճ Թաշճեան	300
Նչան Այտապիրեան	300
Ներսէս Ներսէսեան	250
Սիրական Գարատաղեան	250
Արամ Տէմիրճեան	200
Կարապետ Յակոբեան	200
Սարգիս Մոզեան	200
Աւետիս Կորկոտեան	200
Կարապետ Աբամեան	200
Աբշալոյս Քիլինճեան	200
Վահան Սահակեան	200
Կարպիս Տէլաքեան	200
Մանուկ Մանուկեան	200

(Շար.)

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Շաւիղէն Տէր եւ Տիկ. Պեհէչեան ողբ. Նազար Գասապեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրեն 30 Ֆր. Շաւիլի Կապ. Խաչին եւ 20 Ֆր. Յառաջին

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ.– Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը, Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտի տօնակատարութեան առիթով, չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Նուպար Տէր–Մինասեանէ 100 Ֆր.։

ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Հանդիսաւոր պատարագ Պօմոնի մէջ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ անուանակոչութեան առթիւ, Ապրիլ մէկ, կիրակի օր՝ որ տօնն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մուտն ի խոր վիրապ, հանդիսաւոր պատարագ կը կատարուի Պօմոնի մէջ։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ տեղւոյն հոգեւոր հովիւ՝

ՄԱԿԱՐ ԲՀՆԳ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ

Հայ Աւետարանչական, Հայ Կաթողիկէ եւ Առաքելական Եկեղեցիներու կրօնական եւ վարչական մարմինները եւ Պօմոնի հաւատացեալ ժողովուրդը ջերմօրէն կը հրաւիրուին այս սրբազան յիշատակի օրը։

Ցետ պատարագի կը տրուի դիներեաց մը եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՒՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաճեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
Կը խօսին
ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ–ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI
Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղ երուն։

MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE
(12 - 14, Rue St. Bazile — 13001) MARSEILLE
GRANDE SOIRÉE DE
Chants et Danses avec
EVA ARZOUIAN et JACQUES BALABANIAN
Vendredi 23 Mars à 21 heures
Entrée 20 F.

ՄԵԾԱՐԱՆՔ ԳՐԻԳՈՐ ԿԻԼԷԱՆԻ

Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը եւ Հ. Յ. Դ. Արղուէթեան խումբը յարգանքի հաւաքոյթ մը կազմակերպած են պատուելիս չաո սիրելի եւ նուիրեալ

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻԼԷԱՆԻ

ի պատիւ, Կիրակի, Մարտ 25, ժամը 16ին Շաւիլի եկեղեցւոյ սրահը, 4 Ռիւ տը Թրուա Շանթիէ։

ՏԱՐՕՆՑԻՆԵՐՈՒ ՁԱՅՆԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարտիլի Տարօնի Հայր. Միութիւնը իր կազմութեան Բ. տարեվիցին առթիւ, ի պատիւ իր անդամներուն եւ հայրենակիցներուն, կուտայ չքեղ ճաշ մը, Հայ Մշակոյթի Տան Տարօն սրահին մէջ, Կիրակի, Մարտ 25 ժամը 13էն մինչեւ 18

12 - 14 Rue St. Bazile, Marseille 1er

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի չուշանալ հեռաձայնել հետեւեալ թիւերուն.–

Ժաքօ Պօղոսեան 93·59·04
Յակոբ Սահակեան 50·78·23
Անդրանիկ Սարգիսեան 60·76·02

ԿԱՊՈՒՅՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓ. ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Խաչի Պելֆոնթէնի կայանի արձանագրութիւնները բացուած են։ Արձանագրուիլ մասնաճիւղերու մօտ Յուլիս եւ Օգոստ. ամիսներու համար, կամ Կապ. Խաչի գրասենեակը Դշ.ի օրերը եւ Շաբաթ օրերը ժամը 15·30էն մինչեւ 17·30 17 Ռիւ Պէօ, փարիզ 9րդ, 6էն 14 տարեկան (ոչ աւելի)։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆ

Հրատարակութիւն Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի

1969ին, Մայր Աթոռի տպարանէն հրատարակուած էր միայն չորս Աւետարաններու եւ Գործք Առաքելոց գրքի թարգմանութիւնը։
Ներկայ հրատարակութեամբ կ'ամբողջանայ Նոր Կտակարանի թարգմանութիւնը արեւելահայ գրական լեզուով։
Թարգմանութիւնը կատարուած է 1895ին Պոլիս հրատարակուած Աստուածաշունչի գրաբար թարգմանութենէն։
Նոր Կտակարանի այս թարգմանութիւնը կատարուած է յունարէն բնագիրներու համեմատութեամբ։

Ce Nouveau Testament sera envoyé (emballages et port gratuits) à toute personne qui joindra à sa demande un chèque libellé au nom de Mr YEREMIAN JEAN.
PRIX DE VENTE — 30 F. (prix du Catalogue de la Société biblique française)
LIEUX DE VENTE — Eglise Evangélique Arménienne, 8 bis, Rue des Ternes 75017 Paris (métro Porte Maillot le Dimanche entre 10 h. 30 et 13 h.)
Stand Biblique du marché de la Place Carnot à Alfortville le Samedi matin.
— Eglise Evangélique Arménienne, 8 Rue du Groupe Manouchian — 94140 Alfortville — Tél. 375-11-25.

GRANDE NUIT Dansante

Samedi 24 Mars de 21 h. à l'aube
Organisée par la section Arnouville - Sarcelles de la Croix Bleue Arménienne
Salle des Fêtes MARCEL PAGNOL — Place Victor Hugo — Villiers le Bel

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՋԱՏԻԿԸ ԷՋՄԻԱԾԻՆ ԱՊՐԻԼ 24-Ը ԾԻԾԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆՑԻՆԵՐՈՒ ՀԵՏ
14 ՕՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ
12ԷՆ 27 ԱՊՐԻԼ
(Երթին եւ դարձին մէկական օր պիշերել Մոսկուա)
Առաջնորդութեամբ՝ ՊԵՐՃ ՃԷԶՎԷՃԵԱՆԻ
Մանրամասնութեան եւ արձանագրութեան համար դիմել՝
ԼԵՒՈՆ ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
SABERATOURS
3, Rue de l'Arrivée — 75015 PARIS
(Imm. CIT, 7e étage — Métro : Montparnasse)
Tél. : 538-67-47

LYON : SEVAN VOYAGES (VAROUJAN SARKISSIAN)
50, Cours de la Liberté, 69003 Lyon Tél. : (78) 60-13-66
Ուշադրութիւն՝
Տեղերը սահմանափակ ըլլալով կը խնդրուի արձանագրութիւնները վուէթացնել

I'UGAB Jeunes organise
Samedi 24 Mars
SOIRÉE COSTUMÉE
animée par DISCO 2000
Animation non-stop et jeux de lumière
DEUX SUPER CONCOURS : ROCK, DISCO
nombreux prix pour les gagnants de chaque concours et pour l'élection des plus beaux costumes.
Venez nombreux au 118, Rue de Courcelles, Paris 17e.
Participation : 30 F. membres et étudiants — 40 F. non membres

ՇԱԲԱԹ–ԿԻՐԱԿԻ
ՄԱՐՏ
24 - 25
SAMEDI-DIMANCHE
24-25 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԹԱՓԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար· 300 Ֆ	Հատը	1 Ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·345

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.345

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԻՍՐԱՑԷԼ – ԵԳԻՊՏՈՍ ԴԱՇԻՆՔԸ

ՔՆԷՍԷԹԸ ՎԱՒԵՐԱՑՈՒՑ ԾՐԱԳԻՐԸ

— o —

18ի դէմ 95 ձայնով է որ Քնէսէթը (խորհրդարան) վաւերացուց Եգիպտոս – Իսրայէլ հաշտութեան դաշնագրի բնագիրը: Երկու երեսփոխան ձեռնպահ մնացին և երեք ուրիշներ մերժելին մասնակիցի քուէարկութեան: Ուշագրաւ է որ այս մեծամասնութիւնը աւելի մեծ է քան այն, որ վաւերացուցած էր Քէմփ Տէյվիտի համաձայնագիրը (84 թեր): Նախարարապետը յոյս յայտնած է որ գաղնիքի ստորագրութիւնը կը կատարուի երեք արարողութիւններով՝ առաջինը Ուաշինկթըն եւ երկու ուրիշներ ալ Գահիրէ եւ Երուսաղէմ:

Այս ամբողջէն ետք, Արտաքին նախարարը՝ Տայեան Ուաշինկթըն մեկնած է ապահովութիւններ ձեռք ձգելու համար ինչ կը վերաբերի ամերիկեան յանձնառութեանց: Մոչէ Տայեան նախքան տեսնուելը իր պաշտօնակիցին՝ Սայրըս Վէնսի հետ, յայտարարած է թէ պիտի չնայն ճշդել թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ ամերիկեան հակազդեցութիւնը եթէ Եգիպտոս չարգէ դաշինքը: Այս առընչութեամբ, Իսրայէլ - Միացեալ Նահանգներ համաձայնագիրը պիտի նախատեսէ ամերիկեան քաղաքական օժանդակութիւնը, ըստ նիւ եորք թայմզի: Տայեանէն զատ, Պեգին ալ Ուաշինկթըն կը մեկնէր համոզելու համար ամերիկացի պատասխանատուները որ օժանդակութեան ձեւը փոխեն: Այսինքն Ամերիկացիք երեք միլիառ տոլարի օժանդակութիւն մը պիտի կատարեն որպէսզի Սինայը պարպէ, ասոր 800 միլիոնը նուէր եւ 2,2 միլիառը իբրեւ վարկ: Իսրայէլ կ'ուզէ որ ճիշդ հակառակն ըլլայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Լ.Ա. Հէի իր բնական ապարանքին բակին մէջ է, երբ կառք կը մտնէր, որ պատնուած է Մեծն Բրիտանիոյ դեսպանը՝ Սայքըս: Կը կարծուի որ « Իրլանտական Հանրապետական Բանակին » (Իրա) զործն է: Հեգնանքն հոն է, որ դեսպանը մասնագէտ էր դիւանագէտներու պաշտպանութեան եւ ապահովութեան հարցերու եւ այդ ուղղութեամբ տեղե – կապէր մը յանձնած էր Արտաքին նախարարութեան: Հոն կը պարզէր թէ ի՞նչ միջոցներ ձեռք պէտք է առնել բայց ինք՝ ոչ մէկ միջոց ձեռք առած էր: 1977ին Ամերիկայի նախարարապետը գինքը Տըպլին ղրկած էր որպէսզի քննութիւն կատարէ անգլիացի դեսպանին պատնութեան շուրջ: 58 տաերկան էր: Սպանուած է նաեւ իր պատասխանը:

ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՓԻԼԻՊԻՍՏԱՆԻ մէջ, հաստատական հանդարտութիւն մը կը տիրէ: Մոռէյնի ղրկած պատուիրակութիւնն է, որ ձեռք ձգած է այս դաշտրը բայց բանակցութիւնները տեղ մը չեն հասած: Ամէն պարագայի մէջ, Փիլիպեներու ուզածը չի փոխուիր՝ ինքնավարութիւն եւ փոքրամասնութեան իրաւունքները Պարսկաստանի մէջ, բայց ո՛չ անջատում Պարսկաստանէն:

ՄԻԹԵՐԱՆ նամակ մը ղրկած է Նախագահ Փիսքար տ'Էսթէնի որու մէջ յանուն Ընկերվարական կուսակցութեան, կը խնդրէ որ երբ Մոսկուա ըլլայ Բրեժնեւի ուշադրութիւնը հրաւիրէ խորհրդային այլախոհներու վրայ:

ԾԱՂԿԱՁՈՐ (վառիոզ) դէմ պատուաստը այլեւս պարտաւորիչ պիտի չըլլայ երկու տարեկանէն վար երախաներուն համար: Նախարարաց Խորհուրդի այս օրինագիծը խնդրոյ առարկայ չըներ պատուաստի քաղաքականութիւնը ընդհանրապէս այլ հետեւանք է այն իրողութեան, որ այդ հիւանդութիւնը անհետացած է Ֆրանսայէն 1955էն ի վեր:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ նորածինի առաջ – ծախը երբեք այս համեմատութիւնները չէր առած: Նորածինի մը միջին գինը ներկայիս 11 հազար տոլար է (42 հազար ֆրանք): Նախ ապօրինի ծնունդներու պարագան է, որ զարկ տուած է այս առեւտուրին: Ամուրի մայրերը կը նախընտրեն ծախել քան առանց հօր մեծցնել:

ՊԱՌ տեսակցութիւն մը տուած է Օռռալ եւ պատասխանած է առաւելաբար արուեստաւորներու, փոքր առեւտրականներու, քաարերու, հաստատութեանց տէրերու, տարեցներու եւ ներզաղթողներու վերաբերեալ 18 հարցերուն: Նախարապետը իր լաւատեսութիւնը չի կորսնցներ, հակառակ պարզուած մռայլ պատկերին: Տէր կը մնայ իր գրաւին՝ Ֆրանսայիներու իմաստութեան եւ հայրենասիրութեան չուրջ:

ԱՆԴԱՐԱՁԻ մէջ Առեւտրական նախարարը՝ Ֆէօփրիւլիւէը յայտարարած է թէ ի մօտոյ հրանութի տագնապը վերջ պիտի գտնէ, որովհետեւ Խորհ. Միութեան հետ համաձայնութիւն գոյացած է եւ Մոսկուա մէկ միլիոն 200 հազար թոն քարիւղ պիտի տայ, մաս մաս: Այս քանակութենէն դուրս 300 հազար թոն եւս պիտի տայ, փոխանակութեան ձեւի տակ:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԻՒԼԵԱՆՆԵՐԸ

Հերոսը՝ ան չէ միայն, որ ռազմաճակատներու վրայ կուրծք կուտայ թշնամիին: Հերոսը՝ ան չէ միայն, որու արիւնը թափած է ի պաշտպանութիւն հայրենի հողին: Սփիւռքը ստեղծեց մեզի համար, հերոսներու ուրիշ դասակարգ մը, որ ֆրանսական գործատուներու ծուխով լեցուց իր թոքերը բայց եւ կրցաւ անձնուիրութեամբ, հաւատքով եւ անխոնջ նուիրումով, հայրենիքի զաղափարը պաշտպանել լքրծուն պողոտաներու վրայ: Ութնօի մէջ, անցընելէ ետք օրեր ու ժամեր, ձմրան դիւերները տունէ տուն կը նայ, ձրի դաս տալու, հայ երախաներու, որպէսզի անոնք գիտնան թէ տարբեր երախաներն են, ունին հայրենիք մը, որ հեռու է իրենց աչքերէն բայց որ պէտք չէ արմատախիլ ըլլայ իրենց սրտէն ու հոգիէն: Սփիւռքի մեր այս հերոսները, երբեր չունեցան իրենց փառքը երգելու համար, իրենց անունները մնացին չուքի մէջ, յոթելեան չունեցան, գիրք չեին գրած, բեմ չեին ելած: Անոնք, երբեք իրենք զիրենք չեին ցուցադրած, վանդի ինչ որ ըրին ու կ'ընէին, այնքան բնական էր իրենց համար, որ երբեք վարձատրութիւն չակնկալեցին: Համեստ՝ բառին ազնուական իմաստով, անոնք սեւ աշխատանք տարին: Հանդէս կազմակերպեցին, թաղէ թաղ տոմսակ ծախեցին, բանախօս փնտռեցին, գերեզմաններու այցերը չմոռցան, հոս – հոն վազեցին գեղարուեստական բաժին մը ապահովելու համար: Հաւատքով գործեցին: Հաւատք հանդէպ՝ ազգային արդութեանց, հաւատք՝ հան - դէպ իրենց կուսակցութեան, որու զեկավար չեղան, բայց որու ծառայեցին անդադանելի անշահախնդրութեամբ:

Երախտապիտութիւն չփնտռեցին, յաճախ արդէն ապերախտութեան իսկ հանդիպեցան: Զվհատեցան, սակայն, քանի իրենց գոհունակութիւնը գտած էին իրենց հոգիին մէջ իսկ:

Ո՞վ են ատոնք: Կիւլեաններ: Եւ այսօր, ի մասնաւո՛րի, մեր այնքան սիրելի Գրիգոր Կիւլեանը, ութսունամեայ մեր երիտասարդ ընկերը:

Եւ պատի՛ւ Կապոյտ Ծաչի Շաւիլի մասնաճիւղին եւ Հ· Ը· Դ· Արդութեան խումբին, որոնք մեծարանքի հաւաքոյթ մը կը կազմակերպեն, այս Կիրակի: Գիտակի՛ց, որ մանաւա՛նդ Շաւիլը, որու ազգային եւ կուսակցական կեանքին ու գործունէութեան, ռահվիրան է՝ Գրիգոր Կիւլեան, չէր կրնար այս նուազադոյնն ալ չընել իրեն:

Արեւշատութիւն, չատ սիրելի ընկ· Կիւլեան: Զապէ յուզումդ: Գիտեմ, հին օրեր պիտի յիշես, երբ Շաւարշը քեզի նկարագրել կուտար Ութնօի առաջին գործադուլները, երբ խանդավառութեամբ եւ ի՜նչ բազմութեամբ, կը լեցուէր Շաւիլի անտառը, որ « Խանասորը » ոգեկոչուի: Գրեթէ բոլոր սերնդակից ընկերներդ կոչնցուցիր ու խօսակիցներդ պակսեցան: Զապէ յուզումդ, սիրելի ընկ· Կիւլեան, տե՛ս, որքա՜ն հարազատներ քով քովի եկած, իրենց սրտին խորէն, կ'ըսեն քեզի՝ վարձքդ կատա՛ր:

Ու մանաւա՛նդ, քու ընտանիքդ՝ «Ծառաջ»ը, որու երկար վաստակին, դուն ալ բերիր քու քրտինքիդ բաժինը: Ան ալ այսօ՛ր, յուզումով բայց եւ ուրախութեամբ կ'ըսէ քեզի՝ վարձքդ կատար:

ԱՐՓԻԿ

ՆուԱած են միայն եօթը քիլոմեթրով: Ներկայիս կը մտածուի այդ երկու հանքավայրերը միացնելու մասին:

×

ՄԵԾԱՐԱՆՔ ՓՐՈՖ· ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՄՈՄՃԵԱՆԻ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի Ակադեմիայի դահլիճին մէջ նչուած է նոյն Ակադեմիայի փիլիսոփայութեան ամպիոնի վարիչ, Խորհ· Միութեան ընկերաբաններու միութեան նախագահ՝ Փրոֆ· Խաչատուր Մոմճեանի ծննդեան 70 եւ գիտական, դասախօսական գործունէութեան 45ամեակը: Փրոֆեսորը 150է աւելի գիտական աշխատութիւններու հեղինակն է: Երեկոյթին բացումը կատարած է Ակադ· Ա· Եգորով: Խօսք առած են Խորհ· Միութեան փիլիսոփայական ընկերութեան նախագահ Ակադ· Ս· Կոնստանտինով, Փրոֆ· Ա· Կիտով, Ռ· Միլլէր եւայլն: Ողջոյնի ուղերձներ յանձնած են Հայաստանի Ա- կադեմիայի փիլիսոփայութեան հիմնարկի, Երեւանի համալսարանի, ժողովրդական անտեսութեան հիմնարկի եւ Հայաստանի փիլիսոփայական ընկերութեան ներկայացուցիչները:

×

ՍԻԼՎԱ ԿԱՊՈՒՏԻԿԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑՔ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

Մոսկուայի գրողներու տան մէջ տեղի ունեցած է երեկոյթ մը, նուիրուած՝ Խորհ· Միութեան պետական մրցանակի դափնեկիր Սիլվա Կապուտիկեանի: Բանաստեղծուհին 60րդ տարեդարձը շնորհաւորելու եկած են բանաստեղծներ, արձակագիրներ, զանազան միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչներ: Ներկայ եղած են նաեւ Հայաստանէն գրողներ: Օրուան նախագահը՝ Խորհ· Միութեան Գրողներու Միութեան վարչութեան քարտուղար Ե· Սուրովցեւ, բացումը կատարած է երեկոյթին ընդգծելով Կապուտիկեանի գործերուն արժէքը: Խօսք առած են մառեչալ Ցովհ· Բաղրամեան եւ ռուս գրողներ Ս· Նարովչատով, Ռ· Կազակովա, Ի· Դրաչ: Երեկոյթը վերջ գտած է Մոսկուայի եւ Հայաստանի արուեստագէտներու կողմէ տրուած համերգով:

×

ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԷՋ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻ ՄԸ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Արարատի մէջ սկսած է նոր շրջանի մը շինարարութիւնը: Ձարտարապետներ ապագայ բնակիչներուն համար նախատեսած են լաւագոյն յարմարութիւններ: Շրջանը կ'ունենայ դպրոց, մանկապարտէզ, դարմանատուն: Շէնքերու միջեւ ինկած տարածութիւնները կանաչազարդ կ'ըլլան եւ կը ծառայեն նոյն առեն իբրեւ խաղավայր եւ մարզանքի դաշտեր: Շրջանին մէջ կը բնակին ոչ միայն Արարատցիներ ստորոտը գտնուող արդիւնաբերական գլխաւոր ձեռնարկութիւններու աշխատաւորները, այլեւ այն չինարարները՝ որոնք պիտի աշխատին նախատեսուած բուժարանի կառուցման համար:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑԻՊ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 14–16)

ԱԼԱՎԵՐԴԻԻ ԵՒ ՇԱՄԼՈՒՂԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԵՐԸ ՄԻԱՑՆԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ

Ալավերդիի պղինձի հանքավայրը, որ հնագոյնն է Հայաստանի մէջ, իր « երկրորդ ծնունդ »ը կ'ապրի շնորհիւ երկրաբաններու տարիներու հետազօտութեան: տասերկրեայ հանքաշերտերը «լուռ էին» գրեթէ քառասուն տարի: Բայց հանքագործները եւ հին բնակիչները կը հաւատային, որ թանկագին մետաղի երբեմնի մեծահարուստ զանձարանները տակաւին չեն սպառած: Այս բանը հաստատեցին մասնագէտները, Հայաստանի երկրաբանական վարչութեան դիտական խումբերու քանի տարուան աշխատանքները յաջողութեամբ պսակուած են: Այս վարկածը, որ հին հանքերը երբեք «չեն սպառած», առաջին անգամ 'ստուգուած եւ փաստուած է դրացի Շամլուղի հանքավայրի օրինակով: Այդ բանը իրողութիւն դարձաւ նաեւ Ալավերդիի մէջ: Երկրաբաններու կարծիքով այդ հանքավայրերը ամրողջութիւն մըն են· իրարմէ բաժ-

ՊԱՀ ՄԸ ՔՈՉԱՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Գրեց՝ ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

Ա.

Գաղթահայ մամուլը եւ ի մասնաւորի « Ծառաչ » արձագանգած էին նկարիչ եւ քանդակիչ համբաւաւոր Քո – չարի մահուան գոյժը՝ որ պատահեր էր Երեւան, անցեալ Յունուար 22ին:

Թաղումը կատարուեր է քաղաքային պանթէոնը արտակարգ չուքով եւ պա - տիւներով, չարժման մէջ դնելով Գե– րագոյն Սովետի նախագահութիւնը, Մի– նիստրներու Խորհուրդը, կուսակցական մարմիններ եւ միութիւններ, հայ, վրացի եւ ադրբեջանցի նկարիչներ եւայլն:

Անշուշտ այս առթիւ մամուլը սեղմ տողերով ակնարկեր էր նաեւ անոր ամ– փոփ կենսագրականին:

Սակայն որեւէ տեղ չկարդացի եւ յի- շատակութիւնը չգտայ, ընորհիւ Մխի – թարեան հայրերուն, անոր Վենետիկ ան– ցուցած շրջանին:

Թերեւս անկարեւոր նկատուած է, կամ մոռացութեան նոյնիսկ անգիտութեան արդիւնք, մերժելով չհամոզիլ են – թադրել յապաւումին մէջ: Ուրեմն ես յիշատակագրեմ եւ ամբողջացնեմ յապա- ւումը:

« Ծառաչ » կը գրէ թէ « ... 1922ին կը հաստատուէր Փարիզ մինչեւ 1936 երբ վերջնապէս կը ներգաղթէր հայրենիք »:

1922 թուականը սխալ է. Քոչար (այն ատեն տակաւին Քոչարեան) 1922ին Վե– նետիկ էր, առ նուազն մինչեւ 1923ի ա– մառը: Համուրեքզութիւն (խլիքթիթէ) չունէր բնականաբար նոյն թուականին թէ՛ Վենետիկ եւ թէ՛ Փարիզ բնակելու համար:

Վենետիկ Մուրատ – Ռափայէլեան վար- ժարանը, գեռնայարկը բակին վրայ նա– յող մէկ – երկու սենեակներ կային: Այդ քանի մը անկողնոց սենեակները տե - սակ մը հիւրանոց էին, այն իմաստով՝ որ վարդապետները մասնաւորապէս յատ– կացուցած էին անցորդ Հայերու, առա– ւելապէս տահմանափակ միջոցներ ունե- ցող երիտասարդներու՝ որոնք հոն կ'ա– պաստանէին քանի մը օր, քանի մը շա– բաթ կամ նոյնիսկ երբեմն քանի մը ա– միս, իրենց ուղեւորութեան ճամբուն վրայ, կամ իրենց վարչական դժուարու- թիւններուն կարգադրութեան սպասու – մով: Իրենց ճաշն ալ կ'երթային խոհա– նոցէն աշակերտներու ուտեստէն կ'առ – նէին եւ իրենց սենեակը մէկտեղը զբո– ւած սեղանին շուրջ կը ճաշէին: Այդ- պէս գէթ առեն մը գերծ կը մնային պան– դոկի եւ մանաւանդ մզձաւանջային հոգէն չնորհիւ հայրերուն:

Հայութեան համար գժուար օրեր էին: Նախ Հանրապետութեան անկախութեան կորուստէն եւ ապա քեմալական յաղթա– նակէն վերջ, Հայութենէն ստուար զան- գուած մը տեղափոխութեան մէջ էր, ան– ծանօթ եւ անբարեացակամ ճամբաներ ինկած: Հազուագիւտ չէր որ Հայեր զա– յին կամ անցնէին Վենետիկէն ալ:

Երուանդ Քոչարն ալ օր մը անոնց պէս հասաւ Վենետիկ եւ եկաւ վարժարան:

Յիսունեւեօթն տարուան հեռաւորու – թիւն մը կայ, չեմ յիշեր թէ Թիֆլիսեցի Քոչար Պաթոմէ՞ն կուգար թէ Պոլսէն: Բայց ինչ որ կը յիշեմ այն է որ 1922ի աշնան եկաւ Վենետիկ: Իմքիրի աղէտն ալ պատահած էր (Սեպտեմբեր 1922), մեր ընկերներուս խօսակցութեան տեւա- կան նիւթն էր եւ ես, յուսալքուած եւ անհամբեր լուրի կը սպասէի իմիններէս՝ որ Իմքիր կը բնակէին:

Շօշափելի փաստ մըն ալ կայ որ 1923ին ամրան Քոչար տակաւին Վենետիկ էր:

Վարժարանը զպրոցական տարեվերջի մօտ, շրջանառութ եղելիք դասարանը կը լմնցնէր եւ նկարը կ'երթայ միանալ նախորդող դասարաններու շար – քին:

Ընկալեալ սովորութեան համաձայն, մենք որ շրջանառութ պիտի եղէինք 1923ի Յունիսին վերջ, մեր դասարանն ալ նկարուեցաւ վարժարանի մեծ դալիճին մէջ, հաւանաբար Մայիսի վերջերը կամ Յունիսի սկիզբը:

Խումբին կեդրոնը բազմած էր, ձիւնա– փայլ մօրուքը կրծկալի պէս տարածած կուրծքին, տեսուչ վարդապետը երջան – կայիշատակ Հայր Գաբրիէլ Նահապետ - եան (Մեղուչիւրակայ), իր չուրջ նըս- տած կամ կանգնած դասարանին 19 աշա– կերտները:

Միայն թէ լոյսը աչքին կուգար հսկայ ու մինչեւ վար իջնող դուռ – պատու- հաններէն, լուսաւորելով դէմքերուն աջ այտերը միայն, ձախերը ձգելով մութին մէջ: Լոյսի այդ հակադրութիւնը սըր – բագրելու համար, ձողի մը ծայրը ճեր– մակ ու մեծկակ խաւաքարտ մը գամե – ցին եւ տուին Քոչարին ձեռքը՝ որ մեզի հետ ներկայ էր գահլիճը, կեցուցին ձա– խին որպէսզի խաւաքարտին վրայ լինկած լոյսը ցոլանայ խումբին ձախ կողմն ալ եւ հակադրութիւնը մեղմանայ:

Մմբանկարը յայտոց է, միայն թէ լու– սանկարիչին անճարակութենէն ձողն ու խաւաքարտը ձեռքին Քոչարն ալ կանգ– նած է նկարին վրայ: Ուրեմն այս կը պա- տահէր 1923ի կէսերուն:

Շրջանառարտումի քննութիւնները լրա– ցան Յունիս ամսուան հետ: Վկայական– ներու բաշխումի չքաւոր հանդիսը տեղի ունեցաւ Յուլիսի կէսերուն, ի ներկայու– թեան Ս. Ղազարէն Մխիթարեան Հայ – րերու, իտալացի աւագ կրօնաւորներու, բարձրաստիճան պաշտօնատարներու եւ պինուորականներու, մեր իտալացի ու– սուցիչներուն եւ Վենետիկ հաստատուած Հայերու նկատելի թիւի մը:

Այս առթիւ գուարճալի միջադէպ մըն ալ կը յիշեմ տակաւին: Ուսումնասէր վարդապետը՝ Հ. Վրթանէս Յանպէկեան, դասաւորման կարգով մի առ մի բար – ձրաձայն կը կարդար շրջանառարտին ա– նունն ու ծննդավայրը եւ վկայականն ի ձեռին կ'առաջնորդէր պինդը, պաշտօնա– կան հիւրի մը մօտ՝ որ քանի մը շնոր– հաւորական բառերով ան յանձնէ վկա – յականը վկայեալին:

Երբ կարգը ինծի եկաւ, ուսումնասէրը կարդաց.— « Բարդէն Գալէկեան, Իզ – միրցի »: Հ. Արսէն Ղազիկեան որ հիւ- րերուն մէջ էր, իսկոյն ոտքի եկաւ եւ ցուցամատը բարձրացուցած բղաւեց.— «Իզմիրցի չէ, Իզմիթցի՛ ըսէ, Իզմիթցի՛»: Պէտք է ըսել որ Հայր Արսէն պաշտա – մունքն ունէր հայ Բիւթանիոյ եւ Իզմիթ- ցի մը Իզմիրցիի վերածել, ան ալ Պար– տիզակի Ղազիկե՛նց թոռ, մահացու մեղք էր իրեն համար: Մայրս՝ Պարթիզակցի, ծնեալ Ղազիկեան, նոյն զարմէն էր իր հետ:

Այս բոլորին ներկայ էր Քոչար, ինչ– պէս մասնակցեցաւ հանդիսին յաջորդող աւանդական հացկերոյթին՝ որուն հրա- ւիրեալներն էին դարձեալ հանդիսին պաշ- տօնական հիւրերէն մաս մը: Քոչար ներ– կայ էր եւ մեզի սեղանակից, որովհետեւ գեռնայարկի հիւրանոցին ամէնէն հին բնակիչն էր ամիսներէ ի վեր եւ այլեւս բոլորովին ընտելացած էր թէ՛ վարժա – րանին եւ թէ աշակերտներուն, մանա – ւանդ մեզի մեծերուս:

Քանի մը օր վերջ դասընկերոջ մը հետ ես մեկնեցայ Փարիզ: Այն առեն Փարիզի Հայերը երկու կեդրոններու շուրջ հա- ւաքուած էին առաւելապէս: Մինակուկ երիտասարդները եւ ամուրիները՝ լա - տինական թաղը, Սէն Միշէլի շուրջ, իսկ ընտանիքները մեծաւ մասամբ Պելվիլի շրջանը, սովորաբար խեղճուկրակ պան– դոկներու մէջ: Որոշ սրճարաններ ալ, թէ՛ Սէն Միշէլ, թէ Պելվիլ, իրենց հան– գիպումի վայր ընտրած էին, տակաւին իրենց յարաբերութեան կապը տեղացի – ներուն հետ, ան ալ շատ թոյլ, պան- դոկապետէն եւ անկիւնի նպարավաճառէն անդին անցած չըլլալով: Կիրակնօրեայ հանդիպումներն ալ կը կատարուէին ժան – Կուժոն փողոցը, եկեղեցիին դու– ռը՝ որ երբեմն արեւելեան տօնավաճառի մը երեւոյթն ալ կ'առնէր, ապուհասէն մինչեւ հանգուսապատառ, խճողելով փո– ղոցը եւ դժուարացնելով անցքը ի մեծ դժգոհութիւն թաղի տեղացիներուն:

Լատինական թաղը հանդիպումի գըլ- խաւոր վայր մըն էր նաեւ Մէսիէօ լը Փռէնս փողոցին վրայ Գիսակ Փափազ - եանի « Անի » ճաշարանը: Ես ալ Լատի– նական թաղը Ռիւ Սոմռար պանդոկ մը իջած էի եւ « Անի » ճաշարանը կը ճա– շէի: Քանի մը տարի վերջ, Գիսակ Փա– փազեան, նոյն մայթին վրայ քանի մը քայլ անդին հիմնեց « Ֆլորիա » ճաշա- րանը եւ « Անի »ն փոխանցեց Հրանդ Թո– րոսեանին: « Ֆլորիա »յի վերնայարկը կը կատարուէին նաեւ « Ցարդգոզ »ի, ապա « Մենք » խումբի տղոց եւ « Զա– փհասս Որբեր »ու հաւաքոյթները: Երկու ճաշարաններն ալ պատմական վայրեր արձանագրուած մնացին փարիզահայ գա– ղութի սկզբնական շրջանի տարեգրու – թեան մէջ:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀՈՐՀ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

— o —

Խորհ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդին (սովետ) նախագահութեան 1978 Դեկտ. 13ի որոշումով, Գերագոյն Խոր – հուրդին ընտրութիւնները, ինչպէս օրին հաղորդեց « Ծառաչ », տեղի ունեցան Ճշդուած թուականին՝ Մարտ 4ին:

Համաձայն Սահմանադրութեան՝ « Ս ՍՀՄ պետական իշխանութեան բարձրա– գոյն մարմինը ՍՍՀՄ Գերագոյն սովետն է » (յօդ. 108): « ՍՍՀՄ Գերագոյն Սո- վետը կազմուած է երկու պալատից՝ Մի- ութեան սովետից եւ Ազգութիւնների սո– վետից » (յօդ. 109):

Միութեան Խորհուրդին ընտրելիներուն թիւը կը սահմանուի ընդհանուր բնակ – չութեան թիւին համապատասխան: Նա – խորդ ընտրութեանց ժամանակ 300·000 հոգիի մէկ թեկնածու սահմանուած էր· այս անգամ՝ մէկ թեկնածու 350·000 հո- գիի: Ազգութիւններու Խորհուրդին հա - մար համահաւասար ներկայացուցչու – թիւններ սահմանուած են: Այսպէս՝ Դաշնակցային Հանրապետութիւնները, կամ՝ միութենականները, ինչպէս սովո– րութիւն է անուանել, 32ական երեսփո– խան կուտան, ինքնավար Հանրապետու- թիւնները 11ական, ինքնավար մարզերը 5ական, ազգային կամ ինքնավար օկ - րուգները մէկական:

Այս հիմունքներուն վրայ Հայաստան Միութեան Խորհուրդին մէջ ունի ներ – կայիս 8, իսկ Ազգութիւններու Խորհուր- դին մէջ 32 դեպուտատ:

Մարտ 4ի ընտրութեանց մասնակցած են 174·920·221 հոգի, ներկայացնելով քուէարկութեանց համար արձանագրուողը – ուածներուն 99,99 առ հարիւրը: Հայաս- տանի ընտրողներու թիւն է եղած մէկ մի- լիոն 619·599 հոգի· քուէարկութեանց մասնակցած են 1·619·543 հոգի, ներկա– յացնելով 99,99 տոկոս:

Այժմու պատկերով, երկու խորհուրդ– ներն ալ ունին 750ական դեպուտատներ:

Իրրեւ մանրամասնութիւն արձանա – գրենք, որ Նախիջեւանը ըլլալով ինքնա- վար Հանրապետութիւն Ադրբեջանի շըր- ջապատին մէջ, ունի 11 երեսփոխան, իսկ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզը հինգ երեսփոխան:

Ժ. Մ.

Միութեան խորհուրդին Հայաստանի 8 երեսփոխանները.—

էջմիածինի ընտրական շրջանէն (օկրուգ)
Ռոզա Աւագեան
Երեւանի Լենինեան ընտրական շրջանէն
Կարէն Դեմիրճեան
Մասիսէն՝ Յովնան Իսրայէլեան
Կիրովականէն՝ Վիկտոր Համբարձումեան
Լենինականէն՝ Սամվել Յարութիւնեան
Երեւանի Սովետական շրջանէն՝
Գառնիկ Մանասեան
Երեւանի Սպանդարեան շրջանէն՝
Յովհաննէս Զէքիչեան
Սեւանէն՝ Բարկէն Սարկիսով:

Ազգութիւններու խորհուրդին Հայաստանի 32 երեսփոխանները.—

Նազան Աբովեան (Գուգարք), Թամար Ալեքսանեան (Հոկտեմբերեան), Գալ[illegible] Անխմով (Ղափան), Ռոբերտ Արզումա- եան (Լենինական), Անահիտ Բազդասար- եան (Արտաշատ), Յովհաննէս Բազդա[illegible]- եան (էջմիածին), Անահիտ Գալստեան (Ախուրեան), Ազատ Գէորգեան (Եղե- ւանի Զէյթուն), Տատեանա Գորգոլիով (Ստեփանաւան), Սիլվա Գրիգորեան (Ե- րեւանի Ցաղթանակ), Օֆթարի Գիւլիմ- սարեան (Հրազդան), Աբլարդ Դալեան (Աթոյեան), Ասիա Խաչատրեան (Երեւան Օրջոնիկիձէ), Ալեքսան Կիրակոսեան (Մարտունի), Վիկտոր Կուլիկով (Երե- ւանի Սպանդարեան), Արծրունի Յակոբ- եան (Արթիկ), Սերգէյ Համբարձումեան (Երեւանի Միասնիկեան), Գիւլնազ Ղա- զարովա (Վարդենիս), Հայկանոյշ Ղա- կասեան (Նայիրի), Արծրուն Միրզոյեան (Երեւանի Լենինեան), Քնարիկ Միրզոյ- եան (Իջեւան), Մարիուս Եուզբաշեան (Երեւանի Սովետական), Լէոնիդ Ներսի- եան (Երեւանի Շահումեան), Պետրոս Պա- կար (Աշտարակ), Սուրէն Պետրոսեան (Երեւանի Արզիւնաբերական), Կոնստան- տին Ռուսակով (Լենինականի կենսարա- կան), Լեւոն Սահակեան (Եղեգնաձոր), Ֆադէյ Սարգսեան (Երեւանի 26 կոմի- սարներ), Միխայիլ Սմիրնովով (Կամօ), Անահիտ Վարդանեան (Արարատ), Սէյ- րան Քոչինեան (Թումանեան), Հայկ Օ- հանեան (Կիրովական):

ՔԱՂԵՑԷ՛Ք, ՓԱՌՔ ՈՏՔԵՐՈՒՆ...

Տարակոյս չկայ թէ կեանքը հեզհետէ կը բարդանայ, կը կնճռոտի եւ կեանքի պայքարը հեզհետէ կը դառնայ անոնց նեղի: Պատճառները շատ են, բայց ամենակարեւորները ահաւասիկ.

— Մարդոց չափազանց աճումը եւ զիտութեան առաջ բերած անպատեհութիւնները: Աշխարհի մարդը ամէն բան չափազանցութեան տանելու վատնդաւոր մոլութիւնով մը վարակուած է: Վազել, թռչիլ, սուրալ, ուտել, յղփանալ՝ ճաթելու աստիճան, խմել յիմարանալու աստիճան, զուարճանալ անասնանալու աստիճան: Աշխինքը՝ զանազան ու զարմանազան հիանդութիւնները, որոնց կարգը պէտք է դասել մեր օրերու ուրիշ մէկ ահաւոր անպատեհութիւնը, ինքնաչարժ նստելու մոլութիւնը: Աշխարհս, ինքնաչարժի արհեստով վարիչները փիլիքական գործունէութեան բացակայութեան պատճառաւ՝ շատ աւելի յաճախակի քան ուրիշ արհեստաւորներ կ'ենթարկուին սիրտը անուցանող երակներու հիւանդութեանց:

×

Ոչկամոլութիւն եւ նստակեացութիւն (անշարժութիւն), ահա առողջութեան մեծագոյն թշնամիները: Աշխ, քալելը, օրական գէթ մէկ ժամ, օժտուած է օգտակար յատկութիւններով: Քալելը կարելի է նկատել լաւագոյն մարզանքը: Որովհետեւ ամէն ոք եւ իր կեանքի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին կրնայ գործադրել առանց որեւէ անպատեհութեան: Դիտուած է թէ մեծ քալողները կ'ապահովեն առոյգ ծերութիւն մը: Հենրի Ֆորտ, ինքնաչարժի թագաւորը, կարելի եղածին չափ կը խուսափէր կառք գործածելէ, զոր կը համարէր իր առաջին թշնամին: Ամէն օր ինքզինքը կ'ենթարկէր քանի մը քիլոմեթր քալելու: Երբեք վերելակ չէր գործածեր: Կը սիրէր իր թոռներուն հետ վազելու մրցում կատարել: Իր բարեկամները գինքը կը կոչէին մշտընթեռնական պատանի: 80ը անց՝ տակաւին կը յաջողէր իր երկտասարդ քարտուղարը հնչասպառ ընել:

×

Ըստ նորագոյն ուսումնասիրութիւններու, վարի անդամներու սեւ երակներու արեան ինը տասներորդ քանակին չրջանառութիւնը տեղի կ'ունենայ ներքին սեւ երակներու միջոցաւ, պարզ անոր համար որ անոնք օժտուած են բազմաթիւ խոփիկներով կամ կափոյրներով (վալվիւլ), որոնց պաշտօնն է արգիլել արիւնին յետադարձ հոսանքը: Միւս կողմէ սեւ արեան ճնշումը աւելի ցած է անոնց մէջ եւ այս իսկ պատճառով քալելու ընթացքին շատ դիւրութեամբ կը պարպուին, բան մը որ կը նպաստէ արիւնի լաւագոյն չրջանառութեան եւ ճիշդ ատոր համար է որ քալողները գրեթէ զերծ կ'ըլլան սեւերակային ընդլայնումներէ (վառիս – փլեպիք), որոնց կ'ենթարկուին մանաւանդ պաշտօնեայ քաղաքի քնակիչները, մանաւանդ կիները որոնք կը խուսափին քալելէ եւ գրեթէ երկար ժամեր ոտքի վրայ կը մնան:

Անշարժութեան պահուն՝ սեւերակային հոսանքը շատ դանդաղ է: Ընդհակառակն ոտքի պարզ չարժումները, մանաւանդ քալելը անմիջապէս կ'աչխուժացնեն հոսանքը:

×

Քալելը կը նպաստէ եւ կարելի է ըսել թէ անհրաժեշտ է մտաւորական գործունէութեան:

Մեր մարմնոյն մէջ գոյութիւն ունի ելեկտրականութիւն, որ անցնելով մեր դնդերներուն ընդմէջէն՝ գործարանային ներուժին մաս կը կազմէ: Այդ հոսանքը բնաւ չի գադրիր մինչեւ մահ եւ այնքան կը բարձրանայ՝ որքան աւելի կ'աչխատին դնդերները: 3 - 10 միքրովոլթ ելեկտրուժը հանգիստի պահուն, 10ով կը բազմապատկուի՝ երբ մարմինը կը չարժի: Որքան մեր ուղեղը գործէ, նոյնքան վոլթաժը կը բարձրանայ:

Ծանօթ եւ նչանաւոր վիրաբոյժ մը կը գրէ.— Քալելը ոչ միայն մտքի խթանիչ մըն է, այլ եւ ամէն բանէ առաջ մեր առողջութեան ապահով երաչխաւորիչ մըն է: Քալելը, որպէս զարմանալի գործօն, այս գարուս բժչկական մեծ գիւտերէն մին է: Վիրաբուժական մեծ գործողութեան ենթարկուողներուն զարմանալի բոլորովին յեղաշրջուած է անոր չնորհիւ: Փոխանակ չաբաթներով հիւանդը անկողնին մէջ անչարժ պահելու, մենք կը տիպնենք քալելու՝ գործողութենէն եւ րեք օր եառքը, որովհետեւ քալելը չնչառական եւ արիւնային կչռոյթը արագացնելով՝ կը փութացնէ վէրքերու սպիացումը:

×

Քալելը կը բանայ մեր ախորժակը, կը դիւրացնէ մարսողութիւնը եւ կը հանգըստացնէ մեր չղային դրութիւնը: Մեծ քաղաքները ցանցառօրէն գլխու ցաւ կ'ունենան: Քալելը կը զարգացնէ կոնքի եւ ոտքերու դնդերային դրութիւնը եւ այս հանգամանքով կը հանդիսանայ ամէնէն ազդեցիկ մարզանքը կիներուն համար: Լաւ քալող կիները շատ դիւրութեամբ կը ծնին:

Քալեցէք բնական եւ սովորական կերպով. կանոնաւոր քալուածքը կը թուլցնէ տաղարձ հոսանքը: Մի՛ւս կողմէ սեւ արեան ճնշումը աւելի ցած է անոնց մէջ եւ այս իսկ պատճառով քալելու ընթացքին շատ դիւրութեամբ կը պարպուին, բան մը որ կը նպաստէ արիւնի լաւագոյն չրջանառութեան եւ ճիշդ ատոր համար է որ քալողները գրեթէ զերծ կ'ըլլան սեւերակային ընդլայնումներէ (վառիս – փլեպիք), որոնց կ'ենթարկուին մանաւանդ պաշտօնեայ քաղաքի բնակիչները, մանաւանդ կիները որոնք կը խուսափին քալելէ եւ գրեթէ երկար ժամեր ոտքի վրայ կը մնան:

Անշարժութեան պահուն՝ սեւերակային հոսանքը շատ դանդաղ է: Ընդհակառակն ոտքի պարզ չարժումները, մանաւանդ քալելը անմիջապէս կ'աչխուժացնեն հոսանքը:

×

Քալելը կը նպաստէ եւ կարելի է ըսել թէ անհրաժեշտ է մտաւորական գործունէութեան:

Մեր մարմնոյն մէջ գոյութիւն ունի ելեկտրականութիւն, որ անցնելով մեր դնդերներուն ընդմէջէն՝ գործարանային ներուժին մաս կը կազմէ: Այդ հոսանքը բնաւ չի գադրիր մինչեւ մահ եւ այնքան կը բարձրանայ՝ որքան աւելի կ'աչխատին դնդերները: 3 - 10 միքրովոլթ ելեկտրուժը հանգիստի պահուն, 10ով կը բազմապատկուի՝ երբ մարմինը կը չարժի: Որքան մեր ուղեղը գործէ, նոյնքան վոլթաժը կը բարձրանայ:

Ծանօթ եւ նչանաւոր վիրաբոյժ մը կը գրէ.— Քալելը ոչ միայն մտքի խթանիչ մըն է, այլ եւ ամէն բանէ առաջ մեր առողջութեան ապահով երաչխաւորիչ մըն է: Քալելը, որպէս գործադրանութեան գործօն, այս գարուս բժչկական մեծ գիւտերէն մին է: Վիրաբուժական մեծ գործողութեան ենթարկուողներուն զարմանալի բոլորովին յեղաշրջուած է անոր չնորհիւ: Փոխանակ չաբաթներով հիւանդը անկողնին մէջ անչարժ պահելու, մենք կը տիպնենք քալելու՝ գործողութենէն եւ րեք օր եառքը, որովհետեւ քալելը չնչառական եւ արիւնային կչռոյթը արագացնելով՝ կը փութացնէ վէրքերու սպիացումը:

×

Քալելը կը բանայ մեր ախորժակը, կը դիւրացնէ մարսողութիւնը եւ կը հանգըստացնէ մեր չղային դրութիւնը: Մեծ քաղաքները ցանցառօրէն գլխու ցաւ կ'ունենան: Քալելը կը զարգացնէ կոնքի եւ ոտքերու դնդերային դրութիւնը եւ այս հանգամանքով կը հանդիսանայ ամէնէն ազդեցիկ մարզանքը կիներուն համար: Լաւ քալող կիները շատ դիւրութեամբ կը ծնին:

Քալեցէք բնական եւ սովորական կերպով. կանոնաւոր քալուածքը կը թուլցնէ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ ՏՈՀՄԻՆ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՅԹ

Արուեանի մէջ տեղի ունեցած է Իսահակեան տոհմին նուիրուած երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ քաղաքի հիմնարկութիւններու եւ ձեռնարկութիւններու աչխատաւորներու: Մուչեղ Նարեան խօսելով Իսահակեան տոհմի 150ամեայ պատմութեան մասին նչած է, թէ տոհմապետը՝ Նիկողայոս Իսահակեան, Հայաստանի պատմական Պայազէտ քաղաքէն 1828ին իր ընտանեկան պարագաները առաչնորդած է Շիրակ: Մէկ մասը հաստատուած է Գիւմրի, միւսը՝ մերձակայ Ղազարապատ գիւղը: Տոհմապետը քաղաքին մէջ կը կառուցանէ բազմաթիւ սենեակներէ բաղկացած տուն մը, ուր 1875ին ծնած է Աւետիք Իսահակեան: Այդ տունը ներ – կայիս բանաստեղծին յուչարձանատունն է: Իսահակեան տոհմը տուած է չուրջ քսան անուանի դէմքեր՝ բանաստեղծ Իսահակ Իսահակեան, բանասէր Մկրտիչ Իսահակեան (Աւետիքի մեծ եղբայրը), բանահաւաք Հայկ Իսահակեան, բանաստեղծներ Գէորգ եւ Նահապետ Աֆրիկեան, գերասան Գեղամ Աֆրիկեան (Աւետիքի քրոջ զաւակները), գերասան Յովհաննէս Զարիֆեան, գրող Աբաս Իսահակեան եւն:

Երեկոյթին ներկաներուն ծանօթացուած են Աւետիք Իսահակեանի ընտանեկան պարագաները՝ որդին՝ ծանօթ արուեստագէտ Վիգէն Իսահակեան, թոռը՝ բանասէր Աւիկ, հարսը՝ Բելա, որ կ'աչխատի Երեւանի Իսահակեան տուն-թանգարանը: Խօսք առած են Աւիկ ու Բելա ձեր պրկուած դնդերները եւ կը հալեցնէ զանոնք անդամալուծող արգելքները:

×

Մի՛ դանդաղիք գիտելու համար անցորդները. մոռցէ՛ք ժամանակի մը համար ձեր նմանները: Ձեր աչքերը բացէք ձեզ չրջապատող աքանչելի տեսարաններուն վրայ: Դիտեցէք ծառերը, մացառները, երկինքը եւ ձեր կախուած գետինը կամ պալարիքը: Սրեցէք ձեր լսելիքը, լսելու համար ճնճղուկներու ճռուտղիւնը, տերեւներու չչնչիւնը, առուակներու զուլալ կարկաչիւնը: Այն ատեն հասած պիտի ըլլաք քալելու գեղեցիկ նպատակին: Վերստին պիտի ապրիք ձեր մանկութեան անհոգ եւ զուարճալի կեանքը:

Քալեցէք, քալեցէք, պատիւ ըրէք ձեր ոտքերուն:

Փա՛ռք մարդկային ոտքերուն:

«Հ. Բ.»

ձեր պրկուած դնդերները եւ կը հալեցնէ զանոնք անդամալուծող արգելքները:

×

Մի՛ դանդաղիք գիտելու համար անցորդները. մոռցէ՛ք ժամանակի մը համար ձեր նմանները: Ձեր աչքերը բացէք ձեզ չրջապատող աքանչելի տեսարաններուն վրայ: Դիտեցէք ծառերը, մացառները, երկինքը եւ ձեր կախուած գետինը կամ պալարիքը: Սրեցէք ձեր լսելիքը, լսելու համար ճնճղուկներու ճռուտղիւնը, տերեւներու չչնչիւնը, առուակներու զուլալ կարկաչիւնը: Այն ատեն հասած պիտի ըլլաք քալելու գեղեցիկ նպատակին: Վերստին պիտի ապրիք ձեր մանկութեան անհոգ եւ զուարճալի կեանքը:

Քալեցէք, քալեցէք, պատիւ ըրէք ձեր ոտքերուն:

Փա՛ռք մարդկային ոտքերուն:

«Հ. Բ.»

Իսահակեան եւ Գեղամ Աֆրիկեան, յուշեր պատմելով բանաստեղծին կեանքէն: Կարդացուած են Իսահակեանի քերթուածներէն նմոյշներ:

×

ԱՐՏԱՇԱՏԻ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ

Հայաստանի հին մայրաքաղաքներէն Արտաչատի պեղումներու ատեն յայտնաբերուած կաւէ արձանիկները աչքի կը զարնեն ձեւերու եւ չարաղրանքի ինքնատպութեամբ: Մայրն ու մանուկը պատկերող գործերը գիտնականները կը դասեն հնագոյն ժամանակաչրջանի Հայաստանի մշակոյթի եւ արուեստի նոր երեւոյթներու չարքը: Արտաչատի մասին հնախոյզները նոր տեղեկութիւններ ստացած են: Պարզուած է որ քաղաքը ունեցած է գրեթէ 500 հեկտար տարածութիւն մը: Անոր միջնաբերդը եւ կեդրոնական մասը զետեղուած էին պարսպապատ ինը բլուրներու վրայ: Քաղաքը ունեցած է չուրջ մատակարարման դրութիւն, որու կառուցման համար օգտագործուած են կաւէ խողովակներ: « Ստեղծուեցաւ մեծ եւ չատ գեղեցիկ քաղաք մը, որուն արքան տուաւ իր անունը եւ Հայաստանի մայրաքաղաք հռչակեց », գրած է Պլուտարքոս:

Արտաչատի մէջ յայտնաբերուած է պէնքի հատաքածոյ մը, որու չարքին՝ զարնեստով մեքենաներ, բաբաններ, զանազան խեցիէ առարկաներ, հայկ. քաղաքներու մէջ հատուած բազմաթիւ դրամներ: Յայտնաբերուած առարկաներու մէջ կը դտնուի նաեւ « Արտաչատեան Աֆրոդիտէի » արձանը, որ ուչ հելլենիզմի արուեստի լաւագոյն նմոյչներէն է եւ կը ընդնայ վերագրուիլ Ն. Ք. 2րդ դարու վերջաւորութեան եւ առաջին դարու սկիզբին: Մինչ այդ աչխարհին ծանօթ էին նոյնատեսակ չորս քանդակներ՝ որոնք կը գտնուին Բրիտանական Թանգարանը եւ Ափէնքի մէջ: Գրեթէ 500 տարի Արտաչատ մեծ դեր խաղացած է երկրի քաղաքական միաւորման եւ անոր տնտեսական եւ մչակութային զարգացման մէջ: Արտաչատի աւերակներու տեղը երկար տարի վէմերու առարկայ էր եւ միայն հնախոյզները վստահ էին, որ քաղաքը կառուցուած է Մեծամօր եւ Արաքս գետերու միախառնումին վայրը:

LIVRES REÇUS :

LE MOUVEMENT NATIONAL KURDE,

par Chris Kutschera

Ed. Flammarion (l'Histoire Vivante)

Paris 1979

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՕՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

ՑՐՏԵՐՐ ԶԱՐ ԵՆ ԴԱՐՁԵԼ

4.

Ինապատի մայրամուտի բոցը ցնցեց Գուրբան Ալի Մանուկին: Նրան թուաց, թէ նորից տեսնում է Ամառինէի հրապարակում բորբոքուող կրակը, որի մէջ այրւում էին ոչ միայն Հայերի դիակները, այլեւ ողջակիզւում էին խմբապետ Խորէնն ու պատանի Գեղամը:

Աշխէն չորրորդ տարին է, ինչ Գուրբան Ալի Մանուկը ծառայում է կարմիր բանակում, իբրեւ հեծեալ Ջոկատի հրամանատար:

Մայրամուտի հրդեհը, այո, ցնցեց Նրան՝ յիշեցնելով Ամառինէի հրապարակի խարոյկը: Կարծես լսեց նաեւ ողջակիզուող Գեղամի խրոխտ ձայնը.

— Մեղա՛յ, Եփրատ, մեղա՛յ...

Նաեւ յիշեց Կուրտ Ֆոն Շուլցին: Քեմալ բէյը իրեն պատուիրեց իր հանըմին ու որդուն հասցնել Ամառինէ, յանձնել Կուրտ Ֆոն Շուլցին: Գուրբան Ալի Մանուկը կատարեց նրա յանձնարարութիւնը: Իսկ երբ Կուրտ Ֆոն Շուլցի հետ մենակ էր, նրան յանձնեց Քեմալ բէյի ուղարկած նուէրը՝ Թանկագին քարերով լցուած արծաթէ մի խոչոր տուփ:

Շուլցը գրեթէ յափշտակեց ծանր տուփը, չտապելով բացեց, մատները մխրճեց ակնեղէնի ու զոհարների մէջ:

— Օ՛, բարեկամս ինձ չի մոռացել: Ի՞նչ կ'ասես, օնբաչի՛, Քեմալ բէյը ատաստաձեռն է ու բարի, այդպէ՞ս չէ:

— Այդպէս է, պատասխանեց Ինքը: Ինչո՞ւ ատաստաձեռն չլինի Քեմալ բէյը, հերը զնդապետ: Այդ գանձը իր քրտին քով չի վաստակել, այլ կողոպտել է իր ձեռքով սպանուած Հայերից: Հապա հերը զնդապետ, նայեցէք այդ Թանկագին քարերին, կարծես նրանց վրայ դեռեւս Հայի արեան հետքեր են երեւում:

Կուրտ Ֆոն Շուլցը բարձրացրեց գլուխը, կատաղի նայեց նրան: Սակայն իր վրայ ուղղուած սարճանակի փող տեսնելով, խելակորոյս աղաղակով՝ ետ-ետ գնաց:

— Չխփե՛ս, չկրակե՛ս...

— Չեմ կարող չսպանել ձեզ, հերը զնդապետ: Սակայն ուզում եմ իմանաք, որ ես ձեր գանձերը կողոպտելու մտքով չեմ սպանում ձեզ, ինչպէս անում է յետին աւազակը: Այլ ուզում եմ իմանաք, որ ես Հայ եմ եւ իմ արդար վրէժն եմ հանում:

Գուրբան Ալի Մանուկը կրակեց նրա կրծքին: Զնդապետն ընկաւ՝ արծաթէ տուփը ամուր բռնած ձեռքերի մէջ:

Այս էլ է լաւ յիշում Գուրբան Ալի Մանուկը:

Ինապատը չկի է, խանձող, նաեւ ծարաւ:

Մէկ գիշերում Ամառինէից հասաւ ծովափ:

Ցետոյ գնաց – հասաւ Հիւսիսային Կովկաս՝ իր զաղթական հարազատների, արիւնակիցների մօտ: Տէր Գերասիմի զանգը զօղանջում էր.

— Դի՛ն–զա՛ն...

Ուլիկը Գուրբան Ալի Մանուկի վրայից պոկեց Թուրք ոստիկանի զգեստը.

— Բաւական է, որքան այս մուրտառութիւնը կրեցիր մարմնիդ: Սրանք պիտի վառել:

Նրան նոր զգեստ հագցրին:

Եկաւ Զիւնիկը՝ գրկին Թովազող երեխան: Գուրբան Ալի Մանուկը վերցրեց Բենիամինի զաւակին, Թաքուն սուզեց՝ տղա՞յ է: Տղայ էր: Սեղմեց գրկին.

— Անունդ ի՞նչ է, մանչուկս:

Որոշ ժամանակ անց Ինքն ու Ուլիկը գնացին նոր ստեղծուած կարմիր բանակի մի զօրամաս եւ խնդրեցին իրենց վերցնել ծառայութեան: Կարմիր կոմիսարը հարցրեց.

— Իսկ դուք կռուելու գործին ծանօ՞թ էք:

— Ծանօթ ենք, պատասխանեց Գուրբան Ալի Մանուկը: Եթէ չէք հաւատում, հարցրէք Հայաստանի լեռներին:

Այսպէս եղաւ: Ահա չորրորդ տարին է, Ուլիկն ու Գուրբան Ալի Մանուկը հեծելազօրային են կարմիր բանակում:

×

Աւազը ծանր խշշաց: Գուրբան Ալի Մանուկը ետ նայեց: Եկողը Ուլիկն է՝ ձիու վրայ, խանդավառ:

— Նամակ ունենք, Մանուկ: Նամակ՝ Հայաստանից, Զիւնիկից:

Աւազը խշշում է ուրախ: Բայց աւելի ուրախ է Զիւնիկի ձայնը, որ ահա հընչում է նամակի տողերից.

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(277 – Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Նուպար Գալայճեան, Տէր եւ Տիկին Լորիս Անդրէասեան կր ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս կիրակի, Մարտ 25, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեցին

ԱՐԹԱՒԻ ԳԱԼԱՅՃԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ։

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութիւնը խոր ցաւով լսեց մահը Տիկին Վարդանոյշ Մանասէեանի (Փիւժէ) եւ ցաւակցութիւն կը յայտնէ Մանասէեան ընտանիքի անդամներուն եւ Պարսամեան ընտանիքին (Հայաստան)։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ԼԻՈՆ.— Տէր եւ Տիկին Անդրանիկ Օզոզեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Մեսրոպ Պահարեան, Տիկին Արմինէ Արսլանկիւլեան, Տիկին Արաքսի Կարապետեան (Ժընեւ), Պ. Վահագն Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Ռիւտի Կարապետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարաֆեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ժոան Տէր – Ցակոբեան եւ աղջիկը, Պ. Շահէն Կարապետեան, այրի Տիկին Մարիա Կարապետեան, այրի Տիկին Արփի Կարապետեան, այրի Տիկին Սողոմոնեան (Թառառ) չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, ամձամբ թէ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին

ԱՐԹԻՆ ԳԱԱՊԱՐԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

Ընտանեկան ԵՐԵԿՈՅԹ

Սէն Շամոնի ժողովրդապետութիւնը իր հրաւիրէ ներկայ ըլլալու իր ընտանեկան երեկոյթին, եկեղեցւոյ չքեղ սրահին մէջ, 12 Ռիւ Ազիլ – Ալամանեի, Սէն Շամոն Մարտ 31, Շաբաթ օրը, ժամը 20·30ին մինչեւ ուշ առեն, ի նպաստ միօրեայ հայ դպրոցին։

Տաք մթնոլորտ զոր պիտի ապահովէ՝
ԺԱՆ - ՇԱՌԼ ՓՈՒԼԱ.

Ճոխ պիւֆէ, հայկ. ազանդերներ ու վիճակահանութիւն։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՑԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Շմաւոն Կարապետեան	200
Եղիա Տէմիրճեան	200
Գրիգոր Կլազեան	200
Տիկին Սեժալեան	200
Յարութիւն Սարայ	150
Հրանդ Թէրզեան	150
Օր. Շաքէ Կորկոտեան	100
Մխիթար Սերխոշեան	100
Նուարդ Քոսթիկեան	100
Շնորհք Կօշկակարեան	100
Երուանդ Սարգիսեան	100
Կարիլ Պագըրճեան	100
Մկրտիչ Թահմիզեան	100
Համբարձում Պարսամեան	50
Գալուստ Պէրպէրեան	50
Հայկ Գարակէօզեան	50
Սիմոն Մոզեան	50
Սերոբ Գարակէօզեան	50
Ռուբէն Ուզունեան	50
Սեդրակ Վարժապետեան	50
Ցակոբ Գաբլանեան	50
Ցարութիւն Յովսէփեան	40
Մարտիրոս Թօսունեան	30
Տիկ. Կիւզէլեան	30
Տիկ. Անչա	10
Վալանսի Հայ Ազգ. Միութեան միջոցաւ հանգանակուած — Բ. ցանկ	
Զաւէն Պալթայեան	1000
Մի ոմն	1000
Եղուարդ Թորոսեան	600
Տոքթ. Գոհարեան	600
Ժուլիան Վարդանեան	500
Փասքալ Կարապետեան	500
Աբէլեան (Մոնթրիք)	500
Խորէն Պապոյեան	500
Եղուարդ Պալթայեան	500
Այրի Տիկին մը	400
Կարապետ Աւետիքեան	400
Պատոյ Սահակեան	400
Պաղտասարեան	300
Էլիզ Զօրթեան	300
Րաֆֆի Պօյաճեան	300
Ցարութիւն Ժամագործեան	300
Սարգիս Քիզիրճեան	250
Մխսաք Պօյաճեան	250
Պօղոս Ահարոնեան	225
Օր. Թնկրեան	200
Ալպէր Գասեան	200
Գրիգոր Խաչիկեան	200
Կիրակոսեան	200
Սարգիս Աննասեան	200
(Շար.)	

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
կը խօսին
ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ Տ�էՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ
կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI
Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղ երուն։

ՊՕՄՈՆ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Հանդիսաւոր պատարագ Պօմոնի մէջ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ անուանակոչութեան առթիւ, Ապրիլ մէկ, կիրակի օր՝ որ տօնն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մուտն ի խոր վիրապ, հանդիսաւոր պատարագ կը կատարուի Պօմոնի մէջ։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ տեղւոյն հոգեւոր հովիւ՝

ՄԱԿԱՐ ԿՀՆԾ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ

Հայ Աւետարանչական, Հայ Կաթողիկէ եւ Առաքելական Եկեղեցիներու կրօնական եւ վարչական մարմինները եւ Պօմոնի հաւատացեալ ժողովուրդը ջերմօրէն կը հրաւիրուին այս սրբազան յիշատակի օրը։

Ցետ պատարագի կը տրուի գինեճաշ մը եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԱՑԻՍ 19ԻՆ

ՄԵԾԱՐԱՆՔ ԳՐԻԳՈՐ ԿԻԼԷԱՆԻ

Կապ. Խաչի Շաւիլլի մասնաճիւղը եւ Հ. Ց. Դ. Արղութեան խումբը յարգանքի հաւաքոյթ մը կազմակերպած են պատիւ չատ սիրելի եւ նուիրեալ

ԳՐԻԳՈՐ ԿԻԼԷԱՆԻ

ի պատիւ, Կիրակի, Մարտ 25, ժամը 16ին Շաւիլլի եկեղեցւոյ սրահը, 4 Ռիւ տը Թրուա Շանթիէ։

ՍԵՆԵԱԿ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Հայ առանձին երիտասարդի մը համար անկախ, համեստ սենեակ մը կը փնտռուի Փարիզի մէջ, պարապ կամ կահաւորուած, մատչելի պայմաններով։
Հեռաձայնել՝ «Յառաջ»ի։

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD

CALENDRIER

06 au 17 Avril
18 au 29 Mai
15 au 26 Juin
15 au 28 Juin
13 au 26 JUILLET
20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre
27 Juillet au 11 Août
03 au 18 Août
24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre
18 au 30 Mai
13 au 25 Juillet
24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.
(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).
RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23

l'UGAB Jeunes organise

Samedi 24 Mars

SOIRÉE COSTUMÉE

animée par DISCO 2000

Animation non-stop et jeux de lumière
DEUX SUPER CONCOURS : ROCK, DISCO
nombreux prix pour les gagnants de chaque concours et pour l'élection des plus beaux costumes.
Venez nombreux au 118, Rue de Courcelles, Paris 17e.
Participation : 30 F. membres et étudiants — 40 F. non membres

ԲԱՑԱՌԻԿ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԴԷՊԻ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

ՄԱՑՐԵՐՈՒ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

7 օր Աքէմ եւ իր շրջանները — 8 օր Հռոդոս կղզին
3800 ՖՐ.

Voyage spécial pour la Fête des Mères

7 jours Athènes et ses environs
8 jours l'Ile de Rhodes
du 21 Mai au 05 Juin
Accompagné par Varoujan SARKISSIAN

Renseignements et Programmes détaillés contactez :

A LYON
sevan voyages
SARKISSIAN Varoujar
50, cours de la Liberté
69003 LYON
Tél. (78) 60 13 66

A PARIS
saberatours
BAGHDASSARIAN Levon
3, rue de l'Arrivée
Imm. CIT 7e ètage
75015 PARIS
Tél. 538 67 47

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
27
MARDI
27 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ. 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.346

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.346

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ԽՈՐՀՐԴԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՓԱՅԼՈՒՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

ՄԵԾԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԻՐ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄԸ «ԿԸ ՎՃԱՐԷ»

Ֆրանսան, կամ աւելի ճիշդը, Փրան – սայի ժողովուրդը միշտ տարօրինակ պատկեր մը պարզած է ընտրութեան ա– տեն: Կասկած չկայ, որ երկիրը ունի ձախ մեծամասնութիւն մը եւ յանկարծ երբ քուէարկութիւն մը կը վերաբերի երկրին հիմնարկներուն եւ խնդրոյ ա– ռարկայ է բուն իսկ ղեկավարութիւնը, ձախը կը պարտուի, թէկուզ չատ փոքր տարբերութեամբ: Այսինքն ժողովուրդը իր դժգոհութիւնը կը յայտնէ բոլոր այն քուէարկութեանց առեն, որոնք տեղա – կան ընոյթ ունին բայց երբ հարցը կու– գայ իսկապէս փոխելու երկրին քաղաքա– կանութիւնը, նոյն ժողովուրդը կարծես, վերջին պահուն, կը վախնայ վճռական քայլն առնելէ:

Ֆանթոմաս քուէարկութիւնները մաս – նաւոր կարեւորութիւն մը չունէին ան– ցեալին, բայց ստացան երկրին ընդհա – նուր վիճակին իսկ պատճառով: Մարտ 25ին, ուրեմն կատարուեցաւ երկրորդ շրջանը, որ ղղալի յաղթանակ մը տուաւ Ձախին եւ մանաւանդ ընկերվարականնե– րուն: Ընդհանուր ձեւով, ձախը կը շահի 190 նոր աթոռ եւ ասոնց 158ը՝ ընկեր – վարականները կը գրաւեն: Մեծամաս – նութիւնը կը կորսնցնէ ութ նահանգ: Կորսնցուցած աթոռները հետեւեալ ձեւով կը բաշխուին պարտեալներուն՝ 61ը Ի. Ծ. Խ֊., 41ը՝ ՀՀՀ (Շիրաք) եւ 52ը՝ չափաւորներ:

1836 շրջանի վրայ, պատկերը հետեւ – եալն է՝ Համայնավար 225 (նախապէս՝ 194), Ընկերվարական 557 (339), ձախ – Արմատական 69 (76), զանազան ձախ՝ 75 (102), Ի. Ծ. Խ֊. 429 (491), զանազան մեծամասնութիւն 273 (326), ՀՀՀ 198 (239), զանազան աջ 4 (4):

Կառավարութեան անդամ կամ ոչ, մե– ծամասնութեան թեկնածուները ընտրը – ուած են բայց հետաքրքրականն է որ Շիրաք կրկնոյնն ինքնավստահ կերեւի, որ նահանգային ընտրութիւնը, քանի որ նահանգային ընտրիչը ժողովին մէջ, մեծամասնու – թիւնը երեսունի վրայ, այլեւս միայն 14 աթոռ ունի: Կացութեան իրատարբի դերը կ'իյնայ ընդդիմադիր կօլիտա՝ Շառ– պոնթիէ, որ ձախին հետ քուէարկեց: Մը– նաց որ ոխերիմ թշնամի է Փարիզի քա– ղաքապետին: Այդ պատճառով է որ մեծ աշխատանք տարուած էր Պեռնատէթ Շի– րաքի ընտրութեան համար, այս երկրորդ կիրակին: Ծայրը ծայրին ընտրուած է եւ չար լեզուները կը նկատեն թէ մէկ կիրա– կիէն միւսը իր ոտքամարտութիւնը փո – խած էր: Այլ խօսքով մէկ կողմ ձգած է վարորդով իր սեւ կառքը եւ ինք վարած է պարզ « 304 » մը, ամբողջ չարաթը պիւզացիներուն այցելելու առեն եւ փա– րիզեան ոճը ձգած, փորձած է« տեղա – կան » լեզու գործածել պիւզացիներուն հետ: Նորընտիրներուն մէջ յիշենք նաեւ Փիսքարի տղան՝ Անրի Փիսքար տ'Էսթէն լայց պարտուած է՝ փեսան:

Ընդհանուր պատկերը պարզ է: Ինչպէս միշտ, բոլոր հոսանքները կը ջանան ինչ որ ուզեն ան ըսել տալ թիւերուն, երբ մանաւանդ կը պարտաւին: Նման յոդնու– թիւն ստանձնելու պէտք չունի Միթերան, որու կուսակցութեան փառաւոր յաղթա – նակը ցոյց կուտայ թէ ձախի պառակ – տումը երբեք չէ վնասած իրեն եւ կը մնայ երկրին առաջին կուսակցութիւնը:

Մեծամասնութեան պարտութիւնը կը բացատրուի իր պառակտումով լայց չի բաւեր անշուշտ նման «արդարացում» մը:

×

ՈՒՐԲԱԹԻ ԵՐԹԸ

ԽՈՒՎԱՐԱՐ ՏԱՐՐԵՐ ԽԱՆԳԱՐԵՑԻՆ ՅՈՑՑԸ

ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ ԵՒ ՎՆԱՍՆԵՐ

— o —

Երկուշաբթի օր, 32 « ինքնաւարներ », ինչպէս իրենք զիրենք մկրտած են, կը դատուէին Փարիզի դատարանին առջեւ, ըստ « յանցանքի վրայ բռնուած »ի կա– նոնագրութեան: Ասոնց մէջ ոմանք կը դատուին իրրեւ կոտրող – թափող բայց երեք հոգի ալ իրրեւ գող:

Նախ ամէն ինչ չատ լաւ սկսած էր եւ ըստ իր աւանդութեան, Սէ. Ժէ. Թէ.ի կարգ ու կանոնի սպասարկութիւնը չատ լաւ կը կատարէր իր դերը: Ժամը 15.15-ին փոքր եւ կարճատեւ միջադէպեր կը պատահէին Ռեփիւպլիք, արագօրէն զըս– պուած: Բայց ծանր միջադէպերը եւ բա– խումները պիտի պատահէին իրիկուան դէմ նախ՝ Օփերա, ուր կը կատարուէր ժողանցքին գրեւումը, ապա նաեւ կառ տը լ'Էսթ:

Օփերա, ժամը 17.10ին է որ կարելի չէր ըլլար առաջքն առնել բախումի մը, Ռիւ Օպէռ, « հակահշտ դուրս » տարբերու եւ ոստիկաններուն միջեւ: Առաջինները ֆօֆթէյ մոլոթովներ կը նետեն, ապահո – վութեան ուժերն ալ՝ արտասուաբեր ձեռ– նառումբեր: Աւելի քան ժամ մը, Օփե – րայի հրապարակը ռազմադաշտի կը վե – րածուի, Քաֆէ տը լա Փէն ծանր վնաս – ներ կը կրէ, Լանաէլ կրակի տրուած է բայց միաժամանակ ցուցափեղկերէն ապ– րանքներ կը գողցուին եւ ի վերջոյ քանի մը տասնեակ խանութներ վնասուած են բայց նաեւ գողցուած: Խռովարարներու թիւրախ են նաեւ Պէ. էն. Փէ.ի եւ Քրետի Լիոնէի չէնքերը: Թալանի տրուած է Ոսիմփի ճաշարան մը եւ բազմաթիւ վա– ճառատուներ: Քիչ եաք կառ տըլ լ'Էսքէլ բակին մէջ է, որ կառքերու կրակ տըր– ուած է եւ չուրջ հարիւր « ցուցարար » ասպարէզ կը կարդան ապահովութեան ուժերուն: Ճամբորդներ անհանգստու – թիւններ կը զգան: Այդ « ինքնաւարնե– րը » քոքթէյ մոլոթովներն ալ նախապէս պետեղած էին կառ տը լ'Էսթի ինքնաշխատ պահարաններուն մէջ:

Ըստ ոստիկանութեան, իրենց ուժերուն մէջ 1116 վիրաւոր կայ, որոնց կարդին ե– րեք բաժանումի ոստիկանապետ:

Ուրբաթ օրուան -այս երթին առթիւ, խոր տարակարծութիւն մըն ալ ծագած է Սէ. Ժէ. Թէ.ին եւ Ներքին նախարարու– թեան միջեւ: Ըստ Աշխատանքի Ընդհ. Համադաշնակցութեան, ոստիկանական պահակ մըկար այսպէս կոչուած ինքնա – վար կոտրող – թափողներուն մէջ: Այս խօսքով -ոստիկանութիւնը կ'ամբաստանուի որ « զրդռիչներ » դրած է: Ներքին նախարարը « հէքեաթ » կ'որակէ ըսուա– ծը բայց Սէ. Ժէ. Թէ.ն կը պնդէ:

ՀԱՅԵՐՈՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՕՐԴ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
եւ
ՊԵԼԺԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ

Օրին գրած էինք թէ Պելժիոյ հայ գա– ղութը, թիւով փոքր թէեւ կամ ճիշդ այդ իսկ պատճառով, վերջին երկու ամ– սուան ընթացքին հսկայ աշխատանք տա– րած է երկրին Ֆրանսախօս եւ նեռլան – ատախօս մետիաններուն մօտ (մամուլ, ձայ– նասփիւռ եւ հեռատեսիլ) 30րդ պարբե – րութեան առթիւ: Յունուարէն Մարտ 16 լոյս տեսած են 44 յօդուածներ կամ կարճ գրութիւններ, որոնք անսակարկ կերպով պաշտպան կը հանդիսանան պատմական իրողութեան եւ 30րդ յօդուածին պահ– պանման: Խորագիրներն իսկ խիստ յատ– կանշական են եւ թելադրական: Այսպէս, Մարտ 8ի Լը Սուար Ալֆրէտ Պրոշարի ստորագրութեան տակ, լոյս ընծայած յօդուածը կը խորագրէ « Տարօրինակ մարդկային իրաւունքներ, մեռեալները զուրս կ'ուզեն երկու անգամ սպաննել »: Նոյն թուականը կրող Լա Լիպր Պելժիքը հակիրճ պատմականը կ'ընէ Մարդկային Իրաւանց Ճանճնախումբի տեղեկագրին, ծանրանալու համար բուն դէպքերուն վը– րայ եւ եզրակացնելու, զառն իրատեսու– թեամբ մը՝ « ճիշդ է, Հայերը միայն ի– րենք զիրենք կը ներկայացնեն, այսինքն ոչ մեծ բան: Քաղաքականութեան մէջ նաւնտիֆափ մըն է »:

Փետրուար 25ի Լը Փէօփլը, բաւական երկար յօդուած մը կը հրատարակէ, զոր կը խորագրէ « Դարուս առաջինն ցեղա– սպանութիւնը, Հայերունը···: Մակը, քուէարկութեամբ մը պիտի ուրանա՞յ պատմական ճշմարտութիւնը »: Մարտ 6ի Լա Սիթէ, իր կարգին երկար կը ծանրանայ հարցին վրայ՝ « Հայկական Հարցը կամ ցեղասպանութեան մը ժըխ– տումը » խորագրով:

Լը Ժուռ, Մարտ 7ին, երկար յօդուած մը լոյս ընծայած է՝ « Հայերու ողջակի– զումը » եւ կը ծանրանայ հարցին վրայ, արձագանգ հանդիսանալով տեսակցու – թեան մը զոր ունեցած է Մէթր Ժախեանի հետ, որ իրեն պարզած է բուն պատկերը այսօրուան Հայութեան:

« Փուրքուա–փա » կարեւոր չաբաթա– թերթը իր կարգին երկարօրէն կը ծան – րանայ Հայոց Ջարդերուն վրայ, ոգեկո – չելով վաւերական վկայութիւններ:

Մարտ 8ի Թրեպունաքթիւնա թերթն ալ լայն տեղ կուտայ Հայերու ցեղասպա – նութեան՝ « Դեռ ո՞վ է Հայերու մասին խօսողը » խորագրով:

Լա Սըմէն տ'Անվերս Մարտ 10ին կը խորագրէ « Ողջակիզում մը 1915ին »: Այս խորագիրը արդէն չաճախ կը կրկնուի տրուած ըլլալով « Օլոքոսթ »ի այժմէա – կանութիւնը:

×

Եւ դեռ քանի–քանի յօդուածներ: Հարկ է չեշտել անգամ մը եւս, որ Պրիւսէլի այս փոքրիկ գաղութը, որու վարչութեան գլուխն է Մէթր Էտուար Ժախեան, խ– կապէս բացառիկ աշխատանք մը տարած է: Փետր. 22ին մամուլին ի պատիւ տըր– ուած ճաշով մը արդէն, կրցած է զօրա– կոչի ենթարկել բովանդակ մամուլը: Եւ իսկապէս զնահատելի աշխատանք մըն է:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՄՈՎ

ՄԵԹՐՈՑԻՆ մէջ, հազուագիւտ այլ ծա– նըր արկած մը պատահած է Կիրակի ի– րիկուն, Ռէօյլ–Մալմըզօ կայարանին փա– պուղիին մէջ, երբ կառախումբի մի չար– ժակը կրակ առած է: 32 վիրաւոր կայ:

ՊԱԽԹԻԱՐ. Եթէ ոչ ամճամբ, գոնէ ճայնով մէջտեղ ելաւ: Ժանօթ է որ իրմէ լուր չկար, Թեհրանի խռովութիւններէն ի վեր: Առջի օր հրապարակ կ'ելլէրճա– սէք մը, ուր Պախթիար կոչ կ'ընէ պար – սիկ ժողովուրդին, որ ո՛չ քուէարկէ Մարտ 30ի հանրաքուէին որպէսզի մէկ մենա – տիրութենէն ուրիշ մենատիրութեան մը չերթայ: Տեղւոյն վրայ իշխանութիւննե– րը որոշ պիլոմներ կ'ընեն Փիւրտերուն: Ագատ արձակուած են իրրեւ պատանդ բռնուած 130 Փիւրտեր: Իրենց ալ կը թելադրուի նաեւ այո՛ քուէարկել, բայց որոշած են ձեռնպահ մնալ: Շատ մտա – հոգ են միասեռականները, որոնց թիւը մէկուկէս միլիոն է երկրին մէջ: Բան – տարկութիւն եւ գնդակահարում կը սպառ– նան իրենց: Թեհրան հասած է Վինչենցօ Ֆոանքօնէ, իտալացի քարտուղարը՝ մի– ջազգային կէ միութեան, իրենց դատը պաշտպանելու համար:

ԳԱՀԻՐԷի հին թաղամասը գոնուող կոյսին զպտի եկեղեցին բոլորովին հրոյ ճարակ դարձած է անցեալ չաբթու եւ զանազան վկայութիւններու համաձայն, ոճրային արարք մըն է: Տեղական մա– մուլը լուռ մնացած է այս հրդեհին մա– սին:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՊԻՇՐՈՒԹի մէջ լիբանան– եան բանակը փոխարինեց արաբ տար– համոզման ուժերու տասուցի զինուորները:

ԼիՈՆի փապուղին չի բանիր, գործա – դուլի մը հետեւանքով, որու ժամանա – կաշրջանը չէ որոշուած:

ՓԱՔԻՍՏԱՆի գերագոյն Ատեանը միա– ձայնութեամբ որոշեց պահել Պութոյի մահավճիռը:

« ՅԱՌԱՋ »Ի ՅԱՋՈՐԴ ԹԵՐԹՕՆԸ

1929-ին

Առաջին անգամ «Յառաջ»ի մէջ իրրեւ թերթօն լոյս կը տեսնէր վէպ մը՝ որ սերունդէ սերունդ պիտի մնար՝

ՍՓԻՒՌՔԻ ՎԷՊԸ

1979-ին

ԻՐ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ «Յառաջ» կը հրատարակէ կրկին նոյն վէպը՝ «Մեր» վէպը՝

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ՊԱՀ ՄԸ ՔՈՉԱՐԻ ԿԵԱՆՔԷՆ

Գրեց՝ ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷԶ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ամէն կողմ գացի ի խնդիր Հայուհեան, տեսայ չատերը, խառնուեցայ իրենց, բայց չտեսայ եւ չմացայ Քոչարին փարիզ ըլլալը: Վէնետիկէն մեկնած ատենս հոն էր տակաւին:

Երկար չմնացի Փարիզ եւ Հոկտեմբերին մեկնեցայ Առաջ նահանգը՝ ուր ոաք դնող Հայերուն առաջիններէն էի եւ ուր Հայն ու Հայուհիները տակաւին անծանօթ եւ կերպով մը յանկարծաբոյս արարածներ էին: Տարւոյն վերջը Առաջէն ալ ձգեցի եւ վերադարձայ Իտալիա, այս անգամ ուղղակի Թորինօ, բազմարուեստեան վարժարանի ուսումներուն հետեւելու համար:

1925ին դարձեալ Փարիզ էի, նորէն «Անի» ճաշարանը յաճախող: Այդ օրերէն կը սկսի բարեկամութիւնս Փայլակ Միքայէլեանի, Վազգէն Շուշանեանի, Նարդունիի, Նիկողոս Սարաֆեանի, Շահան Շահնուրի, Ոսկանիկ Յովհաննէսեանի, Արման Կոթիկեանի եւ ուրիշներու հետ, ամէնքն ալ յաւէտ մեկնած բայց ամէնքն ալ սիրելի անուններ խանդաղատանքովս ներկայ հին յիշատակներուս երկար շարքին մէջ:

Ջտեսայ Քոչարը, բայց տղաքը կը խօսէին խոստմնալի ու տաղանդաւոր երի-տասարդ արուեստագէտի մը, Երուանդ Քոչարի մասին որ Փարիզ էր:

Ըստ բարի սովորութեանս դարձեալ մեկնեցայ Փարիզէն, այս անգամ դէպի հարաւ, Մարսէյլ, եօթը տարի վերջ կըրկին վերադառնալու համար Փարիզ:

«Մարտկոցական» չարժումին օրերուն էր այդ վերադարձս եւ Մարսէյլէն կուգայի «Մարտկոց»ի խմբագրութեան մասնակցելու համար, վերջին շրջանին ըստանձնելով նաեւ թերթին վարչական աշխատանքները:

Արտաքին ճնշումներ եւ ներքին պատռտումներ արդէն մահամերձ չարժումը հասցուցին իր անփառունակ վախճանին: «Մարտկոց»ին յաջորդած վաղամեռիկ «Ամրոց»էն առաջ եւ արդէն հեռացած էի չարժումէն եւ որեւէ դեր չեմ ունեցած նոր թերթին մէջ:

Այդ տարիներու ընթացքին Քոչար իր տաղանդին յուսադրող խոստումները արդարացուցեր էր արդէն Փարիզ եւ դարձեր էր որոշ շրջանակներու մէջ ծանօթ ու գնահատուած եւ չահեկան համբաւի մըն ալ տիրացած արուեստագէտ մը մինչեւ Հայաստան երթալը՝ ուր տաղանդն ու համբաւը չարունակեցին իրենց վերելքը, դարձնելով զինք մեծ արուեստագէտ Երուանդ Քոչարը, անշուշտ արժանի այն չքաւոր պատիւներուն որ ընծայուեր են իրեն իր մահուան առթիւ:

Մենք, սովորական մարդիկս, երբեմն կը կարդայինք իր արուեստին եւ տեղ-ծագործութիւններուն մասին, հայաստանեան մամուլէն կատարուած արտատպումներու մէջ: Թէեւ անշուշտ մակերեսային բայց որոշ գաղափար մը ունէինք իր կատարած վերելքին, վայելած համբաւին եւ իրականացուցած արուեստի գործերուն մասին:

Բայց ի՞նչ ըրաւ Երուանդ Քոչար Վենետիկի մէջ:

Առժամապէս ձերբազատած ապրուստի հոգէն չնորհիւ վարդապետներուն՝ որոնք հաւանաբար գուշակած կամ նկատած էին երիտասարդին ապագայի խոստումները, մանաւանդ չնորհիւ մատակարար վարդապետ Հայր Գարեգին Լազարեանի, Քոչար հիւրանոց – սենեակին մէջ, պատուհան առջեւ կանգնած, երկար ժամեր կը նկարէր: Պարբերաբար կը յաճախէր նաեւ մեր վարժարանին մերձակայ Գեղարուեստներու վարժարանը որպէս ազատ ունկնդիր: Կ'այցելէր անշուշտ նաեւ Վենետիկի թանգարանները՝ որոնք այնքան հարուստ են մանաւանդ տեղացի հին եւ աշխարհահռչակ նկարիչներու գործերով: Արդէն ամէն օր աչքին առջեւ ունէր վարժարանի գահլիճին թիէփոլոյի հիմնալի որմնանկարները. (Հօրը՝ Ճիանպաթիստայի, որուն որդին ալ Ճիովաննի-Տոմենիքօ նկարիչ էր):

Մնաց որ Վենետիկ քաղաքն ամբողջ կենդանի թանգարան մըն է արդէն, ուր հետաքրքիր արուեստասէրը լայն առիթն ունի այնքան դիւտեր ընելու, պալատի մը ճակատէն, ջրհորի մը բերանի քանդակէն մինչեւ դրան մը ջախջախը իրական արուեստի գործեր՝ որոնք կը խուսափին պարզ զբօսաշրջիկի մը անտարբեր հայուածքէն:

Դարուս առաջին քառորդն էր դեռ եւ «արդիական արուեստ» ըսուածը այնքան տարածուած եւ հրապարակը ողողած չէր տակաւին: Մենք աշակերտներս որ պարտադրաբար յաճախ թանգարանները կը տանէին «մեր ճաշակը կրթելու եւ ներքացնելու համար»՝ ինչպէս կ'ըսէին մեր դաստիարակները, մեր տեսածներն ու նաեւ, ինչո՞ւ չէ, մեր սիրածները կապ չունէին Քոչարի նկարներուն հետ: Մեր տեսածն ու պիտացածը իրականութեան մանրակրկիտ վերարտադրութիւններ, մինչ Քոչարինները, ըստ մեր միամտութեան, անիրական եւ անկարելի, այլանդակ եւ անճոռնի արարածներ էին: Օրինակ, այսքան տասնեակ տարիներ վերջ տակաւին հատ մը կը մնայ յիշողութեանս եւ տեսողութեանս մէջ: Երեւակայեցէք վատոյժ, նիհար, կարծես մահուան դալուկը վրան իջած տխեղճ արարած մը, աւելի կմախք քան թէ կենդանի մարդ, որ փորին մորթը պատռելով եւ մորթին ծայրը ափին մէջ, փորը զիրքի պէս բացած, աղիքներն ու մնացեալը կը ցուցադրէ: Ի տես այս տարօրինակութեան ափ ի բերան մնացած՝ հարցուցինք.— «Սա ի՞նչ է երուանդ», «Բեղնաւորութի՛ւն», պատասխանեց ամենայն լրջութեամբ, ինչ որ կրնապատկեց մեր զարմանքը: Միամտօրէն մենք կը կարծէինք որ բեղնաւորութիւնը յատկանշելու համար նախընտրելի էր առոյգ ու կայտառ մէկը, քան թէ սա փորը պատռած կմախքային տգեղութիւնը:

Քոչարին «Բեղնաւորութիւն»ը կատակի նիւթ դարձաւ: Քաղաքին մէջ մեր չարաթական պտոյտի ընթացքին, որ կը կատարէինք դասարան առ դասարան, ղոյդ-ղոյդ զինուորական կարգով եւ հակողութեան ներքեւ, ինչպէս կ'ընէին այն ատեն բոլոր վարժարաններու աշակերտները, գէթ Իտալիոյ մէջ, երբ մէկը նիհար ու տգեղ անցորդ մը տեսնէր, կ'ըսէր քովինին:— «Նայէ՛, Երուանդին բեղնաւորութիւնը կուգայ»:

Քոչարի արձանագործութիւնն ալ տեսած եմ ընորհիւ Աւետիս Իսահակեանի:

Քոչարի Վենետիկ եղած ատենը Աւետիս Իսահակեանն ալ ընտանեօք Վենետիկ կը բնակէր եւ իր որդին, Վիդէն, Մուրատ-Ռափայէլեանի կ'աշակերտէր, եթէ չեմ սխալիր վարժարանին միակ ցերեկօթիկ աշակերտն էր: Բաւական տարիներ առաջ կը յիշեմ տեղ մը կարդացած ըլլալ որ Վիդէն Իսահակեան Հայաստան չարժա-նկարի արուեստով կը զբաղի:

Ուրեմն Ա. Իսահակեան Վենետիկ էր եւ Թէոդիկի «Ամէնուն Տարեցոյցը»նէրէն մէկուն մէջ տպուած Հայր Աբսէն Ղազիկեանի եւ Աւետիս Իսահակեանի միասին նկարը, քաշուած Ս. Ղազարի պարտէզը, այդ ատենէն է:

Ա. Իսահակեան յաճախ կուգար վարժարան եւ զբօսանքի պահուն աշակերտներուս կը միանար խօսակցութեան համար:

Քոչար ձեռնարկած էր Իսահակեանի կիսանդրին, աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել, գլխուն արձանը չինել: Իրաւար ծումբը բաւական երկար տեւեց, կիսկատար կուէ արձանը ատեն մը հիւրանոց-սենեակին անկիւնը մնաց աւարտումի սպասելով: Իսահակեան երբեմն կ'երթար կը նստէր Քոչարին դէմ որպէսզի ան յառաջացնէ իր գործը, բայց երկար չէր կրնար նստած մնալ, կ'ելլէր կ'երթար թերեւս անչարժ մնալու համբերութիւնը սահմանափակ ըլլալուն:

Պէտք է ըսել որ նոյնիսկ կիսկատար, արձանին նմանութիւնը յայտնի էր, հատնարար բանաստեղծին դէմքը բնորոշող դիծերը արուեստագէտին կ'ընծայէին նմանութիւնը յայտնելու առաւել դիւրութիւն մը: Արձանին ոճը դասական էր եւ հեռու դէթ մեր տեսած նկարներուն մեղմ համար տարօրինակ թուածներէն:

Անշուշտ վաւերական արուեստագէտ Երուանդ Քոչարի մահէն վերջ, պիտի դրուի տակաւին արուեստին, արժանիքին եւ կեանքին չուրջ, Հայաստան թէ գաղթաշխարհ: Արդար է որ չմոռցուի նաեւ իր կեանքին այն պահը՝ որ չնորհիւ Մխիթարեաններուն ան անցուց Վենետիկ: Այդ ուղղութեամբ հաստատում մը կատարելու համար մխայն գրեցի այս յուշագրական տողերը, որովհետեւ կարելի չէ տարակուսիլ որ, ըստ Վարուժանի դրակումին, «Ծաւի Վենետիկ, փառապանծ Տիկին»ը իր գեղարուեստի հոյակապ ճոխութենէն ներչնչումի բաժին մը նուիրեց նաեւ Քոչարին, հայ գեղարուեստագէտին խոր զգայութեան:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀԸ

— o —

Երեւան հասած օրս իսկ, անհամբերութիւն ու հետաքրքրութիւն առաջնորդեցին զիս պատկերասրահը, տեսնելու համար թէ իրապէս կա՞ն օտար դպրոցներէ մեծարժէք նկարներ, արդարացնելու համար «հարուստ» բառը, որ յաճախ կը լսէի հայրենիք այցելողներէն:

Գիտէի թէ մեծ տեսնելը հայրենասիրութիւն կը նկատեն չատեր: Վնասակար հայրենասիրութիւն անոր համար, որ մեծ տեսնելը կը յուսախարէ, որքան պզտիկ տեսնելը կը յուսահատեցնէ: Դժուար է անշուշտ, խանդավառութեան մէջ հաստատակեցութիւն դնելը: Ահա թէ ինչո՛ւ չեմ կրնար ընդունիլ, որ հէս դար միայն տեսած պատկերասրահի մը կարելի ըլլար գործածել այդ ծանր բառը, որ դարերու հաւաքող եւ ընտրող ոգին ունի իր մէջ:

«Հարուստ» է մեր պատկերասրահը, եթէ այդ բառին տանք որակին իմաստը: Երկու գլուխ գործոցներ կրնան հարիւր տասնեակ թանգարան մը: Բազմաթիւ երկրորդական գործեր չեն կրնար արդարացնել այդ բառին գործածութիւնը:

Առաջին սրահները, օտար գպրոցներու քանի մը կարեւոր գործերով խանդավառեցին զիս: Առաջին անգամ հայկական թանգարանի մը մէջ գտնուելս հրճուանք պատճառեց ինծի: Սկսայ մտածել, թէ ո՛րքէ կրնան եկած ըլլալ այդ նկարները երիտասարդ երկրի մը մէջ, ուր ո՛չ մէկ մեծարժէք գործ գոյութիւն ունէր, պետութիւն դառնալէն առաջ: Շարունակեցի այցելութիւնս, գնելէ եառ արուեստասէրին վրայ, ինչպէս գերասած է գլուխը սրտին վրայ: Զիս ամէնէն աւելի հետաքրքրողը, պատկերասրահին հայկական բաժինն էր, որմէ կ'ուզէի ստանալ պատկերը մեր արուեստին կրած բարեչրջման:

Յովնաթանեան եւ Սուրէնեանց, փառքերը՝ մեր կերպարուեստի պատմութեան, յաւտնութիւն մը եղան ինծի: Առաջինը՝ Փլաման նախնականներու ոգիով նուրբը, զգայուն եւ թրթռուն փոքրածաւալ դիմանկարներով, երկրորդը՝ կիւսթաւ Մորոյի սեմպելիզմին մերձ, բայց անկէ տարբեր ու մեծածաւալ՝ որոնց պատմական նիւթերը չեն կրցած պակասեցնել ներչնչումին թարմութիւնը:

Նախորդ դարու միւս նկարիչներն Այվազովսկի, Բաշինջաղեան, Թերլեմեզեան, Թադէոսեան եւ ուրիշներ, ծանօթ էին ինծի իրենց գործերուն սեւ ու դուռնաւոր արտատպումներով: Մեր կերպարուեստի պատմութեան անցած նկարիչները չեն որ զիս կը հետաքրքրեն, որքան այն նկարիչները որ պատմութիւն կը պատրաստեն:

Պատկերասրահը ցոյց տուաւ ինծի պատկերը հայրենի նկարչութեան, որ արտայայտուած է ու կ'արտայայտուի իրապաշտ ոգիով: Վիքտուրիէ լմնաստ մը տուած են այս բառին, նորութեան սիրահարները: Իրապաշտութիւնը բնութեան ընդօրինակութիւնը չէ, որ վիրտուրիօզ դառնայ: Ընդարձակ է անոր սահմանը: Ինչ որ կ'ենթարկուի տեսողութեան վերլուծումին, կը պատկանի իրապաշտութեան մէկ տարբերակին: Ուժէն կը հարցնէր ինքնիրեն. «Ո՞ւր սորված եմ արձանագործութիւնը, անատոմներու մէջ, ծառերուն մարզակամութիւնը ղիտելով, ճամբաներուն վրայ՝ սպերուն ձեւակերպերը վերլուծելով: Ահա երկու բառ՝ դիտել եւ վերլուծել որ կը կազմեն նկարչութեան առանցքը: Երեւանի նկարիչները, հետաքրքիր երկու բառերուն, տուին լաւագոյնը իրենց տաղանդին: Անոնք չեն ցրուած փրիզեան տեսապիտական որոնումներու մէջ: Զեն կապուած նորութիւններու ացոցական ճաշակին: Զեն կտրուած պզտիկ զգլխական արկածախնդրութիւններ, այլ ապահովելով՝ ուշադրութիւն գրաւելու փորձեր: Հետամուտ եղած են արուեստի թանգարանային նկարագրին, մեր նայուածը նախընտրելով ժամանակաւորի տեղ:

Իրապաշտութիւնը աչքին, տարբեր իրապաշտութենէն ոգիին, որ կը տեսնէ իրականին նմանութիւնը: Ջուրի գոյացքը սիւնի կը նմանի: Կուտայ սիւնի խարհանքը: Անոնք որ այս ձեւով կը տեսնեն, վիպականներ են, կը սիրեն պատրանքին իրականութիւնը: Ինչ են իրապաշտութեան այս ձեւին հետեւողները: Երեւանի նկարիչները ընդհանրապէս կը նկարեն համադրող իրապաշտութեամբ, որ նկարագրական չէ: Կան նաեւ նկարիչներ, որ կ'օրոնեն գեղեցիկին յստակ խորհուրդը չափաւոր ձեւագործումներու մէջ եւ զուսպ դաշնաւորումներու միջոցով կը ստեղծեն անչափելի ոճի մը անհատականութիւնը, առանց հետաքրքրելու մնացածով: Արդարեւ, պատճառ մը պատճառած հիացումը չի տեւած քրքրուելու դիտնալու համար, թէ ոճի մէկ առանձնածը կը ներկայացնէ: կան նկարիչներ ալ, որ իրենց ներչնչումները կը առնեն պատմութեան էջերէն: Դիւրաւ նիւթ անկատած: կը պահանջէ բացառիկ կարողութիւն չարպարման հմտութեան եւ գեղեցիկ կարգադրումի: Բայց կը պահանջէ մտաւանդ տաղանդ, չվերածելու համար նկարիչը, վրձինով աւեկտռա պատմողի: Այս է թերեւս պատճառը որ այս նիւթին հետեւողները քիչ են թիւով, բայց բարձր՝ որակով: Քիչ են նաեւ երազային խառնուածք ունեցողները: Անոնք պիտի չատնան, չարենի նկարչութիւնը պիտի օժտեն տպաւորութիւններու գեղեցկութեամբ, երբ ժամանակը հասնի: Ու այդ ժամանակը արագօրէն կը մօտենայ երեսից:

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԱԽՏԱԻՈՐԸ

ՄՕՐՈՒՍ ՀԱՍՐԱԹԵԱՆ

Փետր. 27ին, Երեւանի մէջ մեռաւ պատմաբան ու բանասէր Մօրուս Հասրաթեան (տես «Ծառաչ» Մարտ 15ի թիւը):

Ծնած էր 1902ին Սիսիանի Ակներ գիւղը, ուր անցուցած է իր մանկութիւնը, Հասրաթեաններու աւանդապահ բնտանիքին մէջ: Իր մեծ պապը մանուցած է Իսրայէլ Օրիի զվարճացած Աշխզակոթի հռչակաւոր ժողովին, իսկ մայրը եղբայրները իրենց առեւտրական ուսմամբ ստացած են բազում, ուր անոնց պիտի հետեւէր նաեւ Մեսրոպի տասնեւրդ դասակը՝ Մարգար (Մօրուս):

Աւարտելէ ետք Երեւանի պետական համալսարանը, Մ. Հասրաթեան գիտական եւ կազմակերպչական բեղուն աշխատանքի տարած է Հայաստանի յեղափոխութեան թանգարանը, պատմութեան հիմնարկը, Մաշտոց Մատենադարանը եւ այլուր: Մեծ խնամքով հաւաքած է դիւանական նիւթերը, կարդի դրած է մամուլի գրականութեան բաժինները, որոնք նախիս զարձած են յեղափոխական չարժումներու պատմութեան ուսումնասիրութեան կեդրոններ:

Ամբողջ կէս դար Մ. Հասրաթեան ուսուցչապետի յատուկ հմտութեամբ կերթած ու դասախօսած է հազարաւոր բիտասարդ մասնագէտներ, անոնց մէ[illegible]

[illegible] մանը: Ինչ որ կ'ենթարկուի տեսողութեան վերլուծումին, կը պատկանի իրապաշտութեան մէկ տարբերակին: Ուժէն կը հարցնէր ինքնիրեն. «Ո՞ւր սորված եմ արձանագործութիւնը, անատոմներու մէջ, ծառերուն մարզակամութիւնը ղիտելով, ճամբաներուն վրայ՝ սպերուն ձեւակերպերը վերլուծելով: Ահա երկու բառ՝ դիտել եւ վերլուծել որ կը կազմեն նկարչութեան առանցքը: Երեւանի նկարիչները, հետաքրքիր երկու բառերուն, տուին լաւագոյնը իրենց տաղանդին: Անոնք չեն ցրուած փրիզեան տեսապիտական որոնումներու մէջ: Զեն կապուած նորութիւններու ացոցական ճաշակին: Զեն կտրուած պզտիկ զգլխական արկածախնդրութիւններ, այլ ապահովելով՝ ուշադրութիւն գրաւելու փորձեր: Հետամուտ եղած են արուեստի թանգարանային նկարագրին, մեր նայուածը նախընտրելով ժամանակաւորի տեղ:

Իրապաշտութիւնը աչքին, տարբեր իրապաշտութենէն ոգիին, որ կը տեսնէ իրականին նմանութիւնը: Ջուրի գոյացքը սիւնի կը նմանի: Կուտայ սիւնի խարհանքը: Անոնք որ այս ձեւով կը տեսնեն, վիպականներ են, կը սիրեն պատրանքին իրականութիւնը: Ինչ են իրապաշտութեան այս ձեւին հետեւողները: Երեւանի նկարիչները ընդհանրապէս կը նկարեն համադրող իրապաշտութեամբ, որ նկարագրական չէ: Կան նաեւ նկարիչներ, որ կ'օրոնեն գեղեցիկին յստակ խորհուրդը չափաւոր ձեւագործումներու մէջ եւ զուսպ դաշնաւորումներու միջոցով կը ստեղծեն անչափելի ոճի մը անհատականութիւնը, առանց հետաքրքրելու մնացածով: Արդարեւ, պատճառ մը պատճառած հիացումը չի տեւած քրքրուելու դիտնալու համար, թէ ոճի մէկ առանձնածը կը ներկայացնէ: կան նկարիչներ ալ, որ իրենց ներչնչումները կը առնեն պատմութեան էջերէն: Դիւրաւ նիւթ անկատած: կը պահանջէ բացառիկ կարողութիւն չարպարման հմտութեան եւ գեղեցիկ կարգադրումի: Բայց կը պահանջէ մտաւանդ տաղանդ, չվերածելու համար նկարիչը, վրձինով աւեկտռա պատմողի: Այս է թերեւս պատճառը որ այս նիւթին հետեւողները քիչ են թիւով, բայց բարձր՝ որակով: Քիչ են նաեւ երազային խառնուածք ունեցողները: Անոնք պիտի չատնան, չարենի նկարչութիւնը պիտի օժտեն տպաւորութիւններու գեղեցկութեամբ, երբ ժամանակը հասնի: Ու այդ ժամանակը արագօրէն կը մօտենայ երեսից:

ՋԱՐԵՀ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

ակը ու հաւատք սերմանած է բարիի ու գեղեցիկի հանդէպ: Դաստիարակելու իւրայատուկ արուեստ մը ունէր ան, որուն շնորհիւ իր կարղացած նիւթերը կը զառնային զրուէշ:

1920ական թուականներէն սկսեալ ան հաւաքած, ուսումնասիրած եւ հրատարակած է Հայաստանի յեղափոխական շարժումներու, Մայիսեան ապստամբութեան եւ այլ հարցերու վերաբերեալ թանկագին փաստաթուղթեր:

1926ին, Աչոտ Հախումեանի հետ միասին հրատարակած է « Սուրէն Սպանդարեան » հատորը, որուն յաջորդած է չուրջ տասը տարուան պրպտումներու արդիւնք եղող երկրորդ հատորը: Այնուհետեւ հետզհետէ լոյս տեսան Մ. Հասրաթեանի արժէքաւոր ուսումնասիրութիւնները Հայաստանի 1918 - 20 թուականներու ներքին եւ արտաքին վիճակի, Մայիսեան ապստամբութեան եւ այլ հարցերու մասին:

Հայաստանի Ակադեմիայի Թղթակից անդամ Մօրուս Հասրաթեանի միւս պլըպտող ու հմուտ միտքը չի սահմանափակուիր միայն նորագոյն ժամանակներու մէջ, այլ ան կը թափանցէ Հայաստանի հին ու միջին դարերու պատմութեան խորերը: Կ'ուսումնասիրէ Հայաստանի նախնադարեան եւ սորկատիրական հասարակարգի պատմութիւնը, հայ ժողովուրդի ծագումն ու զարգացումը, Ե. դարու ազգագրական պայքարը, յատկապէս Վարդան Մամիկոնեանի եւ Վասակ Սիւնիի վերաբերող հարցերը, Մովսէս Խորենացիին տեղը ու դերը մեր պատմագրութեան մէջ, ԺԹ.–ԺԸ. եւ ԺԹ.–Ի. դարերու պատմութեան կարգ մը դրուագներ եւայլն:

Մ. Հասրաթեան ծանօթ է նաեւ իբրեւ « Սայաթ Նովայագէտ »: Գ. Ալվերդեանէն հետ սայաթնովայագիտութիւնը շատ բան կը պարտի իրեն: Մեծ երկիւղի հայերէն, վրացերէն եւ ազրբեջաներէն տարբեր վերծանումներու, թարգմանութիւններու եւ մեկնաբանութիւններու ծանր ու դժուար աշխատանքը Մ. Հասրաթեան այնպիսի վարպետութեամբ կատարեց, որ առեղծուածային նկատուած զանազան հարցեր այսօր դասագիրքի պարզութիւն ստացած են:

Մեծ է հայագէտին վաստակը դպրոցական ծրագիրներու եւ դասագիրքերու ստեղծման մէջ: Իր մասնակցութեամբ կազմուած են հայ ժողովուրդի պատմութեան առաջին ծրագիրներն ու դասագիրքերը, մեթոդական - մանկավարժական նուրբ ու տեղին դիտողութիւններով ան նպաստած է բարձրորակ դասագիրքեր պատրաստելու աշխատանքին:

1965 – 66 թուականներուն Հայկազեան քոլէժի հրաւէրով գացած է Պէյրութ, ուր դասախօսութիւններ տուած է, բազմաթիւ հանդիպումներ ունեցած դասախօսներու, ուսանողներու հետ, վայելելով ունկնդիրը հասարակութեան համակրանքը:

Ի գնահատութիւն իր ծառայութիւններուն՝ հայագիտութեան եւ մանկավարժութեան մարզերու մէջ, Մօրուս Հասրաթեան պարգեւատրուած է բազմաթիւ շքանշաններով եւ 1963ին ընտրուած Հայաստանի Ակադեմիայի թղթակից անդամ:

ԹՂԹԱԿԻՑ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊԷՅՐՈՒԹի ԺԷօՆԷս Միւղիքալի կազմակերպութեամբ նուագահանդէս մը տեղի ունեցած է, մասնակցութեամբ էթիէն Քիւրկէեանի (օպուա) եւ Նայիրի Տէմիրճեանի (դաշնակ), Ամերիկեան համալսարանի սրահին մէջ: Արուեստագէտները մեկնաբանած են Շումանէն, Տիւթիյէօյէն եւ Լէօյիէն մէկական սոնաթ, ինչպէս նաեւ քոնչերթօ մը՝ Զիմարոզայէն:

Հ Ա Յ
ԱՐԱԲԱԳԷՏՆԵՐՈՒ
ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Երեւանի մէջ, « Մերձաւոր Արեւելքի երկիրներ եւ ժողովուրդներ » մատենաշարէն լոյս տեսած է հատոր մը նուիրուած արաբական երկիրներու պատմութեան, տնտեսութեան եւ միջազգային յարաբերութիւններու հարցերուն: Հատորը պատրաստած են Հայաստանի Արեւելագիտութեան Հիմնարկի խումբ մը մասնագէտները: Գիրքը անդրադարձած է խորհրդային – իրաքեան տնտեսական համագործակցութեան, Սուրիոյ մէջ կատարուած հանրային - տնտեսական փոփոխութիւններուն, պետականութեան զարգացումին ժԹ. եւ Ի. դարերուն եւ այլ հարցերու: Հեղինակները խօսած են նաեւ 1973ին արաբ–իսրայէլեան պատերազմի եւ արաբական երկիրներու միջազգային յարաբերութիւններու մասին: Նոր հրապարակուող նիւթերու բաժնին մէջ կարեւոր փաստաթուղթեր տեղ գտած են Երիտասարդ Թուրքերու տիրապետութեան շրջանին արաբական երկիրներու վիճակին, Օսմանցիներու դէմ մղուած ազգային ազատագրական պայքարի մասին: Առանձին անգամ հայերէն հրապարակուած են Պաղեստինի Ազատագրութեան Կազմակերպութեան ծրագրի փաստաթուղթեր եւ այդ չարժումին առնչուած հարցերու ուսումնասիրութիւնը:

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆ և ԲԱՑՈՒՄ ԵԴՈՒԱՐԴ ԵՒ ՀԷԼԷՆ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻ

Հաճոյքն ունինք ծանուցանելու թէ Աւազ Եօթնեակը պիտի ծօնուի Ապրիլ 15-22ի միջեւ (Ծաղկազարդէն Զատիկ): Այդ միջոցին, Երուսաղէմի մէջ պիտի կազմակերպուի Հայկական Շարաթ մը, որուն դիմաւոր եղելութիւնը պիտի հանդիսանայ բացումը Հայ Արուեստի Թանգարանին (Եդուարդ եւ Հէլէն Մարտիկեան Թանգարան): Ս. Աթոռոյս Պատրիարքը, Եղիշէ Արք. Տէրտէրեան, պիտի նախագահէ բացման արարողութեան:

Թանգարանը միջազգային արուեստի հասարակութեան պիտի ցուցադրէ նմոյշները՝ Ս. Յակոբեանց մայրավանքի ճոխ զանձատունէն, արծաթեայ սպասներ, ձեռագործներ, ձեռագիր մատեաններ, հայկական յախճապակիներ, մոզայիքներ, պաշտօնական փաստաթուղթեր եւ արքայական հրովարտակներ՝ 10 – 19րդ դարերու ժամանակաշրջանը ընդգրկող:

Կրօնական յայտագիրը կը բաղկանայ Ս. Յակոբեանց եւ Ս. Յարութեան տաճարներուն մէջ կատարուած Աւագ Եօթնեակի յատուկ հոգեպարար արարողութիւններէ: Ս. Զատկի առաւօտուն՝ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի Քրիստոսի Ս. Գերեզմանին վրայ:

Հետեւեալ յայտագիրը պիտի գործադրուի այդ շրջանին.

1) Ապրիլ 18, Աւագ Ուրբաթ: Պաշտօնական բացում Թանգարանին, կէսօրէ ետք ժամը 4ին: Նոյն դիշեր՝ Հայկական Փոլքլորի երեկոյ՝ մայրավանքի մեծ բակին մէջ:

2) Ապրիլ 21, Շաբաթ երեկոյ: Պաշտօնական ընդունելութիւն Պատրիարքարանի մեծ դահլիճին մէջ, ի պատիւ Տէր եւ Տիկին Մարտիկեանի:

3) Ապրիլ 22, Կիրակի: Ընդունելութիւն Իսրայէլի Վսեմ. նախագահին կողմէ, նախագահական պարանքին մէջ: Երեկոյեան ժամը 7ին՝ Հայ երաժշտական երեկոյ՝ Երուսաղէմի Թատրոնին մէջ:

Ցիշեալ հանդիսութեանց մասնակցիլ փափաքողներ հաճին փութով կատարել հարկ եղած կարգադրութիւնները, նկատի ունենալով մանաւանդ Ս. Քաղաքիս ուխտաւորներով խճողուած ըլլալը Աւագ Եօթեակի ընթացքին:

ԴԻՒԱՆ ԵՐՈՒՍԱղԷՄԻ
ՀԱՑՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Մարտ 1, 1979

ԹԵՐԹԵԼՈՎ ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԸ

ԱՆԱՊԱՏԸ, ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԱՍԱՄԲ ՆՈՐԻՆ

Իրենէ տարբերութիւն կայ երկու-ձիուն (տէօ շըվօ) եւ ուղտին միջեւ: Հազար ու մէկ, ելոյ հաւատանք Սիլվրոյէնի մէկ ծանուցումին, լոյս տեսած անգլիական Թիը կուաարթըրն օրաթերթին մէջ:

Սպառում:

Երկու-ձին.— 5,1 լիթր վառելանիւթ իւրաքանչիւր հարիւր քիլոմեթրը, ժամը 90 քիլոմեթր սուրալու պարագային:

Ուղտը.— Իւրաքանչիւր վեց մղոնին մէկ քիլօ փչոտ թուփ: Ժամը երեք մղոն արագութիւն:

Արագութիւն:

Առաջինը՝ ժամը 68 մղոն:

Երկրորդը՝ օրը 30 մղոն:

Առաձգականութիւն:

Առաջինը չատ հանգստաւէտ, նոյնիսկ երկար ճամբորդութեան համար:

Երկրորդը՝ ձեր առաջնաչարը տունը ձգեցէք:

Նստարան:

Ա. Չորս, չատ հանգստաւէտ:

Բ. մէկ հատ, յուսահատելու աստիճան անհանգստաւէտ:

Անիւ:

Ա. Միշելին իքս: եթէ պայթի՝ օժանդակ անիւ մը կայ:

Բ. Չորս թաթ: եթէ մէկն ու մէկը կորի՝ պէտք է սպաննել կենդանին:

Գինը:

Ա. 1767 սթերլին, առաւել՝ 57 սթերլին յանձնումի ժամանակ:

Բ. քեզի համար էֆֆէնտի, աղլիկ մը եւ... աղի տոպրակ...

×

ՄԱՐԴԻԿ ԿՈՒԶԷՆ ԱՊՐԻԼ

Կամսարական Պրաւդան, Խորհ. Միութեան համայնավար երիտասարդութեան պաշտօնաթերթը, կը դժգոհի համալսարաններէն ներս կիրարկուող մաքրակրօն կանոններուն դէմ:

— Պետական ազարակի մը մասնագիտական դպրոցին ննջարանին մէջ, կը գրէ թերթը, հաստատութեան տնօրէնը ազդով մը կը յիշեցնէ, թէ համբոյրը վարակումներու ազդակ է: Ինչ մը ամէն տեղ, պետական հաստատութիւններուն մէջ, արգիլուած է ամուսիններուն գիշերը իրենց կիներուն մօտ գտնուիլ: Շաբաթը միայն մէկ ժամ իրաւունք ունին այցելելու իրենց կիներուն, օրուան մէջ: Ժամանակն է, որ կարգ ու կանոն հաստատողները ըմբռնեն, թէ մարդիկ կ'ուզեն ապրիլ, եւ սեռիկա կը վերաբերի նաեւ ուսանողներուն », կ'եզրակացնէ պաշտօնաթերթը:

ՀԱՑԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ.

ԽՕՍԷՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՌՆԵՐ

ՑՐՏԵՐԸ ՁԱՐ ԵՆ ԴԱՐՁԵԼ

4.

— Գարնանը գնացքով մեզ բերին Հայաստան, եղբայր իմ Ուլիկ: Հիմա Հայկ տան ենք, Հայկ հողի վրայ: Մանչուկս արդէն կարողանում է երգել: « Հայ փիղայիներ, ջան փիղայիներ, ձեր մայրերը ձեզ մատաղ... »: Այնպէ՛ս լաւ է երգում խնթուկը: Ցաճախ է հարցնում՝ քեռիս՝ ե՞րբ կը գայ: Դէ չուտ տուն արի, եղբայրիկս, Մանուկն էլ բեր: Այստեղ մեզ հող են տուել, որ տուն չինենք, նաեւ սերմացու են տուել ցանքսի համար: Շուտ եկէք: Այստեղ չատ – չատ դաղթականներ կան, բոլորն էլ տուն են չինում: Խորհրդային երկիր է, օգնում է: Պետութիւնը մեզ տուն - տեղ ստեղծելու մի – ջոցներ է տալիս: Երէկ Ուխտանիկի անունը դրեցին, որ աշնանը դպրոց տանեն: Հեղինէն բժիշկ է: Նրան այստեղ չատ են սիրում: Նա ամէն օր գալիս է մեզ տեսութեան: Ասեմ, որ Թաթուլը եւս մեզ հետ է, թէեւ գիշեր – ցերեկ դրծի է, բայց միշտ ախոյր է: Մեր մարդն էլի հիւանդ է, ես ու Արեւը խնամում ենք նրան: Արեւին ուզող կայ, Ուլիկ, ի՞նչ անենք...:

Զիւնիկի ձայնը մօտիկ էր՝ մտերիմ, հարազատ: Այդպէս կարծես խօսում էր Ակնովիաը՝ զարնան զարթօնքի պահերին: Այդպէս խշշում էր եփրատը՝ աշնան մըրդերի ու զեղին ալիքների ծփանքով:

— Էլի՛ կարդա, Ուլիկ, էլի:

Մանուկի աչքերը լցուեցին՝ արցունքո՞վ, թէ տառապանքի ապաքինու – թեամբ: Զիու վրայից նա թեքուեց դէպի Ուլիկը, բռնեց նրա ուսերը եւ հեկեկանքը հաւիւ զսպեց.

— Էլի՛ կարդա, Ուլիկ, էլի...

Ապա զրգռեցին իրենց ձիերն ու սլացան դէպի անապատի խորքերը, դէպի մայրամուտ՝ հեռացող հեծելազօրի ետեւից:

Մանուկի ականջներում գնդում էր Զիւնիկի ձայնը.

— Արեւին ուզող կայ, Ուլիկ, ի՞նչ անենք:

Արեւը Խորհն ազգի աղբիկն է, Բենիամինի քոյրը: Մանուկը յիշեց նրան՝ թուխ մուր յօնքեր եւ զրնգուն ծիծաղ, որ կարծես հարազատ Եփրատի գիշերային ձայնն է՝ Հայաստանում:

Մանուկը զսպեց ձիու վազքը, ասաց հեւալով.

— Զիւնիկին դրիր, որ Արեւին պահի: Ինչո՞ւ տայ էն ուզողին: Թող պահի: Նաեւ դրիր, որ մենք չուտով, չատ չուտով տանը կը լինենք: Պա՞րզ է:

Ուլիկը խորամանկ ժպտաց՝ պարզ է, պարզ է: Ցիշեց, որ իր ամուսնանալու ժամանակն էլ է:

Նորից բորբոքեցին ձիերին ու ճախրեցին թեւաւոր:

×

Լուսաբաց էր: Աւազների ալիքներից դուրս պրծած հեծեալ բամաչների մի խումբ անսպասելի բախուեց Մանուկի ջոկատին: Կարմիր հեծեալները նախ շփոթուեցին, ապա համախումբ արշաւեցին Թչնամու վրայ:

Սեւ նժոյգի թամբին կայծակեց կարմիր հեծելազօրային Ուլիկը: Մտաւ ձիու ականջն ու սրամերկ գնաց Մանուկի եւ–տեւից: Վրայ հասած հետեւակը գնդացրի թեւային կրակով խփեց բամաչեներին: Հակառակորդի առջեւից սլացքով գալիս էր մի ամեհի ձիաւոր: Գուրբան Ալի Մանուկն իր ձին լարեց նրա վրայ: Ատամները սեղմել էր, թուրը կայծակում էր նապատի տաք օդում:

Գնդացիրները հնձեցին Թչնամու շարքերը: Մանուկի վրայ եկողի ձին ընկաւ: Սա ձիուց պոկուեց եւ հանեց թուրը, սակայն երկու բանակային ցատքեցին նրա մէջքին ու բռնեցին ողջ:

Հակառակորդը փախաւ՝ աւազների մէջ պիակներ թողնելով:

ՍԵՐՕ ԽԱՆԶԱԴԵԱՆ

(278 - Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ
« Յ Ա Ռ Ա Զ »Ը
ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէր-Գալուստեան եւ զաւակները, Պ. Բիւզանդ Տէր-Գալուստեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Տէր-Գալուստեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Թումայեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Լիւսի Օհանեան եւ զաւակները, այրի Տիկին Ժերմէն Թումայեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ՍՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՍԻՐՈՒՀԻ
ՏԷՐ-ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆԻ
(ծնեալ Թումայեան)

մահը, որ պատահեցաւ Շաբաթ, Մարտ 24ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հոգեբաթի, Մարտ 28, ժամը 10·45ին Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ Կեդրոնական եկեղեցին եւ մարմինը կը փոխադրուի Շաւիլի գերեզմանատունը:

Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Պ. Արմենակ Խաչատուրեան, Տէր եւ Տիկին Անդրէ Խաչատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պենթակա եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սրբուհի Սան-Թուրեան ինչպէս նաեւ Անդրէասեան, Օհանեան եւ Պալպալեան ընտանիքները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց կնոջ, մօր, մեծ մօր եւ ազգականին՝

ՏԻԿԻՆ ԱԶՆԻՒ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ
(ծնեալ Անդրէասեան)

մահը, որ պատահեցաւ Մարտ 23ին:

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այս Հոգեբաթի, Մարտ 28, ժամը 10·30ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Վիլլոմոպլի գերեզմանատունը:

Մանաւանդ մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հայ Ուսանողաց Օգնութեան Միութիւնն շնորհակալութեամբ առացաւ Տիկին Մառի Մարտիկեանէ 350 ֆր. նուէր հետեւեալ ողբացեալներու յիշատակին.— Պ. Գէորգ Գարանֆիլեան, Պ. Մխոեն Սարաճեան, Պ. Մարտիրոս Շահպազեան, Տիկ. Անիճա Ճիհանեան, Տիկ. Հռիփսիմէ Տողրամաճեան, Տիկ. Տիրուհի Կուրպէթեան, Տիկ. Սիրուհի Սուճեան եւ նաեւ 100 ֆր.ի նուէրը Տիկ. Ալիս Գալճեան եւ Օր. Արտեմ Պօղոսեանէ, Տիկ. Սիրուհի Սուճեանի յիշատակին:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
30ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՖԻԼՄԵՐՈՒ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

կազմակերպուած
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ
Շաբաթ, Մարտ 31, ժամը 20·45ին
MUSEE GUIMET
6, Place d'Iena — 75016 Paris
(Métro : Iena)

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը՝

«ՆԱՀԱՊԵՏ»

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթ-ախորագիր)

եւ Հայաստանի երգի-պարի անսամբլի տաղանդաւոր ղեկավար Հանդուցեալ Թ. Ալթունեանի « Երգ Թեւերի վրայ » գունաւոր ֆիլմը

Ծախքերու մասնակցութիւն 15 ֆր.

Points de vente des billets :
U.C.F.A.F. 6 Cité Wauxhall, Paris 10
Baltaian, 27, Rue Bleue, Paris 9
Palouyan, 9, Rue de Trévise, Paris 9
et auprès des membres de l'UCFAF

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՊՕՄՈՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Հաւնդիսաւոր պատարագ Պօմոնի մէջ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ անուանակոչութեան առթիւ, Ապրիլ մէկ, կիրակի օր՝ որ տօնն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մուտն ի խոր վիրապ, հանդիսաւոր պատարագ կը կատարուի Պօմոնի մէջ: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ տեղւոյն հոգեւոր հովիւ՝

ՄԱԿԱՐ ԲՀՆԳ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ

Հայ Աւետարանչական, Հայ Կաթողիկէ եւ Առաքելական Եկեղեցիներու կրօնականն եւ վարչական մարմինները եւ Պօմոնի հաւատացեալ ժողովուրդը ջերմօրէն կը հրաւիրուին այս սրբազան յիշատակի օրը:

Ճեմ պատարագի կը տրուի գինեձօն մը եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Էթիէնի Բարգէն Սիւնի խումբը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ բոլոր անոնց որոնք իրենց նուէրներով Ցունուար 28ի իր ձեռնարկին առթիւ, օգնեցին նպատակին՝ ի նպաստ Լիբանանահայութեան:

ԻՍԻԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԱՑԻՍ 19ԻՆ

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ
ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Պ. Թազէոսեան (Զօրթեան)	200
Տիկ. Վարդուհի Նշանեան	200
Պր. Աբրահամեան (Ամոյչեան)	200
Պ. Նչան Թէպոյեան	200
Տիկ. Շաքէ	200
Սարգիս Պարսամեան	200
Հանրի Կուտեան	200
Մինասեան ընտանիք	200
Ֆ. Առաքելեան	200
Պօղոս Կօշկարեան	200
Մարտիրոս Սարգիսեան	200
Ոսկի Թաթիկեան	200
Լեւոն Տէր-Սարգիսեան	200
Յակոբ Անտոնեան	200
Ժաք Սիմոնեան	150
Թարիկճան Կէզիկեան	150
Տալթուրեան	100
Կարպիս Փափազեան	100
Վ. Փ. Քիզաչեան	100
Ռոպէր Կարոյեան	100
Եդուարդ Մելիքեան	100
Ժորժ Մելիքեան	100
Ոմն	100
Մարմինէ Գասեան	100
Յարութիւն Մաղաքեան	100
Օր. Անահիտ Խաչիկեան	100
Տիկ. Վ. Տիկեան	100
Ռ. Քէշիշեան	100
Յարութիւն Տէրտէրեան	100
Յակոբ Կէզուրեան	100
Յովհաննէս Մելիքեան	100
Տիրատուր Սիմոնեան	100
Գէորգ Մնացիկեան	100
Ազատ Թորոսեան	100
Արտաշէս Շահինեան	100
Ալեքսան Խանճեան	100
Թոպէր Գաբրիէլեան	100
Մարտիրոս Գարլանեան	100
Քէշիշեան	100
Ալազայեան Փաթրիք	100
Նպարավաճառ Պարսամեան	100
Նպարավաճառ Մարտիրոսեան	100
Միսաք Յարութիւնեան	100
Ոսկի Պօյաճեան	100
Միքայէլ Միքայէլեան	100
Ղազար Գալուստեան	100
Կուլիաս Թէպոյեան	100
Ժաք Կարոյեան	100
Սամ Պօյաճեան	100
Կարպիս Ճաֆալեան	100
Նոյէլ Կապրիէլեան	100
Քոնկէեան	100
Սարգիս Տէր-Սարգիսեան	100
Ճինպաշեան	100

(Շար.)

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
կը խօսին
ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ
կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI

Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղ երուն:

ԸՆԱՒԱՅԻԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ

Սէն Շամոնի ժողովրդապետութիւնը իր հրաւիրէ ներկայ ըլլալու իր ընտանեկան երեկոյթին, եկեղեցւոյ չքեղ սրահին մէջ, 12 Rիւ Ագիլ — Ալամանեի, Սէն Շամոն Մարտ 31, Շաբաթ օրը, ժամը 20·30էն մինչեւ ուշ առեն, ի նպաստ միօրեայ հայ դպրոցին:

Տաք մթնոլորտ զոր պիտի ապահովէ՝
ԺԱՆ - ՇԱՌԼ ՓՈՒԼԱ.

Ճոխ պիւֆէ, հայկ. աղանդերներ ու վիճակահանութիւն:

NOUVEAU
RESTAURANT ARMENIEN
NORAïR

DINER DANSANT
Orchestre sabra
24 RUE RODIER (9e) 2803584. Ouvert tous les jours

DINER DANSANT
Au profit du
Collège ST GREGOIRE DE NAREG
sous la présidence de Monsieur
NAPOLEON BULLUKIAN
le Dimanche 8 Avril à 20 h. 30 au
restaurant La Sangria,
CHARBONNIERE LES BAINS

ԼԻՈՆԻ ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՀԱՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Միակը կեդրոնական Ֆրանսայի մէջ հիմնուած 1976 Սեպտեմբեր 19ին, բազմաթիւ գործունէութիւններով.

— երկսեռ մանկապարտէզ մը,
— մանչերու գիշերօթիկ դպրոց մը,
— հայ համալսարանականներու օճախ մը,
— մշակութային կեդրոն մը,
— մարզական բաժին մը սրտի խազտվայրով,
— աղօթատեղի մը:

Ունի 17·000 մ. ք. անդորրաւէտ դիրքայրի մը: Կը գտնուի Լիոնէն 10 քիլոմեթր հեռու՝ Սէն-Սիր-օ-Մոն'Օր գալարագեղ բարձունքներու վրայ

38, Route de Collonges
69450 St. Cyr au Mont d'Or (Lyon
Հեռաթոս (78) 47·28·65

Աշձանագրութիւնները Մարտ 1ին ի վեր սկսած են:

Տարեկան ՃԱՇ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հայ Աւրենոյչներու Միութեան հացկերոյթը Ապրիլ 1ին, կիրակի օր ժամը 13ին, Հայ Մշակոյթի Տան « Վասպուրական » սրահին մէջ՝ 12 Rիւ Սէն-Պափէլ (Մարսէյլ):

Գեղարուեստական հաճելի յայտագիր: Ընտիր եւ համեղ կերակուրներ՝ պատրաստուած նախկին խմբապետուհիներու կողմէ:

Կը հրաւիրուին բոլոր նախկին արիներն ու արենոյչները եւ Միութեան բարեկամներն ու համակիրները:

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 60 ֆ.:

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose
au départ de MARSEILLE
des VOYAGES-ARMENIE
MOSCOU - EREVAN
2 nuits 12 jours
PRIX : 3.850 F.

Départ	Retour
13 AVRIL	26 AVRIL 79
01 JUIN	14 JUIN 79
06 JUILLET	19 JUILLET 79

et TOUS LES MOIS

Prix comprenant : Transport aérien — Transferts — Séjour hôtel 1er classe en chambre 2 lits — Pension complète — Visites et excursions selon programme — Visa — Assurances.

Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
87 la Cancbière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
et toutes agences HAVAS-VOYAGES de France
Org. Lic. 97

ՀԱՅՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
28
MERCREDI
28 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԹԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար. 260 Ֆ	Վեցամսեայ	140 Ֆ
Արտասահման	Տար. 300 Ֆ	հատը	1 Ֆ. 80

54րդ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14.347

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.347

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ ՊԵԿԻՆԻ ԵՒ ՍԱՏԱԹԻ ՀԱՄԱՐ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՕՐ ՄԸ, ՄԱՆԱՒԱ՛ՆԴ ԳԱՐԹԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

— o —

ԱՐԱԲԱԿԱՆ ՀԱԿԱՍԱՏԱՓ ՃԱԿԱՏԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԻ

Ոչ ոք կրնայ գուշակել թէ ի՞նչ պիտի ըլլան Իսրայէլ – Եգիպտոս խաղաղութեան դաշինքին հետեւանքները եւ եթէ արաբական որոշ աշխարհի մը համար Սատաթ, ուրիշ բան չէ եթէ ոչ դաւաճան մը, պէտք չէ անտեսել թէ նախ եւ առաջ քաջ մարդ մըն է: Բայց, այս « պատմական » օրուան, Մարտ 26ի, բուն հերոսը՝ Գարթերն էր, որ, գոնէ առժամապէս, համոզուած էր որ չհաճ էր իր վրաւը: Հաւանաբար կ'արժանանայ նոյնիսկ խաղաղութեան Նոպէլի մրցանակին...:

Ամերիկեան ոճի մը վերածուած էր, ուրեմն երկուշաբթի օրուան ատորպրութեան արարողութիւնը, որու կը յաջորդէր ընդունելութիւն մը, Սպիտակ Տան մէջ:

Համաձայնութիւնը եգիպտոսի եւ Իսրայէլի միջեւ պատրաստուած է երեք լեզուներով՝ արաբերէն, եբրայերէն եւ անգլերէն, որեւէ տարակարծութեան պարագային, անգլերէն բնագիրն է որ ի գործ կը մնայ:

Պզտիկ պատմութեան համար ալ, հարկ է յիշել, որ ամէն ինչ կատարեալ կերպով չէ կատարուած: Այսպէս, Սատաթ երբ ճառը կը կարդար, չէ անդրադարձած որ երկու էջեր իրարու փակած են եւ էջ մը ցաւքած է, « չար բախտէն » այդ էջը կը վերաբերէր պաղեստինեան հարցին, որ այս ձեւով բոլորովին բացակայած է Սատաթի ելոյթէն: Պեկին ալ բաւական պաղ ջուր թափած է երբ յիշած է թէ այս օրը (Մարտ 26) իր կեանքին երրորդ ամենէն երջանիկ օրն է, առաջինն ըլլալով Իսրայէլի անկախութիւնը, երկրորդը Երուսաղէմի միացումը...:

Ցայսմիկ չէ անուշադրութեան մատնուած թէ ամէն ինչ իսկապէս վերջացա՞ւ, այսինքն երեսուն տարուան պատերազմական վիճակ մը, թէ ոչ ամէն ինչ կը սկսի: Ամէն պարագայի մէջ, ինչպէս դիտել կուտար, Մինչեւ Ամերիկի հարցերու մասնագէտը՝ խօսուր Սապլիէ, Ֆրանս-Ինթէռէն երեքշաբթի առաւու, ինչ որ ստորագրուեցաւ երկուշաբթի շատ բան չի փոխեր 1976ին գոյացած համաձայնութենէն երբ արդէն երկու կողմերը նոյնանման յանձնառութիւններ ըրած էին: Այլ խօսքով՝ հակասական արաբական ճակատը 76ին արդէն կրնար ընել ինչ որ կ'ուզէ այսօր ընել, ժողով գումարելով Պաղտատ, ուր պիտի որոշուին Եգիպտոսի նախագահին պատուելիք պատիժները:

Ընդհանուր ձեւով կարելի չէ անուշադրութեան մատնել թէ տարօրինակ բան մըն է այս փաս ամերիկեանը, որ աւելի անորոշութիւն կը ստեղծէ քան՝ որոշ ապագայ մը: Գարթերը, որքան ալ ուրախութիւն ցուցաբերէ, վճռաւոր պատասխանատուն է այլ անորոշ ապագային եւ կան մարդիկ, որոնք կը խորհին թէ նոր կացութիւնը աւելի խախուտ է քան նախորդը:

×

Հոս - հոն, արաբական երկիրներու մէջ Գարթերի այս « պատմական օրը » միայն սուգի օր մըն էր: Դրաւուած հողերուն վրայ՝ գործադուլ եւ ցոյց: Երուսաղէմի մէջ եղեռնափորձ մը, որ հինգ զրօսաշրջիկ վիրաւորեց, ձեռնառումբ մը նետուած ըլլալով պանդոկի մը դրան վրայ:

Առաջին անդամ ըլլալով նաեւ, խորհրդային - սուրիական միացեալ ղեկոյց մը կը հրատարակուէր դատապարտելու համար այս դաշինքը, մինչ Մոսկուա իր մամուլով թշնամական յայտարարութիւնները կը բազմապատկէր: Մամուլի Նովոսթի գործակալութեան մէկ քաղաքական դէմքը՝ Գերասիմով դիտել կուտայ թէ անջատ խաղաղութիւն մը որեւէ հարց չի լուծեր եւ մանաւանդ, ամէն բանէ առաջ՝ պաղեստինեան հարցը:

Պաղեստինցիք արդէն, միաձայնութեամբ դէմ են այս դաշինքին: Արաֆաթ նոյնիսկ Սատաթի մերձաւոր սպանութիւնը նախատեսեց: Պաղեստինցիներու այս ընթացքը չի կրնար զարմացնել, մանաւանդ Պեկինի երեք « ո՛չ »երէն եառք: Իսրայէլ կը մտահոգուի եւ չի կրնար չմտահոգուիլ քանի եղեռնափորձերը իրարու կը յաջորդեն: Պանդոկէն եառք, Երուսաղէմի չուկային մէջ ռումբ մը կը պայթէր եւ 19 հոգի կը վիրաւորուէր: Պաղտատի մէջ, հակասատաթ ժողովը կը պատրաստուէր « տաք » մթնոլորտի մը մէջ եւ տասնեակ հազարաւոր իրաքցիներ փողոց կ'իջնէին երեքշաբթի առաւոտ, բողոքելու համար դաշինքին դէմ:

Կը մնայ սպասել անշուշտ եւ տեսնել, բայց արդէն իսկ ծանօթ է, որ առ այժմ ոչինչ լուծուած է եւ եթէ բանակցութիւնները ալ, մանաւանդ պաղեստինեան հարցին վերաբերեալ, անելի մէջ մնան, ոչ ոք կրնայ գուշակել այս դաշինքին հետեւանքը: Պեկին յստակ էր՝ « Պաղեստինեան Պետութեան մը ստեղծումը մահացու վտանգ մը կ'ըլլայ Իսրայէլի համար եւ կը տանի մշտական արիւնահոսութիւններու, ամբողջական պատերազմի...»

Էրիք Ռուլօ, Մոնտի մէջ, կը վերլուծէ կացութիւնը առանց լաւատեսութեան, կը խորհի թէ Պեկին նախընտրէ քաջքշել, փոխանցման չըլլանէն ալ անդին, բանակցութիւնները:

Առ այժմ, ոչինչ որոշ է, ոչ ոքի համար եւ մանաւանդ ոչ՝ Գարթերի համար, որու խանդավառութիւնը կրնայ երկար չտեւել:

ՖՈՒԹՊՈԼ

42ՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ԱԽՈՑԵՆՈՒԹԻՒՆ

«ԱՐԱՐԱՏ» ԿԸ ՅԱՂԹԷ

— o —

Շաբաթ, Մարտ 24ին, սկսան 42րդ ախոյենութեան մրցումները որոնց արդիւնքներն են.

Դինամօ (Մոսկուա) Կայրաթ	2-0
Պախտակոր – Տորպեդօ	2–1
Դինամօ (Թիֆլիզ) - Լոկոմոտիւ	1-0
Զերնոմորեց – Կրիլիա	1–0
Նեֆթչի - Սպարտակ (Մ.)	0-2
Արարատ – ԲԿՍՄ	2–1
Շախտեոր - Ձէնիթ	3-1
Բանակային Ռոստով–Դինամօ (Կիեւ)	0–0
Զարիա - Դինամօ (Մինսկ)	0-0

Ախոյենական երքի մրցումներու « Արարատ»ի ժամանակացոյցն է.

Ապրիլ 2՝	Արարատ – Լոկոմոտիւ
Ապրիլ 11՝	Արարատ - Նեֆթչի
Ապրիլ 15՝	Ռոստով - Արարատ
Ապրիլ 22՝	Ձենիթ (Լենինկրատ)–Արարատ
Ապրիլ 27՝	Արարատ – Սպարտակ
Մայիս 2՝	Զարիա - Արարատ
Մայիս 11՝	Դինամօ (Կիեւ) - Արարատ
Մայիս 15՝	Զերնոմորեց – Արարատ
Մայիս 23՝	Արարատ – Տորպեդօ
Մայիս 27՝	Արարատ - Կռեյիա Սովետով
Յունիս 1՝	Շախտեոր - Արարատ
Յունիս 6՝	Դինամօ (Մինսկ) – Արարատ
Յունիս 13՝	Պախտակոր – Արարատ
Յունիս 18՝	Արարատ-Դինամօ (Մոսկուա)
Յուլիս 8՝	Արարատ-Դինամօ (Թիֆլիզ)
Յուլիս 12՝	Արարատ - Կայրատ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ իսլամական առաջամեայ Հանրապետութեան դատախազը 36 հոգիի անուանացանկ մը հրապարակած է, բանտարկուած « յանցաւորներ » որոնք դարձակցած են հին վարչակարգին հետ: Առնցմէ մէկը Փարիզի դեսպանը՝ Փաքրաւան: Դատախազը կոչ կ'ընէ նաեւ ժողովուրդին որ իրեն յանձնէ բոլոր փաստաթուղթերը, որոնք ամբաստանեալներուն կը վերաբերին, այսինքն՝ մատնութեան կը հրաւիրէ:

ԻՏԱԼԻՈՑ քաղաքական չրջանակներու մէջ խոր յուզում ծագած է Ուկօ լա Մալֆայի մահով: Հանրապետութեան ծերունի նախագահը, ամբողջ դիչերը (վերջինը) հսկած է իր բարեկամին եւ ըսած « Մարդը, որու պէտք ունէի, գնաց »: Ծնած էր 1903ին եւ առաջին օրերէն բուռն հակաֆաչիստ մըն էր: Ներկայիս փոխվարչապետ, քաղաքական այն կարեւոր դէմքն էր, որ անել կացութիւններուն կը հանէր եւ երբեմն լուծում կը գտնէր: Զոհ գնաց ուղեղային արիւնահոսութեան:

ԺԸՆԵՒԻ մէջ, ուր հաւաքուած են ՕՓԵՓի (քարիւղ արտադրող երկիրներու կազմակերպութիւն) անդամները, երեքշաբթի առաւոտ, դեռ չէին որոշած իրենց ընելիք յաւելումին բուն սակը: Կը կարծուի թէ հարիւրին 15էն 20 կրնայ ըլլալ:

ՓԱՐԻԶԻ դատարանը միայն չորս վճիռ արձակեց երկուշաբթի օր: Ուրբաթ օր, յանցանքի վրայ բռնուած 32 « կոտորող-թափող »ներուն մնացեալները աւելի ուշ պիտի դատուին: Երկուշաբթի դատապարտածները գողութեան համար է որ դատապարտուած են: Շիրաք կ'ուզէ որ Փարիզի ոստիկանութիւնը զօրանայ բայց տղանցք եւ ցոյց չարգիլուի, ինչպէս կ'առաջարկէր երեսփոխան մը, որ կ'ուզէր միայն վենէնի անտառը վերապահել ցոյցի:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵԹԱՑՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 19–22)

ԵԴ. ՄԻՐԶՈՑԵԱՆԻ ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ ԵՐԵԿՈՑԹ ԴԻԼԻՋԱՆԻ ՄԷՋ

Դիլիջանի Երաժշտական դպրոցին մէջ տեղի ունեցած է Եդուարդ Միրզոյեանի նուիրուած երեկոյթ մը, մասնակցութեամբ Ալ. Ցարուքիւնեանի, Լուսինէ Զաքարեանի, Ռուբէն Ահարոնեանի եւ կոմիտաս քառեակի: Արուեստագէտները մեկնաբանած են երաժիշտին ռոմանսները, չարժանկարի համար գրած երաժշտութիւնէն հատուածներ եւ դասական կտորները: Ինչպէս նաեւ Արաքսի Սարեան նչած է, որ Եդ. Միրզոյեան ազգային մշակոյթը հարստացած է իր ժողովուրդին մտածումի ու հոգեկան կառոյցի նոր նուաճումներով, տաղանդաւոր իր սերնդակիցներու՝ Առնօ Բաբաջանեանի, Ալ. Ցարուքիւնեանի, Զազարոս Սարգսեանի հետ ազգային երաժշտութեան մէջ քմաստաւորած է չրջան մը, որ աւանդականի յատկանչուէր:

Եդ. Միրզոյեան ծնած է Վրաստանի Գորի քաղաքը: Երաժշտական կրթութիւնը ստացած է Երեւան, ապա՝ Մոսկուա, ուր Շոստակովիչի, Խաչատրեանի եւ այլ մեծերու ստեղծագործութեան ազդեցութեամբ ձեւաւորուած, հասունցած է իր արուեստը: Գրած է սեղիոնիք կտորներ, կանտատներ, « Պարային սիւիտ »ը, «Տօնական նախերգանք»ը, երգեր, ռոմանսներ, ինչպէս նաեւ « Քառս », « Ցեղկոմի նախագահը », « Երբ քեզ հետ են ընկերներդ » եւ այլ չարժանկարներու երաժշտութիւնը: Երաժիշտին գործերուն մէջ յատուկ տեղ կը գրաւեն լարային քառեակը, լարաւոր նուագարաններու համանուագը, թաւջութակի եւ դաշնակի համար սոնատը, որոնք հնչած են զանազան երկիրներու բեմերէն: Միրզոյեան, որ կըղեկավարէ Երեւանի Կոմիտաս Երաժշտանոցի չարադրութեան ամպիոնը, նաեւ հմուտ մանկավարժ է: Իր դասընթացքներէն չրջանաւարտ եղած են ծանօթ երաժիշտներ Մուրեան Զրբաչեան, Կոնստանտին Օրբելեան, Զիվան Տէր-Թադեւոսեան, Աւետ Տէրտէրեան, Լեւոն Զաւուչեան, Ռոբերտ Ամիրխանեան, Մարտին Վարդազարեան եւ ուրիչներ: 1956էն ի վեր նախագահն է Հայաստանի Երաժիշտներու Միութեան:

ՎԱՂԸ՝

« ՅԱՌԱՋ »Ի ՅԱՋՈՐԴ ԹԵՐԹՕՆԸ

1929-ին

Առաջին անգամ «Յառաջ»ի մէջ իրրեւ թերթօն լոյս կը տեսնէր վէպ մը՝ որ սերունդէ սերունդ պիտի մնար՝

ՍՓԻԹՈՒՔԻ ՎԷՊԸ

1979-ին

ԻՐ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ
«Յառաջ» կը հրատարակէ կրկին

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

ՇԱՀԱՆ ՇԱՀՆՈՒՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՓԻՉԱԿԱՆ ԳԻՄԱԲՅՈՒՐ
ՀՅՈՒՍԻՍ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՆԿԱԽ

— o —

ՈՐՊԵՍ ԾԱՓԱԾՈՒԹՅԱՆ

1978 Ծուխիկ, պետքի տարեշրջանի ամառային — Ալդ Հիմնադիր, Գարնան 14 Շաբաթ, Հայաստանի Հանրապետության Մեծագույն Ռեսուրս Հայ Ֆիզիկոսների Միջազգային Կոնգրես Նախագահ Ալեքսանդր Ալեքսանդրի Ալեքսանդրյան Ալեքսանդրապոլսեցի Ալեքսանդրապոլսեցիների Ալեքսանդրապոլսեցիների Ալեքսանդրապոլսեցիների

ԿԱՐԾԻՔ, ՈՐ ՉԿԱ ԵԼՔ ԳՈՒՑԸ

— Ո՛չ, ոչ մի ելք չկա, ես ամեն ինչ փորձել եմ, ամեն ինչ կշռադատել, ամեն ինչ հաշվել, ամեն ինչ կշռել, ամեն ինչ չափել, ամեն ինչ կշտամբել, ամեն ինչ ստուգել, ամեն ինչ ստուգաբանել, ամեն ինչ ստուգագրել, ամեն ինչ ստուգաչափել, ամեն ինչ ստուգաքննել, ամեն ինչ ստուգատեսել, ամեն ինչ ստուգարանել, ամեն ինչ ստուգարկել, ամեն ինչ ստուգարտել, ամեն ինչ ստուգարտագրել, ամեն ինչ ստուգարտադրել, ամեն ինչ ստուգարտասանել, ամեն ինչ ստուգարտասանել, ամեն ինչ ստուգարտասան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Պ. Յովսէփ Գոճակէօզեան, Տէր եւ Տիկին Բիւզանդ Մինասեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր ա-նոնց, որոնք անձամբ, գրաւոր, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով ցաւակցութիւն յայտնեցին՝

ՏԻԿԻՆ ՀԱՄԱՍՓԻՒՌ ԳՈՃԱԿԷՕԶԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ՓՐԱՆՆ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի, Ապրիլ 1, առաւօտեան ժամը 8ին, Փրանս - Քիւլթիւռ կայանէն հայկ. յայտագիրը, նուիրուած Գրիգոր Նարեկացիի։ Կը մասնակցին՝ Նորվան Վրդ., Հ. Իռէնէ Տալմէ, Ժ. Փ. Մահէ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՅՈՅՑ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի (Ապրիլ 1), առն Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին։ Այս առթիւ պիտի առնուի եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ Գրիգորիս Քհնյ. Քիշիշեանի քահանայական ձեռնադրութեան առաջին տարեդարձը։ Կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ Եպս. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Ցետարտ պատարագի վարչութիւնը կը սարքէ ախորժաբեր մը ի յարգանս ներկայ հաւատացեալներուն։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին։ Կը բանախօսէ ՆԵՐՍԷՍ Ծ. Վ. ՍԵԹԵԱՆ նիւթ ունենալով՝ Հայոց պատմութեան հետքերը ներկայ Հայաստանի մէջ։

Բոլոր ազգայինները հրաւիրուած են մասնակցելու նոյն օրուան ժամը 11ի պատարագին եւ ժամը 13ի ճաշին։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

« Անի » երգչախումբի ժողովրդական երգերու համերգը, ղեկավարութեամբ՝ Հրանդ Ազգմեանի։ Ապրիլ 27ին,, Իսիի քաղաքապետարանի սրահը։ Մանրամասնութիւնները յետագային։

ԼԻՒԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ
ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Նոէլ Մանուկեան	100
Այրի Տիկ. Ս. Քօչիկեան	50
Ներսէս Խաչիկեան	50
Մինաս Էրիթեան	50
Աշոտ Առաքելեան	50
Մարտիրոս Մարտիկեան	50
Տիկ. Զարուհի Այվազեան	50
այրի Տիկ. Ազնիւ Զօպանեան	50
Տէր եւ Տիկ. Խաչիկեան	50
Օր. Մարի Մարտիկեան	50
Յովհաննէս Մարտիկեան	50
Այրի Տիկ. Ն. Թէրզիպաշեան	50
Գէորգ Կիւրեղեան	50
Սարգիս Հալաճեան	50
Սինաբեան (սափրիչ)	50
Վարդգէս Վարդանեան	50
Սարգիս Գազանճեան	50
Յովակիմ Խմուրզեան	50
Գասպարեան	50
Հալաճեան	50
Հայազատ Օհանեան	50
Արթիւր Գուլումճեան	50
Այրի Տիկ. Թփանճեան	50
Ժաք Գինոսեան	50
Ն. Խաչիկեան	50
Յովսէփ Թէլփիզեան	50
Փ. Թփանճեան	50
Ժան-Ժաք Կէվիզեան	50
Ժիլպէր	50
Աբէլեան	50

(Շար.)

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ, Մարտ 31, ոն է Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին՝ սոսկալի չարչարանացն եւ մահն ի վիրապ։

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, խոստանին վարագոյրը բաց՝ պատարագ կը մատուցուի։

ՊՕՄՈՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Հանդիսաւոր պատարագ Պօմոնի մէջ

Պօմոնի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ անուանակոչութեան առթիւ, Ապրիլ մէկ, կիրակի օր՝ որ ոն է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի մուտն ի խոր վիրապ, հանդիսաւոր պատարագ կը կատարուի Պօմոնի մէջ։ Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ տեղւոյն հոգեւոր հովիւ՝

ՄԱԿԱՐ ՔՀՆՑ. ՆԱՃԱՐԵԱՆ

Հայ Աւետարանչական, Հայ Կաթողիկէ եւ Ասորեկան եկեղեցիներու կրօնական եւ վարչական մարմինները եւ Պօմոնի հաւատացեալ ժողովուրդը ջերմօրէն կը հրաւիրուին այս սրբազան յիշատակի օրը։

Ցետ պատարագի կը տրուի դիւնեաօն մը եկեղեցւոյ կից սրահին մէջ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ
ՑԵՐԵԿՈՅԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ազգ. Մխիթեան, այս կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 16էն 22, Վալանսի Սալ տէ Ֆէթը։

Խմիչք, ճաշ, ընտանեկան մթնոլորտ։

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
կը խօսին
ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ
կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI

Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղերուն։
ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ օթոքառ կը մեկնի ժամը 13·30ին Ռիւ տը Մատրիտ, 14ի՝ Փլաս Քառնօ։

Ընտանեկան ԵՐԵԿՈՅԹ

Սէն Շամոնի ժողովրդապետութիւնը իր հրաւիրէ ներկայ ըլլալու իր ընտանեկան երեկոյթին, եկեղեցւոյ չքեղ սրահին մէջ, 12 Ռիւ Ազիլ — Ալամանեի, Սէն Շամոն Մարտ 31, Շաբաթ օրը, ժամը 20·30էն մինչեւ ուշ առեն, ի նպաստ միօրեայ հայ դպրոցին։

Տաք մթնոլորտ զոր պիտի ապահովէ՝
ԺԱՆ - ՇԱՌԼ ՓՈՒԼԱ

Ճոխ պիւֆէ, հայկ. աղանդերներ ու վիճակահանութիւն։

Մուտքերու մասնակցութիւն՝ 60 ֆ.։

Տարեկան ՃԱՇ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հայ Աւետարանչական Միութեան հաստատութիւնը Ապրիլ 1ին, կիրակի օր ժամը 13ին, Հայ Մշակոյթի Հ« Վասպուրական » սրահին մէջ՝ 12 Ռիւ Սէն-Պափիլ (Մարսէյլ)։

Գեղարուեստական հաճելի յայտագիր։ Ընտիր եւ համեղ կերակուրներ՝ պատրաստուած նախկին խոհարարապետուհիներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր նախկին սրինգներ ու աւետարանչները եւ Միութեան բարեկամներն ու համակիրները։

ԻՍԻԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՄԱՑԻՍ 19ԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Ս. ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՑՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

Եկեղեցւոյ մշակութային տան գրադարանը այժմ պատրաստ է արդիական սարքաւորումով։ Կը պակսին գիրքեր։ Այլազան բովանդակութեամբ եւ լեզուներով գիրքեր կ'ընդունուին, որպէսզի ճոխացնենք գրադարանը եւ դնենք զայն հանրային ծառայութեան։ Գիրք նուիրել փափաքողները կրնան դիմել ուղղակի եկեղեցւոյ քարտուղարութեան՝
Հեռ. 77·84·70։ Հասցէ՝
Eglise Arménienne
339, Av. du Prado, 13008 Marseille
կանխայայտ շնորհակալութեամբ։

restaurant
EREVAN
ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Զորեճշաբթի իրիկուն՝ *ձիւքապուր — մանթը*
Հինգշաբթի իրիկուն՝ *պատուէրին վրայ լահմաճուն ու ջիւֆէօփթէ*
Ուրբաթ իրիկուն՝ *Սու-պէօրէկ*

Եւ ամէն կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ։

ՓԱԿ Է ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ՅՕՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՖԻԼՄԵՐՈՒ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

կազմակերպուած
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
փարիզի մասնաճիւղի կողմէ
Շաբաթ, Մարտ 31, ժամը 20·45ին
MUSEE GUIMET
6, Place d'Iena — 75016 Paris
(Métro : Iena)

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը՝

«ՆԱՀԱՊԵՏ»

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթախորագիր)

եւ Հայաստանի երգի-պարի անսահմանի տաղանդաւոր զեկավար Հանդուցեալ Թ. Ալթունեանի « Երգ Թեւերի վրայ » գունաւոր ֆիլմը

Ծախերու մասնակցութիւն 15 ֆր.

Points de vente des billets :
U.C.F.A.F. 6 Cité Wauxhall, Paris 10
Baltaian, 27, Rue Bleue, Paris 9
Palouyan, 9, Rue de Trévise, Paris 9
et auprès des membres de l'UCFAF

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Այլազան ուղեգծեր յատելուածական շրջապտոյտներով

ԱՊՐԻԼ 24Ը ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ
Մեկնումի՝ Ապրիլ 13։ *Ապրիլ 14ին Երեւան — վերադարձ՝* Ապրիլ 26 *Մոսկուա։ Ապրիլ 27ին Փարիզ։*
Գին՝ 3500 ֆր.

ԼԵՆԻՆԿՐԱՏ - ԵՐԵՒԱՆ - ՄՈՍԿՈՒԱ
Մեկնումի՝ Յուլիս 7՝ *Լենինկրատ։* Յուլիս 10՝ *Լենինկրատ - Երեւան։* Յուլիս՝ 10 - 19՝ *Երեւանի մէջ — վերադարձ՝* Յուլիս 19՝ *Մոսկուա։* Յուլիս 20՝ *Փարիզ։*
Գին՝ 3600 ֆր.

ՕԳՈՍՏՈՍ — *Մեկնումի՝* Օգոստոս 3։ 11 օր Երեւանի մէջ — *Վերադարձ՝* Օգոստ. 15՝ *Մոսկուա։* Օգոստ 16 *Փարիզ*
Գին՝ 3600 ֆր.

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ — *Մեկնումի՝* Սեպտեմբեր 7։ *Սեպտ. 8ին՝ Երեւան։* 11 օր Երեւանի մէջ — *Վերադարձ* Սեպտ. 19՝ *Մոսկուա։* Սեպ. 20՝ *Փարիզ։*
Գին՝ 3600 ֆր.

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — *Մեկնումի՝* Հոկտեմբեր 5 (*նոյն օրը՝ Երեւան*)։ 13 օր Երեւանի մէջ — *վերադարձ՝* Հոկտ. 18՝ *Մոսկուա։* Հոկտ. 19՝ *Փարիզ։*
Գին՝ 3500 ֆր.

ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ՝ ՕԳՈՍՏ. 3ԷՆ ՕԳՈՍՏ. 16 — ՍԵՊՏ. 7ԷՆ ՍԵՊՏ. 20։
TRANSTOURS, 25 Rue d'Argenteuil, 75001 Paris — Tél. : 261-58-28
ուր կարելի է ներկայանալ ամէն երեքշաբթի եւ ուրբաթ կէսօրէ ետք ժամը 15էն 18
Մարսէյլ՝ *դիմել Զ. ԱԼԻՔՍԱՆԵԱՆԻ*
11, Rue du Bassin — SAINT-JULIEN, Tél. : 93-04-90 et (42) 83-31-55

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
ՄԱՐՏ
29
JEUDI
29 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՐԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 371027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար· 300 ֆ	հատը	1 ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·348

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.348

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ԺԻՍՔԱՐԻ ՄՈՍԿՈՒԱ ՁԱՄԲՈՒՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

ՉՆՉՈՒԱԾ ԹԷ ՄԻԱՅՆ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ

— o —

Ֆրանքեւխորհրդային մէյսեալ վեկոյց մը կը յայտնէր թէ « վոխադարձ համաձայնութեամբ՝ Ֆրանսական եւ խորհրդային իշխանութիւնները որոշած են որ աշխատանքի պաշտօնական այցելութիւնը, զոր Պ. Վալերի Ժիսքար տ'Էսթէնը պէտք է կատարէր Մարտ 29էն սկսեալ, երեք չաբաթով յետաձգուած է : Այդ այցելութեան ճշգրիտ թուականները կը յայտարարուին աւելի ուշ »:

Զեկոյցին մէջ, ուրեմն, որեւէ պատճառ չի տրուիր, բայց անգամ մը եւս կը խօսուի Բրեժնեւի առողջական վիճակին մասին եւ անակնկալ տպաւորութիւն մը : Մոսկուայէն հասած կարգ մը լուրերու համաձայն, Բրեժնեւ պաղ առած է, բայց հաւանական է որ աւելի ծանր բան մըն է : Խորհրդային Թիւ մէկին հիւանդութեան մասին կը խօսուի 1974էն ի վեր երբ Սեպտեմբերին, կը ջնջէր այն ունկնդրութիւնը զոր պիտի տար Իրաքի Արտաքին Նախարարին : Հոկտեմբերին ալ, կը ջնջէր վարչապետ Շմիտի հետ ճաշը : « Կրեմլինպէտ »ները միշտ անդրադարձած են, որ Բրեժնեւի երեւոյթը լաւ չէ, երբեմն ուռած դէմքը նոյնիսկ մտածել տուած է թէ փոնփիտուի հիւանդութենէն կը տառապի : Իրավիճակին անկարելի չի նկատուիր նաեւ որ ճամբորդութեան յետաձգումը քաղաքական պատճառներ ունի – նայ, միջազգային բարդ կացութեան մը առեն :

×

Այս ամբողջին կողքին, Ֆրանսայի թէ Ամերիկայի պիտնականները կը շարունակեն պօյքոթը, գոնէ պիտական ճակատի վրայ : Ֆրանսայի մէջ, օրինակ, « ղրկան պօյքոթ » մը սկսած է « Ֆրանսացի բնագէտներու կոմիտէին » կողմէ, որ ձեռնարկած է « տեղեկատուութեան արշաւ »ի մը, Ֆրանսական Գիտական կառոյցի չորս խորհրդային պիտնականի ընտրութեան մասին : Ծանօթ է որ, կը ղրկ փարիզեան մամուլը, ասոնց մէջ է Վիկտոր Համբարձումեան, « որ Ֆ. ժէ· Պ·ին փաստաբանը դարձած էր խորհրդային Օրլով եւ Նազարեան պիտնականներու ձերբակալութեան առեն » :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵՆԷՆ ԵՏՔ

ՌՈՒՄԲ ՄԸ՝ 33 ՎԻՐԱՒՈՐ

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԻՍՐԱՑԷԼԵԱՆ ՁԱՇԱՐԱՆԸ

Երեքշաբթի, ժամը 12·20 անց էր երբ Լիւքսանպուրկի պարտէզին դիմացը՝ Ռիւ Մեսիսի իսրայէլեան ուսանողական օջախը կը ճաչէին մօտ 50 երիտասարդ-

ներ, մեծ մասամբ՝ հրեայ : Ցանկարծ ահաւոր պայթում մը, բոլոր ապակիները ջարդուփշուր կ'ընէ մինչեւ 6րդ յարկ երկու կէց չէնքերու : Ամբողջ օջախը փլատակի վերածուած է, խուճապը մեծ է, վիրաւոր, արիւնլուայ մարդիկ պոռալով կը վազեն : Սամիւի կառքերը արագ կը հասնին եւ վերջին հաշուեկշիռի մը համաձայն, 33 վիրաւոր կայ, որոնց մէջ երեք երիտասարդ ծանր վիճակի մէջ են :

Այս վատ եղեռնափորձին տէր եղած է, առաջին առթիւ՝ « Ֆրանսայի մէջ հրէական ներկայութեան ընդդիմադիր միջամտութեան Ինքնավար Հաւաքական – նը », որու անունը նոր կը լսուէր, բայց յաջորդ օրը, Պէյրութի մէջ, այս եղեռնափորձին տէր կը հանդիսանար, ուրիշ շարժում մը՝ « Ցեղափոխութեան Ար – ծիւները » :

Անշուշտ, ամէն ոք կը դատապարտէ եղածը : Պաղեստինեան շարժումներն ալ եւ Ֆրանքեւարաբական համախոհութեան միութիւնը անմիջապէս դատապարտեցին ահաբեկումը մինչ « Նոր Ուժերու կուսակցութիւնը » (ազգայնական ա՛լ իր կարգին կը յայտարարէ թէ « այս նոր եղեռնափորձը անպատիժ մնացած չատ ուրիշներէ յետոյ, կը վաստէ որ մեր երկիրը իսկապէս ձեւի ահաբեկչութեան մը ճամբան բռնած է » եւ կը պահանջէ որ օտար ահաբեկչական կազմակերպութիւնները որ տուն-տեղ եղած են Ֆրանսա օրէնքէ դուրս հռչակուին եւ Ֆրանսացի իրենց մեղսակիցներն ալ հետապնդուին » :

Հրէական շրջանակները չատ յուզուած են այս արարքէն : Իրենցմէ ոմանք արաբականէն աւելի հակասիոնական չարժում մի մը կը վերագրեն պատասխանատուութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔԱՐԻԻԼի յաւելումը նախատեսուածէն պակաս եղաւ, մօտ 9 առ հարիւր, բայց Սաուտի Արաբիայէն զատ միւս երկիր – ները իրենք զիրենք ազատ կը նկատեն յաւելումներ ընել եթէ միջազգային կացութիւնը այդպէս պահանջէ : Ասոր հետեւանքն է Ֆրանսացիին համար, 10 սանթիմ լիթրը յաւելում մը էսանսին վրայ :

ՔԻԻՐՏԵՐԷՆ եաք Պարսկաստանի թիւրքմէնները ըմբոստութեան դիմեցին : Առջի օր, երբ ցոյց մը կը կատարուէր իրենց ալ ինքնավարութեան ի նպաստ, իսլամական քաղաքագօրքը կրակ բացած է 20 հազար ցուցարարներու վրայ : Բախումներ ծայր տուած են երբ Թիւրքմէնները օգնութեան հասած են ծայրայեղ ձախ Ֆետայիները : 100 հազար (ծագումով Թուրք) Սիւննի Թիւրքմէն կայ Պարսկաստանի մէջ :

ԱՆԳԱՐԱՑԻ մէջ ռումբ մը պայթած է առջի դիշեր եւ բազմաթիւ չէնքեր վնասուած են, որոնց կարգին իսրայէլեան հիւպատոսարանը :

« ՑԵՂԱՊԱՇՏ ԵՄ, ՖԱՇԻՍՏ ԵՄ, ԵԻ ԿԸ ՄՆԱՄ » այս չմեկնուելիչ բայց յանդուգն յայտարարութիւնը ըրած է Փրոֆ· Փիէռ Մօռէր, տեսուչ Քոլէն – փոռ – Ռուայալ բժշկական համալսարանին, երկուշաբթի օր, գործադուլ ընող ուսանողներու ընդհ· ժողովի մը առջեւ : Նոյն օրը Թեկնածու էր կրկին տեսուչ վերընտրուելու համար բայց պարզ է որ « ըստիպուեցաւ» հրաժարիլ : Նախքան քաշուիլը, ըսած էր « Ֆաշիստ էի եւ ֆաշիստ կը մնամ, ամբողջովին ընտրանիին համար եմ, միայն ան պիս կը հետապքրքրէ : Բնական է որ անցեալը պիտնաք : Ինչո՞ւ համար ծանրակչիռ է նայի ըլլալ : Չեմ կարծեր որ ձախի մարդիկը նուազ արիւն ունենան իրենց ձեռքերուն վրայ քան աջ որակուած մարդիկը : Երբ կ'ըսեմ որ ցեզապաշտ եմ, ըսել կ'ուզեմ ընտրանիին կողմնակից եմ, ուրեմն Իսրայէլացիներուն կողմն եմ, որովհետեւ կը հիանամ իրենց : Կռուած եմ Շառլըմաները զօրաբաժնին մէջ (Ֆրանսացի կամաւորներ գերմանական բանակին մէջ, ընդդէմ՝ Խորհ· Միութեան) : Ընդհանուր իրարանցումին մէջ, Փրոֆ· Մինովսկի ստիպուած եղած է միջամտել եւ ըսած է որ ընդունած էր Փրոֆ· Մօռէրի նշանակումը, մոռնալով անցեալը, մանաւանդ որ « Ուրիշներ, իրմէ աւելի պատեհապաշտ, հանդիստ կերպով կը պահպանեն իրենց արժանաւորութիւնը յաջորդաբար զոր – ծակից, հակահրեայ, փեթենխոթ, նոյնիսկ « դիմադրական » ըլլալէ ետք, այսօր ալ Հրեաներու բարեկամ » : Փրոֆ· Մօռէրի ամպիոնը գրաւեց Փրոֆ· Ժորժ Քրեմէռ :

ԵՐԵՒԱՆ ⇔ ՓԱՐԻԶ ՀԵԹԱՏՈՒՄ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 19–22)

ՍԻԼՎԱ ԷՄԻՐԶԵԱՆԻ ՑԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Մինսկի մէջ տեղի ունեցած Ջրացատքի մրցումներուն, Երեւանէն 13ամեայ Սիլվա Էմիրզեան մեծ յաջողութիւն արձանագրած է : Անցեալ տարի ալ աշակերտներու համամիութենական 15րդ սպարտակիադի ընթացքին յաղթանակներ տարած էր, իսկ այս տարի առաջնութիւն չհասած էր « Պրաւդա » թերթի մրցաբաժինին : Ներկայիս հայ պարմանուհին կը պատրաստուի Մորհ· Միութեան ժողովուրդներու 7րդ սպարտակիադի ջրա – ցատքի մրցումներուն մասնակցելու համար :

×

ԲՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՂԵՐՈՎ ԲՈՒԺՈՒՄԸ ՄԻՋՆԱԴԱՐԵԱՆ ՀԱՅ ԲԺԻՇԿՆԵՐՈՒ ՄՕՏ

Մատենադարանին մէջ դանուող Մխիթար Հերացի (ԺԲ· դար) եւ Ամիրդովլաթ Ամասիացի (ԺԵ· դար) աշխատութիւններուն մէջ բոյսերով պատրաստուած դեղերու յանձնարարութիւնները կան, որոնք հիմնական ձեւով կը բուժեն ցաղտագը (պրոնչիթ) եւ չնչարգելութիւնը (ասմ) : Այդ դեղերը պատրաստուած են Հայաստանի լեռներուն մէջ աճող բոյսերէն՝ ուրց, մշուիկ, պիւհին, կղմուխ եւն· : Զեռագիրներէն դատելով, միջնադարեան հայ բժիշկներ ծանօթ եղած են երիկամունքներու կարգ մը հիւանդութեանց բուժման դաղտնիքներուն : Երիկամունք – ներու մէջ եղած քարերը լուծելու համար անոնք մասնաւորապէս կիրարկած են այնպիսի դեղեր, որոնց բաղադրութեան մէջ գտնուած են օչինթր, եղինջ, կարասերմիկ : Անոնցմէ քանի մը հատը կ'օգտագործէ ժամանակակից բժշկութիւնը :

Պատմական տեղեկութիւններու համաձայն, Հայաստանի մէջ տակաւին Գ· դարուն ջրային հոգեկան հիւանդութիւնները գլխաւորաբար կը բուժէին բուսական դեղերով եւ հոգեբուժութեամբ : Աւելի տարածուած էր սատարի, թաջւարդի եւ սպանդի գործածութիւնը : Մատենադարանը կը պահպանէ 1500 բժշկարանները : Այդ դիրքերը, որոնք սկիզբ առած են ժ· դարէն, նուիրուած են մարդակազմութեան, բնախօսութեան եւ ախտաբանութեան : Տարիներէ ի վեր այդ բժշկական դիրքերը կ'ուսումնասիրէ Մաթլա Վարդանեան, որ կարգ մը հետազօտութիւններ հրատարակած է միջնադարեան հայ դեղագործութեան մասին : Ներկայիս ուսերէն հրատարակութեան կը պատրաստուի Ամիրդովլաթ Ամասիացիի « Անգիտաց անպէտ » հանրագիտական աշխատութիւնը, ուր տեղեկութիւններ հաւաքուած են 3700 տեսակ դեղանուններու մասին :

×

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆ-ՎՈԼԳՈԳՐԱԴ ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ԳԻԾ ԵՒ ՆՈՐ ՈՒՂԻՆԵՐ

Հայաստանի արդիւնաբերական եւ վարչական երկրորդ կեդրոնը՝ Լենինական, օդանաւային ուղղակի գիծ ունեցած է Վոլկոգրադի հետ : Յայժմ Լենինականի ինը քաղաքներու հետ օդանաւային գիծ ունէը՝ Բաթում, Սուխում, Նալչիկ, Սոչի, Դոնի Ռոստով եւայլն : Այս ամառ երբ պատրաստ ըլլայ Թռիչքուղիի նոր հրապարակը, կը բացուի նաեւ Լենինական – Մոսկուա ճամբան : Մինչեւ տարեվերջ քաղաքը ուղղակի գիծով կը կապուի Բագուի, Սիմֆերոպոլի, ինչպէս նաեւ Մինսկի ասիական կարգ մը քաղաքներու հետ :

×

ԵՐԵՒԱՆԻ ՕՓԵՐԱՑԻ ԽՈՒՄԲԸ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Արմէն Տիգրանեանի « Անոյշ » օփերայով սկսած են Թիֆլիսի մէջ Երեւանի օփերայի խումբին ներկայացումները : Հայաստանի արուեստագէտները երկու չաբաթ կը մնան Թիֆլիս եւ կը ներկայացնեն Բելինիի « Նորմա »ն, Ռոսինիի « Սեվիլեան սափրիչ »ը, Սա· Զրբաչեանի « Դիքոր » օփերաներն ու Խաչատրեանի « Գայեանէ » բեմադարը : Մենագրանութիւններուն կը մասնակցին Գոհար Գասպարեան, Նար Զուվհաննիսեան, Գոհար Գալաջեան, Սերգէյ Դանիէլեան, Արշաւիր Կարապետեան, Էլմիրա Ուզունեան :

×

ՀԱՑԱՍՏԱՆ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻ ՋԱՂՐԷՊԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԻՆ

Եուկոսլաւիոյ Ջաղրէպ քաղաքին մէջ, արդէն 70 տարի է, որ տեղի կ'ունենան աշնանային միջազգային տօնավաճառները, որոնց կը մասնակցին մօտ 60 երկիրներ : Ցառաջիկայ աշնան, առանձին բաժինով մը տօնավաճառին կը մասնակցի նաեւ Հայաստան, ցուցադրելով ժողովրդական տնտեսութեան նուաճումները, պիտութեան ու մշակոյթի զարգացման արդիւնքները եւայլն :

ՏԱՇԿԵՆՏԻ մէջ հինգ տարի խիստ դրութեամբ բանտարկութեան եւ ունեցածին գրաւման դատապարտուած է « Ազատ Գալուստականներու » հոգեւոր պետը՝ Շեվկով : Նոյն ազանդէն չորս ուրիշ անդամներ ալ զանազան պատիժներու դատապարտուած են :

ՊՈՒԻԿԻՊԱ Թունուզի հիւանդանոցին սրտաբանութեան բաժինը փոխադրուած է :

ՓԱՔԻՍՏԱՆ 32 Միրաժ օդանաւ գնած է Ֆրանսայէն :

«ԶՈՒԱՐ ԱՄՍԱԹԵՐԹԻ» ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՊՈՒՏԻ ՑԻՍԱՐԱՆԻՆ

1929 — «ՅԱՌԱՋԴ»Ի ՀԻՐԱՒՈՐԸ — 1979

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԵԾ ՄԱՐԴԱՐԵՏ

ՀԱՅ ԽՐԱՄԱՏԻՒՐԳԻ ՎԱՐՊԱՊԵՏ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ

(Ի. ԴԱՐ ՎԻՐԱՀԱՅ ԱՄՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆ)

Ծնած է Կ. Պոլսոյ Գում-Գափու թաղը, 1879 Յունուարի 27-ին։ Ուսանած է Գում-Գափուի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ վարժարանը, ապա Գում-Գափուի Ս. Երրորդութեան վարժարանը։ Ստացած է իր միջնակարգ կրթութիւնը Գում-Գափուի Ս. Խաչ վարժարանին մէջ։ Ուսանած է նաեւ Ս. Ղազարու Մխիթարեան միաբանութեան վարժարանին մէջ։ Ստացած է նաեւ հոգեւոր կրթութիւն։ Ուսանած է

ՎԵՑ ՑՂՈՒՄՆ ԱՋՂՈՒՆԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՈՎ

ՀՈՒՆԻՍ ԻԴ, ՇԱԲԱԹ, 1938 Թ.

ՀԱՄԱՐ 10 ԿՈՊԵԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՈՎ

ՀՈՒՆԻՍ ԻԴ, ՇԱԲԱԹ, 1938 Թ.

ՀԱՄԱՐ 10 ԿՈՊԵԿ

ՎԵՑ ՑՂՈՒՄՆ ԱՋՂՈՒՆԴ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐՈՎ

ՀՈՒՆԻՍ ԻԴ, ՇԱԲԱԹ, 1938 Թ.

ՀԱՄԱՐ 10 ԿՈՊԵԿ

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՒՆԻՍ ԻԴ, ՇԱԲԱԹ, 1938 Թ.

ՀԱՄԱՐ 10 ԿՈՊԵԿ

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ԱՆՎԱՆ ՄՈՍԿՎԱՅԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՐԽԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՒՆԻՍ ԻԴ, ՇԱԲԱԹ, 1938 Թ.

ՀԱՄԱՐ 10 ԿՈՊԵԿ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոն՝ Զ.Ո.Մ.Ը կը ծանուցանէ թէ հոգեհանգիստ կը կատարուի այս կիրակի, Ապրիլ մէկին, Լիոնի Ս. Յակոբ եկեղեցին, 295 Ռիւ Պուալօ

ՍԱՀԱԿ ԿԷՆՃԵԱՆԻ

մահուան Ա. տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ մահացած անդամներուն կարօ կէնճեանի (սպաննուած վերջին պատերազմին), Խաչատուր Սողիկեանի, Վահրամ Զանտեանի, Նիկողոս Կոզկոզեանի, Մարտիկ Պետաճեանի ու նաեւ անոնց մայրերուն՝ Հայկանոյշ կէնճեանի եւ Նուարդ Կոզկոզեանի,

ՏԻԿԻՆ ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴԻ

մահուան 9րդ տարելիցին։

Եւ անոնց յիշատակին 125 ֆր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Էտուար Ունճեան եւ զաւակները (Էքս-լէ-Պէն), Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Թազուրեան եւ զաւակը եւ ընտանեկան պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, ծաղիկով թէ գրաւոր մասնակից եղան իրենց սուգին՝

ՊԵՐՃ ՆԻԶԱՄԵԱՆԻ

մահուան առթիւ։

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ալֆորվիլի Հայ Մշակոյթի Տան վարչութիւնը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր տան բացման հանդիսութեան կնքահայր՝ Տէր եւ Տիկին Լորիս Ան-դրէասեանի եւ ընտանիքին իրենց հօր՝ Արքաֆի Գալայճեանի մահուան առթիւ։

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ

Տիգրան Գարագեան	50
Կիրակոս Օհանեան	50
Գրիգոր Կօշկարեան	50
Յակոբ Կէզիկեան	50
Տօնապետ Պալաքեան	50
Խոսրով Տէմուրճեան	50
Յովհաննէս Պօյաճեան	50
Պետրոս Խաչերեան	50
Գրիգոր Գորճեան	50
Յարութիւն Պահեան	50
Արթիւր Սաթիկեան	50
Գէորգ Խօճիկեան	50
Տիկ. Տերմանեան	50
«Մխլոր» հաստատութիւն	50
Օր. Փիպեան	50
Ֆրանսացի մը	30
Երուանդ Թոմասեան	30
Յովհաննէսեան Քապապճեան	30
Սարգիս Թէբիլեան	30
Կ. Գասպարեան	30
Մի ոմն	20
Գարեգին Սիմոնեան	20
Փիէր Աժիրոմ	20
Սիրանեան	10
Մ. Տէր-Միքայէլեան	10
Մի ոմն	10
Գումար	39.325
Նախորդ գումար	418.875,5
Ընդհ. գումար	458.200,5

Յաւելուածական

Տիկ. Խաչիկեան	300
Վարդան Մուսիկեան	300
Տէր եւ Տիկ. Տիգրան Տէմիրեան	250
Կարապետ Մարտիրոսեան	200
Մի ոմն (Նիս)	100
Միհրան Կարապետեան (Գրիւէլ)	50
Գումար	1200
Նախորդ գումար	458.200,50
Ընդհ. գումար	459.400,50

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ի պիտութիւն կը յայտնենք թէ կեդր. Յանձնախումբիս կազմակերպած ընդհանուր հանգանակութենէն գոյացաւ 459 հազար 400,50 ֆր. մինչեւ այսօր։

Այս գումարէն, անցեալ ամիս փոխանցուեցաւ 300.000 ֆր. Պէյրութ, Լիբանահայութեան վերականգնումի կեդրոնական Մարմնին։

Կ. ՋՐԲԱՇԵԱՆ
ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ
ԼԻԲ. ԱՂԷՏ. ԿԵԴՐ. ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻ
Փարիզ, Մարտ 16, 1979

ՆՈՒԷՐ

Գրիգոր Կիւլեանի մեծարանքին առթիւ, Շաւիլէն Պ. Պարոնեան 100 ֆր. կր նուիրէ անոր շատ սիրելի «Յառաջ»ին։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Այրի Տիկին Թագուհի Մոնոյեան 100 ֆ. կը նուիրէ «Յառաջ»ին եւ 100 Հանդստեան Տան (ստանալ «Յառաջ»էն), կարապետ Պօյաճեանի (Սուլթանեան) մահուան առթիւ եւ Արտաշէս Մոնոյեանի յիշատակին։

ՇԱՎԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի, Արեւագալի արարողութիւն։

✕

ՓԱՐԻԶ
Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Շաբաթ, Մարտ 31, *ոճն է Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին՝ սոսկալի չարչարանացն եւ մահին ի վիրապ։*

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ մայր եկեղեցւոյ մէջ, ժամը 10ին, խոբանին վարագոյրը բաց՝ պատարագ կը մատուցուի։

ՎԱՂԱՆՍ
ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վալանսի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան եւ ընտրողական Յանձնախումբի երկու տարուան նստաշրջանը լրացած ըլլալով, Ընկերակցութիւնս ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վալանսի եւ չրջանի լուսաւորչական համայնքը նոր ընտրութեան համար, Վալանսի Հ. Բ. Ը. Միութեան Ե. Հիւսիսեան սրահին մէջ, 6 Ռիւ Ֆավանթին Ուրբաթ Մարտ 30, երեկոյեան ժամը 21ին։ Օրակարգ՝ երկու տարուան նստաշրջանի բարոյական եւ նիւթական պեկուսյում եւ Ընտրողական Յանձնախումբի ընտրութիւն։ Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15.30ին։ Կը բանախօսէ ՆԵՐՍԷՍ Ծ. Վ. ՍԵԹԵԱՆ նիւթ ունենալով՝ Հայոց պատմութեան հետքերը ներկայ Հայաստանի մէջ։

Բոլոր ազգայինները հրաւիրուած են մասնակցելու նոյն օրուան ժամը 11ի պատարագին եւ ժամը 13ի ճաշին։

Ընտանեկան ԵՐԵԿՈՅԹ

Սէն Շամոնի ժողովրդապետութիւնը իր հրաւիրէ ներկայ ըլլալու իր ընտանեկան երեկոյթին, եկեղեցւոյ չքեղ սրահին մէջ, 12 Ռիւ Ագիլ – Ալամանեի, Սէն Շամոն Մարտ 31, Շաբաթ օրը, ժամը 20.30ին մինչեւ ուշ ատեն, ի նպաստ միօրեայ հայ դպրոցին։

Տաք մթնոլորտ զոր պիտի ապահովէ՝
ԺԱՆ - ՇԱՒԻԼ ՓՈՒԼԱ

Ճոխ պիւֆէ, հայկ. աղանդերներ ու վիճակահանութիւն։

Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 60 ֆ.։

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Sous la présidence effective de M. NAPOLEON BULLUKIAN
Président du Comité Régional de France

Journees Du CENTRE CULTUREL ALEX MANOOGIAN

organisées par
Le Comité local, le Comité des Dames et le Comité des Jeunes
au profit de leurs œuvres culturelles et sociales

SAMEDI 31 MARS et DIMANCHE 1er AVRIL 1979
de 11 h. à 20 h.

STANDS DIVERS : Livres et Disques aéméniens, Peintures, Photos, Objets d'art, Lingerie, Cadeaux-souvenirs, Jeux éducatifs, Alimentation etc.

DEDICACE D'AUTEURS, BAR — BUFFET — ALIMENTATION

Déjeuner de 12 h. 30 à 15 h. — Spécialités Arméniennes

CONCOURS DE DESSIN pour enfants de 6 à 12 ans

118, Rue de Courcelle, Paris 17e
Tél. 227-12-26 et 520-03-18

OFFRE D'EMPLOI

Ellen GERARD

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
134, Rue d'Aboukir — 75002 Paris

Կը փնտռէ վարժ կարուհի մը fond-փոխոնի, աթըլիէի մէջ աշխատելու համար։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐ ՓՐԱՆՍ. ՋԱՅՆԱՍՓԻՒՌԷՆ

Այս կիրակի, Ապրիլ 1, առաւօտեան ժամը 8ին, Ֆրանս-Բիւլթիւռ կայանին հայկ. յայտագիրը, նուիրուած Գրիգոր Նարեկացիի։ Կը մասնակցին՝ նորվան Վրդ., Հ. Իռէնէ Տալմէ, Ժ. Փ. Մահէ։

ՓՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
30ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՓԻԼՄԵՐՈՒ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

կազմակերպուած
ՓՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Փարիզի մասնաճիւղի կողմէ
Շաբաթ, Մարտ 31, ժամը 20.45ին
MUSEE GUIMET
6, Place d'Iena — 75016 Paris
(Métro : Iena)

Հայրենի գլուխ գործոց փիլմը՝

«ՆԱՀԱՊԵՏ»

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթախորագիր)

Եւ Հայաստանի երգիչ-պարի անսահմանի տաղանդաւոր ղեկավար հանդուցեալ Թ. Ալթունեանի «Երգ թռչերի վրայ» դունաւոր փիլմը

Ծախքերու մասնակցութիւն 15 ֆր.

Points de vente des billets :
U.C.F.A.F. 6 Cité Wauxhall, Paris 10
Baltaian, 27, Rue Bleue, Paris 9
Palouyan, 9, Rue de Trévise, Paris 9
et auprès des membres de l'UCFAF

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 64ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Նուիրուած ԱՐԱՄ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ մահուան 60ամեակին

ՀԱՆԴԷՍ - ՃԱՇ

Կիրակի, Ապրիլ 8, ժամը 13ին ճաշ,

Նախաձեռնութեամբ Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Տէսինի եւ Վիէնի մասնաճիւղերուն

(Հատոյքը կը յատկացուի լիբանանահայ աղէտեալներուն)

Մարսէյլի Մշ. Տան վասպուրական եւ Տարօն սրահներուն մէջ
12, *Ռիւ Սէն-Պափիլ*

Կը խօսին
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին

Տեղերը ապահովել հեռաձայնելով՝—
Աւտոյեան 70.02.33, *Պապայեան* 66.01.21, *Պանտիկեան* 66.17.46 *եւ Կրասեան* 93.32.18

Մասնակցութիւն 60 ֆր.

FOOT-BALL
VOTRE RENDEZ-VOUS
Dimanche 1er Avril

Alfortville

Championnat de Paris
Match-Retour :

PARAY - ATHIS
ALFORTVILLE UJA

à 15 heures
Match Réserve à 13 h. 30

CHARLY-PARIS
Diffusion France - Etranger
boutiques style-jeune

Տարեկան ՃԱՇ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մարսէյլի Հայ Աբեղայներու Միութեան հացկերոյթը Ապրիլ 1ին, կիրակի օր ժամը 13ին, Հայ Մշակոյթի Տան «Վասպուրական» սրահին մէջ՝ 12 Ռիւ Սէն-Պափիլ (Մարսէյլ)։

Գեղարուեստական հաճելի յայտագիրը։ Ընտիր եւ համեղ կերակուրներ՝ պատրաստուած նախկին խմբապետուհիներու կողմէ։

Կը հրաւիրուին բոլոր նախկին արիներն ու աբեղայները եւ Միութեան բարեկամներն ու համակիրները։

Imprimé sur les Presses
du Journal « Haratch »
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ — Ս. ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի (Ապրիլ 1), ոճն Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին։ Այս առթիւ պիտի ոճնուի եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ Գրիգորիս Ք.Ն.Յ. Քիշիշեանի քահանայական ձեռնադրութեան առաջին տարեդարձը։ Կը նախագահէ ՅԱԿՈԲ Եպս. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ։

Յաւարտ պատարագի վարչութիւնը կը սարքէ ախորժարեր մը ի յարգանս ներկայ հաւատացեալներուն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապ. Խաչի Մարսէյլի չորս մասնաճիւղերը կը ոճնեն Միութեան
ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ *Ապրիլ 29ին*
Մշակոյթի Տան մէջ
Մանրամասնութիւնները յետագային։

ՈՒՐԲԱԹ
ՄԱՐՏ
30
VENDREDI
30 MARS
1979

ՀԱՐԱՁ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար· 260 Ֆ Վեցամսեայ 140 Ֆ
Արտասահման Տար· 300 Ֆ Հատը 1 Ֆ· 80

LE NUMERO 1,80 F.

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·349

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — N° 14.349

ՕՐՈՒԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐՈՒ ՆԱԽԱԳԱՀՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Տեսակ մը «Յրդ չրջան» կը նկատուի, նախագահներու այս ընտրութիւնը, ուր նաեւ կարգ մը անակնկալներ պատահեցան եւ Ձախը ուժի նախագահութիւն չհաւեցաւ եւ հատ մըն ալ կորսնցուց: Կարգ մը ընտրութիւններ նախատեսելի էին, բայց կային նաեւ որ « սխալ »ներու արդիւնք եղած են: Այսպէս բնաւ չէր ակնկալուած որ Մէօրթ է Մոզէլի ընդհանուր խորհուրդի նախագահ ընտրուի համամասնավար մը, քանի որ մեծամասնութիւնը 19 ձայն ունէր մինչ ընդդիմութիւնը՝ 18: Բայց առաջին քուէարկութեան մեծամասնութեան երկու անդամ ձեռնպահ մնացած էին, առանց անդրադառնալու թէ եթէ, որ ըստ 1971ի օրէնքին, բացարձակ մեծամասնութիւնը կը բաւէ Ա· քուէարկութեան իսկ ընտրուելու համար: Ընդհանուր ձեւով, 95 նահանգի վրայ, Ձախը 43 նախագահութիւն ապահոված է, մեծամասնութիւնը՝ 51: Ուրբաթ օր միայն պիտի Ընտրուէր Սէն-է-Մառնի նախագահը:

Քալվատոսի մէջ, մեծամասնութիւնը թէեւ պահած է նախագահութիւնը, բայց հհհ·ին ձեռքէն ելած է եւ անցած Միշէլ ա'Օռնանօի ձեռքը: Նախորդը՝ կօլիատ էր: Քօրէզի մէջ ալ, ինչպէս յայտնի էր, Շիրաք կը կորսնցնէր նախագահութիւնը բայց թեկնածու իսկ չըլլալով, կարելի կ'ըլար նախագահութիւնը պահել չնորհիւ ձախ կօլիստ Շառպոնէլի, որ մեծամասնութեան կը միանար, (ձայները 15 եւ 15 էին եթէ Շառպոնէլ դիրք չփոխէր):

Այս ամբողջէն շատ դժգոհ է Շիրաք, որ հրապարակած է իր չարքայիններու ուղղած նամակ մը, որ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ շատ ծանր ամբաստանագիր մը: Իշխանութիւնը կը մեղադրուի որ իր դիրքով պատճառ կ'ըլլայ ձախի յառաջդիմութեան: Կը նկատէ որ ընդդիմութեան իշխանութեան գլուխ հասնելու վտանգը կը ստիպէ զիրենք որ համախոհ մնան խորհրդարանական մեծամասնութեան մը: Կը դատապարտէ մեծամասնութեան ծոցը տիրող կեղծաւորութիւնը, որ կը ծածկէ իրականութիւնները: Վճռած է լուսաբանել Ֆրանսացիները, որպէսզի պիտակցօրէն քուէարկեն Յունիս 10ին:

սէր իրենց՝ « Ծուղակը լինկաք, առաջին անգամն է որ կը տեսնեմ հնդկահաւեր, որոնք կ'աճապարեն որ Ծնունդը հասնի»: Աչխատաւորական երեսփոխան մը կը պատրար Պահպանողական կուսակցապետ տիկնոջ՝ « Աղէտ մըն էք: Ձեր կուսակցութիւնը վերէն վար չինծու բան մը ըրաւ ձեզի, բացի դէմքի լիփքինկէն... »:

Մարկարէթ Թաչըը իր ելոյթին մէջ կը հաստատէր թէ « պատերազմին վերջնալէն ի վեր, հազուադէպօրէն Մեծն Բրիտանիա այսքան ցած ինկած է աշխարհի մէջ »:

Կը սպասուի որ Թազուհին լուծէ ժողովը եւ նոր ընտրութիւններ կատարուին ի մօտոյ:

ՊԱՂՏԱՏ

ԱՐԱՖԱԹ ԺՈՂՈՎԸ ԿՐ ՉԳԻ ԿՆԵՐԹԱՑ

Արաֆաթ եւ ՊԱԿի ամբողջ պատուիրակութիւնը դուռը քաշեց գնաց Պաղտատի ժողովէն, չատ մեղմ պոռնելով եղիպտոսի դէմ ձեռք առնուելիք միջոցները: « Այս որոշումները, կ'ըսէ Արաֆաթ, հարկ եղածին չափ խիստ չեն եւ չեն համապատասխաներ այն վտանգին զոր ամերիկեան քաղաքականութիւնը ստեղծած է արաբական չահերուն դէմ »: Պաղես – տինցիներուն զօրավիգ եղած են Սուրիացիք եւ Լիբիացիք, որոնք եւս ձգած պացած են: Ասոնց ղեկաւոր դժգոհութիւնը կուգայ Սաուտցիներու « կակուղ » համակիլոցներէն տնտեսական դետնի վրայ:

Քաղաքական դետնի վրայ, մասնակցողները համաձայն են գործադրելու այն որոշումները զորս տուած էին արդէն անցեալ Նոյեմբերին՝ Եգիպտոսի արտաքսում Արաբական Լիկայէն, կազմակերպութեան կեդրոնատեղիին փոխադրութիւնը Գահիրէէն այլ վայր մը (հաւանաբար Թունուզ): Բայց Օմանէն եւ Սուտանէն զատ, որոնց ներկայացուցիչները բացակայ են, յայտնի չէ որ արաբ ելիրները իրենց դեսպանատուները պիտի փակե՞ն:

ՄՈՍԿՈՒԱ

ԾԱՆՐ ՄԻՋԱԴԷՊ ԵՒ ՄԱՀ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ

Շատ անսովոր միջադէպ մը պատահած է Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանատունը, ուր մանեղով խորհրդային նաւաստի մը խուճապ ստեղծած է: Այս երիտասարդը կը պահանջէր Ամերիկա պաղթել եւ կը սպառնար դեսպանատունը օդը հանել, ռումբով մը զոր կուրծքին վրայ կը կրէր:

Ամերիկացի դեսպանը անմիջապէս տեղեակ պահած էր խորհրդային իշխանութիւնները որոնք « մարդ » ղրկած էին տեղւոյն վրայ: Ի վերջոյ նաւաստին պայթեցուցած է ռումբը եւ մեռած, ծանրօրէն այրելէետք, ինչ որ այն տպաւորութիւնը թողուցած է որ մարդը, չատ հասարակչռուած չէր եւ ուրեմն խորհրդային իշխանութիւնները կրնան ըսել «արդէն մէկն խենթերը կը փախցին Խորհ· Միութենէն մեկնիլ», մինչ, անշուշտ տեղւոյն վրայ ալ կարելի է «խնամել»:

ԱՆԳԼԻԱ

ՄԷԿ ՁԱՅՆ ԲԱՒԵՑ ՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԻՑՆԱՑ

1924էն ի վեր առաջին անհամն է, որ արդելքի բանաձեւով մը, կը տապալի Մեծն Բրիտանիոյ կառավարութիւնը: Բաւած է որ իր կուսակիցներէն մէկը հիանդ ըլլայ, որ Քալական իյնայ, 310ի դէմ 311 ձայնով: Եւ պինքը այս կացութեան մատնողն էր կին մը, Պահպանողական պարագլուխը՝ Տիկին Թաչըր, որու հետ արդէն նիստի ընթացքին լեզուկռիւ փոխանակումները չեն պակասած: Վճռած է լուսաբանել Ֆրանսացիները, որպէսզի պիտակցօրէն քուէարկեն Յունիս 10ին:

ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻԶ
ՀԵՌԱՑՈՒՅՑ

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Մարտ 19–22)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԷՍՏՐԱԴԱՅԻՆ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲԻՆ ՂԵԿԱՎԱՐԸ Կ· ՕՐԲԵԼԵԱՆ, ՊԱՐԳԵՒԱՏՐՈՒԱԾ

Հայաստանի պետական էստրադային նուագախումբը, որուն ղեկավարն է Կոնստանտին Օրբելեան, վերջին տարի – ներուն դարձած է ճապի լաւագոյն խումբերէն մէկը: Խորհ· Միութեան բազմաթիւ չրջաններու մէջ, ինչպէս նաեւ արտասահման, խումբին ելոյթները տեղի կ'ունենան լեփ լեցուն սրահներու մէջ: Ճապի երաժշտութեան մարզին մէջ հմուտ է Կոնստանտին Օրբելեան, որ մշիչ ուժն է խումբին՝ յաջողութեանց ճամբուն վրայ: Ի գնահատութիւն իր տարած աշխատանքներու Խորհ· Միութեան գերագոյն Խորհուրդի նախագահութիւնը պարգեւատրած է զինք Խորհ· Միութեան « Ժողովրդական արտիստ » կոչումով:

Կոնստանտին Օրբելեան հայ երաժիշտներու այն ներկայացուցիչներէն է, որոնք վերջին երեք տասնամեակներուն Հայաստանի երաժշտական արուեստի զարգացման մէջ փայլուն էջեր արձանագրած են: Կը պատկանի Ալ· Ցարութիւնեանի, Առնօ Բաբաջանեանի, Եդ· Միրզոյեանի, Ղազարոս Սարեանի սեռունդին: Երաժշտական ասպարէզ իջած է իբրեւ սենֆոնիք, սենեակային եւ բեմարուեստի երաժշտութեան հեղինակ: Իր « Անմահութիւն » բեմապարը առաջին մրցանակի արժանացած է 1975ին տեղի ունեցած համամիութենական մրցումին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՈՒԻՑԵՐԻԱ որոշած է անդամակցիլ ՄԱԿի: Բայց ըստ երկրին օրէնքին, պէտք է նախ Խորհրդարանը, ապա ժողովուրդը, հանրաքուէով, վաւերացնէ այս որոշումը: 1945ին, Ջուիցերիա մերժած էր հիմնադիր անդամ ըլլալ ՄԱԿի, առարկելով թէ ատիկա խոտոր կը համեմատի չէզոքութեան իր կանոնադրին հետ: Հիմա միտքը փոխած է: Ջուիցերիա մաս կը կազմէ սակայն այն կազմակերպութեանց, որոնք կախում ունին ՄԱԿէ (Իւնեսքօ, եւայլն):

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ազգային օդերեւութաբանութիւնը գործադուլի ձեռնարկած է ինչ որ կարելի է « օգտակար գործադուլ » մը նկատել, եթէ խորհինք թէ գոնէ ամէն օր գէշ նախատեսութիւններ չըներ եւ մարդիկ քիչ մը արեւի յոյսով կրնան ապրիլ···:

ՀՌՈՄի մէջ կը բացուի Համայնավար կուսակցութեան 15րդ համագումարը: Շատ մեծ կարեւորութիւն կը տրուի այս համագումարին, ոչ միայն անոր համար որ Եւրոպայի ամէնէն զօրաւոր Համայնավար կուսակցութիւնն է, այլեւ որովհետեւ անկէ յայտնի պիտի ըլլայ նաեւ իր քաղաքական դիրքը, մեծամասնութեան նկատմամբ:

ԹԻՒՐՔՄԷՆԻՍՏԱՆի (Պարսկաստան) մէջ հրաւառար մը կարելի եղած է ձեռք ձգել: Համաձայնագիրը վեց կէտերէ բաղկացած է, բայց վերջին պահուն կռիւները վերսկսեր են: 50 մեռեալ կայ:

ԻՍՐԱՑԷԼի եւ ԵԳԻՊՏՈՍի միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները սկսած են Մարտ 27ին: Թէլ Ավիվէն պանդոկապետ մը յիսուն քիլօ սուսամի հունտ ապըսպրած է Եգիպտացիի մը:

50ական թուականներու կէսերուն Օրբելեան կ'անցնի էստրադային նուագա – խումբ: Ըլլալով վայլուն դաշնակահար եւ ստեղծագործող, կարճ ժամանակ ետք հաստատուն տեղ կը գրաւէ իր ճիւղին մէջ: Իր գրած երգերը յաջողութիւն բերած են թէ՛ խումբին եւ թէ հեղինակին:

×

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԲԵՄԱԴԻՐՆԵՐ ՈՒ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐ՝ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԿԻՋՆԵՆ

Երեւանի Գ· Սունդուկեան թատերախումբը ներկայացուցած է ռուս թատերագիր Ալեքսէյ Արբուզովի « Դաժան խաղեր »ը, բեմադրութեամբ Նորայր Սարգսեանի: Վերջին չրջանին Սունդուկեան թատերաբեմը յաճախ տրամադրած է երիտասարդ դերասաններու եւ բեմադիրներու: Ռուբէն Հախվերդեան բեմադրած է մոլղաւ գրող Ի· Դրուցէի « Սրբութիւն սրբոց » թատերախաղը, որ արժանացած է մամուլի եւ մանաւանդ ներու գնահատանքին: Յաջողութիւն մը եղած է նաեւ Վահագն Դաւթեանի « Ծիրանի ծառ » երկի Նիկոլայ Ծառուբեանի բեմադրութիւնը:

×

ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՅԱՂԹԱՆԱԿՆԵՐԸ

Սեւ ծովու առափնեայ Թէոդոսիա քաղաքին մէջ տեղի ունեցած « Դինամօ » մարզական ընկերութեան կազմակերպած ծանրաբարձութեան համամիութենական մրցումներուն, ախոյեան հանդիսացած են Երեւանցի Արսէն Կարապետեան, Լենինականցիներ Ալբեր Քեանդարեան եւ Յովհաննէս Վաղիզեղցեան:

×

Խորհրդային բանակի ծանրաբարձութեան մրցումներուն, որոնք տեղի ունեցած են Բաքու, Երեւանի պինուար մարզիկներէն երկուքը՝ Յովհաննէս Զաքարեան եւ Աշոտ Պօղոսեան, ախոյեան հանդիսացած են:

×

ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ ՅԱՂԹԱԿԱՆ

Էստոնացի վարպետ Պաուլ Կեռէսի յիշատակին նուիրուած ճատրակի միջազգային մրցումներուն գերազանց յաջողութիւն ձեռք ձգած է աշխարհի նախկին ախոյեան Տիգրան Պետրոսեան, « Տալլին–79 » մրցաշարքին 16 կարեվիութենէն չահելով 13 միաւոր: Երկրորդ եւ երրորդ տեղերը բաժնած են աշխարհի նախկին ախոյեան Միխայիլ Տալ եւ Ռաֆայէլ Վահանեան՝ 11,5ական միաւորով:

×

« ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐԳ – 79 » ՓԱՌԱՏՕՆ

Երեւանի մէջ բացուած է « Քաղաքական երգ - 79 » փառատօնը, մասնակցութեամբ երեսուն խումբերու՝ որոնք եկած են Մոսկուայէն, Լենինգրադէն, Կիեւէն, Ռիգայէն, Վիլնիւսէն եւ Խորհրդային Միութեան այլ քաղաքներէն, ինչպէս նաեւ Չեխոսլովաքիայէն, Լեհաստանէն, Պուլկարիայէն, Արեւելեան Գերմանիայէն: Փառատօնի օրերուն տեղի կ'ունենան հանդիպումներ միութիւններու, թատրոններու մէջ, չրջապտոյտներ կը կազմակերպուին դէպի Հայաստանի տեսարժան վայրերը: Վեցերորդ անգամն է որ տեղի կ'ունենայ նման փառատօն մը, որուն դատակարգմի նախագահն է Հայաստանի երաժիշտներու Միութեան քարտուղար Մ· Վարդազարեան:

ԱՆՀԱԻԱՏԱԼԻ ԲԱՅՑ ԻՐԱՒ ՈԴԻՍԱԿԱՆ ՄԸ

4 ՄԱՆՈՒԿՆՆԵՐ ԵՒ ՇՈՒՆ ՄԸ ԱՊՐԵՑԱՆ 5 ՕՐ... ՄՆՏՈՒԿԻ ՄԸ ՄԷՋ, ԾՈՎՈՒՆ ԲԱՑԵՐԸ

— o —

Թրիփոլի, Նեժիպ Խսբեճտէրէճ.— *Մէկը գրեթէ երեւակայական պատմուածքներէն, որ իր բարի վախճանին հասաւ երկիւղ, մարմանող արեւուն շողերուն հետ, Ֆալամուն գիւղաքաղաքի վրայ, ծովուն բացերը, Թրիփոլիէն դէպի հինգ քիլոմեթր հարաւ գտնուող այս հանդարտ գիւղին մէջ։*

Անիկա պատմութիւնն է չորս մանուկներուն եւ իրենց ընկերացող չան, պատմութիւնը այն մանուկներուն, որոնց ամէնէն տարեցը 11 տարեկան է, իսկ ամենափոքրը՝՝ վեց տարեկան։ Անոնք են.— Եուսէֆ Քըռէհա (Հերմէլէն՝ 11 տարեկան), Ձորճ Թաշճեան (10 տարեկան), Հրաչ Մխլոյեան (6 տարեկան) եւ Մինաս Սէլեան (10 տարեկան)։ Անցեալ Շաբաթ օր, Տորայի ծովեզերքը, անոնք կը խաղային փիպրէ անտուկի մը մէջ, որուն միջոցաւ կը պաշտպանեն տախտակէ սընտուկի մէջ դեռեզուած սառնարանները։

Յանկարծ, դէպի ծով քաշուող ալիքը տեղաշարժ ըրաւ մանուկներուն սնտուկը, որ կամաց — կամաց սկսաւ սահիլ կապոյտ հորիզոնին ուղղութեամբ։ Չորս օր, ցերեկ եւ գիշեր, ալիքները սնտուկը շպրտեցին աջ ու ձախ, մինչեւ որ անոնք երկէ մօտեցան Ֆալամունի (Թրիփոլիի մօտերը) ձկնորսներէն մէկուն պատկառող նաւակին, որուն մէջ գտնուող հայր ու որդի ձկնորսները իրենց ուժականները լայն կը բանային ծովեզերքէն 30 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ։

Մանուկները գրեթէ կիսամեռ էին, ուժասպառ, անօթի եւ ծարաւ։ Ձկնորսները զանոնք փոխադրեցին իրենց ծովահայեաց բնակարանը, խնամեցին եւ ապա փոխադրեցին Թրիփոլիի Մունլա հիւանդանոցը։

ՉԿՆՈՐՍԸ ԿԸ ՊԱՏՄԷ

Հիւսէյն Մոհամէտ Պալլութ անուն ձկնորսն ու իր որդին՝ Սամիը, կը շարունակէին ապրիլ զարմանքի հոգեվիճակը, հակառակ անոր, որ բաւական ժամանակ անցած էր անակնկալէն եւ իրենք այժմ կը գտնուէին հիւանդանոցին մէջ։ Հիւսէյն ըսաւ «Նահար»ին.— «Մինչեւ հիմա, տակաւին չեմ կրնար հաւատալ։ Դուն չտեսար այն վիճակը, որուն մէջ կը գտնուէին կորսուած մանուկները։ Ո՛չ ոք կրնայ հաւատալ, որ դիւրաբեկ նիւթէ մը պատրաստուած եւ հազիւ հազ սնտուկի մը երեք կողմերը հաշուող կիս - կատար սնտուկը կրնայ այդ մանուկները պաշտպանել ծովուն մահապիւռ վտանգներուն դէմ... եւ այդ ալ՝ չորս օր շարունակ»։

Եւ շարունակեց. « Թող տուր որ պատմեմ ինչ։ Ես ու տղաս, մեր ուսկան - ները կը նետէինք մեր գիւղաքաղաքէն՝ Ֆալամունէն 30 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ գտնուող ծովուն բացերը, շրջանի մը մէջ, ուր խորութիւնը 120 մարդահասակը կ'անցնի։ Նկատեցինք տակաւին նմանող եւ սպիտագոյն գան - գուած մը, որ կը ծփար ջուրերուն վրայ։ Առաջին հերթին, տակաւին նմանող ս - ոարկան չգրաւեց մեր ուշադրութիւնը։ Սակայն էին անց, լսեցինք օգնութիւն աղերսող ձայներ եւ տեսանք ուր ձեռ - ներ, որոնք օդին մէջ շարժելով՝ օգնութիւն կը խնդրէին։ Ապա, լսեցինք շան մը հաչոցը։ Ինչո՞ւ սուտ խօսիմ, երբ ձայները լսեցի՝ պահ մը ուսիցայ այն վախը, թէ եղածը թակարդ մըն է, յարուցած՝ գիւնեալներու կողմէ, որպէս կ'ուզեն գրաւել մեր նաւակը։ Շատ լաւ գիտես, որ տակաւին կ'ապրինք պատերազմի ներմաճող կացութեան մը մէջ։ Բայց մեր նաւակով սկսանք դառնալ օգնութիւն աղերսող անծանօթներուն շուրջ, եւ երբ մօտեցանք՝ « Ֆիպըր »է սնտուկին մէջ գտանք չորս մանուկներ, որոնք կը գըտնուէին կիսամեռ, անօթի, ծարաւ եւ ոլբերգական կացութեան մը մէջ։

« Անապարանօք զիրենք փոխադրեցինք Ֆալամունի մեր տունը, լոգցուցինք տաք ջուրով, հագցուցինք մեր մանուկներուն հագուստներէն եւ հրամցուցինք դիւրա - մարս կերակուր։ Յետոյ, հաղորդակցութեան մէջ մտանք պետական իշխանութեան եւ Հայ Բարեգործական Միութեան պատասխանատուներու հետ, որոնք մանուկները Թրիփոլիի հիւանդանոցը փո - խադրեցին »։

ԿՕՇԻԿԸ ԿՈՐՍՆՑՈՒՑԱԾ ԷՐ...

Մունլա հիւանդանոցին մէջ, ուր մանուկները զարմանումի ենթարկուեցան, վախի սպառնալիքը չքացաւ եւ անոնք ուշքի եկան։ Անոնք պատմեցին իրենց ապրած ոդիսականը։ Ըսին թէ Շաբաթ օր, երբ կը խաղային Տորայի « Սիմֆա » ընկերութեան եռեւը գտնուող ծովեզերքին վրայ՝ Ձորճիկ Թաշճեան կօշիկնե - րէն մէկը կորսնցուցած է ատուարաթուղթէ սնտուկներու մնացորդներուն մէջ։ Փնտռտուքի ընթացքին, ան կը գտնէ կիսով քանդուած փիպրէ սնտուկ մը, կը տանի ծովեզերք եւ կը դնէ աւազին վրայ։ Սնտուկը կը սկսի ծփալ. եւ երբ կը տեսնէ որ չուքը ցամաքէ սնտուկին մէջ, կը հեռանայ դէպի օրինակին։ Նոյնը կ'ընեն « խումբ »ին մնացեալ անդամները եւ անոնք կը սկսին պթօսնուլ ջուրին վրայ ծփացող սնտուկին առթած հաճոյքով։

Ալիքները սնտուկը կը քաշեն ծովուն բացերը։ Մանուկները տարուած են իրենց խաղով եւ վտանգը կը զգան միայն այն տեղ, երբ արդէն բաւական հեռացած են ու ծովեզերքը վերածուած է իրենց կարե - լիութեան սահմաններէն դուրս է։ Դի - ջերուան հետ կուգայ վախը եւ անօթու - թիւնը։

Հրաչ պատմեց, որ այս կացութեան մէջ՝ կը սկսի աղօթել. նոյնը կ'ընեն ընկերները։ Վերջապէս, անոնք կը քնանան՝ իրենց պահապան հրեշտակով իրենց ընկերացող չունը։

ԿԸ ԽՄԵՆ ԾՈՎՈՒՆ ՋՈՒՐԵՆ

Առաւօտեան երբ կ'արթննան, կը նկատեն թէ ծովեզերքէն չատ, չա՛տ հեռացած են։ Եւ ի դուր կը ճչան, կը պոռան ու ձեռքի չարժումներով օգնութիւն կ'աղերսեն։

Մինաս Սէլեան կ'ըսէ այս առթիւ անոթեցողը։ Ձորճիկ կը փորձէ իր ձեռքերով ձուկ որսալ՝ ընկերը կերակրելու համար։ Սակայն անօգուտ։ Եուսէֆ Քըռէհա իր ընկերներուն ուշադրութեան կը յանձնէ որ եթէ չունը անօթենայ՝ կրնայ յօշոտել զիրենք։ Հետեւաբար, քանի մը անդամ զայն ծով կը նետէ՝ իրենց ապահովացող այս ընկերակիցէն ձերբազատելու մտահոգութեամբ։ Սակայն անիկա միշտ սնտուկ կը բարձրանայ. չունէն ապատելու փորձերը կ'անցնին ապարդիւն։

Մանուկները պատմեցին որ մեծ քանակութեամբ ծովու ջուր լմած են, իսկ իրենց հրճուանքը եղած է մեծ, երբ անձրեւի կաթիլները սկսած են տեղալ՝ իրենց ընորհելով զուլալ ջուր խմելու բախտը։

Երրորդ օրը, մանուկները կը նշմարեն քանի մը հարիւր մեթր հեռուէն անցնող նաւ մը։ Իրենց ամբողջ ձայնով « օգնութի՛ւն » կը պոռան, չարժումներ կ'ընեն, բայց ապարդիւն։ Ձորճիկ կ'ըսէ. « Երբ նաւը հեռացաւ՝ ըսի ընկերներուս. «Ա - ղօթեցէք, որովհետեւ շատ չանցած պիտի մեռնինք»։ Բայց Աստուած փրկեց մեզ՝ ձկնորսին եւ անոր որդիին միջոցաւ »։

ԱՅՐՈՒԹՅՈՒՆԵՐՈՒ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ ԵՆ

Հիւանդանոցին մէջ, մանուկները դարմանող բժիշկը՝ Ղասսան Պըրդըլ, ըսաւ թէ անոնք այրուածքներու ենթարկուած են եւ անոնց մարմիններուն ջուրի քանակը նուազում արձանագրած է։ « Ողջ մնալու բախտը կը պարտին երկու տուեալներու։ Առաջին՝ անցեալ չորս օրերու ընթացքին, կիւլհանները աշխատանքը յար եւ նմանը եղաւ մեր նկարագրած մրջիւններու աշխատանքին։

Երբ Շաւիլի անունը կը լսենք որեւէ տեղ, որեւէ ձեւով չես պիտեր ինչո՞ւ, մեր աչքերուն առջեւ կը ցցուի ընկեր Գ. կիւլհանի պատկերը։ Կուսակցութիւնը, կապոյտ Խաչ, Նոր Սերունդ, դպրոց ու եկեղեցի. ահա աշխատանքի դաշտեր որ իրենը եղան տեւական կերպով։ Վարդուր որ անհրաժեշտ էր վարել։ Տուաւ լաւագոյնը, առաւելագոյնը ուր որ պէտք էր տալ։ Սիրով ու բացառիկ նուիրումով կատարեց իրեն ինկած բաժինը եւ ատ - լիով։

Ճիշդ ու ճիշդ այն միւս խոնարհ հերոսներուն պէս, որոնք իրենց առաւելագոյնը տուին առանց որեւէ ակնկալութեան։

Թերեւս օր մը խղճամիտ մը եւ կամ խղճամիտներ անդրադառնան, ըմբռնեն թէ ինչ զոհողութիւններ կատարեցին ընկ. Գ. կիւլհան, եւ այն միւս կիւլհանները, այս ցիրուցան բազմութիւնները ապրիլ պահելու, անոնց դէմք ու դիմագիծ տալու համար։

Ֆէտայի ըլլալու, զէնք կրելու դարը անցած էր, այժմ, նոր ժամանակներու նոր ձեւի Ֆէտայիներու յոյժ կարիքը կար. արդ, առանց վարանումի կրնանք վկայել որ, ընկեր Կիւլհանը մեր օրերու ամէնէն նուիրեալ Ֆէտայիներէն մէկը եղաւ։

Իր ընկերներուն եւ բարեկամներուն կազմակերպած գիւնեճօնին առթիւ երբ բաժակները բարձրացան իր կենացը եւ երկու խօսք ալ ըսուեցաւ իր աշխատանքին, իր վաստակին վերաբերմամբ, քանի մը քաղեր ալ, քիչ մը յուզած, կենաց բաժակ մը համարուին զինչատ սիրող, իր դառնութիւններն ու վիշտերը բաժնող ընկերոջ մը կողմէ։

« Կիւլ » կամ վարդ, ոչինչ։ Վարդոյն համբոյրներ վարդ բուրող ճակատիդ, աղնիւ եւ սիրելի ընկեր։

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

ԽՕՍՔ ԸՆԴ ՍԻՐՈՑ...

— o —

Շաւիլի մեր յարգելի կապոյտ Խաչուհիները եւ Արզուխեան խումբի սիրելի ընկերները գինեճօն մը սարքեր են իրենց չրջանին մէջ ապրող եւ գործող ընկերոջ մը՝ ընկեր Գրիգոր Կիւլհանի ի պատիւ։ Գովելի ձեռնարկ մը, եւ ծափահարելի գաղափար արդարեւ։

« Հարկս հարկաւորաց, պատիւս արժանաւորաց » ըսուած է։

Երբ դեռ պատանեկիկ էի « չօպան », իմ հասակակից եւ բախտակից ընկերներուս հետ հետաքրքրութեամբ ժամերով կը նստէինք մրջիւններու բոյներուն մօտ ու կը դիտէինք անոնց աշխոյժ եւ անպարտնջ աշխատանքը։

Օ՛, օդին մէջ, բազմաթիւ մրջիւններ կը բղային մեր չուրջը։ Իգէզներ, պիծակներ, վայրի մեղուներ, մեծ ու փոքր ճանճեր, այլ մանաւանդ հազար գոյնի մժեղներ որոնք ոչ միայն կը խանգարէին մեր հանգիստը, այլեւ իրենց խայթոցներով անհանգիստ կ'ընէին մեզ։

Մինչ անդին, բազմահազար մրջիւնները անչէզոք, անձայն կը չարունակէին իրենց առօրեայ աշխատանքը։

Անոնք, դասերու բաժնուած, իւրաքանչիւր դաս լծուած էր կատարելու իրեն ինկած բաժինը։ Ամանք գորենի, կամ դարիի հատիկներ կը փոխադրէին, ուրիշներ յարդի գանազան ճիւղերով բեռնաւոր, անդին ուրիշ խումբ մը չես դիտեր ուրկէ ճարած գնճելեզ մը (սեսակ մը վայրի գեանախնձոր) հրմշակելով «տուն» կը փոխադրէին։ Ու այսպէս չարունակ երթ ու դարձ առաւօտէն մինչեւ ուշ երեկոյ։

Կը մտածեմ որ, ընկեր Գ. Կիւլհանին եւ իր սերունդին պատկանող այն միւս կիւլհաններու աշխատանքը յար եւ նման եղաւ մեր նկարագրած մրջիւններու աշխատանքին։

Երբ Շաւիլի անունը կը լսենք որեւէ տեղ, որեւէ ձեւով չես պիտեր ինչո՞ւ, մեր աչքերուն առջեւ կը ցցուի ընկեր Գ. կիւլհանի պատկերը։ Կուսակցութիւնը, կապոյտ Խաչ, Նոր Սերունդ, դպրոց ու եկեղեցի. ահա աշխատանքի դաշտեր որ իրենը եղան տեւական կերպով։ Վարդուր որ անհրաժեշտ էր վարել։ Տուաւ լաւագոյնը, առաւելագոյնը ուր որ պէտք էր տալ։ Սիրով ու բացառիկ նուիրումով կատարեց իրեն ինկած բաժինը եւ ատ - լիով։

Ճիշդ ու ճիշդ այն միւս խոնարհ հերոսներուն պէս, որոնք իրենց առաւելագոյնը տուին առանց որեւէ ակնկալութեան։

Թերեւս օր մը խղճամիտ մը եւ կամ խղճամիտներ անդրադառնան, ըմբռնեն թէ ինչ զոհողութիւններ կատարեցին ընկ. Գ. կիւլհան, եւ այն միւս կիւլհանները, այս ցիրուցան բազմութիւնները ապրիլ պահելու, անոնց դէմք ու դիմագիծ տալու համար։

Ֆէտայի ըլլալու, զէնք կրելու դարը անցած էր, այժմ, նոր ժամանակներու նոր ձեւի Ֆէտայիներու յոյժ կարիքը կար. արդ, առանց վարանումի կրնանք վկայել որ, ընկեր Կիւլհանը մեր օրերու ամէնէն նուիրեալ Ֆէտայիներէն մէկը եղաւ։

Իր ընկերներուն եւ բարեկամներուն կազմակերպած գիւնեճօնին առթիւ երբ բաժակները բարձրացան իր կենացը եւ երկու խօսք ալ ըսուեցաւ իր աշխատանքին, իր վաստակին վերաբերմամբ, քանի մը քաղեր ալ, քիչ մը յուզած, կենաց բաժակ մը համարուին զինչատ սիրող, իր դառնութիւններն ու վիշտերը բաժնող ընկերոջ մը կողմէ։

« Կիւլ » կամ վարդ, ոչինչ։ Վարդոյն համբոյրներ վարդ բուրող ճակատիդ, աղնիւ եւ սիրելի ընկեր։

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐՋԷ

ՕՏԱՐ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐ ԱՐԱՒ ԾՈՑԻՆ ՄԷՋ

Օտար աշխատաւորներուն Արեւմտեան Եւրոպա խուժումը չատ ծանօթ երեւոյթ է։ Աշխատող ձեռքերու պակասէն տառապող Եւրոպային համար, 1960ական թուականները յատկանշուեցան տասնեակ հազարաւոր Եուկոսլաւներու, Թուրքերու, Յոյներու, Հիւսիսային թէ Արեւմտեան Աֆրիկեցիներու հոսանքով դէպի Զուիցերիա, Ֆրանսա, Դաշնակցային Գերմանիա եւ այլուր։

Հոսանքը նուազեցաւ 1970ական թուականներուն սկիզբէն։ Անդին, քարիւղի դինին յաւելումով՝ քարիւղահանքերով հարուստ երկիրները ձգողական կեդրոնները արեւը միշտ զօրաւոր չէր, եւ երկրորդ՝ անձրեւը անկասկած օգտակար եղած է՝ անոնց շնորհելով զուլալ ջուր խմելու բախտը։ Ինչ կը վերաբերի անօթութեան, ատիկա այդքան մեծ հարց չէ, որովհետեւ առանց փիզիքապէս տկարանալու՝ մարդ կրնայ երկար ժամանակով դիմանալ անօթութեան։ Ցամեցայն դէպս, անոնց առողջական վիճակը մտահոգիչ չէ, հակառակ անոր, որ ամէնէն փոքրը իր ընկերներէն ալելի յոգնած է »։

Ծանօթ է, որ մանուկներուն ծնողքները անհետացման պարագան իմացուցած էին պետական իշխանութեանց, եւ այս լուրը հրատարակուեցաւ կարգ մը օրաթերթերու մէջ։ Այն ատենին, որ ամանք անհետացման եռին տեսան մանուկները առեւանգող ցանցի մը գոյութիւնը։

Սակայն մանուկներու հետքը գտնելէն ետք, Թրիփոլիի Լ. Օ. Խ.ի պատասխանատուն հետաքննչական խօսակցութիւն ունեցաւ Թրատ բնակող մանուկներու ծնողքներուն հետ եւ անոնց հաղորդեց ըստ պատուած աւետիսը։

«Նահար» «ԱԶԴԱԿ», Մարտ 16

ՄԵԾԱՐԱՆՔ
ԸՆԿ. ԳՐԻԳՈՐ ԿԻՒԼԵԱՆԻ

Կիրակի, Մարտ 25ին, Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ կից սրահը փոքր կուգար ընկերներու և համակիրներու այն բազմութեան համար, որ եկած էր պատուելու 85ամեայ մեր վեթերան ընկերը՝ Գրիգոր Կիւլեան։ Ընկերական և ընտանեկան մթնոլորտ մը կը տիրէր մեծարանքի այս հաւաքոյթին, որու նախաձեռնարկ եղած էին տեղւոյն Հ. Ց. Դ. Սրբազութեան խումբը եւ Կապոյտ Աչի մանանճիւղը, դիտակից թէ ի՛նչ կը պարտին Գրիգոր Կիւլեանի կորովին ու անչահախնդիր ոգիին։ Սերունդի մը խորհրդանիշն է, ընկ. Կիւլեան, այն սերունդին, որ ճաշակելէ ետք թրքական աքսորը, արմատախիլ դարձաւ անծանօթ երկիրներու մէջ։ Անծանօթ լեզուին, ապրելակերպին, երկրին օրէնքներուն, դիտցաւ սակայն ամէնօրեայ ապրուստի հոգին հետ, յոգնութիւնը մերժել եւ աշխատանքի ժամերէն ետք, հայկական ոգին վառ պահել նոր բակազմ զաղութներու մէջ։

Հաւաքոյթը բացաւ, ապա զայն վարեց ընկ. Պօղոս Շըտոյեան։ Քանի մը խօսքով յայտնեց թէ Արզութեան խումբը եւ Կապոյտ Աչի մանանճիւղը նուազագոյն պարտականութիւն սեպած էին այս մտերիմ հաւաքոյթը կազմակերպել, ի պատիւ անոր, որ այնքան չանք թափած էր Շաւիլի Հայութեան համար։

Տիկին Նազենի Փուռթիւն, յանուն Կապոյտ Աչի մանանճիւղին կարճ ողջոյնի խօսք մը արտասանեց, ապա խօսքը տըրուեցաւ ընկ. Գրիգոր Փափազեանի։

Նախքան Գր. Կիւլեանի կեանքին ու գործին անդրադառնալը, Գր. Փափազեան յայտնեց թէ բոլոր անոնք որոնք նախորդ առաւօտը լրենց նամակատուփին մէջ գտած են օրուան « Ցառաջ »ը եւ կարդացած Օրը Օրինը եւ Ազգին Փափազեանի դրուագիւնը, կը զգան հաւանաբար թէ դժուար է աւելի բան մը ըսել քանի «Ցառաջ» ըսած է արդէն ինչ որ պէտք էր եւ ինչպէս միշտ կատարած հանրային կարծիք պատրաստելու եւ վարելու իր առաքելութիւնը։ Ապա, հակիրճ կենսագրականը ըրաւ Գր. Կիւլեանի, այնպէս ինչպէս լրեն պատմած էր նոյնինքն ենթական (որ, ի դէպ, երբեմն կ'ընդմիջէր ճշդումներ կատարելու համար)։ Օրթագիւղէն Պոլիս եւ Մարսէյլէն Շաւիլ, մեր առջեւ պատկերացաւ Գր. Կիւլեանի կեանքը։ Ազատամարտէն ճաճանաչ կատամարտ, հուսկ « Ցառաջ», ան կ'ըսէր թէ երեք անուններ իրարու յաջորդած էին թերթերու գլուխը բայց անոնք կը կազմէին մէկ բնութիւն, վասնզի ոգին չէր փոխուած։

Մէջ ընդ մէջ համեմուած երգերով եւ խմբերգներով, հաւաքոյթը կը չարունակուէր ջերմ մթնոլորտի մը մէջ։ Ցաջորդաբար իրենց ողջոյնի խօսքը կը բերէին Տիկին Ցովսէփեան (Կապոյտ Աչի Շրջ. Վարչութեան կողմէ), ընկ. Ցարութիւն Շիրվանեան, Տիկին Գեղամ Փափազեան, որ 21 տարի վարած է Շաւիլի հայերէնի դասընթացքները եւ վարեցած Գր. Կիւլեանի քաջալերանքը։ Ընկեր Նուպար Նիկողոսեան, դրուատիքը կ'ընէր հայկազեան ոգիին, որու չնորհիւ հայ ժողովուրդը կրցած է տոկալ ու դէմ դնել բոլոր խոչընդոտներուն ու իր եղրակացութեան մէջ, յանուն Դաշնակցական ընկերներուն կ'ողջունէր ընկեր Կիւլեանը։ Զուլալ Գազանճեան, կը հրաւիրուէր արտասանելու բայց նախքան Վարուժանի հետ երթալու « Դէպի աղբիւրը լոյսին », ոգեւորութեամբ քանի մը խօսք կ'ուղղէր ընկ. Կիւլեանի, յիշեցուց Պելճոնթէնի կայանի մէկ հանդիպումը եւ սրամտաւորութեամբ վերջացուց քանի մը նման յիշատակներու ոգեկոչումը։ Տեղւոյն նոր հոգեւոր հովիւն ալ ուրախութեամբ քանի մը խօսք կ'արտասանէր։ Ընկ. Սերոբեան կ'արտասանէր « Ցարղանք քեզ »ը եւ Աստղիկ Բէօսէեան, իր տաք ու գեղեցիկ ձայնով, վայել մը կուտար հաւաքոյթին, յաջորդաբար մեզի հրամցնելով՝ Տըլէ-եամանը, Ալէմշահի « Իմ երգը » եւ Սայաթ Նովայի « Բլբուլի հիզ »ը, որմէ ներչնչուած՝ Զուլալ Գազանճեան կ'արտասանէր Զաբենցի Տաղարանէն Սայաթ Նովայի նըւիրուած քերթուածը։

Ամբողջ հաւաքոյթի ընթացքին Պօղոս Շըտոյեան խօսքով, երգով թէ արտասանութեամբ բարձր կը պահէր մեր (եւ իր) տրամադրութիւնը։

Կապ. Կապոյտ Աչի Շաւիլի մանանճիւղը մըտածած էր նաեւ ոսկեայ գրիչ մը նուիրել ընկ. Կիւլեանի իրրեւ մնայուն յիշատակ այս օրուան։ Զգալապէս յուզուած, ընկ. Կիւլեան քանի մը յիշատակներ կը պատմէր, դժբախտաբար հազիւ լսելի իր անմիջական շրջանակին ու կ'աւելցնէր. « Եթէ ըսուէր ինծի, սա պահուս թէ Աստուծմէ ի՞նչ պիտի ուզէիր եթէ պիտնայիր որ այդ փափաքդ պիտի իրականանայ, պիտի ըսէի՝ տուր ինծի այն բառերը, որոնք կրնան արտայայտել ինչ որ կը զգամ, բայց չկայ »։

Վերջացնելէ առաջ, յիշենք նաեւ թէ Կապոյտ Աչի տիկիններէն Լանք չէին խնայած չատ ճոխ հիւրասիրութեամբ մը պատուելու ներկաները։

Ընդհանուր ձեւով, չատ յաջող ձեռնարկ մը եւ ինչպէս կը չեշտէր ընկ. Գրիգոր Փափազեան իր խօսքի սկիզբին, պէտք չէ ապասել որ երէց սերունդը իր աչքերը փակէ ու անկէ ետք « Ցառաջ »ի երրորդ էջի հոդվրտիքներէն իմանանք թէ անոնք ինչե՞ր ըրած են, այլ պէտք է սովորութիւն դառնայ անոնց ողջութեան մեծարել միրենք։ Եւ լաւ է որ Հ. Ց. Դ. Արզութեան խումբի եւ Կապոյտ Աչի մանանճիւղի այս նախաձեռնութիւնը վարակիչ դառնայ արուարձանէ արուարձան եւ գաւառէ գաւառ։

Ա.

ԴԷՊՔԻ ԴԷՊՔԸ

ՍԱՆ ՓԱՒԼՈՑԻ Արմենիա Մշակ. Ընկերակցութեան Սարգսաբաղատ մասնաճիւղի հովանաւորութեամբ նչուած է Փետր. 18ի տարեդարձը։ Բանախօսած է Ցակոբ Պուռունսուզեան։ Մովսէս Ձամպազեան տեղեկութիւններ տուած է Լիբանանի կացութեան մասին եւ ցուցադրած է բազմաթիւ նկարներ՝ Պէյրութէն։

ՍԱՆ ՓԱՒԼՈՑԻ քաղաքապետարանը, Փետր. 14ին, ճաշ մը տուած է ի պատիւ Աւետիս Պըլագեանի։ Ներկայ եղած են քաղաքապետը, կառավարական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ եւ հայկական միութեանց ներկայացուցիչներ։ Ցօսք առնելով քաղաքապետը չնորհաւորած է Ա. Պըլագեանը Սան Փաւլօ քաղքի յառաջդիմութեան համար իր տարած աշխատանքին առթիւ եւ յանձնած պատուոյ չքանչան մը։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ընդհանուր կացութեան չուրջ եւ յատկապէս կրթական հարցերու մասին խորհրդակցելու նպատակով, Հ. Ց. Դ. Զաւարեան Ուսանողական Միութենէն ներկայացուցիչներ, Փետր. 15ին, տեսակցութիւն մը ունեցած են Ղովմի կուսակցութեան ուսանողական գրասենեակի պատասխանատուներուն հետ։ Մէկուկէս ժամուան ընթացքին ժողովականները քննած են համալսարաններուն եւ այլ վարժարաններու վերաբերող կարգ մը հարցեր, ծանրանալով լիբանանեան համալսարանի եւ մանկավարժական բաժնին առընչուող խնդիրներուն վրայ։ Զաւարեանական ընկերները բացատրած են Լիբանանեան դէպքերու եւ ներկայ կացութեան ընթացքին Հայութեան կեցուածքը եւ գաւառապատում այդ կեցուածքը սխալ հասկցող կողմերը։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԷՆ ազգային բարերարուհի Օր. Էլլա Գարակէօզեան, ի գնահատութիւն Լիբանահայութեան վերականգնումի կեդրոնական Մարմնի կատարած գործին, իր նախկին յատկացումին վրայ աւելցուցած է 50.000 տոլարի գումար մը եւս։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԵՐԶԱՆԿՈՒԹԻՒՆ
(Պատմուածքներ)

Գրեց՝ Արամ Հայկազ
(Համազգայինի Վահէ Սէթեան տպարան, Պէյրութ, 1978)

×

ՍԱՆԻՆԻ ՀՐԱՒՈՒՄԸ
(Երթքուած)

Գրեց՝ Յ. Գեղարդ

Պէյրութ, 1977

×

ՍԻՐՈՑ ԵՒ ՄԵՂՔԻ ՀԱՄԱՆՈՒԱԳ
(Քերթուած)

Գրեց՝ Յ. Գեղարդ

Պէյրութ, 1977

ՀԱՀԱՆ ՀԱՀԱՆՈՒՐ

ՆԱՀԱՆՋԸ ԱՌԱՆՑ ԵՐԳԻ

Աղջիկը պատասխանելու առեն չունեցաւ։ Շուշան ձեռքէն նետելով դերասանուհին փոքրիկ անդրավարտիքը որուն հետ կը խաղար, յանկարծական ոտաուով մը խայտացած էր դրան մը վրայ, ճչալով։ Այդ դուռը կը պատկանէր պըզտիկ սենեակի մը որուն նմանը կը գըտնուի ամէն լուսանկարչատան մէջ, դերձողութեան սրահին ճիշդ մօտ։ Այդ սենեակները, աւելի խուց քան թէ սենեակ, շահները լեցնելու կը ծառային, որով կ'ըլլան մութ ու քիչ մըն ալ կը հոտին միշտ դոց պահուելուն համար։

Տղան չուտով դուրս եկաւ անկէ քաչելով երկու փառաւոր պեխեր, որոնք խոշոր - խոշոր բացուած ունդունքներու յանդիմանական ակնարկին տակ քանի մը պոյն էին եղած։ Այդ պեխերը կոստանինն էին, խանութին ծառան։ Երիտասարդը արագօրէն ընկրկելով յառաջացաւ սրահին մէջ և կեցաւ միայն այն պահուն երբ որ զգաց թէ բանի մը կը զարնուէր, բայց չդադրեցաւ լսել պոռալէ, ճչալէ, բացատրութիւններ արձակելէ, մինչ իր սրունքները անպոյ պարի մը ձեւերը կը փորձէին։ Ծառային մարմինը կը կորանար, վիզը կ'երկարէր, ականջները կը կարմրէին։ Բազուկները տարածած՝ իբրեւ տուիլակի մը թեւերուն պէս հորիզոնական, մէկ ձեռքէն կը կախուէր քարայծի մը դեղին մորթը, իսկ միւսին մէջ փետրաւելը տակաւ կը դողար։ Երիտասարդը չարունակեց չափազանցուած զուարթութեամբ մը, երբոր դերասանուհին վարագոյրը մէկդի ընելով իրենց միացաւ, մեառքին եռեւ իր սարսափած ծիծերով։

— Կը տեսնե՞ս, կը տեսնե՞ս սա մերին կոստանը, մերին պոըլիկ կոստանը, տարիքին չես ձգեր. հէ՞. եթէ դիտնաս թէ ի՛նչ հանած - վարած է, ի՛նչ « կտնաչ » է... Գետինը մաքրելու պատրուակին տակ, կէս ժամ մըն է որ բանտարկուեր էր այդ ծակին մէջ, կիսաբաց դռնէն մերկ մարմինդ տեսնելու։ Ա՛ կոստան, կոստան, պիտի ըսեմ դռնապանին, ամէ՛ն մարդու պիտի պատմեմ. կը խնդա՞ս հէ, սա վառող աչքերուն նայեցէք, ո՞վ կը հաւատայ որ յիսունըհինդ տարեկան է։ Ահա՛, ահա՛ կը ներկայացնեմ ձեզ Փարիզ քաղաքի նախկին հրշէջ դռնդի ենթա - սպաներուն էն կրակոտը։ Ի՛նչ կրակներ է մարած եւ ի՛նչ հրդեհներ վառած սպասուհիներու սրտին մէջ։ Անանկ չէ՞, հա, կառակը ըսէ նայիմ, դուն չէի՞ր պատմողը թէ երիտասարդութեանդ դրանդ առջեւ պոնիշները կարգի կը սպասէին եւ թէ աւելի վերջը, զաղթավայրերու մէջ ենթասպայի կարմիր տաբատով խափ - չիկ կիները կատղեցուցիր ցուլերու պէս։

Դերասանուհին մինչեւ բազմոցը հրեց ծառան որ փետրաւելին հետ ինկաւ հոն, յամառելով անշարժ պահել իր կարմրած դէմքին վրայ խնդացող բերանը։ Ահա այդ խնդուքին մէջ է որ աղջկան խնամուած մատները կարկանդակներ միրճեցին փորքօի ուժով, մինչ ձայնագիրը մէկէն չարլոթօն մը կը նետէր օդին։ Տիրող զուարթութեան մէջ դերասանուհին հին ուսերէն վար սահեցուց չապիկը։ Գլխի արագ չարժումով մը իր կարճ մազերը յարդարեց ու սկսաւ պարել, պարել փետրաւելէն դուրս ցցուող խոշոր աչքերու առջեւ որպէս դինով, խելագար, վերնոտ։

Պարեց ամբողջութեամբ մերկ, սեղմուած միայն աղուոր կօշիկներու ու բարձր գուլպաներու մէջ, բաներ՝ որոնք մերկ մարմին մը աւելի կը մերկացնեն։

Հակառակ Սէն Ժեռմէն ոէ Փռէի եկեղեցիին ճիշդ դէմը ըլլալուն, անկարելի էր իրենց օրուան մէջ ժամերը լսել։ Իրիկուան այդ պահուն է որ միայն, երբոր փողոցի աղմուկները բազդատաբար կը նուազին, կարելի կ'ըլլար զանգակատան ու հանրակառքի զարկերը չչփոթել իրարու հետ։ Եօթն էր. պաշտօնեաները չատոնց է որ մեկներ էին։ Երիտասարդը յարդարեց փողկապը, մազերը, խոզանակուեցաւ, լոյսերը մարեց ու ի-ջաւ սանդուխներէն։ Բուն խանութը վարն էր, երկու փողոցներու անկիւնը, խիստ լուսաւոր՝ չնորհիւ իր ապակիէ ճակատներուն եւ թէեւ ոչ չատ արդիականութեամբ, բայց եւ այնպէս ճաչակաւոր դրամագլխով մը յարդարուած։

(Շար. – 2)

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ կը նուիրեն

Մարսէյլէն՝ Տիկին Անոյշ Գասպարեան 100 ֆր. կը նուիրէ։

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պ. Կ. Տէրտէրեան 100 ֆր. կը նուիրէ «Ցառաջ»ին, ի յիշատակ Մերուժան Խումարեանի, հիմնադիրնեւ Մարսէյլի Հ. Ց. Դ. Պատանեկան Միութեան եւ Եղիպէի Հայր. Միութեան գործօն անդամին, որ իր մահկանացուն կնքած է Մարտ 19ին։

ՆՈՒԷՐ

ԻՍԻ.— Տէր եւ Տիկին Սարգիս Այնթապլեան 500 ֆր. կը նուիրեն լիբանահայ աղէտեալներուն (ատանալ «Ցառաջ»էն) եւ 100 ֆր. «Ցառաջ»ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Յաչի Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Մուսէեանէ 100 ֆր. Շուշանի ծննդեան առթիւ։

⁂

Շաւիլի Ս. Գր. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Մարսէյլէն Տիկ. Արուսեակ Հերվիեանէ եւ իր զաւակէն 50 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի, ողբ. Համասփիւռ Գոճա–կէօզեանի մահուան առթիւ։

Նոյն ախուր առթիւ, նոյնպէս չնորհակալութեամբ ստացած է Շաւիլէն այրի Տիկ. Սրբուհի Տէր–Գալուստեանէ եւ զաւակներէն 200 ֆր. փոխան ծաղկեպսակի։ Նոյնպէս Տէր եւ Տիկ. Մարտիրոս Օհանեանէ 100, եւ Ցարութիւն ու Ռուբէն եղբայրներէ 50 ֆր.։

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԼԻԲԱՆԱՀԱՑ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ ՅԱՆՑ Ը.

(Պլտ. Օտտոյի շրջան)

Այրի Տիկ. Ա. Խաչատուրեան 250, Տուտու Պօղոսեան, Երուանդ Ճոռոյեան, Նազարեան, Յակոբ Սահակեան 200ական, Արշակ Մխրոյեան 150, Զապէլ Արզու – մանեան, Ա. Սարգիսեան, Յակոբ Հայրապետեան, Խաչատուրեան, Յովակիմ – եան, Պետրոս Սահակեան, Սուլթանեան, Ժամկոչեան, Աւետիսեան 100ական, Տիկ. Մերկէր Սուքիասեան, Ղազարեան, Լ. Այվազեան, Կարապետեան, Էմմոն Մկրտչեան, Գրիգոր Պաղտիկեան, Վարդանեան, Կիրակոսեան, Տարաքճեան, Սարգիսեան, Սեդրակ Կիւրճեան, Սուրէն Կիւրճեան, Քէօսկեան, Պալեան, Փիլիկեան, Օյունճեան 50ական, Բարիքեան 30, Ժ. Սանտուզեան, Թումանեան, Տաղ – ճեան, Մինասեան, Վարդանեան 20ական, Ակսեան 20, Ա. Թոմպուլեան, Թումաս – եան, Յովակիմեան, Պալապանեան 10ական։ Գումար՝ 3090, նախկին գումար՝ 28·408, ընդհ. գումար՝ 31·498։

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՐԵԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ
38, route de Collonges
69450 ST CYR AU MONT D'OR
Tél. (78) 47.28.65

Կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին։ Կը բանախօսէ ՆԵՐՍԷՍ Ծ. Վ. ՍԵԹԵԱՆ նիւթ ունենալով՝ Հայոց պատմութեան հետքերը ներկայ Հայաստանի մէջ։

Բոլոր ազգայինները հրաւիրուած են մասնակցելու նոյն օրուան ժամը 11ի պատարագին եւ ժամը 13ի ճաշին։

Ընտանեկան ԵՐԵԿՈՅԹ

Սէն Շամոնի ժողովրդապետութիւնը իր հրաւիրէ ներկայ ըլլալու իր ընտանեկան երեկոյթին, եկեղեցւոյ չքեղ սրահին մէջ, 12 Ռիւ Ազիլ – Ալամանեի, Սէն Շամոն Մարտ 31, Շաբաթ օրը, ժամը 20·30էն մինչեւ ուշ առեն, ի նպաստ միօրեայ հայ դպրոցին։

Տաք մթնոլորտ զով պիտի ապահովէ՝
ԺԱՆ - ՇԱՒԻԼ ՓՈՒԼԱ.

Ճոխ պիւֆէ, հայկ. աղանդերներ ու վիճակահանութիւն։

Մախքերու մասնակցութիւն՝ 60 ֆ.։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՖԻԼՄԵՐՈՒ ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ
կազմակերպութեամբ
ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Մարսէյլի վարչութեան Բ. չաբթի Ապրիլ 9, գիշեր ժամը 21ին, Սինեմա Մատըլէնի գեղեցիկ սրահին մէջ 36, Ավընիւ Մառեշալ Ժոֆր, Սէնկ Ավընիւ, 13004 Մարսէյլ։

Հայրենի գլուխ գործոց ֆիլմը՝

«ՆԱՀԱՊԵՏ»

(հայերէն խօսուն — ֆրանսերէն ենթախորագիր)

ինչպէս նաեւ

ՏԼԺՎԼԺԻԿ զաւեշտ ֆիլմն ու Հայաստանեան տոքիմանթէր մը

Տոքերու մասնակցութիւն 15 ֆր. Ծանօթ.— Տոմսերը կարելի է հայթայթել Մշակ. Միութեան անդամներու մօտ եւ ներկայացման գիշերը կիշխէն։

Նոյն յայտագիրը Սէնթ Անթուանի մէջ, Ապրիլ 11, Չորեքշաբթի գիշեր ժամը 21ին, Սինեմա «Լիտօ»ի մէջ, 102 Ռուէ Նասիոնալ տը Սէնթ Անթուան։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

« Անի » երգչախումբի ժողովրդական երգերու համերգը, ղեկավարութեամբ՝ Հրանդ Աճէմեանի։ Ապրիլ 27ին,, Իսկի գաղաքապետարանի սրահը։ Մանրամասնութիւնները յետագային։

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

Sous la présidence effective de M. NAPOLEON BULLUKIAN
Président du Comité Régional de France

Journees Du CENTRE CULTUREL ALEX MANOOGIAN

organisées par
Le Comité local, le Comité des Dames et le Comité des Jeunes
au profit de leurs œuvres culturelles et sociales

SAMEDI 31 MARS et DIMANCHE 1er AVRIL 1979
de 11 h. à 20 h.

STANDS DIVERS : Livres et Disques aéméniens, Peintures, Photos, Objets d'art, Lingerie, Cadeaux-souvenirs, Jeux éducatifs, Alimentation etc.

DEDICACE D'AUTEURS, BAR — BUFFET — ALIMENTATION

Déjeuner de 12 h. 30 à 15 h. — Spécialités Arméniennes

CONCOURS DE DESSIN pour enfants de 6 à 12 ans

118, Rue de Courcelle, Paris 17e
Tél. 227-12-26 et 520-03-18

DINER DANSANT

Au profit du
Collège ST GREGOIRE DE NAREG
sous la présidence de Monsieur
NAPOLEON BULLUKIAN
le Dimanche 8 Avril à 20 h. 30 au
restaurant La Sangria,
CHARBONNIERE LES BAINS

ՇԱՎԻՒ Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս կիրակի, Արեւագալի արարողութիւն։

OFFRE D'EMPLOI
Ellen GERARD
ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
134, Rue d'Aboukir — 75002 Paris
կը փնտռէ վարժ կարուհի մը ֆոֆոխոնի, աթըլիէի մէջ աշխատելու համար։

ՎԱՃԱՌ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Վաճառի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան եւ քոյրօղական Ցանճնախումբի երկու տարուան նստաշրջանը լրացած ըլլալով Ընկերակցութիւնս ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վաճառի եւ շրջանի լուսաւորչական համայնքը նոր ընտրութեան համար, Վաճառի Հ. Բ. Ը. Միութեան Հիւսիսեան սրահին մէջ, 6 Ռիւ Ֆովոպիէ, Ուրբաթ Մարտ 30, երեկոյեան ժամը 21ին։ Օրակարգ՝ երկու տարուան նստաշրջանի բարոյական եւ նիւթական վիճակ եւ Ընտրողական Ցանճնախումբի ընտրութիւն։ Ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹ – ՊԱԶԱՐԱՆԴԷՍ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Նախաճեռնութեամբ Սզգ. Միութեան այս կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 16էն 22 Վալանսի Սալ տէ Ֆէթը։

Խմիչք, ճաշ, ընտանեկան մթնոլորտ։

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՒՅՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաճեռնութեամբ Շրջ. Վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
կը խօսին ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՑՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ–ՄԻՆԱՍԵԱՆ
կը մասնակցին

PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI

Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղերուն։
ԱԼՖՈՐՎԻԼԻԷն օթոբառ կը մեկնի ժամը 13·30ին Ռիւ տը Մառբիա, 14ին՝ Փլաս Քառնօ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Հայ Առաք. եկեղեցւոյ Ազգ. Միութեան վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները.— Տանիէլ Գասպարեանի մահուան առթիւ, ձեռամբ Ա. Օպոզեանի 5500, Ափրիկէէն Բ. Ծառուկեան, իր դստեր Սառայի մկրտութեան առթիւ 1500, Տիկ. Քիրազեան Ալեքսանտրայի մկրտութեան առթիւ 200, Ա. Ուզունեան 1000, Շաքէ Ագըլեան (Ծն. Ուզունեան) հոգեհանգիստին առթիւ Ն. Ուզունեան 500, բարեպաշտ մը 500, Անոյշ Փորխազեանի մահուան առթիւ փ. ծ., Պոլէնէն Ա. Առաքելեան, Տէր եւ Տիկ. Օ. Առաքելեան եւ Տէր եւ Տիկ. Ց. Առաքելեան 250ական, Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկ. Բարակեան 250, Տէր եւ Տիկ. Ժամկոչեան 200, Լիոնէն Տ. Զէքիեան ընտ. 100 եկեղ.ին եւ 50 դպրոցին, Տէր եւ Տիկ. Ճ. Պահատուրեան 100, Խաչիկ Փանոսեանի մահուան առթիւ փ. ծ. Տէր եւ Տիկ. Մ. Մարզարեան 200, Տէր եւ Տիկ. Ճ. Պահատուրեան 100, Զարդար Տէր-Ահարոնեանի մահուան առթիւ փ. ծ.ի Ճ. Պահատուրեան 100, Գրիգոր Տօրումեանի մահուան Ա. տարելիցին առթիւ Մարսէյլէն Ե. Տօրումեան 100, Տիկ. Ժէօֆրէյ 300, Տիկիններ Եաղոսլեան, Հ. Մովսէսեան եւ Լ. Գասպարեան 100ական, Տէր եւ Տիկ. Զ. Ստեփանեան, Տէր եւ Տիկ. Կապայեան եւ Տէր եւ Տիկ. Գարագիւլահեան 100ական, Տիկ. Խաչատուրեան 50, Տիկ. Արպաճեան 20 ֆր.։

CELIGNY

POUR LES FETES DE PAQUES
OFFREZ

LE BEAU FOULARD

'ALPHABET ARMENIEN'

EN VENTE AU PRIX DE Frs. 75,00 *CHEZ*

M. S. DER BALIAN, 221, rue Saint-Honoré, Paris 1er
Librairie PALOUYAN, 9, rue de Trévise, Paris 9e
Maison de la Culture Arménienne, 9, rue de Madrid, Alfortville
Maison de la Culture Arménienne, 12-14, rue St. Bazile, Marseille
Par correspondance :
Contre-remboursement Celigny *s.a.r.l.* B.P. 9, 94130 Nogent-sur-Marne

Imprimé sur les presses du Journal «Haratch» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission paritaire : N° 55935

ՇԱԲԱԹ
ՄԱՐՏ
31
SAMEDI
31 MARS
1979

LE NUMERO 1,80 F.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
83, RUE D'HAUTEVILLE. 75010 PARIS
Directrice : ARPIK MISSAKIAN

— Tél. : 770-86-60 — C.C.P. Paris 15069-82 E
Fondé en 1925 — 571027317 A R.C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա	Տար· 260 ֆ	Վեցամսեայ	140 ֆ
Արտասահման	Տար· 300 ֆ	Հատը	1 ֆ· 80

54ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 14·350

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

54e ANNÉE — № 14.350

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՅԻՄՆԱՄԵԱԿԸ

Քիչ կազմակերպութիւններ կան, յատկապէս հայ կնոջ դիմապիծով, որոնց վիճակուած ըլլայ յիսնամեակ մը դիմաւորել բեղուն գործունէութեան մը անցեալով։ Կրթական, բարեսիրական զոյգ մարզերով։ Նուիրումի եւ զոհաբերումի օրինակելի կեցուածքով։

Ֆրանսայի մէջ Կապոյտ Խաչը կեանքի կոչուեցաւ 1928ին։ Սակայն, իրականութեան մէջ, աւելի հին անցեալ ունի անոր գործունէութիւնը այս ափերուն վրայ։ Երբ զեռ զաղութը յարաբերաբար փոքր թիւ կը ներկայացնէր։ Հայաստանի անկախ Հանրապետութեան շրջանին է, որ հիմը կը դրուէր Հայաստանի կարմիր Խաչին մասնաճիւղին, Մարսէյլի մէջ, 1919ին։ Մօտ տասնամեակ մը եռք կը գառնար եւրոպայի Կարմիր Խաչ, քիչ անց ստանալու համար իր այժմու անունը։

Պարզ է, որ անուանակոչումներուն փոփոխութիւնները չեն, որոնք տարբերութիւններ կրնան առեղծել աշխատանքին բնոյթին մէջ։ Հիմնականը միշտ հաստատուած ուղեգիծը կը մնայ։ Հետապնդուած նպատակը։ Անշուշտ, նաեւ աշխատանքին տարողութիւնը, իրերու գործ եւ նուիրում։

Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը առաջին օրէն իսկ չազախուեցաւ, զօդուեցաւ գործին հետ։ Բաժնեց անոր ցաւերն ու ուրախութիւնները, կիսեց անոր հըրճուանքներն ու տառապանքները։ Մէկ խօսքով՝ արձանագրեց անոր ելեւէջները՝ մութ ու փայլուն երեսներով։

Նուիրումը, չըսելու համար զոհաբերութիւնը, անսահման եղաւ այդ գործին տակ գործող խաչուհիներուն համար։ Առաջին օրէն սկսեալ եւ չարունակաբար։ Երկար, բազմանդամ չարքեր կազմեցին ծառայողները։ Ընդհանրապէս համեստ, աշխատասէր դասին պատկանողներ։ Մտաւորական ընտրանիի մը գործակցութեամբ։

Հո՛ն, ուր կրթարաններ պէտք էր հաստատել՝ նորաբողբոջ ծիլերուն հայեցի դաստիարակութեան համար, խաչուհիներուն պատասխանը եղաւ կտրուկ.– ներկայ։ Հո՛ն, ուր պէտք էր գթութեան յակեր հաստատել կամ այլազան ձեռնարկներով օգնել անտէր, անխրական գաղթականներուն օգնութեան ձեռք երկարելու հայեր՝ պատասխանը կրկին անդամ եղաւ նոյնը.– ներկայ։ Եւ այսպէս բոլոր մարզերին ներս, մինչեւ Բ. աշխարհամարտին հայ գերիներուն ընծայուած օժանդակութիւնը, մանուկներու օգափոխութեան կայանին հաստատումը, մշակութային ձեռնարկներուն ցոյց տրուած աջակցութիւնը, յաճախ նախաձեռնարկ դիրքով։ Եւ միշտ անսակարկ նուիրումով, անսահման զոհաբերութեամբ։

Հինէն, շատ հինէն կուգայ այս գիծը, ըսենք յստակ բառերով՝ ոգին։ Մեր պատմագիրները կը յիշատակեն հիւանդանոցները, աշխատանոցները, սրբանոցները, այրիանոցները, զարմանոցները եւայլն, մեր պատմական հայրենիքին տարածքին։ Եւ ամէն տեղ կը յիշուին անուններ, որոնք կը գունաւորեն հայ կնոջ դիմապիծը։ Դեռ մեր ոչ շատ հեռու անցեալին, ազատագրական պայքարի օրերուն, ազատամարտիկ սերունդին կողքին իր լուսաւոր դէմքը ցոյց կուտար Հայուհին։ Կապոյտ Խաչի յիսնամեակը նպատակի մը սիրոյն կատարուած աշխատանքի մը յիշատակութիւնն է։ Արդար հպարտութեամբ, համբերութեամբ մը կատարուած աշխատանք մը, որ տեւական կերպով զօրավիգ կեցած է ազգանուէր բոլոր կազմակերպութիւններուն, բարոյական եւ նիւթական զեռնի վրայ։

Ժ. Մ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՅՑԵՐԸ կրնան արդիլուիլ մեծ քաղաքներուն մէջ, եթէ ապահովութիւնը չէ երաշխաւորուած։ Այս է յանձնարարութիւնը, զոր ըրած է Ֆրանսայի Հանրապետութեան Նախագահը Նախարարապետին, Նախարարաց Խորհուրդի վերջին նիստին։ Ըսած է թէ կառավարութիւնը, այս ուղղութեամբ չըլլաբերականները պէտք է ղրկէ նահանգապետներուն։ Ինչպէս կարելի էր ակնկալել, մեծ իրարանցում ծագած է, մանաւանդ սենատքանութեան մօտ, որոնք կ'ըսեն թէ ժողովրդավարութիւնն իսկ խնդրոյ առարկայ է։ Ասիկա հետեւանք է այն միջադէպերուն եւ վնասուած 130 խանութներուն Մարտ 23ի ցոյցին առեն թէեւ ոստիկանութիւնը Մ. Ժ. Թ. վէճը չէ փակուած այդ առթիւ, Աչխատանքի Ընդհ. Համադաշնակցութիւնը կը պնդէ ոստիկանութեան դրդռութեանց վրայ։

ՄԵԾՆ ԲՐԻՏԱՆԻՈՑ մէջ երեսփոխանական ընտրութիւնները տեղի կ'ունենան Մայիս 3ին։ Ժողովը լուծող հրամանա – դիրը պիտի հռչակուի Ապրիլ 7ին։ Օրուան հերոսուհին Անդլիայէն ներս թէ դուրս՝ Տիկին Մարկարէթ Թաչըրն է։ 1925ին ծնած նպարավաճառի մը այս աղջիկը, հանրածանօթ դարձաւ 1975 Փետրուարին երբ Պահպանողական կուսակցութեան նախագահութենէն քշեց Միապետութեան ամէնէն հռչակաւոր ամուրին՝ Հիթ։ Խորհրդային մամուլին համար « երկաթեայ կին » մըն է քանի որ սկիզբէն իսկ պայքար տարաւ բանթողնութեան, սենատքաններուն « դունաւոր » զաղթողներուն դէմ։ Քիմիագիտութիւնն ու իրաւաբանութիւնը եղած են իր մասնագիտութիւնը։ Երեսփոխան ընտրուած է 1959ին։ Բաւական զգեցիկ, բայց պաղ կին մըն է, որ զուսպ կը հագուի բայց ինչպէս ամէն Անգլուհի, սկսեալ թագուհիէն « անկարելի » գլխարկներ կը դնէ։

ԽՈՐՀՐԴԱՑԻՆ ուժ ոչ - հետեւողական նկարիչներ իրենք պիրենք բանտարկած են Մոսկուա, յարկաբաժնի մը մէջ, ուր ելեկտրականութիւն եւ հեռաձայն կտրուած են։ Ասիկա հետեւանքն է Տիկին Կուզնեցովայի ձերբակալութեան եւ 15 օր բանտարկութեան դատապարտումին։ Ենթական որ հաւաքածոյ ընող մըն է « հրաւիրուած » էր ոստիկանատուն, ուրկէհետեւ իր քնակարանին մէջ ժողով գումարած էր չուրջ տասը նկարիչներու հետ, բողոքելու համար ոչ – հետեւողական նկարիչներու ցուցահանդէսի մը ծրագրին արգելքին դէմ։

ՀՌՈՄԻ մէջ քաղաքական նոր սպանութիւն մը կատարուած է առջի օր։ Զոհն է Դեմոկ-Քրիսթիանի կուսակցութեան չըրջանային մէկ խորհրդատուն, 58 տարեկան։ Նման դէպքերը սակայն այնքան յաճախակի են, որ « սովորական » դարձած են եւ Ուրբաթ օր, փարիզեան մամուլը հազիւ քանի մը տողով եւ յետին էջին վրայ կ'անդրադառնար։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ նոր ձերբակալութիւններ տեղի ունեցան եւ հինգ նախկին նախարարներ պիտի դատուին մինչ, Ուրբաթ, Մարտ 30ին, կը կատարուէր հանրաքուէ մը, որ ոչ մէկ նորութիւն կրնայ բերել։ Պարզ է որ ժողովուրդին մեծամասնութիւնը « այո » պիտի պատասխանէ եղած հարցումին՝ « նախկին վարչակարգին փոփոխութիւնը կ'ուզէ՞ք իսլամական Հանրապետութեան մը, որու Սահմանադրութիւնը աւելի ուշ պիտի քուէարկուի »։ Թէ ի՞նչ է այդ իսլամական Հանրապետութիւնը, ոչ միայն անորոշ է այլ եւ մտահոգիչ։ Քիւրաները որոշած էին ձեռնպահ մնալ։

ՅՈՒՐՏ, ԱՆՁՐԵՒ և ողողումները աւեր կը գործեն Ֆրանսայի հիւսիսային մասը (Լուառէն վեր, ինչպէս կ'ըսուի)։ Սէն - Մարլօ մեծ վնասներ կրած է բայց նոյնիսկ Սէն է Մառնի մէջ բազմաթիւ առանձնատուներ ողողուած են։

ՅՈՑՆԵՐՈՒ ԵՒ ՀԱՅԵՐՈՒ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՖԻԼՄ ՄԸ

Կ'ԱՐԳԻԼԷ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ...

— o —

Բաւական վրդոված էինք, եւ արդարօրէն երբ իսրայէլեան կառավարութիւնը մէկամսած էր իր հեռատեսիլի անօրէնութեան մօտ, արգելք հանդիսանալու համար, Հայերու ջարդերուն վերաբերող փաստանկարի մը ներկայացման։ Եւ պէտք է ըսել թէ բազմաթիւ Հրեաներ բողոքած էին եւ տրամաբանութեամբ ապարկած թէ ի՞նչ իրաւունքով իրենք (Հրեաները) կը պահանջեն Գերմանիայէն որ Օլոքոստը ներկայացուի Գերմանիա եւ ներկայացուեցաւ, երբ Իսրայէլ չի ներկայացներ Հայերու ջարդը։ Բայց ի՞նչ ըսել ի լուր Էսօշիէյթըտ Փրէսի Աթէնքէն հաղորդած սա տեղեկութեան, զոր հրատարակած էր Ինքերնէշընըլ Հերըլտ Թրիպիւն, Մարտ 30ին։ Հոն կը կարդանք, որ Արտաքին նախարարութեան բանբերը՝ Ժորժ Ռալիս, հաստատած է ֆիլմ արտադրող՝ Նիքոս Քունտուրոսի ամբաստանութիւնը, որ կը յայտնէր թէ յունական կառավարութիւնը արգիլած է ֆիլմին ցուցումը, որ կընայ հակաթուրք զգայումներ հրահրել եղեր...։

Ֆիլմը, Օլոքոստի չարքին կը պատկանի ու կը վերաբերի Հայերու եւ Ցոյներու ջարդերուն Թուրքերու կողմէ։ Բանբերը ըսած է. « Արտաքին նախարարութեան պաշտօնական անձերը դռնփակ նիստի մը առեն ֆիլմը տեսած են եւ որոշած որ ան չի համապատասխաներ ներկայ կացութեան կամ զգայումներուն։ Առարկութիւնները ֆիլմին դէմ յունական ներկայ քաղաքականութեան դիծին հաւատարիմ են... »։

Եւ ըսել թէ դեռ հինգ տարի առաջ Ցոյները « ճաշակեցին » նոր ջարդեր եւ այսօր տեղահան հարիւր հազարաւոր Ցոյներ կան Կիպրոս, զաղթակայաններու մէջ։

ՎԱՂԸ՝

«ՅԱՌԱՋ ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ»

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ՝

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆԻ

«Յառաջ Միտք եւ Արուեստ»ի Ապրիլի թիւը նուիրուած է Յարութ Կոստանդեանի, հետեւեալ բովանդակութեամբ։
Ա'ՅՍ ԱՌԻԹՈՎ, Զուլալ Գազանճեան
ԾԱՌ, Յարութ Կոստանդեան
LES EXILES, Arpik Missakian
MAIS LE PLUS PUISSANT
ETAIT LE REVE
(*traduit de l'arménien*)
Chahan Chahnour
Շարք
ԽՈՐԱԳԻՐԸ՝ ԾԻՐԱՆԵՆԻ, Գր. Պըլտեան

ԱՇՈՒՆ

Աշունն որ անցաւ ոսկեզօծ էր բոսոր,
Առաւօտները խնկում էին սերկեւիլ։
Վերջին միրգերը խաղցին այսօր՝
Թուփերին դեռ կան հատիկները բիլ
Մարմերի որ տրտմութիւն են բուրում։
— Ես կը թե՛ղ եմ ամէն խաղցրութիւն՝
Եւ ամբարել եմ անբաժան լեղի՛ն։
Եւ արդ, ընդէ՞ր եմ տրտում։

(Ամէն հովի դէմ՝ հոգին առագաստ,
Եթէ կա՛յ հոգի։
Եթէ կա՛ն հովեր՝ հոգին է պատրաստ։
Եթէ գա՛ն հովեր՝ կը մեկնիմ անդարձ։
— Մնաս բարեաւ ոչ ոքի՛՝։

Աշունն որ անցաւ ոսկեզօծ էր բոսոր,
Եւ եղեամն արդէն յիշեցնում է ձմեռ,
Բայց մի՛օրէին ցնդում է անզօր։
Եւ անցա՛ծ՝ աշունը տեւո՛ւմ է դեռ։
— Ահա աշնան մէջ՝ ժամն ամառնային
Եւ ժամը գարնան յամառում են դեռ,
Ներկայ են ամէնքն որ երբեմ կայի՛ն՝
Անցեալը յիշո՛ւմ է ներկային։
Եւ ես երազում եմ դեռ։

ԾՐԻԱՆԵՆԻ...

Մի բա՛ռ՝ յիշելու համար գեղեցկութիւնն աշխարհի։
—(Տեսնելու համար բազմերանգ տիեզերք
Գեղադիտակը դառնո՛ւմ էր երէկ։
Եւ կախարդանքն էր անցաւ)։

Բայց ասա՛՝ դիտե՞լ ես երբեմ
Անտառի մէջ ծաղկած մի ծառ։
Ես տեսե՛լ եմ լուսապայծառ ստինքներով
ծիրանենի՝
Սիրաբողբո՛ջ — բան Շամիրամ,
Դալարագեղ — բան ուռենին ի Բաբելոն։

— Ողջո՛յն քեզ բոյր ոսկեզօծ՝
Խոհուն ու պայծառ դուստր
Հայաստանի, —
Գեղեցկութեանդ ճաշակն է զուտ
Խմաստութի՛ւն բերանի՝
Քան սաղմոս երգուած ի Բաբելոն։

Եւ ես գիտե՛մ մեղեդիներն աշխարհի...

ՅԱՐՈՒԹ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆ

ԿԻՍԱԴԱՐԵԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆ

— o —

(Կապոյտ խաչի յիսնամեակին առթիւ)

Հայ ժողովուրդի եւ հայապահպանման գործին ծառայելու կոչումով եւ հիմնական նպատակով 1928ին, Արշակ Ջամալեանի եւ այլ նուիրեալներու նախաձեռնութեամբ եւ ջանքերով հիմնուեցաւ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչը կապուելով Ամերիկայի քոյր կազմակերպութեան՝ Հ. Օ. Մ.ին։

Առաջին կեդրոնական վարչութեան վայրը եղաւ Մարսէյլ, ուր եւ գումար – ուեցաւ անդրանիկ Պատգամաւորական ժողովը Սեպտեմբեր 1928ին։ Կազմակերպութեան կեդրոնը փոխադրուեցաւ Փարիզ, յաջորդ տարին, 1929ին, եւ Մարսէյլ իր արուարձաններով ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի բոլոր հայամփոփ քաղաքներն ու շրջանները, Պորտոյէն կըրնոպլը, Վալանս, Վիէն, Լիոն մինչեւ վարիզեան արուարձանները եղան մասնաճիւղեր բազմահարիւր անդամներով։

Տարիներու թաւալումին հետ՝ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի չարքերուն մաս կազմող դիտակից անդամուհիներու հոգիին ու գործին մէջ խորացաւ հայ ժողովուրդի եւ հայապահպանման գործին ատարելու ու ծառայելու հիմնական նպատակը, եւ հանգրուանէ հանգրուան, համաձայն այժմէականութեան պահանջներուն, Միութիւնը պատշաճեցաւ հայ կեանքի պայմաններուն։

Կազմութեան օրերուն իր աշխատանքի դիտաւոր դաշտը եւ նպատակէտը եղաւ փրկել եղեռնի մնացորդացը եւ Ֆրանսայի տարածքին ցրուած անտէր այրերին, հիւանդ աղգակիցին, բազմանդամ զաւակներու տէր անգործ հօր եւ որբացած հայորդիին անունդ, դեղ, հագուստ հայթայթել ամոքելու ցաւերն ու տառապանքները։ Ցեղոյ, Կապոյտ Խաչը մեծ ու փոքր հայաբնակ շրջաններու մէջ ըծրագրեցաւ դպրոցի մը, հայերէնի դասընթացքի մը ճրագը վառելու աշխատանքին եւ դրաղեցաւ հայ լեզուի, հայ մշակոյթի պահպանէն տառապող Ֆրանսածին սերունդներուն հայկական հոգարոյս թիւն եւ ներշնչում պատուաստելու հարցով։ Ֆրանսահայ Կապոյտ Խաչի մնայուն եւ կարեւորագոյն մէկ ձեռնարկն է՝ 1934էն ի վեր մանուկներու օդափոխութեան կայանը։ Զանազան առժամեայ վայրերէն յետոյ, 1954ին գնեց սեփական չէնք ընդարձակ հողամասով գուիցերական սահմանին մերձ, Ժիւռա նահանգի Պելֆոնթէն գիւղին մէջ։ Կայանը տարուէ տարի առաւել կարեւորութիւն առնելով, Կապոյտ Խաչը ստիպուեցաւ հինգ տարի առաջ նոր եւ արդիական չէնքով մը օժտել իր ձեռնարկը, գոհացում տալու համար տասնեակ ու տասնեակ ընտանիքներու դիմումներուն։ Կայանը Ցուլիս եւ Օգոստոս ամիսներուն կ'ընդունի չուրջ երեք հարիւր մանուկներ որոնք Փիզիքական կազդուրման բարիքներէն անդին կը ստանան հայեցի դաստիարակութիւն։

Այսօր, այս բոլորին հետ միասին, Միութեան ամէն մէկ գիտակից անդամի կոչումն է ազգային գոյատեւման անյետաձգելի նպատակը, ուխտը, մանաւանդ բոլոր հայ մայրերուն համար։

Սփիւռքի չորս ծագերուն Հայութիւնը այսօր կ'ապրի իր գոյատեւման մեծ պայքարը։ Բոլոր միութիւններուն, ինչպէս եւկապոյտ Խաչի ծրագիրներուն մաս պէտք է կազմէ Սփիւռքի Հայուն ապագան։ Ապագան տեւականացումն է հայ ժողովուրդին, Ֆրանսայի մէջ մասնաւորապէս եւ Սփիւռքի բոլոր գաղութներուն վրայ, ընդհանրապէս։ Պէտք է ձգտիլ դէպի ապագան, հայ ժողովուրդի հաւատքական ուխտով, անվերապահ աջակցութեամբ։

Կիսադարեան իր ներկայութեան եւ մանաւանդ ծառայութեան դէմ յանդիման կանգնած հպարտ ենք կապոյտ Խաչով որ է եւ պիտի չարունակէ ըլլալ այս օտար աստղերու տակ հայկականութեան յոյսի եւ լոյսի վառարանը։

Մենք կապոյտ Խաչին, կապոյտ Խաչը մեզի հետ, այս պէտք է ըլլայ մեր նշանաբանը։

ԿԱՐՕ ՑՈՎՍԷՓԵԱՆ

ՎԱՀԱՆ ՉԵՐԱԶ

Հեղինակ՝ ՎԱՉԳԷՆ ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

Լոյս տեսած Պէյրութ 1977ին
ՍԵՒԱՆ Տպարանէն

Թէեւ արդէն երկու յօդուածներ լոյս տեսան Վազգէն Անդրէասեանի այս հատորին մասին, բայց աւելորդ չենք նկատեր, անդամ մը եւս անդրադառնալ այս գիրքին եւ տեսնել, ամփոփ կերպով թէ ո՞վ էր, իրապէս, Վահան Չերազ, ի՞նչ եղած են իր կեանքի նպատակը, գործունէութիւնը, վախճանը եւ ինչո՞ւ այս 500է աւելի էջնոց ստուար հատորը՝ տարիներու պրպտումի, աշխատութեան եւ մեծ ծախքի արդիւնք։

Վահան, փաստաբան Գառապար Չերազի որդին եւ Մինաս Չերազի եղբօրորդին, նախնական կրթութիւնը կ'առնէ Պոլիս հայ եւ ֆրանսական դպրոցներու մէջ, յետոյ Ֆրանսա եւ Անգլիա կը ղրկուի երկրորդական ուսմանց համար։ Վերադարձին, կարճ ատեն մը, Ազգ. Կեդրոնական վարժարան կը յաճախէ հայագիտական ուսմանց ընտելանալու նպատակաւ։

Արտակարգ, ապշեցուցիչ ըլլալու աստիճան, մարդ մը եղած է. բնութեան սիրահար, կենդանիներու բարեկամ, ամէն կարգի մարզանքներու խենթ, սկաուտ՝ Պէյտըն Բաուէլի սքաութական կազմակերպութիւնը յղանալէն առաջ, թունդ հայրենասէր, աւելին՝ հայրենապաշտ, ու հանապազ ազատ Հայաստան երազող, անձնուրաց՝ իբր զաւանանք ունենալով «ինչպէս ջուրերը չխեղդեցին Արարատը, արիւնն ալ պիտի չխեղդէ Հայ ժողովուրդը։»

Դպրոցէն ելլելէն վերջ Վահան, չնորհիւ իր պիտցած օտար լեզուներուն, — Ֆրանսերէն, անգլիերէն — սկիզբը սանկ — նանկ գործերու մէջ կը մտնէ իր խառնուածքին եւ ճաշակներուն անհամապատասխան։

1914 – 1918ի համաշխարհային պատերազմին կը փութայ Անդրանիկի կամաւորներու խումբին միանալ եւ Վարդանի գերեզմանէն քարի կտոր մը ծոցը, տաճիկին դէմ կռուիլ իբր պարզ զինուոր նոյն ժամանակ Թարգմանի պաշտօն կը կատարէ անգլիական միլիսի եւ Անդրանիկի միջեւ։

Զինադադարէն վերջ երբ վերածին փոքրիկ Հայաստան Պոլսոյ մէջ հիմնուած Հ.Մ.Ը.Մ.էն որբերու համար մարզիչ կ'ուզէ Վահան առաջիններէն, եթէ ո՛չ առաջինը, կ'ըլլայ պայուսակը չալկած ճամբայ ինկող, եւին ձգելով ընտանիքը եւ սիրելի ընկերները։

Առիթը գտած կը նկատէր, մեծ Հայաստանի հեռապատկերով, որբերը սքաութացնելու, «երկաթեայ» նոր սերունդներ պատրաստելու իրենց ապագայ պարտականութեանց եւ պատասխանատուութեանց գիտակից, եւ ի՛նչ պայմաններու մէջ, ի՛նչ խեղճուկրակ միջոցներով։

Ըստ Վահանի նամակներուն այդ տարեն Հայաստան – ուր բազմահազար Արեւմտահայեր ապաստանած էին – «անկերպարան վիճակ մը առած, փիլիքական, բարոյական եւ տնտեսական անակնկալութեան եզրին կը գտնուէր»։ Ապրուստը անհատապահպանելու ըլլալու աստիճան ազած՝ ժողովուրդին մէջ գողութեան, ծուլութեան, ձրիակերութեան, սանձարձակ զեղծում, կաշառակերութիւն, գաղտնաբարոյ արարքներ կը տիրէին, բնական է որ որբերն ալ (70·000) այդ թերութիւններէն վարակուած ըլլային։ Ցեղապային երեան կ'ելլէ նաեւ քաղաքական իրողութիւն մը, որբանոցներու ճէմիչներուն մօտակայ ծածուկ տեղերու մէջ վիժած մանուկներու բազմաթիւ կոյտեր կը գտնուին, որոնց Վահանի նահանջեցնելու եւ գլխաւորութեամբ որբ եւ որբուհիներու կողմէ այլուր փոխադրութեան եւ թաղման արտառուչ ապարդիւնութեան պատմութիւնը լրած է Հ.Մ.Ը.Մ.ի անդամ Օննիկ Եաղմուճեան։

Սկիզբը հայրենիքէն եկած կոչը սպասած արդիւնքը չի տար սակայն. կատարեալ գործին եւ ծրագրին բաղդատմամբ մարզիչներու Պոլսէն բերած գայքերը «չնչին են, մարմնակրթական եւ սքաութական պիտոյքի սուղ կայ։ Սքաութները տարազ չունին, սեւ կը հագուին Պոլսոյ մեռելաթաղերուն պէս։ Հայաստան ոչինչ կայ։ Պոլսէն ղրկուած առարկաներուն մէջ աւելորդ բաներ չատ, պէտք եղածէն ոչինչ»։

« Ձորս հոգի ենք, կը գրէ Վահան, եւ այդ պայմաններուն մէջ պիտի մարմնակրթենք Հայաստանը, պիտի կազմենք սկաուտական խումբեր հակելով ամենաչնչին մանրամասնութեան վրայ, որբադրելով ամէն սխալ ըմբռնում, կազմակերպութեան սխալ չարժում…։ Այս ամէնէն եառքը մենք մեզմով ալ պէտք է գրաղինք, չէ՞։ Բնակարան չունինք, սեղեակ չունինք, կը պահվինք հանդիպած տեղը կամ թանկ հիւրանոցի մէջ կամ վարժարանի մը կեդրոնում տախտակամածին վրայ »։

Այս վիճակը կը տեւէ մինչեւ 1921 «փետրուարեան դէպքերուն յաջորդող յարաբերար մեզմ օրերը» ուր Վահան պաշտօնի կ'անցնի Մերձաւոր Արեւելքի Նըպաստամատոյց Ընկերութեան Ալէքսան – դրապոլի (հիմա Լենինական) որբանոց – ներու մէջ իբրեւ պահակապետ արդիլելու համար ամէն տեսակ չարաչահու – թիւններ։ Ամերիկացիք ալ մեծաւ մասամբ տգէտ, զռեհիկ, աննկարագիր, սպիկար, անփորձ, խարդախ, չահասէր մարդիկ են։ Բարեբախտաբար շէֆերնին՝ գնդապետ Պրաուն վինքը կը հասկնայ եւ ամէն կերպով ազատ կը ձգէ գործը կազմակերպելու։ Վահան պարզապէս պահակապետ՝ պիտի չըլլայ. առիթը գտած է հոգիով մարմնով գործին նուիրուիլ, տղաքը « սկաուտ չինելու »։ Բանակի ձեւով կը կազմակերպէ զանոնք, խմբակներու, ջոկատներու բաժնելով։ Մարմինին զօրացնելու համար կրնայի միս կը կերցնէ, արիւն կը խմցնէ (ինք ալ խառնուած օձ կ'ուտէ)։ « Առաուն 4 – 5 ժամ կը վազեն, օրն ի բուն մարզանք, աթլէթական ամէն կարգի խաղեր կ'ընեն, մինչեւ խոր պոքս՝ որոնց մէջ չատ չանցած նշանակելի յառաջդիմութիւններ ցոյց կուտան։ Գիտական արշաւներ ալ կ'ընեն։ Գէշ - աղէկ ֆանֆառ մը ունին որով, փրոփականտի համար, ըրջակայ գիւղերը կ'այցելեն նուագահանդէսներ կուտան, թատերական ներկայացումներ կը սարքեն մեծ յաջողութեամբ։ Իսկ « քաղաքը սարսափով կը դիտէ » պիտեն։ Տղոցմէ մանաւանդ արհեստ մըն ալ կը սորվին։ Վահան երեկոյեան հաւաքոյթներու փութոյլի եւ սկաուտական դասախօսութիւններ կ'ընէ գրքերէ թարգմանարար, անդլերէնի եւ բարոյախօսութեան դասեր կուտայ, հայրենասիրական պրոյցներ կը սարքէ, ու, « Հիմա, կը գրէ ընկերներուն, բոլորս հայրենիքի պաշտպան գինուորներ ենք »։

Որով, ինչպէս կ'ընդգծէ գրքին հեղինակը, « Վահան մխիթարեան պաշտամունք չունէր, այլ մանաւանդ երկըպատու մըն է նկարագրի եւ նաեւ զարգացած մտքով ամբողջական մարդը տեսնող մըն էր »։

Ինծի համար կէտ մը մութ կը մնայ սակայն։ Տղաքը ե՞րբ, ո՞ր դպրոցներուն մէջ եւ ի՞նչ ծրագրով ուսում կ'առնէին որ Աշակերտ անունով ձեռագիր թերթ մը կարենային հրատարակել. մէջերնին նորաբոյս գրողներ գտնուէին՝ Գուրգէն Մահարիի, Ռաչիկ Հայկազեանի պէս։ Ի՞նչ փոյթ, սակայն։ Լսականը այն է որ չատ չանցած Սպարտացիի չարքաշ կեանք վարելով, կը փոխակերպուին, կը « բարձրանան »։ Արդարեւ ո՛չ միայն վախմարմինները զօրացած, ժժգոյն այտերը լեցուցած, կարմրած են, այլ եւ ծուլութիւն, ստախօսութիւն, գողութիւն, հայհոյանք, խռովութիւն « խոպառ կորած », որբանոցին մէջ կատարեալ կարգապահութիւն կը տիրէ։

Վահանի երազը իրականացած է։ Ցաջողութիւնը կը սիրեն զինքը։ « կը պաչտեն զիս », կը գրէ։ Վարդանոյշի — Վազգէն Անդրէասեանի քրոջ — վառահուած որբուհիներն ալ կը խենթենան վրան եւ յաճախ կ'այցելեն, բերնէն կախուած մտիկ ընելու համար խօսքերը։ Թշնամիներուն գոլ իսկ վարկ կը վայելէ. երջանիկ է առաւել քան երբեք։ Չօրը կարօտը կը քաշէ։ միայն։

Այդուհանդերձ կը պատահի այն ինչ որ անխուսափելի է այս կարգի գործերու մէջ։ Նախանձի, դուրսէն սադրանքներու հետեւանքով տղաքը կ'ապստամբին իրեն դէմ։ Գնդապետ Պրաուն ալ հրաժարած է, տեղը ապիկար մը նշանակուած։

Հայաստանեան թերթերու մէջ կ'երեան հետեւեալին պէս տողեր Մուրճի Զաւակ ստորագրութեամբ. « Ծծում են ու ճնշում ամերիկեան դրօշի տակ »… « եւ թէ որբանոցում տիրում են դաժան կարգեր, դա ումնի՞ց է. դարձեալ Ամերի – կացիները տեղեկութիւն չունեն դրանից քանի որ այնտեղ թագաւորում են պրոֆեսիոնալ պետ բռնակալ Օննիկներն ու Չերազները, որոնք ճորտացրել են դաստի փոքրիկ տղաներին ու բռնանում են ամէն մի րոպէ նրանց կամքի վրայ, արհամարհում, ծեծում, անհոգ օրերով պահում, «քարձրացի՛ր, քարձրացո՛ւրիր» խաչում են խեղճ ու բոկոտն ու կիսամերկ պատանիներին, որոնք առանց այն էլ խաչուած են ու տանջուած, զրկուած են ու հալածուած »… « Բաւական չէ այս ամէնը, մինչեւ ե՞րբ քարերն են ձայնում ու ապառաժները ճեղքւում արձագանգ տալիս հալածուած ու հիմա էլ ծաղրը Օննիկեան փալախկաների տակ ձրիշուող որբութեան համար… »։

Հետեւանք, Վահան, որ կը ծրագրէր իրեն վստահուած տղոցմով եւ անոնց համար Արիաշէն գիւղ մը, « Որբերը Գողգոթի տիպ »ի վրայ Ամենայն Գոլգոթա մը հիմնել, պաչտօնէ կը գադրեցուի, բանտ քանտ կը նետուի, աքսորի աքսոր կը ղրկուի, որոնցմէ վերադարձին դիւրաւ ձեռք ձգած պզտիկ պաչտօնեկան ալ չուտ կը հրաժարեցուի։

1924ին, նիւթական այդ խիստ նեղ օրերուն, Վարդանոյշի հետ կ'ամուսնանայ (էջմիածին կը պսակուին) եւ անոր չնորհիւ Թոչակովը կ'ապրին։ Ամուսնութենէն տպիւ 15 օր վերջ Վահան դարձեալ կը բանտարկուի Չեկայի կողմէ։

Ինք որ քանի մը տարի առաջ Պոլսոյ ազգականները, ընկերները Հայաստան հաւաքուիլ կը հրաւիրէր, հիմա միլիոնաւոր վայրէն, իրեն հանդէպ ցոյց որուած վերաբերումէն զզուած, կ'ուզէ հեռանալ՝ մնքան սիրած հայրենիքէն ուր միայն ունէր « ծեր օրերուն Սեւան քաչուիլ » կը փորձէ, բայց ի զո՛ւր. արտօնութիւն չի տրուիր։ Ու օրին մէկը, 1927ին Թիֆլիզ կը ղրկուի եւ Դեկտ. 21ին Չեկայի կողմէ հրացանազարկ կ'ըլլայ, երկու ձգելով աչքի լոյս, ընտանեկան երջանկութեան աղբիւր տասը ամուս աղջիկներ Բիւրակնը եւ Վարդանոյշը որ տասը տարի վերջ, Երեւանի բանտին մէջ բրածին կը մեռնի։

Ի՞նչ էին Վահանի վերագրուած յանցանքները։ Մէկէ աւելի ղրպարտութիւններ, չերիւրանքներ. « եռագոյն դրօշակ պարզած էր որբանոցին վրայ », « Բիւրեան ապստամբ », « Ֆրանսացիներու, Անգլիացիներու, նոյնիսկ… Թուրքերու լրտե՞ս »։

Իրականութեան մէջ յանցանքը այն էր որ յամառօրէն կը մերժէր ստորագրել Դաշնակցական չբլայտուն տեմպրատիւրա մը, զոր Իսահակեան իսկ ստորագրած էր։ « Ինձ համար, կը յայտարարէր Վահան, Հայաստանը միայն կարեւորութիւն ունի, ո՛չ ռեժիմը։ Ես այն կուսակցութեան հետ եմ, առանց անդամ ըլլալու, որ ժողովուրդը կործանումէ պիտի փրկէ »։

×

Վահանը ես ալ չատ մօտէն ճանչցած եմ՝ կեդրոնականի մէջ դասընկեր եղած ըլլալով, եւ ատոր համար է որ վստահ կը գրեմ առանց Չերազի։ Չուարճասէր, սրամիտ, խանդավառ, այդ տարիքին արդէն ազատ, մեծ Հայաստան երազող պատանի մըն էր։ Ցարօրինակ ընթացքներ ալ ունէր. զանազան կենդանիներ կը բերէր դպրոց (կրեայ, գորտ, մուկ, նապաստակի ճագ, մողէզ, օձ, կարիճ, միջատներ) եւ զինքը չհետաքրքրող դասերու միջին անոնցմով կը զբաղէր։ Ճանճ ալ կ'որսար, կը կաչէր ու երբ ընկերներուն, որոնցմէ չատ սիրուած էր, նողկանքի արտայայտութիւններ տեսնէր։

— Ի՞նչ կ'ըլայ, կը խնդար։ Ճամաթ կը կլեմ, այդուհանդերձ, նայեցէ՛ք, ոչ մեռած եմ, ոչ ալ կը հիւանդանամ։

Իր առաջին գործերէն մէկը եղաւ կոնականցիներէն Ֆութպոլի խումբ մը կազմել Անգլիայէն բերած գնդակով։ Կիրակի օրերը կը խաղային մեծ խանդավառութեամբ զանազան դաշտերու վրայ։ Գիչ առնէին, անոր օրինակին հետեւելով, կարգ մը թաղերու մէջ ալ խումբեր կազմուեցան։

Վահան անյագ ընթերցող՝ ընկերներէն անհամեմատ կերպով աւելի զարգացած էր։ Ֆրանսերէն, անգլերէն թերթեր կարդալով, հայ երեսփոխանական ժողովներու ներկայ գտնուելով երկրին, ազգային եւ միջազգային անցուդարձերէն տեղեակ՝ հայրենասիրութիւն, Հայաստանի ազատութիւն կը քարոզէր։

Օր մըն ալ նոր գաղափարով եկա-

ՆՈՐ ՑԱՆՑ ԵՎ ՆՈՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ Ա. ՄԻԿՈՅԱՆԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԵՏ

Ընկերներ, ինչպես գիտեք, Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանը որոշում ընդունեց Հայկական ՍՍՀ-ն Հայկական Հանրապետություն անվանելու մասին։ Այդ որոշումը ընդունվեց ամենայն ոգևորությամբ։ Ամբողջ ժողովուրդը ոգևորությամբ ընդունեց այդ որոշումը։ Ինչո՞ւ է այդ որոշումն այդքան ոգևորություն առաջացրել։ Որովհետև այդ որոշումը ամենայն հստակությամբ ցույց է տալիս, որ մեր երկիրը ոչ միայն ամրապնդել է իր տնտեսական ուժերը, ոչ միայն ամրապնդել է իր պետական ուժերը, այլև ամրապնդել է իր ազգային ուժերը։ Ինչո՞ւ է այդ որոշումն այդքան ոգևորություն առաջացրել։ Որովհետև այդ որոշումը ամենայն հստակությամբ ցույց է տալիս, որ մեր երկիրը ոչ միայն ամրապնդել է իր տնտեսական ուժերը, ոչ միայն ամրապնդել է իր պետական ուժերը, այլև ամրապնդել է իր ազգային ուժերը։

Ընկերներ, ինչպես գիտեք, Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանը որոշում ընդունեց Հայկական ՍՍՀ-ն Հայկական Հանրապետություն անվանելու մասին։ Այդ որոշումը ընդունվեց ամենայն ոգևորությամբ։ Ամբողջ ժողովուրդը ոգևորությամբ ընդունեց այդ որոշումը։ Ինչո՞ւ է այդ որոշումն այդքան ոգևորություն առաջացրել։ Որովհետև այդ որոշումը ամենայն հստակությամբ ցույց է տալիս, որ մեր երկիրը ոչ միայն ամրապնդել է իր տնտեսական ուժերը, ոչ միայն ամրապնդել է իր պետական ուժերը, այլև ամրապնդել է իր ազգային ուժերը։

Ընկերներ, ինչպես գիտեք, Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանը որոշում ընդունեց Հայկական ՍՍՀ-ն Հայկական Հանրապետություն անվանելու մասին։ Այդ որոշումը ընդունվեց ամենայն ոգևորությամբ։ Ամբողջ ժողովուրդը ոգևորությամբ ընդունեց այդ որոշումը։ Ինչո՞ւ է այդ որոշումն այդքան ոգևորություն առաջացրել։ Որովհետև այդ որոշումը ամենայն հստակությամբ ցույց է տալիս, որ մեր երկիրը ոչ միայն ամրապնդել է իր տնտեսական ուժերը, ոչ միայն ամրապնդել է իր պետական ուժերը, այլև ամրապնդել է իր ազգային ուժերը։

Ընկերներ, ինչպես գիտեք, Հայկական ՍՍՀ Գերագույն Խորհրդի նստաշրջանը որոշում ընդունեց Հայկական ՍՍՀ-ն Հայկական Հանրապետություն անվանելու մասին։ Այդ որոշումը ընդունվեց ամենայն ոգևորությամբ։ Ամբողջ ժողովուրդը ոգևորությամբ ընդունեց այդ որոշումը։ Ինչո՞ւ է այդ որոշումն այդքան ոգևորություն առաջացրել։ Որովհետև այդ որոշումը ամենայն հստակությամբ ցույց է տալիս, որ մեր երկիրը ոչ միայն ամրապնդել է իր տնտեսական ուժերը, ոչ միայն ամրապնդել է իր պետական ուժերը, այլև ամրապնդել է իր ազգային ուժերը։

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱԿԸ
Տեղի կ'ունենայ
ՍԱԼ ԿԱՎՕ

ինչպէս յայտարարուած է, սրահը ոչ մէկ վնաս կրած է, չէնքին պատահած փոքր հրդեհէն:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐԱՒԵՍՏԻ

— o —

Զայնասփիւռքի Ֆրանս. Ֆիլթիւռ կայանէն, Ապրիլ 8, կիրակի ժամը 14·05ին կը ձայնասփռուի Ռէն Պարթեւի «Լը Փավիյոն Պալթազար»ը, որ մեծ յաջողութեամբ ներկայացուեցաւ Փոքր-Օաէոնէն եւ դժբախտ զուգադիպութեամբ մը, եղաւ նաեւ Քլօտ Տօֆէնի վերջին խաղարկութիւնը, Պալթազար Ամիրաճեանի դերին մէջ: Օրին «Յառաջ» երկարօրէն անդրադարձաւ այս թատերգութեան: Նոյն հեղինակէն, յաջորդ օրը, երկուշաբթի Ապրիլ 9, ժամը 20ին, նոյն կայանէն կը հաղորդուի Լա Փռէնք տէ Թռուա զ'Ամման, յատկապէս գրուած ձայնասփիւռին համար:

A MARTIGUES LE 8 AVRIL
LES ASSOCIATIONS ARMENIENNES
DE
LA CIOTAT, AIX-EN-PROVENCE
ET MARTIGUES
Vous invitent à un débat public sur le thème

le Génoide des Arméniens

ses conséquences

de 14 h. 30 à 16 h. 30
A partir de 17 h. projection du film en version originale sous-titrée :

«América, América»
d'ELIA KAZAN
Salle Jean Renoir — Quartier Paradis - St. Roch - Martigues-Nord
(sous le Viaduc autoroutier)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապ. Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է 100ական Ֆր. Տէր եւ Տիկին Կարօ Գոնոզեանէ եւ այրի Տիկին Իսկուհի Գառնիկեանէ, իրենց մօր Ֆեթիտա Գալյումճեանի մահուան առթիւ:

Տէր եւ Տիկին Մելիքսէթ Տօնիկեանէ 500 Ֆր.:

ՅԻՍՆԱՄԵԱԿ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Շրջ. վարչութեան
կիրակի, Ապրիլ 1, ժամը 15·30ին
Salle Gaveau, 45 Rue la Boëtie — Métro : Miromesnil
Կը խօսին *ՏԻԿԻՆ ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ*
ՏԻԿԻՆ ԱՆԱՀԻՏ ՏԷՐ-ՄԻՆԱՍԵԱՆ
Կը մասնակցին
PARTIE ARTISTIQUE
BRIGITE HAUDEBOURG — LUDOVIC DE SAN
Ensemble Instrumental de Romans sous la direction de
ALEX SIRANOSSIAN
La chorale SIPAN - KOMITAS
sous la direction de :
GARBIS APRIKIAN
Les Ballets NAIRI

Տոմսերու համար դիմել մասնաճիւղերուն:
ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ օթոքառ կը մեկնի ժամը 13·30ին Ռիւ տը Մաուրիտ, 14ին՝ Փլաս Քառնօ:

ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԼԻԲԱՆԱՀԱՑ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ
ՅԱՆԿ Թ.
(Պ. Օտտոյի շրջան)

Սարոյեան 200, Ամերիկեան Գէորգ 150, Սիրունեան, Հէքիմեան, Պօյաճեան, Սարգիսեան, Մարի Սաղըրեան, Աբրահամեան, Թէճիրեան եւ Դարբինեան, Գարեգին Գարասաւանեան, Այվազեան ընտ., Մարսէյեան ընտ 100ական, Մարի Ճարուճիւնեան, Թորոսեան, Դաւիթեան, Ճովակիմեան, Սահակեան, Կարապետեան, Արթինեան, Ինճէեան Մարատ, Կարապետեան ընտ., Ասատուրեան ընտ., Տիկ. Քէօսէեան, Վռամ Ճարուճիւնեան, Պարպինա, Սողոմոն Վարդանեան, Ճովակիմ Սիմոնեան 50ական, Թոմասեան, Անսուրեան 40ական, Օղիա 70, Պէկեան Գեղեցիկ 80, Գասպարեան, Տէմիրճեան, Սահակեան 30ական, Քէլէչեան, Գէորգեան, Մերճեան, Կարապետօֆ, Քէլէչեան Ճակոբ, Դաւիթեան Ա., Փափազեան ընտ. Ինճէեան 20ական, Գասպարեան, Տէրոյեան 10ական: Գումար 2600, նախ. գումար 31·498, ընդհ. գումար 34·098:

du Journal « Haratch »
Imprimé sur les Presses
83, Rue d'Hauteville — 75010 Paris
Commission Paritaire : No 55935

DINER DANSANT

Au profit du
Collège ST GREGOIRE DE NAREG
sous la présidence de Monsieur
NAPOLEON BULLUKIAN
le Dimanche 8 Avril à 20 h. 30 au
restaurant La Sangria,
CHARBONNIERE LES BAINS

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉ

ՕԴԱՓ. ԿԱՑԱՆԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՈՆ.— Կապ. Խաչի Պելֆոնթէնի կայանի արձանագրութիւնները բացուած են Լիոնի մէջ: Դիմել ամէն Շորեքշաբթի Լիոնի եկեղեցիին սրահը, մինչեւ Մայիս 15:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ վալանսի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհիները Ապրիլ 2, երկուշաբթի ժամը 2ին Ասպրոնեան ակումբը:

ՀԱՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐ

Նուիրուած

ԿՈՄԻՏԱՍ Ի

ԾՆՆԴԵԱՆ 110ԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպութեամբ
ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Կիրակի, Մայիս 13, ժամը 16ին
Salle du MUSEE GUIMET —
6, Place d'Iena, 75016 PARIS

Բարձր հովանաւորութեամբ
ՍԵՐՈՎԲԷ ԱՐՔ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Հայրապետական Պատուիրակ Եւրոպայի Հայոց եւ Առաջնորդ Փարիզի
Բացման խօսք՝ ՎԱՀԱՆ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

Կը խօսի

JEAN-PIERRE MAHE
de l'Institut National des Langues et Civilisations Orientales
Կը մասնակցին ԿՈՄԻՏԱՍ Լարային նուագախումբը, ղեկավարութեամբ ՕՆՆԻԿ ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆԻ (Նախկին կեդրոնականցի)
ՍԱՐԳԻՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ արտասանութիւն կոմիտասէն եւ կոմիտասին նուիրուած ՆԱՑԻՐԻ երգչախումբը ղեկավարութեամբ ԳԷՈՐԳ ԵԱՆՊԷԿԵԱՆԻ

Մուտքերու մասնակցութիւն 20 ֆր.
Տոմսերու համար դիմել Բալուեան գրատուն, 9 Ռիւ տը Թռէվիզ, Փարիզ 9 կամ Կեդրոնական Սանուց Միութեան անդամներուն:
Նոյն օրը առաւօտեան
Հոգեհանգստեան պաշտօն կոմիտասի յիշատակին Փարիզի Մայր եկեղեցւոյ մէջ, Կեդրոնական Սանուց Միութեան խնդրանքով

A L'OCCASION DES FETES DE

Paques aux Lieux Saints

ET
L'INAUGURATION SOLENNELLE
du
MUSEE HELEN et EDWARD MARDIGIAN
Président de l'Union Générale Arménienne de Bienfaisance des Etats-Unis
JACQUES CHELELEKIAN
(*Accompagnateur*)
propose :

Voyage à Jerusalem

de MARSEILLE
Départ Dimanche 15 Avril — Retour Mardi 24 Avril 79
Prix par personne 3.900 F.

Comprenant :
Transports, visites et excursions : TEL AVIV — CESAREE — HAIFA — ST JEAN D'ACRE -- NAZARETH — TIBERIADE — BEIT-SHEAN — JERICHO — BETHLEHEM — JERUSALEM,
Logement en chambre double. -- Hôtels 4 étoiles. — Pension complète.
Assurances : Annulation — Rapatriement — Perte et Vol bagages.

ATTENTION! places limitées

Renseignements et réservations

Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 95 90 12
Lic. A. 568

OPTIMA Tours
ARMÉNIE 1979

CETTE ANNEE 4 FORMULES :

Première Formule = 12 jours.
2 jours MOSCOU — Aller-Retour.
10 jours EREVAN

Deuxième Formule = 14 jours
2 jours MOSCOU
12 jours EREVAN

Troisième Formule = 16 jours :
2 jours MOSCOU
14 jours EREVAN

Quatrième Formule = 13 jours
MOSCOU - ARMENIE
GEORGIE - LENINGRAD

CALENDRIER

06 au 17 Avril
18 au 29 Mai
15 au 26 Juin
15 au 28 Juin
13 au 26 JUILLET
20 Juillet au 02 Août
03 au 16 Août
07 au 20 Septembre
27 Juillet au 11 Août
03 au 18 Août
24 Août au 08 Septembre
31 Août au 15 Septembre
18 au 30 Mai
13 au 25 Juillet
24 Août au 5 Septembre

Avec logements hôtels première classe (Arménia ou Ani à Erévan) pension complète — excursions quotidiennes. — Cette année de nombreuses et *nouvelles excursions*

Tous nos groupes sont accompagnés par des spécialistes.
(*Pour inscription par groupes de* 10, *nous consulter*).
RENSEIGNEMENTS - INSCRIPTIONS :

Sonia Coumryantz
OPTIMA Tours
75003 PARIS
67, rue Quincampoix (angle rue Rambuteau) — Tél. 274-27-20
Métro : Rambuteau ou Etienne Marcel
Lic. A 946 (Agence agrée INTOURIST)
Telex : 211 324 F.

à LYON :
Madame Giselle BOUDOYAN
Maison de la Culture Arménienne
15 rue du 24 Avril 1915
DECINES :

PERMANENCE : Le Samedi matin de 10 h. à 12 heures
(Tél : 49-42-97)
tous les jours : Tél. 49-52-23